T. 1 hinter T 2 gebunden.

**Sancti Thome de aquino ſup libris Bo-
ety de conſolatione philoſophie comentũ
cũ expoſitione feliciter incipit.**

Philoſophie ſeruias opor-
tet ut tibi contingat vera
libertas. Hec ſunt verba
Senece. viii. epiſtola ad
Lucillũ. quia vocari phi-
loſophiã ſciẽtiã veritatis
recte ſe habet ex ſcđo methaphiſice
& philoſophia affert delectationes
mirabiles firmitate & puritate ex de-
cimo ethicoꝝ. Et multis uiſa ẽ phia
res mirabilis & diuina ex de celo & mũdo
Ariſtotilis. Item ꝙ nulla ſcientia ſimi-
lis eſt philoſophie que clarificat animam
& facit delectari eam in hoc ſeculo in per-
fectione & rectitudine ex libro de pomo &
morte. Et philoſophia trahit hominem ab
obſcuritate ignorantie ad ſcientiã. a tene-
bris ſtultitie ad lucẽ ſapientie & ad clari-
tatem intellectꝰ. ex eodẽ libro Ariſtotilis.
Item quia philoſophia a ſuperſtitione li-
berat metu mortis non conturbat ſecundũ
Tuliũ in libro de finibꝰ bonoꝝ & maloꝝ.
Ideo Seneca has & cõſimiles cõditiones
& effectus laudabiles phie aduertens hor-
tatᷣ nos ad ſeruitium phie in propoſitione
propoſita ſic dicẽs. Phie ſeruias oportet.
Que quidem propoſitio poteſt ꝓbari multis
rationibꝰ. Primo ſic. Illi oportet ſeruire
ꝑ cuius ſeruitutẽ homini cõtingit vera li-
bertas. ſed phia ẽ huiuſmodi. igitᷣ. Ma-
ior nota. quia libertas eſt nobiliſſima cõ-
ditio quã natura humana deſiderat & af-
fectat. Minor patet per eundẽ Senecam.
qui poſtquã premiſit propoſitionẽ iſtam.
phie ſeruias oportet. ſubiungit ut tibi cõ-
tingat vera libertas. & paucis interpoſitis
dicit. hoc enim ſcꝫ ipm̃ ſeruire phie liber-
tas ẽ. Probatᷣ ſecũdo ſic. Illi oportet ſer-
uire qđ animũ perficit. uitã diſponit. ac-
tiones regit. agẽda & obmittenda demon-
ſtrat & ſine quo nemo eſt ſecurus. phia eſt
huiuſmodi. igitᷣ & cetera. Maior nota. Nã
iſte cõditiones ſunt de perfectione hominis

Minor declaratᷣ per Senecã. xvi. epiſtola
ad lucillum loquens de philoſophia dicit.
Hec animũ format & fabricat. uitã diſpo-
nit. actiones regit & obmittẽda demõſtrat
ſedet ad gubernandum errantia. fluctuan-
tium dirigit curſum. ſed ſine hac nemo ẽ
ſecurus. Probatᷣ tertio ſic. Illi eſt ſerui-
endum quod tradit cognitioni vltimi finis
magnum incrementum. philoſophia eſt
huiuſmodi igitᷣ & cetera. Maior nota. quia
cognitio vltimi finis magnũ incrementum
cõfert ad uitam ex primo ethicoꝝ. Minor
declaratᷣ. Nam vltimus finis uite humane
eſt beatitudo cuius cognitionem phia tra-
dit. Dicit enĩ phia in tertio de conſolatione
ꝓſa ſecũda. ꝙ beatitudo eſt ſtatus omniũ
bonoꝝ aggregatione perfectus. Et ĩ eodem
tertio oſtendit phia in quo ſit vera beatitu-
do & quomodo ad eam perueniatᷣ. Probatᷣ
quarto. Illi oportet ſeruire quod facit ho-
minem parem deo. phia ẽ huiuſmodi igitᷣ
& cetera. Maior nota de ſe. Minor patet ꝑ
Senecã. xlix. epiſtola ad lucillum. qui di-
cit. Hoc enĩ mihi phia ꝓmittit ut me parẽ
deo reddit. Probatᷣ quinto. Illi ẽ ſeruiẽ-
dũ qđ ẽ magiſtra omniũ ſcientiaꝝ. nutrix
omnium uirtutum. ſummũ ſolatium lap-
ſoꝝ animoꝝ. quod eſt premiũ veri luminis
& cuius exhortatio eſt recta ſui autoritate
digniſſima. philoſophia ẽ huiuſmodi igitᷣ
& cetera. Maior nota. quia rõnabilitᷣ ꝯpetᷣ
his conditiones laudabiles alicui ſeruitᷣ.
Minor declaratᷣ. Nam phia eſt magiſtra
omniũ uirtutum ex primo de conſolatione
ꝓſa tertia. Ipſa eſt nutrix omniũ uirtutũ
ſecũdo de conſolatione ꝓſa quarta. Ipſa ẽ
ſummum ſolatium lapſoꝝ animoꝝ tertio
de cõſolatione ꝓſa prima. Ipſa eſt premia
veri luminis quarto de conſolatione proſa
prima. & eius exhortatio eſt recta ſui au-
toritate digniſſima quinto de conſolatione
ꝓſa prima. Hic ergo patet propoſitio de-
clarata que dicit. Phie ſeruias oportet.
Sed diceres. quid mihi ꝓdeſt phia ſi fatũ
eſt. quid mihi prodeſt phia ſi deus rector
eſt. quid mihi prodeſt phia ſi caſus imꝑat
Ad hoc reſpondet Seneca. xiii. epiſtola

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

ſua · ſiue in exorabili lege fati nos ſtringāt
ſiue deus arbiter vniuerſis cuncta diſpoīt
ſiue caſus actiones humanas ſine ordine ꝑ-
miſcet · adhuc philoſophie inſiſtendū eſt ·
Philoſodhia enim nos tueri habet · hec enī
exhortatur ut libenter deo placeamus ut
ipſum ſequamur ut cōtinue fortune reſiſta-
mus & ut caſum feramus · Licet aūt ōnes
homines natura ſcire deſiderēt · tamē pau-
ci de quo dolor eſt philoſophie vacant · qđ
ideo contingit quia plures obmiſſis delec-
tationibꝫ interioribꝫ ad delectationes refu-
giunt corporales · Non tamē oportet delec-
tationes corporales eſſe eligibiliores interi-
oribꝫ · quia delectationes corporales īpediūt
a ſummo bono · interiores autē ad id ꝓmo-
uent · Vnde Boetius in tractatu de ſum-
mo bono dicit · dolere debēt qui delectatio-
nibꝫ ſenſualibꝫ detinent͛ bona interiora ob-
mittēdo · Nā dediti bonis ſenſualibꝫ ſumma
bona non attingunt · Quos homines ſenſu-
ales Boeti⁹ · iiii · de cōſolatione proſa · iiii ·
cōparat veſpertilionibꝫ dicēs · Nequeūt enī
oculos ſuos tenebris aſſuetos ad lucē per-
ſpicue veritatis attollere · ſimileſq; ſunt a-
uibꝫ quarum intuitum nox illuminat dies
excecat · Et licet homīes ſenſuales & vul-
gares non magnificent nomen philoſo-
phie · ſed magis blaſphemant · nihilomi-
nus tamē ipſa philoſophia in ſua dignita-
te perſeuerat · teſte Seneca · xiiii · epiſto-
la ad Lucillum · Nunquam inualeſcet ad
tantum malitia · neq; ad tantum excedit͛
contra uirtutes ut non nomen phie ſacrū
& venerabile ꝑmaneat Sed diceres phi-
loſophari non valeo quia pauper ſum · ſed
ſi diuitias habuero totum me phie dabo ·
& hoc uidet͛ rationabile · quia natura per ſe
non ē ſuffitiens ad ſpeculandū · ſed oportet
cibum & potum & reliquū famulatum pre-
exiſtere · & pro tāto ſacerdotes in egipto
habitis neceſſariȷs ꝓpter āmirari ceperūt
philoſophari · Hec excuſatio ratione pau-
pertatis non valet · audi Senecam · xvii ·
epl'a ad Lucillū qui dicit · Nō ē q̄ nos pau-
pertas a philoſophia reuocet · tolleranda
enim eſt fames quā tollerauerūt quidā in
obſidionibꝫ · & quid aliud erat premiū pa-
tientie illorum q̄ꝫ in arbitrium non cadere
ſcꝫ inimicoꝝ · quanto magis eſt quod pro-
mittit͛ perpetua libertas · nullius hominis
timor & quod animum liberat a furoribꝫ ·
multis enim ad philoſophandū obſtitere
diuitie · Paupertas autē expedita ſecura ē ·
ſi vis animo vacare pauper ſis oportet aut
pauperi ſimilis · quia nō poteſt ſtudium ſa-
lutare fieri ſine cura fragilitatis · fragilitas
autem eſt voluntaria paupertas · hec Se-
neca · Verum eſt igit͛ ad philoſophādum
exigunt͛ neceſſaria · ſed ſuffitiunt homini
pauca non enim oportet futurum felicem
deū terre & maris eſſe · quia natura paucis
minimiſq; contenta eſt ex ſecūdo de cōſola-
tione proſa quinta · Proice ergo omnia a
te & ad philoſophiam magno curſu totiſq;
uiribꝫ intēde · hec Seneca · xvii · epiſtola
ad lucillū · Philoſophie ergo ſeruias opor-
tet ut tibi contingat vera libertas · ut tibi
contingat vera ſecuritas ut tibi innoteſcat
felicitas ut par deo fias · & precipue ut in
aduerſitatibus & tribulationibus poſitus
per ipſam veriſſime cōſoleris exemplo Bo-
etȷ · quem philoſophia in exilium relega-
tum · ab omnibꝫ bonis pulſum · dignitatibꝫ
exutum · multis miſerȷs afflictum dul-
ciſſime conſolabatur · de cuius philoſophie
conſolatione agitur in libro Boetȷ qui in-
titulat͛ liber de conſolatione philoſophie ·
de quo ad preſens noſtra eſt intentio · hec
ſuffitiant de introductione huius libri ·
Sed anteq̄ꝫ ad litteram accedamus quinq;
ſunt premittēda · Primū de cauſa ſuſcepti
operis · Secundum de cauſis huius libri ·
Tertiū de titulo huius libri & eius expoſi-
tione · Quartū de cauſa intitulationis pre-
ſentis libri · Quintum de generali ſumma &
ſententia huius libri · ¶ Circa primum
uidelicet circa cauſā ſuſcepti operis quare
Boetius hunc librum conſcripſit eſt ſci-
endum · Q: Boetius uir eximius conſul
Roman⁹ · fide catholicus extitit · qui diſ-
putans de fide catholica contra duos he-
reticos ſcꝫ contra Neſtoriū & Eutitē · cum
nullus eſſet qui eis reſiſteret Boeti⁹ ipos

in communi concilio deuicit ſicut patet in
libro ſuo de duabꝰ naturis ĩ chriſto. Tpe
vero Theodorici regis gottorũ cum idem
Theodoricus tyrannidem ſuã contra Ro-
manos vellet exercere. & quoſlibet bonos
opprimere. Boetius uirtute dei armatus
plus omnibꝰ alyͤs ſibi reſtitit. & quos ty-
rãnica rabies ĩuaſerat Boe⁹ amore iuſtitie
exponẽs ſe piculis ipſos liberauit. Vidẽs
aũt Theodoricus rex gottorũ ſolũ ipſum
Boetiũ ſibi reſiſtentem cogitabat qualiter
ipſum pderet. & cũ iuſtã cauſã contra eũ
nõ inueniret duas falſas cauſas cõfinxit.
Dixit enĩ Boetium impediuiſſe quendam
delatorẽ ſibi litterarꝫ q̃ continebãt accuſa-
tionem ſenatus Romanorꝫ ut ſic ſenatus
redderet̃ reus leſe maieſtatis. hanc cauſã
tangit Boetius proſa quarta huius primi
dicens. Delatorẽ ne documenta deferret
quibꝰ ſenatũ maieſtatis reũ faceret impe-
diſſe criminamur. Secunda. accuſabatur
Boetius q͛ quaſdam litteras direxiſſet ad
imperatorẽ Conſtantinopolitanũ p quas
reſtitueret libertatẽ priſtinã ipſis Romanis
hanc cauſam tangit Boetius eadem proſa
ſic dicens. Nã de compoſitis falſo litteris
quibꝰ libertatem arguor ſperaſſe Romanã
quid attinet dicere. His de cauſis Boeti⁹
p uiles perſonas & infames accuſatus in-
defenſus reus ẽ iudicatus & a rege Theo-
dorico Papie in exiliũ relegatus. Boeti⁹
aũt in exilio poſitus preteritã pſperitatem
ſecum reputans & pſentem aduerſitatem
conſiderãs. ne aliquis homo in ſimili ſtatu
poſitus deſperaret ſed vnde conſolaret̃ ha-
beret. philoſophicã conſolationẽ cõpoſuit
cõtra mutabilitatẽ fortũe. Ex quibꝰ dictis
patet q͛ cauſa ſuſcepti operis ẽ illa. q̃ten⁹
Boetius ſe in exiliũ relegatũ ab omnibus
bonis depulſum. dignitatibꝰ exutũ philo-
ſophice ſe tueret̃ volẽs ꝯſolari quẽlibet ho-
minẽ ĩ ſimili ſtatu poſitũ ne deſperet ſimi-
lit̃ eſſe cõtuendũ ¶ Secũdo uidendũ eſt de
cauſis hui⁹ libri. cuius cauſa efficiens fuit
Boeti⁹. qui deſcribens materiã hui⁹ libri
utit̃ tam proſa q̃ꝫ metro. immitat⁹ Mar-
tianum felicem capellã qui in deſcribendo
nuptias mercuryͤ & philogie hoc ſtilo uſus
eſt. de quo fit mentio ĩ theodolo vbi dicit̃
egregiã ſobolẽ cui p ſtilbontis amorem ui
ſuperũ magna ſotiaſti teſte capella. Licet
ille liber Boetyͤ multũ excellat librũ Mar-
tiani tam nobilitate materie q̃ꝫ priuilegio
eloquentie. Boetius enĩ nec Tulio in pſa
nec Virgilio in metro minor reputatur.
Vtit̃ aũt Boetius in hoc libro pſa in qua
ponit rationes ad conſolandum Boetium
pbando q͛ non ſit dolendum de amiſſione
rerũ temporalium. Vtit̃ autẽ metro de-
lectabili ut dum audiatur meror obliuioni
tradatur. Cauſa materialis huius libri eſt
philoſophica conſolatio ordinata ad con-
temptum mundanorꝫ & ad appetitũ ſum-
me felicitatis. vel philoſophica conſolatio
perſuadens neminẽ extolli in proſperis nec
deprimi in aduerſis. vel aliter. cauſa ma-
terialis ſiue ſubiectum huius libri eſt ſtat⁹
miſerabilis Boetyͤ philoſophica cõſolatio-
ne ſuperinducta. Cauſa formalis tractatus
huius libri cõſiſtit in eius diuiſione de qua
uidebit̃ poſt. Cauſa aũt formalis tractãdi
eſt modus agendi Boetyͤ. & eſt dialogus
id eſt ſermo duorꝫ. Introducit enim Boe-
tius in hoc libro duas pſonas ſcꝫ ſeipſum
ſuam miſeriam deplangentem & philoſo-
phiam ſibi condolentem & ipſum ſup ſua
miſeria cõſolantem & hoc eſt rationabile.
Nam ſecundum beatũ Gregorium. Ver⁹
ordo conſolationis eſt ut cũ volumus ali-
quem a merore ſuſpendere. primo ſtudea-
mus luctui eius concordare. vel ideo cauſa
formalis eſt dialogus quia in quadã parte
huius primi libri philoſophia introducit
fortunam ipſum Boetium alloquentẽ vbi
incidit quedã figura tropi que vocat̃ etho-
peia. de qua dicit grecimus ac introducit
aliquos de ethopeia loquentes ut cum for-
tuna loquit̃ Boetius ipſa. Vel poteſt dici
ſecundum cõmuniter loquentes q͛ cauſa
formalis tractandi eſt quintuplex. diffini-
tiua. diuiſiua. probatiua. improbatiua.
exemplorꝫ poſitiua ſicut uidebit̃ in libro.
Cauſa finalis huius libri eſt. ut ipſo cog-
nito noſipſos & quoſlibet alios in aduerſi-

tatibꝰ & tribulatione poſitos philoſophica
conſolatione tueamur · Et ne extollamur
ĩ proſperis & deprimamur in aduerſis
¶ Tertio uidendum eſt de titulo huius libri
& de eius expoſitione · Vnde ſciendum ꝙ
titulus ſecundum Remigium ſuꝑ donato
eſt clauis ſiue ingreſſus operis ſequentis ·
Et dicit̃ titulus a tytan quod eſt ſol · ſicut
enim ſol illuminat mundum ſic titulus li-
brum · Et preponit̃ titulus libro ad con-
ſumationem operis & ad laudem autoris ·
Eſt ergo titulus preſentis libri talis · Ami-
ci Manlÿ Torquati Seuerini Exconſulis
Patricÿ Ordinarÿ Boetÿ viri illuſtris
incipit liber de conſolatione philoſophie ·
¶ Sed querit̃ q̄re tot nomina ꝓpria po-
nunt̃ in titulo · Dicunt aliqui ꝙ forte cō-
ſuetudo fuit Romanoꝝ vt ſic nomina aſ-
ſcriberent ſuoꝝ auoꝝ & predeceſſoꝝ · vel
aliter poteſt dici ꝙ plura nomina ponunt̃
in titulo propter honorem & laudem ipſius
Boetÿ quia ſecundum Senecam in libro
de clementia ad Neronem · Multa cogno-
mina honori data ſunt · Sicut enim vilis
perſona non vult nominari niſi vno noīe ·
quia quanto plus nominatur tanto plus
cognoſcit̃ & tanto magis ſordeſcit · Sic
honeſta perſona vult nominari pluribus
nominibus vt ſic magis innoteſcat & cla-
reſcat alÿs ſua fama · nā omne bonum in
conmune deductū magis eluceſcit ¶ Ex-
ponit̃ aūt iſte titulus ſic · Boetius dictus
fuit auitius a quodam nobili Romano ſic
dicto de cuius genere ipſe fuit · vel dictus
auitius quaſi inuictus ab a quod eſt ſine
& uicos victoria · nūꝙ̃ eñ Boetius vinci
potuit vt flecteret̃ a iure ad iniuſtitiam ·
ſicut ipſe teſtatur · iiii · proſa huius libri
primi dicens · Nunꝙ̃ a iure ad iniuriam
me quiſꝙ̃ detraxit · Secūdo Boetius dic-
tus fuit Manliꝰ · quia de genere manlioꝝ
fuit qui erāt nobiles romani · Tertio Bo-
etius dictus fuit Torquatus a quodam
nobili romano ſic dicto · qui cum ſingulare
bellum iniret cum quodam de gallia ipm̄
deuicit & torquem in collo habentem ſibi
abſtulit · cuius ratione dictus fuit Torq̄tꝰ
de cuius genere fuit Boetius · Quarto Bo-
etius dictus fuit Seuerinus a ſeueritate ·
Seuerus enim fuit cum Theodorico regi
Gottoꝝ ſe oppoſuit · vel dictus fuit Seue-
rinus quaſi ſequens veritatem · nunꝙ̃ eñ
in iudicÿs vel amore vel odio flecti potuit
a veritate · Quinto Boetiꝰ dictus fuit Ex-
conſul quaſi vnus ex conſulibꝰ Romanoꝝ
vel excōſul quaſi extra cōſolatū poſitus quē
prius habuit · Exconſulares dicebant̃ qui
iam depoſuerant conſolatum & licet ab ho-
nore conſulatus ceſſarēt tamē poſtea plus
alÿs in magna reuerētia habebant̃ · Sex-
to dictus fuit Patritius a nobiliſſimo ro-
mano ſic dicto de cuius genere fuit Boe-
tius · vel alio modo Patritÿ dicebant̃ no
biles Romani qui prouidebant reipublice
ſicut pater filio quoꝝ nomina ſcripta erāt
aureis litteris & ideo dicebant̃ patres de
quoꝝ numero fuit vnus patritius Boetiꝰ
propter qd̄ dictꝰ fuit Patritius · Septi-
mo dicebat̃ Ordinarius quia rem publicā
ordinauit · vel aliter · ordinarÿ dicebant̃
qui tante dignitatis erant vt quolibet or-
dine digni eſſent & ſic fuit Boetiꝰ · Octa-
uo nomine ꝓprio dictus fuit Boetiꝰ quod
interpretatur adiutor quia in neceſſitate
pauperibꝰ ſubueniebat ¶ Quarto uidendū
ē de cauſa intitulationis huius libri · In-
titulatur iſte liber de cōſolatione philoſo-
phica · Vbi ſciendum philoſophica conſo-
latio dicit̃ rationabilis demōſtratio decla-
rans · de cuius āmiſſione non eſt dolendū
& de cuius poſſeſſione nō ſit gaudendū &
quia hoc pertractat̃ in preſenti libro ideo
ſic intitulat̃ ¶ Quinto videndū ē de ge-
nerali ſumma huius totius libri · Vbi ſci-
endum ꝙ Boetius in hoc libro oſtendit
bona temporalia eſſe tranſitoria & non cō-
ſiſtere totaliter in eis totalem veram feli-
citatem & per cōſequens non eſt dolendū
de eoꝝ abſentia · nec gaudendum de eorū
preſentia · & neminem debere extolli in ꝓ-
ſperis nec deprimi in aduerſis · Oſtendit̃
etiam in preſenti libro quid ſit ſummum
bonum · vbi ſit ſitū & quomodo ad ipſum
ꝑueniat̃ · Etiam oſtendit̃ ꝙ boni ſemper

ſunt potētes & mali ſemꝑ ſunt impotētes
& ꝙ bonis nūꝙ̄ deſunt ſua premia · malis
nunꝙ̄ ſua ſupplitia · Poſt hoc oſtenditur
quid ſit diuina prouidentia · quid caſus ·
quid fatum · quid liberum arbitrium · Et
ponit Boetius rationes quibꝫ probat libe-
rum arbitriū non poſſe ſtare cū prouidētia
diuina · & ponit quondā falſam ſolutionē
& eam improbat · poſtea oſtendit veram
ſolutionem quā rationibꝫ cōfirmat · Jſta &
alia plura pulchra determinātꝰ in hoc libro
ſicut patebit inſequentibꝫ ·
CArmina qui quondā · Preſens
liber Boetÿ prima ſui diuiſione
diuiditꝰ in quinqꝫ partes ſcđm
ꝙ ponit quinqꝫ libros partiales
quos continet · Jn primo conqueritꝰ ſe mi-
ſeryꝫ ſubiectū · Jn ſecundo ponit remedia
conſolatiua · Jn tertio determinat de vera
felicitate in quo ſit ſita & quomodo ad eā
ꝑueniatꝰ · Jn quarto mouet quaſdā queſti-
ones ipſi philoſophie · Jn quinto determi-
nat de caſu & ꝓuidentia diuina · Primus
liber īcipit hic Carmina · Secūdꝰ liber in-
cipit ibi Poſt hec pauliſper · Tertiꝰ ibi Jā
cantū illa finiuerat · quartus ibi Hec cum
philoſophia · quintus ibi Dixerat oratio-
niſqꝫ curſum · quid & de quo agatꝰ in quo-
libet libro patebit loco ſuo · Primus liber
diuiditꝰ in · xiii · partes · quia huius primi
libri ſunt ſeptem metra & ſex ꝓſe q̄ partes
patebūt · que autem ſit materia & intentio
cuiuſlibet ꝑtis ſimilitꝰ patebit ¶ Notandū
autem ꝙ primū metrum huius primi libri
vocatꝰ elegiacū · Eſt aūt metꝝ elegiacū qđ
conſtat ex vno verſu exametro id eſt ſex
pedū & alio pentametro id ē quinqꝫ pedū ·
Et dicitꝰ elegiacū ab eleÿs quod ē miſeria
elegia enim eſt miſeria · Metꝝ enī elegiacū
inuentū fuit ꝓ deſcribenda miſeria · ꝙ̄uis
eo hodie aliqui utuntꝰ ad alia deſcribenda ·
vnde Oratius · Vſibus impiter in cunctis
querimonia primum · Poſt hec incluſa eſt
voci ſentētia cōpos · quis aūt fuerit primꝰ
adinuentor talis metri elegiaci dubitatꝰ ·
Vnde Oratius · quis tā exiguos eleÿos
emiſerit autor · Gramatici certāt & adhuc
ſub iudice lis eſt · Et diuiditꝰ hoc primum
metrū in quattuor partes · primo Boetiꝰ
deplangit ſtatū ſue miſerie ex parte ꝑmu-
tationis ſtudÿ · ſecundo ex parte defectus
corporalis · tertio ex ꝑte ꝓlongationis uite
miſerabilis · quarto apoſtrophat cōtra ſuos
amicos · ſecūda ibi gloria felicis · tertia ꝑs
ibi Mors hominum felix · quarta ibi Quid
me felicem · primo facit qđ dictū eſt · ſcđo
approbat dictum ſuū ibi Ecce mihi lacere ·
dicit primo · Ego Boetius qui quondam
tempore proſperitatis ſtudio meo florente
peregi id eſt compoſui carmina ſuple delec-
tabilia & iocunda nūc tēpore aduerſitatis
flebilis id eſt dignus ut defleā · vel flebilis
id ē triſtis cogor inire id ē īchoare meſtos
modos id ē triſtia metra de mea miſeria ·
¶ Notandū ſicut dictū fuit prius Boetiꝰ
utitꝰ in hoc libro tam ꝓſa ꝙ̄ metro · metro
quia talis modꝰ ſcribēdi magis fuit cōueni-
ens ſue materie · ſicut enī potio curatiua que
amara eſt delectabilius ſumitur ſi fuerit
aliqua dulcedine ꝑmixta · ſic rationes phie
in ꝓſa tradite libentiꝰ a Boetio ſuſcipiūtꝰ
ſi fuerint iocunditate metri dulcorate · Et
ideo Boetiꝰ nūc utitꝰ metro nūc ꝓſa quia
alternatis uti delectabilius ē · vnde autor
poetrie · Quod ſapit inſipidum uitioſa fre-
quentia reddit ¶ Jtē nota ꝙ Boetiꝰ potiꝰ
incipit librū ſuum a metro ꝙ̄ a ꝓſa · quia
modus ſcribendi metricus magis fuit uſi-
tatus apud antiquos ꝙ̄ ꝓſaÿcus · vel ideo
quia metrū eſt delectabilius proſa ut ergo
magis alliciat audientes ad ſuū librū ideo
in principio libri ſui utitꝰ metro · Jtē nota
circa litterā ꝙ carmina vno modo dicuntꝰ
ſcripta metrica certis pedibus menſurata ·
Alio mō dicuntꝰ q̄cūqꝫ dicta vel ſcripta etiā
proſaÿca q̄ ſunt de re delectabili · Boetius
aūt florente ſtudio cōpoſuit ut plurimum
carmina ꝓſayca de re delectabili ¶ Edidit
enī quedā carmina philoſophica · quedam
logicalia · quedā theologicalia ſicut patet
reſpicienti eius diuerſos libros · Tempore
aūt aduerſitatis cogebatꝰ Boetius ad cō-
ponēdum carmina metrica triſtia ¶ Jtem
nota ſtudiū eſt vehemēs applicatio animi

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

ad aliquid agendum cum bona voluntate.
dico cū bona voluntate quia in maliuolam
animā nō introibit ſapiētia hec Salomon.
Et perfectio diſcipuli in tribus conſiſtit ex
Boetio de diſciplina ſcolariū in attentione
docilitate & beniuolētia. homini enī nolēti
ſcientiā & ut oportet ſtudenti impoſſibilis
ē poſſeſſio boni Euſtratius primo ethicoꝝ.
Item nota ꝙ duplex eſt ſtudiū florens
& aridū. ad ſtudiū florens tria exigunt̃.
Primo requiritur iuuentus. quia iuuenes
ꝓſpicatiores ſunt ſenibus. ſenes aūt magis
ſunt immemores. Secūdo requirit̃ habit⁹
neceſſariorum. quia natura per ſe non eſt
ſuffitiens ad ſpeculandū ſed oportet neceſ-
ſaria exiſtere. ex quarto ethicoꝝ. Tertio
requirit̃ animi tranquillitas que contingit
ꝑ ſedationē paſſionū. quia anima ī quiete
& reſidētia fit prudens. vii. phiſicoꝝ. Vbi
enī paſſiones dominant̃ ibi intellectus ob-
ſcurat̃. ideo Boetius in fine huius primi
hortando nos ad fugam paſſionum dicit.
Gaudia pelle pelle timorē. Spemq̨ fugato
nec dolor adſit. Nubila mens eſt uinctaq̨
frenis. Hec vbi regnant. Studiū autem
aridum eſt ad quod concurrūt oppoſite cō-
ditiones ſcilicet ſenectus. neceſſarioꝝ de-
fectus & animi ꝑturbatio Nota ꝙ verſus
de miſeria dicunt̃ meſti modi. dicunt̃ enī
modi a modulando quia pedibꝫ modulant̃
& dicunt̃ meſti ratione materie quia ſunt
de triſti materia ſcꝫ aduerſitatis Nota ꝙ
in primis duobꝫ verſibꝫ notat̃ antiteſis id
eſt contrapoſitio. dicit̃ enī in primo verſu
quondā ꝑegi cui contrariat̃ in ſcđo verſu
cogor inire id eſt inchoare. Itē dicitur in
primo verſu florente ſtudio cui contrariat̃
in ſecundo flebilis. Item dicitur in primo
verſu carmina ſuple iocunda cui cōtrariat̃
in ſecūdo meſtos modos Itē notādū ꝙ
Boetius rationabiliter deplangit ſtatū ſuū
ex parte ꝑmutationis ſtudij philoſophici
quod verſum fuit ī ſtudiū poeticū quo nūc
cogebat̃ uti. Propoſuit enī Boetius dolo-
rem ſuū metrice conſcribere & nō philoſo-
phice cōſolari. nam ſtudium philoſophicū
eſt ſtudiū veritatis. quia ſecundo metha-

phiſice vocari phiam ſcientiam veritatis
recte ſe habet. ſtudiū aūt poeticū ē ſtudiū
falſitatis. nam ex prohemio methaphiſice
ſcđm ꝓuerbiū mentiūt̃ multa poete. Itē
ꝑ ſtudiū philoſophicū acquirit̃ beatitudo
ex. x. ethicoꝝ. Per ſtudiū autem poeticū
falſitatis certitudo ex. ii. methaphiſice:.
Ecce mihi lacere:. Hic Boetius approbat
dictū ſuū. Dixit enī ꝙ cogat̃ inire meſtos
modos hoc ipſe ꝓbat. ſecundo reſpondet
queſtioni ibi Has ſaltem. primo dicit. Bn̄
dixi ꝙ cogor īire meſtos modos. Ecce de-
monſtratio hui⁹ ad ſenſum nā camene id
eſt muſe poetice lacere id ē lacerātes men-
tes hominū ille dictāt mihi dicta ſcribēda
ſuple carmina metrica & elegi id ē verſus
miſerie quos muſe mihi dictant illi rigant
id ē humectant ora id ē faciem meā veris
fletibꝫ Notandum ꝙ ſcđm poetas. ix.
fingunt̃ fuiſſe muſe in mōte Elicone iuxta
fontem caballinum. de quo fonte loquitur
Perſius ī principio libri ſui dicēs. Fōte ca-
ballino & cetera. que muſe fingūt̃ poetis
miniſtraſſe ſciētiā componēdi carmina me-
trica. & iſte muſe poetice vocabant̃ came-
ne q̄ſi canētes amene eo ꝙ multū delectāt
homines ratione metri Nota ꝙ ille muſe
poetice dicūt̃ lacere actiue quia lacerant id
eſt diſtrahunt mentes hominū ſubicientes
ipſas diuerſis paſſionibꝫ nūc paſſioni amo-
ris nūc doloris ſicut patet ꝑ Ouidium de
amore tractantē & ꝑ alios poetas. Vel di-
cunt̃ lacere paſſiue ratione poematū ſuorū
que poemata dicunt̃ lacera quia non ſunt
firmitate rationū ſtabilita. Vbi notandū
ꝙ quedā carmina dicūt̃ integra q̄dā lacera
Integra ſunt carmina philoſophica nulla
falſitate ꝑmixta. ſed firmitate rationum
ſtabilita & animū firmant. Lacera ſunt
carmina poetica q̄ nō inſtruūt hominē nec
conſolantur ſed lacerant id eſt diſtrahunt
mentes hominū nūc reducendo homini ad
memoriā voluptates. nunc dolorem nunc
alias paſſiones Itē notandū verſus elegi
principaliter inuenti fuerūt ꝓpter miſeriā
deſcribendā. & quia hos verſus muſe dic-
tabant Boetio per quos Boetius magis

ſuã miſeriã reduxit ad memoriã ꝙ per eos
conſolaret̃ ideo elegi erant cauſa ipſi Bo-
etio veri fletus. Item notandũ duplex eſt
fletus adulatorius & verus. adulatorius
qui eſt fictus qualis eſt fletus amaſie. Si
enĩ dixerit amaſius ad amaſiã non diligis
me. ipſa incipit flere. quare. ut ꝑ fletum
firmi⁹ ipſum poſſit tenere. cũ aũt nũmos
non poterit extorquere ab ipſo dicit vade
gartio te non novi vere. Alius eſt fletus
verus qui ex vero cordis dolore & ex vera
pietate ꝓcedit. & ad talem fletũ Boetius
ꝓvocatus fuit ꝑ muſas dictantes ſibi car-
mina ¶ Notandũ ꝙ hec dictio elegi poteſt
exponi dupliciter. vno modo ꝙ teneatur
nominative & tunc eſt ſenſus elegi id eſt
vſus miſerie rigant ora mea fletibꝰ. Alio
modo ꝙ teneat̃ genitive & tunc ẽ ſenſus
camene rigant veris fletibus ora elegi id
eſt miſeri hominis. quia elegus. a. ũ. id ẽ
miſer. ra. rũ ſecundũ Huguitionem.
Has ſaltem nullus. Hic Boetius reſpon-
dit tacite q̃ſtioni ¶ Quereret aliquis quo-
modo muſe dictant tibi carmina ſcribẽda
cum ſis in exilium relegatus quia intraſti
ſine omni comitiva. Ad hoc reſpõdet Bo-
etius. Licet omnes amici mei dereliqueſ-
runt me in exilio propter timorem impe-
rialem. tamen has muſas nullus terror
imperialis potuit vincere quin ſequerent̃
me noſtrum iter vſ in exilium dictantes
nobis carmina ¶ Notãdum licet bona ex-
teriora poſſunt auferri ab homine per vi-
olentiam. ſicut per furtum ꝑ rapinam per
incendium. tamen ſcientia non poteſt auf-
ferri ab homine. non enim ſcientia violẽ-
tia auffert̃ nec vetuſtate conſumitur nec
triſtitia minuit̃. vnde Seneca. ix. epi-
ſtola ad lucillum recitat. Quod cum ſtilbõ
capta patria ãmiſſis liberis ãmiſſa vxore
ſua & alijs bonis ſolus ab incẽdio exierat.
Requiſitus fuit a Deometrico nũquid om
nia perdidiſſet. reſpondit nihil perdidi ſed
omnia bona mea mecũ ſunt iuſtitia virt⁹
& prudentia & hoc innuit Boetius dicens
Muſas ſe non reliquiſſe. vnde etiã Alan⁹
de plãctu nature de ſcientia dicit. Super
omnem poſſeſſionẽ generoſa emanat poſ-
ſeſſio q̃ ſparſa colligit̃ erogata revertit̃
publica ſuſcepit incrementum per quam
nobilis theſaurus ſecretis penetrabilibus
naſcitur effectus eterne delectationis ac-
quiritur. hec eſt ſol per quem mẽs dieſcit
a tenebris cordis oculos delitioſa animi
paradiſus hec immortalẽ ex mortali facit
& caducum hominem in deum deifice mu-
tationis auctoritate cõvertit ¶ Nota circa
hãc dictionem ſaltim ꝙ tres dictiones ꝓ-
ferri poſſunt per tim que deberent ꝓferri
per tem vnde proferimus ſaltim pro ſaltẽ
timpus ꝓ tempus extimplo ꝓ extẽplo
quod eſt cõtra huguitionẽ qui dicit. Tim
tria deteſtor extimplo timpora ſaltim:.
Gloria felicis:. Hic Boeti⁹ deplãgit ſta-
tum ſuũ ex parte defectus corporalis. Et
primo proponit eum in generali. ſecundo
in ſpetiali. ſecunda ibi venit enim. Dicit
primo quondã cõſolabãtur me gloria fe-
licis id eſt ꝓſpere iuventutis & gloria vi-
ridis iuvente id eſt delectabilis iuvẽtutis
ſed nunc fata id ẽ evẽtus meſti ſenis id ẽ
triſtis ſenectutis ſolantur id eſt cõſolãtur
mea id ẽ meã partem quaſi diceret prius
cõſolabar dulci iuvẽtute. nunc aũt cõſolor
triſti ſenectute. ſecũndũ illã ſententiã ſic
exponitur littera. Gloria felicis iuvente
id ẽ ꝓſpere iuvẽtutis viridis id ẽ delecta-
bilis iuvẽtutis quondam ſuple cõſolabat̃
me nũc fata id ẽ evẽtus meſti ſenis id eſt
triſtis ſenectutis ſolãt̃ mea id ẽ meã ptẽ
¶ Notandũ ꝙ cõmuniter illa littera alit̃
exponitur referendo eã ad muſas poeticas
ſic. Camene que quondam tempore iuven-
tutis erant gloria felicis & viridis iuven-
tutis q̄d dicitur ꝓ tanto quia iuvenes olim
ſolebant informari in arte poetica in qua
profitientes gloriabant̃ in uſu metroꝝ &
rigmorũ. nũc aũt camene ſolãt̃ mea fata
fata iniquã meſti ſenis ¶ Notandũ ꝙ felix
iuvent⁹ eſt que bonis exterioribus eſt ad-
ornata. de quibus bonis loquit̃ Ariſtoti-
les circa principium libri de bona fortuna
dicens. Sine rebus exterioribus quorum
fortuna ẽ domina non contingit eſſe felicẽ

Sed uiridis id eſt delectabilis iuuentus ē
illa que ē bonis nature decorata ſcʒ forti-
tudine pulchritudine & agilitate · Vnde
Ariſtotiles in ethicis · non omnino felix ē
qui ſpecie turpis aut ſolitarius aut carēs
prole ¶ Nota ꝙ Boetius repreſentat in ſe
ſtatum miſerie cum dicit fata meſte ſenis
ſe conſolari cū minime hominē conſolātur
ſed magis perturbant · etiam dicat muſas
poeticas ſe cōſolari ſimilit̄ repſentat ſtatū
miſerie quia muſe poetice nō cedēt alicui
ī ſolatiū ſed potius ī alimētū doloris · Itm̄
de ſignificationibus fati ponit Huguitio
duos verſiculos dicēs · Conſtellatio mors
ꝑce reſponſa deoꝝ · Euentus rerū ſignant̄
nomine fati : ·

Venit enī ꝓperata malis : · Hic Boetius
declarat ī ſpetiali defectum corporalē · dicēs
Bene dico ꝙ fata meſte ſenectutis nunc
conſolant̄ me enī ꝓ quia ſenectus inopina
id eſt inopinata per apocopam properata id
eſt feſtinata venit in malis id eſt cum ſuis
malis & incōmodis & dolor ſuple quē pa-
tior iuſſit ineſſe id ē īduxit mihi ſuā etatē
per quod inuit̄ ꝙ non ſolum etas inducit
dolorē ſed econuerſo dolor inducit & cau-
ſat etatem & ſeniū · Et tunc Boetius ponit
duo ſigna ſue ſenectutis dicens cani ſuple
capilli intempeſtiui id ē ante debitū tempꝰ
fundunt̄ in vertice id eſt in capite meo ·
Aliud ſignum ſenectutis ibi ꝙ cutis mea
laxa id eſt ſoluta tremit corpore & effeto
id eſt carne conſumpta & euacuata ¶ No-
ta ꝙ hominem ſenem multa mala & incō-
moda circūueniūt · nam pellis eius contra-
hit̄ · cor eius concuttit̄ · pulmo eius debi-
litat̄ · lumbi eius indurant̄ · dorſum incur-
uat̄ · mēbra tremunt · Vnde poeta dixit ·
Optamꝰ ſeniū dum venerit ē male ventū ·
Hoc eſt gibboſum ſurdū cecūq morosum ·
ꝓpter hoc dicit Boetius ꝙ ſenectus venit
mihi cū ſuis malis ¶ Notandū circa illam
partem & dolor etatem ꝙ triplex ē cauſa
ſenectutis ſcʒ etas īfirmitas & aduerſitas
Senectus que inducit̄ per etatē naturalis
eſt · que aūt inducit̄ per infirmitatem vel
aduerſitatē accidentalis ē qualis ſenectus
fuit in Boetio qui ſenuerat ꝓpter multitu-
dinem doloris & triſtitie ¶ Notandum ꝙ
canicies Boetẏ fuit intēpeſtiua Huguitio
dicit intēpeſtiuū ē qđ ē incongruū incon-
ueniens inutile vel ſine tempore · vnde in-
tēpeſtiuū dicit̄ illud qđ nō habeat ẏdoneū
tempus vel qđ nō ē conueniens ꝓ tempore
& quia Boetius iuuenis erat etate & cum
ſenuerat ex aduerſitate iam canicies eius
fuit intempeſtiua ¶ Nota ꝙ in iuuenibus
cutis eſt denſa ꝓpter multitudinē ſangui-
nis ex quo ſanguine generat̄ caro ſed quia
ſanguis diminuit̄ in ſenibꝫ diminuit̄ etiā
caro in eis ideo cutis ſenū eſt laxa ¶ No-
tandū circa hoc vocabulū effeto ꝙ ipſum
tractū eſt a mulieribꝫ pregnantibꝫ que cū
peperint dicunt̄ effete id ē fetu euacuate ·
Vnde dicit Huguitio ꝙ fetus eſt natus
mulieris adhuc ī vtero exiſtens · & dicit̄
a foueo eo ꝗ ibi foueatur · inde fetus · a · ū
id eſt plenus · a · ū · Inde effetus id eſt de-
bilis quaſi ſine fortitudine uiriū vł uiribꝰ
euacuatus · Inde fetoſus · a · ū · id ē plenꝰ
fetu · vnde in pſalmo · Oues eoꝝ fetoſe id
eſt plene fetu · & ſenes poſſunt dici effeti
quaſi extra fetū poſiti quia ſenectus nō eſt
apta ad generandū fetum : ·

Mors hominum felix : · Hic Boetius de-
plangit ſtatum ſuum ex parte durationis
vite miſerabilis · & primo premittit que
mors hominū ſit felix & que non · & dicit
ſic · Illa mors hominum eſt felix que nec
inſerit id eſt non īmittit ſe dulcibꝫ annis
id eſt temporibꝫ proſperis cū delectat ho-
minē viuere Similit̄ illa mors eſt felix q̄
ſepe vocata venit meſtis ſuple annis id eſt
triſtibꝫ annis · quia in annis aduerſitatis
miſeri conſueuerūt vocare mortem · Tunc
oſtendit que mors hominum ſit crudelis
dicēs · Heu ꝗ ſurda aure id ē recluſa aure
ſeua mors id eſt crudelis auertitur id eſt
ſpernit miſeros homines & negat id ē nō
vult claudere flentes oculos eoꝝ q̄ſi dicat
crudelis mors eſt que nō ꝑmittit miſeros
mori · & dicit claudere flētes oculos ꝑ hoc
innuens ꝙ ī morte oculi hominū claudūt̄ ·
Et tūc Boetius deplangit ꝓlongationem

ſue vite dicit. Dũ fortuna maleſida id eſt
perfida mihi faueret id ē arrideret leuibꝰ
id eſt tranſitorijs bonis triſtis hora ſuple
mortis pene merſerat id ē oppreſſerat meũ
caput q̄ſi dicat tempore pſperitatis ſemp
accelerauit mors opprimere me. nũc autem
quia fortũa nubila id eſt aduerſa mutauit
fallacē vultũ ipia id ē miſera vita ptrahit
id ē plongat moras ſuple viuendi ingra-
tas id ē odioſas mihi. quia ppter miſeriã
tedebat ipſum Boetiũ viuere ¶ Notandũ
ꝙ licet ſcđm vulgares & ſcđm apparētiã
hec ſententia de morte felici & crudeli vi-
deatur vera tamen ſcđm rei veritatem eſt
falſa quia mors etiam tempore pſperitatis
poteſt eſſe bona. nã ſcđm Senecã optimũ
eſt mori cum delectat viuere. & tempore
aduerſitatis poteſt mors eſſe mala. quia
aduerſitas ſepe inducit deſperationē. Bo-
etius aũt repſentando ſtatũ miſeri homi-
nis hanc ſententiã ponit tanq̄ verã ¶ No-
tandũ ꝙ mors vel comparatur ad vitam
preſentem vel futuram. primo modo illa
mors dicitur felix que fugit partem pſpe-
ritatis & accelerat tempore aduerſitatis.
Si aũt comparatur mors ad vitã futurã
tũc ipſa poteſt dici bona & mala tempore
proſperitatis & etiam aduerſitatis. quia ſi
mors ducit ad gloriam dicitur bona. ſi ad
penã dicitur mala ¶ Notandũ ſcđm Re-
migium ſuper donatũ heu aliquando eſt
monoſillabum aliquando diſſillabum ſicut
metri neceſſitas requirit. vnde in propoſi-
to eſt diſſillabum dicendo heu q̄ ſurda mi-
ſeros auertitur aure ¶ Notandum ꝙ hoc
verbum auertor quandoq̄ eſt paſſiuũ cõ-
ſtructũ cũ ablatiuo mediãte p̄poſitione vt
dicendo auertor a te & ē idē ꝙ remoueor.
Aliquãdo eſt verbum deponens cõſtructũ
cum accuſatiuo vt dicendo auertor te &
tunc idem eſt q̄d ſperno te & ſic accipitur
in propoſito cũ mors auertit̄ id eſt ſpernit
miſeros. vnde v̄ſus. In vi paſſiui notat a-
uertor remoueri. Si ſit deponēs auertor
ſpernere ſignat ¶ Notãdum Boetius ap-
pellat fortunam maleſidã quia ē decepti-
ua. vnde Seneca. Neminem aduerſa for-
tuna cõminuit niſi quem ſecunda decipit
& alibi Seneca. Fortuna nemini fidē ſer-
uat nulli ſemel abeſſe contenta eſt quem
nimium fouet hunc ſtultum facit ¶ Nota
fortune bona dicuntur leuia quia tranſi-
toria. Non enim perdurant circa hominē
ſecundum Senecam. Illud non eſt tuum
quod fortuna fecit eſſe tuum. Donum enĩ
quod dare potuit potuit & auferre ¶ No-
tandum ꝙ Boetius appellat fortunã nu-
bilam id ē obſcuram ſiue cecam. depinge-
batur enim antiquitus fortuna ceca. quia
ex improuiſo accedit & recedit. vel quia
cecum reddit hominem extollendo eum in
proſperis & deprimēdo in aduerſis ¶ No-
tandum ꝙ Boetius dicit fortunam olim
circa ſe mutaſſe fallacem vultum. quia
fortuna olim depingebatur duplici facie.
anteriori alba. poſteriori aũt parte nigra
per albam deſignabatur proſperitas. per
nigram aduerſitas. mutauit ergo fortũa
circa Boetium fallacem vultum proſpe-
ritatis. poſtea oſtendit ei vultum aduer-
ſitatis:.

Quid me felicē:. Hic Boetius deplangit
ſtatũ miſerie ſue apoſtrophãdo cõtra ami-
cos dicēs. O amici mei quid id ē ppť quid
iactaſtis id ē iactando dixiſtis me totiens
felicem fruſtra enĩ hoc dixiſtis quia feli-
citas mea non erat ſtabilis quod patet ex
hoc quia ego cecidi. & iſte qui cecidit de
proſperitate in aduerſitatē nõ erat in ſta-
bili gradu proſperitatis ¶ Notandum du-
plex eſt felicitas. politica que conſiſtit in
bonis exterioribꝰ. & talis non eſt ſtabilis
ſicuti nec bona exteriora. Alia eſt felicitas
ſpeculatiua que conſiſtit in actu ſapientie
ſcʒ in ſpeculatione ſubſtantiarum ſepara-
tarũ. & talis felicitas ē ſtabilis & immu-
tabilis cũ ſit bonum optimũ pulcherrimũ
delectabiliſſimum ex primo ethicoꝝ:.

¶ Proſa prima

Hec dum mecũ tacitus ipſe:. Hic
incipit pſa prima huiꝰ primi in q̄
Boetius introducit philoſophiã
ſuper ſuam miſeriam conſolantem ¶ Vbi
nota ꝙ Boetius dolēs & ipſa philoſophia

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

ipſum conſolans non ſunt aliud niſi anim⁹ dolens ex oppreſſione ſenſualitatis & ratio conſolans ex vigore ſapientie & diuidit͛ · Primo oſtendit Boeti⁹ quō philoſophia ſibi apparuit · ſc̄do quid circa ipſum egerit ſc̄da ibi · Que ubi poeticas muſas · Primo deſcribit apparitionem philoſophie quo ad tempus & ad locū · & deſcribit eius diſpoſitionē quo ad vultū · quo ad aſpectū · quo ad colorē & vigorē & quo ad etatē · Sc̄do deſcribit philoſophiā quantū ad habitum exteriorē · Tertio quo ad ornamenta & inſignia que manib⁹ geſtabat · ſecunda ibi · Veſtes erant · tertia ibi · Et dextra quidē dicit primo · Dum ego Boetius hec que ſupra in metro dixi tacitus mecū reputarē id eſt cogitarē & querimoniā lacrimabilem id ē prouocantem ad lacrimas deſignarē id eſt deſcriberem officio ſtili viſa eſt mihi mulier aſtitiſſe ſupra verticem id ē ſupra caput admodū id ē valde reuerendi vult⁹ oculis ardentib⁹ & perſpicacib⁹ id eſt claris vltra cōmunē valentiā hominū id eſt vltra homines que apparuit in colore viuido id ē delectabili & apparuit mihi tamē inexhauſti id ē inconſumpti vigoris quāuis ipſa foret ita plena eui id ē durationis ut nullo modo crederet͛ eſſe noſtre etatis · ſtatura eius ambigue id eſt dubie diſcretionis id eſt cognitionis quia nūc id eſt aliquādo cohibebat id ē extendebat ſeſe ad cōmunem menſurā hominū id eſt longitudinem · nūc id ē aliquādo videbat͛ pulſare id ē attingere celū cacumine ſummi verticis id ē altitudine capitis · que cū caput altius extuliſſet ipſum etiā celū ſua longitudine penetrabat

Notandū ꝙ Boetius deſcribit philoſophiam ſibi apparuiſſe ſub ſpecie mulieris · quia philoſophia apud grecos & ſapiētia apud latinos eſt generis feminini · vel ideo quia ſicut mulier infantes lacte nutrit ſic ph̄ia minus perfectos nutrit facilib⁹ doctrinis · vel ideo quia Boeti⁹ erat eger · mulier aūt magis eſt compaſſiua & magis abilis ad conſolandū egrū ꝙ̄ vir · nam ſc̄dm Salomonē vbi nō ē mulier ibi ingemiſcit eger ·

Notandū ſtare ē erecto modo ſe habere & quia philoſophia erigit hominem ad delectationes intellectuales faciens cadere ſenſuales ideo ipſa deſcribitur ſteriſſe · & dicit͛ ſtetiſſe ſupra verticē quia ph̄ia eſt in anima intellectiua que nō habet organū in vertice · nā anime intellectiue nullius organi corporalis ē act⁹ · vel dicit͛ ideo ſtare ſupra verticē quia deſupero cardine elapſa venit ut dicit Boetius tertia proſa hui⁹ primi ·

Notandū ph̄ia dicit͛ reuerendi vultus quia ſuos poſſeſſores reuerendos facit · nā ſc̄dm Tuliū ſola ſapientia eſt que meret͛ honores

Item ſc̄dm Tulium reuerentia ē decens ac matura grauitas que habetur per philoſophiā ergo dicit͛ reuerendi vult⁹

Notandū illud quod eſt ardens eſt penetratiuū & quia per rationem & intellectū que ſunt oculi philoſophie penetram⁹ intima rerū & quiditates earū ideo philoſophia dicitur apparuiſſe ardentib⁹ oculis · & quia per ph̄iam ſpeculamur ea q̄ vulgares & communes nō ſpeculant͛ ideo dicit͛ habuiſſe oculos perſpicaces vltra communem hominū valentiā

Notandū color viuid⁹ eſt color naturalis pulcher & delectabilis & quia philoſophia in ſe pulcherrima eſt cū ſit res mirabilis & diuina & delectabilis quia mirabiles affert delectationes ideo deſcribit͛ apparuiſſe viuido colore · Itm̄ ph̄ia apparuit inexhauſti vigoris · quia ph̄ia cū ſit perpetua exhauriri nō poteſt · vel ideo eſt inexhauſti vigoris quia quantumcūꝗ hō cognoſcat de ph̄ia adhuc reſtant plura cognoſcenda qd̄ patet ex diuerſitate opinionū in philoſophia quarū vna deſtruit aliā · Itm̄ quia ph̄ia ē eterna & preceſſerat ipſum Boetiū ideo dicit eam non fuiſſe ſue etatis

Notandum tres ſunt partes ph̄ie eſſentiales ex ſexto methaphiſice · natural͛ mathematica & diuina · ſc̄dm naturalem ph̄iam dicit͛ ph̄ia ſe cohibere ad cōmunem menſurā hominū inquantū tractat de naturalib⁹ q̄ cōmunit͛ via ſenſus cognoſcūt͛ inter que natura hominis eſt ſummum ad quod peruenit͛ · Dicit͛ aūt ph̄ia pulſare celū quo ad mathematicā id eſt quo ad aſtronomiā inquātū tractat de motib⁹ & figuris

aſtroꝝ. Dicitꝰ aũt penetrare celum quo ad
mathematicam inquantũ dirigit in cogni-
tionem dei & ſubſtantiaꝝ ſeparatarum. &
dicitꝰ pħia fruſtrare intuitũ hominũ reſpi-
cientiũ quia ꝑfectã cognitionẽ ſubſtantiaꝝ
ſeparataꝝ in hac vita habere nõ poſſumus
nam ſicut ſe habet oculus nocticoracis ad
lumen ſolis ſic intellectus noſter ad mani-
feſtiſſima ĩ natura ex ſcđo methaphiſice: .
Veſtes erant tenuiſſimis filis: . Hic Boe-
tius deſcribit philoſophiã quãtũ ad habitũ
exteriorẽ. primo quantũ ad materiã veſtiũ
ſecundo quantũ ad picturã veſtiũ. tertio
quantũ ad violentiã veſtibꝰ illatã & legãtꝰ
partes ſimul. dicit primo. Veſtes philo-
ſophie erãt ꝑfecte tenuiſſimis id ẽ ſubtiliſ-
ſimis filis & erant ex ſubtili artificio & ex
materia indiſſolubili quas veſtes ipſa tex-
uerat ꝓprÿs manibꝰ uti pro ſicut ego cog-
noui eadem pħia ꝓdente id eſt reuelante
mihi in tertia proſa huius primi. quarum
ſuple veſtiũ ſpeciem id eſt pulchritudinem
quedam caligo id eſt obſcura ignorantia
neglecte vetuſtatis id eſt negligẽtie veteꝝ
obduxerat id eſt obfuſcauerat veluti ſolet
ſuple obducere caligo fumoſas imagines
id ẽ ſtantes in fumo. Tunc oſtendit quid
fuerit depictum in veſtibꝰ eius dicens. In
extremo margine id eſt in inferiori parte
haꝝ veſtiũ legebatꝰ ĩtextũ P id ẽ practica
in ſuꝑmo ſuple margine id eſt in ſuperiori
parte veſtiũ erat intextũ. T. id ẽ theorica
q̄đ interꝑtatꝰ ſpeculatiua. & inter vtraſq̄
litteras inter. T. &. P. erãt quidã grad⁹
ĩſigniti id ẽ impreſſi ad modũ ſcalaꝝ quibꝰ
a gradibꝰ aſcendebatꝰ ab inferiori littera ad
ſuperiorẽ. Tunc tangit violentiã veſtibꝰ
illatã dicẽs. Eandẽ veſtẽ abſcinderant id ẽ
lacerauerãt man⁹ ꝗ̄ꝯ̃dã hominũ violẽtoꝝ
ſuple facientiũ violentiã & vnus quiſq̄ ab-
ſtulerat ꝑticulas a veſte q̄s poterat auferre
Notandum ꝙ per veſtes philoſophie
intelligunt partes eſſentiales & artes li-
berales. Sicut enim corpus veſtibꝰ ornatꝰ
ſic philoſophia ſuis partibꝰ decoratꝰ. Per
fila autem ſubtiliſſima intelligunt ꝑ̄cepta
philoſophicalia ſiue propoſitiones philoſo-
phicales. Sicut enim vnũ filũ in veſtibꝰ
ordinatur circa aliud. ſic vna propoſitio
iuxta aliam que propoſitiones dicuntꝰ ſub-
tiliſſime quia ꝑ eas homo ſubtilia inueſti-
gat. Dicuntꝰ & huiuſmodi ꝑ̄cepta ſubtili
artificio ratione ornatus verboꝝ & ſentẽ-
tiarum que in eis inueniuntur & ſunt ex
materia indiſſolubili quia licet a quibuſdã
male exprimãtꝰ tamen in ſe ipſis habent
veritatem indiſſolubilem Notandum ꝑ
manus philoſophie per quas ſuas veſtes
texuerat intelligũtꝰ philoſophi qui ꝑ̄cepta
philoſophicalia conſcripſerunt & dicuntꝰ
rationabilitꝰ manus philoſophie quia niſi
fuiſſent inſtructi preceptis philoſophicis
ea exprimere minime valuiſſent Notã-
dum ꝙ veſtes philoſophie dicuntur fuiſſe
obducte quadam caligine quia tempore
Boetÿ artes ad tantam negligentiam de-
uenerãt quia pauci eas curabãt. Sed Bo-
etius eas tranſtulit & expoſuit ſiue com-
mentatus eſt. vel ideo veſtes philoſophie
fuerunt fumoſe. quia ab antiquis obſcure
fuerit tradita philoſophia. ab Empedicle
poetice. a Platone enigmatice ab Ariſto-
tile ſub vboꝝ obſcuritate Notandũ quia
duo ſunt partes principales philoſophie
ſcꝫ practica & theorica. ideo in veſte pħie
erãt due littere intexte ſcꝫ. P. &. T. P
aũt erat ĩ ĩferiori ꝑte veſtis &. T. ĩſupiori
ꝑ q̄đ ĩuitꝰ ꝙ practica pħia ẽ ĩferior ſpecu-
latiua ordine dignitatis. Per gradus aũt
medios qui erant inter vtraſq̄ litteras in-
telliguntꝰ ſcientie eloquentie que ſunt grã-
matica logica rethorica Notandum ꝙ
dicitꝰ aſcenſum fuiſſe ꝑ gradus a practica
ad ſpeculatiuam per hoc innuitur ꝙ homo
primo debet eſſe ſufficienter inſtructus in
practicis vt poſt aſcendere valet contem-
platiuis Notandum quid ſit ſcindere
veſtes philoſophie illi tantũ dicũtꝰ veſtes
ſcindere philoſophie qui putant habentes
vnam ſcientiã ſe eſſe perfectos pħos ſine
alÿs. Si aũt aliqui ſciant vnã artem ſine
alia dũmodo ſe cognoſcãt nõ eſſe ꝑfectos
pħos tales non ſcindunt veſtes pħie. vel
illi ſcindunt veſtes philoſophie qui per

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

extortas expoſitiones trahunt veras ꝓpoſi-
tiones ad ſuas falſas opiniones: ·

Et dextra quidē eius: · Hic Boetius de-
ſcribit philoſophiā quantū ad inſignia &
ornamenta que manibꝰ geſtabat dicēs · &
dextra manꝰ philoſophie geſtabat libellos
ſiniſtra vero geſtabat id ē portabat ſceptꝝ
id eſt virgā regalē ¶ Notandū ꝙ omnis
cura & intentio viri ſapientis verſatur vel
circa contemplationē ſapientie q̄ deſignaẗ
per libellos · vel circa regimen rei publice
quod deſignaẗ per ſceptrum · & quia con-
templatio ſapientie potior eſt q̄ꝫ regimen
rei publice ideo ph̄ia diciẗ ī dextra habere
libellos in ſiniſtra vero ſceptrum: ·

Que ubi poeticas muſas: · Poſtq̄ꝫ Boetius
oſtendit quomodo ph̄ia ſibi apparuit · hic
oſtendit que circa ipſum egerit · & primo
oſtendit quō muſas poeticas fugauit · ſe-
cundo oſtendit quō ipē de hoc obſtupuit ·
tertio quō ph̄ia ſibi appropinquans ſtatū
eius deplanxit · ſecunda ibi At ego · tertia
ibi Tum illa · dicit primo · Que ſuple ph̄ia
vbi ꝑ poſtquā vidit poeticas muſas aſſiſ-
tentes noſtro thoro id ē lecto quia Boetiꝰ
tanq̄ꝫ eger in lecto decubuit · & cum vidit
muſas dictantes carmina meis fletibꝰ ipa
ph̄ia pauliſper id ē aliquātulū cōmota &
inflāmata id eſt incenſa toruis luminibꝰ
id eſt crudelibꝰ vel terribilibꝰ oculis īquit
quis ꝑmiſit has meretriculas ſcenicas id
eſt eſt vmbroſas accedere ad hunc egrū q̄
dolores eius non modo id eſt non tm̄ non
fouerēt id ē ſanarēt nullis remedyꝭ id eſt
medicamentis verum pro ſed alerēt ſuple
dolores eius dulcibꝰ venenis · he ſunt enim
muſe que infructuoſis ſpinis affectuū id ē
paſſionū necant id eſt ſuffocant vberē id
eſt fertilem fructū rationis fructibꝰ id eſt
in fructibꝰ ſuis & mentes hominū aſſueſa-
ciūt morbo non liberant · Tūc alloquitur
muſas dicens · O muſe ſi veſtre blandicie
detraxiſſent nobis quē id eſt aliquē virum
ꝓphanū id ē illitratū uti ꝑ tanq̄ꝫ ſolitū id
eſt ſimilē vulgo ego putarem id ferendū
id ē patiendū minꝰ moleſte quippe in hoc
nihil lederentur noſtre opere id eſt noſtre
ſedulitates · ſed vos allexiſtis nobis hunc
hominem enutritū ſtudyꝭ id eſt ſcientyꝭ
eleaticis id ē ariſtotilicis atq̄ꝫ achademicis
id ē platonicis · Tūc fugat eas dicēs · Sed
abite id eſt recedite vos ſirenes dulces vſq̄ꝫ
in exiciū id eſt in mortē & relinquite eum
curandū meis muſis id ē doctrinis ſaluti-
feris · tūc iſte chorus id ē turba muſaꝝ in-
crepitus id eſt redargutus meſtior id eſt
triſtior exiſtens vultū ſuum deiecit id eſt
īclinauit humi id ē terre & rubore ꝯfeſſus
verecundiā triſtis exceſſit id ē exiuit limen
id ē domū in qua decubuit Boetius ¶ No-
tandū ꝙ ideo muſe poetice dicebāẗ aſſiſte-
re thoro Boetŷ quia Boetiꝰ ſtuduit me-
trice dolorē ſuū cōſcribere · Jtm̄ ph̄ia diciẗ
pauliſper cōmota per qđ innuiẗ ꝙ ira im-
moderata non debet cadere ī virū ſapiētē
quia uirtus conſiſtit ī moderatione paſſio-
nū · Vnde licet iraſci ſit homini naturale tm̄
iraſci quando oportet & ut oportet & q̄ntū
oportet eſt hominis virtuoſi & ſapientis ·
vnde Seneca · quid crudelius ira · Simi-
liẗ ī de v̄tutibꝰ cardinalibꝰ · eſto tardus ad
iram · Jtm̄ interrogatio qn̄q̄ꝫ fit cauſa ig-
norātie alicuius · aliquando ut ex reſpon-
ſione facta aliquid probeẗ · qn̄q̄ꝫ fit ꝓpter
increpationē faciendā & hoc vltimo modo
ph̄ia interrogat dicēs · quis has ſcenicas
meretriculas & cetera ¶ Notandū ꝙ muſe
poetice dicūẗ meretricule · ſicut enī meretrix
allicit hominē delectando nihil utilitatis
ſibi conferendo & cōmiſcet ſe cuilibet non
ex amore ſed ſpe lucri · ita poete nō ſcribūt
amore ſcientie ſed ut aliquid laudis vel p̄-
my conſequāẗ · & delectāt ratione metri
modicū utilitatis conferendo ſed diuerſas
paſſiones inducendo · Appellat aūt ph̄ia
muſas meretriculas ſcenicas quia carmina
poetica in ſcena conſueuerunt ꝓnunciari ·
¶ Vbi nota ꝙ ſcena dicebaẗ locus vm-
broſus ī theatro vbi abſcondebanẗ ꝑſone
ꝓnūciantes carmina trayaca vel comica
vnde ſcena interp̄taẗ vmbratio vel vmbra
Vel ideo muſe poetice dicuntur ſcenice id
eſt vmbratiles quia ſunt vmbra ſcientie nō
vera ſcientia cū obumbrent mētes hominū ·

Jtm̄ metrica deſcriptio doloris non ſanat
dolorē ſed magis auget quia conſideratio
miſerie eſt ꝓuocatiua triſtitie · vnuſquiſqꝫ
aūt cum diligentia conſiderat qđ ſcribere
vult · Jtm̄ metrica deſcriptio dicitur eſſe
dulce venenū quia placet & nocet · ratione
metri placet · ſed ꝓpter recordationem do-
loris nocet · Jtem affectus eſt vehemens
animi paſſio animū torquens & verū iu-
diciū rationis impediens · & ſunt quattuor
affectus animi gaudiū dolor ſpes & timor
qui dicūt̄ infructuoſe ſpine quia ſuffocant
ſegetem rationis que eſt ſciētia & virtus ·
Jtm̄ licet de omni errore dolendū ſit poti⁹
tamē de errore ſapientis ꝙ̄ inſipientis · nā
error ſapientis alios exemplo corripit · er-
ror aūt inſipientis non · quia ab inſipiente
non trahit̄ exēplū · ꝓpter quod dixit Sa-
luſtius · omnia mala exempla a reb⁹ bonis
orta ſunt · Ergo dicit philoſophia magis
eſſe dolendū de errore Boetӯ ꝙ̄ alterius
ꝓphani // Jtm̄ ſecđm Huguitionē phanum
idem eſt ꝙ templū · Jnde ꝓphanus id eſt
ſacrileg⁹ quaſi ꝓcul a phano id eſt a tēplo
Prophanū etiā dicit̄ quicquid nō ē ſacrū ·
vnde omnes laici & illitrati dicūt̄ ꝓphani
quaſi ꝓcul a phano ſapientie // Jtm̄ ſecđm
Huguitionem opera opere eſt ſedulitas in
reb⁹ agendis · opera autē phie eſt intentio
vel labor ad aliquid philoſophicū addiſcē-
dū · Jtem Eleys eſt ciuitas grecie in qua
ſtuduit Ariſtotiles vnde ſtudia ſua dicūt̄
eleatica · Achademia autem fuit ciuitas vel
villa ī qua ſtuduit Plato vnde ſtudia ſua
dicuntur achademica · vtriſqꝫ aūt ſtudӯs
Boetius fuit enutrit⁹ ¶ Jtm̄ phia muſas
appellat ſyrenes · ſicut em̄ ſyrenes dulce-
dine cantus attrahunt naues periclitando
eas · ſic muſe delectatione metri alliciunt
homines vel mentes hominum & rationem
aliq̄ affectu ſubmergūt & obſcurant Jtm̄
ꝙ vna philoſophia cōuētū muſarꝝ expulit
ſignat̄ ꝙ vnus ſapiens ſua virtute & ſa-
piētia īfinitos errores ſtultorꝝ extinguit : ·
At ego cuius acies : · Hic Boetius oſtēdit
quomodo obſtupuit de actu philoſophie
dicens · At ego Boetius cuius acies id eſt
viſio merſa lacrimis caligarat id eſt ob-
ſcurata fuerat vt nec poſſem dinoſcere id ē
inueſtigare quenā id eſt que eſſet hec mu-
lier tam imperioſe auctoritatis id ē potētie
ego obſtupui id eſt miratus fui & defixo
id eſt inclinato viſu in terram tacitus cepi
expectare quidnam deinceps id eſt cōſe-
quenter eſſet actura circa me ¶ Notandū
quia Boetius doluit de amiſſione rerum
temporalium eius acies id eſt ratio & intel-
lectus caligarat · ita ꝙ non potuit cog-
noſcere philoſophiā ¶ Nota ꝙ licet Bo-
etius de actu philoſophie obſtupuit tamē
tacitus expectauit quid deinceps facere
vellet per hoc inuens ſe eſſe talem qui cō-
ſolationem acciperet qui em̄ refutāt alios
audire · nec audita ratione acquieſcunt
nec tales ſibi ipſos obſtaculum conſolati-
onis faciunt : ·
Tum illa propius accedens : · Hic Boeti⁹
oſtendit quomodo philoſophia ſibi appro-
pinquans ſtatum eius deplanxit dicens ·
Tum illa phia accedens propius conſedit
in extrema parte lectuli id eſt cordis mei
& intuens meū vultū grauē id ē grauatū
luctu atqꝫ deiectū id eſt inclinatū in humū
id ē in terram merore id ē triſtitia conq̄ſta
eſt his verſib⁹ ſequentib⁹ de perturbatione
noſtre mentis ¶ Nota ꝙ philoſophia dicit̄
ſediſſe in extrema parte lectuli id eſt cor-
dis Boetӯ · Nam cum eſſet in triſtitia &
doleret propter amiſſionem rerum tempo-
ralium parum vel nihil ſapientie habebat ·
& quia tota cura eius erat circa terrena
amiſſa ideo dicit̄ habuiſſe vultum merore
deiectum in humū : ·

¶ Metrum ſecundum

HEu ꝙ̄ precipiti merſa profundo ·
Hic incipit metrum Secundum
huius primi quod vocat̄ metrum
dactilicum a pede predominante · & dicit̄
tetrametrum a numero pedum · a tetra qđ
ē quattuor quia quattuor pedes cōtinet · &
dicitur ẏpercatalecticum propter ſillabam
habundantem poſt duos pedes in medio
verſus · verbi gratia · prim⁹ pes eſt heu ꝙ̄ ·
ſecund⁹ p̄cipi · ſed ſillaba ti hui⁹ nominis

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

p̃cipiti ſupħabundat · tertius pes ẽ merſa
pro · quartus fundo · ſimiliter eſt in alyȷs ·
In hoc ergo metro phĩa deplangit ſtatum
Boetÿ dolendo de pturbatione ſue mentis
& facit duo · primo vniuerſaliter phĩa de-
plangit pturbationẽ mentis hominũ · ſcd̃o
ſpetialiť cõuertit planctũ ſuũ ſup Boetiũ ·
ibi Hic quondã · primo dicit · Heu ꝙ̃ · i ·
quantũ mens hominũ hebet · i · obſcuratur
merſa p̃cipiti ꝓfundo · i · cura rerꝫ tempo-
raliũ que p̃cipitat hominem · & talis mens
relicta ꝓpria luce · i · contemplatione ten-
dit · i · laborat ire in tenebras externas · i ·
in ignorantias exteriores hoc aũt cõtingit
homini quotiẽs ſuple mens acta · i · agitata
terrenis flatibꝫ · i · ꝓſperitatibꝫ vel euẽtibꝫ
cura · i · ſollicitudo rerum temporaliũ noxia
· i · nociua creſcit in immenſum · i · ſupra
modũ ¶ Nota ꝙ in nobis ẽ duplex virtus
rationalis & ſenſualis · ſenſus aũt ſemper
aduerſatur rationi · quia caro concupiſcit
aduerſus ſpiritũ & ſpirit⁹ aduerſus carnẽ ·
cũ aũt ſenſualitas vincit rationẽ tũc homo
ẽ in malo ſtatu regiminis & efficiť beſtial̃
Vnde Albert⁹ ſup tertio de anima dicit ·
Turpe eſt nobis abȷ̈cere regimen ſupiori̇s
& induere regimen inferioris virtutis qđ
nobis cõmune eſt cũ beſtÿs · Ideo ſcribiť
tertio ethicorꝫ ĩ antiqua trãſlatione · valde
conandũ & laborandũ eſt nobis ut virtus
noſtra concupiſcibilis ſubiecta ſit rationi
quẽadmodũ enim pueri peruerſe viuũt ſi
nõ a ſuis pedagogis fuerint coacti ad recte
viuendũ · ſic appetitus ſenſualis ducit nos
ad inſolentiã niſi regula rationis fuerit co-
artatus · plures aũt homines ſecunť ſen-
ſualitatẽ ꝙ̃ rationẽ inſudantes bonis exte-
rioribꝫ & delectationibꝫ ſenſualibꝫ per que
impediuntur in ſpeculatione & cognitione
ſummi boni · ideo phĩa hoc deplangẽs dicit
ĩ metro Heu ꝙ̃ p̃cipiti ¶ Itẽ cũ aĩa ingerit
ſe curis rerꝫ tẽporaliũ ꝓfunde p̃cipitať &
hebet quia a cognitione rerum & ſui cre-
atoris deſtituitur · & deſtituta cadit in te-
nebras externas · i · in ignorantias exte-
riores · Vbi nota ꝙ duplex eſt ignorantia
quedã naturalis q̃ ẽ ĩ iuuenibꝫ & decrepitis

& vocať ignorãtia ĩterna quia ex naturali
defectu contingit · Alia eſt ignorantia q̃
cauſatur ex negligentia hominis quando
ſollicitať circa exteriora & talis diciť ex-
terna quia ẽ extra naturã de qua diciť ꝙ
omnes homines naturaliter ſcire deſiderãt ·
Prima ignorantia cũ ſit naturalis non eſt
vitioſa · quia turpes a natura nemo ĩcrepat
neq̧ bonos laudat · Secunda ẽ vitioſa cum
ſit p hominis negligẽtiã de q̃ loquiť Boe-
tius ſecundo huius proſa quinta · Ceteris
animãtibꝫ ſeſe ignorare natura ẽ · hominibꝫ
vero vitio venit ¶ Itẽ dicit noxia cura vñ
Seneca in puerbÿs · Magnã partem per-
turbationis ſibi dedit qui exterioribꝫ ſe in-
iecit ¶ Item ratio & intellectus dicũť lux
hominis · quia illuminant hominẽ ad cog-
nitionẽ creature & creatoris · dicuntur aũt
ꝓpia lux hominis quia ſolũ gen⁹ hominũ
viuit ãte & ratione ex ꝓhemio methaphi-
ſice : ·

Hic quondam celo liber aperto : · Hic phĩa
ſpetialiť cõuertit ſe ad deplãgẽdũ Boetiũ
& primo oſtendit quanta contemplatione
Boetius quondã viguit · ſecundo oſtendit
qũo deſtitut⁹ a tali cõtemplatione ſolũ de
terrenis cogitabat ibi · Nũc iacet effeto ·
Primo philoſophia commẽdat Boetium
ab aſtronomia · ſecundo a naturali philo-
ſophia · tertio a methaphiſica · ſecunda ibi
Quin etiam cauſas · tertia ibi Quis voluat
ſtabilẽ · primo dicit · Boetius quõdã liber
· i · ſolutus a cura rerꝫ temporaliũ celo ſibi
aperto per cognitionem ſuetus fuit ire per
rationem in ethereos meatus · i · in motus
corporũ celeſtiũ & ipſe cernebat · i · ſpecu-
labať lumina · i · radios roſei ſolis viſebat
· i · cũ deſiderio videbat ſidera · i · ↄſtellatio-
nes gelide · i · frigide lune · & ipſe Boeti⁹
victor ignorantie habebat omnem ſtellam
compꝛ̃henſam numeris · i · certis computa-
tionibꝫ quecũq̧ ſtella erratica exercet · i ·
operať vagos · i · varios recurſus nũc pro-
grediendo · nũc regrediendo ſtella inquã
flexa · i · mota p varios orbes · i · circulos
¶ Nota ꝙ aĩo liberato a curis exterioribꝫ
cõceſſum ẽ philoſophari · ideo quedã artes

dicuntur liberales quia filij liberorum · i ·
nobiliũ qui erãt liberati a curis tẽporalibꝰ
talibꝰ artibꝰ vacabant · ideo dicit pħia ꝙ
Boetius quondã liber & cetera ¶ Nota ꝙ
dicit celo aperto · licet homo planetas celi
corporaliter nõ attingat tamẽ ſpeculatione
comphẽdit hoc pulchre tãgit Hermogiſtꝰ
dicens · Magnũ miraculũ eſt homo & aĩal
honorandũ hic anima intellectiua ĩ naturã
dei tranſit quaſi ipſe deus ſit · hic ꝑ naturã
anime dijs ẽ coniunctꝰ · hic demonũ genꝰ
nouit · terram colit · elementis cõmiſcetur ·
acumine mentis in maris ꝓfunda deſcẽdit
celũ qḋ videtur altiſſimũ animi ſagacitate
metitur · intentionẽ animi eius nulla aeris
caligo confundit · nec terre denſitas eius
operationem impedit · nõ aque ꝓfunditas
aſpectũ eius obcũbit ¶ Nota ꝙ ſol in ortu
ſuo apparet roſeus ꝓpter vapores interpo-
ſitos inter viſum noſtrũ & ſolẽ · nã album
viſum ꝑ fumũ apparet rubeũ · Etiã licet in
meridie vapores ſint interpoſiti non tamẽ
apparet tunc roſeus eo ꝙ illi vapores non
ſunt groſſi ſed ſubtiliati calore ſolis ¶ Nota
pħia dicit lunam eſſe gelidã quod non eſt
intelligendũ formaliter quia prime quali-
tates q̃ ſunt calidũ frigidũ humidũ ſiccũ
nõ habent locũ in corporibꝰ celeſtibꝰ cũ nõ
recipiãt pegrinas impreſſiones · ſed dicit̃
luna gelida virtualiter vel effectiue quia
frigus & etiam humores efficit in inferio-
ribꝰ propter quod noctes quibꝰ luna p̃eſt
ſunt gelidiores & humidiores magis diebꝰ
¶ Nota ꝙ planete dicũtur habere vages
recurſus quia mouẽt̃ duplici motu ſcilicet
primi mobilis ab oriente in occidentem &
ꝓꝓꝰ motu ab occidẽte in oriẽtem · vel ideo
quia quandoq̃ apparẽt nobis ſtationarij
quandoq̃ retrogradi quandoq̃ propinqui
quãdoq̃ aliqualiter remoti ¶ Nota ꝙ ſtel-
la erratica dicit̃ flexa · i · mota per varios
orbes circuloꝝ ſcꝫ deferentis & epicicli ra-
tione quoꝝ circuloꝝ nũc dicũt̃ progreſſiui
nunc retrogradi nunc ſtationarij vt dictũ
eſt & habet videri in theorica planetarum
vel aſtronomia :·
Quin etiam cauſas :· Hic cõmendat eum

ex parte naturalis pħie dicens · Quin etiã
ꝓ certo Boetius ſolitus fuit rimari · i · in-
quirere cauſas vnde · i · propt̃ quas cauſas
ſonora flãmina · i · ſonoroſi venti ſollicitẽt
· i · perturbent equora · i · planiciem ponti
· i · maris quaſi diceret Boetius ſciuit cau-
ſas generationis ventorum qui cõmouent
ipſum mare ¶ Nota ꝙ ex libro metheoroꝝ
patet ꝙ ventus generatur ex vapore ca-
lido & ſicco eleuato per calorem ſolis qui
perueniens ad locum nubium frigiditate
nubis repercutitur & repercuſſus fert̃ in
latus & facit ſonum impellendo aerem &
quia aqua faciliter eſt diuiſibilis de facili
cedit & reuerberatur per ventos · vel aliter
poteſt intelligi · Antiqui enim dixerunt ꝙ
ideo venti turbant mare quia in ipſo mari
generantur venti qui non exeunt ſed fa-
ciunt fluxum maris · licet hec opinio nõ
ſit vera quia mare fluit & refluit tempore
determinato ſicut bis in die naturali · venti
aũt generant̃ tempore indeterminato :·
Quis voluat ſtabilem :· Hic philoſophia
cõmendat Boetium a methaphiſica & ite-
rato a naturali philoſophia dicens · Boe-
tius etiã ſolitus fuit rimari quis ſpiritus
· i · intelligentia voluat motu diurno ſta-
bilem orbem firmamenti · vel etiã cur ſijdꝰ
ſolis vel aliud habẽs ortũ & occaſum caſu-
rũ ĩ heſperias vndas · i · ĩ aquas maris oc-
cidentalis ſurgat · i · iterũ oriat̃ ab ortu ru-
tilo · i · ab oriente ſplendido quaſi diceret ·
Boetius ſolitus erat inquirere cur ſtelle
que in occidente vident̃ occidere iterum
reſurgãt in oriente etiã erat ſolitus rimari
quis temperet placidas horas veris id eſt
temporis vernalis vt ornet terram roſeis
floribꝰ · Quis dedit · i · ordinauit vt autũ-
nus fertilis anno pleno · i · fecũdo influat
· i · influentiam faciat grauidis vuis · i ·
botris repletis · etiam erat ſolitus reddere
· i · aſſignare varias cauſas latẽtis nature
· i · reꝝ naturaliũ ¶ Nota omne qḋ mouet̃
ab alio mouet̃ ex ſeptimo phiſicoꝝ · ergo
celũ ab alio mouetur · Mouetur aũt celũ a
duplici motore ꝑ cõmẽtatorẽ · xii · metha-
phiſice ab vno coniũcto & appropriato qui

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

vocatˀ intelligẽtia a quo monetˀ effectiue.
ab alio motore ſepato qui eſt deus a quo
mouetˀ in ratione finis ¶ Itẽ dicit orbem
celeſtem eſſe ſtabilem. licet em̃ moueatˀ &
mutet locũ ſecundũ partes nõ tñ ſecundũ
totũ & quantũ ad hoc dicitur eſſe ſtabilis
.i. immobilis ¶ Item cauſa quare ſtelle q̃
occidũt iterũ oriantur nõ ẽ alia niſi mot⁹
circularis primi mobilis qui ſecum rapit
omnes ſtellas tã fixas q̃ꝫ erraticas ¶ Itẽ
heſperus eſt ſtella que de veſpere ſequitur
ſolem occidentẽ a qua ſtella mare occiden-
tale dicitur heſpericum mare . eo ꝙ ſol &
heſperus ibi ſe mergant. nõ ꝙ ita ſit ſed
quia vulgares ſic opinantur . cũ em̃ ſtelle
occidunt ꝓpter interpoſitionẽ maris inter
viſum & ſtellas videntur ſtelle mergi in
mare ¶ Itẽ tempus vernale dicitˀ placidũ
quia eſt cõueniens vite hominis . Eſt em̃
tempus veris calidũ & humidũ in quibus
cõſiſtit vita. ex libro de morte & vita. Et
ideo illo tempore ꝓducuntˀ flores. nã ma-
teria floꝝ ẽ humidũ aq̃ũ ſubtile bñ coctũ a
calido aereo . quia igitˀ in vere dominatur
calidũ aereũ & humidũ aqueũ ſubtile quod
parua indiget digeſtione. ideo ĩ vere cui⁹
calor temperat⁹ ẽ flores ꝓducuntˀ ¶ Itẽ
vitis multũ habundat de humido aqueo
& groſſo cuius ſignum eſt . quia tempore
putationis diſtillat ab eis quaſi humidum
lacrimabile . tale autem humidũ groſſum
multũ reſiſtit digeſtioni ideo vue ad ma-
turitatẽ tarde ꝑueniũt ſcꝫ tẽpore autũpni
¶ Item Boetius cõſueuit reddere cauſas
latentes rerũ naturaliũ quod fuit indicium
felicitatis . nã ſecundũ Virgiliũ felix qui
potuit rerũ cognoſcere cauſas:.

Nunc iacet effeto:. Hic oſtendit phia q̃uo
Boetius deſtitutus ꝑdicta ſpeculatione cũ
de terrenis cogitabat dicens. Nũc. i. tpe
doloris Boetius iacet. i. ꝓſtratus ẽ effeto
.i. euacuato lumine. i. ſpeculatione mẽtis
& ipſe preſſus colla. i. ſcd̃m colla grauidis
cathenis paſſionum que mentem grauant
gerenſq; decliuũ vultũ. i. inclinatũ põdere
amiſſionis rerũ temporaliũ heu cogitˀ cer-
nere ſtolidã terram. i. bona terrena que
homines ſtolidos efficiũt ¶ Nota cathena
eſt ferreũ inſtrumentũ quo aliquid cõtra
ſuã naturã detinetˀ. quatuor aũt affectus
que ſunt gaudiũ ſpes timor dolor ſimili-
tudinarie dicuntˀ cathene quia animũ ho-
minis detinent & contra ſuam naturam &
rationẽ ad illicita trahũt. nam ratio ſemꝑ
depꝛecatur ad optima. ex primo ethicoꝝ.
Et propterea Boetius in fine huius primi
hortatˀ fugam paſſionum ibi tu q̃ꝫ ſi vis.
¶ Item nota non eſt eſtimãdum ꝙ Bo-
etius ſic eſſet ita euacuatus lumine mentis
ſicut littera ſonat quia alias fuiſſet inſuffi-
ciens pro compoſitione hui⁹ libri ſed phia
loquitˀ hoc compaſſiue. Ille enim eſt meus
ſtultus qui inclinat ſe ad terrena diligẽdo
ipſa & non eleuando intellectum ſuum ad
ſpeculabila qualis non fuit Boetius. vnde
dicit Auguſtin⁹. Tales ſunt hoĩes qualia
ſunt ea que diligũt quia dilectio tranſmu-
tat diligentem in ſimilitudinem rei quam
diligit. hec marquardus:.

¶ Proſa ſecunda

Sed medicine inquit potius:. Hic
incipit ſecunda proſa huius primi
in qua phia inueſtigat morbum
Boetij ex quibuſdã ſignis. ſecũdo ↄſolatˀ
ipſum ne deſperet. ſcd̃a ibi Cũq; me nõ-
ꝑo dicit phia. O Boeci ego poſſem multa
cõqueri de ꝑturbatione mẽtis tue ſed nũc
potius medicine temp⁹ ẽ q̃ꝫ querele vero ꝑ
ſed tũ. i. tũc mulier illa itẽta ĩ me totis lu-
minibꝫ. i. ocl'is ait es tu ne ille qui quõdã
tempore iuuẽtutis nutrit⁹ noſtro lacte. i.
facilibꝫ documentis. in etate autẽ perfecta
educatus. i. nutritus noſtris alimẽtis. i.
doctrinis difficilioribꝫ tu euaſeras. i. ꝑ-
ueneras in robur. i. in fortitudinẽ virilis
animi atqui ꝑ certo nos contuleram⁹ tibi
arma talia. i. documenta que niſi prior
abieciſſes ꝑ obliuionẽ ipſa tuerentur te in-
uicta firmitate. dicit phia agnoſcis ne me
quid taces ſiluiſti ne pudore. i. verecũdia
an ſtupore. i. mentis alienatione ego mal-
lem. i. magis vellẽ te ſiluiſſe pudore ſed ut
ego video ſtupor oppreſſit te ¶ Nota ꝙ
phia in deplangendo Boetium non facit

longam morã ne Boetius deſperet ſuper infirmitate ſua ergo dicit pħia magis eſſe tempus medicine ꝙ̃ querele ¶ Item boni medici eſt totis oculis diligenter reſpicere faciem infirmi eo ꝙ in facie magis apparẽt ſigna prenoſticationis infirmitatis · ideo pħia dicit̃ eſſe intuita Boetiũ totis luminibꝫ ¶ Itẽ ꝑ arma pħie ĩtelligũt̃ ꝑ̃cepta philoſophicalia q̃ pſuadẽt minime extolli in ꝓſperis nec deprimi in aduerſis · hortat̃ enĩ nos pħia ad magnanimitatẽ · magnanimus aũt ẽ qui contra difformes inſultus fortune vnanimi mẽtis cõſtantia militat · De his & ſimilibꝫ preceptis philoſophicis Boetius oblitus fuit ꝓpter dolorẽ ¶ Nota taciturnitas quandoqꝫ ꝓuenit ex pudore · qñqꝫ ex ſtupore · qñ enim manifeſtat̃ alicui aliquid quod vellet celari ipſe efficit̃ verecundus · & oculi eius deprimunt̃ · facies eius rubet & auertitur · & lingua eius in loquẽdo ligat̃ ¶ Nota ꝙ ſtupor vno modo eſt habundans ãmiratio mentis ut ibi papa ſtupor mundi · Alio modo ẽ mentis alienatio & ſic accipit̃ in ꝓpoſito & ĩducit taciturnitatẽ ex quo enĩ motus lingue eſt ſcd̃m conformitatẽ ad fantaſiam · turbata fantaſia ſicut contingit ĩ alienatione mẽtis ĩpedit̃ lingua ĩ loquendo · ergo dicit pħia pudore an ſtupore ſiluiſti · & quia taciturnitas ꝓueniens ex ſtupore deterior eſt ꝙ̃ que cauſatur ex pudore cũ ipſa cauſet̃ ex aliquo defectu interiori ideo dicit philoſophia mallem pudore ſiluiſſes ¶ Nota ſcd̃m Huguitionẽ pudor eſt corporis ſed pudicitia ẽ mẽtis · Eſt aũt pudor verecũdia ex aliq̃ caſu innata non auferẽs memoriã ſed ĩpediẽs linguã · Stupor aũt ẽ caſus memoriã auferẽs & lĩguã ĩpediẽs & peiꝰ ẽ tacere ſtupore ꝙ̃ pudore quia melius ẽ memoriã retinẽdo nõ loqui ꝙ̃ loqui & mẽoria carere ¶ Nota philoſophia dicit Boetium habuiſſe nutritum ſuo lacte per nutrimentum lactis intelligit̃ triuium ſcꝫ grammatica logica & rhetorica quibꝫ iuuenes ſunt ſeriatim informãdi tanq̃ facilibꝫ documẽtis ſicut puer lacte nutrimẽto molli & facilis digeſtionis nutrit̃ · Sed per hoc ꝙ dicit

virilis animi robur euaſeras ſcꝫ ad ſciẽtiã mathematicam & cetera qua tanq̃ ꝑ ſciẽtiam magis ſubtilem homo perfecte etatis efficit̃ ¶ Nota philoſophia contulit Boetio arma nõ corporalia ſed ſpiritualia ſicut ſunt virtutes ĩtellectuales quas enumerat Ariſtotiles ſexto ethicoꝝ · & ſunt illa intellectus ſapientia ſcientia ars & prudẽtia Et ſimiliter virtutes cardinales que ſunt quatuor · prudentia iuſtitia fortitudo tẽperantia · & dicũt̃ cardinales quia quãdã principalitatem ſibi vendicant ſcꝫ materiã circa quam habent fieri · Illa enim arma abiecit Boetius quando temporalibꝫ adheſit · appetitui ſenſitiuo annuẽs & ab attentione celeſtiũ ſequeſtratus · Et de iſtis armis dicit apoſtolus · Abicite ergo opera tenebrarum & induimini arma lucis ſic vt in die honeſte ambulemus : ·

Cunqꝫ me non modo tacitum : · Hic pħia conſolat̃ Boetiũ ne deſperet dicens · Cũ pħia vidiſſet me non modo · i · non tantũ tacitũ ſed ꝓrſus · i · totaliter elinguem ꝗ ꝓ & mutũ ipſa admouit · i · appoſuit pectori meo leniter manũ & ĩquit · i · dixit nihil periculi eſt circa hunc hominẽ ipſe patitur letargũ · i · morbũ obliuionis morbũ ĩquã cõmunem mentiũ illuſaꝝ · i · deceptaꝝ · & ipſe paulifper · i · modicũ ẽ oblitus ſui ſed facile ſui recordabit̃ · ſiquidẽ ꝑ certo cognouerit nos pħiam ante · i · prius · qd̃ ut ipẽ poſſit facere tergamꝰ lumina · i · oclos eiꝰ caligantia nube · i · obſcuritate rerum mortalium · i · temporaliũ · hec dixit pħia & veſte ſua contracta · i · conuoluta ĩ rugã ſiccauit oculos meos fletibꝫ vndantes · i · humectantes ¶ Nota ꝙ tacitus eſt ille qui nõ loquit̃ licet habeat poteſtatẽ lingue ad loquendũ · ſed elinguis vel mutus dicitur ille qui nõ ſolũ nõ loquit̃ ſed nõ habet poteſtatem lingue ad loquendũ & talis fuit Boetiꝰ ꝓpter ſtuporẽ · i · mẽtis alienationẽ ¶ Nota ꝙ philoſophia inuens ſe eſſe bonam medicam conſolat̃ Boetium dicẽs · nihil periculi eſt in homine iſto quia ſcd̃m Senecam in libro de clementia ad neronẽ Mali medici eſt deſperare ne curet̃ eger ·

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

Nota ꝙ letargia eſt infirmitas cauſata
ex oppreſſione cerebri cũ obliuione & iun-
git continuo ſompno · & ſic letargus eſt
morbus inducens obliuionẽ & ſompnum ·
Inde letargicus & eſt homo qui patitur
talem morbũ · & dicitur a letes qđ inter-
ꝑtatur obliuio · & letes ẽ fluuius infernal'
Boetius ergo patiebat' letargũ · i · morbũ
obliuionis quia ſi ꝑcepta phie in memoria
habuiſſet nũꝙ̃ de amiſſione rerũ temporaliũ
doluiſſet Item dicit letargũ eẽ morbum
illuſarũ mentiũ · quia mens illuſa eſt vbi
ratio eſt ligata ꝓpter defectũ fantaſie ſicut
ĩ freneticis vel ꝓpter defectũ memorie ſicut
in letargicis Notandũ homo componitur
ex anima immortali & corpore mortali ſed
quia Boetius oblitus fuit bonorũ aĩe ideo
dicitur fuiſſe ſui oblitus non totaliter ſed
pauliſper quia adhuc curã habuit de bonis
terrenis que reſpiciũt corpus Itẽ homo
ꝑ phiam habet ſui ipſius pfectã cognitio-
nem · ad cognoſcendũ aũt illud quod per
phiam cognoſcitur oportet primo phiam
cognoſcere ideo dicit phia recordabitur ſui
facile ſi nos prius cognouerit Item per
veſtes phie in rugã contractas ĩtelligũtur
ꝑcepta philoſophicalia in vnum volumen
congregata ſicut in illo libro quibus ipſa
phia Boetiũ conſolatur Nota ꝙ ad me-
dicũ infirmũ curare volentẽ plures requi-
rũt' conditiones · Primo ut qualitates &
cõditiones reſpiciat & ut humores nocẽ-
tes cognoſcat · Secundo ad loquẽdum eũ
moueat · Tertio ſi ꝑualida egritudine ob-
muteſcat ut manũ corpori ĩfirmi adhibeat
Quarto ut eũ verbis cõſolatoriȳs reficiat ·
ſic phia videns dolores Boetȳ primo eũ
inſpexit · ſecundo ad loquendum mouit ·
tertio manũ ſuã corpori appoſuit & quarto
verbis conſolatoriȳs refecit :·

Metrum tertiũ

Tunc me diſcuſſa liquerunt :· Hic
incipit tertiũ metrum huiꝰ primi
libri cuius primꝰ verſus vocatur
metrũ dactilicũ exametrũ · ſecundꝰ dicit'
metrũ alemanicũ ab inuẽtore · tetrametrũ
a numero pedũ · dactilicũ a pede ꝑdominã-
te · acatalecticũ quia nulla ſillaba habũdat
nec deficit · In hoc metro Boetius decla-
rat per quoddã ſimile qũo remotis impedi-
mentis vigorẽ cognitionis recuparit · & ẽ
talis ſimilitudo · Sicut choro flante nubes
generant' & ꝑ interpoſitionẽ nubiũ ſol &
alia aſtra nobis occultant' · ſic aduerſitate
imminẽte homo afficit' diuerſis paſſionibꝫ
obſcurantibus intellectum · & ſicut auſtro
flante nubes diſſoluũt' & radȳ ſolares re-
uertũt' · ſic aduerſitate adueniente conſola-
tione philoſophica paſſiones ſedantur &
intellectus illuminat' · Dicit ergo ĩ littera
Tunc cũ phia terſit oculos meos tenebre
liquerunt me diſcuſſa nocte · i · obſcuritate
& prior vigor cognitionis redȳt luminibꝫ
meis · i · oculis ut pro ſicut ſol latet · i · oc-
cultat' cũ · i · qñ ſidera · i · ſtelle glomerãt'
· i · inuoluant' ꝑcipiti choro · i · tali vento &
polus · i · celũ ſtetit · i · ſtare videt' nȳmboſis
imbribꝫ · i · pluuȳs nubiloſis · ac ꝑetiam
nox · id eſt · obſcuritas funditur deſuper · i ·
de nubibꝫ in terram nondũ · i · non adhuc
aſtris · i · ſtellis venientibꝫ · i · apparentibꝫ
in celo · Si boreas emiſſus ab traicio antro
· i · traicie regionis verberet · i · depellet hãc
noctem · i · obſcuritatẽ & reſeret clauſum
diem · tũc phebus · i · ſol emicat · i · lucet &
vibratus · i · fortificatꝰ lumine ſuo ferit · i ·
pcutit oclos hominũ mirãtes ſubito lumine
ſolis poſt tenebras Nota phia trahit ho-
minẽ ab obſcuritate ignorantie ad lucem
ſapientie ex libro de pomo Ariſtotilis · &
etiã ꝑ metriſtã · Ars hominem format ne
ſinit eſſe malum · Et ergo cũ phia ſiccaſſet
oculos Boetȳ fugatis tenebris ignorantie
redȳt vigor intelligentie Nota quatuor
ſunt venti principales qui flant a quatuor
partibꝫ mũdi ſcilicet ab oriẽte occidẽte ſep
tẽtrione & meridie q̃rũ quilibet habet duos
collaterales & ſic ſunt duodecim venti qui
his verſibꝫ continentur · Flant ſubſolanus
vulturnꝰ & eurus ab ortu · Atq die medio
nothus heret affricus auſtro · Circinus
occaſum zephiruſq fauonеꝰ afflant · Sed
veniunt aquilo boreas & chorus ab arcto ·
Chorus ergo eſt ventus quo flante gene-

rantur nubes & cõglomerantur ſydera ſic
ꝙ per nubes occultantur ¶ Nota ꝙ polus
eſt ſtella que ſemꝑ in eodem loco videtur
ſed hic polus ponitur ꝑ firmamento tãq̃
pars ꝑ toto ꝑ ſinodochen ¶ Nota ꝙ pol⁹
.i. celũ dicitur ſtare qñ eſt obductũ nym-
boſis ymbribꝰ non ꝙ ſtet ſed quia motus
eius tũc nobis nõ apparet. motum eñ celi
nõ ꝑcipim⁹ niſi ꝑ motũ alicuius ſtelle. cũ
aũt celũ eſt cooꝑtũ obſcuris nubibꝰ nulla
ſtella videri poteſt ¶ Nota ſcd̃m huguti-
tionem nymbus eſt nubiũ denſitas ex in-
tempeſtate orta & ſic dicit Boe⁹ hic nym-
boſis ymbribꝰ .i. denſis pluuys. & ẽ ratio
quia tenuis ymber nõ impedit aſpectum
aſtroꝝ ¶ Nota ꝙ boreas dicitur flare ab
antro traicio quia forte regio traicie ẽ ca-
uernoſa de cuius cauernis exit ventus ge-
neratus ex vaporibꝰ ſiccis in terra ¶ Nota
poſtq̃ꝫ phia terſit oculos Boety & eoſdem
a fletu lacrimarum compeſcuit reſtitutus
fuit priſtino vigori. vnde oculi ipſi⁹ Bo-
ety vt ratio & intellectus obfuſcati erant
tenebris ignorantie cum iſtis temporalibꝰ
adheſit propter amiſſionem rerum tempo-
ralium diuerſis fuit ſubiectus paſſionibus.
Sed philoſophia oculoꝝ caligiñe abiecit
cum ipſius intellectum illuminauit tene-
bras ignorantie fugando & lumine ſpiri-
tuali vt ſcientia illuminando:.

¶ Proſa tertia

Haud aliter triſtitie nebulis:. Hic
incipit tertia proſa primi libri. in
qua Boetius oſtendit quomodo
phiam cognouerit. & diuidit̃. quia pmo
oſtẽdit quomodo phiam cognouit & q̃lit̃
de pſentia eius amirari cepit & quomodo
phia ſibi reſpondit. ſcd̃o ꝓbat phia per-
ſecutionẽ ſapientum a vulgaribꝰ non eſſe
nouã. ſcd̃a ibi None apud veteres. Dicit
primo. Haud ꝑ non alit̃ nebulis triſtitie
mee diſſolutis .i. fugatis ꝑ conſolationem
phie qm̃ ſicut nubes diſſoluũt̃ ꝑ flatũ bo-
ree ſic ego Boetius hauſi .i. reſpexi celũ
.i. ſurſum & recepi mentem .i. vigorem
rationis ad cognoſcendã faciẽ medicantis
.i. medici Itaq; ꝑ ergo vbi .i. poſtquam
ego deduxi .i. conuerti oculos ꝙ ꝑ & de-
fixi .i. ſtabiliui intuitũ in eã reſpexi nu-
tricẽ meã phiam in cuius laribꝰ .i. ſcolis
fuerã obuerſatus ab adoleſcentia .i. a iu-
uentute mea. & inquã .i. dixi o magiſtra
omniũ virtutum quid .i. propter quid tu
veniſti lapſa .i. progreſſa ſuperno cardine
.i. de celeſti porta in has ſolitudines .i.
loca deſerta noſtri exily .i. noſtre rele-
gationis an .i. nũquid ꝓpter hoc veniſti
ut exiſtens rea .i. tanq̃ꝫ culpabilis mecũ
agiteris .i. manifeſteris falſis criminatio-
nibꝰ. Illa phia inquit .i. dixit o alumpne
.i. ꝑ me nutrite an .i. vtrũ te deſererem
q̃ſi diceret non. nec partirer .i. diuiderem
tecũ communicato labore .i. diuiſo labore
ſarcinã .i. pondus quã tu ſuſtuliſti ob in-
uidiam mei nominis .i. ratione ſapientie
atqui ꝑ certe nõ erat fas .i. honeſtũ phie
relinquere iter innocentis incomitatũ .i.
ſine comite ſuple ſi ego te dereliquiſſem ego
vererer .i. timerẽ meam criminationẽ .i.
meã damnationẽ & valde ꝑhorreſcerẽ q̃ſi
aliquid nouũ acciderit ſuple circa te enim
ꝑ quia nũ .i. nũquid tu cenſes .i. iudicas
primum ipſam ſapientiã eſſe laceſſitam .i.
manifeſtam periculis .i. perturbationibus
apud improbos mores .i. male morigera-
tos homines quaſi dicat hoc non ẽ nouũ.
¶ Nota philoſophia dicit̃ medica. Si-
cut enim medicus morbo fugato ſanitatẽ
inducit. Sic phia ignorantia relegata
vitam vtriuſq; ſeculi cõdonat. Nã habet̃
in libro de pomo Ariſtotilis. Qui philoſo-
phiam inuenerit vitam in vtroq; ſeculo
inuenit. & alibi. Qui me inuenerit vitam
inueniet & hauriet ſalutem a domino.
Et ideo dicit Boetius fatiem medicantis
¶ Notanndum ꝙ Boetius nõ ſolum de-
duxit oculos in philoſophiam ſed defixit
in eam intuitũ per quod innuit̃ ꝙ qui vult
philoſophari oportet ſe totũ tradere phie
per continuum ſtudium & laborem. Nã
ſicut vna yrundo adueniẽs non facit verẽ
nec vna dies calida facit eſtatẽ ſic nec vna
ſpeculatio philoſophica facit philoſophũ
¶ Nota ꝙ tempus oportunum ad philoſo-

ꝓbandum eſt tempus adoleſcentie quod
inuens Boetius dicit cuius laribꝰ ab ado-
leſcentia fueram obuerſatus · Nam etas
hominis aſſimilatur cere que ſi nimis ē mol-
lis vel dura nimis formā ſigilli nō recipit
nec retinet · ſi aūt eſt temperate mollis vel
dura figurā recipit & retinet · Sic ſimilit̄
etas nimis tenera ſicut infantia nō recipit
doctrinā phicā · nec etas nimiū dura ſicut
decrepitus · ſed etas temperata qualis eſt
adoleſcētia q̄ faciliter ītelligit & intellecta
memorie cōmendat ¶ Nota per lares phie
intelliguntur diuerſe ſecte philoſophorum ·
ſicut Ariſtotilis & Platonis quibꝰ Boeꝰ
ab adoleſcentia fuit obuerſatus · Et dicit
Huguitio ꝙ obuerſari eſt idē ꝙ cōuerſari
¶ Notandum ꝙ philoſophia dicitur ma-
giſtra omniū virtutū quia omnes virtutes
morales docet ut patet ex ethicis · & dico
morales propter virtutes theologicales q̄
ſunt fides ſpes & caritas · Et dicitur phia
delapſa a ſuperno cardine · quia omnis ſa-
pientia a domino deo eſt · nā ſicut ſcribitur
ī ꝓlogo libri de regimine principū · Deus
ē qui diuitias ſue ſapiētie influit animabꝰ
· i · ſtudentibꝰ tribuit gratiā cognoſcendi
cui nihil eſt difficile · & ſine quo nihil eſt
poſſibile poſſideri ¶ Nota ut poſtea patebit
ꝙ Boetius falſe criminabatur de litteris
compoſitis & de impedimento delatoris &
illud qđ faciebat ſapientia dicebatur facere
arte magica ideo dicit ad phiam Nūquid
veniſti ut tu mecū rea falſis crimīationibꝰ
agiteris ¶ Nota phia tangit tres rationes
ꝓpter quas non debuit derelinquere Boe-
tiū · prima quia nutrix non debet derelin-
quere ſuū alumpnū · ſecunda qui patitur
ꝓpter alium nō decet ut deſeratur ab illo ·
tertia quia non decet phiam derelinquere
innocentē · Boetius autē fuit alūpnꝰ phie
ipſe patiebatur iniurias ꝓpter phiam · &
fuit innocens ergo & cetera ¶ Nota ſcđm
Huguitionē laceſſo · i · cū deſiderio lacero
vel vexo vel iniurijs affligo :·

Nonne apud veteres ⁊c̄ : · Hic philoſophia
ꝓbat pſecutionē ſapientū a vulgaribꝰ non
eē nouā & hoc pͦ ꝓbat exemplis antiquis
ſecūdo magis modernis · tertio oſtendit quid
ſit faciendū contra inſultus vulgariū · ſecūda
ibi · ⁊c̄ ſi nec · tertia ibi Qui ſi quādo cōtra
primo dicit · Bene dixi ꝙ pſecutio ſapiētū
a vulgaribꝰ & a malis non ē noua · nonne
apud veteres ante etatem noſtri Plato-
nis nos phia ſepe certauimꝰ magnū certa-
men cū temeritate ſtultitie · i · cū ſtultis &
temerarijs hominibꝰ eodēq; platone viuēte
magiſter eius Socrates iniuſte ꝓmeruit
victoriā mortis me ſibi aſtante cuius So-
cratis hereditatē · i · ſcientiam hereditarie
relictā ſuis diſcipulis cū epicureū vulgus
& ſtoicū & ceteri molirentur · i · laborarent
ire raptū · i · rapere vnuſquiſq; ꝓ ſua parte
& cū ipſi traherent me phiam in partem
prede me reclamantem · i · contradicentē q;
ꝓ & renitētē ipſi diſciderūt veſtē meā quā
texuerā meis manibꝰ & ablatis pāniculis
abierūt credentes me totam ſibi ceſſiſſe &
quia ī iſtis apparuerūt q̄dā veſtigia noſtri
habitꝰ · i · prudētie imprudētia vulgariū
rata · i · opinata ipſos eſſe meos familiares
· i · meos diſcipulos ratione ſapientie per-
uertit nōnullos eorū · i · aliquos errore · i ·
pſecutione ꝓphane multitudinis · i · īdocti
vulgi ſicut vulgares ſolent puertere doc-
tos ¶ Nota ꝙ ante tēpus Platonis multi
ſapientes perſecuti fuerūt a vulgaribꝰ · &
tempore Platonis Socrates magiſter eiꝰ
interijt ꝓpter ſuā ſapientiā · nā ipſe cog-
nouit ſua ſapientia eē vnū deū alios autē
colentes plures deos redarguit qđ pcipiēs
dux athenienſium nomine Anetus coegit
ipſum bibere venenū in nomine vnius dei
& nihil ſibi nocuit · Poſtea coegit ipſum
bibere venenū in nomine pluriū deorū &
interijt ¶ Nota mortuo Socrate diſcipuli
ſui qui ſciētiā Socratis tanq̄ hereditariā
ſibi vendicabāt inceperūt diſſentire in quo
magiſter eorū Socrates poſuiſſet ſummum
bonum · quidam enī ſuorū diſcipulorū dicti
epicuri dicebāt ipſum poſuiſſe ſummū bonū
in voluptatibꝰ · Alij ſicut ſtoici dicebāt ꝙ
in virtutibꝰ · & quilibet eorū ꝓ defenſione
ſue opinionis rapuerunt autoritates phie
ipſas extorte exponendo ꝓpter quod phia

dicit illud reclamaſſe. & ſic male exponēdo
ſciderunt veſtes philoſophie & particulas
abſtulerunt. & quāuis non eſſent veri phi
quia tñ videbant̄ eſſe multi coꝝ a vulga-
ribꝰ occiſi ſunt:.

Quod nec Anaxagore fugam:. Hic phia ꝓ-
bat pſecutionem ſapiētum exēplis magis
modernis dicens. O Bocci ſi nō nouiſti
fugā Anaxagore nec venenū Socratis nec
tormēta Zenonis q̄m iā iſta ſunt pegrina
.i. extranea & aliena cū tu potuiſti ſcire
canios .i. pſecutionē cany ac Senecas ac
Soranios .i. ſeq̄ces Sorany quorum me-
moria nō ē puetuſta .i. valde antiqua nec
incelebris .i. nō ſine gloria quos viros ni-
hil aliud detraxit in cladē .i. in mortē niſi
ꝙ inſtituti .i. informati noſtris moribus
ipſi videbant̄ diſſimilimi ſtudyſ ĩproboꝝ
itaq̄ nihil eſt .i. nō ē cauſa ꝙ tu admirere
.i. debeas admirari ſi in hoc ſalo vite .i.
amaritudine nos ſapientes agitemur .i.
vexemur ꝓcellis .i. aduerſitatibꝰ malorū
circūſtantibꝰ quibꝰ nobis ſapientibꝰ max-
ime ꝓpoſitū ē .i. intētio diſplicere peſſimis
quoꝝ maloꝝ ſi ſit numeroſus exercitus tñ
ē ſpernendꝰ quia nullo duce ſuple rationis
regit̄ ſed tñ rapit̄ errore limphante .i.
p̄cipitante eos ad modū limphe temere .i.
ſtulte ac paſſim .i. vbiq̄ ¶ Nota ꝙ Anax-
agoras ſtultitiā hominū ſolē ꝓ deo colētiū
rephendit. dicens ſolem non eſſe deū ſed
lampadē ardentē ꝓpter qđ reus iudicatꝰ
eſt & in fugam compulſus ergo dicit phia
Anaxagore fugā ¶ Nota dicit Socratis
venenū de quo dictū eſt ſupra quo veneno
interyt. Similiter Zeno multa tormenta
ratione ſue ſapiētie ſuſtinuit ¶ Nota ꝙ Ca-
nius Seneca Soranus fuerunt nobiles
romani & moribꝰ phie inſtructi propter
qđ interierūt. Vnde cany dicebant̄ mu-
tatores a magiſtro ſuo Canio. ſimilit̄ So-
rany dicuntur a Sorano qui fuit poeta &
eius ſequaces ab eo condemnant̄ ¶ Nota
de Seneca dicit Boetius in de diſciplina
ſcolarū ꝙ Nero familiarē ſuū p̄ceptorē ꝗ
Senecā ad eligende mortis ābitriū coegit
¶ Nota ꝙ ſapiētes diſſimiles ſunt ſtudyſ

improboꝝ quia dicit Seneca in libro de a-
micitia. diſpares mores diſparia ſecuntur
ſtudia quoꝝ diſſimilitudo diſſoluit amici-
tiam nec vnq̄ improbi probis nec probi
improbis amici eē poſſunt nō ob aliā cau-
ſam niſi quia tanta eſt inter ipſos diſtātia
quanta eē poteſt ſtudiorū malorūq̄ moꝝ
diſtantia ¶ Nota ꝙ propoſitum ſapien-
tum eſt diſplicere peſſimis quia dicit Se-
neca in de remedyſ fortuitoꝝ. Malis diſ-
plicere laudabile eſt. & alibi virtus ſeſe
diligit aſpernat̄q̄ malum. & poeta opto
placere bonis prauis odioſus haberi ¶ No-
ta ꝙ dicit exercitum maloꝝ eē innumero-
ſum quia ſecundum Salomonem. Stul-
toꝝ infinitus eſt numerus & peruerſi diffi-
ciliter corrigunt̄ ¶ Nota ꝙ mali nō regūt̄
duce rationis quia ratio deprecat̄ ad opti-
ma mali aūt operant̄ peſſima. Ducūt̄ eñ
errore ſenſualitatis vitam beſtialem pro-
ſequentes de quibꝰ dicit̄ in libro ethicorū
Quidā ſunt homines vitā pecudū eligētes
ſimiles ſardinapolo. Et ergo dicit philo-
ſophia ꝙ tales ſunt timendi quia ex quo
regunt̄ per rationem tunc eorum fatuitas
faciliter diſſipat̄:.

Qui ſi quando contra nos:. Hic philoſo-
phia oſtendit quid ſit faciendum contra
inſultus malorum dicens. Si exercitus
maloꝝ incubuerit .i. inſtiterit ſtruens .i.
faciens aciem .i. bellum contra nos ſapiē-
tes quidem pro certo noſtra dux .i. ratio
contrahit .i. colligit copias .i. ſcientias &
virtutes copioſas in arcem .i. in altitudinē
ſpeculationis celeſtium vero pro ſed illi
mali occupant̄ circa diripiendas .i. aufe-
rendas inutiles ſarcinulas .i. diuitias cor-
porales que ſarcina & pōdus corporis ſunt
inutile animā ſubmergētes aūt nos ſapiē-
tes ĩ cōtēplatione celeſtiū ꝯſtituti irridemꝰ
malos queq̄ viliſſima rerū nos ſecuti ex-
iſtentes totius furioſi tumultus .i. cōtra
furioſum tumultū malorū q̄ .i. & nos ſu-
mus muniti eo vallo .i. munimine quo nō
ſit fas aſpirare .i. accedere ſtultitie graſ-
ſanti id eſt impugnanti nos ¶ Notādum
Boetius hic noſtram rationem appellat

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

ducē · Vnde ratio diffinit͛ ſic · Eſt habit⁹
dirigens omnē actionē humanā in vltimū
& optimū finem · Item nota p arcem ipſe
intelligit altitudinē ſpeculationis celeſtiū
& ad hanc ducit nos ratio · Et hoc eſt vl-
timum bonum humane vite quod nullus
aufferre poteſt ¶ Nota copie in hoc loco
dicuntur appetitus ſenſitiui & dicūtur co-
pie quaſi cupie quia cupiunt res aliquādo
contra rationē & tales copias debet regere
ratio & debet ſe munire vallo humilitatis
& patientie & tūc omnes impugnationes
aduerſitates & miſerias equanimiter ſuſ-
tinebit & temptationes & delectationes
noxias quas ſugerit diabolus & caro im-
pellit & mundus commouet non timebit
Hec marquardus ¶ Item nota ille merito
eſt deridendus qui maiori & meliori bono
dimiſſo eligit & occupat͛ circa bona vili-
ora ſed ſapientes eligunt bona anime que
ſunt maxime bona primo ethicorum · Et
vulgares eligunt bona temporalia que di
cuntur viliſſima rerum · quia impediunt
hominem ī cognitione ſummi boni ¶ No-
tandum arx arcis eſt altum edificiū ī quo
hoſtes pugnant · hic aūt accipitur p con-
tēplatione celeſtiū & ſpe futurorꝫ bonorꝫ ·
nā per hec duo ſapiētes omnē aduerſitatē
malorꝫ ſupant & circa contemplationē di-
uinorꝫ tota intentio ſapiētis verſat͛ · vnde
Boetius in tractatu de ſummo bono dicit ·
Phus maxime delectat͛ ī primo principio
& ī cōtemplatione ſumme bonitatis & hec
ſola eſt recta declaratio · hec enim eſt vita
phorꝫ ſine qua nemo viuit vita recta · No-
ta de hoc nomiē vallū dicit Grecista · Eſt
vallus palus circa caſtrū pacutus · Nexio
palorꝫ ſed murus ſit tibi vallum ¶ Nota
aſpirare ſcđm Huguitionem eſt anhelare
conari vel deuenire · Itē ſcđm eū graſſor
graſſaris p g · i · inuadere vl' crudelit͛ im-
pugnare : · ¶ Metrū quartū

Q Viſquis compoſito ſeren⁹ euo : ·
Hic incipit quartū metrū huius
primi qđ vocat͛ metrū valenticū
ab inuentore & conſtat ex ſpondeo dactilo
& trib⁹ trocheis vnde poteſt dici metrum
trochaicum a pede predominante · In hoc
metro phia oſtendit qualiter homo debeat
ſe habere ut pſecutiones improborꝫ nō p-
ualeāt contra ipſum & hoc primo declarat
quibuſdā ſimilib⁹ · ſecundo exclamat cōtra
timentes tyrannos · ſecunda ibi Quid tm̄
miſeri · dicit primo · Quicūq homo ſeren⁹
· i · clarus virtute compoſito euo · i · ordina-
ta vita egit · i · calcauit ſub pedib⁹ ſupbum
fatū · i · euentū rerū temporaliū & quicūq
tuens · i · reſpiciens vtraq fortunā · i · pro-
ſperā & aduerſā rectus · i · nō flexus potuit
tenere vultū · i · animum inuictū ita q non
vincatur pſperitate ſe extollendo nec ad-
uerſitate deprimendo illum hominem non
mouebit · i · turbabit rabies ponti · i · inun-
datio maris exagitantis · i · mouentis fun-
ditus · i · a fundo eſtū verſum · i · ebulitionē
verſā · quia in ebulitione maris aqua vtit͛
p fluxum & refluxum q̄ſi dicat Impetus
maris faciens ebulitionē nō nocebit illi ho-
mini qui non extollitur in pſperis nec de-
primit͛ ī aduerſis · nec tali homini nocebit
ignis veſeui montis · quotiens ille mons
torquet · i · emittit ignes fumificos ruptis
caminis · i · cauernis ſuis q̄ſi dicat nec tali
homini nocebit vagus veſeuus ſuis ignib⁹
nec illū hominē mouebit via ardentis ful-
minis ſoliti · i · conſueti ferire celſas turres ·
¶ Nota phia tria tangit que non nocent
homini qui conſtans eſt in vtraq fortuna
Primū eſt rabies maris p quā deſignāt͛
luxurioſi · ſicut eni mare ſole & motu ſuo
incaleſcit & fetet ſic luxurioſi cōcupiſcētia
ſua inardeſcunt & pacta libidinie fetent ·
de quib⁹ dicit ſcriptura · Perierūt iumēta
in ſtercore ſuo · tales luxurioſi nō nocebūt
homini conſtanti ī vtraq fortuna · Scđm
qđ tangit eſt ignis veſeui montis p quē
deſignāt͛ auari & inuidi · ſicut enim ignis
veſeui montis ſemp ardet ita auari ardēt
in cōcupiſcentia bonorꝫ exteriorū · & ſicut
ignis eructuans q̄nq conſumit loca vicina
ſic inuidi q̄nq nocent verbis ſi nō poſſunt
factis & tales inuidi non nocebūt homini
conſtanti · Tertiū quod tangit eſt ictus
fulminis p quē intelligūtur ſuperbi · ſicut

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

eũ fulmen generat᷑ in alto ſic ſupbi alte ſe
extollunt & mirabile videt᷑ de ſupbis ꝙ cũ
alyꝭ hominibꝰ habitare nolũt & tamen ad
celũ volare non poſſunt tales ſuperbi non
nocebũt homini conſtanti · Aly ꝑ rabiem
maris ĩtelligũt inuidos · ꝑ ignẽ iratos · ꝑ
fulmen ſuperbos ut dictũ eſt · Aly ꝑ mare
quod eſt ſonoroſum intelligunt auaritiam
ꝑ ignem penam corporis · ꝑ fulmen rerum
ablationẽ ¶ Nota veſeuus eſt mons ytalie
intrinſecꝰ ardẽs qui qñqꝫ ruptis cauernis
emittit ignẽ qui loca vicina cõſumit Nota
circa hoc ꝙ dicit ſerenꝰ euo Seneca dicit
Talis eſt animꝰ ſapientis q̃lis ẽ mundus
ſupluminatꝰ · talis aũt mundꝰ ſemper eſt
ſerenus · & ſic animus ſapientis in vtraqꝫ
fortuna ſemꝑ ẽ ſerenꝰ · Vnde Ariſtotiles
in ethicis dicit · Sapiens bene ſcit ferre
fortunas quia ſe habet ſicut tetragonum
ſine vituperio : ·
Quid tantũ miſeri ſeuos tyrannos : · Hic
phia exclamat contra timentes tyrannos
dicens · Quid id eſt quare miſeri homines
mirant᷑ timendo ſeuos tyrannos furentes
ſine viribus quaſi diceret tyanni ſunt im-
potentes quia non preualent niſi inquantũ
homo ſe ſubicit eis · & addit non ſperes a-
liquid de bonis temporalibꝰ nec times eos
de aduerſitatibꝰ tũc tu exarmaueris · i · de-
bilitaueris irã ĩpotentis tyrãni ſed quicũqꝫ
homo trepidus pauet timore malorꝫ tem-
poraliũ vel optat bona temporalia talis nõ
eſt ſtabilis & ſui iuris · i · ꝓprie libertatis
ipſe abiecit clipeum ſecuritatis & motus a
loco ſtabilitatis ipſe nectit · i · cõponit ca-
thenã affectionũ q̃ valeat trahi ad triſtitiã
& dolorẽ mentis ¶ Nota poteſtas terrena
ad nihil ſe extendit niſi ad largiendũ bona
tpalia ł ad auferẽdũ ea & iõ nullꝰ ſubiacꝫ
terrene poteſtati niſi qui ſperat talia bona
vel timet eorũ ablationẽ · qui aũt nec timet
nec ſperat ipſe eſt omnino ſupra vel extra
terrenã poteſtatẽ & ꝑ conſequẽs terrena
poteſtas ſibi nec ꝓficere nec obeſſe poteſt
propter quod phia exclamat contra illos
tanquã miſeros qui ſpe bonorꝫ temporaliũ
vel timore ablationis eorꝫ ſubiciũt ſe terre-

nis poteſtatibꝰ dicens quid tantũ miſeri ·
¶ Nota circa illud Ac quiſquis trepidus
Seneca dicit ĩ libro de virtutibꝰ cardina-
libꝰ · Magnanimitas ſi inſit animo tuo cũ
magna fiducia viuez intrepidus & alacer
magni animi eſt non facillare ſed cõſtare
& finem vite intrepide expectare · ſi mag-
nanimus es nunquã iudicabis tibi contu-
meliã ĩferri ab inimico ſed dices nihil mihi
nocuit ſed animũ nocendi habuit ¶ Nota
tyrannus quondã dicebatur quidam rex
fortis & dicebatur a tyro · i · fortitudine
ſeu illud nomẽ eſt cauſa approprìata prin-
cipantibꝰ peſſimis & dicũtur a tyro · i · ab
anguſtia quã inferunt ſuis ſubditis ¶ No
ta clipeus ſumitur hic ꝓ ratione hominis
quia ſicut clipeꝰ defendit nos ne ledamur
a telis & a ſimilibꝰ ita ratio hominis tuet᷑
eum & ꝓuidet ſibi ne offendat᷑ : ·

¶ Proſa quarta

Entis ne inquit hec : · Hic incipit
proſa quarta in qua philoſophia
primo inquirit Boetiũ ſuper at-
tentionẽ p̃dictorum & hortat᷑ ipm ad ſui
morbi reuelationem · ſecundo Boetius re-
uelat morbum ſuum ibi Tum ego · primo
dicit O Boeci nunquid ſentis · i · intelli-
gis ea que dicta ſunt atqꝫ illabunt᷑ · i · im-
primunt᷑ animo tuo · Et ſubiũgit grecum
quod in latino valet · Es ne aſinus ad lirã
quid fles quid manas · i · fluis lacrimis
Et ſubiungit grecum quod tantum valet
Confitere mihi ne abſcondas ſi expectas
operã · i · diligentiã medicantis oportet vt
detegas id eſt manifeſtas vulnus tuum
¶ Nota ꝙ prouerbium erat apud grecos
cum aliquis audiuit verba alicuius & non
aduertit nec curauit intellectum verborum
illi dicebat᷑ · Es ne aſinus ad liram facis
enim ſicut aſinus poſitꝰ circa liram audit
ſonum lire ſed non percipit melodiam ·
nec proportionem ſonorum nec delectatur
in ea · Sic aliquis audiens verba & non
curans intellectum eorum dicitur eſſe aſi-
nus ad liram ¶ Nota ſiquis voluerit ſa-
nari oportet morbũ vel vulnus ſuum de-
tegere & manifeſtare · vnde Seneca ẽtia

epiſtola Nemo p ſe ſatis valet ut emergat
ſed opertet ut manũ porrigat & alius ipm
extrahat · tũc eñi morbi ad ſanitatẽ ĩclinãt
cũ ex abdito erũpũt & vim ſuã pferũt :·
Tũ ego collecto ĩ vires animo :· Hic Bo=
etius reuelat morbũ & dolorẽ ſuũ & primo
oſtendit ſe eſſe pturbatũ ex his q̃ iniurioſe
agebant᷑ circa ipſum · ſecundo ex his que
generaliter vidit in alijs ibi · Videre aũt
videor · Primo oſtendit ſe perturbatũ ex
ſui exilij relegatione · Secũdo ex meritoꝝ
ſuorum fruſtratione · Tertio ex iniuſta ſui
cõdemnatione · quarto ex fame ſue leſione
ſecũda ibi quotiens ego · tertia ibi Quibꝫ
aũt · quarta ibi At vero hic · Adhuc diui=
dit᷑ · primo facit qđ dictum eſt · ſecundo
reſpondet obiectioni ibi Atqui tu · Dicit
primo ſic · Tũ · i · tũc ego Boetius collecto
animo in vires · i · reſumptis viribꝫ animi
dixi an ne ſatis eminet · i · apparet aſperi=
tas fortune ſeuientis contra nos nunquid
adhuc eget amonitione · i · declaratione nũ=
quid facies · i · diſpoſitio huius loci ſcilicet
carceris mouet te heccine · i · nũquid hec ẽ
bibliotheca · i · locus ſtudij quem habui in
patria quam tu phia delegeras · i · elegiſti
tibi certiſſimã ſedem in noſtris laribꝫ in q̃
bibliotheca tu mecum ſedens diſſerebas · i ·
diſputabas de ſcientia rerũ diuinaꝝ & hu=
manaꝝ · nũquid erat mihi tũc talis habitꝰ
vilis & talis vultus triſtis cũ ego rimarer
· i · inueſtigarem tecũ ſecreta nature cũ de=
ſcriberes mihi vias ſyderꝫ · i · curſus ſtel=
laꝝ radio · i · virga geometrali cũ tu forma=
res · i · formare docuiſti mores noſtros · i ·
mores hominũ & rationẽ · i · diſpoſitionem
totius vite ad exemplar · i · ſimilitudinem
celeſtis ordinis · ſunt ne iſta p̃mia que re=
ferimus · i · reportamus tibi obſequentes
· i · ſeruiẽtes ¶ Nota ꝙ bibliotheca ẽ locus
vbi reponũt᷑ libri & dicit᷑ a biblo · i · iunco ĩ
q̃ ãtiqui ſcribebãt libros · talẽ bibliothecã
habuit Boetius rome marmoreis lapidibꝫ
politam in qua ſtuduit de rebus diuinis &
humanis ¶ Nota Boetius dicit phiam ſibi
elegiſſe certiſſimã ſedem in bibliotheca hoc
dicit p tanto quia licet Boetius eſſet di=
uerſis officijs & negocijs occupatus tñ
nulli eoꝝ tã certis tẽporibꝫ tã certa inten=
tione vacabat ſicut ſtudio in libris phicis
quos in certo loco repoſitos habuit Nota
phia tractat de rebus diuinis & humanis
vnde Seneca · xxxi · Non poteſt virtus
perfecta eſſe nec eq̃lis tenor vite ſine phia
per quã diuina & humana cognoſcũt᷑ qua
ſi te occupas incipis eſſe deorum ſotius · &
alibi dicit᷑ · O Lucille ſcio neminem bene
viuere poſſe & tollerabilit᷑ ſine ſtudio phie
quia ſine ſtudio phie anima eger ẽ ¶ Nota
Boetius ſtuduit in naturali phia propter
hoc dicit Cũ tecũ nature ſecreta rimarer
Studuit etiam in phia morali ergo dicit
Cũ mores noſtros · Studuit etiã ĩ aſtro=
logia ꝓpter hoc dicit Cũ mihi ſyderꝫ vias
radio deſcriberes ¶ Vbi nota radius eſt
virga geometralis qua geometri deſcribũt
figuras ĩ puluere ſubpoſito ¶ Nota ꝙ vita
humana & mores hominũ debent formari
ad ſimilitudinẽ celeſtis ordinis · ſicut enim
ſpere inferiores planetaꝝ obediunt ſpere
ſuperiori & regunt᷑ motu firmamenti · ſic
virtꝰ noſtra ſenſibilis debet obedire v̓tuti
rationali & regi ab ipa · turpe eñ ẽ abicere
regimen ſuperiorũ & induere regimen in=
feriorũ quod nobis cõmune eſt cũ beſtijs
ſicut dicit Albertus ſuper tertio de anima ·
¶ Nota ex quo Boetiꝰ ratione ſue ſapiẽtie
in miſeriã fuit poſitus ideo dicit ad phiam
ſunt ne hec p̃mia que nos referimus obſe=
quentes tibi :·
Atqui tu hanc ſententiam :· Hic Boetius
reſpondet obiectioni poſſet enim phia ſibi
obicere dicendo quale premiũ debuiſti re=
portare cũ tu non ſtuduiſti ꝓpter cõmune
bonũ ſed ꝓpter vanã gloriã & ꝓpt᷑ ꝓpriã
vtilitatẽ cui obiectioni reſpondit Boetius
dicens · O phia tu ſanxiſti · i · confirmaſti
hanc ſententiam ore Platonis beatas eſſe
reſpublicas ſi eas ſapientes regerent vel
ſi rectores eaꝝ contigiſſet ſtudere ſapiẽtie
& confirmaſti ore eiuſdẽ Platonis neceſ=
ſariũ eẽ reipublice ꝙ a ſapiẽtibꝫ regeret᷑ ne
gubnacula · i · regimina cõmiſſa ĩ pbis ꝙ · i · &
flagicioſis ciuibꝫ vrbiũ ĩferrẽt peſtẽ ac · i ·

etiā ꝑnitiē · i · damnū bonis hominibꝰ igitur
ego ſecutus hāc autoritatē · i · ſententiam
quod ego didiceram a te phia inter ſecreta
otia ego optaui · i · curaui tranſferre · i · de=
ducere in actū · i · ī opus publice amminiſtra=
tionis · i · communis vtilitatis · tu phia &
deus qui inſeruit · i · infudit te mentibꝰ ſa=
pientū eſtis mihi conſcÿ · i · teſtes nullum
ſtudium me detuliſſe ad magiſtratum niſi
cōmune ſtudiū bonoꝝ q̄ſi diceret nihil mo=
uit me ad magiſtratū gerēdū niſi cōmunis
utilitas · inde · i · ꝓpt̄ hoc mihi erāt graues
· i · difficiles ꝗ · i · & inexorabiles · i · inex=
plicabiles diſcordie cū iꝑobis & ſemꝑ fuit
mihi ſpreta offenſio potentū ꝓ tuendo iure
· i · ꝓ iuſtitia defendēda qđ habet libertas
conſcientie · i · libera conſcientia ſcʒ nullum
timere ꝓ tuendo iure ¶ Nota ſcd̄m Pla=
tonem beata eſt reſpublica cuius dominus
phus eſt · & ve genti cuius domnꝰ puer
eſt & rationabiliter quia phia & ſapientia
vitam diſponit actiones regit agenda &
obmittenda demonſtrat · Vnde Seneca
· xvi · Epiſtola dicit · Si vis omnia tibi
ſubicere ſubice te rationi · Multos eni̅ rex=
eris ſi ratio te rexerit · Et Ariſtotiles in ꝓ=
hemio methaphiſice Sapientis ē regere &
ordinare · Ex quibꝰ patet ꝙ regimen rei
publice ſpectat ad ſapientes ꝓ tanto dicit
Tuliꝰ in principio ſue rhetorice · Ad rem
publicā plurima pertinent cōmoda ſi mode=
ratrix & regulatrix ōnm̄ reꝝ ꝑſto ē ſapi=
entia ¶ Nota ꝙ ſtudioſi ſapiētie dicūt̄ illi
qui iā ꝑ ſtudiū adepti ſunt ſapientiā · Illi
autem dicunt̄ ſtudere ſapientie qui adhuc
ſtudēdo acquirūt ſapiētiā ¶ Nota ꝙ Boe=
tius ſtudiū vocat ſecretū otiū quia ī ſtudio
homo otiat̄ ab exteriori occupatione · de q̄
otio ſiue quiete loquit̄ Seneca · lvii · ep̄la
dicēs · Nulla placida ē quies niſi quā ratio
cōponit & illa vera ē trāquillitas in q̄ mēs
bona explicatur ¶ Nota ꝙ deus immittit
ſapientiā mentibꝰ ſapientū hoc ſcribitur in
ꝓlogo de regimine principū · Deus ē qui
diuitias ſue ſapientie influit in animas ſa=
piētū ¶ Nota ꝙ libertas conſcientie habet
nullū metuere quia dicit macrobius · Hoc
habet libera conſcientia ꝓprium qđ ſi quis
poſſideat nullum potentem metuat · Item
Seneca · liiii · Sapiens ex libero arbitrio
nihil timet imbecillitatē hominis quia ſe=
curitatē dei habet · Et Seneca de quatuor
virtutibꝰ cardinalibꝰ dicit · Vt iuſtus ſis
nō ſufficit ꝙ innocens ſis ſed ut innocen=
tes ab iniuria ſerues · Et idem · Juſtitia ē
vinculū diuine & humane ſocietatis : ·
Quotiens ego conigaſtum : · Hic Boetius
oſtēdit ſe perturbatū ex meritoꝝ fruſtra=
tione ſuoꝝ · & primo tangit merita & be=
neficia alÿs exhibita · ſecundo tangit fruſ=
trationem coꝝ ibi Sed eſſe · prima in ſep=
tem partes ſcd̄m ꝙ recitat ſeptē beneficia
que patebunt · primo dicit · Ego Boetius
multotiens ipſum conigaſtum qui fuit of=
ficialis regis Theodrici obuiꝰ · i · contrariꝰ
excepi · i · impediui ipſum faciētem impetū
· i · inſultum contra fortunas · i · cōtra bona
fortune cuiuſqꝫ hominis imbecillis · i · im=
potentis reſiſtere · tunc ponit ſecundū be=
neficium dicens · Quotiens ego abieci · i ·
auerti triguillam ſic dictum propoſitum
regie domꝰ · i · regalis aule ego ipm̄ deieci
ab incepta & perpetrata iniuria ipſis pau=
peribꝰ · tunc ſubiungit tertium beneficium
dicens · Quotiens ego protexi miſeros · i ·
pauperes quos auaritia barbarorum · i ·
crudelium hominum impunita · i · incaſti=
gata vexabat infinitis calūpnÿs · i · miſe=
rÿs illos ego protexi auctoritate mea ob=
iecta · i · expoſita ꝑiculis · i · dampnis · Nū=
quā quiſquā · i · aliquis detraxit me · i · de=
flexit a iure ad iniuriam ¶ Nota ꝙ coni=
gaſtꝰ fuit quidā nobilis familiaris regis
theodorici qui ſuus offitialis fuit & totus
tirānꝰ qui plures homines inuaſit impotē=
tes ſcʒ ſua ipſis auferendo quem Boetius
ſibi cōtrarius a ſuo impetu iniurioſo auer=
tit talis etiā erat triguilla prepoſitus aule
regie ¶ Nota ſecundū Huguitionē ꝙ bar=
barus idem eſt ꝙ crudelis incultus & ſto=
lidus & eſt nomē crudelitatis · vnde olim
omnes gētes dicte ſunt barbare p̄ter gre=
cos & latinos · Et barbaria dicit̄ quedam
terra iuxta gretiam propter crudelitatis

excellentiã ¶ Nota Boetius dicit nunquã
a iure ad iniuriam & hoc debet gloſari ſic
ego nec ſum retract⁹ a iure amore nec odio
nec timore nec proprio cõmodo que omnia
ſolent impedire verũ iudiciũ · Vnde dicit
Laborintus · Quem nummus perſona p̃ces
de tramite recto non ducũt · Judex ſydera
laude ferit : ·

Prouintialium fortunas : · Hic Boetius
ponit quartũ beneficiũ dicens · Ego ĩdolui
ſicut illi qui patiebant̃ fortunas · i · bona
fortune ꝑuintialiũ · i · illoꝝ hominũ qui tũ
· i · aliquando peſſundari · i ſubici priuatis
rapinis · i · occultis tũ · i · aliquando publi-
cis vectigalibꝫ · i · tributis q̃ſi diceret cũ pro-
uintiales nũc ſpoliarentur nũc in tributis
bona ipſoꝝ auferendo ego dolui tñ ſicut
qui patiebãtur ¶ Nota ꝙ omnẽ ciuitatem
vel regionẽ quam Romani expugnauerũt
fecerũt tributariã vl' colonã vel prouinciã
Tributariã faciebant qñ relictis inhabita-
toribꝫ terre ad tributũ ſoluendũ homines
compellebant · Colonã aũt faciebant cum
expulſis habitatoribꝫ alienos ĩſtituerũt ad
inhabitandũ · Prouintiã aũt faciebant qñ
aliquem romanũ preficiebant illi terre qui
collectis redditibꝫ eos Romã mitteret · &
inhabitatores illius terre dicebãtur pro-
uintiales · Jſti ꝑuintiales aliquando mo-
leſtabãtur occultis rapinis · i · exactionibꝫ
ſuoꝝ prefectoꝝ · aliquando publicis vecti-
galibus · i · tributis que indebito modo &
iniuſto exigebãtur ab eis de quo Boeti⁹
doluit ¶ Nota vectigal ꝓprie dicit̃ tributũ
qđ dat̃ de vectura ¶ Nota ſcđm Hugui-
tionẽ ꝑuintia ẽ regio ſubiugata romanis
& tributaria facta · Jnde prouintialis · i ·
tributarius : ·

Cum acerbe famis tpe : · Hic ponit quintũ
beneficiũ dicẽs · Cũ tempore magne famis
eſſet indicta · i · inſtituta grauis coemptio
· i · angaria q̃ coemptio erat ꝓfligatura · i ·
punitura campaniam prouintiã inopia · i ·
paupertate ego Boetius ſuſcepi certamen
contra p̃fectũ p̃toꝝ qui indixerat iſtã co-
emptionẽ & ratione cõmunis boni ego cer-
taui rege cognoſcẽte & deuici ne exigeret̃
illa coemptio ¶ Nota ꝙ coẽptio ẽ ĩſtitutio
ſuper aliqua portione danda de re emenda
vel vendenda & vocatur vulgarit̃ vngelt ·
& talis fuit inſtituta ſup cãpaniã prouin-
tiam deſtruendã quã Boetius remouit : ·

Paulinum conſularem virum : · Hic ponit
ſextũ beneficiũ dicens · Ego traxi · i · libe-
raui Paulinũ virum conſularẽ cuius opes
iam deuoraſſent ſpe & ambitione · i · cupi-
ditate canes palatini · i · familiares regis
ſimiles canibꝫ illũ traxi a faucibꝫ hyantiũ
· i · appetentium opes Paulini ¶ Nota ꝙ
familiares regis qui p̃ſidebãt palatio vo-
cabãt̃ canes palatini ſicut enĩ canes habẽt
ora hyantia ad cupidas eſcas ſic iſti hya-
bant ad diripiendas facultates pauperum
romanoꝝ ¶ Tũc ponit ſeptimũ bñficium
dicens · Ego interpoſui me odÿs Cipriani
delatoris · i · accuſatoris ne pena p̃iudicate
accuſationis corriperet · i · puniret Albinũ
virũ conſularem ¶ Nota ꝙ Ciprianus qui
fuit de familia regis iniuſte accuſauit viꝝ
Albinũ conſularẽ qui prius iudicatus fuit
ad penam q̃ꝙ accuſatus · & ne iſta pena cui
adiudicat⁹ fuerat ipſum Albinũ corriperet
Boetius ſe opponẽs odÿs Cipriani accu-
ſatoris Albinum ſaluauit ¶ Nota ex iſtis
beneficÿs enumeratis apparet ꝙ Boetius
non geſſit magiſtratum pro vtilitate ꝓꝓa
ſed ꝓ cõmuni bono · ſi enĩ ꝓꝓam vtilitatem
intendiſſet vtiq̧ odiũ & offenſã potentum
euitaſſet qđ nõ fecit · Et prius dixit nũq̃ꝙ
me a iure ad iniuriã quiſq̧ detraxit · ex q̃
ſimiliter apparet ipſum nõ queſiuiſſe ꝓꝓũ
cõmodũ tales enim frequenter de iure de-
flectunt̃ · Et ſubdit nunquid videor in me
· i · contra me exacerbaſſe · i · irritaſſe ſatis
magnas diſcordias opponendo me poten-
tibꝫ q̃ſi diceret immo : ·

Sed eſſe apud ceteros tutior : · Hic tãgit
fruſtrationẽ ſuoꝝ beneficioꝝ dicẽs · Sed
ego debui eſſe tutior apud ceteros ſcꝫ ro-
manos quibꝫ impendi iſta beneficia & tñ
non ſum tutus vt poſt videbitur · licet ego
non meruerim ſecuritatẽ apud aulicos · i ·
familiares regis aulã inhabitantes oppo-
nendo me eis amore iuſtitie Nota ꝙ vna

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

cauſa pturbationis Boetij fuit fruſtratio ſuoꝝ meritoꝝ quia amicitia & gratia iſtoꝝ fruſtrabatur circa ipſum quibus multa be-neficia ĩpendit & ꝑpter quos multa odia & indignationes incidit :.

Quibꝰ autẽ deferentibꝰ pculſi ſumus :. Hic Boetiꝰ tangit ſuã pturbationẽ ex iniuſta ſui condẽpnatione & primo facit hoc. ſcđo expurgat ſe de quibuſdam ſibi obiectis. ſcđa ibi Quã uti. Primo oſtendit iniuſtã ſui condempnationẽ ex accuſatione pſonaꝝ vilium. Secũdo ex falſitate criminis ſibi impoſiti. Tertio ex ſeueritate iudicum & puerſitate. ſecũda ibi At cuius criminis tertia ibi Et cuius vnquã. Primo dicit. Nos ſumus pculſi .i. percuſſi aulicis defe-rentibꝰ .i. accuſantibꝰ nos quoꝝ vnꝰ erat Baſilius qui ꝑpter malitiã ſuã depulſus fuerat a miniſterio regis ille compulſus pe-cunia ſuſceptus eſt in delationẽ .i. accuſa-tionẽ noſtri nominis. Alij duo accuſato-res noſtri fuerunt Opilio & Gaudentius quos cũ rex Theodoricꝰ ꝑpter innumera-biles fraudes ipſoꝝ ordinaſſet ire ĩ exiliũ & ipſi nollent parere .i. obedire ſed tue-rentur .i. defenderet ſe intrando eccleſias cũ illud eſſet compertum .i. reuelatum regi edixit .i. precepit rex vt niſi infra ſtatutũ terminũ decederet ab vrbe Rauenna debet repelli & primo ſignari ĩ frontibꝰ cauterio ſicut ſolent ſignari malefactores. Et dicit Boetius quid videtur poſſe aſtrui .i. con-formari huic ſeueritati ꝙ eodem die ipſis accuſantibꝰ nos ſuſcepta fuit eoꝝ accuſatio quid igitur o phia eſt dicendũ meruerunt ne hoc artes noſtre q̃ſi diceret nõ. nũquid iſti iuſtificati ſunt ꝑpt noſtrã accuſationẽ q̃ſi diceret nõ nũquid nihil puduit fortunã de tali accuſatione q̃ſi diceret immo debuit pudere fortunam. & ſi non puduit fortu-nam innocentia accuſati tamen vilitas ac-cuſantium debuit eſſe pudor ipſi fortune. Nota hoc vocabulum perculſus. dicit Huguitio percello. is. perculi in preterito & perculſum in ſupino eſt idẽ ꝙ percutere vel potius terefacere. ſed percutere ptinet ad corpus ſed pcellere ad animam Nota circa hoc vocabulum deferentibꝰ ꝙ defero tria ſignificat. Primo idem eſt ꝙ deporto Inde delator id eſt deportator. Secundo idem eſt ꝙ honoro Inde delator .i. hono-ris exhibitor. Tertio .i. accuſo inde dela-tor .i. accuſator qui detegit quod latebat & ſic vltimo modo capitur hic. Vnde verſus. Accuſat defert dat honorem fert ꝙ deorſum Nota ad teſtes ydoneos ſeptem requiruntur conditiones que his verſibus continentur. Etas cõditio ſexus diſcretio fama. Et fortuna fides in teſtibꝰ illa re-quires. Primo requirit̃ etas quia pueri non poſſunt eſſe teſtes. ſecundo requirit̃ conditio libera ideo ſerui nõ poſſunt phibe-re teſtimoniũ. Tertio requirit̃ ſexꝰ maſ-culinus ideo mulieres nõ poſſunt eẽ teſtes Quarto requiritur diſcretio ideo furioſi & ſtulti nõ poſſunt teſtari. quinto requirit̃ fama ideo perſone infames nõ poſſunt teſ-tificari. ſexto requiritur fortuna propter quod pauperes non poſſunt teſtificari. ſeptimo requirit̃ fides propter quod infi-deles non poſſunt perhibere teſtimonium. Inter illas conditiones due ſunt viliores ſcz paupertas & infamia. Boetius ergo volens oſtendere ſuam condempnationem iniuſtam ex vilitate teſtium accuſãtium propter quam repellendi erant a teſtimo-nio dicit in vno fuiſſe defectum fortune ſcz ĩ baſilio. Sed ĩ alijs duobꝰ ſcz in opi-lione & gaudentio dicit fuiſſe vitium infa-mie Nota ꝙ nihil videtur ſeuerius & nequius ꝙ̃ perſonas viles & damnandas admittere in teſtimonium cõtra innocẽtes Quia dicit Seneca ĩ deremedijs fortuitoꝝ Non poteſt habere vllam autoritatẽ ſen-tentia vbi qui dampnandꝰ eſt male de te loquit̃ :.

At cuius criminis :. Hic Boetius oſtẽdit iniuſtam ſui cõdempnationem ex falſitate criminis ſibi impoſiti. ſecũdo ex dictis in-fert quandam ãmirationem ibi Qua in re Prima in duo ſecđm ꝙ duo imponebantur Boetio de quibꝰ ſe excuſat. ſecunda ibi. Nã de compoſitis. Primũ qđ ſibi impone-batur fuit ꝙ impeduiſſet quendã nunctiũ

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

deferentem regi accuſationem ſenatus ut
ſenatus redderetur reus leſe maieſtatis
Dicit ergo in littera . O p̄hia tu forte q̄ris
ſummā . i . ſententiā criminis cuius crimi-
nis cauſa arguimur . Nos dicimur voluiſſe
ſaluare ſenatū forſan deſideras ſcire ꝑ quē
modū . dico ꝙ nos criminamur . i . argui-
mur impediuiſſe delatorē ne deferret do-
cumenta . i . lr̄as regi quibꝰ faceret ſenatū
reū leſe maieſtatis . quid igit̄ o magiſtra
cenſes . i . iudicas īficiabimur . i . negabimꝰ
crimen illud ne ſimus tibi pudori atq̄ id ē
ſed ego volui ſaluare ſenatū nec vnq̄ de-
ſiſtam velle . ſed opera . i . diligentia impe-
diendi delatoris iſta ceſſabit . i . ceſſare de-
bet quia non eſt verum ꝙ impediuerimus
delatorem litterarum nunquid eſt nefas
optare ſalutem illius ordinis ſcz ſenatus
q̄ſi diceret non eſt nefas . iſte vero ſenatꝰ
qui conſenſit ī meā damnationē effecerat
hoc ſuis decretis . i . iudicijs ac ſi eēt nefas
ſaluare ipſum ſed īprudētia ſibi ipſi mēti-
ens . i . in damnū ſuū mentiens nō poteſt
īmutare merita rerū ita ꝙ illud qđ prius
fuit meritorium poſtea fiet demeritorium .
nec puto eſſe licitū ſcđm p̄ceptū Socratis
occuluiſſe . i . occultaſſe veritatē vel cōceſſiſſe
mendatiū . ſed quomodo illud fit ego re-
linquo tuo & ſapientū iudicio veritatē aūt
huius rei ne lateat poſteros . i . ſucceſſores
ego cōmendaui ſtilo . i . ſcripto & memorie
¶ Nota accuſatio Boetij fuit deteſtabilis
quia facta per infames ꝑſonas . fuit iratio-
nalis quia de bono accuſabat̄ ſcz de ſalua-
tione ſenatꝰ quod erat bonū . etiā accuſatio
eius fuit iniuſta quia falſa . accuſabat̄ enī
impediuiſſe delatorē qđ falſum fuit // Nota
iſte dicit̄ eſſe reus leſe maieſtatis qui con-
tra regem vel aliū principē aliquid malum
machinatur ¶ Nota inficior . aris . prime
coniugationis deponentale . i . nego . vnde
Huguitio inficior . aris . ꝓprie ē non fateri
factū quod verū eſt ſed contra veritatem
uti mendatio . vel ē ꝓprie inficiari ſcđm eū
rem debitam denegare cum a creditore de-
poſcit̄ & etiā . i . contendere vel denagare
¶ Nota dicit in textu . Nunquid optare
ſalutem ſenatui nefas vocabo . duplex eſt
ſalus . ſpiritualis que eſt anime . temporalis
q̄ eſt corporis . Salutē ſpiritualē tenemur
omnibꝰ velle etiā malis ratione caritatis ꝑ
quā etiā mali diligēdi ſunt licet nō ī eo ꝙ
mali . Salutē vero tp̄alē tenemur velle ō-
nibꝰ bonis & p̄cipue amicis . amicoꝝ vero
peccantiū tenemur ſalutē velle q̄diu ſana-
biles ſunt ut recuperēt virtutē amiſſam . ſed
ſi ꝓpter magnitudinē malitie ſint inſana-
biles diſſoluit̄ amicitia nec ē optanda ſalꝰ
& quia malitia ſenatus Romanorum erat
ſanabilis quia forte ſenatꝰ cōpulſus metu
regio fuit conſentire ī damnationē Boetij
ideo optare ſibi ſalutē non erat nefas licet
Boetio turbato hoc videret̄ ¶ Nota veri-
tas nō eſt occultanda ſcđm Socratem nā
qui tacet veritatē alijs neſcientibꝰ mentit̄
& qui mendatio conſentit ſimiliter facit .
¶ Nota mendaciū nō eſt concedendū quia
ſcđm Ariſtotilē in ethicis Mendatiū ꝑ ſe
prauū eſt & fugiendum . & primo elencoꝝ
duo ſunt opera ſapiētis . Nō mētiri de his
de quibꝰ nouit & mētiētē poſſe manifeſtare
Nā de compoſitis falſo litteris : . Hic Boe-
tius excuſat ſe de ſcđo crimine ſibi īpoſito
imponebat̄ enī ſibi ꝙ ſcripſiſſet litteras ad
imperatorē Conſtantinopolitanū ꝓ libera-
tione Romanoꝝ de manu regis Theodo-
rici vnde dicit ī littera . Nā de compoſitis
litteris falſo quia falſe hoc mihi imponit̄
quibus litteris arguor ſperaſſe Romanam
libertatem quid attinet dicere cū non det̄
mihi locus defenſionis quaꝝ litteraꝝ fraus
. i . fraudulētia fuiſſet aperta . i . manifeſta
ſi nobis licuiſſet uti ꝯfeſſione . i . allocutione
ipſoꝝ delatoꝝ . i . accuſatoꝝ qđ ſcz uti ex-
aminatione accuſatorum maximas vires
habet in omnibꝰ negotijs . i . cauſis iudi-
ciarijs nā q̄ reliqua libertas ſperari poteſt
Romanis quaſi diceret nulla . tm̄ enī rex
Theodoricus inualuerat ꝙ nullus potuit
vel audebat contra ipſum . vtinā poſſet vlla
libertas ſperari vtiq̄ ita prudēter egiſſem
de negotio ꝙ regi nō innotuiſſet & reſpon-
diſſem verbo Canij qui cū accuſaret̄ a Gaio
ceſare filio germanici ꝙ eēt reꝰ cōiurac̄ōnis

facte contra ſe reſpondit Gaius · ſi ego ſciſſem tu neſciſſes quaſi diceret ſi eſſem reus ita prudenter celaſſem negotiū ꝙ ad tuam notitiā nūꝗ̄ ꝓuenisset ¶ Nota ꝙ in cauſis iudiciarijs teſtiū ſiue accuſatorꝫ examinatio maximas habet vires quia ꝑ eā deuenit̄ ad rei veritatē ſicut patet de Daniele qui examinādo duos pꝛ̄ſbiteros falſe accuſantes Suſannā ipſos de falſitate accuſationis corā omni populo conuicit · ſimiliter Boetius ſi datus fuiſſet ſibi locꝰ examinādi ſuos accuſatores · vtiqꝫ ipſos mendaces reddidiſſet ¶ Nota Camius fuit quidā romanꝰ prudēs & ſapiēs accidit ut quidā ex romanis conſpirarent & facerent coniurationē contra Gaiū ceſarem & cū ceſar proponeret Camio ꝙ eſſet reus illius coniurationis facte reſpondit · ſi ego ſciſſem tu neſciſſes · ſic Boetiꝰ reſpondiſſet regi theodorico ſi ſibi improperaſſet de litteris cōpoſitis ſuꝑ reſtituenda libertate ipſis romanis : ·

Qua in re non ita ſenſus : · Hic Boetius ex dictis infert quandā ādmirationē · ſecundo inuehit̄ contra ſenatores qui conſenſerunt in ſuam damnationē ibi · Sed ſi fas fuerit dicit primo · Ex quo a malis iniuſte accuſatus ſum q̄ in re · i · ꝓpter qđ nō ita · i · nō in tm̄ meror · i · triſticia hebetauit · i · oppreſſit ſenſus noſtros vt ego querar · i · cōqrar impios · i · malos molitos · i · machinantes ſcelerata · i · nequitioſa cōtra virtutem · i · virtuoſos homines · ſed ego āmiror vehementer · i · fortiter effeciſſe · i · ad effectum ꝓduxiſſe ſuple illa que mali ſperauerūt · i · conceperunt · Nam velle deteriora · i · mala forſitan fuerit noſtri defectus · i · ex noſtro defectu · ſed poſſe ſuple ꝑficere malū contra innocentiam · i · homines innocentes que quiſqꝫ ſceleratus conceperit · i · cogitauerit deo hoc inſpectante ſuple hoc ē ſimile mōſtro · i · admirabile vnde · i · ꝓ tanto quidā tuorꝫ familiarium · i · phōꝝ queſiuit haud iniuria · i · nō iniuſte ſiquidē ꝓ certo deꝰ ē vnde mala ſuple prouenīūt vero pro ſed vnde · i · a quo bona ſi deus non eſt quaſi diceret ex quo iniuſte a malis accuſatus ſum propter hoc non intantum ſum oppreſſus dolore ꝙ conquerar malos machinari mala bonis · ſed āmiror ꝙ illi qui mala concipiunt contra bonos poſſunt producere ad effectum · nam velle malum eſt forte ex noſtro defectu ſed ꝙ malus poſſit perficere malum contra bonos deo hoc inſpiciēte eſt ſimile mōſtro · vnde quidā phꝰ Nō iniuſte q̄ſiuit ſi deus ē vnde ꝓuenīūt mala · Et ſi deus nō ē vnde ꝓuenīūt bona ¶ Nota ex quarto huius duo requirunt̄ ad aliquem effectum producēdum ſcꝫ volūtas & poteſtas · Requirit̄ volūtas quia nullus agredit̄ quod non vult · Requirit̄ poteſtas quia ſine poteſtate volūtas fruſtrat̄ · ꝙ aūt mali habent voluntatē offendendi bonos non eſt mirandū ſed ꝙ habēt poteſtatem producendi ad effectum ſuam voluntatem deo reſpiciente eſt ſimile mōſtro ¶ Nota ſimile monſtro eſt quod contingit preter intentionem nature · Sicut ergo monſtra fiunt preter intentionem nature · Sic videbatur Boetio ꝙ mala preter ordinem diuine prudentie contingerent · quod non videtur rationabile cum deus ſit ſumme bonum ꝙ aliquo modo ſit cauſa malefieri · ergo mala in mundo deo inſpiciente videt̄ ſimile monſtro ¶ Nota ꝙ deus non eſt cauſa effectiua mali cum ſit ſumme bonus licet ſit cauſa mali permiſſiua quia permittit fieri malum & ſic exponitur autoritas prophetie dicentis · Ego dominus faciens omnia hec faciens bonum & creans malum ſuple permiſſiue Aliter dicit̄ duplex eſt malum ſcꝫ pene & malum culpe · deus eſt cauſa mali pene ꝙ punit ſed nō eſt cauſa mali culpe quia hic eſt qui peccatum non fecit.

Sed ſi fas fuerit : · Hic Boetius inuehit̄ contra ſenatum qui conſenſit in ſuam condempnationem tangendo ſuam beniuolētiam quam habuit ad eos · Et dicit · Si fas fuerit id eſt ponamus fas eſſe nepharios homines · i · malos homines qui omniū bonorū & totius ſenatus · i · conſulatus romane ciuitatis petūt · i · deſiderāt ſanguinē · i · mortem · nos etiā voluiſſe ire ꝑditū · i ·

ad ꝑdendū quos viderant ꝓpugnare bonis
hominibꝫ ꝙ ꝑ & ſenatui ſed nū · i · nūquid
nos idem ſcꝫ ꝑdere merebamur de patribꝫ
· i · de ſenatoribꝫ · q̄ſi diceret nō · ſed o pħia
meminiſti ut opinor quoniā me dicturū · i ·
volentem dicere quid · i · aliquid ꝟ pro vel
factuꝝ ipſa ſemper preſens ſuple exiſtens
dirigebas · i · regebas ergo nec verbis nec
factis offendi ſenatū meminiſti inq̄ pħia
verone · i · apud veronam ciuitatē cum rex
Theodoricus auidus exiſtens communis
exicij · i · tormenti ſenatoꝝ cū ipſe crimen
leſe maieſtatis delatū in Albinū · ipſe rex
moliret̃ · i · laboraret tranſferre illud crimē
ad totū ſenatū quanta ſecuritate · i · tutela
mei periculi defenderim · i · liberauerim in-
nocentiā vniuerſi ſenatꝰ · i · totius conſu-
latus · O pħia tu ſcis me proferre · i · loqui
vera & nūq̄ me iactaſſe in vlla mei laude
enī pro quia minuit quodamodo ſecretum
conſcientie ꝓbantis · i · laudantis ſe q̄tiēs
quis oſtentando · i · manifeſtando factum
recipit pretiū fame · i · mercedē laudis ab
hominibꝫ · ſed tu pħia vides quis euentus
exceperit · i · liberauerit noſtrā innocentiā
nos ſubimus · i · ſuſtinemus penas falſi ſce-
leris · i · falſe nobis impoſiti ꝓ p̄mijs vere
virtutis ¶ Nota ſecundum Senecā dolor
duplicat̃ cū ab eo a quo bonum merueras
malū venit · cū igit̃ Boetius omnē beni-
uolentiā exhibuerit ſenatoribꝫ grauiꝰ do-
luit de ſua offenſione ¶ Nota in ciuitate
Veroni cū Albinꝰ eſſet accuſatꝰ de graui
crimine ita ut diceret̃ reus leſe maieſtatis
illud crimē rex Theodoricꝰ voluit tranſ-
ferre ad totum ſenatū & ipſum damnare
ſed Boetius exponens ſe ꝑiculis ſenatum
liberauit ¶ Itēm nota ꝙ ſecretū conſcientie
eſt virtus que minuit̃ cū aliquis virtuoſe
operat̃ iactando ſe vt cōſequat̃ famam &
laudē populi · Vnde Seneca · Conſciētiā
potius q̄ famā attende · Et dicit Macrobiꝰ
Sapiens gloriā ſuam in conſcientia ponit
ſtultus aūt in laude humana ¶ Vnde dicit
yſidorus qui aliquod donū a deo largitum
in laudē ſuā conuertit ꝓcul dubio virtutē
in vitiū tranſire facit: ·

Et cuius vnquā facinoris: · Hic Boetius
oſtendit ſe ꝑturbatū ex iudicū ſeueritate
& inflexibilitate dicens · Cuius vnq̄ fa-
cinoris · i · peccati manifeſta confeſſio · i ·
cuius vnq̄ hominis peccatū manifeſtū ha-
buit iudices ita cōcordes ī ſeueritate vt nō
alquos coꝝ vel ipſe error humani ingenij
ſubmitteret · i · flecteret ad miſericordiam
vel conditio fortune · i · euentus fortuitus
exiſtens incerta cunctis mortalibus ſuple
hominibꝫ ſuple ſubmitteret aliquos eorum
Si diceremur voluiſſe īflāmare · i · īcēdere
ſacras edes · i · eccleſias & ſi nos diceremur
ſtruxiſſe · i · ꝓcuraſſe necem · i · mortē bonis
omnibꝫ & ſi diceremur iugulare · i · punire
ſacerdotes impio gladio tñ ꝑ ſed ſentētia
· i · iuditiū damnaſſet me p̄ſentē conuictū
& confeſſum crimen · ſed nos ꝓcul moti · i ·
abſentes quingentis milibꝫ paſſuum & in-
defenſi ob ꝓpenſius ſtudiū · i · ꝓpter ſtudi-
um intenſius nos damnamur · i · adiudica-
mur in ſenatū mortiſq̧ ꝑ & ꝓſcriptioni ·
Et tunc exclamat dicens · O meritos · i ·
dignos vł beatos iuditio neminē poſſe con-
uinci de ſimili crimine ſicut nec ego iuſte
cōuictꝰ ſum cuius reatꝰ · i · criminis dig-
nitatē · i · innocentiā ipſi etiā viderunt · i ·
cognouerūt qui detulere · i · accuſauerūt me
¶ Nota ꝙ iudices qnq̧ mouent̃ ad miſe-
ricordiā duplici de cauſa · primo modo ꝓpt̃
errorem humani ingenij · quia humanum
ingeniū ſepe fallit̃ in iudicio quia ignorat
vtrū aliquando iuſte de re ſentiat vel non
& timens deū ne iniuſte iudicet mouet̃ ad
miſericordiā parcendo reo · Secundo iu-
dices mouent̃ ad miſericordiā ꝓpt̃ euentū
fortune qui incertꝰ eſt hominibꝫ · quod enī
iudex in alio damnat ſibi facile ꝑ fortunā
euenit · & illud debet recordari · ſed nulla
illaꝝ cauſaꝝ mouit iudices ad miſerandū
Boetio ſed concorditer ipſum damnabant
¶ Nota ꝙ nullus debet damnari etiam ꝑ
crimine quātūcūq̧ enormi niſi ſit p̄ſens cō-
uictꝰ vel crimen ī iuditio cōfeſſus · Boetiꝰ
autem cū damnaret̃ nō erat conuictus nec
crimen confeſſus & erat abſens quia ī ſtu-
dio Athenienſi ergo iniuſte erat damnatꝰ

¶ Nota ꝙ Boetius cū damnaret̃ diſtabat
a loco iudicy̓ quingentis milibus paſſuum
& cū mille paſſus faciūt vnum miliare ideo
bñ diſtabat ad quingenta miliaria ¶ Nota
Boetius damnat⁹ fuit ꝓſcriptioni Hug-
uitio dicit ꝓſcriptio eſt iuditialis ſentētia
lata contra aliquē cuius nomen ꝓ ſcelere
de ſcriptura tabule enee delebat̃ · Cōſuetu-
do eñi romana fuit ꝙ nomina ſenatorum
quoꝝ ↄſilio vrbs romana regebat̃ aureis
litteris in tabula enea ſcriberent̃ vnde &
patres conſcripti dicebant̃ · Et dicit̃ pro-
ſcriptus q̄ſi ꝓcul a ſcriptura poſitus & ſic
Boetius erat ꝓſcriptus quia nomen ſuum
deletū fuit de tabula enea: ·

Quam vti alicuius ſceleris: · Hic Boetius
expurgat ſe de quibuſdam obiectis · ſcd̄o
oſtēdit vnde ſumpta fuit ratio obiectionis
ſecunda ibi Sed o nefas ¶ Nota Boetio
obitiebat̃ ꝙ ipſe vſus arte nigromantica
ſacrificaret demonib⁹ pro dignitatib⁹ ac-
quirēdis de hoc Boetius excuſat ſe dicēs ·
quā ſuple meam dignitatem vti ꝑ vt ob-
fuſcarent · i · denigrarent admixtione ali-
cuius ſceleris mentiti ſunt meam poluiſſe
conſcientiam ſacrilegio · i · demonum ob-
ſequio ob ambitum · i · propter cupiditatē
dignitatis acquirende atq̃ pro certe tu in-
ſita · i · inſerta nobis pellebas de ſede · i · de
loco cupiditatē omnium rerum mortalium
& ſub tuis oculis nō erat fas eſſe locum ſa-
crilegio · i · cultui demonum q̃ pro & tu in-
ſtillabas auribus & cogitationib⁹ meis il-
lud pitagoricum deo non dy̓s ſeruiendū
nec conueniebat me captare id eſt optare
preſidia · i · auxilia viliſſimoꝝ ſpirituum · i ·
demonum quem tu componebas · i · locabas
in hanc excellentiam vt ſimilem deo face-
res preterea innocens penetral · i · vxor
domus mee cetus · i · multitudo honeſtiſſi-
moꝝ amicoꝝ · Et ſocer ſimachus ſanctus
& eque reuerendus ipſo actu defēdūt me
ab omni ſuſpitione huiuſmodi criminis ·
¶ Nota ꝙ conſuetudo inuidoꝝ eſt cū non
poſſunt alicui ſuam probitatem aufferre
nitūt̃ ipſam ſaltem aliquo vitio denigrare
& ſic fama Boety̓ denigrata fuit vitio ſa-
crilegy̓ ¶ Nota ꝙ ſacrilegium eſt ſacre rei
furtum & ponit̃ ſacrilegus ꝓ homine ſce-
lerato etiā ſacrilegiū eſt cultura demonum
ſiue y̓doloꝝ · inde ſacrilegus · i · y̓dolator
& ſic capit̃ in propoſito ¶ Nota ꝙ ābitus
media ꝓducta ē cupiditas honoris · Sed
ābitus media correpta eſt circuitus & pri-
mo mō accipit̃ hic ¶ Nota ꝙ ph̄ia repel-
lit ōnem cupiditatē honoꝝ exterioꝝ quod
ſcribit̃ in libro primo de plantis ꝙ ph̄ia
tria inducit ſcꝫ mentis illuſtrationem fe-
licitatis appetitū & mollis affluētie cōtēp-
tum ¶ Nota ph̄ia facit hominē ſimilē deo
nō ſimilitudine ōnimoda ſed participatiua
ita ꝙ homo participat̃ aliquid cōditionis
diuine ſcꝫ intelligētie · vnde Seneca · hoc
mihi philoſophia promittit ꝙ me parem
deo reddit · Et alibi dicit · Vir ſpeculati-
uus ē q̄ſi de⁹ ī humano corpore hoſpitat⁹
¶ Nota ſacrilegiū nō habet locū ſub ocl̓is
ph̄ie · quia ph̄ia ꝑ ſe omnia agenda & fa-
cienda ordinatiſſime diſponit & nō ꝑmittit
hominē ad vana declinare quia dicit Tu-
lius in libro de finib⁹ bonoꝝ & maloꝝ ph̄ia
a ſuperſtitione liberat metu mortis nō con-
turbat · & ē ſuperſtitio vana religio ſcilicꝫ
y̓doloꝝ cultura ¶ Nota penetral ē ſecreta
camera vel locus ſecretus interior in domo
vel ī templo vbi reponūt̃ clinodia vel aliq̄
talia · & ponit̃ hic ꝓ vxore Boety̓ ꝑ me-
taphorā ponendo continēs ꝓ contēto quia
ipſa conſueuit morari in penetrali ¶ Nota
ꝙ Symachus fuit quidā nobilis roman⁹
& ſocer Boety̓ cuius filiā Boeti⁹ duxerat
nomine Elpe qui Symachus non fuit tm̄
ſanct⁹ interius in affectu etiā reuerendus
in exteriori actu ſicut dicit Boetius: ·

Sed o nefas: · Hic Boeti⁹ oſtendit vnde
fuerit ratio ſumpta obiecti criminis · quia
ex ipſa ph̄ia cui deditus erat · vnde dicit
exclamando · O nefas ipſi mali capiūt fidē
tanti criminis de te o ph̄ia & propter hoc
videbimur fuiſſe affines maleficio ſacrile-
gy̓ quia nos ſumus imbuti · i · iſtructi tuis
diſciplinis · i · doctrinis & ſumus inſtituti
· i · informati tuis morib⁹ · ita nō eſt ſatis
tuā reuerentiā nihil mihi ꝓfuiſſe niſi vltro

.i. ſponte tu potius lacereris ab illis mea offenſione hoc dicit Boetius ꝓ tanto quia iniuriati ſunt ſibi ꝓpter ph̄iam ideo magis ĩiuriati ſunt philoſophie ꝙ ſibi ¶ Nota q̃ꝛ Boetiꝰ vacabat ſtudio fugiebat conſortia ſtultoꝝ & querebat ſecreta loca propter ſtudiũ ideo putabãt ipſum loqui cum demonibꝰ & eis ſacrificare ¶ Itẽ quia Boetius fere omnia que volebat facere ſua ſapientia faciebat ideo putabant eũ demonẽ habere familiarẽ ſibi obſeqntẽ ſicut apulegius opinatus eſt de Socrate ꝙ haberet familiarem deum de quo fecit librũ quem intitulauit de deo Socratis :.

At vero hic etiã :. Hic Boetius oſtẽdit ſe eẽ ꝑturbatũ ex fame ſue leſione dicẽs. Hic cumulus .i. augmentatio accedit noſtris malis ꝙ exiſtimatio .i. iudiciũ plurimoꝝ .i. vulgariũ nõ ſpectat .i. nõ reſpicit merita rerum ſicut homo meret̃ ſed expectat euentũ fortune .i. iudicat hominẽ ſcd̃m ꝙ fortuna ſe habet circa ipſum & ea tñ iudicat vulgus eſſe ꝓuiſa a deo q̃ cõmẽdauerit felicitas .i. ꝓſpera fortuna quo fit .i. ex q̃ ſequit̃ ut exiſtimatio bona deſerat ĩfelices vnde me piget .i. tedet reminiſci qui nũc ſint rumores populi de me & ꝙ multiplices q̧ ꝑ & diſſone .i. diſcordãtes ſentẽtie ſint de me. nã quidã dicunt me reum eſſe quidã nõ. hoc tñ dixerim .i. volui dixiſſe vltimam eſſe ſarcinã .i. grauiſſimũ pondus aduerſe fortune ꝙ dũ aliquod crimẽ affigit̃ .i. imponit̃ miſeris .i. infelicibus ipſi credunt̃ meruiſſe ſuple illa que ipſi miſeri ꝑferunt .i. patiunt̃. Et ego bonis omnibꝰ dulſus quia in exiliũ relegatus. & exutus pignitatibꝰ quia damnatione ꝓſcriptꝰ & fedatus .i. maculatus exiſtimatione. ego qui prius virtute honeſtus reputabar nũc ſcelere deformis reputor. & tuli .i. recepi ſuꝑpliciũ .i. penam ob beneficiũ .i. propter beneficiũ ¶ Nota ꝙ vulgares nõ iudicant ſcd̃m merita reꝝ utrũ hõ mereat̃ aliquid vel non ſed iudicant ſcd̃m euentũ fortune vnde hominem bene fortunatum iudicant felicem. male fortunatũ iudicant miſerum ſed tale iuditium falſum eſt. Vnde dicit Seneca .xlv. epiſtola. Non felicem hunc eſtimes quẽ vulgus aꝑpellat felicẽ ad quẽ pecunia confluxit ſed illũ cui omne bonum in animo ẽ erectũ & extenſum. Itẽ bona eſtimatio deſerit infelices quia primũ malum quod infelices incurrũt eſt ꝙ vulgus male de ipſis opinat̃ credit eñ vulgus ea q̃ miſeri patiunt̃ ꝙ ex merito talia patiãt̃

Videre aũt videor :. Hic Boetiꝰ oſtẽdit ſe eſſe ꝑturbatũ ex his que vidit in mũdo generaliter ſcilicꝫ bonos deprimi & malos extolli dicens. Ego videor videre .i. cognoſcere nefarias officinas .i. malas ſocietates ſceleratoꝝ hominũ fluitãtes gaudio q̧ ꝑ & letitia & quẽq̧ ꝑditiſſimũ .i. peſſimũ imminẽtẽ .i. inſiſtentẽ nouis fraudibꝰ delationũ .i. accuſationum & video bonos iacere ꝓſtratos .i. depreſſos terrore noſtri diſcriminis & etiã video quẽq̧ flagitioſum .i. prauũ hominẽ incitari ad audendũ .i. ad p̃ſumendũ facinus .i. peccatũ ĩpunitate .i. ſine pena vero ꝑ ſed incitari p̃miis ad efficiendũ .i. ad perpetrandũ facinus .i. peccatũ. aũt ꝑ ſed ego video inſontes .i. innocentes nõ modo .i. non tñ priuatos ſecuritate verũ etiam defenſione. Itaq̧ ꝑ ergo libet .i. placet mihi exclamare ad deũ celi quare talia ꝑmittat fieri in mundo ut mali exaltent̃ & boni deprimant̃ ¶ Nota ꝙ Boetio qui erat turbate mẽtis & ĩ ſtatu miſerie videbat̃ ꝙ mali ĩ hoc mũdo eſſent potentes & viuerent impuniti. boni autẽ impotentes & viuerent irremunerati. ſed philoſophia ĩ quarto huius ipſum conſolando probat malos ſemper eſſe impotẽtes & bonos eſſe potentes. & malis nũq̃ deeſſe ſua ſuꝑplicia & bonis nunq̃ ſua premia. ¶ Nota ꝙ officine dicũt̃ domus officialiũ vbi reponũt̃ ea que ad ipſos ſpectãt & ad eoꝝ officia ſicut ſunt celaria & guaria & alia huiꝰmodi. hic aũt accipiũt̃ officine pro congregatione maloꝝ & dicuntur ab officio. officis quod eſt noceo noces :.

¶ Metrum quintum

O Stelliferi conditor orbis :. Hic incipit quintum metrum huius primi quod dicit̃ pindaricum ab

inuentore anapeſticum a pede p̄dominãte
Eſt aũt anapeſtus pes contrarius dactilo
cõſtans ex primis duabꝫ breuibꝫ & tertia
longa ſillaba & eſt metrum acathalecticũ
·i· ſine defectu· In hoc aũt metro Boeti⁹
exclamat contra prouidentiam diuinam
admirans ꝙ omnia regant̃ a deo preter
actus humanos licet hoc falſum ſit tamen
Boetio ſic videbatur ſecundum ſtatum
turbatum· Et diuidit̃· primo cõmendat
diuinam prouidentiam ex gubernatione
celeſtium & terreſtrium· ſecundo tangit
actus humanos non regi a deo· tertio ro-
gat deum ut regat actus hominũ· ſecũda
ibi Omnia certo· tertia ibi Quiſquis rerũ
Prima diuidit̃· primo cõmendat regimẽ
diuine ꝓuidẽtie circa celeſtia· ſcd̃o magis
circa terreſtria ibi Tua vis variũ tẽperet
Primo dicit· o conditor· i· creator orbis
ſtelliferi· i· ferentis ſtellas qui nexus· i·
adiunctus perpetuo ſolio· i· eterne ſedi
verſas· i· frequenter vertis celum rapido
turbine· i· veloci motu & cogis ſydera pati
legem· i· debitũ ordinem vt ipſa luna nũc
·i· aliquando lucida pleno cornu ſicut in
plenilunio obuia· i· oppoſita totis flãmis
·i· luminibus fratris id eſt ſolis ipſa luna
condat· i· abſcondat minores ſtellas que
in plenilunio non videtur propter maius
lumen & tu cogis nunc· i· aliquando vt
ipſa luna exiſtens pallida obſcuro cornu
ipſa exiſtens propior phebo· i· ſoli perdat
·i· amittat lumina· i· lucem quaſi diceret
tu facis vt luna quanto magis recedit a
ſole tanto magis illuminat̃ & lumine ſuo
obſcurat minores ſtellas & quãto magis
appropinquat ſoli tanto plus obſcuratur
& tu cogis vt heſperus· i· ſtella veſpertina
qui agit algentes· i· frigidos ortus tẽpore
noctis· i· in crepuſculo quod eſt prima ꝑs
noctis ſequendo ſolẽ iſte heſperus de ma-
ne lucifer dictus pallẽs in ortu phebi iterũ
mutat ſolitas habenas· i· ſolitos curſus·
nam cum de veſpere ſequitur ſolem· de
mane p̃cedit ipſum & tu ſtringis· i· coar-
tas lucem· i· diem breuiore mora tempore
bruine· i· hyemis frondiflue· i· facientis

frondes fluere & cum feruida eſtas vene-
rit tũc tu diuidis· i· diſtinguis agiles ho-
ras· i· breues horas noctis quaſi diceret tu
facis ꝙ tempore hyemali noctes ſunt pro-
lixiores diebꝫ· in tempore eſtiuali ecõuerſo
¶ Notandũ ꝙ de⁹ dicit̃ conditor ſtelliferi
orbis quia ab ipſo dependet celum & tota
natura ex· xii· methaphiſice· & dicit̃ reſi-
dere in perpetuo ſolio quia in celo quod ẽ
ꝑpetuũ· nã celũ eſt locus deorũ & ſpirituũ
& omnes barbari & greci & quicũq; putãt
deos eẽ eũ locũ qui ſurſum ẽ deo attribuũt
tanquã immortale immortali coaptantes
primo celi & mundi· & dicit̃ vertere celũ
rapido turbine· motus enĩ firmamenti di-
cit̃ rapidus quia ſuo motu rapit ſecũ alias
ſperas· Vnde nota verſo ẽ verbum frequẽ-
tatiuũ & ſignificat frequenter vertere & ĩ
hoc innuit̃ ꝙ celũ ſemper mouet̃ & nõ ceſ-
ſabit quia dicit cõmentator non ẽ timendũ
ꝙ celũ ſtet· Et ratio quia mouens celum
mouet ſine fatigatione & ſine pena· xii·
methaphiſice ¶ Item deus eſt nexus ꝑpe-
tuo ſolio· i· coniunct⁹ ꝑpetuo celo· Vnde
deus tripliciter eſt in vniuerſo ſcʒ eſſen-
tialiter ſeu p̄ſentialiter· ſacramentalit̃ ſeu
miſterialit̃ & miſericordialit̃· Eſſentialiter
ſeu p̄ſentialiter in ſua vera claritate in qua
ipſum homo nũq̃ vidit ſicut dicit ꝓpheta
deũ nemo vidit vnq̃ ſicut ipſe ẽ in ꝑpetuo
ſolio· Sacramentaliter ſeu miſterialiter
deus eſt in ſacramento eukariſtie qd̃ rata
fide credim⁹· Sed miſericordialiter de⁹ eſt
vbiq; ſcd̃m qd̃ dicit ſcriptura miſericordia
domini plena ẽ terra & inde ꝓuenit dictũ
cõmune· ſcd̃m qd̃ dicit ſcriptura deus eſt
vbiq; ¶ Nota ſcd̃m huguitionẽ ſoliũ eſt
ſedes regalis ex ſolidis lignis facta· dicta
a ſoliditate· i· a firmitate ¶ Nota ꝙ deus
cogit ſydera pati legẽ nõ violẽta nec coacta
motione quia nullũ violentũ ꝑpetuũ ſed
cogit ea voluntaria ordinatione obſeruare
legẽ· i· determinatũ motũ ut tempore eis
ſtatuto orient̃ & occidant ¶ Nota ꝙ luna
de ſe eſt corpus opacũ recipiẽs lumẽ a ſole
& in ea parte que eſt verſus ſolem illumi-
nat̃ cũ aũt directe oppoſita ſit ſoli ſicut in

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

plenilunio tunc lumino ſuo obſcurat mino-
res ſtellas eo ꝙ maius lumẽ obfuſcat min⁹
ſed cum luna eſt in iſta parte celi in qua
eſt ſol ſicut contingit in coniunctione tunc
ſuperior pars que eſt verſus ſolem eſt illu-
minata & inferior pars que eſt verſus nos
eſt obſcurata & tũc nihil videmus de luna
ſed cũ incipit elongari a ſole tunc pars e-
longata incipit modicũ apparere nobis &
tũc dicimus eſſe nouiluniũ & quanto plus
elongat᷑ tanto plus apparet nobis illumi-
nata ¶ Nota Boetius dicit ſolẽ eſſe fratrẽ
lune quia ſc̃dm fabulas iupiter concubens
cũ latona genuit ex ea duos gemelles ſcꝫ
phebũ qui dicit᷑ ſol & dianã q̃ dicit᷑ luna
& ſic ſecũdũ fabulas ſol eſt frater lune
Nota ſtella que de veſpere ſequit᷑ ſolem &
de mane p̃cedit habet diuerſa nomina vñ
v̾ſus. Lucifer aurora ven⁹ veſper⁹ heſper⁹
idem. Quomodo aũt ſit poſſibile ꝙ eadem
ſtella de veſpere ſequat᷑ ſolem & de mane
p̃cedat dicũt aliqui ꝙ hoc non contingit in
vna & eadem parte anni ſed in diuerſis.
dicũt eñ ꝙ in eſtate ſequit᷑ ſolẽ & ĩ hyeme
p̃cedat ſed hoc eſt contra omnes autores
dicentes hoc eſſe in eodẽ tempore ãni. Alÿ
dicunt ꝙ mercurius & venus ſint ſtelle ſi-
milis coloris & quãtitatis quaꝝ vna qñ ꝙ
ſequit᷑ ſolẽ alia p̃cedit & ſic videt᷑ eſſe vna
ſtella q̃ ſequit᷑ & precedit ſed hoc non eſt.
Huguitio dicit ꝙ venus eſt altior ſole &
loquit᷑ ſc̃dm antiquos aſtrologos qui lo-
cauerũt venerẽ ſupra ſolẽ cũ igit᷑ cõtingit
ꝙ ven⁹ & ſol ſimul veniũt ad occaſum quia
venus eſt altior diutius videt᷑ ĩ ſero q̃ ſol
eadẽ ratione ſcicius videt᷑ in mane quãuis
eque cito diſcurrant nã cicius vidũt aſcẽ-
dẽtia remota q̃ ꝓpinq̃. & diuti⁹ videt᷑ de-
ſcendentia remota q̃ ꝓpinq̃ licꝫ eq̃li motu
incedãt. ſed modernĩ aſtrologi locãt venerẽ
ſub ſole. Alÿ dicũt ꝙ vna eſt ſtella q̃ vno
tp̃e ſequit᷑ ſolẽ alio tẽpore p̃cedit & dicunt
ſc̃dm Ptolomeũ ꝙ illa ſtella habet epiciclũ
in cuius circũferentia defert᷑ corpus eius.
Eſt autẽ epiciclus circulus paruus cuius
centrũ eſt in circũferentia orbis deferentis
nũc aũt ita ẽ ꝙ epiciclus veneris ſemp eſt
cũ ſole ita ꝙ ſi protrahatur linea a centro
terre ꝑ centrũ epicicli veneris ad firma-
mamentũ eadẽ linea tranſibit ꝑ centrum
ſolis vel non multũ diſtabit ab eo. cũ aũt
venus ferat᷑ in circuitu epicicli aliqñ erit
ĩ eadẽ linea cũ ſole aliquando p̃cedit aliqñ
ſequit᷑ ¶ Itẽ mora ſolis ſuper oriſontem
facit diem cũ dies ſit latio ſolis ſuꝑ terram
mora aũt ſolis ſub oriſonte facit noctem &
quia ſol longiorem facit morã tp̃e eſtiuali
ſuper oriſontẽ & breuiorẽ ſub oriſonte ideo
dies eſtiuales longiores ſunt noctibus. in
hyeme aũt fit econuerſo ꝓpter quod dies
hyemales breuiores ſunt noctibꝫ:.
Tua vis variũ temperat annũ:. Hic Bo-
etius cõmendat regimen diuine ꝓuidentie
magis circa terreſtria ſcꝫ circa partes ãni
dicens. O deus tua vis. i. virt⁹ temꝑat
.i. ordinat variũ ãnũ. i. diuerſas ꝑtes ãni
vt mitis zephirus. i. vẽt⁹ v̾nalis reuehat
.i. reducat frondes q̃s aufert. i. deſtruit
ſpirit⁹ boree. i. flat⁹ boree & tua vis tꝑat
ut quecũqꝫ ſemina vidit arctur⁹ illa ſtella
illas altas ſegetes. i. longas ſegetes vrat
ſirius. i. ſtella canicula tẽpore eſtiuali. &
ſubdit Nihil ſolutũ. i. ſegregatũ antiqua
lege. i. eterna lege diuine ꝓuidẽtie linquit
.i. derelinquit opus ꝓprie ſtationis. i. ad
qd̾ operandũ eſt ſtatutũ ¶ Nota ꝙ q̃tuor
ſunt ꝑtes ãni ver hyems autũpn⁹ & eſtas
In vere flat vent⁹ qui dicit᷑ zephirus qui
eſt collateralis fauonÿ. & quia flatus eius
eſt lenis ideo dicit᷑ mitis & ꝓducit virida
In hyeme & maxime in principio viget
flatus boree qui eſt ventus collateralis a-
quilonis cuius flatus eſt fortis & frigid⁹
& deſtruit virida denudãdo arbores ¶ No-
ta ꝙ arcturus eſt ſtella circa maiorẽ vrſã
q̃ dicit᷑ videre ſemina quia tẽpore ſui ort⁹
quo orit᷑ cũ ſole tunc ſeminat᷑ ſicut in au-
tumpno ¶ Nota Sirius eſt ſtella que alio
nomine dicit᷑ canicula & dicit᷑ ſirius a ſirẽ
qd̾ eſt tractus ꝓpter longũ tractũ caloris
& apparet cum ſol eſt in cancro & dicitur
vrere ſegetes. i. maturare ¶ Nota de arc-
turo dicit yſidorus in libro ethimologiarũ
arcturus ẽ ſydus poſt caudã maioris vrſe

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

poſitū & oritur tempore autumpnali · ſed
Vegeti⁹ dicit arcturū oriri poſt idus ſep=
tembris · xvii · kalendas octobris ¶ Item
dicit yſidorus canicula eſt ſtella & dicitur
ſirius que eſtiuis menſib⁹ in medio centro
celi eſt & iuncta cum ſole duplicat̃ calor
ei⁹ & diſſoluūt̃ corpora & euaporāt a qua
ſtella dicūt̃ dies caniculares in quib⁹ mo=
leſte ſunt purgationes : .
Omnia certo fine gubernas : · In iſta pte
Boetius tangit actus hominū non regi a
ꝓuidentia diuina ſed derelictos regimini
fortune dicens · O de⁹ tu gubernas omnia
certo fine · i · certo ordine ad finē & reſpu=
is · i · ſpernis regere ſolos actus hominum
ergo o rector deus tu merito cohibere · i ·
coercearis cur lubrica fortūa · i · inſtabilis
fortuna verſat · i · vertit tātas vices · i · al=
ternationes quia ipſa ꝑmit inſontes · i · in=
nocentes noxia pena debita ſceleri · i · ho=
mini ſcelerato & ꝑuerſi mores · i · homines
ꝑuerſi in morib⁹ reſident in celſo ſolio · i ·
alto loco · & ipſi nocentes · i · mali calcant
ſancta colla · i · colla ſanctoꝝ hominum in=
iuſta vice · i · iniuſta alternatione qui ſacti
potius deberent calcare colla nocentum ꝙ̃
econuerſo · & clara virtus · i · homo clare
virtutis iacet condita · i · abſcondita ob=
ſcuris tenebris · i · ab hominib⁹ vitio obſcu=
ratis & iuſtus homo tulit · i · ſuſtulit crimē
iniqui hominis & piuria nil nocent ipſis ī=
iquis nec fraus compta · i · ornata mēdaci
colore · i · falſa apparentia nocet ipſis ſed cū
prauis libuit vti virib⁹ · i · exercere vires
quos prauos metuunt innumeri populi · i ·
vulgares tūc ipſi gaudent ſubdere · i · ſup=
plantare ſummos reges · i · bonos & ſapiē=
tes quorū eſt regere & alios gubernare ·
Itē deus omnia iubernat certo fine quia
dicit cōmentator · x · methaphiſice deus ē
menſura omniū & regula & infallibiliter
verū metrū & cōmentator dicit primo celi
& mundi · Entia diuina nos iubernant
& regunt in nobis ſunt quaſi finis
Item illud quod eſt ſapientiſſimum regit
certo fine cum ſapientis eſt regre · ſed de⁹
eſt ſapientiſſimus eo ꝙ ſapientia a deo ꝓ=
ceſſit · vndē ſcriptura · Omnis ſapientia a
deo eſt ¶ Nota Boetius vidit in mundo
bonos deprimi & malos exaltari cum tamē
potius fieret econuerſo · Ideo ſibi videbat̃
ꝙ actus & operationes hominum nō rege=
rent̃ a deo ſed magis a fortuna que hunc
humiliat & hunc exaltat · Ideo Boetius
deo conquerit̃ · :
O iam miſeras reſpice terras : · Hic Boe=
tius rogat vt deus regat actus hominum
& homines ſicut regit celū dicens O quiſ=
quis deus es tu qui nectis · i · cōiungis fe=
dera · i · concordias rerum reſpice miſeras
terras · i · homines in terris habitantes ·
Nos enim homines nō ſumus vilis ps ſed
valde nobilis tanti tui operis · i · mūdi nos
quatimur · i · concutimur ſalo · i · mari &
amaritudine fortune ideo tu deus cōprime
· i · reſtringe rapidos fluctus · i · magnos
impetus fortune & eo federe · i · regimine
quo regis immenſum celum tu firma · i ·
robora ſtabiles terras · i · homines ſtabiles
in terra ¶ Nota Boetius dicit hominem
non eſſe vilem partem mundi quia ſcribit̃
ī prologo libri de pomo Areſtotilis · homo
eſt digniſſima creaturarū ſimilitudo ōniū
ad imaginem dei factus · & ſecundo de
anima quodamodo anima conuenit cum
omnib⁹ creaturis · conuenit eñ cū angelis
in intelligendo cum brutis in ſentiendo cū
plantis ī vebitando cum lapidib⁹ in eēndo
¶ Nota Boetius comparat fortunā ſalo
· i · mari · Sicut eñ nauis vndis marinis
iactat̃ in altum nunc & nunc in ꝓfundum
ſic homo per fortunam nunc in ꝓſperitate
leuat̃ nunc in aduerſitate deicit̃ ·

¶ Proſa quinta

HEc vbi continuato : · Hic incipit
quinta proſa huius primi in qua Boetius
oſtendit quomodo phia ſe habuit ad ſuā
q̄rimoniā & quid ex ea cognouerit · Secūdo
phia quedam dicta Boetȳ irrationabilia
paruipendit · Tertio ſub breuitate recolli=
git ea que ipſum Boetiū ꝑturbāt · quarto
phia dat modū remedendi ipſum Boetiū
ſecunda ibi · Itaq̧ non tam me loci hui⁹ ·
tertia ibi · Et tu quidē de tuis · quarta ibi

Sed quoniam plurimus · Dicit p̄rimo·
Poſtquã ego Boetius delatraui · i · contra
rationem locut? ſum hec ſuple p̄dicta con=
tinuato dolore · i · aſſidua turbatione illa
ſuple pħia placido vultu nihil mota · i · irata
meis queſtibus · i · de meis querimonÿs
inquit · i · dixit · Cũ · i · qñ ego vidiſſem te
Boetiũ meſtũ · i · triſtem ꝙ ꝓ & lacrimã=
tem · i · flenté illico · i · ſtatim cognoui te mi=
ſerũ ꝙ ꝓ & exulé · i · patienté exiliũ ſed ꝙ̃
longinquũ · i · remotũ eſſet illud exiliũ ego
neſciebã · i · ignorabã niſi tua oratio · i · ſer=
mo mihi prodidiſſet · i · reuelaſſet · ſed tu
ſuple Boeci quidẽ pro certe non es pulſus
ꝙ̃ ꝓcul · i · valde remote a patria · i · a iu=
ditio rationis ſed aberraſti · i · deuiaſti ac
ꝓ ſed ſi te mauis · i · magis vis exiſtimare
pulſum a patria potius ſuple tu ipſe pepu=
liſti te Boetiũ · Nã ꝓ quia quidẽ ꝓ certo
id ſuple repellere te a patria nunꝙ̃ fuiſſet
fas · i · licitũ cuiꝙ̃ ſuple homini · Si enĩ re=
miniſcaris · i · recorderis cuius patrie · i · de
qua patria ſis oriundus · i · natus non uti
pro ſicut ſuple ciuitas Athenienſiũ quodã
regiẗ imperio · i · ex precepto multitudinis
· i · multorũ rectorũ · ſequitur grecũ quod
tñ valet in latino ſed vnus eſt domin? &
vnus rex vnus & princeps qui gaudet de
frequentia · i · freq̃ti inhabitatione ciuiũ
· i · incolarũ & nõ de pulſione cuius regis
agi · i · duci frenis · i · p̄ceptis atꝗ · ꝓ & ob=
temperare · i · obedire iuſtitie ſumma eſt li=
bertas · An ꝓ nũquid ignoras illam anti=
quiſſimã legẽ · i · ſtatutũ tue ciuitatis · i ·
recte rationis qua ſanctitũ · i · confirmatũ ẽ
ius non eẽ · i · ad eam non ꝑtinere exulare
· i · exiliũ pati quiſquis · i · quicũꝗ malu=
erit · i · optauerit fundare · i · locare ĩ ea ciui=
tate ſedẽ · i · habitationẽ ſuã · nã ꝓ quia qui
cõtineẗ · i · compħẽdiẗ vallo ac munimine
eius ſuple ciuitatis nullus metus · i · timor
ẽ illi vt mereaẗ eẽ exul · at ꝓ ſed quiſquis
deſierit · i · ceſſauerit velle inhabitare eã ci=
uitatẽ pariter deſinit etiã mereri · i · meritũ
conſequi ¶ Nota ꝙ delatrare ꝓ̃ꝓ̃e eſt canũ
in ꝓ̃poſito autẽ delatrare eſt vrgente do=
lore contra rationẽ loqui & ſic Boeti? quia
dixit actus hominũ non regi a deo contra
rationẽ loquebaẗ ergo dicit ſe delatraſſe ·
Nota nõ ẽ hominis ſapiẽtis moueri ex his
que dicũẗ ab inſipiente contra rationẽ ſed
magis debet inſipientẽ inſtruere & ipſum
conſolari ergo pħia nõ fuit mota ex q̃ſtibꝫ
Boetÿ ſed magis ipſum ꝯſolabaẗ ¶ Nota
pħia cognouit Boetiũ eſſe miſerũ & exulẽ
miſer ẽ ille cuius anim? ſequiẗ mutationẽ
rerũ tẽporaliũ ita ꝙ extolliẗ in ꝓſperis &
deprimiẗ ĩ aduerſis · Exul ĩ ꝓ̃poſito eſt ille
nõ qui mutat regionẽ ſed qui agit ꝯtra ra=
tionẽ Nota ꝙ ꝑ lacrimas poteſt cognoſci
ꝙ ratio hominis ſit turbata · ſed quantum
turbata ſit nõ cognoſciẗ niſi ſermone do=
lentis · ergo dicit pħia lacrimis cognoui te
eſſe exulẽ · ſed quantũ eẽt exiliũ neſciebam
niſi tua oratio mihi ꝓdidiſſet ¶ Nota ille
pulſus eſt a patria qui omnino rationem
amittit · ſed ille aberrat qui infra patriam
in aliquo rationẽ retinet & in aliquo amit=
tit · Boetius autem nõ erat pulſus ꝓcul a
patria quia nõ totã rationẽ amiſerat cre=
debat enĩ omnia regi a deo · ſed in hoc ab=
errabat ꝙ actus hominum a deo regi non
putabat ¶ Nota de patria hominis que eſt
recta ratio loquiẗ Seneca in de remedÿs
fortuitorũ dicẽs · Patria ẽ vbicũꝗ hõ bñ ẽ
illud aũt qđ bene in homine ẽ nõ in loco ẽ
in hominis inꝙ̃ poteſtate eſt ſi ſapiens eſt
non ꝑegrinatur · ſi ſtultus exulat ¶ Nota
a patria rationis nullus Boetium expulit
niſi ipſe ſeipſum quia Boetius non alieno
impetu ſed ꝓ̃ꝓ̃o defectu ẗminos & limites
rationis exiuit ¶ Nota ciuitas Atheniẽſiũ
regebaẗ imperio multitudinis · primo enĩ
eã regebant reges · poſtea ſuccedente tꝑe
principes · tandẽ ꝓ regimine ei? ſingulis
ãnis eligebantur · xxxviii · ſapientes · ſed
patria rationis tñ vno principe regiẗ ſcꝫ
deo qui eſt regula recte rationis ¶ Nota
homo diciẗ oriundus a patria rationis in=
q̃ntũ aĩa ei? ĩtellectiua q̃ utiẗ recta ratione
a deo oriẗ ¶ Nota intantũ homo manet in
patria rationis inquantũ deo ſubicitur &
legi diuine & quia de? in ſubiectione ſuoꝝ
delectaẗ ideo letaẗ in multitudine ciuium

& non in expulſione coꝝ. Repellit̄ autem
aliquis a patria rationis deo rebellando &
a recta ratione recedendo ¶ Nota qui ob-
tēperat ſe deo eſt ſumme liber quia īquātū
aliquis agit ſcd̄m rectā ratione intantum
eſt liber. ſed ꝑ obtemperare ſe deo homo
maxime agit ſcd̄m ratione ergo talis max
ime liber eſt. Vnde Seneca. lii. epiſtola
dicit. Queris que ſit libertas. libertas vera
eſt nulli rei ꝑter ꝙ deo ſeruire equaīmit̄
ꝓſpera & aduerſa ferre & fortunā in equū
ducere ¶ Nota ꝙ a ciuitate rationis nulꝰ
exulat niſi ꝑ affectionem temporaliū talis
aūt affectio ē volūtaria & iō ſola voluntate
aliquis exulat a tali ciuitate. & quia talis
affectio nō poteſt hominē occupare ꝙdiu
eſt infra terminos recte rationis ideo dicit
phia nā qui vallo eius & cetera:.
Itaq non tam me loci huius:. Hic phia
q̄dā dicta irrationabilia Boetÿ paruipen-
dit dicēs. Ex q̄ aberraſti a patria rationis
itaq ꝑ ergo non tam. i. non tm̄ facies. i.
diſpoſitio huiꝰ loci. i. exilÿ ꝙ. i. quantū
tua facies. i. interior diſpoſitio mētis tue
mouet. i. ꝑturbat me phiam q̄ deiecta eſt
aduerſitate fortune. & quia ſuperius con-
queſtus fuit de carentia bibliothece libroꝝ
iſtā carentiā paruipendens phia dicit. nec
ego philoſophia requiro. i. inueſtigo pa-
rietes bibliothece cōptos. i. ornatos ebore
. i. oſſibꝫ elephantū ac pro etiam vitro. i.
gēmis ꝑtioſis quā. i. inquantū ſuple ego
requiro ſedem. i. tranquillitatē tue mētis
ī qua mente nō collocaui. i. nō poſui libros
ſed illud qd̄ facit ꝑtiū. i. ꝑtioſitatē libris
ſcilicet ſententias meorum librorum ¶ No-
ta ꝙ Boetiꝰ ſupra cōquerēdo de ſtatu ſuo
ſolum deplanxit incōmoda corporalia non
curās deiectionē animi ſui vnde phia cōtra
hoc ſolū deplangit ſui animi deiectionem
& incommoda corporalia paruipendit. &
quia ſuperius quarta proſa dixit Boetius
Nūquid nō mouet te facies loci huiꝰ ideo
phia hic ſibi reſpondens dicat multo plus
moueor ꝓpt̄ animi tui deiectionē ꝙ ꝓpt̄
locū exilÿ in quo exiſtis. homo eni fortis
animo omni loco utitur pro patria. Vnde
Ouidiꝰ in libro de faſtis. Omne ſolū forti
patria eſt vt piſcibꝫ equor. & quia etiam
conqueſtus fuit de bibliotheca reſpondet
phia ꝙ ipſa potius deplangat ſententias
librorum quas per obliuionem perdidit ꝙ
carentiā bibliothece & librorū:.
Et tu quidem de tuis:. Hic philoſophia
ſub breuitate recolligit que Boetiū per-
turbauerunt dicens. Et tu Boeci dixiſti
vera de tuis meritis. i. factis in cōmune ho-
num. i. propter omnium hominum vtili-
tatem ſed ſuple dixiſti pauca ſuple bene-
ficia tibi eueniſſe pro multitudine geſtorū
. i. factoꝝ tuoꝝ & tu memoraſti. i. reci-
taſti nota. i. manifeſta cunctis hominibꝫ
de honeſtate ſcʒ de ſaluatione ſenatus. vel
falſitate. i. compilatione falſaꝝ litterarum
obiectoꝝ. i. imputatoꝝ tibi quidem pro
certe tu ſtrictī putaſti. i. exiſtimaſti at-
tingendum ſuple eſſe recte. i. rationabilit̄
de ſceleribꝫ. i. de vitÿs ꝙ pro & fraudibꝫ
. i. deceptionibꝫ delatoꝝ. i. accuſantium
ꝙ ea id eſt omnia iſta celebrentur. i. me-
morent̄ melius ꝙ pro & vberius. i. copi-
oſius ore. i. ſermone vulgi recognoſcētis
id eſt memorantis omnia etiam tu Boeci
increpuiſti vehementer. i. fortiter factum
. i. opus iniuſti ſenatus ſuple totius & tu
etiam doluiſti de noſtra criminatione. i.
vituperatione & etiā tu fleuiſti. i. defle-
uiſti dampna. i. crimina leſe opinionis. i.
immaculate fame tue. poſtremo. i. vltimo
dolor incanduit aduerſus fortunam. i. cō-
tra fortunam ꝙ pro & ſuple tu Boeci con-
queſtus es non penſari. i. retribui equa. i.
digna premia meritis. i. pro meritis. In
extremo. i. ī fine ſeuiētis muſe. i. furiētis
metri tu propoſuiſti. i. dediſti vota. i. ꝑces
ꝙ ea pax ſuple diuine prouidentie regeret
terras. i. homines terrenos vti pro ſicut
regit celum ¶ Nota ꝙ omnia iſta fuerunt
cauſa perturbationis mentis Boetÿ & ꝑ-
tractat̄ ea in quarta proſa & in fine metri
o ſtelliferi:.
Sed quoniā:. Hic philoſophhia dat mo-
dum medendi ipſum Boetium dicēs Sed
quoniā plurimꝰ tumultꝰ. i. valde magna

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

multitudo affectuū .i. paſſionum incubuit
.i. inſtitit tibi. & dolor. ira & meror .i.
triſtitia diſtrahūt te diuerſum .i. ad diuerſa
ideo ſicut nūc mentis es nō dū cōtingūt .i.
reſpiciunt te validiora remedia .i. fortiora
medicamēta. Itaq; nos vtemur pauliſper
.i. modicum leuioribꝫ remedijs ut ea que
induruerūt .i. indurauerūt in tumorem .i.
ī flaturā ꝑturbationibꝫ .i. triſtitijs animi
influētibꝫ .i. euenientibꝫ & vt illa molleſcāt
.i. mollia fiant blandiore tactu .i. leuiori
medicina ad recipiendā vim acrioris .i.
fortioris medicaminis ¶ Nota ꝙ Boetius
fuit diſtractus multitudine affectionū ſcilꝫ
ira merore & dolore. Nā ira trahit hominē
ad vindictā. dolor ad deſperationē. meror
ad totius mentis agrauationem. ideo dicit
ph'ia ꝙ ſua ꝑ̄turbatio iā nō poſſit ſuſtinere
fortiora remedia ſed velit ſibi adhibē leuia
ut ꝑ talia ꝑ̄paratus & diſpoſit⁹ conſeq̄nt
poſſet ꝑcipere remedia acriora:.

¶ Metrū ſextū

CVm phebi radijs graue:. Hic in-
cipit ſextū metꝝ huius primi qd̄
dicit̄ metꝝ gliconicū ab inuentore
coriambicū a pede ꝑ̄dominante. eſt aūt co-
riambus pes conſtans ex prima & vltima
longa & duabꝫ medijs breuibꝫ vnde prim⁹
pes hui⁹ metri eſt ſponde⁹ ſecūd⁹ coriābꝫ
tertius pirrichi⁹ qui eſt pes conſtans ex
duabꝫ breuibꝫ & loco ei⁹ aliquando ponit̄
iambꝫ qui cōſtat ex prima breui & vltima
longa. In hoc ergo metro ph'ia probat
dictū ſuū ꝑ exempla. dixit eni ꝙ Boetio
ꝓnūc nō cōuenirēt remedia fortia ſed alio
tempore. probat ergo ꝙ omnia requirant
tempus determinatū & ſi fiant extra ſuū
tempus nō ꝓſperant̄ & hoc ꝓbat tribꝫ ex-
emplis. ſcd̄o tangit tempora nō ꝑmiſceri
que deus diſtinxit ibi. Signat tempora.
Primū exemplū eſt de ſemine qd̄ ſi ſemi-
minat̄ nō debito tempore nō profert fructū
ut ſi quis ſeminaret ī iulio vel ī auguſto.
vnde dicit ſic in littera. Cū pro qn̄ graue
ſydus cancri illius ſigni ineſtuat .i. mar-
deſcit radijs phebi .i. ſolis tum .i. in illo
tempore qui credidit .i. commiſit larga

ſemina .i. copioſa ſemina ſulcis .i. cauer-
nis terre negantibꝫ ſupple ſpem meſſis tal'
eluſus .i. fruſtrat⁹ fide .i. bn̄ficio cereris
.i. dee frugū ꝑgat .i. accedat ad arbores
quernas .i. quercuū & veſcat̄ fructibꝫ eoꝝ
Tūc ponit ſecundū exēplū de floribꝫ quos
homo fruſtra querit tempore hyemali cum
temp⁹ eoꝝ ſit ī vere vnde dicit in lrā. Tu
lectur⁹ .i. collectur⁹ violas tales flores nū
q̄ꝫ petas .i. accedas purpureū nem⁹ .i. flo-
ridā ſiluā cū .i. qn̄ camp⁹ ſtridēs .i. ſonās
cāp⁹ inhorruit .i. horribilit̄ apparuit ſe-
uis aquilonibꝫ .i. crudelibꝫ ventis hyema-
libus. Tunc ponit tertiū exemplū & ē de
vuis q̄ mature ſunt ī autūpno & iō fruſtra
querant̄ tempore vernali. vnde dicit in lrā
ſi libeat frui vuis nō q̄ras auida .i. cupida
manu ſtringere vernos palmites .i. vnales
vites quia bach⁹ deus vini potius contulit
ſua munera .i. vuas autumpno .i. tempore
autumpnali ¶ Nota ꝙ ſydus cancri dicit̄
graue quia ſole exiſtēte ī cancro homines
grauant̄ nimio calore quo tempore non eſt
ſeminandū quia ad hoc ꝙ ſemē cōualeſcat
requiritur humor qui calore ſolis feruido
tēpore reſoluit̄ & euaporat ¶ Nota ſcd̄m
fabulas cū pluto rapuerat ꝓſerpinā mater
eius ceres querēs ipſā in terris & nō inue-
niens denegauit hominibꝫ beneficiū frugū
& tūc homines ꝑgebant ad arbores q̄rcuū
& cōmedebāt glandes & ſic loquit̄ ph'ia ī
lrā ¶ Nota de hoc ꝙ dicit ſtridēs campus
dicit Huguitio ꝙ ſtrideo. des. vel ſtridio
ſtridis ē fortiter ſonare vl' dētes cōcutere
vl' frendere:.

Signat tempora proprijs:. Hic oſtendit
ph'ia tempora nō ꝑmiſceri q̄ de⁹ diſtinxit
dicens. De⁹ ſignat .i. ornat tp̄a aptans
ea ꝓprijs officijs nec ipē de⁹ patit̄ miſce-
ri vices .i. alternationes temporum ita ꝙ
tempus vni officio deputatum conueniat
alteri quas vices temporū ipē coercuit .i.
diſtinxit & addit ſicut querēs aliq̄ tempore
nō debito fruſtrat̄ in querendo ſic illud qd̄
deſerit certū ordinē ꝑ̄cipiti .i. feſtina via
illud nō habet letos exit⁹ .i. ꝓſperū euētū
ſic a ſimili ſi philoſophia relicto debito tp̄e

miniſtraſſet Boetio fortem medicinā non
fuiſſet ꝓſperata ī medicādo ipſum ¶ Nota
ꝙ ꝑ debitū ordinē res conſeruāt̄ in ſuo eē
& in ſui natura · & quod deficit ab ordine
etiam deficit ab eſſe vnde Boetius quarto
hui⁹ ſecunda pſa · ē eīm qđ retinet ordinē
ſeruatq̧ naturā · qđ vero ab hoc deficit eē
qđ in ſui natura ſitū eſt derelinquit ꝓpter
quod debitus ordo in omnibꝫ ē obſeruād⁹
vnde poeta · Eſt ordo ſumma limes ſapiē=
tis ī arte · ergo dicit pħia qđ p̄cipiti via ·
¶ Nota omne agens in agendo debet pre=
ſtituere ſibi bonū finē quia ratione boni fi=
nis agens meret̄ & ratione mali finis de=
meret̄ vnde poeta · Non datur extimplo
bona poſt primordia merces · Congrua ſed
rect⁹ p̄ma finis habet · cū igit̄ inordinacō
impediat bonitatē finis ideo vitanda eſt : ·

¶ Proſa ſexta

PRimū igit̄ pateris : · Hec ē ſexta
& vltia pſa hui⁹ primi in q̃ pħia
inquirit cauſā radicalē infirmita=
tis Boetÿ ex quibuſdā interrogatiōibus
& primo pħia captat beniuolentiā Boetÿ
Secundo ponit ſuas interrogationes ibi ·
Tū illa · dicit primo · O Boeci antequam
adhibeā tibi remedia ne ꝑ nūquid pateris
· i · admittis me pħiam primum pauculis
rogationibꝫ · i · interrogationibꝫ attingere
ꝑ cognitionē atq̧ temptare · i · rimari ſtatū
· i · diſpoſitionē tue mētis ut intelligā · i ·
cognoſcā quis ſit mod⁹ tue curationis · i ·
ſanationis vero ꝑ ſed ego Boetius inquā
· i · dixi tu pħia rogato · i · interrogatu tuo
arbitratu · i · ſecundū tuam voluntatē que
voles vt ꝑ ſicut reſpōſur̄ · i · volētē rñdere
¶ Nota ꝙ philoſophia more boni medici
non ſolū ſcrutat̄ cauſas doloris per ſigna
extrinſeca ſicut medici per vrinam & pul=
ſum quia hec ſigna quandoq̧ fallunt ſed
etiā ſcrutat̄ cauſas doloris Boetÿ ꝑ re=
ſpōſionem ad queſtiōes · Et primo captat
eius beniuolētiam reddendo ipſum attētū
per hoc quod dicit pauculis rogationibꝫ ·
¶ Nota ꝙ infirmi habent naturalem im=
potentiam nihil patiendi ergo ex facili cō=
turbant̄ non ſolum per multas interro=
gationes ſed ex vna ſola · volēs ergo pħia
mouere paucas queſtiones Boetio īfirmo
primo captat eius beniuolentiā : ·
Tum illa : · Hic philoſophia facit interro=
gationes · ſecundo cauſas totius infirmi=
tatis ex reſponſionibꝫ Boetÿ recolligit ·
tertio oſtendit ipſum eſſe curabilem dādo
modum procedendi circa curationem eius
ſecunda ibi Quare pleniſſime · tertia ibi ·
Sed ſoſpitatis · Primo philoſophia que=
rit de mūdi gubernatione · ſecūdo de cir=
cumſtantÿs gubernationis ibi Sed dic
mihi · Adhuc diuidit̄ quia primo philo=
ſophia querit · ſecundo Boetius reſpōdet
tertio philoſophia eius reſpōſionē appro=
bat dicēs ergo · O Boeci putas hūc mūdū
agi · i · regi temerarÿs ꝙ pro & fortuitis
caſibꝫ · i · euentibꝫ an · i · nūquid tu credis
nullum regimen rationis · i · prouidentie
diuine ineſſe ei mundo · Ego Boetius in=
quam · i · dixi atq̧ · i · certe non exiſtima=
uerim · i · putauerim vllo modo vt tā certa
entia moueant̄ · i · regant̄ fortuita teme=
ritate · i · improuiſa ſtultitia ſed ſcio deum
conditorem · i · creatorem preſidere ſuo opi
· i · ſuo creationi nec dies fuerit vnq̄ · i · in
aliquo tempore qui dies depellat · i · remo=
ueat me Boetium ab hac veritate ſentētie
iam dicte · Tunc philoſophia approbans
eius reſponſionem · Philoſophia inquit
· i · dixit itaq̧ eſt nam tu cecīniſti · i · dix=
iſti etiā illud paulo ante · i · in quinto me=
tro huius primi ꝙ pro & tu deploraſti · i ·
planxiſti tantum · i · ſolummodo ipſos ho=
mines eſſe exortes · i · carentes vel non ꝑti=
cipes diuine cure · i · diuine prouidentie ·
nāq̧ pro quia tu nihil mouebare · i · dubi=
taſti de ceteris ſupple creaturis quin rege=
rent̄ ratione ſupple prouidentie dei aūt ꝑ
ſed pape ē interiectio admirantis ego ad=
miror vehementer ꝙ tu locatus · i · poſit⁹
in tam ſalubri ſententia egrotes · i · lāgues
verū pro ſed nos perſcrutemur alcius · i ·
profundi⁹ ego neſcio quid ſupple ſit illud
ego coniecto · i · opinor abeſſe tibi quid · i ·
aliquid ¶ Nota ꝙ īfirmitas Boetÿ ꝑtim
fuit ex ordinata affectione inquantū enim

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

Boetius doluit de tpaliũ rez amiſſione &
ptim fuit ex falſa exiſtimatione quãtũ ad
duo. Eſtimabat eñ malos homines eſſe fe=
lices & potẽtes . ſcd̃o eſtimabat hoĩes nõ
regi a diuina puidentia ergo phia inquirit
cauſã radicalẽ ꝑpter quam Boetius incidit
in iſtas incõmoditates & quia radix toti9
morbi fuit ignorãtia diuine gubernationis
quantũ ad homines . ideo primo querit de
mundi gubernatione ¶ Nota ꝙ Boetius
inuit duas rationes ꝙ mund9 regat̃ a deo
primã ibi Tam certa . que talis eſt . Ea q̃
ſunt certa & determinata nõ regũt̃ a caſu
& a fortuna cũ regimen taliũ ſit incertum
ſed entia hui9 mũdi ſunt certa quia a certis
cauſis pducta . Secundã rationẽ inuit ibi
Verum operi ſuo . que talis eſt . Cauſatum
regit̃ a ſua cauſa . ſed deus eſt cauſa mũdi
cũ ab ipſo dependeat celum & tota natura
ergo & cetera ¶ Nota phia rõnabilit̃ mirat̃
ꝙ Boetius credens mundum regi a deo
putabat hoĩes non regi ab ipſo quia poſſet
phia ſic arguere . Deus regit mundũ ſcd̃m
te Boetium . ſed homines ſunt principalis
pars mundi ſicut prius dixiſti in metro
operis tanti pars nõ vilis . ergo homines
regunt̃ a deo:.

Sed dic mihi qm̃ deo mundũ regi:. Hic
philoſophia querit de circumſtantiis gu=
bernationis mundi . ſecundo quia res gu=
bernate dirigũt̃ in ſuũ finem ideo ſecundo
querit de fine rerũ . & quia gubernatio dei
ſcd̃m rei veritatẽ etiã ẽ circa homines ideo
tertio querit de cognitione hominis . ſcd̃a
ibi . Sed dic mihi . tertia ibi . Sed hoc ꝗ
Primo dicit . Sed o Boeci dic mihi phie
quoniã nõ ambigis . i . nõ dubitas mundũ
regi . i . gubernari a deo etiã nũquid aduer=
tis . i . cognoſcis quibꝰ gubernaculis mũd9
regat̃ . ego Boetius inq̃ꝫ . i . dixi vix noſco
ſententiã . i . intellectũ tue rogationis . i .
tue interrogationis ne dum . i . adhuc non
queã . i . poſſum reſpondere ad inquiſita . i .
ad interrogata . ſupple phia ĩquit . i . dixit
nõ fefellit . i . decipit me ſupple phiam abeẽ
. i . deficere tibi aliquid p qd̃ velut hyante
. i . patẽte robore . i . firmitate valli . i . mu=
nitionis morbꝰ pturbationũ irrepſerit . i .
ſubintrauerit in tuum animũ quaſi diceret
nũquid eñ verũ fuerit qd̃ p̃dixi tibi aliquid
abeſſe p qd̃ abeſſe ſiue p quẽ defectũ dolor
intrauit te ſicut apertũ hoſtium ¶ Nota ꝙ
de9 nõ regit mundũ aliquibꝰ gubernaculis
extrinſecis quia ſic nõ eſſet p ſe ſufficien=
tiſſim9 ſed regit ipſum ſua potẽtia q̃ attri=
buit̃ patri . ſua ſapientia q̃ attribuit̃ filio
ſua pietate & clemẽtia q̃ attribuit̃ ſpiritui
ſancto & de hoc patebit in ſecundo hui9 .
¶ Nota illud qd̃ aliquis hõ vix intelligit
aliquo modo intelligit licet cũ difficultate
ex hoc ergo ꝙ Boetius dicit ſe vix intel=
ligere interrogationẽ phie inuit ſe aliquo
modo intelligere tñ cum difficultate ꝑpter
dolorẽ opprimentẽ rationẽ & ideo reſpon=
dere nõ potuit ¶ Nota quando robur valli
alicuius munitionis hyat ꝓpter aliquam
rupturã in eo factã tũc hoſtes ingrediunt̃
munitionẽ . ſic a ſimili qñ munimẽ rationis
quo animus munit̃ tanq̃ꝫ vallo hyat ꝑpt̃
defectũ alicuius cognitionis tũc neceſſario
pturbationes affectuũ ſubintrãt animũ:.

Sed dic mihi meminiſti ne:. Hic phia
querit de cognitione finis rerũ dicẽs . Dic
mihi ne . i . an meminiſti . i . recorderis quis
ſit finis rerũ ſupple omniũ ve p vel quo . i .
ad quẽ finẽ intentio totius nature tendat
. i . laboret . ego Boetius inquam . i . dixi
audierã ſupple olim ſed meror . i . pturba=
tio hebetauit . i . obſcurauit memoriam . i .
ĩtellectũ . atqui p certo ſcis vnde cũcta . i .
omnia entia ꝓceſſerint . i . principiũ ſuum
habuerũt . ego Boetius inq̃ꝫ . i . dixi noui
ꝗ p & reſpondi deũ eſſe principiũ omnium
rerũ . & dicit phia & quid . i . q̃modo poteſt
fieri hoc ut cognito principio . i . origine õ=
niũ rerũ ignoras . i . neſcias quis ſit finis
rerum ſupple omniũ . verũ p ſed hi mores
pturbationũ ſunt & ea valẽtia . i . vigor vel
poteſtas pturbationũ eſt ut quidẽ . i . certe
poſſint mouere hominẽ loco . i . a ſtabilitate
pfecte cognitionis autem p ſed nõ poſſint
euellere ſupple radicit9 ꝗ p & exſtirpare
. i . eradicare ſibi totũ ¶ Nota phia rationa=
bilit̃ q̃rit boetiũ an cognoſcat finẽ omniũ

rerum quia finis eſt cauſa cauſarum & eſt
optimū cuius gratia alia fiunt ꝓpter quod
ignorato fine nihil ꝑfecte cognoſcit̄ eoꝝ q̄
ſunt ad finem · nam ſc̄d̄m exigentiā finis
cetera moderant̄ ¶ Nota q̄n principium &
finis coincidūt in vnū ſicut in circulo idem
eſt principiū & finis tūc videt̄ mirabile ꝙ
tunc principiū cognoſcat̄ & finis ignoret̄
cū ergo deus ſit principiū & finis omniū
rerū cognito ipſo ſub ratione principij vi-
det̄ etiā cognoſci ſub ratione finis · Quod aūt
deus ſit principiū omniū patet quia ab ipō
deriuatū eſt ſingulis eſſe & viuere · primo
celi & mundi · Quod aūt ſit finis omniū patet
quia gratia eius omnia fiūt & ad ipm or-
dinant̄ nā ī reb⁹ cōſtantib⁹ ex arte & na-
tura ſemꝑ vilius eſt ꝓpter melius · deus
aūt eſt optimū eoꝝ que in natura ſunt · ex
ꝓhemio methaphiſice ¶ Nota licet ꝑtur-
bati aliqualē cognitionē rerū habeant tamē
impediūt̄ ne ꝑfecte cognoſcant · licet ergo
Boeti⁹ aliq̄liter cognouerit deū eſſe prin-
cipiū rerū tamē quia turbatus fuit ꝑfecte
naturā hui⁹ principij nō cognouit & ideo
ignorauit ipſum eſſe finem rerū ¶ Nota ꝙ
paſſio ē motus ꝑticule appetitiue ſub fan-
taſia boni & mali ſc̄d̄m Euſtratiū ſecundo
ethicoꝝ · & hi ſunt mores paſſionū ꝙ poſ-
ſunt hominem mouere a ſtabilitate ꝑfecte
cognitionis ſed totaliter ipſum nō poſſunt
euellere ab omni cognitione : ·
Sed hoc q̄ꝫ reſpondeas velim : · Hic ph̄ia
facit aliam interrogationem de cognitione
humane nature dicēs · Sed ego etiā velim
tu reſpondeas · i · reſponſum des hoc · i · ad
hoc ne ꝑ nūquid tu meminiſti · i · ſcis te eē
hominem · ego Boetius inq̄ꝫ · i · dixi quid
ni · i · ꝓpter quid non meminerim · i · ſcio
& querit vlteri⁹ ph̄ia · Igit̄ ne · i · nūquid
poteris ꝓferre · i · dicere quid ſit homo · i ·
diffinitionē hominis · reſpondet Boetius
nūquid ph̄ia tu interrogas me hoccine · i ·
hoc an · i · vtrū ſciā me eē rationale atq̄ ꝑ
& mortale animal · ego Boeti⁹ ſcio & con-
fiteor · i · fateor me eſſe id ſupple animal ra-
tionale & mortale & illa ſupple ph̄ia dixit
ne ꝑ nunquid nihil noui ſti te eſſe aliud q̄ꝫ

aīal rationale mortale · dicit Boeti⁹ nihil
ſupple ph̄ia inquit · i · dixit iā ego ſcio aliā
cauſā ſupple q̄ꝫ ignorātiā diuine ꝓuidētie
vel maximam cauſā tui morbi tu deſiſti · i ·
ceſſaſti noſſe · i · noſcere quid ſis ·
¶ Nota licet homo ſit mortalis ſecūdum
corpus non tamen ſecundum animam in-
tellectiuam que eſt dignior pars hominis
Et quia Boetius dixit ſe eſſe nihil aliud
q̄ꝫ animal rationale & mortale ideo nō que-
ſiuit niſi bona mortalia de quoꝝ bonorum
amiſſione doluit non curans ꝑtem immor-
talem ſcꝫ animam ratione cuius debuit ap-
petere bona immortalia · ideo philoſophia
dicit ꝙ Boetius ſe non nouerit ¶ Nota ꝙ
cauſa maxima morbi hominis eſt ſe ipſum
ignorare · quia dicit Boetius ſecūdo hui⁹
proſa quinta · Quod conditio humane nature
eſt cum ſe cognoſcat ꝙ ceteras res ex-
cellat · Cum aūtem noſſe ſe defierit eadem
natura infra beſtias redigat̄ · nam ceteris
animātib⁹ ſeſe ignorare naturalit̄ ē hoībus
vero vitio venit · Et dicit Themiſtius ſuꝑ
de anima · Quid turpius eſt anime cū ſit
aliorum cognoſcitiua ꝙ ſui ipſius eſt ig-
nara · anima ſe ipſam ignorans quomodo
de alijs fida putabitur cognoſcitiua quaſi
diceret nullo modo : ·
Quare pleniſſime : · Hic philoſophia ex dic-
tis Boetij recolligit omnes cauſas totius
infirmitatis eius dicens · Quare pro igit̄
ego philoſophia inueni pleniſſime · i · per-
fectiſſime rationem · i · cauſam tue egritu-
dinis · i · infirmitatis vel inueni aditū · i ·
acceſſum reconciliande ſoſpitatis · i · recu-
parande ſanitatis tue quod declarat · Nam
pro quia quoniam tu confunderis · i · confu-
ſus es obliuione · i · ignorantia tui ipſius
tu doluiſti te eſſe exulem atq̄ ꝑ & expoliatū
· i · priuatū proprijs bonis · i · diuitijs q̄m
pro quia tu ignoras · i · neſcis quis ſit finis
rerum omniū tu arbitraris · i · putas neq̄ꝫ
· i · malos atq̄ pro & nefarios · i · iniquos
homines eſſe potentes atq̄ pro & felices ·
Quoniam pro quia tu oblitus es quibus
gubernaculis · i · regiminib⁹ ipē mundus
regat̄ tu eſtimas · i · opinaris has vices · i ·

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

iſtas alternationes fortunarum ·i· rerum fortuitarꝫ fluitare ·i· diuagare ſine rectore iſte ſunt magne cauſe nō modo ·i· nō ſolū ad morbum verū pro ſed ſunt ad interitū ·i· ad mortem vel ad perditionem anime ¶ Nota hō ſeipſum ignorās extra limites recte rationis poſitus eſt & talis dicitꝰ eſſe exul ut prius viſum ē ¶ Nota homo ſeipm̄ ignorans tm̄ ſe eſtimando eſſe mortalem dolet de amiſſione bonorꝫ mortalium ergo dicit phīa quia tui obliuione confunderis exulē te & expoliatū ꝓprijs bonis doluiſti ¶ Nota ex aſſecutione vel pditione vltimi finis homo dicitur potens vel impotens ex quarto huiꝰ · quia ergo Boetius ignorauit vltimū finem rerū ideo putabat malos eſſe potentes ¶ Nota Boetius ignorauit quibꝰ gubernaculis mundus regeretꝰ ideo ignorauit ꝙ deꝰ ſua bonitate omnia diſponeret ergo putabat vices fortunarꝫ eē ſine rectore : ·

Sed ſoſpitatis auctori grates : · Hic phīa oſtendit Boetiū eſſe curabilē dando modū ꝓcedendi circa curationē eius dicens · Tu des grates auctori ſoſpitatis ·i· ſanitatis ꝙ nōdum ·i· nō adhuc natura ·i· vigor naturalis deſtituit ·i· deſeruit te totū ·i· totaliter nos phīa habemꝰ maximū fomitem ·i· radicē tue ſalutis ·i· ſanitatis ſcꝫ veram ſententiā ·i· itellectū de mūdi gubernatione ꝙ tu credis eā ſuppͥle gubernationē nō eſſe ſubditā ·i· ſubiectā temeritati caſuū ſuppͥle fortuitorꝫ ſed diuine rationi igitꝰ nihil pertimeſcas iam tibi Boetio ex hac minima ſcintillula ·i· parua veritate illuxerit vitalis calor ·i· ardor mere veritatis animā viuificans · Tūc dat modū ꝓcedendi circa curationē eius dicens · Sed quoniā ꝑ quia nondū ·i· nō adhuc eſt tempus firmioribꝰ remedijs uti & conſtat ·i· manifeſtum eſt eā eſſe naturā mētiū ut quotiens abiecerint veras opiniones induātꝰ ·i· inuoluūtꝰ falſis opinionibꝰ ex quibꝰ falſis opinionibꝰ caligo ·i· obſcuritas ꝑturbationum ·i· paſſionum orta ·i· creata confundit illū verū intuitum ·i· cognitionem mentis · ego ſuppͥle phīa temptabo attenuare ·i· remouere pauliſper ·i· modicū hanc caliginē lenibꝰ ·i· facilibꝰ ꝗ ꝑ & mediocribus fomentis ·i· medicinis ut dimotis ·i· remotis tenebris fallatium affectionū ·i· falſarꝫ opinionū vel paſſionū poſſis agnoſcere ·i· intelligere ſplendorem ·i· claritatē vere lucis ·i· lucide veritatis · ¶ Nota ſicut ī morbo corꝑali vigēte principali mēbro puta corde poteſt ꝑ medicinas introduci ſanitas alijs mēbris ſed naturali calore deſtituente ipſum cor fruſtratꝰ ſpes ſanitatis · ſic in morbo ſpirituali manente in Boetio cognitione illius principij ꝙ deꝰ gubernet mūdū poteſt ꝓcurari ſalus q̄ntū ad errorem in alijs · ergo dicit phīa quaſi cōgratulādo Boetio debes reddere grates auctori ſoſpitatis ¶ Nota quādo ītellectꝰ abicit verā opinionem ſtatim afficitꝰ falſa opinione quia intellectꝰ nō abicit verā opinionē niſi ꝓpͭ aliq̄ꝑ ꝑſuaſionē ꝑ contrariū nihil aūt cōtrariatꝰ vero niſi falſum iō ītellectus nō poteſt abicere verū niſi accipiēdo falſum ¶ Nota tenebre affectionū impediūt rectum iudiciū · quia triſtitia ſtupefacit & corrūpit naturam · ex ethicis · ſed amorꝫ & odiū ꝑuertūt iudiciū ſcd̄m Ptholomeū in centilogio & ire & cōcupiſcentie venereorꝫ maxīe trāſmutāt corpꝰ & quibꝰdā īſanias faciūt · vii · ethicorꝫ · & impedit ira animū ne poſſit cernere verū ſcd̄m katbonē : ·

Metrū ſeptimū

Nubibꝰ atris condita nullū : · Hic incipit ſeptimū & vltimū metrū huiꝰ primi quod vocatꝰ metrum adonicū ab inuentore · dimetrū a numero pedum · dactilicū a pede p̄dominante · In quo metro phīa ꝓbat ꝑ exempla qd̄ dixit dixit enī phīa ꝙ caligo ꝑturbationū impedit ītuitū veritatis hoc primo ꝓbat phīa tribꝰ exemplis · ſcd̄o hortatꝰ nos ad fugā ꝑturbationū ibi Tu q̄ꝫ ſi vis · prima ī tres ſcd̄m tria exempla q̄ patebūt · dicit primo Sydera cōdita ·i· abſcondita atris nubibꝰ ·i· obſcuris nubibꝰ nullum lumen poſſunt fundere ad illuminandū terrā · Tūc ponit ſecundū exemplū · Si turbidus auſter ·i· obſcurus ventus voluens ·i· mouens mare miſceat ·i· cōmiſceat cū ſceno qd̄ ē ī fundo

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

eſtũ maris · i · feruorẽ tũc vnda maris dudũ
· i · prius vitrea · i · tranſparens ad modũ
vitri par · i · ſimilis ſerenis · i · claris diebus
mox · i · ſtatim ſupple illa aqua facta ſordi-
da p flatũ venti reſoluto ſceno · i · eleuato
luto obſtat · i · reſiſtit viſib9 · i · oculis non
potentib9 penetrare vndam maris · Tunc
ponit tertiũ exemplũ · Amnis · i · fluuius
qui de altis montib9 vagatur · i · diſcurrit
ille ſepe reſiſtit · i · reflectit̃ obice · i · obiec-
tione ſoluti ſaxi · i · rupti lapidis rupe · i · de
monte ¶ Nota q̃ ſimilitudo quã phia pre-
tendit ẽ iſta · Sicut ſydera conſueta nobis
lucere & terrã illuminare ceſſant hoc face-
re ppter interpoſitionẽ nubiũ obſcuraꝝ ſic
intellect9 & ratio que lucent & illuminant
hominem ĩ cognitione veritatis impediũt̃
caligine pturbationũ ¶ Nota q̃ ſimilitudo
ſecundi exempli in hoc conſiſtit · Sicut aq̃
maris manente clara ad modũ vitri viſus
poteſt eã penetrare & videre q̃ ſunt ſub aq̃
ſed ſi turbat̃ illa p ventũ tũc obſtat viſui
ſic anim9 hominis quietus nõ impedit iu-
diciũ rationis ſed ſi moueatur & turbatur
affectione tẽporaliũ ſtatim obſiſtit racõni
impediẽs eius iudiciũ ¶ Nota q̃ ſimilitudo
tertij exempli talis ẽ · Sicut aqua currẽs
de altis mõtib9 libere recto tramite pcedit
& p obſtaculum lapidis qui reſoluitur de
monte impedit̃ ne recte pcedat · ſic ratio
libera non impedita recte iudicat · ſi autem
ratio afficit̃ motib9 affectuũ impeditur in
iudicio & veritatis cognitione ¶ Nota q̃
rupes eſt moles lapidea ſiue mons lapide9
ſed ſaxũ ẽ pars reſoluta a rupe · i · a mõte:
Tu q̃s ſi vis: · Hic philoſophia hortat̃ ad
fugam perturbationum ſiue affectionum
animi dicens · ſi tu vis cernere · i · videre
vel iudicare verum · i · veritatem claro lu-
mine · i · vera cognitione & ſi vis etiã car-
pere · i · attingere callem · i · viam veritatis
recto tramite · i · proceſſu rationis tunc tu
pelle · i · repelle gaudia ſupple que ſunt de
bonis preſentib9 & pelle · i · remoue a te ti-
morem ſupple de futuro malo q̃ pro & tu
fugato ſpem ſupple que eſt de bona fortũa
nec etiam aſſit dolor ſupple qui eſt de pre-
ſenti amiſſione bonoꝝ ſupple que mens ẽ
nubila · i · obſcura vel opta q̃ p & ẽ vincta
· i · ligata frenis · i · ligaminib9 vbi · i · in q̃
mente hec ſupple predicta regnant id eſt
dominant̃ ſcʒ gaudium de pſentib9 bonis
timor de futuro malo · ſpes de futuro bono
dolor de preſenti malo ¶ Nota ſicut prius
tactum eſt · affectio eſt motus particule
ſenſitiue ſub fantaſia boni vel mali animũ
affitiens & rectum rationis iuditiũ impe-
diens · Et ſunt quatuor affectiones tales
principales ad quas omnes alie reducunt̃
ſcʒ gaudiũ ſpes timor & dolor quaꝝ ſuf-
fitientia ſic accipit̃ · Omnis paſſio vel eſt
reſpectu boni vel mali · Si reſpectu boni
hoc dupliciter · vel reſpectu boni preſentis
ſic eſt gaudium quod eſt de preſenti bono
Si eſt de reſpectu boni abſentis ſic ẽ ſpes
que eſt de futuro bono · Si aũt paſſio eſt
reſpectu mali hoc dupliciter vel reſpectu
mali preſentis ſicut eſt dolor qui eſt de p-
ſenti malo · Si eſt reſpectu mali abſentis
ſic eſt timor qui ẽ de futuro malo ¶ Nota
q̃ iſte paſſiones non ſunt pellende vt non
ſint in animo hominis quia vix inuenitur
hõ ſine ipſis ſed ſic ſunt pellende vt nõ do-
minent̃ in homine vnde ſedare huiuſmodi
paſſiones vt non dominent̃ eſt hominis
virtuoſi quia virtus conſiſtit in modera-
tione paſſionum · Si aũt regnant & do-
minant̃ in homine tũc impediunt iuditiũ
rationis propter quod dixit Euſtratius
ſuper libro ethicoꝝ · oportet reluctari con-
tra paſſiones ſenſitiuas que ſi preualuerit
impediunt vires anime ¶ Nota iſte paſſi-
ones & affectiones ſi ordinãt̃ ad terrena
tũc ſunt nociue attamẽ poſſunt eẽ merito-
rie & ṽtuoſe ſi fuerit ad debitas fines ordi
nate vñ richãd9 ĩ libro · xii · p̃riãchaꝝ dicit
ordinatũ & verũ gaudiũ tũc habemus qñ
de veris & eternis bonis gaudemus · Etiã
timor ẽ virtuoſus ſi fuerit ad deũ ordinat9
quia ſcriptũ ẽ · Iniciũ ſapientie timor do-
mini · Et idem Richardus dicit · Prima
virtutũ ples ſine qua ceteras habere non
poteſt eſt timor dei · Itũ ſpes ut dicit idẽ
Richard9 efficit̃ ordinata ſi de indulgẽtia

venie generatᷣ. vñ dicit vere & abſqꝫ dubio
quanto quis frequentius quantoqꝫ vehe=
mẽti⁹ de ſuo reatu interno dolore afficitᷣ
tanto certior tantoqꝫ ſecurior per ſpem de
indulgentia venie efficitᷣ. Similiter dolor
eſt virtuoſus qñ fit ad deplangendũ culpã
vnde Richardus. Quanto quis vehemẽti⁹
metuit penam quam meruit tãto acerbius
plangit culpã quã fecit:.

¶ Explicit liber Prim⁹ Incipit Secũd⁹

¶ Proſa Prima

POſt hec paulifper obticuit:.
Hic eſt ſecundus liber Boetÿ
de cõſolatione philoſophie qui
continuatᷣ ad librũ precedentẽ
in hũc modũ. Poſtq̃ phia in
primo libro ĩueſtigauit cãs radicales ĩfir=
mitatis. H. ĩ hoc ſecdo ꝓcedit ad ei⁹ cura=
tionẽ. primo adhibendo ſibi remedia leuia
Secundo remedia validiora ĩ libris conſe=
quentibꝫ. hũc enĩ modũ medicandi phia
ꝓmiſit Boetio. Et diuiditur iſte liber in
.xvi. partes quia octo ſunt proſe & octo
metra hui⁹ ſecundi que partes patebunt.
quid aũt in qualibet parte agatᷣ ſimiliter
videbitᷣ. Prima proſa diuiditur. Primo
oſtendit Boetius quid phia egerit poſt
p̃dicta & reſumit vnã cauſã doloris Boe=
tÿ. Secundo phia ponit quendã effectum
fortune. Tertio excuſat ſe de quodam.
Quarto tangit oportunitatẽ medendi Bo=
etiũ. Quinto ꝓcedit ad leuia medicamenta
eius. Secunda ibi. Intelligo. Tertia ibi
Sed ut arbitror. Quarta ibi. Sed temp⁹
eſt. Quinta ibi. Quid eſt igitᷣ o hõ. Primo
dicit. Poſt hec que dicta ſunt piloſophia
obticuit. i. tacuit paulifper. i. modicũ atqꝫ
ꝓ & vbi. i. poſtquam collegit. i. intellexit
meam attentionem. i. diligentiam mo=
deſta taciturnitate. i. temperato ſilentio
exorſa eſt. i. incepit loqui ſic. i. taliter. ſi
ꝓ quia ego cognoui cauſas. i. rationes ra=
dicales qꝫ ꝓ & habitum. i. diſpoſitionẽ tue
egritudinis. i. infirmitatis tu Boetÿ ta=
beſcis. i. triſtaris affectu qꝫ ꝓ & deſiderio
prioris fortune q̃ fuit tibi ꝓſpera ea fortuna
mutata. i. variata apud te ꝑuertit. i. mu=
tauit ſtatũ. i. diſpoſitionem tui animi. i.
tue mentis ſicuti tu tibi fingis ¶ Notandũ
ꝙ phia poſt predicta obticuit ut Boetius
magis animo deliberato verba phie collige=
re poſſet & ſibi reſpõdere quia ſcd̃m ſenecã
in ꝓuerbÿs deliberare vtilia mora tutiſſi=
ma eſt. Deliberandũ eſt diu quicquid fa=
ciendũ eſt ſemel diſcute quid audias proba
quid credas. Et ideo phia obticuit tanq̃
laſſata ex queſtionibꝫ prius motis. Vnde
Seneca ĩ libro de virtutibꝫ cardinalibꝫ nõ
ſemper in actu ſis ſed interdũ animo tuo
requiẽ dato & requies illa ſit plena ſapiẽtia
¶ Nota de hoc ꝙ dicit modeſta taciturni=
tate duplex ẽ taciturnitas q̃dã moderata
alia ſuperflua. Moderata taciturnitas eſt
qñ tacetᷣ qñ tacendũ eſt. de qua loquitur
Seneca in ꝓuerbÿs dicens. Tene ſemper
vocis & ſilentÿ temperamentũ tamen ĩ hoc
libentius incũbe ut libentius audias q̃ lo=
quaris. qui enĩ neſcit tacere neſcit loqui.
Superflua taciturnitas eſt qñ tacetur cũ
loquendũ eſt de qua dicit poeta. Nã nimiũ
tacuiſſe nocet ¶ Nota ꝙ Boetius in ſtatu
miſerie nõ erat magnanimus quia habuit
animũ ꝑuerſum fortuna. Magnanim⁹ enĩ
ẽ qui cõtra diffformes ĩſult⁹ fortũe vnani=
mi mẽtis ꝯſtãtia militat ſcd̃m albertũ ſup
ꝑo libro ethicoꝝ. & Seneca prima ep̃la ad
Lucillũ dicit. Primũ argumentũ cõpoſite
mentis exiſtimo poſſe conſiſtere & ſecum
morari ¶ Nota qꝫ phia dicit fortunam eſſe
mutatã circa Boetiũ ſicut ipſe fingit hoc
dicit ꝓ tãto quia ſcd̃m rei veritatẽ fortu=
na non erat circa ipſum mutata ſicut phia
infra ꝓbabit:.

Intelligo multiformes:. Hic phia ponit
quendã effectũ fortune dicens. Ego intel=
ligo. i. cognoſco multiformes fucos. i. de=
ceptiones illi⁹ ꝓdigÿ. i. fortune & vſqꝫ
. i. tamdiu ſcꝫ ipſa fortuna exercet blan=
diſſimã familiaritatẽ cũ his quos nititᷣ. i.
laborat eludere. i. decipere dum. i. donec
confundat. i. ꝓtrahat intollerabili dolore
eos quos fortuna inſperata. i. ſine ſpe reli=
querit. i. dimiſerit cuius ſcꝫ fortune ſi tu
Boeci reminiſcare. i. recorderis naturam

mores ac ꝑ etiam meritū · i · dignitatē · nec
etiā cognoſcis te Boetiū in ea fortuna ha-
buiſſe aliquid pulchrū nec amiſiſſe · & per
conſequēs de amiſſione eius nihil ē dolēdū
¶ Nota ꝙ ꝓdigiū eſt miraculū pter ſolitū
curſum nature ꝓueniens · & dicit ꝓdigiū
qſi porro ꝓducens homines in admiracōnē
vel ſcd̄m Huguitionē ꝓdigiū eſt monſtrū
ad vaſtandū paratū dictū a prodigo · gis ·
quod eſt vaſto · ſtas · Fortuna autē poteſt
dici prodigiū primo quia ducit homines in
admirationē eo ꝙ bonis mala & malis bona
tribuit · vel dicit prodigiū ſcd̄o modo quia
vaſtat animū hominis · proſpera enī fortūa
vaſtat animū hoīs p nimiā ſollicitudinē
aduerſa p nimiā deſolationē ¶ Nota fucus
in vna ſignificatione dicit color ſuppoſitus
naturali colori & ponit pro deceptione quia
talis color decipit viſum cum facit mulierē
defformē apparere pulchrā ¶ Nota ꝙ for-
tuna ſua familiaritate decipit hominem &
confundit · quia dicit Seneca ī libro de cō-
ſolatione filij elve · Neminē aduerſa fortūa
cōminuit niſi quē fecunda decepit · & dicit
in ꝓuerbijs · Fortuna quē nimiū fouet hūc
ſtultū facit · fortuna nulli ſemel abeſſe con-
tenta ē · fortuna vitrea ē dū ſplendet fran-
gitur · Et Seneca quarta epiſtola dicit ·
Neminem eo fortuna ꝓuexit ut nō tm̄ illi
minaret quantum promiſerat · noli huius
tranquillitati confidere · memento ꝙ mare
euertit & eodem die vbi luſerunt nauigia
obſorbent : ·

Sed ut arbitror haud : · Hic phīa excuſat
ſe de quodam dicens · Sed ut ego phīa
arbitror · i · opinor haud multum · i · non
multū laborauerī reuocare · i · reducere tibi
hec ſupple ꝑdicta de moribꝰ fortune in me-
moriā · enī pro quia tu ſolebas · i · cōſuetus
fuiſti preſentē · i · aſtantē fortunā ꝙ pro &
blandientē · i · applaudentem inceſſere · i ·
arguere virilibꝰ · i · aſperis verbis ꝙ pro &
inſectabare · i · pſequebaris eā fortunā de
noſtro aditu · i · de noſtra īformatione ꝓ-
latis · i · pronuntiatis ſententijs verū ꝑ ſed
omnis ſubita · i · feſtina mutatio non con-
tingit · i · aduenit ſine quodā conflictu · i ·
turbatione animoꝝ ſic · i · taliter factum eſt
ſcꝫ de te ut tu diſceſſeris paulisper · i · modi
cū a tua trāquillitate · i · a tue mētis quiete
¶ Nota ꝙ ſapiētis & magnanimi eſt cō-
tra fortunam conſtanter militare & non
puſillo animo ſuccumbere · vnde Seneca
in libro de clementia dicit · O magnos vi-
ros qui maligne fortune ſuccūbere neſciūt
& aduerſas res ſue virtutis experimenta
faciūt · Nam ſecundum Areſtotilem pri-
mo ethicoꝝ · Sapiēs ſcit bene ferre fortu-
nam quia habet ſe ſine vituperio ſicut the-
tragonum · corpus enī thetragonum quo-
cunqꝫ proicitur firmiter ſtat ſicut animus
ſapientis conſtans permanet quacūqꝫ for-
tūa imminente ¶ Nota ꝙ quies animi fit
ꝑ ſedationem paſſionum que cauſatur ex
ordinatione rationis cum deliberatione ſed
ſubite mutationes preueniunt deliberatio-
nem rationis ideo mutāt & turbant animū
propter quod dicit philoſophia Omnis ſu-
bita mutatio rerū nō cōtingit ſine cōflictu
animoꝝ : ·

Sed tempus eſt haurirē te aliquid : · Hic
philoſophia tangit oportunitatem medēdi
ipſum Boetium dicens · Sed tempus eſt
· i · inſtat te Boetium haurire · i · recipere
ac pro etiā guſtare aliquid molle · i · facile
atqꝫ pro & iocundum · i · delectabile quod
leue vel delectabile trāſmiſſum ad interiora
ſcꝫ tui animi fecerit viam validioribꝰ hau-
ſtibꝰ · i · fortioribꝰ remedijs igit pro ergo
ſuadela · i · perſuaſio rhetorice dulcedinis
· i · rhetorici ornatus aſſit · i · ſit preſens
que rhetorica procedit tantū · i · ſolūmodo
tunc recto calle · i · recta via cum nō deſerit
· i · derelinquit noſtra inſtituta · i · docu-
menta · Cunqꝫ hac ſcꝫ rhetorica muſica
· i · ars metrica vernacula · i · famula nr̄i
laris · i · noſtre domus ſcꝫ aſſit & ſuccinat
· i · decantet nunc · i · aliquando leniores
modos · i · faciliores verſus & nunc · i · a-
liquando grauiores · i · difficiliores ¶ No-
ta ꝙ philoſophia inuitat duas ſcientias
ad curationem Boetij ſcꝫ rhetoricam &
muſicam · Rhetoricā inuitat ratione proſe
in qua vtit rationibꝰ pſuaſiuis rhetoricis

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

colorib⁹ adornatis · Muſicā inuitat ꝓpter
metꝝ nā ſicut ī muſica utimur arſi & theſi
· i · concordi eleuatione & depreſſione vocis
ſic ſimiliter in metro utimur eleuatione qñ
ꝓducte ſillabe eleuant̄ & utimur depſſione
qñ breues ſillbe deprimūt̄ quadā concordia
ꝓportionali ¶Nota dicit Tuli⁹ ī ꝓhemio
rhetorice ſue ꝙ eloquētia ſine ſapiētia pleꝝ
ꝗ obeſſe poteſt · nūꝗ aūt ꝓdeſſe · cū igitur
rhetorica ſit ſcientia eloquendi ornate ipſa
non ꝓdeſt ſine ſapientia ideo dicit pħia ꝙ
rhetorica tūc ꝓcedit recto calle quando nō
deſerit noſtra inſtituta que ſunt inſtituta
& documenta ſapientie: ·
Quid eſt igitur o homo: · Hic pħia adhibet
Boetio leuia medicamenta · Ubi nota ꝙ
leuia medicamenta ſiue remedia dicuntur
rationes ſumpte ſcd̄m cōmunē vſum homi⸗
nū pſuadentes non eſſe dolendū de aduer⸗
ſitate fortune · Remedia aūt validiora ſunt
rationes que ſunt contra cōmunē opinionē
hominū oſtendentes quid ſit ſummū bonū
& in quo conſiſtat & quomodo ad ipſum
ꝑueniat̄ · & ꝙ mali ſunt impotētes & boni
potentes & ſimilia · Primo ergo oſtendit
pħia nō eſſe dolendū de fortuna quia ſer⸗
uat ꝓpriā naturā circa ipſum & hoc oſtēdit
quinꝗ rationib⁹ pſuaſiuis · Secundā ponit
ibi · Si ꝓbas · Tertiā ibi · An vero · Quātā
ibi · Qꝫ ſi nec · Quinta ibi · Poſtremo equo ·
Prima ratio talis eſt · Nullus in meſtitiā
& luctū deicit̄ niſi ꝓpter aliquid nouū vel
inuſitatū contingens circa ipſum · ſed mu⸗
tatio fortune nō eſt aliquid nouū vl̄ inuſi⸗
tatū ergo eius mutatio nullū debet deicere
in dolorē · dicit ergo in littera · Igit̄ o hō
· i · tu Boeci quid eſt illud quod deiecit · i ·
pſtrauit te in meſtitiam ꝗ ꝑ & luctū ego
pħia credo ꝙ tu boeci vidiſti aliquid nouū
ꝗ ꝑ & inuſitatū · i · inconſuetū ſupple con⸗
tingere circa te tu Boeci putas · i · eſtimas
ipſam fortunā eſſe mutatā · i · ꝑuerſā a ſua
natura erga · i · circa te erras · i · falſe eſti⸗
mas quia hi ſemper ſunt eius mores iſta ē
natura eius ꝙ nunc ſit aduerſa nūc pſpera
ipſa fortuna ſeruauit circa te potius ꝓpriā
conſtātiā in ipſa ſui mutabilitate quia mu⸗
tatio fortune eſt ſua conſtantia talis enim
erat ſcꝫ mutabilis cum tibi blandiebat̄ · i ·
adulabat̄ cū tibi alluderet illecebris · i · de⸗
lectationib⁹ falſe felicitatis · i · pſperitatis
tu deprehendiſti · i · cognouiſti ambiguos
vultus · i · dubias facies ceci numinis · i ·
cece dee fortune que ſcꝫ fortuna adhuc ve⸗
lat · i · occultat ſeſe · i · ſeipſā aliꝭ hominib⁹
tamen applaudendo eis pſperitate ipſa tibi
tota innotuit · i · manifeſta eſt prorſus · i ·
omnino ſcilicet pſperitate & aduerſitate ·
¶Nota ꝙ illecebra · bre · ē delectatio car⸗
nalis illicita hominem alliciens licet inue⸗
niat̄ pro quacūꝗ alia delectatione ¶Nota
ſicut beſtia vel auicula vel piſcis delectatio⸗
nis ſpe decipit̄ ſic homo delectatione pro⸗
ſperitatis fortune fallaciter irretit̄ · Unde
Seneca · viii · epiſtola · clamo vitate q̄cūꝗ
caſus tribuit ad omne fortuitū bonū ſuſpi⸗
tioſi pauidiꝗ ſubſiſtite nam fera & piſcis
ſpe aliqua oblectante decipit̄ ¶Nota de⸗
lectationes fortune ſunt falſe nā ſcd̄m btm̄
Auguſtinū proſpera hui⁹ mundi aſperita⸗
tem habent verā · iocunditatē falſā certum
dolorem incertam voluptatē ¶Nota pħia
appellat fortunā cecum numen · Huguitio
dicit ꝙ numen eſt virtus dei vel ipſe deus
vel dei poteſtas vel maieſtas · hic aūt acci⸗
pit̄ ꝑ dea quia antiqui fortunā colebāt ꝑ
dea ¶Nota ꝙ fortunā dicit eſſe cecam dicit
Tuli⁹ ī libro de amicitia · Fortuna vt me⸗
dicus ignarus multos excecauerit non ꝙ
ipſa ceca ſit ſed eos cecos plerūꝗ efficit q̄s
complexa eſt ¶Nota ꝙ fortuna antiquit⁹
depingebat̄ duplici fronte calua & capil⸗
lata · ꝑ caluā deſignando aduerſitatem per
capillatā pſperitatē ergo dicit pħia depꝛ⸗
hendiſti ambiguos vultus fortune: ·
Si ꝓbas utere morib⁹: · Hic ponit ſcd̄am
rationē que talis ē · De illius amiſſone nō
eſt dolendū quod eſt pernitioſum & quo
habito homo nūꝗ eſt ſecurus · fortuna ē
huiuſmodi vt tangit ī littera ergo & cetera
dicit ergo · Si probas · i · approbas fortunā
utere morib⁹ ei⁹ ne queraris · i · conq̄raris
ſi ꝓhorreſcis · i · ꝓtimeſcis perfidiam eius
ſperne atꝗ abice fortunā ludētē · i · ludēdo

inferentem tibi ꝑnitioſã ·i· damnoſa· nã
fortuna que nũc ē tibi cauſa tanti meroris
per ſui abſentiam hec debuit eſſe tibi cauſa
tranquillitatis ·i· ſecuritatis ꝑ ſui p̃ſentiã
ſed nõ fuit· eñi pro quia fortuna reliquit te
quã nõ relicturã nemo vnq̃ꝫ poterit eſſe ſe-
curus ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit permitioſa
ludentē dicit Seneca· Ludit fortuna cum
ſuis moribꝫ & que dedit aufert & que ab-
ſtulit reddit· nec vnq̃ꝫ tutius eſt illã expe-
riri q̃ꝫ cum locum iniurie nõ habet ¶ Nota
ꝙ ſecuritas maxime hominē delectat ꝓpt̄
qđ eſt appetenda· vnde Seneca· vi· ep̄la
Nec me res vlla delectabit licet ſit eximia
& ſalutaris q̃ꝫ ꝙ mihi vni ſecurus ſum
Nota ꝙ ꝓſperitas fortũe nõ reddit hoīem
ſecurũ quia dicit Seneca Munera fortune
amica putatis inſidie ſunt · quiſquis vrñ
tutã vitã agere volet q̃ꝫplurimũ poteſt for-
tune beneficia deuitet in quibꝫ miſerrimi
fallunt̄ ·habere putam⁹ honores ī p̃cipitia
curſus iſte deducit ¶ Nota Seneca in de
remedȳs fortuitoꝝ· Exonerauit te fortũa ſi
ītelligis & tutiore loco poſuit damnũ putas
remediũ eſt clamas ꝙ opibꝫ expoliatus es
tuo vitio iſta tibi iactura tã grauis eſt nõ
tã moleſte ferres ſi tãq̃ꝫ ꝑditur⁹ habuiſſes
An vero tu p̃tioſã eſtimas :· Hic ph̄ia po-
nit tertiã rationē q̄ talis eſt· Illud nõ eſt
putandũ p̃tioſum & carũ qđ nõ ē manſuꝝ
& ſuo receſſu eſt afflictuꝝ· ſed fortuna eſt
huiuſmodi ergo nõ eſt reputanda pretioſa
& cara & ꝑ conſequens nõ dolendũ de ei⁹
amiſſione nec gaudendũ de eius poſſeſſione
vñ dicit ī lrã· Vero pro ſed an tu eſtimas
felicitatē abiturã ·i· receſſurã ſupple eſſe p̃-
tioſam & fortuna p̃ſens eſt cara tibi nec ē
fida manendi & cũ diſceſſerit ē allatura ·i·
adductura merorē quaſi diceret non debet
eſtimari pretioſa ¶ Nota ꝙ appellat fortu-
nã felicitatē quia ſcđm Ariſtotilē fortuna
vel eſt felicitas vel eſt ꝓxima felicitati vñ
in libro de bona fortuna dicit Ariſtotiles ꝙ
nõ contingit eſſe felicē ſine rebꝫ exterioribꝫ
quaꝝ fortuna ē domina & hoc ē intelligen-
dũ de felicitate pollitica & nõ ſpeculatiua q̄
conſiſtit in actu ſapientie ¶ Nota fortuna
diſcedens inducit merorem quia dicit Se-
neca ī libro de tranquillitate animi letiores
reliquit quos fortũa nũq̃ꝫ reſpexit q̃ꝫ quos
deſeruit· & Boetius poſtea dicet ꝙ infeli-
ciſſimũ genus infortuny eſt felicē fuiſſe :·
Qz ſi nec ex arbitrio retineri :· Hic ponit
quartã rationē que talis ē· Illud quod eſt
inditium future miſerie nec eſt carum nec
pretioſum nec per conſequens de ipſo do-
lendum· fortuna eſt huiuſmodi ſicut tan-
git in littera· vnde dicit ꝙ fortuna ſi nec
poteſt retineri ·i· haberi ex arbitrio ·i· ſe-
cundum voluntatem & ipſa fugiens ·i· re-
cedens facit calamitoſos ·i· miſeros· quid
aliud eſt fortuna fugax q̃ꝫ quoddã inditiũ
·i· ſignum future calamitatis ·i· miſerie
enim ꝓ quia neqꝫ ſufficit intueri ·i· inſpi-
cere illud quod ſitum eſt ·i· poſitum ante
oculos ·i· quod eſt preſens· verum ꝓ ſed
prudentia ·i· homo prudens metit̄ ·i· mē-
ſurat exitus ·i· fines rerum qꝫ ꝓ & eadem
mutabilitas ·i· inſtabilitas in alterutro
·i· in aduerſitate & proſperitate nec facit
minas ·i· inſidias fortune eſſe formidãdas
·i· timendas· nec facit blanditias eſſe ex-
optandas ·i· deſiderandas ¶ Nota calami-
tas eſt miſeria cũ aliquis nihil habet nec
in re nec in ſpe· & eſt dicta a calamo qui
eſt vacuus & inanis ¶ Nota ꝙ nõ ſufficit
ſolũ ītueri p̃ſentia ſed etiã futura quia li-
cet quandoqꝫ prima ſalua fiãt inditia vlti-
ma tamen alterius ſaporis inquinamenta
permanebũt hec in fine de diſciplina ſcola-
rium· & Tulius ſecundo rhetorice dicit·
Errant qui in proſperis omnes impetus
fortune putant effugiſſe ſapienter cogitãt
in temporibꝫ proſperis cauſas aduerſas re-
formidant· Et Seneca in de quatuor vir-
tutibꝫ cardinalibꝫ dicit· Si prudens es a-
nimus tuus tribꝫ temporibꝫ diſpenſet p̃-
ſentia ordina futura prouide & preterita
recordare· Nam qui nihil de preterito co-
gitat perdit vitam· Qui nihil de futuro p̃-
meditat̄ per omnia incautus incedit pone
ante animum tuum mala futura & bona ut
iſta poſſit ſuſtinere· & illa moderari· Et
Gamfredus in poetria· Exempla ſyrenes

habe doceariſ in illiſ · Sub meliori ſtatu
ſemꝑ peiora caueto. Nulla fides rerꝫ ſequi-
tur poſt mella venenū · Et claudit nox atra
diem nebuleqꝫ ſerenum: ·

Poſtremo equo aīo: · Hic ponit quintam
rationem que taliſ eſt · Quicunqꝫ alteriuſ
iugo ſe ſubmittit oportet ꝙ moreſ eiꝰ pa-
tienter ſuſtineat · ſed hō affectione tꝑaliū
ſubmittit ſe iugo fortune · ergo oportet ꝙ
moreſ fortune patienter tolleret · vn̄ ſicut
iniuſte agit qui vult īponere legē domine
ſue ita volenſ imponere legem fortune agit
iniuſte hāc rationē ꝑtēdit in lrā · Secūdo de-
clarat dictū ſuū ꝑ q̄dā ſimilia ibi · Si vētiſ
primo dicit · Poſtremo · i · vltimo dicam ꝙ
oportet ut tu tolleres · i · patiariſ equo aīo
· i · conſtanti animo quicquid geritur · i · fit
intra aream fortune · i · intra mundum cum
ſemel ſubmiſeriſ · i · ſubiugaueriſ colla ſcꝫ
tua iugo fortune appetēdo temporalia tāꝙ
p̄mia tuorꝫ meritorꝫ ꝙ ꝑ ſed ſi veliſ ſcribe-
re · i · ſcribendo imponere legem manendi
& abeundi ei quā tu tibi dominā ſponte e-
legiſti nōne fueriſ iniurioſuſ & impatiētia
· i · ꝑ tuā impatiētiā exacerbabiſ · i · āgues
ſortem · i · fortunā quā nō poſſiſ ꝑmutare ·
Nota ꝙ pħia mūdū appellat areā fortūe
quia ſicut in area tritulando torquēt ma-
nipuli ſic fortuna in mundo torquet hoīeſ
nunc ꝓſperitate nunc aduerſitate rotando
Notādū circa hoc ꝙ dicit nōne iniurio-
ſus fueris ꝙ iuſtitia ē libertas animi tribu-
ens vnicuiqꝫ qđ ſuū ē ſcđm ſuā dignitatē
deo amorē & obedientiā · maiori reuerentiā
pari concordiam · & minori diſciplinam · ſi
ergo famulus velit imponere legē domine
ſue cui tenet̄ exhibere reuerentiā operaret̄
contra iuſtitiā · Nota quicūqꝫ afficit̄ boniſ
exterioribꝫ & mutat̄ ſcđm mutationē eorꝫ
dicit̄ eſſe ſubiectus fortune & colla ſua iugo
eiuſ ſubmittere quia fortuna ē domina bo-
norꝫ exteriorū taliſ aūt fuit Boetius ergo
iniuriabat̄ fortune volenſ ſibi īponere legē
manendi & recedendi: ·

Si ventiſ vela cōmitteres: · Hic ꝓbat dictū
ſuū ꝑ quedā ſimilia ſcꝫ ꝙ fortuna non ſit ī
poteſtate hominiſ · dicit · Si committeres
vela nauiſ vento tuducereriſ nō quo vo-
luntas tua peteret · i · deſideraret ſed quo
flatꝰ vēti te pelleret · Si crederes · i · cōmit-
teres ſemina aruiſ · i · agriſ tu pēſares · i ·
iudicareſ ānos feraces · i · fertiles ꝙ ꝑ &
ſteriles int̄ ſe ita ꝙ nō haberes illos ānos
ī poteſtate tua · a ſimili tu dediſti te regen-
dū fortune oportet ꝙ obtemperes · i · obe-
dias moribꝫ domine · vero ꝑ ſed tu conaris
· i · laboras retinere impetū · i · curſum vol-
uentiſ rote · i · mobiliſ fortune & fruſtra
laboras O ſtolidiſſime · i · ſtultiſſime omniū
mortaliū neſcis tu ꝙ ſi ſors · i · fortuna in-
cipit manere · i · ſtabiliſ eſſe ꝙ tunc deſinit
· i · deſiſtit eſſe ſors · Sicut eīm non ſimul
ſtant ꝙ aliquiſ ſit hō & non ſit rationaliſ
ſic nō ſtant ſimul ꝙ ſit fortuna & non ſit
mutabilis Nota ꝙ ſicut cōmittēſ velum
vento amplius non ē in poteſtate ſua duci
quo vult ſed ſcđm impetū venti ducit̄ · &
ſicut cōmittenſ ſemina agro nō eſt in po-
teſtate eiuſ ꝙ ꝓueniāt āni fertiles vel ſte-
riles · ſic a ſimili qui cōmittit ſe fortune nō
ē ī poteſtate ſua vt habeat fortunā ꝓſperā
vel aduerſam Nota circa hoc ꝙ dicit vol-
uētiſ rote ꝙ antiquitus fortuna depinge-
bat̄ cū rota hac ratione · Nam in rota ſunt
quatuor diuerſitates · vna pars eſt ſumma
alia infima · tertia qua de ſummo deſcēdit̄
ad ymū · quarta qua de ymo aſcendit̄ ad
ſummū · Similiter in hominibꝫ inueniūt̄
q̄tuor varietates · quidā eīm ſunt ī ſumma
ꝓſperitate tales ſunt eleuati ī rota fortūe ·
Alij ſunt in ſumma aduerſitate tales iacēt
deiecti ſub rota · Tertij declināt de ꝓſpe-
ritate in aduerſitatem tales deſcendūt de
ſummitate rote · Quarti ꝓcedūt de aduer-
ſitate in ꝓſperitatē tales aſcendūt rotam
fortune · vn̄ eleuatus in rota fortune dicit
Glorior elatus · deſcendens dicit deſcendo
mortificatus · deiectus dicit Infimus axe
rotor · aſcendens dicit letus ad alta vehor ·
Nota ꝙ natura nō aſſueſcit in contrariū
nam ſi lapis milesies proiciat̄ ſurſum non
aſſueſcit aſcēdere ſurſum cū natura eiꝰ ſit
deſcēdere · Sicut ergo eēt ſtolidiſſimꝰ qui
laboraret alicui auferre ſui naturā ſic ſtoli-

d? ē qui laborat fortūe auferre mutabilitatē
que ē eius natura ergo dicit pħia at omniū
ſtolidiſſime :·

Metrū primū

HEc cū ſupba verterit vices dextra
Hic incipit primum metrum hui?
ſecundi quod dicit̃ yponauticū ab
inuentore quia labor nautaꝝ cantu huiuſ-
modi metri ſubleuat̃ · & dicit̃ metrū iam-
bicū a pede ꝑdominante · eſt aūt iambo pes
contrarius trocheo ↄſtans ex prima breui
& vltima longa & dicit̃ metrū trimetrum
licꝫ enī hoc metrū habeat ſex pedes tamen
computando duos pedes ꝑ metro erit me-
trū trimetrū · In quo metro pħia deſcribit
mores fortūe dn̄s · Cū hec ſcꝫ fortūa v̄terit
vices · i · alt̃natiōes ꝓſperitatis & aduerſi-
tatis ſupba dextra · & cū fert̃ more euripi
· i · maris eſtuātis · i · inundātis tūc fortūa
ſeua · i · crudelis ꝓterit · i · conculcat reges
dudum tremendos · i · metuendos · & ipſa
fallax ſubleuat de aduerſitate humilē vul-
tū victi · i · depreſſi nec ipſa audit flet? nec
curat miſeros · i · pauperes & ipſa exiſtens
dura quia non flectit̃ ad volūtatē hominū
ridet · i · deridet vltro · i · ſpontanee gemit?
miſeroꝝ quos fecit ſic illa ludit ſic probat
· i · experit̃ ſuas vires & ipſa mōſtrat ſuis
magnū oſtentū · i · miraculū ſi quis viſat̃
vna hora ſtratus · i · aduerſitate depreſſus
& felix · i · proſperitate eleuat? q̄ſi diceret
fortuna videtur exhibere ſuis · i · hominibꝰ
qui bonis eius inhyant magnū miraculū
quando aliquis ſubito videt̃ mutari de ad-
uerſitate ī ꝓſperitatē & econuerſo ¶ Nota
ꝙ fortuna dicit̃ ſuperba eo ꝙ nullū veret̃
nec aduertit probitatē nec malitiā alicui?
& ſi vocat̃ · more ſupborū obaudit ¶ Nota
ꝙ euripus ſcd̄m aliquos ē vent? turbinis
& dicit̃ euripus quaſi eurus rapidus & ē
eur? nomē venti · Scd̄m alios aūt & forſā
melius euripus eſt brachiū vl̃ ſinus maris
cuius decurſus eſt incertus & propter in-
certitudinē ſui curſus frequenter periclitā-
tur ibi naues · & dicit̃ ab eu qd̄ ē bonū &
ripa q̄ſi bona ripa ꝑ cōtrariū ſicut ergo cur-
ſus euripi eſtuātis ē icert? ſic & mutabili-
tas fortūe ¶ Nota ꝙ de opatiōe fortūe q̄lit̃
hos eleuat & hos deprimit loquit̃ Alan?
in anticlaudiano dicens · Precipitē mouet
illa rotam motuſq̧ laborum · Nulla quies
claudit nec ſiſtunt otia motu · Hos premit
hos eleuat · hos deicit · erigit illos · Cogit
& ī varios homines deſcendere caſus · Et
pauꝑ Henricus · Quicquid agas quicquid
dicas quicquid patiaris Nō facis vt retra-
has q̄ mea dextra trahit · Hic ego primatū
venerādaq̧ ſceptra tenebo · Et pro velle meo
mel tibi felq̧ dabo :·

Proſa ſecunda

VEllem aūt pauca :· Hic incipit
ꝓſa ſecunda huius ſecundi in qua
philoſophia probat Boetio non
eſſē conquerendum de fortuna quia nihil
ſibi abſtulit & introducit fortunam allo-
quentem Boetium · Et diuidit̃ quia p̄io
perſuadet Boetio introductionem fortune
Secundo introducit eam ibi Quid tu o hō
Primo philoſophia dicit · O Boeci ego
philoſophia vellem tecum pauca agitare
· i · diſcutere verbis ipſius fortune tu vero
animaduerte an ius · i · iuſtitia poſtulat
hoc ¶ Nota ꝙ ſimilitudo orationis quan-
doq̧ generat faſtidiū ideo quandoq̧ ipſam
oportet mutari · vnde Tulius quarto li-
bro rhetorice dicit · ſermonem in dicendo
commutari oportet vt facile ſatietas va-
rietate vitet̃ · ideo philoſophia hic vari-
at orationem ꝑ introductionē noue ꝑſone
vtendo proſopopeya que figura a Tulio
vocat̃ conformatio · perſuadet igit̃ pħia
Boetio introductionē fortune · dicit Vellē
autē & cetera :·
Quid tu o homo :· Hic philoſophia intro-
ducit fortunam alloquentem Boetiū que
oſtendit querimoniam ipſius eſſē iniuſtam
quia nihil ſibi abſtulit · primo ergo fortūa
oſtendit ꝙ nihil Boetio iniuſte abſtulit ·
ſecundo quandam reſponſionem Boetÿ
excludit ibi An tu mores · primo facit qd̄
dictum eſt · ſecundo reſpondet tacite queſ-
tioni ibi An ego · Primo dicit fortuna ad
Boetium · O tu homo quid agis · i · vexas
vel facis me ream cottidianis · i · aſſiduis

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

querelis · quaſi diceret facere non deberes
quã tibi fecimus iniuriã q̃ſi diceret nullam
que tua bona tibi detraximus quaſi diceret
nulla · contende mecũ ĩ iudicio de poſſeſſio-
ne opũ & dignitatũ corã quocũq; iudice &
ſi monſtraueris aliquid eſſe ꝓpriũ hoꝝ bo-
noꝝ cuiuſq; mortaliũ ego ſponte cõcedam
tibi ea que repetis fuiſſe tua · ꝙ aũt nõ ſint
tua nec alicuius hominis propria ꝓbo tibi
quia cũ natura ꝓduxit te de vtero matris
ego ſuſcepi te nudũ & inopem · i · carentem
omnib9 reb9 & foui te meis opibus & ego
ꝑna · i · ꝑmpta educaui · i · nutriui te in-
dulgentius · i · clementius fauore · i · gratia
mea quod te nũc facit impatientẽ noſtri · i ·
contra nos · quia ſi Boetius a principio nõ
fuiſſet nutritus ꝓſperitate fortune nõ fuiſ-
ſet impatiens de amiſſione eius · Et ſubdit
Ego circumdedi te affluentia & ſplendore
omniũ bonorum que ſunt mei iuris · i · po-
teſtatis nũc aũt libet · i · placet mihi retra-
here manũ tu habes gratiã · i · mihi referre
grates tanq̃ uſus alienis non habes ius q̃-
rele tãq̃ tua ꝑdideris quid igit̃ ĩgemiſcis
q̃rulando nulla tibi a nobis illata ẽ violẽtia
opes honores & cetera taliũ ſunt mei iuris
· i · poteſtatis & famule mee ſcꝫ honores &
poteſtates recognoſcũt me dominã mecum
veniũt mecũ recedũt audacter affirmem ſi
tua forẽt que cõquereris amiſſa nullo modo
ea perdidiſſes ¶ Nota ꝙ tota ratio fortũe ĩ
hoc cõſiſtit · Nulli manet rationabilis q̃ri-
monia de eo qui nihil alioꝝ aufert ſed ꝓꝑa
ꝑ ſuo libito diſponit · ſed fortuna nihil ab-
ſtulit qđ erat Boetÿ ſed ꝓꝑa diſpoſuit ꝑ
ſuo libito · ergo & cetera ¶ Nota de hoc ꝙ
dicit que tibi tua Seneca dicit in de reme-
dÿs · Nõ eſt tuũ quod fortũa fecit eſſe tuũ
Alienũ eſt omne quicquid optando euenit
& nihil ipſius ꝓpriũ putari licet qđ eripi
poteſt Nota quia homo ꝓducit̃ nud9 ex
vtero matris ꝑ hoc innuit̃ magna eius mi-
ſeria · ſi enĩ hõ nudus naſceret̃ & nullo ĩdi
geret min9 eẽt miſer ſed quia nud9 naſcit̃
nihil poſſidens & pluribus indigens ideo
magis miſer eſt · Vnde pauper Heinricus
Primitus ĩ mundo tecũ tua quanta tuliſti

Nud9 eras ꝑo & poſtea nud9 eris ¶ Nota
ꝙ bona exteriora non ſunt ꝓꝑia hominis
quia dicit Seneca Nihil ꝓpriũ dicas quod
mutari poteſt fortuna · repoſcit quod dedit
donum quod dari potuit auferri potuit &
quod fortuna nõ dedit nõ eripit : ·
An ego ſola meum ius exercere : · Hic re-
ſpondet tacite queſtioni · Diceret aliquis
fortune licet bona exteriora ſint tua tamẽ
poſtq̃ ea homini cõtuliſti nõ deberes ãpli9
auferre · huic queſtioni reſpondet fortuna
dicẽs ꝙ hoc eẽt contra ius & contra naturã
ſuã quam nullus debet ſibi auferre immo
debet uti ſicut & cetere res utunt̃ ſua na-
tura vnde dicit · Nũquid ego ſola ꝓhibeor
exercere ius meũ cũ omnia alia exercẽt na-
turã ſuã quod declarat · quia licet · i · licitũ ẽ
celo ꝓferre lucidos dies & eos condere · i ·
abſcondere tenebroſis noctib9 & licet anno
redimire · i · ornare vultum · i · ſuperficiem
terre nũc · i · aliquando florib9 ſicut ĩ vere
nũc frugib9 ſicut in eſtate nũc confundere
eã nymbis · i · pluuÿs & frigorib9 ſicut in
autumpno & hyeme · Ius · i · natura eſt
mari nũc · i · aliquando ſcꝫ tempore ſereno
blandiri · i · blandũ eſſe equore ſtrato · i · pa-
cificato ſed tp̃e tempeſtatis inhorreſcere
· i · horridũ apparere ꝓcellis ac fluctib9 · i ·
inundationib9 nũquid ĩexpleta · i · ĩſatia-
bilis cupiditas hominum alligabit nos ad
conſtantiã alienã noſtris morib9 q̃ſi dice-
ret nõ hec enĩ ẽ noſtra vis · i · naturalis po-
teſtas hũc ludum continue ludim9 rotam
verſam9 volubili orbe · i · veloci circulatiõe
& nos gaudem9 mutare infima · i · adverſa
ſummis · i · proſperis & ſumma infimis · i ·
proſpera aduerſis tu Boeci aſcende rotam
noſtrã ſi placet ſed ea lege · i · cõditione vti
ne putes tibi fieri iniuriam ſi contingit te
deſcẽdere cũ ratio mei ludicri · i · ludi iocoſi
hoc poſcet ¶ Nota ꝙ quelibet res in ſua
naturali operatione delectat̃ · fruſtra ergo
laborat qui naturã rei auferre conat̃ cum
natura nõ aſſueſcat in contrariũ · vñ pauꝑ
Heinric9 · Nonne ſua licite quiuis ſic utit̃
arte quod ſibi ſors dederit utit̃ omnis hõ ·
Miles equis · piſcator aquis · & clericus

ympnis · Nauta fretis · pugiles marte ·
poeta metris · Ruſticus arua parat · nume-
rat mercator auarus · Virgo legit flores
ſtultus amator amat · Seminat in ſpinis
nature iura retractans ¶ Nota q̄ dicit cu-
piditatē hominū eſſe inexpletā quia dicit
Ariſtotiles ſecundo politicoꝝ · Infinita ē
concupiſcentia hominū ad cuius repletionē
multi viuunt · Et Auicenna · xvi · epiſtola
Naturalia deſideria finita ſunt ex falſa aūt
opinione naſcentia vbi deſinant nō habēt
& · lxiiii · epiſtola · Oīa aliquis contemp-
nere poteſt omnia aūt habere non poteſt :·
An tu mores ignorabas meos :· Hic fortūa
excludit quandā reſpōſionē Boetȳ · poſſet
enī dicere Boetius o fortuna ego conq̄ſtus
ſum de tua mutabilitate quia ignoraui mo
res tuos hāc reſponſionē excludit fortuna
ꝑ plura nota Boetio ex quibꝰ poterat ꝑ-
pendere mores & inſtabilitatē ſuā & dicit ·
Nūquid tu ignorabas mores meos q̄ſi dice-
ret nōne ſciebas q̄modo Creſus rex lidoꝝ
qui prius erat formidabilis cyro regi per-
ſaꝝ ſed poſtea captꝰ fuit a cyro & traditꝰ
ignibꝰ ad cremādū ſed ymbre miſſo celitꝰ
fuit defenſus & euaſit · Nūquid etiā p̄terit
te quomodo Paulus conſul romanꝰ fudit
pias lacrimas ſuꝑ calamitatibꝰ · i · miſerȳs
ꝑſi regis quē captiuauerat · quid enī aliud
deflet clamor tragediarū · i · poematū rep̄-
hēdētiū vitia hominū niſi me fortunā ſub-
uertentē felicia regna indiſcreto ictu · i · i-
certo euentu nōne exiſtens adoleſcentulꝰ
didiciſti iacere in limine · i · in domo iouis
duo dolia vnū bonū aliud malū de quibus
oportuit vnūquēq; intrantē guſtare · quid
conquereris ſi vberius de bonorum parte
ſumpſiſti · quid cōquereris ſi a te non tota
diſceſſi · quid conquereris ſi hec mei muta-
bilitas eſt tibi iuſta cauſa ſperandi meliora
· i · ꝓſpera tamen ne ꝑ nō contabeſcas · i ·
deficias aīo & tu locatꝰ īfra cōmūe regnū
oībꝰ ſcʒ in mundum deſideras viuere ꝓꝓo
iure quia hoc eē nō pōt vt eximaris a cō-
muni lege hoīm ¶ Nota q̄ cū Creſus rex
lidorū eēt pugnaturꝰ cōtra regē Perſarum
ipſe ꝯſuluit Appolinē de ſucceſſu pugne qui
reſpondit ſibi huiuſmodi verſiculo · Cre-
ſus perdet alim tranſgreſſus plurima reg-
na · Alim eſt fluuiꝰ quidam quē verſiculū
creſus ſic ītellexit · q̄ Creſus tranſgreſſus
alim ꝑdet · i · deſtruet plurima regna ipiꝰ
cyri · ſed Appollo ſic ītellexit Creſus trāſ-
greſſus alim ꝑdet · i · amittet pluria regna
ſua & hoc contigit · nam ip̄e cū trāſgreſſus
eſſet alim victus eſt a cyro & in ignē poſi-
tus · ſed tanta inundatio pluuie facta fuit
q̄ extinctus fuit ignis & euaſit de quo cū
multum gloriaret̄ dixit filia ſua nomine
fauia o pater expecta vltimum diem ante
quem non eſt gloriandum · Quadam vero
nocte vidit Creſus in ſompno q̄ eſſet ſuꝑ
altam arborem vbi Jupiter eū rigabat &
phebꝰ eū ſiccabat quod ſompnū cū retuliſ-
ſet filie ſue reſpondit filia · Tu eris captus
a Ciro & in cruce ſuſpenſus vbi iupiter · i ·
pluuia te rigabit & phebꝰ · i · ſol te ſiccabit
q̄d ad vltimū cōtigit ex quo poteſt ꝑpendi
mutabilitas fortune ¶ Notandū q̄ paulus
conſul romanus miſſus fuit pugnare cōtra
regem Perſarum qui erat ſuperbiſſimus
hominum cum aūt ipſum deuiciſſet conſi-
derās proſperitatem preteritam & aduer-
ſitatē p̄ſentem eius motus pietate fleuit
ſuper ipſum & dimiſit eum ex quo ſimilit̄
perpenditur mutabilitas fortune ¶ Nota
q̄ tragredia eſt carmen reprehenſiuum
vitioꝝ incipiens a proſperitate deſinens
in aduerſitate · Et dicit̄ a tragos grece
quod eſt ircus latine & odos cantus quia
cantus huiuſmodi carminis hirco remu-
nerabatur · inde dicuntur tragedi poete qui
antiqua geſta & facinora ſceleratoꝝ regū
luctuoſo carmine populo ſpectante · i · re-
ſpiciente concinebant · ſicut dicit yſidorus
libro ethimoloiarum ¶ Nota homerus vo-
lens oſtendere mutabilitatem fortune de-
ſcribit ī domo Jouis iacere duo dolia vini
vnū bonū aliud malū & omnes intrantes
domum de vtroq; oportebant guſtare ſed
quoſdā plus de bono quoſdā vero plus de
malo · Et hec deſcriptio publice depinge-
bat̄ Athenis in templo Jouis vbi Boeꝰ
ſtuduit adoleſcēs exiſtēs ſicut ip̄e teſtat̄

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

ĩn de ſcolarium diſciplina · Per domum
aũt iouis Homerus ſignificabat mundũ ꝑ
duo dolia ꝓſperitatẽ & aduerſitatẽ & ões
qui viuunt in mundo de vtroqꝫ guſtant
quidã plus de ꝓſperitate quidam plus de
aduerſitate ¶ Nota dicit fortunã ſubuer-
tentem felicia regna dicit Gamfredus in
poetria · Hoc vnum ꝑſcire potes ꝙ nulla
poteſtas · Eſſe moroſa poteſt quia res for-
tũa ſecundas · Imperat eſſe breues · ſi vis
exẽpla · priores · Reſpice fortũas · enarrat
illa priorũ · florida proſperitas mines ſub-
uertit athenas · ylion atrides magne car-
thaginis arces · Cypio · ſed multi romam
ſunt alia fati · Tempora verſa breui breuis
eſt diſtantia leti · Omnis & meſti nox eſt
vicina diei · Hec aliena docẽt & te tua fata
docebunt : · ¶ Metrũ ſcd̃m

SI quanta rapidis flatibꝰ incitꝰ : ·
Iſtud eſt ſecundũ metrum huius
ſecundi quod dicit̃ aſclepiadium
ab inuentore coriambicũ a pede ꝑdominãte
quis ſit pes coriambꝰ prius habitũ eſt · &
conſtat illud metrum ex primo ſpondeo &
duobꝰ coriambis & pirricheo vel iãbo q̃le
metrũ eſt illius ympni Sanctoꝝ meritis
Secundũ metrũ dicit̃ ferregratiũ ab in-
uentore cõſtans ex primo ſpondeo ſecũdo
dactilo tertio ſpondeo vel trocheo · In hoc
ergo metro fortuna conq̃rit̃ de inexpleta
cupiditate hominum dicens · Si copia · i ·
fortuna quã gentiles deã copie appellabãt
pleno cornu fundat hominibꝰ tantas opes
quantas arenas verſat · i · voluit pontꝰ · i ·
mare incitus · i · cõmotus rapidis flatibus
· i · impetuoſis vẽtis & ſi fundat tãtas opes
quot ſydera fulgent in celo edita · i · orta
ſtelliferis noctibꝰ & ipſa copia nõ retrahit
manũ auferendo opes haud ꝓ nõ ideo hu-
manũ genꝰ ceſſat flere · i · flendo ꝓponere
miſeras querelas & quãuis deus ꝓdigus
· i · diues multi auri · i · ad modum ꝓdigi
multũ aurum diffundens ipſe deus libens
excipiat vota hominũ & ornet auidos · i ·
cupidos claris honoribꝰ tamẽ iã parta · i ·
acquiſita & poſſeſſa nil vident̃ eis ſed ſeua
rapacitas vorans queſita · i · acquiſita pãdit

· i · manifeſtat alios hyatꝰ · i · receptacula
cupiditatis · Et tũc querit fortũa q̃ iã frena
retentẽt · i · detinebũt certo fine cupidinem
· i · auaritiã hominũ ꝑcipitẽ · i · ꝑcipitantẽ
hominẽ cũ ſitis · i · deſideriũ habendi fluẽs
largis muneribꝰ ardeſcit in homine & ideo
ille qui trepidꝰ terrore aduerſitatis & ge-
mẽs credit ſeſe egẽtẽ ille nũq̃ꝫ diues agit
· i · vitam ducit ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit
pleno copia cornu ꝙ cũ Hercules quodam
tempore luctaret̃ cũ Achileo & Achileus
mutaret ſe in thaurũ Hercules apprehen-
dens ipſum ꝑ cornu effregit illud & reple-
tum pomis & floribꝰ odoriferis ſacrifica-
uit illud fortune qd̃ cornu dicit̃ fortuna
quibuſdã ꝓpinare plenũ quibuſdã vacuũ
quibuſdã ſemiplenũ ſecundum diuerſum
ſtatũ ꝓſperitatis & aduerſitatis hominũ
¶ Nota ꝙ fortuna ĩuehit̃ contra auaritiã
hominũ ꝙ Tuliꝰ ĩ libro tuſculanarũ q̃ſti-
onũ dicit auaritia ſtudiũ pecunie habꝫ quã
nemo ſapiens concupiuit · ea eñ q̃ſi malis
venenis imbuta corpus animumqꝫ virilem
offendit ipſa eñ inſatiabilis manens neqꝫ
copia neqꝫ inopia minuit̃ · & in eodem hoc
dicit · Quid eſt ꝙ multi cupiditate pecunie
ferunt̃ quoꝝ ita ꝑturbant̃ animi vt non
multũ abſint ab inſania · Et dicit Seneca
· lxxv · epiſtola · Auaritia nũq̃ꝫ habet ma-
gis malum niſi ꝙ ingrata eſt · & · lxxiiii ·
epiſtola auaros comparat canibꝰ dicens ·
Vidiſti aliquẽ canem miſſum a dño panis
fruſta aut carnis apto ore captantẽ quic-
quid arripit protinus integrum deforat &
ſemper ad ſpem futuri inhyat · Idẽ euenit
nobis quicquid nobis fortuna expectãtibꝰ
porrigit illud ſine omni volũtate dimittiꝰ
& ſtatim ad rapinã alteriꝰ erigimur ¶ Nota
qui credit ſe egentẽ nõ eſt diues ſed paup
quia dicit Seneca prima epiſtola · nõ qui
paꝝ hꝫ ſed qui plꝰ cupit paup ẽ · Quid eñ
refert q̃ntũ illi ĩ archa q̃ntũ ĩ horreis iace-
at ſi alieno hiatu ĩminet ¶ Nota ꝙ diuitie
nõ tollũt auaritiã ſed augmẽtant · Vnde
Seneca · xvi · epiſtola dicit · Congeratur
in te quicquid locupletes poſſiderunt vltra
priuatũ pecunie modũ fortuna te prouehat

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

auro tegat purpura veſtiat terrã marmo-
ribꝰ abſcondat accedant ſtatue & picture
& quicquid vlla ars elaborauit maiora cu-
pere ab his deſiſtes. Vñ Juuenalis. In-
terea pleno dũ turget ſaccul⁹ ere. Creſcit
amor nummi quantũ pecunia creſcit:·

Proſa tertia

His igit̃ ſi p ſe tecũ fortuna:. Hic
incipit tertia pſa hui⁹ ſecundi in
qua phia pbat Boetiũ nõ debere
conqueri de fortuna quia multa bona ſibi
contulit. & primo inquirit phia quid ſen-
tiat de dictis fortune. ſecũdo bona fortune
ſibi collata enumerat ibi Verũtñ. Primo
oſtendit phia ꝙ Boeti⁹ nihil habeat loqui
contra fortunam. ſecdo Boeti⁹ reſpondet
tertio phia eius reſponſionẽ approbat ſicut
patebit. dicit primo. Si fortuna loq̃ret̃
tecũ his verbis p ſe pfecto p certe tu non
haberes quid contra hiſceres. i. nõ haberes
vnde aperires os ad reſpondendũ fortune
ac ſi quid eſt quo tuã querelã iure tuearis
oportet. i. neceſſe eſt vt pferas dabimus
tibi locũ dicendi. Tũc Boeti⁹ reſpondet
Specioſa quidẽ ſunt iſta que fortuna dixit
& ſunt oblita. i. delinita melle. i. delecta-
tione rhetorice dulcedinis ſcz quantum ad
proſã ac pro & muſice dulcedinis ſcz q̃ntũ
ad metrũ & tñ tũc delectant animũ meum
cũ audiũt̃ ſed ſenſus. i. pceptio malorꝝ ẽ
altior. i. pfundior miſeris ꝙ̃ iſta poſſint
attingere q̃ſi diceret quãuis verba fortune
ſuꝑficialiter me delectẽt tamẽ ad pfundi-
tatẽ mei doloris non attingunt. Itaqꝫ. i.
ergo cũ hec verba fortune deſierint. i. ceſ-
ſauerint inſonare auribꝰ meis meror inſit⁹
. i. immiſſus ꝑgrauat animum meũ. Tũc
phia approbat rñſionẽ Boetÿ dicens. Ita
ẽ hec enĩ verba fortune nõdũ ſunt remedia
tui morbi ſed ſunt q̃dã fomẽta. i. lenimẽta
aduerſum curationẽ. i. contra ſanationem
contumacis doloris nã remedia q̃ penetrẽt
. i. immittent ſe in profundũ pturbationũ
expellẽdo cauſã radicalẽ tui morbi iſta ad-
mouebo. i. apponã cũ fuerit tempeſtiuum.
Nota ꝙ Boetius nihil habuit loqui cõ-
tra verba fortũe quia verum dixit & cõtra
veritatem non eſt loquendum. Nam vero
omnia conſonant & veritas ſibi ipſi atteſ-
tat̃ ſecundum Areſtotilem Nota hiſco
eſt verbum inchoatiuũ & profert̃ p ſinco-
pam quia regulariter deberet dici hiaſco
vnde hiſcere eſt hiatum inchoare cũ ali-
quis aperit os Nota ꝙ oblitus altera
producta eſt participium verbi obliuiſcor
Sed oblitus altera correpta deſcendit a
verbo obliuio & oblitus. i. ꝙ maculatus
vnde verſus. Immemor oblitus notat ob-
litus eſt maculatus Nota circa hoc ꝙ
dicit inſitus meror animum aggrauat ꝙ
quis non doleret de infortunio nulli con-
tigit niſi animo multum eleuato ſuper for-
tunam quia dicit Seneca. lxv. epiſtola.
plus equo te dolere nolo ſed vt nõ doleas
vix exigere audeo. nulli autẽ iſta firmi-
tas animi contingit niſi multũ ſupra for-
tunam eleuato. & ſubdit illud agamus vt
iocunda nobis fiat amiſſorum recordatio
nẽo libẽt ad id redit qđ nõ ſine tormento
cogitaturus ẽ Nota ꝙ per rhetoricam
& muſicam dulcedinem fortune Boetius
adhuc non fuit reſtitutus virtuti & ſa-
pientie quod atteſtatur eius meror ag-
grauans animum. Nã virtus & ſapiẽtia
dolorem & merorem opprimit. vñ Seneca
. lxv. epiſtola. Quem admodum minuta
lumina claritas ſolis obſcurat. ſic dolores
meſtitias iniurias ſapientia & virtus ſua
magnitudine elidit atqꝫ opprimit:·
Verũtamen ne te exiſtimari miſerũ velis
Hic philoſophia enumerat bona fortune
Boetio collata ratione quorꝝ non debuit
ſe eſtimare miſerum. & primo enumerat
bona preterita que ipſum felicem fecerunt
poſtea enumerat in quarta proſa bona que
ipſum in preſenti felicem oſtendunt. pri-
mo igit̃ philoſophia deſcribit felicitatem
ſuam preteritam. ſecundo excludit quãdã
obiectionem ibi Quod ſi id circo. Primo
enumerat quedam bona communia. ſecdo
magis ſpetialia. ſecũda ibi Preterea libet
Prĩo dicit o Boeci nõ velis te exiſtimare
miſerum nunquid oblitus es numerum &
modum felicitatis tue tacco. i. pertranſeo

ꝙ te deſolatū · i · priuatū parente · i · patre
& matre cura ſummoꝝ viroꝝ · i · conſulum
romanoꝝ te ſuſcepit · & tu delectus · i · de
alyͤs elect⁹ in affinitatē principū ciuitatis
cepiſti prius eſſe carus ꝙ̄ ꝓximus quod ē
ꝓ̄tioſiſſimū genus ꝓpinquitatis · quis non
ꝓ̄dicabit te feliciſſimū cū tanto ſplendore
tuoꝝ ſoceroꝝ cum tanto pudore coniugis
· i · vxoris & cū oportunitate · i · oportuna
felicitate maſculine ꝓlis q̄ſi diceret null⁹ ē
qui nō iudicauerit te felicē in his ¶ Nota
ꝙ triplex eſt genus ꝓpinquitatis · Primū
quod contrahit̄ ex geneoloya & ī tali pro-
pinquitate aliquis ſimul efficit̄ ꝓxim⁹ &
carus nā frater fratri ē carus & ꝓpinqu⁹
Alia eſt ꝓpinquitas que contrahit̄ ex ma-
trimonio & vocat̄ affinitas & in tali ꝓpin-
quitate aliquis prius efficit̄ ꝓpinquus ꝙ̄
carus · Tertia ꝓpinquitas contrahitur ex
bonis moribꝫ & virtutibꝫ & hoc ē ꝓ̄tioſiſſi-
mū genus ꝓpinquitatis · & in tali aliquis
prius efficit̄ car⁹ ꝙ̄ ꝓpinqu⁹ & ſic Boe-
ti⁹ pri⁹ fact⁹ fuit romanis principibꝫ car⁹
ratione virtutis ꝙ̄ ꝓpinquus matrimoniū
contrahendo cū eis ¶ Nota ꝙ ph̄ia dicit
Boetiū fuiſſe felicem ſplendore ſoceroꝝ in
plurali cū tn̄ nō habuerit niſi vnū ſocerum
nā ſocer dicit̄ cuius filiam aliquis ducit &
non legit̄ ꝙ Boetius habuit duos vxores
Ad hoc poteſt dici ꝙ hic accipit̄ ſocer lar-
ge nō tm̄ ꝓ patre vxoris ſed etiā ꝓ fratre
qui large etiā poteſt dici ſocer ergo dicit
pluraliter ſoceroꝝ ¶ Nota ꝙ ex tribꝫ ph̄ia
dicit Boetiū felicem fuiſſe ex honeſtate ſo-
ceroꝝ · ex pudore coniugis · ex oportunita-
te maſculine ꝓlis · i · ſuoꝝilioꝝ : ·

Pretereo libet enī ꝓ̄terire cōmunia : · Hic
ph̄ia enumerat quedam bona ſpecialia ex
quibꝫ Boetius nō debet ſe eſtimare miſeꝝ
& dicit · Ego ꝓ̄tereo · i · ꝓtranſire volo quia
mihi libet ꝓ̄terire cōmunia bona & delectat
me venire ad ſpecialē cumulū tue felicitatis
ſcꝫ ad ſumptas dignitates in adoleſcentia
negatas ſenibꝫ · Et ſubdit · Siquis fruct⁹
rerū mortaliū hꝫ vllū pondus beatitudinis
· i · ſi ꝓpter aliquod temporale bonū homo
debet dici felix poterit ne memoria illius
lucis · i · tue felicitatis quā iam dicā deleri
quantalibet mole · i · quocunq̄ pondere in-
gruentiū malorū q̄ſi diceret nō poteſt de-
leri & que eſt illa felicitas cū tu vidiſti li-
beros tuos · i · filios tuos pariter conſules
· i · ī conſules electos ꝓuehi · i · duci de domo
tua ſub frequentia · i · diligentia patrū ſcꝫ
ſeniorum & ſub alacritate · i · ſub gaudio
plebis & cū tu eiſdē filyͤs tuis inſidentibus
curules · i · ſedes iudiciarias orator id eſt
predicator regie laudis meruiſti gloriam
ingenyͤ & facundie cum tu medius in circo
· i · in circūdatione duorū ɔſulū ſcꝫ filiorū
tuorū ſatiaſti expectationē circūfuſe mul-
titudinis triūphali largitione · i · victoriali
triūphatione ut ego opinor tu dediſti vba
· i · deceptiones fortune cū te illa demulcet
dum te fouet ut ſuas delitias · tu abſtuliſti
munus qđ nūq̄ cōmodauerat vlli · i · alicui
priuato · i · extraneo vis ne cū fortuna po-
nere calculū · i · computationem nunc ipſa
fortuna primū ꝑſtrinxit te oculis liuētibꝫ
· i · īuidis ſi conſideres numerū & modum
letorū & triſtiū · i · ꝓſperitatis & aduerſi-
tatis adhuc non potes te negare felicem ·
¶ Nota ph̄ia ꝑ hoc ꝙ dicit ꝓ̄tereo & pri⁹
dixit taceo utit̄ quodā colore rhetorico qui
dicit̄ occupatio & diffinitur ſic a Tulio ·
Occupatio eſt cū dicimus nos ꝓ̄terire aut
neſcire aut nolle dicere illud quod tamen
maxime dicimus ¶ Nota ꝙ mos erat ro-
manorum ante · xxx · annos nulli conferre
aliquā dignitatem niſi ꝓpter ſingularem
dignitatē vl̄ ꝓbitatē vl̄ propt̄ publice rei
euidētē utilitatē Boeti⁹ aūt in adoleſcētia
āte · xxx · annos elect⁹ fuit ī conſulē & hoc
ph̄ia vocat felicitatē cōmunē nō ꝙ cōmu-
niter omnibꝫ hoc concederet̄ ſed quia non
ſolū Boetio ſed alyͤs paucis hoc accidit ·
Refert enim Tulius ī libro de amicitia ꝙ
Cipio ante · xxx · ānos bis factus ē conſul
ſimiliter Germanic⁹ iuuenis conſul fact⁹
ē ante · xxx · ānos ſed ſingularē felicitatē
Boetyͤ tāgit dicēs Cū duos parit̄ ɔſules
¶ Nota ꝙ ſcđm Iſidorū ī libro ethimolo-
giaꝝ curules erāt ſedes ī quibꝫ magiſtra-
t⁹ ſedētes iura reddebāt · & dicūt̄ curules

a curru quia tali ſede utebantur in curru
iudices q̄ vehebāť ut expedici? ꝑ ꝑl'o iudi-
cia redderēt ¶ Nota ꝙ ꝯſuetudo erat apud
romanos ī electione ꝯſulū̄ habere ſermonē
ad populū̄ de laudibꝫ regum & electoꝝ in
magiſtratū & ſi bene p̄dicauit inde gloriā
conſequebatur huiuſmodi ſermonem fecit
Boetius ī electione ſuorū̄ filiorū̄ ī conſules
& exinde ſua gloria fuit geminata. Et quia
conſimilis ſermo conſueuit fieri ī triūphis
ī laudē eorū̄ qui obtinuerant victoriā ideo
huiuſmodi ſermonem vocat triumphalem
largitionem ¶ Nota qui bonum aliquod
promittit & non adimplet ille dat verba
& nō rem & ſic decipit ergo dicit ph̄ia de-
diſti fortune verba. i. deceptiones ꝑmittē-
do ei aliquid boni ꝙ ip̄a te ita fouet No-
ta ꝙ calculus in vna ſignificatione ē puus
lapillus qui calcando non ledit & quia ta-
libꝫ lapillis utebanť antiqui in cōputando
ideo calculare vel calculum ponere poniť ꝑ
computare vel ꝑ rationē facere. ergo dicit
ph̄ia Vis ne cū̄ fortuna calculū̄ ponere q̄ſi
diceret non debes ſi computabis cū̄ ea ipſa
inueniet te multo feliciorē ꝙ̄ miſerꝫ:.
Ꝝ ſi id circo te fortunatū̄ eſſe:. Hic ph̄ia
excludit quandā̄ obiectionē. poſſet aliquis
dicere hec predicta bona non faciūt me fe-
licem quia ſunt ꝑtranſita. hanc obiectionē
excludit ph̄ia dicēs Ꝝ ꝑ ſed ſi nō eſtimas
te fortunatū̄. i. felicē quia illa abierūt que
tūc videbanť leta etiā̄ nō debes te eſtimare
miſerū̄ quia que nunc creduntť. i. videnť
meſta p̄tereūt. Nunquid tu veniſti primū̄
in hanc ſcenā̄. i. vmbrā̄ vite ſubitus. i. im-
ꝓuiſus & hoſpes. i. aduena tu ignores que
geranť in hac vita ne ꝑ nū̄quid reris. i.
opinaris vllam conſtantiā̄ ineſſe humanis
rebꝫ cū̄ ipſum hominē ſepe diſſoluat velox
hora mortis. nam ſi fortuitis rebꝫ eſt fides
ꝑmanendi licet rara tū̄ vltimus dies vite ē
quedā̄ mors fortune etiā̄ manentis fortune
quid igitur putas referre. i. diſtare ne. i.
an tu deſeras illā̄ fortunā̄ moriendo an pro
vel illa te deſerat fugiendo. q. d. nihil refert
q̄ntū̄ ad īconſtātiā̄ fortūe ſiue fortūa hoīem
deſerat ſiue deſerať manifeſtū̄ ē ꝙ ꝑmāere
nō pōt ¶ Notandū̄ ꝙ ī rebꝫ humanis nō ē
cōſtantia. Cuius ratio eſt. In iſto quod ē
genitum nulla eſt conſtantia quia nihil ē
genitum quod non ſit corruptibile & non
permanens. ſed res humane ſunt genite
& producte ergo & cetera ¶ Notandum
ꝙ nō eſt durabilis fortune ꝓſperitas quia
ipſam cito fugat aduerſitas. vnde Gam-
fredus in poetria. Omnibꝫ ne crede tuis ſi
tp̄e ꝓuo. Illuxere tibi mox ſunt clauſura
ſerenum. Nubila fata diē. inducentq̄ cre-
puſcula noctem. propter quod nō eſt ad-
hibēda fides rebꝫ fortuitis ¶ Nota ꝙ ph̄ia
tangit vnā̄ rationē ꝙ fortūa nō ſit cōſtās
que talis eſt. homo non eſt conſtans ergo
nec fortūa antecedens patet quia hominē
ſepe diſſoluit velox hora mortis cōſequētia
probať ex hoc quia fortuna non habet eſſe
niſi circa hominem cum ſit in agentibus
a propoſito. ſecundo phiſicoꝝ. ergo dicit
philoſophia nihil differt quo ad incōſtā-
tiā̄ fortūe ſiue fortūa derelinquat hominē
fugiēdo ſiue homo derelinquat ipſam mo-
riendo quocunq̄ modo fiat ſemꝑ ip̄a ē in-
conſtans & non permanens:.

¶ Metrū̄ tertium

CVm polo phebo roſeis quadrigis
Iſtud eſt metrum tertium huius
ſecundi. cuius primus verſus di-
ciť ſaphicus ab inuentore. trochaicus a
pede predominante. metrum aūt ſecundi
verſus diciť glicomicum ab inuentore cori-
ambicum a pede predominante. in hoc er-
go metro philoſophia declarat tribꝫ exem-
plis mutabilitatem mundanoꝝ. Primū̄
exemplū̄ ē de corporibꝫ celeſtibꝫ tale. Sole
lucēte in celo tūc obſcurať lumē aliaꝝ ſtel-
laꝝ. Ecce mutatio ſtellaꝝ q̄ ad lumē qd̄
tamen prius apparebat tempore noctis.
ſed ſole nobis lucente non apparet. vnde
dicit in littera. Cum phebꝫ. i. ſol ceperit
. i. inceperit ſpargere. i. emittere lucem
roſeis quadrigis. i. roſeo curru tunc ſtella
hebetata. i. obſcurata flammis. i. luminibꝫ
ſolis prementibus ipſa pallet. i. pallida fit
ſecundum albentes vultus. Secundum
exemplum eſt in terre naſcentibus tale.

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

Zephiro flante terra oꝛnatur floꝛibꝰ · ſed
Auſtro flante floꝛes deficiũt · ecce mutacõ
in terre naſcentibꝰ · vnde dicit in lr̃a · Cum
· i · qñ nemus irrubuit vernis · i · vernalibꝰ
roſis flatu zephiri tepentis · i · calentis · ſi
auſter nebuloſus ſpiret · i · flare incepit in=
ſanũ · i · inſane iã decus roſarꝫ abeat ſpinis
· i · recedat de ſpinis · Tertiũ exemplũ eſt
de mari tale · Quando mare non agitatur
ventis apparet tranquillũ ſed ventis agita=
tũ efficit̃ tempeſtuoſum · ecce mutabilitas
maris · Vnde dicit in littera · Sepe mare
radiat · i · ſplendet tranquillo ſereno · i · ſe=
rena tranquillitate immotis · i · non motis
fluctibus ſepe aquilo concitat · i · pꝛouocat
feruentes ꝓcellas · i · tempeſtates verſo e=
quoꝛe · i · moto mari · Tũc hoꝛtat̃ phia ne
credamꝰ bonis foꝛtune dicens · Si mundo
ↄſtat · i · ꝑmanet ſua foꝛma rara ut ex dictis
patet & ſi mũdꝰ variat tãtas vices · i · alt̃=
natiões tũc crede caducis · i · trãſitoꝛÿs foꝛ=
tũis hoĩm · i · noli credere & loquit̃ yꝛonice
debet eñ intelligi ꝑ contrariũ crede · i · noli
credere bonis fugacibꝰ q̃lia ſunt bona foꝛtũe
quod patet ex hoc quia conſtat · i · mani=
feſtũ eſt & eſt poſitũ · i · ſtabilitũ et̃na lege
· i · diuina lege ut nihil genitũ conſtet · i ·
immutabiliter permaneat ¶ Nota ꝙ poete
attribuũt ſoli quadrigã q̃ dicit̃ a numero
quatuor equoꝝ · Poete eñ fingũt currum
ſolis trahi quatuor equis ꝓpter quatuor
diuerſitates ſolis · Nã ſol cũ oꝛit̃ eſt rubẽs
hoꝛa tertia ſplendens · hoꝛa meridiei ẽ fer=
uens ſed hoꝛa veſpertina eſt tepens · Lune
vero attribuũt bigã ꝓpter duas ꝓꝓ̃etates
lune nã luna virtualiter eſt frigida & hu=
mida ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit crede foꝛ=
tuitis bonis Seneca dicit in libꝛo de conſo=
latione filÿ Elye · Nũq̃ꝫ ego foꝛtũe credidi
que cum mecũ videret̃ pacẽ agere omnia
quecũqꝫ in me indulgentiſſime conferebat
pecuniã honoꝛes gratiã eo loco poſui vnde
poſſet ſine motu meo repetere · Interuallũ
magnũ inter me & ipſam habui itaqꝫ nec
illa abſtulit nec eſulſit · Neminem aduerſa
foꝛtuna cõminuit niſi quẽ ſecunda decepit
Foꝛtuna foꝛtes metuit · ignauos expauit ·

opes auferre poteſt · animũ aũt ſubꝛipe nõ
poteſt ¶ Nota ꝙ phia bona foꝛtũe appellat
caduca quia dicit Seneca · lxviii · epiſtola
Omnia iſta in que foꝛtuna dominiũ exer=
cet ſua ſunt ſicut pecunie honoꝛes imbecilla
ſunt fluida moꝛtalia ſunt & paſſiones in=
certe ¶ Nota dicit nullũ genitũ eſſe ↄſtans
dicit Seneca epiſtola pꝛealegata · Omnia
moꝛtalia minuũt̃ cadũt deferũt̃ decreſcũt
exhauriũt̃ itaqꝫ illis in ſoꝛte cauſa incerta
ĩequalitas eſt diuinoꝝ aũt vna natura ẽ : ·

¶ Pꝛoſa quarta

Tum ego vera ĩquã : · Hec ẽ quãta
ꝓſa huiꝰ ſecundi ĩ qua phia ꝓbat
Boetio non eſſe conquerendũ de
foꝛtuna ꝓpter p̃ſentia bona q̃ ſibi dereli=
quit & pꝛimo Boetius confitetur ſe fuiſſe
felicẽ deplangens p̃ſentẽ infelicitatẽ · ſc̃do
phia oſtendit ipſum eſſe felicẽ in p̃ſenti ibi
Sed ꝙ tu · Dicit ergo Boetius · O phia
nutrix omniũ virtutũ tu cõmemoꝛas vera
nec poſſum inficiari · i · negare velociſſimũ
curſum · i · receſſum mee pꝛoſperitatis ſed
hoc eſt quod coquit · i · anxiat vehementer
me recolentẽ p̃teritam ꝓſperitatem nam
in omni aduerſitate foꝛtune infeliciſſimũ
genus infoꝛtunÿ eſt fuiſſe felicẽ & iã nõ eẽ
¶ Nota phia dicit̃ nutrix omniũ virtutũ
quia omnis virtꝰ conſiſtit in medio mediũ
nõ attingit̃ niſi recta ratione q̃ recta ratio
ẽ ſapientie & phie ¶ Item cũ phia diuidat̃
ĩ pꝛacticã & ſpeculatiuã ipſa includit pru=
dentiã que eſt recta ratio agibiliũ · ex · vi ·
ethicoꝝ · pꝛudentia aũt colligata ẽ omnibꝰ
virtutibꝰ ex eodẽ · vi · ꝓpterea phia dicit̃
nutrix omniũ virtutũ ¶ Nota ꝙ recoꝛdacõ
p̃terite felicitatis coquit hominẽ ideo dicit
Seneca · lxv · epiſtola · Illud agamus ut
iocunda nobis fiat amiſſoꝝ recoꝛdatio · hoc
autẽ contingit cũ animus p̃paratus eſt ad
amiſſionẽ eoꝝ ¶ Nota ꝙ duplex ẽ infoꝛtu=
niũ quoddã continuũ aliud interpolatum
ſiue diſcontinuũ · pꝛimũ infoꝛtuniũ ẽ ĩfelix
ſecundũ eſt infeliciſſimũ · Infoꝛtuniũ eñ
continuũ ex conſuetudine minꝰ nocet quia
dicit Seneca ĩ libꝛo de tranquillitate animi
Tollerabilius eſt bona non acquirere q̃ꝫ

acquiſita amittere · ideoq̧ letiores videbis
quos fortuna nūq̄ reſpexit q̄ q̄s deſeruit
Idem dicit in libro de ꝯſolatione filiȷ Elye
Vnū habet bonū aſſidua īfelicitas ꝙ illos
indurat quos vexat · Infortuniū aūt diſcō-
tinuū eſt cū aliquis mutat᷑ de aduerſitate
in ꝓſperitatē & iterū de ꝓſperitate in ad-
uerſitatē & tale eſt īfeliciſſimū genꝰ quia
ſepe deicit hominem in deſperationem · vn̄
pauper Henricus · O bona ꝓſperitas vbi
nūc es · nūc mea vſa ē · In luctū cithara fit
lacrimoſa lira · O mala dulcedo ſubitoq̧
ſumpta venenas · Que vere recompenſas
mellea felle graui : ·

Sed ꝙ tu īquit falſe opinionis : · Hic phīa
oſtendit Boetiū in p̄ſenti eſſe felicē ꝓpter
multa bona que adhuc poſſidet · ſc̄do ꝓbat
felicitatē fortuitā nulli poſſe totaliter eue-
nire · Tertio ꝓbat verā felicitatē in bonis
fortuitis nō conſiſtere · ſc̄a ibi · Quis ē eñ
tertia ibi · Atq̧ ut agnoſcas · Primo ponit
phīa ꝙ non debet querulari Boetius de in-
fortunio cū habundet adhuc pluribꝫ bonis
& illa bona phīa enumerat · Secundo ipſa
conſolat᷑ eū ibi · Cum igit᷑ · dicit primo · O
Boeci ꝙ tu luis · i · patiaris ſuppliciū falſe
opinionis illud nō potes iure īputare rebꝫ
nam ſi mouet te inane nomen fortuite fe-
licitatis licet · i · licitum eſt ut tu reputes
· i · computes mecum quāplurimis q̧ ꝓ &
maxīs bonis habūdes ſi igit᷑ illud bonum
tibi ſeruatur diuinitus illeſum & inuiolatū
qđ tu poſſidebas p̄tioſiſſimū in oī cenſu · i ·
theſauro tue fortune poteris ne retinēs q̄q̧
meliora iure cauſari · i · conq̄ri de īfortunio
· q · d · non · Tūc enumerat bona eius · atqui
ꝓ certe illud p̄tioſiſſimū decus humani ge-
neris ſcꝫ Symachus ſocer tuus iſte viuit
incolomis · i · ſanus quod inquam decus
non ſegnis · i · nō tardus emeres p̄tio vite
· q · d · tu tm̄ diligis eū ꝙ vitā tuam ꝓ eo
exponeres · Symachus vir totus factꝰ ex
ſapientia & virtutibꝫ ille ſecurus ſuaꝝ in-
iuriarū ingemiſcit de tuis iniuriȷs · viuit
vxor tua modeſta ingenio p̄cellēs pudore
pudicitie · & ut includam breuiter omnes
dotes · i · v̄tutes eiꝰ ipā ē ſimilis patri ſuo
ſcꝫ Symacho & ipſa exiſtēs exoſa · i · te-
dioſa huius vite tantum tibi ſeruat ſpiritū
· i · tantū ipſa viuit propter te in quo vno
ego concedo tuam felicitatē minui ꝙ vx-
or tua tabeſtit · i · triſtatur lacrimis & do-
lore deſiderio tui quid dicam liberos tuos
conſulares quoꝝ ſpecimen · i · ſimilitudo
ingeniȷ patrii · i · tui vel auici · i · aui ipſoꝝ
ſcꝫ Simachi qui fuit auus ipſoꝝ ex parte
matris elucet ut ī id etatis pueris q̄ſi dice-
ret liberi tui ſunt ſimiles patri & auo ipſoꝝ
in prudentia inquantum etas permittit ·

¶ Notādū ſicut īferius probabit᷑ ꝙ ī rebꝫ
fortuitis non poteſt cōſiſtere vera felicitas
Ideo illi qui adeptione talium reꝝ felices
ſe exiſtimabant & ex āmiſſione earum in-
felices falſa opinione decipiebant᷑ & licet
in opinione eorum ſic eſſet non tamen erat
in re · ideo dicit philoſophia ad Boetium
ꝙ tu falſe opinionis ſuppliciū luis id rebꝫ
imputare non poteſt ¶ Nota ſuppliciū falſe
opinionis eſt in animo non in re · Vnde
Seneca · xvii · epiſtola · Multis paraſſe
diuitias non fuit finis miſeriarū ſed mu-
tatio diuitiarum · Nec hoc miror non eñ
in rebus eſt vitium ſed in aīo · ſepius enim
opinione q̄ re laboramus ergo infortuniū
Boetiȷ non erat imputandum rebꝫ quia
non erat · ſed imputandum fuit ſue falſe
opinioni ¶ Nota ꝙ phīa oſtendit preſentē
felicitatem in tribꝫ conſiſtere ſcꝫ in amicis
in vxore pudica & filioꝝ ſuoꝝ prudentia
Primo enim ad felicitatem requirunt᷑ a-
mici · Nam amicus eſt pretioſiſſimum ge-
nus diuitiarum ex octaua proſa huius ſe-
cūdi & Areſtotiles · ix · ethicoꝝ · Nemo e-
ligit viuere ſine amicis habens reliqua bo-
na · & ſecundum Tulium in libro de ami-
citia · Qui amicitiam tollit de mundo ſolem
tollere videt᷑ · & Seneca in de remedȷs
fortuitoꝝ · Nihil eſt peius q̄ amicos non
habere · ſi amicum perdidiſti alium quere
& ibi cum queras vbi inuenies quere inter
artes liberales int᷑ recta & honeſta officia
quere in laboribꝫ ad menſā iſta res nō q̄rit᷑
Secundo requirit᷑ ad felicitatē pollíticam
vxor pudica que rara eſt · Vnde Seneca

in de remedijs fortuitoꝝ · Multe int̄ ꝓbas
matrimonialis ordinis ceperūt eſſe exēpla
meretriculaꝝ · q̄ꝫ multas ex coniugib9 op=
timis peſſimas videm9 · ex diligentiſſimis
diſſolutiſſimas ex liberaliſſimis rapaciſſimas
etiā ſi bonā vxorē habuiſti nō potes affir=
mare eā eſſe ꝑmanſurā in illo ꝓpoſito · nihil
tam mobile nihil tam fagum q̄ꝫ feminarū
voluntas · Tertio requirit̄ ad felicitatem
pollitica ꝓles quia ſcḋm Areſtotilē primo
ethicoꝝ nō omnino felix eſt qui ſpecie tur=
pis ē aut ſolitarius aut ꝓle carens ¶ Nota
ſcḋm Huguitionē ſpecimen eſt pulcritudo
vel ſimilitudo vl̄ ſignū vl̄ imago vl̄ noti=
tia vel experimētū vel bonū operis documētū
ſed in ꝓpoſito accipit̄ ꝓ ſimilitudine. Itm̄
ſcḋm eundē auicus · ca · cū · i · ab auo habit9
vel poſſeſſus vel ad ipſum ꝑtinens & ponit̄
quandoq̄ ꝓ antiquo: ·

Cū igit̄ precipua mortalib9: · Hic phia ex
dictis conſolat̄ Boetium dicens · Ex quo
hominib9 eſt p̄cipua cura · i · maxima cura
retinende vite · i · ſaluande vite o te felicē
ſi cognoſcas tua bona cui etiā nūc ſuppetūt
· i · habundant talia bona que nemo dubi=
tat eſſe cariora ipſa vita quare iā ſicca la=
crimas & noli flere nōdū enī oīs fortūa eſt
tibi exoſa · i · aduerſa adunū · i · omnino nec
tibi īcubuit · i · īſtetit tēpeſtas aduerſitatis
nimiū valida qn̄ tenaces anchore · i · amici
inſeparabiles herent · i · firmiter manent q̄
ſcꝫ anchore non patiunt̄ tibi abeſſe ſolamē
p̄ſentis temporis nec ſpem futuri temporis
Et dicit Boetius p̄cor ut hereant · i · ma=
neant ille anchore quia ipſis manētib9 ut=
cūq̄ · i · qualitercūq̄ res ſe habeant nos e=
natabimus euadendo aduerſitatē fortune
ſed o phia tu vides quantum decus noſtri
ornamenti · i · bonorū exteriorū quib9 orna=
bamur deceſſerit · Subiungit phia nos ꝓ=
mouim9 aliquantulū animū tuū ad ꝯſola=
tionem ſi nōdum piget te totius tue ſortis
quia maior pars ſalua tibi manet · ſed non
poſſum ferre tuas delitias qui tā luctuoſus
· i · plen9 luctu atq̄ anxius conq̄reris ali=
quid abeſſe tue beatitudini · i · tue felicitati
¶ Nota q̄ ſicut mors ē omniū amariſſima
quia omnia abſcindit ōnia deuorat & quia
aliqui iudicant ſe non timere mortē & tn̄
timēt ſcḋm Senecā ī de remedijs fortui=
toꝝ · Hic vita ē ōniū dulciſſima oīa enī ap=
petūt eſſe & viuere ideo vnūqḋq̄ naturalit̄
nitit̄ ad ſaluandū vitā qua nihil eſt carius
ſi ergo Boetius poſſedit bona que cariora
ſunt vita nō debuit ſe eſtimare miſerū ſed
magis felicē ¶ Nota q̄ phia amicos appel=
lat anchoras · ſicut enī tempeſtate incūbēte
ꝑ anchorā nauis retinet̄ & a periclitacōne
ſaluat̄ · ſic imminente aduerſitate fortune
homo fidelib9 amicis ne ſuccūbat īfortunio
ſubleuat̄ · fideles enī amici retinent hominē
impetu fortune agitatū ne totalit̄ deiciat̄
a ſua ſtabilitate ¶ Nota ſcḋm Huguitionē
ſuppetere · i · ſubminiſtrare vl̄ ſuꝑhabūdare
ſed pigere ē piger eſſe vel penitere vl̄ gra=
uare vel offendere: ·

Quis eſt enī tam compoſite felicitatis: · Hic
phia ꝓbat felicitatem nulli poſſe totaliter
euenire · Secūdo oſtendit q̄ q̄nto aliquis
eſt felicior tanto leuiori aduerſitate ꝓſter=
nitur · Tertio concludit ex his felicitatem
fortuitā eſſe amarā & miſeram · Quarto in=
uehit̄ contra homines · ſecūda ibi · Adde q̄
feliciſſimi · tertia ibi · Quā multis · quarta
ibi · Quid igitur O mortales · primo dicit ·
Quis eſt ho tam compoſite felicitatis · i · tā
copioſe felix ut nō rixet̄ · i · diſcordet ex
aliqua parte cū qualitate · i · cū diſpoſitione
ſui ſtatus · i · ſue fortune · q · d · nullus eſt ita
felix quia conditio · i · ſtatus humanorū bo=
norū eſt anxia res · i · miſera res que nūq̄
homini tota ꝓueniat vel nunq̄ ꝑpetua ſub=
ſiſtat · Tunc declarat q̄ non tota ꝓueniat
homini quia huic · i · alicui homini exuberat
cenſus · i · habundat pecunia ſed aliud ſibi
deficit quia degener ſanguis · i · ignobilitas
eſt ſibi pudori · hūc aūt · i · alium hominem
nobilitas facit notum ſed ipē incluſus an=
guſtia reifamiliaris · i · paupertatis mallet
· i · magis vellet eſſe ignotus · Ille · i · alt̄
homo circūfluus · i · circūdatus utroq̄ · i ·
tam diuitijs q̄ꝫ nobilitate ipſe deflet celibē
vitā · i · caſtam vitā quia nō poteſt forſan
ducere vxorem · Ille · i · alter felix nuptijs

ſcȝ habendo vxorē orbus · i · carens liberis
· i · pueris ipē nutrit · i · congregat cenſum
alieno heredi · Alius autē letatus ꝓle ipſe
meſtꝰ illacrimat · i · ingemiſcit delictis · i ·
ꝑ criminibꝫ filÿ vel filie ſue · Idcirco nemo
facile concordat cum conditione ſue fortune
ineſt enī ſingulis hominibꝫ aliquid qđ ipē
inexpertus ignoret vel expertus ipſum ex-
horreat & ſic rixatᷣ cū qualitate ſui ſtatus
¶ Nota ꝙ nō eſt homo tam felix quin in-
ueniat aliquā conditionē in ſe quam vellet
non habere ꝓpter quod miſera eſt conditio
humanoꝝ bonoꝝ quia nunꝙ̄ homini tota
prouenit quia aliquis contempnere omnia
poteſt ſed omnia habere nemo poteſt · Et
elicitᷣ vna ratio ex littera · Illi conditio hu
manoꝝ bonoꝝ non tota prouenit cui ſuus
ſtatus in aliquo diſplicet · ſed nullus inue-
nitᷣ tam felix cui ſtatus ſuus nō diſplicecat
in aliquo ſicut declarat in lrā ergo & cetera
¶ Item ſanguis ſeruilis conditionis dicitᷣ
degener quia homines naturalitᷣ liberi ſunt
ſed ꝑ ſeruitutē degenerant a natura ¶ No-
ta vita caſta dicitur vita celebs q̄ſi celeſtis
quia in carne viuere p̄ter carnem eſt vita
celeſtis & angelica ¶ Nota ſcđm Hugui-
tionē illacrimari eſt intus lacrimari vel cū
dolore lacrimari & eſt deponentis generis
licet ſcđm antiquos inueniatᷣ neutriꝰ ge-
neris & ſic Boetius ponit hic ī neutro ge-
nere cū dicit meſtus illacrimat :·

Adde ꝙ feliciſſimi cuiuſqꝫ :· Hic oſtendit
phia ꝙ hō magis felix leuiori aduerſitate
ꝓſternitᷣ cū hoc comparando Boetium ad
alios & dicit · Adde p̄dictis ꝙ ſenſus cuiꝰ-
libet hominis feliciſſimi · i · fortunatiſſimi
eſt delicatiſſimus · i · impatientiſſimus niſi
ad nutū ſuū cuncta ſuppetant i · habūdent
ipſe erit inſolens · i · impatiens omnis ad-
uerſitatis & ꝓſternitᷣ a ſua felicitate qui-
buſqꝫ minimis aduerſitatibꝫ adeo ꝑexigua
ſunt · i · valde exigua q̄ fortūatiſſimis detra-
hūt · i · auferūt ſummā · i · ꝑfectionē btitu-
dinis O Boeci ꝙ̄ mltos eſſe cōiectas · i · opi-
naris qui ſe arbitrentᷣ proximos eſſe celo
· i · deo ſi eis contingeret minima pars de
reliquÿs · i · de particulis tue fortune hic

locus quem tu vocas exilium eſt patria ī-
colentibꝫ · i · habitantibꝫ & ita coꝝ iudicō
ſpectat ad felicitatē · vlr ergo de rebꝫ for-
tuitis ꝯcludit · adeo nihil ē miſeꝝ niſi cū tu
putes · i · niſi ex reputatione animi tui eſ-
times & contra · i · per contrarium omnis
ſors eſt beata equanimitate · i · patientia
animi tollerantis · Quis eſt ille tam felix
qui cum dederit manus impatientie · i · cū
fuerit factus impatiens quin ipſe nō op-
tet mutare ſtatum ſuum · quaſi diceret
nullus eſt tam felix ¶ Nota ꝙ forſan ali-
quis diceret nulli homini placet ſuꝰ ſtatꝰ
ſi deeſt ſibi magnum fortunium · Sed de-
fectus modici boni non impedit complacē-
tiam ſtatus quin homo totaliter ſit felix
hoc excludit philoſophia dicens · quāto
aliquis eſt felitior tanto eſt delicatior &
quanto eſt delicatior tanto magis grauatᷣ
ex defectu modici boni & ſic feliciſſimis de-
trahitᷣ complementū beatitudinis ¶ No-
tandum ꝙ vna & eadem res eſt quā vnus
iudicat ſpectare ad miſeriam alius iudi-
cat ſpectare ad felicitatem ergo dicit phi-
loſophia locus quem tu exilium vocas in-
colentibꝫ eſt patria ¶ Nota quantumcūqꝫ
ſit homo habundans rebus fortuitis ſi ali-
quid diſplicet ſibi in ſtatu ſuo ipſe optat
ſtatum ſuum mutari cōmendando ſtatum
alteriꝰ vn̄ miles emeritꝰ laudat ſtatū mer-
catoris · econtra mercator expertus peri-
cula maxima laudat militiam · Similiter
legiſperiti laudant agricolas · & agricole
vrbanos · ſimiliter exemplum patet ī Bo-
etio de ſcolarium diſciplina de filio incon-
ſtantie qui habens diſplicentiā vnius ſta-
tus ſemper alium & aliū aſſumpſit ¶ No-
ta ꝙ dicit nihil eſt miſerū niſi cum putes
vnde dicit Seneca · ix · epiſtola · Miſer ē
qui ſe beatum non iudicat licet mundo
imperet non eſt beatus qui ſe beatum nō
eſſe putat :·

Quam multis amaritudinibꝫ :· Hic phia
oſtendit fortuitam felicitatem eſſe amarā
& miſerā dicens · Quā multis amaritudi-
nibꝫ dulcedo humane felicitatis ē reſperſa
· i · ꝑmixta que etiā ſi videatᷣ iocunda ho-

mini fruenti tamē non poteſt retineri quo⸗
minus ꝓ ut homo habeat eā cum velit ·i·
non poteſt retineri ad voluntatem hominis
& liquet ·i· manifeſtū eſt ꝙ miſera ſit bea⸗
titudo rerꝝ mortaliū q̄ nec ꝑpetua ꝑdurat
apud equanimos ·i· apud conſtantes vel
patientes nec ipſa tota ·i· ſimul delectat
anxios ·i· miſeros ¶ Nota ꝙ felicitas &
dulcedo humana non eſt ſine amaritudine
quia dicit beatus Bernhardus · Nunꝙ in
honore ſine labore · nunꝙ in ꝑlatione ſine
tribulatione · nūꝙ in ſublimitate ſine vani⸗
tate quis eſſe poteſt ¶ Item Alanꝰ in an⸗
ticlaudiano dicit · Sed nihil inuenio quod
in omni pte beate viuat quin multas no⸗
bis deferre q̄relas poſſit ſi noſtrā velit ac⸗
cuſare mineruā :·

Quid igiť o mortales :· Hic phia inuehiť
contra homines & dicit ſic · O mortales q̄re
petitis ·i· queritis extra ·i· ī rebꝫ exterioribꝫ
felicitatē poſitam intra vos error & inſcitia
·i· ignorantia confundit vos · oſtendā tibi
breuiter cardinē ·i· radicē ſumme felicita⸗
tis eſt ne aliquid tibi ꝑtioſius teipſo nihil
inquies ſi igiť fueris compos tui per tran⸗
quillitatē animi tu poſſidebis quod nunꝙ
amittere velis ſcꝫ delectationē in operatiōe
ꝑfecte virtutis nec fortuna poterit tibi au⸗
ferre ¶ Nota ꝙ duplex eſt beatitudo per⸗
fecta & īperfecta · Perfecta beatitudo ha⸗
beť poſt hanc vitā & eſt vita eterna de q̄
loquiť beatus Johānes dicens · Hec ē vita
eterna ut cognoſcant te ſolū verū deum &
quē miſiſti ihesum chriſtū · Alia eſt beati⸗
tudo imperfecta que poteſt eſſe in preſenti
vita quā phi poſuerūt conſiſtere in opera⸗
tione optime virtutis vnde radix talis be⸗
atitudinis eſt tranquillitas animi ex mode⸗
ratione & ſedatione paſſionū per habitum
virtutis · ꝑ talē aūt trāquillitatē hō efficiť
ſui compos ut non deiciať paſſionibꝫ · iſta
aūt tranquillitas non eſt querenda in rebꝫ
exterioribꝫ ſed ſolū hꝫ eſſe in aīo hominis
de qua beatitudine & tranquillitate hic lo⸗
quiť phia dicens quid igiť o mortales &
cetera · Et Seneca loquens de eadē felici⸗
tate · ix epiſtola dicit ſummū bonū extrin⸗
ſecus inſtrumenta nō querit domi colitur
ex ſe totū ē · īcipit fortūe eē ſubiectū ſi quā
partē ſui foris q̄rit · Itē Seneca · xxiii ·
epiſtola dicit · Felicitatis auiditas tuta eſt
que ſit aut vnde proueniat queris · ex bona
conſciētia ex honeſtis ꝯſilijs ex rectis acti⸗
onibꝫ ex contēptu fortuitorꝝ & · xxxi · epl̄a
dicit · Illud bonū ē querēdū qđ non fiat de
die in diē peius quid ē hoc · animꝰ · ſed hic
rectꝰ bonꝰ magnus · quid aliud voces hūc
animū ꝙ deū in corpore humano hoſpitatū
& xli epiſtola dicit · Lauda bonū ī homine
quod eripi non poteſt quod eſt ꝓpriū hoīs
queris quid ſit illud animꝰ & ratio ꝑfecta
rationale nanqꝫ animal eſt homo :·

Atqꝫ ut agnoſcas ī his :· Hic phia probat
verā felicitatē non poſſe conſiſtere in rebus
fortuitis tribꝫ rationibꝫ · ſecundā ponit ibi
Ad hec · tertiā ibi · Et quoniā · Prima racō
talis eſt · In illo non conſiſtit felicitas ho⸗
minis quod poteſt auferri ab homine · ſed
bona fortuita ſunt huiuſmodi ergo & cetera
Maior nota quia ſummū bonū ē ꝓpriū ho⸗
minis · bonū aūt qđ auferri poteſt non eſt
ſummū bonū quia illud qđ auferri nō po⸗
teſt melius ē eo qđ auferri poteſt · Minor
patet bona fortuita poſſunt auferri cū ſint
mutabilia · Vnde dicit ī lrā · Vt agnoſcas
beatitudinē nō poſſe ꝯſtare ī rebꝫ fortuitis
ſic collige ꝑ tales rationes · Si beatitudo ē
ſummū bonum nature degentis ratione ·i·
nature rationalis · nec illud eſt ſummū bo⸗
nū quod vllo modo poteſt eripi ·i· auferri
quia illud bonū quod nequeat ·i· nō poteſt
auferri hoc ꝑcellit ·i· melius eſt eo quod
poteſt auferri ex quo manifeſtū eſt ꝙ in⸗
ſtabilitas fortune nō poſſit aſpirare ·i· ac⸗
cedere ad beatitudinē accipiendā ¶ Nota
ꝙ beatitudo eſt ſummū bonū quia in tertio
huiꝰ ſecūda ꝓſa diciť ꝙ beatitudo ē ſtatꝰ
ꝑfectus agregatione omniū bonorꝝ · & bea⸗
titudo eſt ſummū bonū nature degentis ·i·
viuentis ratione ·i· nature rationalis ſicut
hominis quia hominū genus viuit arte &
ratione · ex ꝓhemio methaphiſice · Nullum
enim aliorꝝ aīaliū eſt felix · ex · x · ethicorꝝ
Bruta enī aīantia nemo felicitabit · primo

ethicoꝝ · Et talis btitudo nõ ꝯſiſtit ĩ bo⸗
nis extioꝛibꝫ ſed ĩ actu ſapiẽtie quia dicit
Areſtotiles ĩ libro polliticoꝝ · Teſtis mihi
eſt deus ꝙ in bonis exterioꝛibꝫ nõ conſiſtit
ſummũ bonũ & idem in eiſdem nos ſumus
felices & dỹ · dỹ aũt nõ ſunt felices bonis
extioꝛibꝫ ergo nec hoĩes ¶ Nota licꝫ ĩ bonis
exterioꝛibꝫ foꝛtuitis nõ ꝯſiſtat felicitas for
malit̃ & eſſentialit̃ tñ felicitas ꝯſiſtit ĩ eis
oꝛganice quia deſeruiũt ad felicitatẽ verã
ſine eñi rebꝫ exterioꝛibꝫ quaꝝ foꝛtuna eſt
dñã nõ contingit eſſe felicẽ ſupple oꝛganice
ex libꝛo de bona foꝛtuna & ex decimo ethi⸗
coꝝ · Opus eſt exterioꝛi ꝓſperitate omni
enti · Natura eñi ꝑ ſe non eſt ſufficiens ad
ſpeculandũ ſed opoꝛtet cibũ potũ & reliquũ
famulatũ ꝑexiſtere : ·

Ad hec quẽ caduca iſta felicitas vehit : · Hic
phĩa ponit ſecundã rationẽ que talis ẽ · Jlle
qui felix eſt foꝛtuita felicitate aut ſcit eam
mutabilẽ eſſe aut neſcit · ſi neſcit ẽ ignorãs
& per conſequens eſt infelix · ſi ſcit eã eſſe
mutabilẽ neceſſe ẽ ꝙ timeat ne eã amittat
cui aũt ineſt continuus timor felix eſſe nõ
poteſt · Vnde dicit in lrã ſic · Ad hec · ſ ·
ꝑdicta addã aliã rationẽ · hõ quẽ vehit · i ·
ducit iſta caduca · i · foꝛtuita felicitas vł ſcit
eã eẽ mutabilẽ vel neſcit · ſi neſcit q̃nã ſoꝛs
beata · i · q̃ felicitas beata poteſt eſſe cecitati
ignoꝛantie · q · d · nulla · Si ſcit eam eſſe
mutabilẽ neceſſe eſt ut metuat ne amittat
illud quod non dubitat poſſe amitti quare
continuus timor non ſinat ipſum eſſe felicẽ
Et foꝛſan diceres · homo non timet amiſ⸗
ſionem foꝛtune quia non curat utrum eam
amittat vel non hoc excludẽs philoſophia
dicit ſi amiſerit bonũ foꝛtuitũ & putat il⸗
lud negligẽdũ · i · nõ curãdũ tũc illud bonũ
erit valde exile qđ amiſſum ferat̃ eq̃ aĩo · i ·
eq̃li aĩo ſicut ꝯſeruatũ & ꝑ ꝯñs illud non ẽ
ſummũ bonũ ¶ Nota ex tertio huiꝰ pꝛoſa
· ix · vera & ꝑfecta felicitas facit hominem
potentẽ reuerendũ celebꝛẽ & letũ · ergo vera
felicitas excludit timoꝛem & per ꝯſequẽs
continuus timoꝛ qui excludit letitiã non
ſinit eſſe felicem · vnde Seneca · ix · epiſ⸗
tola · Jlle beatiſſimus eſt & ſecurꝰ ſui poſ⸗
ſeſſoꝛ qui craſtinum diem ſine ſolicitudine
expectat · Jtem nota ex quo felicitas con⸗
ſiſtit in ſpeculatione dei & ſubſtantiarum
ſeparatarum ipſa excludit cecitatem ig⸗
noꝛantie in qua ignoꝛantia felicitas eſſe nõ
poteſt : ·

Et quoniã tu idem es : · Hic philoſophia
ponit tertiã rationẽ que talis eſt · Si bti⸗
tudo cõſiſteret in rebꝫ foꝛtuitis cum bona
foꝛtuita finiunt̃ moꝛte hominis ſequit̃ ꝙ
omnis homo in moꝛte fieret miſer quod nõ
eſt verum quia multi per moꝛtem cõſecuti
ſunt felicitatem ſicut martires & alỹ ſãcti
qui perpeſſi ſunt maxima toꝛmenta vt ſe⸗
querent̃ beatitudinẽ in anima · dicit ergo
ſic in littera · Quoniam tu idem es hõ cui
ego ſcio eſſe perſuaſum permultis · i · valde
multis demonſtrationibꝫ mẽtes · i · animas
hominum nullo modo eſſe moꝛtales · Et cũ
ſit clarum · i · manifeſtum foꝛtuitam felici⸗
tatem finiri · i · terminari moꝛte hominis
nequit · i · non poteſt dubitari · ſi hec foꝛ⸗
tuita felicitas poteſt afferre id eſt dare
beatitudinem quin omne genus moꝛtaliũ
· i · hominum labat̃ in miſeriã in fine moꝛ⸗
tis · Sed ſi ſcimus multos ſcꝫ ſãctos que⸗
ſiſſe fructum beatitudinis nõ ſolum moꝛte
verum etiam doloꝛibꝫ & ſupplicỹs quo nã
modo · i · per quem modum pꝛeſens vita
ſupple bonis foꝛtuitis oꝛnata poteſt facere
beatos q̃ uita trãſacta · i · t̃minata nõ efficit
miſeroꝛ · q · d · nullo mõ Nota cuiꝰ ꝑſentia
eſt cauſa felicitatis eius abſentia eſt cau⸗
ſa miſerie & infelicitatis · Sicut enim nau⸗
ta per ſui pꝛeſentiam eſt cauſa felicitatis
nauis · ſic eius abſentia eſt cauſa periclita⸗
tionis eius ex ſecundo phiſicoꝝ · Si ergo
bona foꝛtuita per ſui pꝛeſentiam eſſent cau⸗
ſa beatitudinis ꝑ ſui abſentiã eſſent cauſa
miſerie · Cum aũt in moꝛte hominis bona
foꝛtuita relinquunt hominem fugiendo &
homo relinquat ea moꝛiendo omnis homo
poſt moꝛtẽ eẽt miſer & ĩfelix quod falſum
ẽ · nã multi pꝰ moꝛtẽ ꝯſequẽt̃ btitudinẽ ·
& quia foꝛſan aliquis diceret moꝛtuo hoĩe
moꝛit̃ & anima eius & ſic poſt moꝛtem hõ
nullã conſequet̃ beatitudinẽ hoc excludens

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

pħia dicit ad Boetium tu es idem ille cui
pſuaſum ē multis demōſtrationibꝰ animas
hominū eſſe immortales ¶ Nota ꝙ omnes
leges in hoc conueniūt ꝙ anima ītellectiua
hominis ſit immortalis · ſepat̄ eñ ab alÿs
ſicut ppetuū a corruptibili ex ſcd̄o de aīa &
hoc ē rationabile quia aīa ītellectiua imma-
terialis non eſt educta de potentia materie
ſed ab extra ſcʒ a deo · ipſa eñ ſcd̄m beatū
Auguſtinū creādo infundit̄ & īfundēdo
creat̄ · ꝑpter quod cū abſciſio materie ſit
cauſa ppetuitatis ꝑ cōmentatorem primo
celi & mundi · anima intellectiua immate-
rialis exiſtens ipſa eſt immortalis : ·

¶ Metrū quartū

Q Viſquis volet perhennem : · Hic
incipit quartū metrū hui? ſecūdi
quod dicit̄ metrū anacreonticū ab
inuentore · iambicum a pede predominante
dimetrū a numero pedum · cathalectū quia
deeſt vna ſillaba ad complementū metri ·
huic metro adiungit metrū feregratiū ſic
dictū ab inuentore de quo ſuperius dictum
ē · Jn hoc ergo metro pħia cōmendat vitā
mediocrē ꝑ talem methaphorā · Edificiū
conſtructū in loco nimis alto vrget̄ tem-
peſtatibꝰ ventoꝝ · & fundatū ī loco arenoſo
defluit · ſed fundatū in loco humili & ſaxo-
ſo utrūqȝ vitat incōmodū · ſic vita preſens
nimiū eleuata ꝓſperitate vel nimiū depſſa
aduerſitate frequenter euentu inopinato
calamitatibꝰ defluit · mediocris aūt ſecura
pmanet · Dicit ergo in littera · quiſquis
homo cautus volet ponere ſedē ꝑhennē · i ·
firmā manſionem & ipſe ſtabilis exiſtens
nec velit ſterni · i · deici ſonoris flatibꝰ euri
illius venti & quiſquis curat ſpernere pōtū
minantem fluctibꝰ · i · mare fluctuans ille
vitet cacumen · i · ſummitatem alti montis
& vitet arenas bibulas · i · ſiccas · Tunc
aſſignat cauſā quare debeat vitari in edi-
ficando cacumen alti montis quia illud ſcʒ
cacumē alti montis vrget · i · īfeſtat auſter
ꝓteruus · i · ventus impetuoſus · Tunc aſ-
ſignat cauſam quare debeant vitari arene
quia he ſcʒ arene ſolute · i · diſiuncte ꝑ ſic-
citatē recuſant ferre · i · nolūt portare pen-
dulū pondus · i · labile pondus · Tu ergo
fugiēs piculoſam ſortem · i · euentū amene
ſedis · i · amene manſionis & certus exiſ-
tens memento figere · i · ſtabilire domū tuā
in humili ſaxo · i · depreſſo lapide quamuis
ventus miſcens equora · i · voluens maria
tonet · i · ſeuiat ruinis · i · flatibꝰ ruinoſis tu
felix cōdit? robore · i · firmitate quieti valli
· i · munitionis & tu ſerenus · i · tranquill?
duces · i · ages euū · i · vitā tuā ridens · i ·
deridēs & ꝑ nihilo habēs iras · i · pſecutio-
nes etheris · i · aure vl̄ vēti ſeuiētis ¶ Nota
ꝙ omnis virtus ſupfluitate corrumpitur
cū virtus conſiſtat ī medio · Eſt eñ virt?
habit? electiu? ī medietate cōſiſtens recta
ratione determinatus · ideo omnis ſuper-
fluitas tanquā vitioſa vitanda eſt · Pħia
ergo docet vitare ſuperfluā ꝓſperitatem
quam deſignat ꝑ cacumē alti montis que
ꝓſperitas plerumqȝ impugnat̄ inuidia &
potentia magnatū que ꝑ ventū impellentē
deſignat̄ · Docet etiā vitare nimiā paup-
tatē quā deſignat bibula arena q̄ pauptas
recuſat ferre indigentiā neceſſarioꝝ q̄ per
pondus pendulū deſignat̄ · indigentia eñ
grauat hominē ad modū penduli ponderis
¶ Nota ſecuritas ſcd̄m Tuliū ī rhetorica
ſua eſt virtus incōmoditates imminētes &
inchoate rei affines non formidans · q̄ ſe-
curitas maxime appetenda eſt ꝑpter quod
pħia docet appetere vitā mediocrē q̄ reddit
hominē ſecurū ſcd̄m illud poeticū · Medio
tutiſſim? ibis · & Catho · Tuta mage pu-
pis eſt modicoqȝ flumine fert̄ · Quā vitam
mediocrē deſignat ꝑ humile ſaxū in quo
edificiū īpetu vēti nō deicit̄ nec inundatio-
nibꝰ tanꝗ̄ bibula arena diſſoluit̄ ¶ Nota
ꝙ duplex eſt pauptas voluntaria & leta ·
Alia inuoluntaria & triſtis · pa paupertas
eſt appetenda · ſecunda fugienda · De pri-
ma loquitur Seneca in epiſtola · Honeſta
res eſt leta pauptas pauptas eñ expedita
ſecura eſt · Et · xviii · epiſtola · O Lucille
incipe cū paupertate habere cōmertiū aude
contempnere opes · nemo alias eſt deo dig-
nus ꝗ̄ qui opes contempſerit · Secunda
pauptas ſcʒ inuolūtaria & triſtis fugiēda

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

eſt quia mortalis ē & ratione triſtitie ſtu⸗
pefacit & corrumpit naturam: ·

¶ Proſa quinta

SEd quoniā rationū iā in te: · Hic
incipit quinta pſa hui⁹ ſecundi ī
q̄ phia ponit remedia magis mo⸗
uentia Boetium ad oſtendendum ꝙ bona
fortune ſunt contempnenda & minus eſſe
dolendū de amiſſione coꝝ · iſta aūt remedia
ſunt rationes ſumpte ex conditionib⁹ par⸗
ticulariū bonoꝝ fortūe ſcꝫ diuitiaꝝ bonoꝝ
poteſtatū & glorie. Et primo oſtendit hoc
de diuitijs ꝙ nō ſunt magnopere appetēde
ponendo vnā rationē generalē reſpicientē
omnia bona fortūe · Secūdo ponit rationes
de diuitijs ibi · Diuitie · Primo intendit
talem rationem · Nullus magnopere debet
illud appetere quod nō poteſt eſſe ſuū & qđ
ī ſe ꝯſideratū ē vile · ſed oīa bona fortuita
ſunt huiuſmodi quia ſunt mutabilia ideo
nō poſſunt eē ꝓpria hoīs & in ſe ꝯſiderata
vileſcunt · ergo & cetera · vnde dicit ī lrā ·
Quoniā fomenta · i · medicamēta meaꝝ ra⸗
tionum in te deſcendunt quia ego video te
paulatim fortunā contempnere puto eſſe
utendū paulo validioribus rationib⁹ · i · ma⸗
gis mouentib⁹ · Age ē aduerbiū hortandi
ſi enī dona fortune non eſſent caduca · i ·
caſualia & momentanea · i · tranſitoria ad
modū momenti quid eſt in eis quod vnꝙ̄
queat fieri veſtrū aut pſpectū & in ſe con⸗
ſideratū nō vileſcat · q · d · nihil ¶ Nota ꝙ
bona fortūe ſunt caduca & tranſitoria quia
dicit Seneca · lxxvi · epiſtola · Omnia bo⸗
na fortune nobis accidūt ſed nō adherent
& ſi abducantᷣ ſine vlla noſtri lacrimatiōe
diſcedūt · ex quo patet ſi mutabilia ſunt ꝙ
non ſunt propria bona hominis quia ſcđm
eundem Senecā · Nihil ꝓpriū dicas quod
mutari poteſt ¶ Nota ꝙ bona fortuita ī ſe
conſiderata vileſcant quia dicit Johannes
criſoſtim⁹ · Bona fortūe ī ſeipis veteraſcūt
& conſumuntur aut ab extraneis dolo vel
violentia vel calumpnia diripiuntᷣ: ·
Diuitie ne vel veſtri vel ſui natura: · Hic
philoſophia ponit rationes de diuitijs in
ſpeciali ꝙ non ſint magnopere appetende
ſecundo probat hoc generaliter de diuitijs
ibi Quid aūt · prima diuiditᷣ in quinꝙ ptes
ſecūdum ꝙ quinꝙ ſunt genera diuitiarum
que probat nō multum eſſe appetenda ſcꝫ
pecunia gēme poſſeſſiōes veſtes & famuli ·
primo oſtendit ꝓpoſitū de pecunia ſecūdo
de gemmis ibi · An gemmarum · tertio de
poſſeſſionib⁹ ibi An vos · quarto de veſtib⁹
ibi Jam vero · quinto de famulis ibi An
vero · Primo duab⁹ rationib⁹ probat diui⸗
tias non multum eſſē appetendas · ſecūda
ibi At eadem · Prima ratio talis eſt · illa
nō ſunt multum appetenda que nec ex ſui
natura nec ex natura utentis ſunt pretioſa
diuitie ſunt huiuſmodi ergo & cetera · ma⸗
ior nota quia nihil appetitᷣ niſi bonum &
pretioſum · Minor declaratᷣ · diuitie non
ſunt bone ex ſui natura quia nō faciūt bonū
eū cui adueniūt · nec ſunt bone ex pte utētis
quia nō inqntū ꝯſeruātᷣ ſic enī faciūt hoīem
auarū nec inqntū diſtribuūtᷣ quia ſic relī⸗
quunt hominem · dicit enī in lrā · Diuitie
vl' ſunt ꝑtioſe ſui natura aut natura veſtri
utentium eis & quid earum eſt potius · i ·
pretioſius · an aurum aut vis congeſte pe⸗
cunie · i · congregate · atqui pro certe hec
ſcꝫ diuitie non ſunt pretioſe ꝯſeruando eas
quia melius nitent effundēdo · i · diſtribu⸗
endo eas ꝙ̄ coaceruando · i · retinendo eas
ſiquidē auaritia q̄ pecuniā coaceruat ſemꝑ
facit hoīes odioſos · & largitas q̄ pecuniā
effundit facit claros · i · honeſtos · ſubdit · &
ſi illud quod transfertᷣ in alteꝝ non poteſt
manere apud queꝙ̄ tūc eſt pretioſa pecu⸗
nia loquendo yronice cum ipſa vſu largi⸗
endi tranſlata in alios deſinit poſſideri ·
¶ Notādū ꝙ aliquid ē bonū dupliciᷣ vl' ex
natura ſui vel ex natura utentis · Illud di⸗
citᷣ bonum ex natura ſui quod a ſe vel in ſe
habet vnde ſit bonum & cuicunꝙ adue⸗
nit facit ipſum bonū ſicut ratio recta pax
& ſimilia · Sed illud dicitᷣ bonū ex parte
utentis quo ſi aliquis conuenienter utatᷣ
aliquid boni inde prouenit ¶ Vnde nota
ſecundum beatum Bernhardum · Solus
error hominū facit ꝙ aurū & argentū re⸗
putantᷣ pretioſa cū ſint niſi terra rubea &

alba ¶ Nota ꝙ Seneca · lxxxviii · epiſtola
ꝓbans diuitias non eſſe bonas ſic arguit ·
Quod bonū ē bonos facit · diuitie nō faciūt
bonos · ergo diuitie bone non ſunt · Item
illud qđ poteſt contingere contemptiſſimo
& turpiſſimo bonum nō eſt · diuitie aūt &
lenoni & laniſte contingūt · ergo bone non
ſunt · Item bonum ex malo nō fit · diuitie
aūt fiūt ex auaritia que mala ē · ergo bone
nō ſunt : ·
At eadem ſi apud vnū : · Hic ponit ſecūdā
rationē q̄ talis eſt · Illa nō ſunt multū ap-
petenda que a pluribꝰ non poſſunt poſſideri
& nō tranſeūt ad aliū ſine pauꝑtate alioꝝ
diuitie ſunt huiuſmodi · ergo & cetera · vñ
dicit in lr̄a · Si eadem pecunia quanta eſt
vbiq̃ gentiū · i · apud omnes gentes ſi illa
congerat̃ apud vnum hominem ipſa facit
ceteros homines inopes ſui · i · carentes · &
vna vox parit̃ tota · i · ſimul replet auditū
multoꝝ · diuitie aūt non poſſunt tranſire ī
plures niſi cōminute · i · diuiſe ī partes qđ
cū factū eſt ſcꝫ ꝙ cōminute trāſeūt ī alios
neceſſe eſt vt illos faciunt pauperes quos
relinquūt · Et tūc exclamat contra diuitias
dicens · O igit̃ ſupple dico diuitias eſſe an-
guſtas · i · artas & inopes quas non licet
pluribꝰ habere totas & que non veniunt
ad quemlibet ſine paupertate ceterorum
· i · aliorum hominum ¶ Nota ꝙ diuitie
non veniūt ad quemlibet ſine alioꝝ paup-
tate quia dicit Seneca ī de remedijs · Pe-
cuniā perdidiſti quā vt haberes alius ante
te ꝑdidit · perdidiſti pecuniam habes vno
ꝑiculo min⁹ quo te felicē ſi cū illa auaritiā
ꝑdidiſti · Et idem · lxxxviii · epiſtola dicit
Diuitie animos inflant ſuꝑbiā pariūt in-
uidiā contrahūt mentem alienant timorem
inducūt inſolentiam faciūt · nihil aūt aliud
inſolentia eſt q̄ꝫ ſpes falſe magnitudinis ·
ergo diuitie bone non ſunt : ·
An gemmarꝫ fulgor oculos trahit : · Hic
oſtendit ꝓhia ꝙ gēme non ſunt appetende
tanq̄ꝫ ꝓpriū bonū hominis intendens talem
rationē · Quicquid bonitatis vel p̄ciofitatis
eſt in gēmis hoc ꝯſiſtit in luce & ſplendore
gēmarꝫ · ſed lux gēmarꝫ nō eſt ꝓpriū bonū
hominis ſed eſt bonū ipſarꝫ gēmarꝫ ergo &
cetera · vnde dicit in lr̄a · An fulgor gēmarꝫ
trahit oculos hominū ſupple ad concupiſcē-
dum eas tanq̄ꝫ ꝓpriū bonū ſed ſi quid eſt
p̄cipui · i · p̄ciofitatis ī hoc ſplēdore illa lux
ē gēmarꝫ & nō hominū quas quidē gēmas
vehement̃ admiror homines mirari · i · mi-
rando deſiderare tanq̄ꝫ bonū ſuū · quid enī ē
carens motu anime atq̃ compage · i · con-
iūctione mēbroꝝ · q · d · quid reperit̃ ī rebꝰ ī-
animatis qđ iure videat̃ · i · videri debeat
eſſe pulchrū rei animate & rationabili na-
ture · q · d · nihil que gēme tametſi ꝑ q̄ꝫuis
trahant · i · recipiāt aliquid poſtreme pul-
chritudinis opera · i · diligentia conditoris
& ſui diſtinctione · i · ſpecifica formatione
tñ ipſe collocate infra veſtrā excellentiam
· i · dignitatē nullo modo merebant̃ veſtrā
admirationē ¶ Nota ꝙ non eſt gloriandū
de gemmis tanq̄ꝫ de ꝓprio bono quia dicit
Seneca · xli · epiſtola Nemo gloriari debet
niſi de ſuo quid enī ē ſtultius q̄ꝫ in homine
aliena laudare · quid eſt eo dementius qui
ea mirat̃ que ad aliū transferri ꝑtin⁹ poſ-
ſunt nō faciūt equū meliorem aurei freni ·
¶ Nota ꝙ quadruplex eſt pulchritudo ·
prima eſt animaliū rationaliū · ſecunda eſt
brutoꝝ ſenſibilium · tertia plantarꝫ vegita-
biliū · quarta eſt rerum inanimatarꝫ in quo
genere gemme collocant̃ ꝓpter quod dicit
ꝓhia ſi gemme trahunt aliquid poſtreme
pulchritudinis · i · vltime pulchritudinis : ·
An vos agroꝝ pulchritudo : · Hic probat
ꝓhia idem de poſſeſſionibꝰ ſicut de agris &
intēdit hanc ſentētiā · Bonitas agroꝝ vł
conſiſtit in pulchritudine eoꝝ q̄ delectant
aſpectū & talis pulchritudo non magis eſt
ipſius hominis q̄ꝫ pulchritudo florum vel
ſtellarū que etiā delectāt aſpectum hominis
& tamē nihil ad hominē pulchritudo iſtoꝝ
vel bonitas agroꝝ cōſiſtit in utilitate eoꝝ
que eſt ad ſuſtentationem hominis ſed hec
poſſeſſio agrorū non eſt multū appetenda
vt ſit ampla quia natura paucis ē contēta
vnde dicit in lr̄a · An pulchritudo agrorū
delectat vos vt gaudeatis de ea tanquā de
bono veſtro · Et dicit Boetius quid mi · i ·

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

quare non delectaret eſt em̄ pulchra portio
operis pulcherrimi · i · mundi · ſic nos gau⸗
dem⁹ facie · i · aſpectu maris ſereni · i · tran⸗
quilli · ſic · i · eadē ratione miramur celū ſy⸗
dera ſolē & lunā · Reſpondet phīa · nūquid
aliquid horū attingit te tanq̄ ꝓpriū · q · d ·
non · nūquid audes gloriari ſplendore ali⸗
cuius taliū tanq̄ tuo · q · d · non · nūquid
tu diſtingueris · i · ornaris vernis floribꝫ
certe nō · nūquid tua vbertas · i · fertilitas
intumeſcit · i · ſuperbit ī eſtiuos fructus · i ·
per eſtiuos fructus · q · d · nō · quid raperis
· i · circūdaris inanibus gaudÿs ſupple re⸗
putando iſta eſſe tu bona · quid amplexa⸗
ris externa bona ꝓ tuis · q · d · fruſtra hoc
facis quia fortuna nūq̄ faciet eſſe tua que
natura rerū a te fecit eſſe aliena · Tūc dicit
phīa · non nego quin iſta poſſunt tibi eſſe
utilia fruct⁹ em̄ terrarū ꝓcul dubio debent̄
alimentis animantiū · i · aīalibꝫ ꝓ alimētis
ſed ſi velis replere indigētiā nature ꝙ ſatis
eſt · i · ad ſufficientiā nihil ē · i · nō oportet
ꝙ petas · i · deſideres affluentiam fortune
ſupple ad dilatandū & ampliandū agros ·
natura enim paucis contenta eſt cuius ſa⸗
tietatē ſi velis vrgere · i · cogere ſuperfluis
cibis & potibꝫ illud quod infuderis ventri
ſuperfluū aut fiet iniocundū · i · triſte aut
fiet noxiū · i · ꝑiculoſum ¶ Nota ꝙ ex lrā
poteſt formari talis ratio · Si illud quod
magis videt̄ ineſſe nō ineſt nec illud quod
minus · ſed magis videtur ꝙ homo debet
gloriari de pulchritudine celi & ſtellarū &
non debet quia nihil horū ē ſuū · ergo min⁹
debet gloriari de pulchritudine agrorum &
aliarū poſſeſſionū ¶ Nota ꝙ natura nō eſt
oneranda ſuperfluis ſed eſt alenda paucis
quia paucis contenta eſt · Vnde Seneca
· xvi · epiſtola · Si ad naturam vixeris
nūq̄ eris pauper ſi ad opinionē nūq̄ eris
diues · Exiguum natura deſiderat · opinio
vero imenſum · Et beat⁹ Auguſtin⁹ dicit ·
Sumenda ſunt alimenta tanq̄ medica⸗
menta · Et Gregori⁹ · Dum venter nimia
ſatietate extendit̄ acule⁹ libidinis ſuſcitat̄
¶ Nota ꝙ Areſtotiles in quadā epiſtola
ad alexandrū dicit qui tranſgredit̄ debitū

modū ī pleno & ī vacuo nō poterit euade⸗
re furorē egritudinis & moleſtias infirmi⸗
tatum · Qui ergo appetit viuere & domi⸗
nare renuntiat deſiderio proprie volupta⸗
tis nec cōmeſtionem cōmeſtioni ſuꝑaddat
quia omnis incontinens voluntarie eſt e⸗
grotans ſecundo ethicoꝝ · & ſubdit · Au⸗
diui ab Ipocrate ꝙ conſeruauit dietas pro
quibꝫ debilitatē corpis ſuſtinebat · cui dixit
ſuus diſcipulus Doctor egregie ſi velles
bene cōmedere nō ſuſtineres tantam cor⸗
poris debilitatem · Cui reſpondit Ipocras
Ego cōmedam vt viuam non viuo vt cō⸗
medam · vnde dicit Areſtotiles ibidem ·
Alimentum propter durabilitatem eſt q̄⸗
rendum non durabilitas propter alimentū
Subdit · Multos noui qui diminuerunt
de alimento & cōmeſtione abſtinentes a
ſuis appetitibꝫ & parcentes gule viuentes
temperate per dietas qui fuerunt ſaniſſimi
corporis longioris vite & boni appetitus : ·
Iam vero : · Hic philoſophia oſtendit ꝙ
non ſit gaudēdum de pulchritudine veſtiū
tanq̄ de ꝓprio bono & arguit ſic · De il⸗
lius pulchritudine non eſt gaudendū que
non eſt hoīs pulchritudo · ſed pulchritudo
veſtiū nō ē hoīs pulchritudo ſed ē ipſarum
veſtium igit̄ & cetera · vnde dicit in lrā ·
Iam putas pulchrū eſſe · i · tue pulchritu⸗
dini aſſcribendum fulgere varÿs veſtibus
· q · d · non debes hoc putare quarum ſcꝫ
veſtium ſi ſpecies · i · pulchritudo eſt grata
· i · delectabilis intuitu ego mirabor naturā
materie veſtium · aut mirabor ingenium
· i · ſubtilitatem artificis veſtem formātis
nihil aſſcribendo tibi ¶ Nota ꝙ ſplendor
habitus exterioris non facit hominē meli⸗
orem niſi fulgeat habitus mentis interior
in eo · vnde Sēneca · Nullus dicit gladiū
eſſe bonum ſi baltheus eius deauratus ē &
vagina gemmis diſtincta · Sed gladius
bonus eſt qui bene incidit & bonum acu⸗
men habet · & mucro bonus eſt qui omne
munimen rupturus eſt · vnde ſunt verſus
Aurea nobilitas luteam ſi veſtiat ollam ·
Non ideo ſequitur hāc minus eſſe luteam ·
Item̄ poeta · Cinge caput lauro tege corp⁹

gēmis & auro · Si fueris pridē remanebis
ruſticus idem : ·

An vero te longus ordo famulorū : · Hic
pħia oſtendit nō eſſe gloriandū de multi-
tudine famulorꝝ tanq̄ de proprio bono · &
arguit ſic · Famuli aut ſunt ꝑuerſi ī moribꝫ
& ſic ſunt nociui aut ſunt bene morigerati
tūc nihil ad te quia hec ꝓbitas ē famulorꝝ
& non tua · vnde dicit in littera · An vero
longus ordo famulorꝝ facit te eſſe felicē qui
ſcꝫ famuli ſi ſint vitioſi moribꝫ tunc ſunt
ꝑnitioſa ſarcina · i · ꝑiculoſum pondꝰ ipſius
domus & ſunt vehementer inimica ſarcina
ipſi domino · ſi vero ſint ꝓbi quonā modo
· i · ꝑ quē modū aliena ꝓbitas numerabit̄
· i · computabit̄ in tuis opibus · q · d · nullo
modo · Et tūc concludit de omnibꝫ ꝑdictis
dicēs · Ex quibꝫ omnibꝫ ꝑdictis monſtrat̄
liquido · i · aperte nihil horꝝ eſſe tuū bonum
que tu computas ī tuis bonis quibꝫ ſi nihil
ineſt appetēde pulchritudinis ſupple q̄ tibi
aſcribi poterit quid ē · i · q̄re eſt ꝙ tu doleas
de amiſſis vel leteris retentis · ꝙ pro ſed ſi
ꝑdicta ſunt pulchra natura · i · ꝓpt̄ naturā
ꝓpriā quid refert id tua · i · quid ꝑtinet hoc
ad te · q · d · nihil · nam hec ſequeſtrata · i ·
diuiſa a tuis opibꝫ ꝑ ſe placuiſſent · nō em̄
idcirco ſunt ꝑtioſa ꝙ ī tuas venere diuitias
ſed quia tibi videbāt̄ ꝑtioſa ideo maluiſti
ea ānumerare tuis diuitijs ¶ Nota ꝙ ſerui
peruerſi in moribꝫ ſunt familiares inimici
domini & totius domus de quibꝫ poſtea di-
cet̄ tertio huius quinta ꝓſa non eſt peſtis
efficatior ad nocendū q̄ꝫ familiaris inimicꝰ
& ſi videt̄ aliquando amici hoc eſt ratione
vtilitatis non ratione virtutis de quibꝫ lo-
quit̄ Seneca in de remedijs dicens · Mel
muſce ſecuntur · cadauera lupi · frumenta
formice · predam ſequit̄ iſta turba nō ho-
minē ¶ Item Seneca dicit · xli · epl'a · In
homine illud laudandū eſt quod ipſius eſt
ſi familiā formoſam habet & domū pulchrā
ſi multū ſerit ſi multū venerat̄ nihil horꝝ in
ipſo eſt ſed circa ipſum · lauda in illo quod
ꝓpriū eſt quod nec auferri nec eripi poteſt

Quid autem tanto fortune ſtrepitu : · Hic
pħia oſtendit generaliter diuitias non eſſe
appetendas magnopere & facit hoc tribus
rationibꝫ · ſecundā ponit ibi · Ita ne · tertiā
ibi · Ego vero nego · Prima ratio eſt iſta ·
Illa nō ſunt multū appetenda ꝑ que hō nō
cōſequit̄ ea ꝓpt̄ que appetūt̄ · ſed ꝑ diui-
tias hō nō conſequit̄ ea ꝓpter que diuitie
appetunt̄ · appetūt̄ em̄ diuitie ꝓpter fugā
indigentie quā fugā indigentie hō nō con-
ſequit̄ ꝑ diuitias ſicut declarat in lrā dicēs
Quid aūt tanto ſtrepitu · i · labore deſidera-
tis · i · cū deſiderio inſiſtitis fortune credo
vos queritis fugare indigentiam copia · i ·
diuitijs · q · d · ideo deſideratis diuitias ut
ſuppleatis veſtram indigentiā ſed hoc cedit
vobis incontrariū quia pluribꝫ adminiculis
· i · adiutorijs ē opus ad tuendā varietatē
ꝑtioſe ſuppellectilis · i · poſſeſſionis · verūꝗ
illud eſt ꝑmultis eos indigere qui ꝑmulta
poſſident & etiā contra · i · ꝑ contrariū illi
minimo indigent qui metiant̄ · i · menſurāt
ſuā habundantiā nō ſuperfluitate ambitꝰ
· i · cupiditatis ſed neceſſitate nature No-
ta ſcd'm Senecā ꝑmultis indigent qui ꝑ-
multa poſſident · ꝓpter quod multe diuitie
nō fugant indigentiā ſed magis excitant ·
vnde poeta · Nulla ditari ratione poteſtis
auari · Vos faciūt inopes quas cumulatis
opes ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit minimum in-
digēt dicit Seneca · lxii · epl'a · Thaurus
paucissimorꝝ iugerꝝ paſcuis implet̄ · & vna
ſilua pluribꝫ elephantibꝫ ſufficit · hō terra
paſcit̄ & mari · quid igit̄ tam inſatiabilem
ventrē natura dedit nobis cū tam modica
corpora nobis dederit ut faſtiſſimorꝝ eda-
ciſſimorūꝗ animaliū auiditatē vincerenꝰ
q̄ntulū em̄ eſt quod nature dat̄ · paruo illa
educatur · non fames noſtri ventris nobis
magno conſtat ſed ambitio · ventri autem
obedientes loco animaliū numeremur non
hominū : ·

Ita ne autem nullū eſt ꝓpriū vobis : · Hic
ponit ſecundā rationē · ſecundo concludit
manifeſtū errorē hominū ibi · q̄ꝫ vero late ·
& ratio talis eſt · Illa non ſunt appetenda
quibꝫ appetitis hō putans ſe talibꝫ ornari
facit iniuriā ſuo creatori ſed bona exteriora
ſicut diuitie ſunt huiuſmodi ut declarat in

littera · ergo & cetera . Et dicit · O homines
nūquid nullū bonū eſt ꝓpriū atqꝫ inſitū · i ·
naturale & intrinſecū vobis ita ut queratis
bona veſtra in externis rebꝫ · i · in extrinſe-
cis rebꝫ & in rebꝫ ſepoſitis · i · a vobis ſeor-
ſum poſitis · q · d · immo in vobis eſt bonū
ſi conſiderare vultis ſed ſic ē verſa · i · mu-
tata conditio reꝝ vt animal diuinū ſcꝫ hō
qui eſt ſimilis deo non aliter videatur ſibi
ſplendere niſi in poſſeſſione ſuppellectilis ī-
animate · i · bonoꝝ exterioꝝ q̄ ſunt inaīata
& alia quidē ab homine contenta ſunt ſuis
bonis vos aūt homines deo conſimiles mēte
captatis · i · queritis ornamenta veſtre ex-
cellentis nature a rebꝫ infimis ſcꝫ inaīatis
quod eſt erraneū nec intelligitis quantam
iniuriā faciatis veſtro conditori ſupple ꝑ-
uertendo ordinem ab eo inſtitutū · Ille eīn
conditor volebat humanū genus preſtare
· i · p̄cellere omnibꝫ terrenis · ſed vos de-
truditis veſtrā dignitatē infra queqꝫ rerū
infima quod ꝓbatᷣ ex hoc · Nā omne bonū
ē p̄tioſius eo cuius ē bonū cū vos iudicatis
viliſſima rerū ſicut ſunt dona fortune eſſe
veſtra bona vos ſubmittitis · i · ſubicitis vos
ipſos eiſdem veſtra exiſtimatione · i · opi-
nione & hoc non immerito accidit homini
nā illa eſt conditio humane nature ꝙ tunc
tm̄ excellat ceteris rebꝫ cū ſe cognoſcit · ea-
dē tamē natura hūana redigatᷣ īfra beſtias
ſi deſierit ſe noſſe . Nā ceteris animantibꝫ
natura ē ignorare ſeſe ſed hominibꝫ venit
· i · ꝓuenit ex vitio ¶ Nota ꝙ homini eſt
inſitū ꝓpriū bonū quod eſt recta ratio que
ſemper dep̄catᷣ ad optima in cuius actu &
ſpeculatione conſiſtit felicitas quia ſapiēs
maxime ē felix · x · ethicoꝝ · & homo curās
intellectū deo amantiſſimus videtᷣ ibidē
ideo non ē querendū bonū hominis in rebꝫ
ext̄nis ¶ Nota ꝙ homo mente & ratione ē
ſimilis deo quia ſcd̄m Senecā ratio nihil
aliud eſt ꝗ̄ pars diuini ſpiritus merſa in
corpus humanū . Et dicit idem ꝙ animus
rectus eſt quaſi deus in humano corpore
hoſpitatꝰ · Et idē dicit · Diſce potius ani-
mum extollere in immenſum nobilis eīn &
generoſa res ē animꝰ ¶ Nota ꝙ hō ſeip̄m
ignorās deterior eſt beſtia · vnde Boetiꝰ
in tractu de ſummo bono allegans cōmen-
tatorem dicit · Ve vobis hominibꝫ qui de
de numero beſtiaꝝ computati eſtis diuinū
quod in vobis eſt non cognoſcentes propt̄
qd̄ ad ſupiora aſcēditis & deo ſimiles eſtis
Et ſubdit · diuinum aūt in homine vocat
intellectum & rationē ¶ Nota ꝙ nihil ꝓ-
hibet vnū & idem eſſe nobilius & ignobi-
lius quod diuerſificatᷣ ſecundum conditio-
nem ſeu conſiderationem · vnde ꝗ̄uis hō
ſecundum ſe & ſimpliciter ſit nobilior beſ-
tÿs tamen īquantum deficit ab aliquo qd̄
ſibi debetᷣ ſecundum naturam ſcꝫ cognoſ-
cere ſe quod nō debetᷣ beſtÿs ſic eſt igno-
bilior beſtia : ·
Quā vero late patet : · Hic philoſophia cō-
cludit manifeſtum errorē hominum dicēs ·
O homines ꝗ̄ late patet veſter error qui
exiſtimatis aliquid poſſe ornari ornamētis
alienis ſed illud fieri nequit · Nā ſi aliquid
lucet ex appoſitis ſibi & nō ex ꝓpͥa pulchri
tudine tunc appoſita illa laudātᷣ ſed illud
quod eſt velatum & tectum appoſitis illis
illud nihilominus perdurat · i · perſeuerat
in ſua feditate · i · turpitudine ¶ Nota ſi
aliquid eſt fetidum in ſe eius feditas non
tollitᷣ per ornatum extrinſecū · vnde dicit
poeta · Aurea nobilitas luteam ſi veſtiat
ollam · Non ideo ſequitur hanc minus eſſe
lutum · Et quidem clericus reſpondens
mulieri querēti vtrum eſſet pulchra dixit
O domina pulchra ſunt tibi appenſa : ·
Ego vero nego illud eſſe bonum : · Hic po-
nit tertiam rationem que talis ē · Illud nō
eſt multum appetendum quod nocꝫ poſſi-
denti · ſed diuitie ſepe nocuerūt poſſiden-
tibꝫ quod declarat ex duobꝫ · Primo quia
diuitie faciunt poſſidentes de ſe falſa opi-
nari vel exiſtimare · Secūdo quia faciunt
poſſidentes amiſſa ſecuritate timere · vnde
dicit in littera · Ego philoſophia nego il-
lud eſſe bonum quod nocet habenti · num
id mentior inquies minime atqui ꝓ certe
diuitie perſepe nocuerūt poſſidentibꝫ quia
quiſqꝫ homo eo ꝙ ipſe eſt auidus magis
alieni eris ipſe putat illum hominem ſolū

dignissimũ qui habet · i · possidet quicquid
vsq̄ est auri & gemmarꝝ · Tu igitᷣ homo
qui in diuitijs cõstitutus nunc ꝑtimescis
gladium & contum si intrasses callem · i ·
semitam huius vite tanq̄ viator vacuus
coram latrone securus cantares. Tunc in=
uehitᷣ contra diuitias O p̄clara beatitudo
opũ mortaliũ & loquitᷣ yronice · q · d · mie
p̄clara quã tu hõ cũ adept⁹ fueris secur⁹ eẽ
desistis ¶ Nota diuitie nocent habenti · vñ
Arestotiles primo ethicorꝝ dicit · Talem
quidem errorẽ habent bona q̄ multis con=
tingũt detrimenta ex ipsis · multi eñ ꝑpᵗ
diuitias perierũt ¶ Nota q̄ mali tm̄ diuites
reputãt esse dignos · vnde dicit Ambrosi⁹
Ita incubuerũt mores hominũ in admira=
tione diuitiarꝝ ut nemo nisi diues putetur
dignus ¶ Nota diuitie nõ reddũt hominẽ
securꝝ vnde Iuuenalis poeta · Pauca licet
portes argẽti vascula puri · Nocte iter in=
gressus contũ gladiũq̄ timebis · Et mote
ad lunã trepidabis arũdinis vmbrã · Can=
tabat vacu⁹ corã latrone viator & Seneca
· xliiii · ep̄la dicit · Nudũ latro transmittit
& ĩ obsessa via paupi pax ẽ & · lxxvi · ep̄la
dicit · Quisquis se multũ fortune dedit in=
gentẽ sibi viã ꝑturbationis fecit · vna hec
via est ad tuta vadendi externa despicere
& honesto contemptũ esse : ·

¶ Metrũ quintũ

Felix nimiũ prior etas : · Hic inci=
pit quintum metrꝝ hui⁹ secũdi q̄d
dicitᷣ p̄titacũ ab inuentore · ana=
p̄esticũ a pede predominante & ẽ dimetrũ
quia quatuor pedũ nã duo pedes vnũ me=
trũ cõstituũt & ẽ catalecticũ quia ĩ quarto
pede vna sillaba deficit ad complementum
metri · In quo metro ph̄ia cõmendat primã
etatẽ que erat sine cupiditate diuitiarꝝ de=
plangẽdo p̄sentẽ etatẽ in qua dominatᷣ &
regnat auaritia · Primo ergo cõmẽdat etatẽ
antiquorꝝ · secundo nostrã etatẽ deplangit
ibi · Vtinã modo · Primo dicit Prior etas
nimiũ felix fuit contenta fidelib⁹ aruis · i ·
fideli agricultura nec fuit ꝑdita · i · depra=
uata inerti luxu · i · graui superfluitate que
etas solebat soluere · i · remouere sera · i · tar=
da ieiunia facili glande · i · vili fructu · nec
illa etas norat · i · nouerat confundere · i ·
miscere bachica munera · i · vina liquido
melle ad faciendũ mellicratũ sicut modo fit
nec etiã nouerat miscere · i · ĩtingere lucida
vellera · i · albã lanã serũ · i · illorꝝ populorũ
tyrio veneno · i · sanguine conchiliorꝝ quorꝝ
copia apud tyrũ inuenitᷣ ad faciendũ pur=
pureũ colorem · Herba dabat eis salubres
somnos non eñ dormiebãt in lectis ebur=
neis sed in herbis & lubricus amnis · i · la=
bilis aqua dabat eis potum & pinus · i · illa
arbor altissima dabat eis vmbras · i · vm=
brosas habitationes non eñ in domib⁹ & ĩ
curiosis edificijs habitabãt · nondũ hospes
aliquis existẽs secabat · i · diuidebat naui=
gãdo alta · i · ꝓfunda maris quia adhuc nõ
erat usus nauiũ nec mercibus vndiq̄ lectis
· i · collectis viderat noua littora · i · alienas
t̃ras quia manebãt ĩ p̄ria tũc ĩ illa etate ta
cebãt seua classica · i · tube ꝉ cornua vocãtia
hoĩes ad bellũ dicta classica a calo q̄d ẽ voco
neq̄ cruor fusus acerbis odijs tinxerat · i ·
madidauerat horrida arma quia tũc nõ erat
usus armorꝝ · quid eñ · i · ꝑpter quid hos=
ticus furor vellet prior arma mouere cum
videret seua vulnera nec videret vlla p̄mia
sanguinis quia nihil erat ꝓ q̄ pugnarent
¶ Nota circa hoc q̄ dicit prior etas q̄tuor
etates distinguũtᷣ scd̄m poetas · In prima
fuerunt homines boni & simplices paucis
contenti qui cõmedebant glandes bibebant
aquã nõ colebãt vineas hãc etatẽ vocabãt
poete aureã & erat sub saturno de qua Bo=
etius loquitᷣ in l̃rã · Secunda etas dicebatᷣ
argentea que erat sub ioue cũ hoĩes magis
astuti inuenerũt agriculturã & ceperũt in=
habitare domos & plantare vineas · Ter=
tiã etatem vocabãt eneam in qua homines
ꝑpᵗ ꝓpriã curã rerꝝ ceperũt alios depellere
& se aliqualiter malitie dare · Quartã etatẽ
vocabãt ferreã q̄ñ intm̄ habũdabat malitia
& auaritia hominũ q̄ nec fides nec iustitia
mansit in terra in qua etate nos sum⁹ quã
ĩ fine Boetius deplangit ¶ Nota circa hoc
q̄ dicit inerti luxu q̄ inertia & otiũ sunt
causa luxurie · Vnde poeta · Otia si tollas

periere cupidinis artes. Item Oratius.
querit᷑ egiſtus quare ſit factus adulter.
ī prompto cauſa ē quia deſidioſus erat. Eſt
aūt triplex luxuria ex de ſcolariū diſciplia
quedā conſiſtit in coitu quedam in crapula
& quedā in veſtitu & quelibet eſt fugienda
¶ Nota circa hoc ꝙ dicit lucida vellera ſe
rū ſeres ſunt quidam homines apud quos
contexit᷑ lana de arboribꝰ. fila ergo que a
vermibꝰ qui dicunt᷑ bombices operant᷑ illa
vocat hic lucida vellera ¶ Nota ꝙ thirus ē
vermis venenoſus in cuius ſanguine intin-
git᷑ purpura. Alȳ dicūt ꝙ ſit genus con-
chilioꝝ ī q̃ꝝ ſanguine ītingit᷑ purpura q̃ꝝ
cōchiliorū copia īuenit᷑ apud tyrū in inſula
Vtinam modo noſtra redirent:. Hic phia
deplangit pſentē etatē dicens. Vtinā nr̃a
tempora. i. conditiones noſtri temporis re-
dierent modo. i. redigerentur in priſcos
mores. i. in mores antiquos ſed heu non ē
ita ſed amor. i. deſiderium habendi feruēs
ſeuior. i. piculoſior ignibus ethne illius
montis ardet. Heu quis fuit ille qui prim?
fodit. i. effodit pondera tecti auri. i. abſcō-
diti & effodit gēmas volētes latere q̃ ſunt
ptioſa pericula quia multi ꝑpter eorū pre-
tioſitatē pericula incidūt ¶ Nota Seneca ī
libro de diuiſione ſcientiaꝝ cōmendās prio-
rē etatē dicit O felix prior etas q̃ tot ptulit
ſapientes quibus velut ſtellis fulgentibus
mundi tenebras irradiaret ſed heu nunc
alȳ terrenis curis inſeruiūt. alȳ tempalis
dignitatis ambitione inardeſcunt. omnes
vere circa ſtudiū ſapientie elangueſcunt.
¶ Nota ꝙ ethna eſt mons ſicilie qui fre-
quenter ignibꝰ inardeſcit ad cuius ſimili-
tudinē habet ſe auaritia & cupiditas hoīm
que inſatiabilis nūꝗ̃ penit? extinguit᷑ vñ
Tulius in libro de finibꝰ bonoꝝ & maloꝝ
dicit. Cupiditates hominū ſunt īſatiabiles
que nō modo ſingulares ſed vniuerſas fa-
milias euertunt. Ex cupiditatibꝰ eīn odia
ſeditiones diſcordie bella naſcunt᷑ ex quibꝰ
vitā amariſſimā neceſſe eſt effici:.

¶ Proſa ſexta

Quid aūt de dignitatibꝰ:. Hec eſt
ſexta proſa huius ſecundi in qua
philoſophia oſtendit ꝙ dignitates & po-
teſtates non ſunt magnopere appetende.
Et primo probat intentum de dignitate
& poteſtate ſimul. Secundo de poteſtate
diuiſim ibi. Que vero. tertio iterato ſimul de
dignitate & poteſtate ibi. Ad hec. Primo
ītendit rationē talem. Illa nō ſunt multū
appetenda que cum aduenīūt malis faciūt
ipſos deteriores & bonos nō efficiunt me-
liores ſed dignitates & poteſtates huiuſmo
di ſunt ſicut declarat in lrã. igit᷑ & cetera.
vnde dicit ſic. Quid diſſeram. i. dicam de
dignitatibꝰ & poteſtatibꝰ q̃s vos inſcȳ. i.
ignari vere dignitatis & poteſtatis exequa
tis. i. aſſimilatis celo. i. ſummo bono q̃ ſi
ceciderit ī queq̃ īprobiſſimū. i. vitioſiſſimū
q̃ īcendia ethne illi? mōtis dederint tātas
ſtrages. i. pericula flammis eructuātibꝰ
. i. exeuntibꝰ & qđ diluuiū dederit tātas
ſtrages ſicut illi mali quibꝰ aduenīūt dig-
nitates. q. d. plura mala ꝑuenīūt ex digni-
tatibꝰ & poteſtatibꝰ maloꝝ ꝗ̃ ex incendio
ignis vel diluuio fluuȳ. & ſubdit phia.
Sicut arbitror te meminiſſe veſtri veteres
. i. antiquiores Romani cupierūt abolere
. i. delere imperium conſulare. i. dignita-
tem conſularem propter ſuperbiam cōſulū
quod imperium cōſulare fuerat principium
libertatis quia Romani liberius viuebant
ſub conſulibꝰ ꝗ̃ ſub regibꝰ. qui Romani
etiam prius abſtulerant de ciuitate nomē
regium propter eandem ſuperbiam ſcilicet
regum. Ex quo patet ꝙ dignitates faciūt
malos deteriores. Si autem poteſtates
& dignitates deferantur probis. quod
rarum eſt quid in eis aliud placet dignita-
tibꝰ ꝗ̃ probitas vtētium. q. d. nihil ita fit
. i. propter hoc fit vt virtutibꝰ non acce-
dat honor ex dignitate ſed honor accedit
dignitatibus ex virtute vtentium eis.
& ita dignitates nihil boni adiciunt ipſis
bonis ¶ Nota duplex eſt dignitas & po-
teſtas. quedam mundana ſiue temporalis
que conſiſtit in bonis temporalibꝰ exteri-
oribꝰ & in tali non conſiſtit vera felicitas
cum ſit reſperſa multis amaritudinibus
Alia ē dignitas & poteſtas aīe ſiue ſpiri-

tualis que cõſiſtit in ſcientijs & virtutibꝰ
& illa non poteſt ſuperari vitio nec aduer-
ſitatibꝰ nec proſperitatibꝰ in qua conſiſtit
beatitudo & beata vita. Vnde Ambroſius
in libro de officijs dicit. Dico beatam vitã
conſiſtere ĩ altitudine ſapientie ĩ ſuauitate
conſciẽtie & in virtutis ſublimitate ¶ Nota
ꝙ inſcij dignitates & poteſtates mũdanas
adequãt celo quia nõ recte iudicãt. iudicãt
enĩ ſcd̃m concupiſcentiam & non ſcd̃m rei
veritatẽ. imperiti enĩ velut a lõge diſtãtes a
veritate ſpeculanť primo elencoꝝ ¶ Nota
ꝙ mali dignitatibꝰ & poteſtatibꝰ p̃diti plꝰ
nocent ꝙ̃ ignis vel diluuium aquaꝝ quia
mali dignitate ſua & poteſtate extollũť in
ſuperbiã alios iugo ſeruitutis opprimendo
ꝓ quo exequendo mouenť bella quibꝰ hu-
manũ genus plus offendiť ꝙ̃ igne vel di-
luuio ¶ Nota ꝙ ciuitas romana a tempore
Romuli ſui conditoris a regibꝰ erat guber-
nata poſtea romani exigente malitia & ſu-
perbia regum ipſos deleuerunt & conſules
inſtituerũt qui etiã ꝑpter eoꝝ ſuperbiã erãt
abiecti. ex q̃ patet ꝙ dignitas & poteſtas
maloꝝ eos efficit peiores ¶ Nota ꝙ honor
nõ debeť alicui ratione dignitatis ſed potiꝰ
ratione virtutis. vnde Areſtotiles quarto
ethicoꝝ. Nõ erit vtiq; dignꝰ honore prauꝰ
exiſtens virtutis enĩ p̃miũ honor eſt vnde
ſcd̃m veritatẽ ſolus bonus ẽ honorandꝰ:.
Que vero eſt iſta veſtra:. Hic ꝓbat ſpecia-
liter de poteſtate ꝙ nõ ſit multũ appetẽda
duabꝰ rationibꝰ ſecunda ibi. Quid autẽ ẽ.
ratio talis eſt. Illa poteſtas non ẽ multũ
appetẽda que non eſt magne & fortis re-
putationis ſed tñ eſt fragilis & imbecillis
ſed poteſtas tẽporalis eſt huiuſmodi quia
per eam hõ non poteſt ſupra animã ſed tñ
ſupra corpus & ſuper ea bona que corporis
ſunt humano aũt corpore nihil ẽ imbecillꝰ
dicit ergo in lrã. Que eſt iſta veſtra experi-
bilis. i. deſiderabilis ac preclara. i. nobilis
potentia. q. d. nulla eſt nõne conſideratis
terrena animalia quibꝰ videamini p̃eſſe. ſi
enĩ inter mures videres vnum pre ceteris
ſibi vendicantẽ. i. vſurpantẽ ius ac poteſ-
tatem ſuꝑ alios mures o quanto cachinno
. i. riſu tu moueretis quia deriſibile eſſet &
talis eſt poteſtas terrena ſcʒ deriſibilis q̃
non extendit ſe niſi ad corpus. quid vero ſi
tu ſpectes. i. conſideres corpus eſt ĩbecillꝰ
. i. debilius homine. q. d. nihil quos ho-
mines ſepe necat. i. interficit morſus muſ-
culaꝝ. i. paruoꝝ vermiũ vel etiã introitus
in ſecreta. i. ĩ interiora hominis queq; rep-
tantiũ. i. ſerpentiũ quo vero. i. quomodo
quiſꝙ̃ poteſt exercere ius aliquod ĩ quẽpiã
niſi in ſolũ corpus & in fortunã. i. in bona
fortune q̃ ſunt infra corpus. q. d. nullo mõ
nũquid tu vnꝙ̃ impabis libero animo. q.
. d. nõ. nũquid tu amouebis de ſtatu ꝓprie
quietis mentẽ ſibi firma ratione coherentẽ
. q. d. nõ & hoc ꝓbat exemplo cuiuſdam
phi qui nullis tormẽtis ad hoc potuit com-
pelli ut illud faceret qđ ratio naturalis iu-
dicabat nõ faciendũ vnde dicit. Cũ quidã
tyrãnus putaret ſe adactuꝝ. i. compulſuꝝ
ſupplicijs quendã liberũ virũ. i. philoſophũ
ut ipſe ꝓderet conſcios facte coniurationis
aduerſum ſe ille liber hõ linguã momordit
atq; abſcidit & abiecit eã in os. i. in faciẽ
ſeuientis tyrãni. Ita illos cruciatus quos
tyrannus putabat eſſe materiã. i. cauſam
crudelitatis vir ſapiens fecit eſſe materiam
v̓tutis quia hoc ꝑ v̓tute non ꝑ crudelitate
ei reputatũ eſt ¶ Nota ꝙ muſcula ẽ dimi-
nitiuũ huiꝰ nominis muſca & ꝑ muſculã
dat intelligere quecũq; animalia venenoſa
vel v̓mes venenoſos & ab iſto loco recepit
autor floꝝ cũ dixit. Debilꝰ quid ſit mare
quos nece muſcula ꝑdit ¶ Nota ꝙ animꝰ
hominis liber eſt & cogi non poteſt. vnde
Seneca. Errat ſi quis ſeruitutem credit
tranſire in totũ hominẽ non enĩ tranſit in
animã quia libertas eſt in anima ¶ Nota
ꝙ homo liber & conſtans nullis ſupplicijs
vinci poteſt quia dicit Seneca in libro de
clementia. Magni animi ꝓpriũ eſt placidũ
eſſe & trãquillũ & iniurias & offenſiones
ſupbie deſpicere. & xxviii. epiſtola. tri-
ginta tyrãni Socratem circũſteterunt nec
potuerũt animũ eius infringere:.
Quid aũt ẽ:. Hic phia ponit ſecũdã racõnẽ
que talis eſt. Illa poteſtas non ẽ multum

appetēda ꝑ quā nemo poteſt facere ꝙ ali⁹
non poſſit in ipſum quod ipſe poteſt ī aliū
ſed poteſtas temporalis ē huiuſmodi ſicut
in lrā declarat ponēs duo exā de Buſiride
& Regulo. Primū exm̄ ē de Buſiride. Bu
ſirides fuit filius Neptuni ex matre Libia
qui hoſpites ſuos mactabat Hercules autē
apud ipſum hoſpitatus ipſum econtra mac-
tabat. Secūdū exemplū eſt de Regulo.
Regulus fuit conſul roman⁹ qui cū multa
bella ingeſſit cū Carthaginenſibꝰ multos
ex eis captiuauit ſed tandē ab eis fuit cap-
t⁹. Ex q̄ patet ꝙ quicquid poteſt aliquis
in aliū facere poteſt etiā illud ab alio pati.
vnde Catho. Victorē a victo & cetera. &
ꝑ conſequēs nulla eſt potentia humana q̄
hoc intercipere nō poteſt. Vnde dicit ī lrā
Quid eſt qḋ quiſq̄ꝫ poteſt facere in aliū qḋ
ipſe nō poſſit ſuſtinere ab alio. q. d. nihil
quod declarat. Nos accepimus. i. cogno-
uimus Buſiridē ſolitū. i. conſuetū necare
hoſpites ipſum fuiſſe mactatū ab Hercule
hoſpite ſupple ſuo. Aliud exemplū ponit.
Regulus conſul romanus plures penorum
. i. Carthaginenſiū captos bello coniecerat
. i. poſuerat in vincla ſed mox ipſe prebuit
manus cathenis victorꝝ. i. Carthaginēſiū
nūquid igit̄ vllā putas eſſe hominis potē-
tiam qui nō poſſit efficere ne alius valeat
in ſe qḋ ipſe poteſt in alio. q. d. nulla re-
putanda eſt hec potentia:.

Ad hec ſi ipſis dignitatibꝰ:. Hic probat
phia ſimul de dignitatibꝰ & poteſtatibꝰ ꝙ
nō habent in ſe aliquod naturale bonū ꝓpt̄
qḋ ſint appetende. ſecūdo oſtendit ꝙ idē
poteſt concludi de omnibꝰ bonis fortuitis
ibi. Poſtremo. Primo facit qḋ dictum ē
ſecundo oſtendit falſā nominationē bonoꝝ
exterioꝝ ibi De quibꝰ etiam illud. Ratio
quā intendit eſt illa. Illud qḋ in ſe natu-
ralit̄ ē bonū nō poteſt adiungi peſſimis ſed
dignitates & poteſtates peſſimis aduenīūt
ergo & cetera. maior declarat̄ ī lrā. Vnde
dicit. Si ipſis dignitatibꝰ & poteſtatibus
ineſſet aliquid naturalis & ꝓprij boni nūq̄ꝫ
ꝓuenirēt peſſimis neq̄ꝫ eñ aduerſa. i. op-
poſita ſolēt ſibi ſotiari quia natura reſpuit
vt queq̄ꝫ contraria iungant̄. i. ſtent ſimul
cū ergo nō ſit dubiū peſſimos plerūq̄ꝫ fungi
. i. uti dignitatibꝰ illud etiā liquet. i. ma-
nifeſtū eſt ipſa non eſſe bona ſui natura que
ſe peſſimis patiant̄ herere. i. commanere
quod quidē dictū de dignitatibꝰ & poteſta-
tibus dignius poteſt exiſtimari de cunctis
muneribꝰ fortune que ſcꝫ munera vberiora
. i. copioſiora ꝓueniūt ad queq̄ꝫ improbiſ-
ſimū Nota ꝙ duplex eſt bonū. vnū qḋ
conuertit̄ cū ente & ſic dignitates & po-
teſtates licet malis aduenīāt tñ ſunt bone
Aliud eſt bonū qḋ eſt quedā qualitas de-
relicta ex bonis operationibꝰ & vocat̄ bonū
moris & ſic dignitates & poteſtates bone
nō ſunt quia ut plurimū peſſimis ſotiāt̄:.
De quibꝰ etiā:. Hic philoſophia probat
ꝙ bona fortuita non poſſunt in ſuum ef-
fectum & ſic per conſequens habent falſā
denominationem arguendo ſic. Omne qḋ
eſt naturaliter bonum efficit quod eſt ei
proprium & expellit contrarium ſicut for-
titudo facit fortem velocitas velocem. ſed
bona fortune non efficiunt quod videt̄ eē
proprium quia diuitie non faciunt diuitem
cum non reſtringant auaritiam nec potē-
tia facit potentem. nec dignitas dignum
propter quod diuitie falſe nominantur.
vnde dicit in littera. de quibꝰ bonis fortu-
itis illud etiā puto conſiderandū ꝙ nemo
dubitat illum eſſe fortem cui conſpexerit
ineſſe fortitudinem & illum eſſe velocē cui-
cunq̄ꝫ ineſt velocitas. & ſic muſica facit
muſicos medicina facit medicos rhetorica
rhetores. Natura eñ cuiuſcunq̄ꝫ rei agit
quod ſibi eſt proprium & non miſcet̄ ef-
fectibꝰ contrarioꝝ. & vltro. i. ſponte re-
pellit que ſunt aduerſa. i. contraria. atqui
pro certe nec opes. i. diuitie queūt. i. poſ-
ſunt reſtringere inexpletam auaritiam
hominum. i. inſatiabilem nec poteſtas fa-
cit illum compotē ſui. i. potentē quē vitioſe
libidines retinent aſtrictum inſolubilibꝰ
cathenis. i. paſſionibꝰ & dignitas collata
improbis non modo id eſt non tantum
efficit dignos ſed prodit & oſtētat indig-
nos. Cur ita prouenit ꝙ bona fortune nō

efficiunt quod videtᷣ eis eſſe proprium hoc
eſt ideo quia vos homines gaudetis res ſe-
ſe aliter habentes ꝙ videantᷣ compellare
·i· denominare falſis nominibꝰ que nomi-
nationes facile redarguuntᷣ effectu ipſarũ
rerũ· Ideo nec ille diuitie iure poſſunt ap-
pellari cũ nõ faciũt diuitẽ· nec illa potentia
nec hec dignitas iure appellari põt ¶Nota
ꝙ diuitie nõ faciũt diuitẽ quia nõ reſtrin-
gunt auaritiam· Nam diuitie ſecundum
Senecam· xxvii· epiſtola· Sunt compo-
ſita paupertas in lege nature· talis autem
paupertas ſcd̃m legem nature excludit a-
uaritiam que inſatiabilis eſt· Natura enĩ
paucis contenta eſt ¶Nota ꝙ dignitas
improboꝝ oſtẽtat improbos quia improbꝰ
tanto a pluribus cognoſcitᷣ quanto magis
ĩnoteſcit eius viciũ· & quãto aliquis ĩ ma-
iori dignitate ↄſtituitᷣ tãto plus cognoſcitᷣ
ꝓpter quod dixit Seneca ĩ ꝓuerbys· loco
ignominie apud indignũ eſt dignitas:·
Poſtremo idem de tota fortuna:· Hic
pħia oſtendit idẽ poſſe concludi de omnibꝰ
bonis fortuitis dicens· Poſtremo· i· fina-
liter licet hoc idẽ concludere de tota fortũa
in qua nihil eſt expetendũ· i· deſiderandũ
nihil ineſſe ſibi nature bonitatis· i· natura
lis manifeſtũ eſt que fortuna nõ adiungit
ſe ſemper bonis & quibus fuerit adiuncta
bonos non efficit ¶Nota ꝙ bonũ nature
facit illud bonum cui additur ſicut muſica
facit muſicum & virtus facit virtuoſum·
ſed quia fortuna maloꝝ quibꝰ aduenit non
facit bonos patet quia nihil nature bonita-
tis ſibi ineſt· qualitᷣ aũt mali maloꝝ faciunt
bonos patebit in quarto huiꝰ ꝓſa ſexta:·

¶Metrũ ſextũ

Nouimꝰ quantas dederit ruinas:·
Illud eſt ſextũ metrũ huiꝰ ſecũdi
q̃ꝺ dicitᷣ ſaphicum ab inuentore·
trochaicũ a pede predominãte & ẽ vndeca
ſillabũ quia quilibet verſus continet ·xi·
ſillabas & ẽ acatalecticũ quia nulla ſillaba
deficit ad ꝑfectionem metri· In quo metro
pħia declarat per exemplũ ꝙ dignitates
& poteſtates malis aduenientes nõ faciũt
eoꝝ bonos & hoc declarat per Neronem qui
quanto fuit potentior tanto fuit peior· tã-
git aũt pħia quatuor malitias Neronis in
hoc metro· Prima eſt ꝙ vrbẽ romanam
incendit que arſit ſeptem diebꝰ & ſeptem
noctibꝰ ut ſpectaculo illius ignis cognoſce-
ret quantus olim fuerat ignis qñ Troya
capta arſerat· Secundũ malũ eſt ꝙ Nero
magnã partem ſenatus ſine vlla cauſa in-
terfecit· Tertiũ eſt ꝙ ꝓpriũ fratrẽ occidit
ut ſolus ſecurius regnaret· quartũ eſt ꝙ
matrem ſuã occidi fecit ut videret locum
ventris ĩ quo iacuit· Dicit ergo in littera·
Nouimꝰ quantas ruinas· i· q̃nta pericula
dederit Nero vrbe ſupple romana flãmata
·i· incenſa & ceſis· i· occiſis patribꝰ· i· ſe-
natoribꝰ qui Nero quondã ferus· i· crudelᷣ
interempto fratre ipſe etiã maduit cruore
matris effuſo· & deſignãs eius crudelitatẽ
circa matrẽ dicit· & ipſe Nero perrans· i·
tranſiẽs viſu gelidũ corpus· i· infrigidatũ
corpus matris nõ tinxit· i· madidauit ora
·i· faciem ſuã lacrimis ſed ipſe potuit ſine
omnibꝰ lacrimis eẽ cenſor· i· iudex extincti
decoris· i· interfecte matris q̃ decora fuit
tamẽ hic Nero licet ita malus eſſet regebat
populos ſceptro· i· imperiali dignitate hos
inqꝫ populos rexit quos phebꝰ· i· ſol veni-
ens ab ortu extremo videt condẽs· i· ab-
ſcondens radios ſuos ſub vndas & loquitᷣ
more poetaꝝ· q· d· ipſe rexit omnes po-
pulos qui erant ab ortu ſolis vſqꝫ ad occa-
ſum Similitᷣ regebat populos quos ſeptẽ
triones· i· ſeptem ſtelle que ſunt in maiori
vrſa que dicuntur triones quaſi teriones
quia illã plagã terũt gelidi· i· frigidi ꝑmũt
plaga enĩ ſeptẽtrionalis frigida eſt· q· d·
regebat omnes populos aquilonares & iſ-
tos regebat quos nothus· i· ille ventꝰ col-
lateralᷣ auſtro violẽtꝰ exiſtẽs torret· i· cre-
mat ſicco eſtu· i· calore nothꝰ iqꝫ reqꝫquẽs
ardentes arenas· i· calidas venit enĩ ille
ventus a torrida zona & ideo calidus eſt
·q· d· Nero etiã regebat omnes populos
auſtrales & ſic per quatuor plagas mundi
oſtendit eiꝰ poteſtatẽ ſup omnes populos
tandem celſa poteſtas· i· magna nõ valuit
vertere· i· mutare rabiẽ· i· crudelitatẽ praui

Neronis · Et tunc deplangit coniunctionē
magne poteſtatis cū magna malitia quia
multa mala ex ea prouenimunt dicens · Heu
ſupple dico eſſe grauem ſortem · i · euentum
quotiēs iniquus gladius · i · iniqua poteſtas
additꝰ ſeuo veneno · i · venenoſe crudelita-
ti ¶ Nota ſcd̄m Areſtotilē quinto ethicoꝝ
principatus virū oſtendit · malitia em̄ ho-
minis vel ꝓbitas oſtenditꝰ principatu ſicut
patet ī Nerone cuius malitia & crudelitas
in imperio ſue dignitatis apparuit · ꝓpt̄ qd̄
dixit Areſtotiles · Seuiſſima eſt iniuſtitia
habens arma · Et · vii · ethicoꝝ dicit · Si-
mile ē igitur cōparare iniuſtitiā homini in-
iuſto eſt em̄ deterior beſtia decies milies ·
plura em̄ utiq̧ mala faciet homo malus q̄
beſtia ¶ Nota p̄ter hec mala Neronis que
tangūtꝰ in lrā multo plura ipſe ppetrauit
nā dicit pħia tertio huiꝰ quinta ꝓſa Nero
Senecā familiarē ſuū p̄ceptorē ad eligēde
mortis coegit arbitrium · & quia Nero fuit
crudeliſſimus hominū ideo Seneca ſcripſit
quendā libellū ad ipſum qui intitulatꝰ liber
de clementia in quo hortatꝰ eum ad fugam
crudelitatis & ad uſum clementie qui liber
ſic incipit · Tibi ſcribere de clementia Nero
ceſar inſtitui : · ¶ Proſa ſeptima

TVm ego ſcis inquā : · Hic incipit
ſeptima ꝓſa huiꝰ ſecundi in qua
oſtēdit pħia ꝙ gloria mūdana nō
ſit multū appetēda & primo īducit Boetiū
confitentē ſe nō deſideraſſe multū predicta
ſcȝ poteſtates & dignitates niſi inquantū
ſunt materia rerū gerendaꝝ · ſecūdo oſten-
dit pħia ꝙ gloria ſit pexile bonū & ſit non
multum appetenda · ſecunda ibi · Et illa ·
Dicit primo · Tū ꝓ tūc ego Boetius īquā
· i · dixi o pħia tu ſcis ambitionē · i · cupidi-
tatem reꝝ mortaliū de quibꝰ dixiſti minimū
nobis fuiſſe dominatā ſed bene optauimus
materiam rebꝰ gerendis quo ne ꝓ ut non
conſeneſceret in nobis virtus tacita · i · nō
excitata ¶ Nota ꝙ in ſapiente nō dominatꝰ
cupiditas reꝝ tēporaliū quia pħia inducit
mobilis affluentie contemptū · ex libro de
plantis · Et Socrates cū Athenis ad ſtu-
dium ꝑgeret magnū pondus auri in mare
ꝓiecit dicens mergam te ne mergar a te ·
¶ Nota ꝙ materia reꝝ gerendaꝝ ſunt iſta
ſine quibꝰ res conuenienter geri nō poſſunt
& ſunt tria ſapientia autoritas & potentia
Sine em̄ ſapientia nihil conueniēter geritꝰ
vt de ſe patet · res etiā gerenda autoritate
ornatꝰ quia homo autenticꝰ libentiꝰ auditꝰ
& facilius ei creditur · Potentia vero mali
deprimūtꝰ & boni extolluntꝰ · hāc materiā
Boetius deſiderans potentiā & dignitates
queſiuit ¶ Nota ꝙ Boetius materiā dig-
nitatis & poteſtatis ideo queſiuit ne virtꝰ
ſua tacita conſeneſceret · i · ne dum ipſe ad
ſenectutē ꝑueniret virtus ſua tacita eſſet
dum nullus aliquid loqueretꝰ de laude ſue
virtutis vel ſcriberet · Tunc enim virtus
tacita conſeneſcit qn̄ non agit aliquis vn̄
aliꝫ loquantꝰ & dum nihil ſcribitur de ſuis
beneficiis · quia virtus habentem ꝑficit &
opus eius laudabile reddit : ·
Et illa atqui hoc vnū eſt : · Hic philoſo-
phia oſtendit gloriā mundanā nō eſſe ap-
petendam · & primo premittit ꝙ cupido
glorie multos allicit · ſecundo probat eam
eſſe exilem & vanam ibi Omnē terre am-
bitum · Primo dicit ſic · Ex quo Boetius
quādoq̧ q̄ſiuit dignitates & poteſtates ne
virtus ſua tacita ꝯſeneſceret videtꝰ ꝙ iſta
ꝓpt̄ laudem & gloriam queſiuit · ideo dicit
philoſophia · hoc vnum eſt ſcȝ cupido glo-
rie & fama optimoꝝ meritoꝝ in rem pu-
blicam que fama ſolet allicere mentes ho-
minum natura preſtantes · i · excellentes
ſed non dum · i · non adhuc perductas ad
extremā manū perfectione v̄tutum · i · ad
ſummam perfectionem que fama & gloria
q̄ ſit exilis & vacua totius ponderis · i · p̄-
tioſitatis ſic cōſidera ex ſequentibꝰ ¶ Nota
ꝙ cupido vane glorie mlt̄os allicit & de-
lectat · vnde Seneca · lxi · epiſtola dicit ·
Illud precipue nos impedit ꝙ cito nobis
placemus ſi inuenimus qui nos bonos vi-
ros dicant qui prudentes qui ſanctos non
ſumus modica laudatione contenti quic-
quid in nos adulatio ſine pudore cōgeſſerit
tanq̄ debitum putamꝰ · optimos nos eſſe
ſapientiſſimoſq̧ affirmantibꝰ aſſentimꝰ cū

ſciamus nos ſepe multa mētiri adeo ꝙ in-
dulgemus nobis vt laudari velimus in id
cui contrariū maxime facimus ¶ Nota ꝙ
duplex eſt bonitas mentis ſcꝫ naturalis &
acquiſita. Naturalis bonitas eſt ſcd̄m quā
aliqui naturalit̄ ſunt pij māſueti ſobrij &
caſti. ſed hec bonitas ſi nō emendat̄ v̄tute
& ſapiētia cito extollit hominē ad inanem
gloꝛiā. Alia ē bonitas acquiſita exercicio
virtutū & ſcientiaꝝ que non permittit ho-
minem extolli vana gloꝛia quia ſapiens
fructū ſuū ponit in conſcientia ſtultus aūt
in laude ſcd̄m Macrobiū. Ideo dicit phi-
loſophia ꝙ cupido gloꝛie allicit mētes na-
tura pꝛeſtantes nondum adhuc virtutibꝫ
perfectas ¶ Nota ꝙ fama eſt frequēs laus
optimoꝝ meritoꝝ in rem publicam. Sed
gloꝛia eſt clara noticia cū laude. vel gloꝛia
eſt late patens pꝛeconiū. i. anunciatio:.
Omnem terre ambitū:. Hic phīa oſtendit
gloꝛiā mundanā eſſe exilem nec multum
appetendam. pꝛimo oſtendit hoc ex parte
ſpacij ī quo dilatat̄. ſecundo oſtendit hoc
ex diuerſitate nationū ad quas nō diuul-
gatur. tertio oſtendit idem ex diuerſitate
moꝝ ꝓpter quos de eodē contrarie iudicat̄
quarto oſtēdit idē ex breuitate duracōis
ꝓpter quā nō perpetuat̄. ſecūda ibi. Adde
ꝙ hoc. tertia ibi. Quid ꝙ diuerſaꝝ. q̄rta
ibi. Sed ꝙ multos. Pꝛimo intendit talē
rationē. Latitudo fame conſiſtit in latitu-
dine terre ſuper quā dilatat̄. ſed terra nō
eſt lata ſuper quam fit dilatatio fame ſicut
declarat in lr̄a. ergo fama late non poteſt
diffundi & ꝑ oſequens ē exilis nec multū
appetenda. vnde dicit in lr̄a. Tu accepiſti
. i. didiciſti aſtrologicis demonſtrationibꝫ
omnē ambitū terre. i. ſpaciū terre obtinere
. i. habere rationē puncti ad ſpaciū celi. i.
ad magnitudinē celi. qđ magis exponens
dicit. Vt ſi terra conferat̄. i. compararet̄
ad magnitudinē celeſtis globi ipſa iudicet̄
pꝛſus nihil ſpacij habere. Huius igit̄ tam
exigue regionis. i. terre ī mundo fere q̄rta
poꝛtio. i. quarta pars eſt que incolatur. i.
inhabitatur ab animantibꝫ nobis cognitis
ſicut tu didiciſti a Ptolomeo hoc ꝓbante.

ſi ſubtraxeris cogitatione huic quarte pti
terre q̄ntū maria & paludes ꝑmūt. i. oc-
cupāt & q̄ntū vaſta. i. ampla regio diſtē-
dit̄ ſiti. i. ſiccitate tunc vix relinq̄t̄ homi-
nibꝫ anguſtiſſima area. i. artiſſim⁹ loc⁹ ī-
habitandi ī hoc ergo quodā minimo pūcto
puncti. i. in minima poꝛtione terre vos ho-
mines circūſepti atq̄ concluſi cogitatis de
ꝓuulganda fama de ꝓferendo. i. extollēdo
nomine. i. fama & hoc fit inutilit̄ ſed quid
habeat. i. poteſt habere gloꝛia amplum &
magnificū que artata eſt tam anguſtis &
exiguis limitibus. i. terminis. q. d. nihil
habet magnificū ¶ Nota terra reſpectu celi
nō ē alicuius q̄ntitatis ſenſibilis ſed habet
ſe ſicut punctus quia oꝛizon qui terminat
viſum noſtrū diuidit celū in duo media qđ
non eſſet ſi terra in comparatione ad celum
haberet aliquā q̄ntitatē ¶ Itē ſi terra eēt
alicui⁹ q̄ntitatis ſenſibilis reſpectu celi tūc
ſtelle nō ſemꝑ apparerēt nobis eiuſdē q̄nti-
tatis qđ patꝫ falſum quia ī ea pte ubi terra
eſſet magis gibboſa & ꝓpinquior celo appa-
rerent ſtelle maioꝛes & in oppoſita parte
minoꝛes ¶ Item minima ſtella fixa viſu
notabilis eſt maior tota terra ſi ergo talis
ſtella apparet nobis exiſtentibus in terra
ſicut punctus multo magis terra reſpectu
celi erit ſicut punctus ¶ Itē punctus eſt
quoddam indiuiſibile a quo linea equaliter
diſtans facit circulū & quia celum ex omni
parte equaliter diſtat a terra ideo terra re-
ſpectu celi habet ſe ſicut punctus ¶ Nota
ꝙ tres partes terre ſunt ihabitabiles. vna
ꝓpter nimiū calorē. due ꝓpt̄ nimiū frigus
ſed quarta pars q̄ ē temperata in caliditate
& frigiditate a nobis inhabitatur ſed quia
adhuc non tota inhabitat̄ ꝓpter maria &
paludes & ꝓpter nimiā ſiccitatē ideo dicit
phīa ꝙ quarta pars fere eſt habitabilis.
Vel dicit fere ſcd̄m alios quia eſtus ſolis
nō facit toꝛridā zonā totaliter inhabitabilē
cū quedā ciuitas dicta Zenit ſupꝛa quam
Ptolomeus dicitur fundaſſe aſtrolabium
directe ſit ſub equinoctiali. ſed dicit̄ inha-
bitabilis quia ē grauis inhabitationis ſed
vltra equinoctialē omnino eſt inhabitabilis

ꝓpter nimiũ calorẽ ❡Item dicit quartam
partẽ terre ĩhabitari ab animantibꝫ nobiſ
cognitis hoc forſan dicit ꝓpter antipedes ſi
ſunt qui nobis ſunt ignoti : ·
Adde ꝙ hoc ipſum : · Hic pħia oſtendit
gloriam non eſſe appetendã ex diuerſitate
nationũ ad quas non diuulgat̃ intendens
talem rationẽ · Diuerſe nationes & diuerſa
ydeomata nõ ſolũ impediũt ꝓmulgationẽ
fame hominũ ſed etiam vrbiũ · ſed in terra
habitabili ſunt diuerſe nationes diuerſoꝝ
ydeomatũ · ergo ꝓmulgatio fame ꝑ talia
impedit̃ & ꝑ conſequẽs nõ eſt multũ appe-
tenda · vnde dicit in lrã · Adde predicte ra-
tioni ꝙ hoc ipſum ſeptum · i · ſpaciũ breuis
habitaculi · i · parui ſpacy in quo nos ha-
bitamus incolũt · i · inhabitant plures na-
tiones · i · gentes diſtantes · i · differentes
lingua · i · ydeomate & moribꝫ & ratione
totius vite · i · ratione modi viuendi ad q̃s
nõ poteſt ꝑuenire nõ modo · i · nõ tm̃ fama
ſingulorꝫ hominũ ſed etiã nec fama vrbiũ
tũ · i · tã difficultate itineꝝ · i · viaꝝ tũ · i · tã
diuerſitate loquendi · i · ydeomatũ tũ · i · tã
inſolentia · i · inconſuetudine cõmercy quia
aliqui homines nõ conſueuerũt cũ alys cõ-
municare in cõmercys quia etate · i · tem-
pore Marci tuly ſicut ipſe Marcus tulius
ſignificat quodam loco · i · in quibuſdã ſuis
ſcriptis fama romane rei publice nondum
trãſcẽderat caucaſum montẽ & tñ fama ro-
manoꝝ erat adulta · i · ab ãtiq̃ nota etiã for-
midoloſa ꝑthis illis hoĩbꝫ & ceťis gẽtibꝫ iď
locoꝝ circa caucaſum mõtẽ · vides ne igit̃
q̃ꝫ anguſta ſit gloria q̃ꝫ compreſſa · i · ĩ mo-
dicũ redacta quã laboratis dilatare & pro-
pagare an ꝑ nũquid gloria vni⁹ hominis
romani illuc ꝓgrediet̃ · i · ꝑueniet vbi fa-
ma romani nominis · i · romane vrbis ne-
quit tranſire · q · d · nõ ❡Nota partẽ terre
habitabilẽ vocat ſeptũ quia eſt ſepta · i ·
circũdata mari · vnde Linconienſis ĩ trac-
tatu ſuo de ſpera & etiã Macrobius dicunt
ꝙ quarta portio noſtra habitabilis vndiq̃
cingit̃ mari ❡Nota ꝙ ĩſolentia ſcđm Se-
necã ẽ ſpecies falſe magnitudinis ſed ſcđm
Huguitionẽ ĩſolentia ẽ ſupbia vł fatuitas

In propoſito aũt poteſt exponi pro incon-
ſuetudine · & tunc dicit̃ ab in quod eſt nõ
& ſoleo quod eſt cõſueſco ❡Nota ꝙ cau-
caſus eſt mons quidem ſitus in parte ſep-
tentrionis ad quem non peruenerat fama
romane vrbis licet parthis & alys genti-
bus aſſidẽtibꝫ fama romanoꝝ erat formi-
doloſa · i · formidabilis : ·
Quid ꝙ diuerſarum : · Hic oſtendit gloriã
mundanam eſſe exilem ex parte diuerſi-
tatis morum propter quos de eodem apud
diuerſos contrarie iudicat̃ · & intendit
talem rationem · Contrarietas inſtitutio-
num & legum impediunt fame dilatati-
onem ſed homines contrariarum inſtituti-
onum & legum terram inhabitant ergo
diuerſitas inſtitutionũ & legum impediũt
dilatationem fame & per conſequens non
eſt multum appetenda · vnde dicit in lrã ·
Quid ſupple eſt iudicandum ꝙ mores &
inſtituta & leges diuerſarum gentium int̃
ſe diſcordãt vt illud quod apud alios iudi-
cat̃ dignum laude apud alios iudicetur
dignum ſupplicio quo fit · i · propter quod
fit vt ſi predicatio · i · dilatatio fame delec-
tat quem · i · aliquem nullo modo cõducat
· i · laboret proferre nomen · i · famã ſuam
in plurimos populos quia licet ab aliqui-
bus laudaret̃ ab alys tamẽ vituparetur ·
Erit igit̃ quiſq̃ cõtentus gloria peruagata
· i · dilatata inter ſuos · & iſta preclara im-
mortalitas fame · & loquitur yronice quia
non eſt preclara nec immortalis illa coar-
tabitur · i · conſtringetur intra terminos
vnius gentis · i · vnius ydeomatis Nota
ꝙ tanta ẽ diuerſitas moꝝ ĩ gẽtibꝫ ꝙ illud
quod reputat̃ apud alios laudabile apud
aliquos reputatur vitupabile · reputat̃ eñ
apud ſirios laudabile cõmedere parentes
mortuos ne cõmedant̃ a vermibꝫ in terra
qđ apud alios extraneos ẽ execrabile · ſi-
militer apud iudeos reputatur laudabile
ducere vxores conſanguinitate proximas
quod apud chriſtianos ꝓhibet̃ · Item in
triuallis laudabile eſt occidere patrem ſex-
agenarium & cremare ipſum quod apud
alios eſt vituperabile · vnde dicit poeta ·

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

Sunt loca ſunt gentes quibꝫ eſt mactare parentes · Eſt phas & pietas dum longa ſuperuenit etas : ·

Sed ꝙ multos clariſſimos : · Hic pħia oſtẽdit exilitatem glorie ex breuitate durationis propter quam non perpetuatur · Et diuiditur in tres partes · Primo oſtendit hoc ex hominũ obliuione · ſecundo ex temporis breuitate ibi · Vos vero · tertio oſtendit gloriã a viris virtuoſis nõ eẽ appetẽdã ibi Vos aũt · Primo dicit ꝙ fama & gloria non ſit immortalis patet quia ꝙ multos viros clariſſimos · i · glorioſos ſuis tẽporibꝫ deleuit iops · i · defectuoſa obliuio ſcriptoꝝ quãꝙ etiam ipſa ſcripta ꝓficiant quid · i · parũ q̃ ſcripta longior & obſcura vetuſtas temporis ꝑmit · i · conſumit cũ ſuis autoribꝫ quoꝝ ſunt ſcripta ¶ Nota ꝙ p ſcripturam fama geſtoꝝ tranſmittit̃ ad poſteros talis aũt ſcriptura qñqꝫ deficit vel ꝑpter inopiã ſcriptoꝝ vel quia ipſa ſcripta ĩ ſe vetuſtate cõſumũt̃ & ideo fama & gloria ĩ obliuionẽ ꝑueniũt · Vnde Saluſtius in catilinario conquerit̃ res geſtas romanoꝝ min9 eſſe famoſas ꝑpt̃ inopiã ſcriptoꝝ · athenienſium vero maioris fame ꝙ romanoꝝ ꝑpt̃ ſcriptoꝝ copiam : ·

Vos vero immortalitatẽ vobis : · Hic pħia oſtendit famã & gloriã nõ eſſe durabilem & immortalẽ ex temporis breuitate dicẽs · Vos vero homines videmini vobis propagare · i · facere immortalitatẽ cum cogitatis famã futuri temporis & in hoc fruſtra cogitatis quia exilis eſt duratio fame p tẽp9 quod ſcꝫ tempus ſi pertractes · i · compares ad infinita ſpacia eternitatis quid habes ꝙ leteris de diuturnitate tui nominis · i · tue fame · q · d · nihil ẽ · eteñ mora vni9 momenti ſi conferat̃ · i · comparet̃ decem milibꝫ ãnis habet aliquam ꝓportionẽ licet minimã · i · valde paruã quoniã vtrũqꝫ ſpaciũ tẽporis eſt finitum · ſed hic numer9 ãnoꝝ ſcꝫ decẽ milia vel eius numeri q̃ntũlibet multiplex ſicut duplũ vel triplũ non poteſt comparari ad interminabilẽ diuturnitatẽ q̃ ẽ eternitas quia finitis ad ſe inuicẽ fuerit q̃dã collacõ · i · comparatio · infiniti vero & finiti nulla vnq̃ꝙ poteſt eſſe collatio · i · comparatio · Ita fit vt fama temporis q̃nticũqꝫ ꝓlixi ſi cogitet̃ comparando cũ inexhauſta · i · infinita eternitate ipſa videat̃ non parua ſed plane nulla eẽ ¶ Nota omne qđ incipit ĩ tempore neceſſario habet finẽ in tempore cũ temp9 ſit cauſa corruptionis temporaliũ · quarto ethicoꝝ · cũ igit̃ fama ſit temporalis ĩcipiẽs in tempore ipſa deſinet ĩ tempore & p conſequens non eſt ꝑpetua ¶ Nota ꝙ temp9 q̃ntũcũqꝫ magnũ comparatũ ad eternitatẽ minimum reputat̃ & q̃ſi nullius momenti licet eñ finitoꝝ ad ſe inuicẽ poſſit eſſe comparatio & inter ipſa poteſt eſſe ꝓportio tñ finiti ad ĩfinitũ nulla poteſt eſſe comparatio Cũ igit̃ eternitas ſit duratio infinita tota ſimul exiſtens & tempus q̃ntũcũqꝫ magnũ ſit finitũ · tempus nullã habebit ꝓportionẽ ad eternitatẽ & p conſequens fama q̃nticũqꝫ ꝓlixi temporis compata ad eternitatẽ nulla videt̃ eſſe : ·

Vos autem niſi ad populares aures : · Hic pħia oſtendit gloriã a viris virtuoſis nõ eſſe curandã & hoc duabꝫ rationibꝫ · ſecũda ibi · Quid aũt ẽ · Prima ratio ẽ illa · Illud quod ſpectat ad leuitatẽ arrogantie a ſapientibꝫ non eſt curandũ · ſed gloria ꝑpt̃ quã homo recte facit ꝑpter laudes hominũ illa ſpectat ad leuitatẽ arrogãtie & ẽ digna deriſione ergo & cetera · ꝙ aũt talis arrogantia ſit quedã deriſio declarat in littera & dicit · Vos homines neſcitis recte facere niſi ad populares aures · i · ad populorum cõplacẽtias & ad inanes rumores & laudes & vos poſtulatis · i · deſideratis premia de ſermunculis alienis relicta · i · poſtpoſita p̃ſtantia · i · dignitate veſtre ꝯſciẽtie & virtutis propter quã deberetis recte operari accipe · i · conſidera ꝙ feſtiue · i · glorioſe aliquis illuſerit · i · deriſſerit quẽdã dicentẽ ſe eſſe philoſophum in leuitate huiuſmodi arrogantie · Nam cum quidã tyrãnus eſſet adorſus contumelÿs · i · incepiſſet alloqui contumelioſe quendã hominẽ qui induerat · i · uſurpauerat ſibi falſum nomẽ philoſophi nõ ad uſum vere virtutis ſed ad ſupbã gloriã & tyrannus adieciſſet · i · dixiſſet ſe

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

iam ſciturũ an iſte eſſet philoſoph⁹ ſiquidẽ
illatas ſibi iniurias patienter leniterq̨ tol⸗
leraſſet · ille qui dixit ſe phm pauliſper pa⸗
tientiã aſſumpſit ſcꝫ ĩ principio & accepta
contumelia a tyrãno velut ſibi ĩſultãs ĩquit
ad tyrannũ intelligis ne me eſſe phm · tũc
ille tyrãnus mordacit̃ ĩquit intellexerã te
phm eſſe ſi tacuiſſes ¶ Nota ſcd̃m cõmen⸗
tatorẽ in ꝓlogo octaui phiſicoꝝ ver⁹ phs
debet eſſe pfect⁹ omnibꝫ generibꝫ virtutũ
& p conſequẽs debet eſſe magnanim⁹ ſed
ſcd̃m Senecã in libro de clementia mag⸗
nanimi eſt iniurias & offenſiones ſuperbi
deſpicere & p ↄſequẽs verbis cõtumelioſis
prouocari nõ debet ¶ Itẽ veri philoſophi
eſt non vinci a paſſionibꝫ ſed potius debet
moderare & refrenare paſſiones cũ virtus
conſiſtat in moderatione paſſionũ · Vnde
Areſtotiles quarto ethicoꝝ dicit · Mãſuet⁹
vult ĩperturbat⁹ eſſe & nõ duci a paſſione
Vnde quidã phs contumelioſe ſibi ĩſultãti
dixit · Tu didiciſti maledicere ſed ego di⸗
dici maledicta contempnere :·

Quid aũt eſt quod ad p̃cipuos viros :· Hic
phia ponit ſecundã rationẽ que talis eſt ·
Homines virtuoſi vl' totalit̃ moriũt̃ corpe
& aĩa vel aĩa viuit poſt mortẽ · ſi totaliter
moriũt̃ nihil ſpectat ad eos de gloria poſt
mortem · ſi anima eoꝝ viuit poſt mortem
illa petit celum ſpernens omne terrene ne⸗
gociũ & ſic nihil ad eam de terrena gloria
ergo apud virtuoſos homines nulla debet
eſſe cura de gloria · Dicit ergo in littera ·
Quid eſt quod ad p̃cipuos · i · ad virtuoſos
viros attineat de fama poſt reſolutũ corp⁹
extrema morte · q · d · nihil · de his enĩ viris
eſt ſermo noſter qui petũt · i · q̃rũt gloriã
virtute · i · operibꝫ virtuoſis · Nã ſi homines
toti moriũt̃ corpore & aĩa vt quidã putãt
quod tñ noſtre rationes · i · philoſophice
rationes vetãt · i · ꝓhibent credi quia ſcd̃m
phiam anima intellectiua eſt immortalis ·
nulla ẽ omnino gloria poſt mortẽ cum iſte
õnino nõ extet · i · nõ ſit cuius ea gloria eſſe
dicit̃ · Sin vero mẽs bene ſibi ↄſcia · i · illeſa
reſoluta · i · liberata terreno carcere · i · a
corpore poſt mortem libera petit celum · nõ⸗
ne ipſa anima que celo fruẽs gaudet ſe ex⸗
emptam terrenis ipſa ſpernit omne terrenũ
negociũ & p ↄſequẽs terrenã gloriã · q · d ·
ſic ¶ Nota q̧ ad virtuoſos nihil ſpectat de
fama nec in preſenti vita nec in futura · nõ
in p̃ſenti quia dicit Seneca in prouerbÿs
q̧ plurimi curant famam pauci aũt cõſci⸗
entiam · & tales pauci curantes cõſcientiã
ſunt v̇tuoſi & philoſophi de quibꝫ loquit̃
Boetius in fine tractatus de ſummo bono
dicens · Pauci ſunt viri honorandi ſicut
philoſophi qui contempnunt deſiderium
ſenſus & ſecuntur deſiderium intellectus ·
Plurimi autem ſunt qui curant famam ·
ſicut ſunt vulgares qui relicta virtute cõ⸗
ſcientie propter laudes hominũ recte faci⸗
unt de quibꝫ dicit ſcriptura · Amen dico
vobis receperunt mercedem ſuã · Nec etiã
fama ſpectat ad viros virtuoſos in futura
vita qui virtuoſi ſi totaliter moriũt̃ nihil
ad eos de fama · Si aũt anima viuit poſt
mortem iſta euolat ad celum & nihil curat
de fama ſpernit omne terrenum negotium
& potius gaudet quia eſt exempta a curis
terrenis & gaudio celeſti fruit̃ ineternũ :·

¶ Metrum ſeptimum

Qvicunq̨ ſolam mẽte p̃cipiti petit
Hic incipit metrum ſeptimũ hui⁹
ſecundi quod dicit̃ archiloycũ ab
inuentore · iambicum a pede p̃dominante
& conſtat ex primo verſu trimetro · ſecũ⸗
do dimetro · in quo metro philoſophia do⸗
cet quomodo gloria ſit contempnenda ex
conſideratione amplitudinis celi & ſtricti⸗
tudinis terre · dicens · Quicunq̨ petit id eſt
deſiderat precipiti mente ſolam gloriam &
credit iſtã eſſe ſummũ · i · p̃cipuũ int̃ appe⸗
tenda iſte cernat · i · conſiderat plagas e⸗
theris · i · partes celi late patentes & cer⸗
nat artum ſitum terraꝝ · i · ſtrictum ſpatiũ
terre in comparatione ad celum ille pude⸗
bit · i · verecundabit̃ aucti nominis · i · auc⸗
te fame ſue non valentis replere breuem
ambitum · i · paruum ſpatiũ terre · Et tũc
exclamat dicẽs O propter hoc miror quid
· i · propter quid ſuperbi geſtiunt · i · cupiũt
fruſtra leuare · i · extollere colla ſua mor⸗

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

tali iugo · i · mortali fama · licet enĩ fama
diffusa means · i · transiens per remotos
populos explicet se linguas · i · p linguas
populoꝝ & licet magna domus tua · i · no-
bilis parẽtela vel familia tua fulgeat claris
titulis · i · laudibꝰ tamẽ mors spernit altam
gloriam & mors pariter · i · simul inuoluit
humile caput · i · miseꝝ hominem & celsum
· i · nobilẽ vel diuitẽ · & mors equat infima
summis nulli parcendo qđ declarat dicẽs
Vbi nũc manent ossa fidelis ffabricÿ quid
Brutus aut rigidus Catho supple ẽ · q · d ·
quid manet de gloria coꝝ post mortẽ utiq
modicũ scꝫ illud manet ꝙ tenuis fama · i ·
exilis supstes · i · manẽs signat inane nomẽ
coꝝ pauculis litteris scriptis ĩ epithaphÿs
coꝝ sed quid · i · ad quid nouimus decora
vocabula scripta nũquid intelligit̃ per ea
ipos eẽ ꝯsumptos · i · mortuos · q · d · imo ia-
cetis ergo mortui ꝑꝰ ignorabiles nec fa
ma efficit vos notos · Et quia aliquis dice-
ret licꝫ ipi sint mortui copre tñ viuũt scđm
famã · dicit phia · Si putatis vitã vestram
longius trahi · i · prolongari aura mortalis
nominis · i · splendore mortalis fame cũ sera
· i · vltima dies vobis hoc rapiet · i · famam
auferet iã vos manet · i · expectat secunda
mors · q · d · si estis prius mortui corpore &
fama manens est vita vestra illa cessante
secũdario moriemini Notabĩ ffabricius
fuit ꝯsul roman? qui cũ mitteret̃ pugnare
contra Pirrũ regẽ epirotaꝝ rex promisit
sibi partẽ regni sui ut trasiret ad ipsum qđ
ffabricius contempsit · sequẽti ãno Pirrus
obtulit sibi magnã pecumã auri ut traderet
sibi Romanũ imperiũ · cui ait ffabricius ·
Roma non vult aurum sed vult imperare
habentibꝰ auꝝ propter hoc ipse dictus fuit
fidelis ffabricius · Dicit̃ etiã de ffabricio
ꝙ cum quidã ad eum venisset ꝓmittens se
Pirrũ regẽ occisuꝝ si ffabricius sibi pecu-
niã aliquã dare vellet · ipse vero ffabricius
hũc traditorẽ ligatũ misit ad Pirrũ ꝓ tali
scelere puniendum cui tũc Pirrus dixit ·
Possibilius est solem a suo tramite deuiare
ꝙ̃ ffabriciũ a via recte rationis discedere ·
Nota ꝙ Brut? fuit prim? ꝯsul roman?
qui amore libertatis & iusticie ꝓpt̃ stuprũ
Lucrecie plurima egit & multa bella pro
romanis inÿt ꝓpter quod etiã famosus fuit
Nota ꝙ Catho dictus est rigidus ꝓpt̃
rigorẽ animi qui ad nihil turpe flecti po-
tuit & tante iusticie fuit ut Lucanus ipm
dÿs compararet in iudicanda causa q̃ fuit
inter Juliũ cesarem & Pompeiũ dicens ·
Victrix causa dÿs placuit sed victa Ca-
thoni · & de hoc magis patebit quarto hui?
ꝓsa sexta : ·

Prosa octaua

Sed ne me inexorabile : · Jsta est
octaua & vltima ꝓsa hui? secũdi
& quia phia ostendit bona fortũe
non multũ esse appetenda aliquis putaret
ꝙ in fortuna nihil esset boni ideo iã ostẽdit
phia cuiusmodi bonũ sit in fortuna & ꝓbat
fortunã aduersã plus esse bonã ꝙ̃ ꝓsperam
& primo p̃mittit suã intentionẽ · secundo
ꝓbat intentũ ibi · Jlla enĩ · Primo dicit ·
O Boeci ex dictis patet ꝙ fortuna ẽ con-
tempnenda sed ne putes me gerere · i · fa-
cere bellũ inexorabile · i · iplacabile contra
fortunã supple scias ꝙ aliquando ẽ · i · con-
tingit ꝙ ipsa fortuna fallax non nihil · i ·
aliquid boni mereat̃ de hoibꝰ eo ꝙ aliquod
bonũ euenit hoibꝰ ꝑ eã tum scꝫ cũ fortuna
se aperit manifestando suam falsitatẽ cum
detegit frontẽ ꝑ sui aduersitatẽ cũ ꝓfitet̃
mores suos ꝑ instabilitatẽ · Et subdit phia
nõdũ forte itelligis quid loquar quia miꝝ
est qđ ego gestio · i · cupio dicere coq · i ·
ideo vix queo explicare sententiã verbis ·
Etenĩ ego reor · i · opinor aduersã fortunã
plus ꝓdesse hominibꝰ ꝙ̃ ꝓsperam Nota
qñcũq ĩ aliquo dicto videt̃ eẽ repugnãtia
illud videt̃ mirabile dictũ · sed dicere for-
tunã aduersam hominibꝰ ꝓdesse videt̃ esse
quedã repugnãtia ĩ dicto nã esse aduersum
alicui & sibi ꝓdesse adinuicem repugnant
ideo dicit phia mirũ est qđ gestio dicere
scꝫ fortunã aduersã magis ꝓdesse ꝙ̃ ꝓsperã
Jlla enĩ semp specie felicitatis : · Hic phia
ꝓbat intentũ ꝙ fortuna aduersa melior sit
ꝙ̃ ꝓspera tribꝰ rationibꝰ · secũda ibi postreo
tertia ibi An hoc · primo dicit · Jlla fortũa
prospera semp mentit̃ cũ videt̃ · i · aparet

blanda ſpecie felicitatis · i · ꝓſperitatis ſed
hec · i · fortuna aduerſa ſemꝑ vera eſt cum
de monſtrat ſe eſſe inſtabilē ſui mutatione
oſtendit enī ſe eſſe talē q̄lis eſt & ita per eā
non decipiūt homines · ſed illa ſcʒ ꝓſpera
fortuna confidentes in ſe fallit · hec autem
aduerſa fortuna hominē īſtruit oſtendendo
ꝙ non ſit confidendū ꝓſpere fortune ꝓpt̄
eius mutabilitatē · Illa ſcʒ ꝓſpera fortuna
ligat ſcʒ fallendo mentes fruentiū hominū
ſpecie bonoꝝ mendacium · hec ſcʒ aduerſa
fortuna abſoluit · i · liberat ſcʒ mentes hoīm
cognitione fragilis · i · tranſitorie felicitatis
Et tūc recolligit effectus vtriuſq̧ fortune
dicens · Itaq̧ illā ſcʒ ꝓſperā fortunā vides
ventoſam · i · ſuperbā fluentem · i · ꝓdigā
& ſui ipſius ignaram · nam homines in ꝓ-
ſperitate continua ſeipſos non cognoſcunt
hanc ſcʒ aduerſā fortunam tu vides ſobriā
& ſuccinctā · i · humilem non ſuperbam &
prudentē exercitatione aduerſitatis ¶ No-
ta ꝙ ex iſta lrā poſſunt formari tres ratio-
nes ꝙ fortuna aduerſa melior ſit ꝓſpera ·
Prima ratio ē iſta · Bona fortuna ī ſpecie
vere felicitatis decipit habentē ipſam · ſed
fortuna aduerſa nō decipit ſed vera ē oſtē-
dens ſe talem qualis eſt · ergo aduerſa
melior eſt q̄ꝫ ꝓſpera · Secunda ratio eſt ·
Proſpera fortuna ligat mentes hominum
mendacibꝫ bonis · ſed aduerſa liberat mētes
a falſa felicitate · ergo eſt melior · Tercia
ratio · Proſpera fortūa reddit homines ſui
ignaros · ſed aduerſa facit homines ſapiē-
tes · ergo melior eſt q̄ꝫ proſpera : ·
Poſtremo felix a vero bono : · Hic philo-
ſophia ponit ſecundā rationē q̄ talis ē · Que
cūq̧ fortuna trahit ad īquiſitionē veri boni
illa melior eſt q̄ꝫ q̄ retrahit a vero bono · ſed
fortuna aduerſa ē huiuſmodi · ergo & cetera
Vnde dicit ī lrā · Poſtremo felix · i · pro-
ſpera fortūa cū ſuis blādicijs trahit deuios
· i · errātes a vero bono ſed aduerſa fortuna
plerūq̧ retrahit vnco · i · tenaculo reducēs
ad vera bona ¶ Nota ꝙ quia ꝓſpera fortūa
videt̄ eſſe ꝓpinqua felicitati eo ꝙ ſine bo-
nis fortune non contingit eſſe felicē · ex de
bona fortūa · ideo ſuis blandicijs trahit ho-
minem ſenſualem a vero bono qđ conſiſtit
in ſpeculatione dei · aduerſa autem fortuna
quia oſtendit proſperā fortunā eſſe muta-
bilem ipſa reducit hominem ad verū bonū
quod eſt immutabile : ·
An hoc inter minima eſtimandū putas : ·
Hic phīa ponit vltimā rationē q̄ tal' ē · Illa
fortuna eſt melior ꝑ quā cognoſcunt̄ veri
amici · ſed aduerſa fortuna eſt talis igit̄ &
cetera · vnde dicit in littera · An ꝑ nūquid
putas hoc eſſe eſtimandum inter minima
bona ꝙ hec aduerſa fortuna detexit · i · mō-
ſtrauit tibi mentes · i · corda fidelium ami-
coꝝ q̄ſi diceret · illud eſt bonū de maximis
bonis & hec ſupple proſpera fortuna ſecre-
uit · i · diſtinxit tibi certos amicos & am-
biguos vultus ſodalium · i · amicoꝝ · q · d ·
aſpera fortuna docuit te diſcernere inter
veros amicos & falſos quia ꝓſpera fortuna
a te diſcedens abſtulit ſuos · i · qui erant
amici ratione proſperitatis & reliquit tuos
amicos qui te dilexerunt non propter tua
O quanti · i · quanto ꝑ̄tio tu emiſſes hoc in-
teger · i · ī integritate fortune cōſtitutus cū
videbaris tibi fortunatus vt potuiſſes cog-
noſcere veros amicos nunc deſine · i · ceſſa
querere opes · i · diuitias amiſſas quia in-
ueniſti veros amicos qui ſunt ꝑ̄tioſiſſimum
genus diuitiarum ¶ Nota in aduerſitate
falſi amici fugiunt ſed in tēpore ꝓſperitatis
manēt · vnde Seneca in libro de remedijs
Quem tu felicem credis illū multi comitāt̄
vt mel muſce ſecūt̄ cadauera lupi frumē-
ta formice ꝑ̄dam iſta turba ſequit̄ nō ho-
minem ¶ Nota ꝙ aduerſa fortuna oſtēdit
fideles amicos · vnde Seneca · xx · epiſto-
la · Turba familiaris cum a te paſci deſie-
rit ipſa te nō paſcet & qđ tu beneficio tuo
ſcire nō poteras paupertate ſcies illa veros
amicos retinebit diſcedit quicunq̧ non te
ſed aliud ſequebat̄ · eſt aūt propter hoc
vnum amanda paupertas ꝙ a quibꝫ ame-
ris oſtēdit · vn̄ pauꝑ henric⁹ Preualet hoc
ſolo mala ſors ꝙ monſtrat amicos · Qui
boni qui mali monſtrat vtranq̧ viā · Item
poeta · Tempore felici non cognoſcuntur
amici · Sorte patet miſera que ſit dilectio

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

vera · Item alibi · Cum fueris felix multos
numerabis amicos · Tempa ſi fuerint nu-
bila ſolus eris · Item Thobias · Fluctuat
ad cenſum venalis amicus egenum · Sed
verus refouet vt fabricatꝰ amor ¶ Nota ꝙ
fidelis amicꝰ eſt ꝑcioſiſſimū genꝰ diuiciaꝝ
quia amicus · ix · ethicoꝝ eſt alter ego · i ·
amicoꝝ eſt idem velle & nolle · Nemo enim
eligit viuere ſine amicis habens reliq̄ bona
Et Seneca · ix · epiſtola dicit · Sapiens &
ſi contentus ſit ſeipſo tamen amicū habere
vult ꝓpt̄ nihil aliud niſi vt exerceat ami-
ciciā ne tā magna virtus lateat · Et Tuliꝰ
ī libro de officijs dicit · Honores diuicie &
dignitates nūq̄ȝ ſunt amicicie anteponēde

¶ Metrū octauū

Quod mundus ſtabili fide : · Hic
incipit octauum & vltimum me-
trum huius ſecundi quod dicitur
glicomcum ab inuentore · amphymacrū a
pede ꝑdominante & eſt amphymacrꝰ pes
antiquoꝝ ꝯſtans ex prima & vltima lōga
& duabꝫ breuibꝫ medijs dictus ab amphi
quod eſt circū & macros longū q̄ſi habēs
circūquaq̄ʒ longam ſillabā · In quo metro
phīa cōmendat amorē ex q̄ dixit ꝙ amici
ſunt ꝑcioſiſſimū genus diuiciaꝝ · Et primo
cōmendat amorē diuinū · Secūdo oſtēdit
quomodo humana natura amicicia cōſer-
uat̄ ibi · Hic ſanctos · Primo facit hoc q̄d
dictū eſt · Secundo oſtendit ꝙ ablato di-
uino amore omnia corrumpunt̄ ibi · Hic ſi
frena · Primo dicit · Amor diuinus regēs
terras ac pelagus & imperitans · i · frequēt̄
imperans celo ille amor ligat hāc ſeriē · i ·
concordiā reꝝ ꝙ mūdus ſtabili fide variat
concordes vices · i · alternationes temporū
anni noctis & diei & ꝙ ſemina pugnantia
· i · elementa contraria tenent ꝑpetuū fedꝰ
· i · concordiā ne vnū totalit̄ aliud corrūpat
ꝙ phebꝰ · i · ſol curru aureo ꝓuehit · i · ꝓdu-
cit roſeū diē · i · clarū diē · idē amor facit vt
phebe · i · luna imperet · i · ꝑſit noctibꝫ quas
noctes heſperꝰ · i · ſtella veſpertina duxerit
· i · adducit & vt auidū mare ad exeundum
coerceat fluctus ſuos certo fine · i · determi-
nato fine ne liceat ſibi tēdere · i · extēdere la-
tos terminos vagis terris · i · amplis terris
ſupple totaliter cooperiendo terrā ¶ Nota
ꝙ Tulius loquens de amicicia dicit · Ami-
cicia ē virtus mouēs ſuꝑiora ad ꝓtectionē
inferioꝝ & inferiora ad ſubiectionē ſuꝑioꝝ
Amicicia enī ſublata omnis in vita tollit̄
iocunditas ¶ Nota ꝙ elementa appellat ſe-
mina quia ex ipſis tanq̄ȝ ex ſeminibꝫ ele-
mētata ꝓducūt̄ · ſicut enī ſemē ē principiū
fructꝰ ſic elementa ſunt principia corporū
mixtoꝝ · & dicit elementa pugnantia ꝓpter
ipſoꝝ contrarietatē · nā aliqua ſunt calida
aliqua frigida quedā humida quedā ſicca ·
hec elementa diuino amore ordināte tenent
ꝓpriū fedus quia grauitas īferioꝝ nō au-
fert leuitatē ſuꝑioꝝ nec econuerſo & ſimul
totaliter ſe nō corrūpūt : ·

Hic ſi frena remiſerit : · Hic oſtendit ꝙ a-
more diuino ſubtracta omnia corrūpuntur
dicēs · Si hic amor diuinꝰ remiſerit frena
· i · legē gubernandi res quicquid nūc amat
inuicem · i · concordat illud continuo geret
bellū · & ipſa elementa certant · i · litigant
ſoluere · i · deſtruere machinā ſcʒ mundanā
quā nūc ſocia fide · i · concordi federe ītitāt
pulchris motibꝫ · i · faciūt ordinate mouere
¶ Nota ꝙ ſublato amore & concordia oīa
diſſoluunt̄ vnde Alanus in anticlaudiano
loquens in ꝑſona amoris & concordie dicit
Si mea iura meas leges mea federa mūdꝰ ·
Olim ſeruaſſet vel adhuc ſeruaret amoris
vincula · Non tantis gemeret ſub cladibus
orbis :

Hic ſanctos populos q̄ꝫ : · Hic oſtēdit phīa
quomodo ꝑ amorē conſeruat̄ & conciliat̄
amicicia humana dicēs · Hic amor continet
· i · ꝯſeruat ſāctos · i · virtuoſos & populos
iūctos federe ſcilicet amicicie · & hic amor
nectit ſacrū · i · ſacramentū coniugij caſtis
amoribꝫ viri & vxoris · & hic amor dictat
iura ſua · i · imponit legē amicicie fidis ſo-
dalibꝫ & quia iſta ꝓueniūt ab amore diui-
no tanq̄ȝ a ſuo principio ideo ſubiungit · O
felix genus hominū ſupple dico ſi amor · ſ ·
diuinꝰ q̄ celū regit̄ regat animos veſtros
ſupple cauſando in eis concordiā amicicie ·
Nota ꝙ amor dictat iura fidis ſodalibꝫ

iura autē amicoꝝ & ſodaliū inuit Seneca
tertia epl'a dicens · Diu cogita an aliquis
ī amicū ſit tibi recipiendꝰ · ſed cū placuerit
fieri toto illū pectore admitte tam audacter
cū illo loquere ꝙ̄ tecū · Tu quidē ita viue
vt nihil tibi cōmittas niſi qđ etiam amico
tuo cōmittere poſſis · Cū amico tuo omnes
curas omnes cogitationes miſce ſi fidelem
putaueris · Sūt enī quidā qui que amicis
ſunt tm̄ cōmittenda omnibꝫ narrāt · quidā
cariſſimoꝝ conſcientiā reformidant nulli
credituri · neutrū faciendū eſt · utrūqꝫ enī
vicium eſt & oībꝫ credere & nulli ¶ Nota
circa predicta ꝙ amicicia ꝓꝓie dicta tātū
inuenit̄ ī rebꝫ rationalibꝫ & ut ſic amicicia
eſt par volūtas bonoꝝ inter aliquos · ſed
large accipiendo amiciā ſic etiā eſt in irra=
tionalibus & ut ſic amicicia eſt concordia
diuerſaꝝ rerū adinuicem : ·

¶ Explicit liber ſecundus

¶ Incipit tertius

¶ Proſa Prima

Iam cantum illa finierat : · Iſte eſt tertius
liber Boetij de conſolatione philoſophie &
continuat̄ ad libros p̄cedētes in hūc modū
Poſtꝙ̄ philoſophia in primo libro ſcru=
tata eſt cauſas doloris Boetij & in ſecūdo
libro adhibuit ſibi remedia facilia · In p̄=
ſenti libro & in ſequentibus pħia adhibet
Boetio remedia grauiora · ſunt aūt reme=
dia grauiora rationes contra cōmunē opi=
nionē hominū ꝓbantes ꝙ ī bonis exterio=
ribꝫ nō ꝯſiſtit vera felicitas oſtendendo in
quo ſita ſit felicitas vera & quō ad ipſā per=
ueniat̄ · Et diuiditur iſte liber in · xxiiii ·
partes quia huiꝰ libri ſunt · xii · ꝓſe & · xii ·
metra que partes patebūt in ꝓceſſu libri ·
quid aūt & de quo determinet̄ in qualibet
iſtarū partiū ſimilit̄ patebit · Prima proſa
huiꝰ tertij diuidit̄ in tres partes · Primo
oſtendit Boetiꝰ quō poſt p̄dicta allocutus
fuerit pħiam · Secundo ponit reſponſionē
pħie · Tertio Boetiꝰ dirigit q̄ndā petitio=
nē ad ipſā · ſecūda ibi · Tū illa · tertia ibi ·
Tū ego · Dicit primo · Iā illa pħia finierat
cātū · i · metꝝ qđ erat de cōmēdatiōe amoris
diuini & amicicie & cū ego Boetius eſſem
allectus dulcedine metri ad audiendum cū
auiditate & admiratione verba pħie auribꝫ
arrectis · ego dixi · O pħia q̄ es ſummū ſo=
lamē animorū laſſorū q̄ntū me reuocillaſti
tuis proſis & metris in tantū ꝙ iam bene
poſſum reſiſtere inſultibꝫ fortune · & ideo
dicit · remedia que prius dixiſti eſſe grauia
nō timeo ſed ea audire diligenter expecto
¶ Nota ꝙ Boetius metrum vocat cantū ·
ſicut enī in cantu eſt eleuatio & depreſſio
vocis ſic ſimiliter in metro ratione quāti=
tatis correpte & producte ſillabaꝝ atten=
dit̄ quedam eleuatio & depreſſio quia ra=
tione quantitatis producte fit eleuatio ra=
tione quātitatis correpte fit depreſſio · Itē
quia metrum eſt ſubtilius & delectabilius
proſa ideo animum demulcet · vnde autor
poetrie metrū cōparat domicelle · d · Vultqꝫ
venire metrum tanꝙ̄ domicella compto
crine · nitente gena · ſubtili corpore · forma
egregia · ideo dicit Boetius mulcedo car=
minis · i · metri ¶ Item homo debet eſſe
auidus & ſtupens circa pħiā · Auidꝰ inꝙ̄
quia dicit Seneca · xvii · epl'a · ꝓice om=
nia iſta ſi ſapis immo vt ſapias & ad pħiā
magno curſu totiſqꝫ viribꝫ tende · etiā hō
debet eſſe ſtupens · i · admirās de pħia quia
ipſa eſt res mirabilis & diuina ſecūdū A=
reſtotilem in principio libri ſui de mundo :
& philoſophia confert mirabiles delectacō=
nes · x · ethicoꝝ · Item animi laſſi ſunt gra=
ui cura vel aduerſitate aliqua oppreſſi hoꝝ
pħia eſt ſummū ſolamen quia ipā pſuadet
magnanimitatē qua cōtra aduerſitates for=
tune homo conſtanter debet militare · Itm̄
per pħiā homo bene poteſt reſiſtere ictibꝫ
fortune quia primo ethicoꝝ dicit Areſto=
tiles · Sapiens bene ſcit ferre fortunas &
habet ſe ſine vituperio ſicut tetragonum ·
Vnde dicit in lrā · Iam illa ſupple philoſo=
phia finierat cantū · i · metrū de amore di=
uino & cū mulcedo · i · ſuauitas carminis
defixerat · i · ſtabilierat me auidū · i · cupi=
dum audiēdi & ſtupentem · i · admirantem
ſupple verba pħie auribꝫ meis arrectis · i ·
eleuatis ad hec ſcꝫ verba · itaqꝫ paulo poſt
ego inquam · i · dixi · O ſummum ſolamen

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

laſſorũ animorũ ſupple ꝑ aduerſitatẽ q̃ntũ me refouiſti põdere ſentẽtiarũ ſupple proſe vel etiã iocunditate canendi · i · metri adeo · i · intantũ vt iam poſthac nõ arbitror me eſſe imparem · i · diſſimilem in reſiſtendo ictibꝫ · i · inſultibꝫ fortune · Jtaq̃ remedia illa que paulo ante dicebas eſſe acriora · i · grauia nõ modo · i · nõ tm̃ nõ phorreſco · i · nõ timeo ſed ego auid⁹ audiendi ſupple ea vehementer efflagito · i · expoſtulo Vbi ſciendũ ꝙ ſcd̃m Huguitionẽ efflagitare ẽ valde flagitare expoſtulare petere cũ clamore poſcere : ·

Tũ illa ſenſi inquit : · Hic ponit reſponſionem philoſophie dicens · Ego bene ſenſi illud cũ tu tacit⁹ & attentus recepiſti v̄ba noſtra & cũ ego pfeci mentẽ tuã talia enim ſunt remedia que adhuc reſtãt vt ipſa deguſtata primo ſint amara ſed poſtea dulceſcant. Sed quia tu dicis te eſſe cupidum audiendi verba noſtra o quanto deſiderio arderes ſi cognoſceres quo laboramus te ducere · & dicit Boeti⁹ quo vis me ducere Reſpondet phĩa ad cognitionẽ vere felicitatis quã animus tuus quaſi ſompniando adhuc vix cognoſcit quia eſt occupatus imaginibꝫ falſe felicitatis ¶ Nota ꝙ Boetius tacit⁹ verba philoſophie rapiebat conſilio Senece dicentis · Eſto verboꝝ tacit⁹ auditor auditoꝝ pmpt⁹ repetitor ¶ Nota ꝙ p̃cepta philoſophicalia primo ſunt amara poſtea dulceſcũt ſcd̃m illud poete · Diſcere fit carum quãuis primo ſit amaꝝ · Et Euſtratius primo ethicoꝝ dicit · Sciunt docti qm̃ laborioſa ẽ poſſeſſio v̄tutũ ſed ꝓpt̃ eius amaritudinẽ phĩa nõ ẽ abiciẽda quia non ẽ dignus dulcoris acumine qui amaritudinis nequit inuiſcari grauamine ſcd̃m Boetiũ in de diſciplina ſcolarium ¶ Nota ſicut ſomniãs putat fantaſmata ſibi occurrentia eſſe veras res de quibꝫ ſomniat & tñ non ſunt ipſe res ſic Boetius in iſtis temporalibꝫ putauit eſſe verã felicitatem que tñ non eſt ſed tm̃ ſunt quedam ſimilitudines vere felicitatis ſicut fantaſmata ſomniorum ſunt ſimilitudines rerũ ¶ Nota ꝙ bona exteriora vocat imagines vere felicitatis ſicut

enĩ imago eſt rei imitago & nõ eſt ipſa res ſic bona exteriora videnť exprimere formã vere felicitatis ſed vera felicitas nõ ẽ in ipſis Vnde dicit in littera · Tũ ꝓ tũc illa ſupple phĩa inquit ego ſenſi · i · noui ſupple intentionẽ tuã cũ tu tacitus & attent⁹ rapiebas verba noſtra ꝙ ꝓ & cũ ego expectaui alia littera habet expetiui · i · reuocaui habitũ tue mentis vel quod eſt verius dicere cum ego ipſa habitũ tue mentis perfeci quippe mirũ talia ſunt ſupple remedia que reſtãt ſupple ſumenda ut ipſa quidem deguſtata primo mordeãt · i · diſplicea͂nt interius aũt recepta dulceſcãt · ſed ꝙ tu dicis te cupidũ audiendi ſupple illa remedia o q̃nto ardore · i · deſiderio · flagrares · i · arderes ſi agnoſceres quonã · i · ad quẽ locum aggredimur · i · incipim⁹ te ducere · Ego Boetius inq̃ · i · dixi quonã ſupple vis me ducere · inquit ſupple phĩa ad verã felicitatẽ quam tuus anim⁹ ſomniat · i · impfecte cognoſcit ſed viſu · i · cognitiõe occupato ad imagines · i · ad bona temporalia q̃ ſunt imagines & ſimilitudines vere felicitatis tu non potes intueri · i · iſpicere ipſã ſupple verã felicitatẽ

Tũ ego fac obſecro : · Hic Boetius dirigit petitionẽ phĩe & ponit conſenſum ſue petitionis dicens · O phĩa rogo ut ſine dilatatione demõſtres mihi que ſit vera felicitas & phĩa conſentiens dicit libenter faciã tui cauſa ſed prius ego oſtendã tibi falſam felicitatẽ tibi notiorem ut illa cognita ꝑ contrariũ poſſis poſtea agnoſcere veram felicitatem ¶ Nota circa hoc ꝙ dicit faciam tui cauſa libenter ꝙ phĩa petitiones hominum admittit vnde Seneca · Nulli p̃cluſa ẽ v̄t⁹ ſapientie oĩbꝫ patet omnes inuitat omnes admittit nõ eligit donum neq̃ cenſum ſed nudo homine contenta eſt ¶ Nota innata eſt nobis via procedendi ex nobis magis notis ad minus nota primo phiſicoꝝ & ſecundo de anima · Cũ igiť bona exteriora ſint magis nobis nota in quibꝫ aliqui poſuerunt conſiſtere felicitatem q̃ꝫ bona interiora ideo phĩa primo vult determinare de falſa felicitate nobis magis nota q̃ ponĩť in bonis exterioribꝫ ipſam extirpando ut

ꝑ eā cognoſcamus verā felicitatē tanꝗ̄ per
contrariū ¶ Nota ꝙ Seneca ī de virtutibꝫ
cardinalibꝫ dicit · Scire debes ꝙ quedam
nō videnť eſſe bona & ſunt · quedā videnť
bona & nō ſunt · q̄cūq̄ aūt ex rebꝫ tranſito-
rÿs poſſides non hec magna exiſtimes nō
mireris quod caducum eſt · Ex quo patet
ꝙ vera felicitas nō conſiſtit in bonis exte-
rioribꝫ que videnť eſſe vera bona & tamen
non ſunt · Vnde dicit in littera · Tum pro
tunc ego ſupple Boetiꝰ dixi o philoſophia
obſecro · i · peto fac · i · duc me ad illam fe-
licitatē & demonſtra mihi ſine cunctatiōe
· i · ſine mora q̄ ſit illa vera ſupple felicitas
Illa phia inquit faciam libenter tui cauſa
ſed ego prius conabor · i · laborabo tibi de-
ſignare verbis atq̄ ꝑ & informare q̄ cauſa
· i · que felicitas habens rationē cauſe fina-
lis ſit tibi notior · i · manifeſtior ut ea ſup-
ple falſa felicitate ꝑſpecta · i · cognita poſſis
agnoſcere ſpecimen · i · ſimilitudinem vere
beatitudinis cū flexeris oculos ſupple cog-
nitionis in contrariā partē falſe felicitatis

¶ Metrū primū

Qui ſerere ingenuū volet agrū : ·
Iſtud eſt primū metꝛ huiꝰ tertÿ
qđ diciť metꝛ choriſtū ab ĩuētore
dactilicū a pede p̄dominante & primꝰ vſus
huius metri eſt ÿpcatalecticus quia poſt
primū pedē habundat vna ſillaba ſcꝫ re in
hac dictione ſerere & quia phia p̄dixit ꝙ
prius eſſet oſtendēdū q̄ ſit falſa felicitas &
poſtea q̄ ſit vera ideo phia in hoc metro cō-
mendat hūc ordinē ꝑ exempla quatuor ·
Primū eſt · Quicūq̄ vult ſeminare bonum
agrū oportet prius extirpare nociuas her-
bas ut ager bene fructificet · Similiť ali-
quis volens cognoſcere veram felicitatem
oportet prius extirpare falſā · Vnde dicit
in littera · Qui volet ſerere agrum ingenuū
· i · nobilē prius liberat arua · i · agros fru-
ticibꝫ · i · radicibꝫ que impediunt ne ſemen
creſcat & ille reſecat · i · p̄ſcindit filicem
· i · herbam inutilem falce · i · falcaſtro vt
noua ceres eat · i · ꝑficiat grauis · i · onuſta
fruge · Secūdū exēplū ē Sicut ꝑguſtando
aliquod amarum mel apparet dulcius · ſic
propter cognitionem falſe felicitatis ma-
gis cognoſcitur vera felicitas · Vnde dicit
in littera · Labor apium eſt mage dulcior
· i · mel ē magis dulcis ſi malꝰ ſapor prius
edat · i · inficiat ora · Tertium exemplū eſt ·
Sicut pꝰ tēpus nebuloſum gratior ē ſere-
nitas ſic pꝰ cognitionē falſe felicitatis gra-
tior ē cognitio vere felicitatis · vnde dicit ī
littera · Vbi pro poſtꝗ̄ nothus · i · ventus
auſtralis deſinit · i · ceſſat dare imbriferos
ſonos · i · flatus producentes imbres · tunc
aſtra nitent gratius id eſt delectabilius ·
Quartum exemplum eſt · Sicut pulchra
dies ſequiť tenebras noctis · ſic cognitio
vere felicitatis ſequiť cognitionem falſe
felicitatis · vnde dicit in lrā · vt · i · poſtꝗ̄
lucifer · i · ſtella matutina pepulerit · i · fu-
gauerit tenebras noctis tūc pulchra dies
agit · i · ducit roſeos eq̄s ſolis tūc applicat
exa ad ꝓpoſitū · d · Tu priꝰ debes ꝯſiderare
falſa bona & ipſis extirpatis debes cognoſ-
ſcere vera bona ī quibꝫ ꝯſiſtit felicitas · vñ
dicit in littera · Tu quoq̄ prius intuens · i ·
reſpiciens falſa bona incipe retrahere colla
iugo · i · a iugo falſe felicitatis dehinc · i ·
poſtea vera bona ſubierint · i · ſubintrabunt
animum tuū ¶ Nota ꝙ ſicut prius extir-
panda ſunt vicia & poſtea inſerēde v̾tutes
ſic ager prius ē purgandꝰ & poſtea ſemi-
nādꝰ · vnde Thobias · Spinis & tribulis
purgari noualia debent · Agri vt ſemen
fructificari queat ¶ Nota ꝙ frutex ſcđm
Huguitionem eſt dēſitas virgularꝫ vel ar-
borꝫ vel ſpinarū vel ſecūdū alios frutex eſt
arbor parua que terram frōde tegit ¶ No-
ta ꝙ filix eſt inutilis herba habens folia
ad modū filorꝫ de qua dicit perſius · Nō tñ
iſta filix vllo manſueſcit in agro ¶ Nota
ꝙ poſt amaritudinē dulcedo eſt gratior &
ſenſibilior · vnde poeta · Dulcia nō memi-
nit qui non guſtauit amara · Nāq̄ ꝑ oppo-
ſitū noſciť omne bonū · Hec paup̲ Hein-
ricus ¶ Nota ꝙ Boetius hic dicit apium
pro apum in genitiuo plurali quod eſt cō-
tra Alexandrum qui dicit · Vm dat apis
& cetera · Et ꝙ hic dicať apiū & nō apū
patet ꝑ metꝛ quod ſemp̲ conſtat ex tribꝫ

dactilis continuis · Si aũt poneretᷣ apum
non eſſent tres dactili continui poſſet tñ
dici ꝙ cauſa metri ponitᷣ apiũ ꝓ apũ : ·

Proſa ſecunda

TVm defixo paululũ viſu : · Hic eſt
ꝓſa ſecũda huius tertij in q̃ pħia
ponit diuerſas opiniões circa falſã
felicitatem · & primo Boetius oſtendit
quomodo ſe pħia habuit poſt predicta ·
ſecundo pħia oſtendit ꝙ omnes homines
nitũtᷣ peruenire ad beatitudinẽ quam ipſa
diffinit · tertio oſtendit ꝙ homines ſepe
abducũtᷣ a vera felicitate diuerſis erroribꝫ
quarto ponit errores ſiue opiniones circa
felicitatẽ · ſecunda ibi · Omnis mortaliũ ·
tertia ibi · Hũc uti · quãta ibi · Quoꝝ quidẽ
Dicit primo · Poſtꝙ̃ pħia ꝑmiſit ordinẽ
ꝓcedendi de falſa felicitate ad verã tum ꝓ
tunc ipſa paululũ defixo viſu · i · inclinatis
oculis & recepta velut in anguſtam · i · no=
bilẽ ſedẽ mẽtis ſue ſic cepit · i · incepit loqui
Nota ꝙ capitis inclinatio eſt ſignũ ſub=
tilis imaginationis ꝓpter quod ſubtiliter
& ꝓfunde imaginantes caput inclinãt &
q̃ſi non vident delata coram oculis ideo
pħia volens ſubtiliter ſpeculari de felicitate
cuius ſpeculatio difficilis eſt ipſa inclinato
viſu contraxit ſe in nobilẽ ſpeculationẽ ſue
mentis : ·

Omnis mortaliũ cura : · Hic pħia oſtendit
ꝙ omnes homines nitũtᷣ ꝑuenire ad vnũ
finẽ beatitudinis quã beatitudinẽ ipſa etiã
diffinit · & dicit ſic · Omnis cura · i · ſollici=
tudo mortaliũ · i · hominũ quã curã exercet
labor multipliciũ ſtudioꝝ quia aliqui ſtu=
dent in litteratura aliqui in mercacia & ſic
de alijs illa cura procedit diuerſo calle · i ·
diuerſo modo viuendi ſed tamẽ nititᷣ per=
uenire ad vnũ finẽ beatitudinis · Illud aũt
ad quod homines nituntᷣ ꝑuenire eſt tale
bonũ quo quis adepto nihil vlteriꝰ queat
deſiderare quod ſcilicet bonum eſt ſummũ
omniũ bonoꝝ continens in ſe cuncta bona
cui ſcilicet bono ſi quid · i · aliquid abforet
· i · deeſſet non poſſet eſſe ſummũ bonũ quia
relinq̃ret aliquid extrinſecꝰ · i · extra illud
bonũ quod poſſet optari · Ex quibꝫ dictis
pħia concludit diffinitionem beatitudinis
dicens · Liquet · i · manifeſtũ ẽ beatitudinẽ
eſſe ſtatũ perfectum congregatione omniũ
bonoꝝ Nota cognitio vltimi finis mag=
nũ incremẽtũ ꝯfert ad vitã primo ethicoꝝ
quia ſcḋm exigentiã finis cetera moderantᷣ
ſcḋm Lincomenſem primo poſterioꝝ ideo
pħia tradit nobis cognitionem vltimi finis
ſcꝫ beatitudinis Nota finis ẽ magis eli=
gendus his que ſunt ꝓpter finem vt patet
ꝑ Areſtotilẽ tertio topicoꝝ · Itẽ ibidẽ Cꝰ
finis ẽ bonꝰ ipſum ꝗ̃ bonũ · Itẽ oĩa deno=
minãda ſunt a fine vñ poeta Si finis bonꝰ
ẽ totũ laudabile tũc ẽ Nota finis ĩ agibi=
libꝫ habꝫ ſe ſicut principiũ in ſpeculabilibꝫ
ſicut ergo ĩtellectus noſter naturaliter ad=
heret primis principijs ſic appetitꝰ noſter
naturaliter adheret vltimo fini qui ẽ ſum=
mũ bonũ Nota ꝙ duplex eſt finis ſcilicet
finis quo & finis gratia cuius omnia fiunt
ille eſt enĩ vnus ſicut deus vel beatitudo ·
& iſte finis appetitᷣ ab omnibꝫ ſub vna ra=
tione inquantũ eſt bonũ ſacians appetitum
hominis · Finis autẽ quo eſt operatio qua
homines nituntᷣ adipiſci finẽ gratia cuius
& talis finis non eſt vnꝰ ſicut nec eſt vna
operatio omniũ ideo dicit pħia ꝙ cura ho=
minũ ꝓcedit diuerſo calle ad conſequendũ
vltimũ finem Nota illud ad quod omnes
homines nituntᷣ ꝑuenire eſt bonũ quia bo=
nũ eſt quod omnia appetũt primo ethicoꝝ
Nota quia beatitudo habet rationẽ vlti=
mi finis ipſa ẽ tale bonũ quo adepto nihil
vlterius deſideratᷣ nã de ratione finis ẽ eſſe
vltimũ & vltra illud quod eſt vltimũ nihil
ẽ ergo etiã oportet illud eſſe ſummũ bonum
quia illud quo adepto nihil vlteriꝰ deſide=
ratᷣ eſt ſummũ bonũ tale aũt eſt beatitudo
Nota quia beatitudo eſt bonũ optimũ
pulcherrimũ & delectabiliſſimũ ideo beati=
tudo eſt ſtatꝰ ꝑfectus congregatione om=
niũ bonoꝝ continẽs in ſe omnia bona ſi enĩ
aliquod bonũ ſibi deficeret nõ eſſet ſummũ
bonũ : ·

Hunc uti diximus : · In iſta pte oſtendit
pħia ꝙ homines a vera felicitate diuerſis
erroribꝫ abducũtᷣ dicens · Hũc ſcꝫ ſtatum

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

beatitudinis omnes mortales ſicut dixim⁹
conant̃ adipiſci diuerſo tramite . i . diuerſa
via quia cupiditas . i . appetitus veri boni
naturaliter eſt inſerta mentib⁹ hominū ſed
beatitudo eſt verum bonū quia ſummū ſed
deuius error abducit hoīes ad falſa bona
Nota quia beatitudo aggregat ī ſe om-
nia bona ideo eius cupiditas naturaliter eſt
hominib⁹ inſerta . Vbi tñ ſciendū ꝙ beati-
tudinē cōtinere oīa bona poteſt intelligi du-
pliciter . vno modo formalit̃ ſic nō continet
omnia bona quia felicitas formalit̃ & eſſen-
tialiter poteſt eſſe ſine bonis exteriorib⁹ ut
ſine diuicÿs & ceteris bonis . Alio modo ī-
telligit̃ continere ea virtualiter ita ꝙ bea-
titudo excellat omnia bona & ſic eſt vera .
Nota ꝙ pħia hic utit̃ quadā figura que
dicit̃ epiteton dicendo deuius error null⁹
eñ error eſt qui nō ſit deuius . Vnde poeta
Fiet epiteton ſi dicas triſtia bella Nota
cū mens hūana naturalit̃ deſideret verum
bonū nūꝙ̄ tendit in falſum bonū niſi inqñtū
ipſum eſtimat̃ eſſe verū bonū talis aūt eſti-
matio eſt deuius error ergo deuius error
ad falſa abducit : .

Quoꝝ quidem alÿ ſummū bonū eſſe : . Hic
pħia ponit diuerſas opiniones circa felici-
tatem oſtendens quomodo homines per er-
rorem ad falſa bona ducebant̃ . ſecundo o-
ſtendit ꝙ in talib⁹ bonis poſuerūt beatitu-
dinem . tertio oſtendit ꝙ naturaliter eorū
intentio tendebat ad veram beatitudinem .
ſecūda ibi . Quib⁹ omnib⁹ . tertia ibi . Sed
ad hominū ſtudia . Primo oſtēdit q̃modo
homines errabāt circa falſa bona ſtatuēdo
in eis finem . ſecundo oſtendit q̄uo quidā
fines adinuicē pmutabāt . tertio alia bona
fortuita reducit ad p̄dicta . ſecūda ibi . ſunt
etiā . tertia ibi in his igit̃ . Primo dicit .
Quoꝝ ſupple hoīm qui ducūt̃ ad falſa bona
alÿ credētes ſummū bonū eē nihilo īdigere
ipſi elaborāt ut affluāt . i . habūdēt diuicÿs
ponēdo omnē ſufficiētiā eſſe ī diuicÿs & in
hoc errabāt . Alÿ vero ſummū bonū iudicā-
tes qđ digniſſimū ē veneratione . i . honore
tales adeptis honorib⁹ nitunt̃ eſſe reuerēdi
ſuis ciuib⁹ putantes in honorib⁹ tempora-

lib⁹ verā dignitatē ɔſiſtere & ī hoc errabāt
Sūt alÿ qui ſummū bonū ɔſtituūt in ſum-
ma potētia . hi conant̃ regnare vel adhe-
rere regnantib⁹ tanꝙ̄ conſiliarÿ vel fami-
liares eorum per hoc putantes ſe eſſe vere
potentes & in hoc decipiuntur . ſed quibus
claritas . i . fama videtur eſſe optimum bo-
num illi feſtinant propagare . i . dilatare
glorioſum nomen . i . pulchram famam ar-
tib⁹ . i . ſtudÿs belli ſicut viri militares vel
artib⁹ pacis ſicut ſapiētes mundi credētes
ſe per hoc acquirere gloriā immortalem &
decipiunt̃ per hoc . Plurimi vero . i . multi
meciūt̃ . i . menſurant fructū boni gaudio
& leticia exteriori . hi putant . i . eſtimant
feliciſſimū diffluere . i . habundare volup-
tate . i . delectatione corporali eſtimantes
in hoc conſiſtere verū gaudium quod eſt
erraneū Nota quinq̧ ſunt in quib⁹ errā-
tes a vero bono poſuerūt conſiſtere veram
felicitatē ſcʒ diuicie honores poteſtates glo-
ria & voluptates . Quoꝝ ſufficiētia ſic acci-
pitur . Cū finis habeat rationem boni ſcđm
diuerſitatem boni diuerſificatur finis . Eſt
autem triplex bonum vtile delectabile &
bonum honeſtum . & illi qui intendebant
bono utili poſuerunt felicitatem in diuicÿs
ſed qui intendebant bono delectabili pone-
bant voluptates & in illis poſuerunt finē
& felicitatem . Qui autem intendebant bo-
no honeſto iſti diuerſificabant̃ quia bonū
honeſtum eſt bonum ſecūdū rationē . Ra-
tio aūt eſt duplex ſcʒ ſpeculatiua & prac-
tica . de bono honeſto quod cōſiſtit in ſpe-
culatione nō loquebāt̃ iſti quia tale bonū
ē latens ip̄i aūt poſuerūt felicitatē in bono
honeſto quod eſt bonum rationis practice
tale ergo bonum vel conſiſtit in opinione
hominum & ſic eſt gloria . vel conſiſtit in
exercitio actus realis & hoc eſt dupliciter
vel eñ exiſtit in exercitio proprÿ act⁹ cir-
ca alios & ſic eſt poteſtas . vel conſiſtit in
exercitio actus alioꝝ circa ſe & ſic eſt ho-
nor : .

Sunt etiā qui hoꝝ fines : . In iſta parte
oſtendit quomodo quidam iſtoꝝ fines iā
dictos permutabant & dicit . Sunt etiam

aliqui qui fines & cauſas finales ꝑmutāt
alterutro · i · adinuicē deſiderantes vnum
ꝓpter alterū · nā quidā deſiderant diuicias
& voluptates ꝓpter potentiā · & ſunt alÿ
qui potentiam petunt · i · deſiderant cauſa
pecunie · i · ꝓpt̄ diuicias vel cauſa ꝓferēdi
nominis · i · cauſa dilatationis fame ¶ Nota
ſcd̄m Areſtotilem tertio ethicorum qualis
vnuſquiſq; eſt talis finis videtur ei · ſcd̄m
ergo diuerſam diſpoſitionē hominū diuerſi
fines eligunt̄ · Illud aūt eligit̄ ꝓpt̄ aliquē
finē ꝑ quod aliquis videt̄ poſſe conſequi
illum finem · cum igit̄ ponentes finem eſſe
diuicias magis putabāt ſe diuicias ꝯſequi
ꝑ potentiam ipſi appetebāt potentiā ꝓpter
diuicias & econuerſo quibus videbatur ſe
poſſe conſequi potentiā ꝑ diuicias ipſi ap-
petebant diuicias propter potentiam & ſic
poſuerūt ꝑmutationē iſtoꝝ finiū adinuicē
In his igit̄ ceteriſq; talibꝫ : · Hic phia re
ducit omnia bona fortune in quibꝫ ponunt
homines felicitatē ad p̄dicta quinq; & dicit
In his igit̄ quinq; bonis & ceteris talibus
ſcꝫ reducibilibꝫ ad predicta verſat̄ intentio
actuū humanoꝝ & votoꝝ · i · deſiderioꝝ &
manifeſtat exemplariter q̄ alia reducant̄
ad ipſa dicens veluti nobilitas & fauor po-
pularis que videntur comparare quandam
claritatē · i · gloriā ideo ſupple reducunt̄ ad
gloriā · vxor autē & liberi · i · filÿ ſunt que
appetūt̄ gratia iocūditatis · i · cauſa volup-
tatis ideo ad voluptatē reducūt̄ · ſed ſanc-
tiſſimū genꝰ amicoꝝ nō numerat̄ īt̄ bona
fortūe ſed numerat̄ ī v̄tute · Reliquū vero
quod cadit ſub exteriori fortuna illud aſſu-
mit̄ uł cauſa potentie ſicut eſt adminiſtra-
tio officioꝝ vel aſſumit̄ cauſa delectatio-
nis ſicut exercitiū ludoꝝ ſed bona corporis
ꝓmptū eſt vt referant̄ · i · reducāt̄ etiā ad
ſuperiora bona quia robur & magnitudo q̄
eſt ſignū fortitudinis corporalis videntur
p̄ſtare valentiā · i · potentiā & ſic ad potē-
tiam reducūt̄ · ſic pulchritudo & velocitas
vident̄ p̄ſtare celebritatē · i · gloriā ad quā
reducūt̄ · ſalubritas aūt · i · ſanitas videt̄
conferre voluptatē ad quā reducit̄ · & ſic
omnia bona fortune reducunt̄ ad predicta
quinq; ¶ Nota indigētia alicuius boni au-
get deſideriū illius boni ideo ſcd̄m variam
indigentiā hominū variat̄ eoꝝ deſideriū ·
vnde Areſtotiles primo ethicorum dicit q̄
egrotans ſanitatem medicus diuicias con-
ſcÿ aūt ſibi ipſis ignorantie eos qui mag-
nū aliquid habēt ſupra ſe admirant̄ · ſcd̄m
ergo diuerſā diſpoſitionē hominū felicitas
ponebat̄ in diuerſis bonis fortune que tñ
ſub predictis bonis quinq; comp̄henduntur
¶ Nota licet amici afferant iocunditatem
tñ non ſunt computandi inter bona fortūe
cū eñ amicicia ſit virtus oportet q̄ amici
virtute aquirant̄ · quod aūt virtute acqui-
rit̄ ꝑ virtutē conſeruat̄ & tale non poteſt
eſſe bonū fortuitū ¶ Itm̄ amicicia fundata
ſuper bono honeſto eſt ſanctiſſima & ī vir-
tute numerat̄ ſed amicicia fundata ſuꝑ bo-
no utili & delectabili fortuita eſt : ·
Quibꝫ omnibꝫ ſolā beatitudinem : · In iſta
parte ꝓbat phia q̄ omnes p̄dicti q̄rebant
beatitudinē in his bonis & dicit · Omnibus
deſiderantibꝫ p̄dicta bona liquet · i · mani-
feſtū eſt ipſos deſiderare beatitudinē · nam
illud bonū quod quiſq; petit · i · deſiderat p̄
ceteris illud indicat eſſe ſummū bonum ſed
nos diffiniuimꝰ ſummū bonū eſſe beatitu-
dinē q̄re ſtatū illū quē quiſq; deſiderat pre
ceteris indicat eſſe ſtatū bonū · i · beatitu-
tudinem · Et tūc recolligit bona falſe feli-
citatis dicens · Habes ante oculos tuos ꝓ-
poſitā formam humane felicitatis ſcꝫ opes
honores potentiā gloriam voluptates que
conſiderans epicurus conſtituit voluptatē
eſſe ſummū bonū eo q̄ oīa cetera videbātur
afferre · i · dare aīo iocunditatē ¶ Nota q̄
omnes appetentes p̄dicta bona appetebant
beatitudinē nā quicquid aliquis eligit pre
alÿs hoc videt̄ ſibi eſſe ſummū bonum · ſed
aliquis p̄ ceteris eligit diuicias ergo diuicie
videbāt̄ ſibi ſummū bonū · aliquis honores
& ſic de alÿs · ergo omnes p̄dicti appetebāt
beatitudinē ¶ Nota quia p̄dicta bona vi-
dent̄ conferre aliquam iocunditatē omnia
vident̄ eſſe ordinata ad iocunditatē tāq̄ ad
finē & quia in voluptatibꝫ eſt maxima io-
cunditas ideo epicuri poſuerunt felicitatem

conſiſtere in voluptatibꝰ:·
Sed ad hominū ſtudia reuertor:· Hic o-
ſtendit phia ꝙ licet homines in perdicto
modo errent tn̄ eoꝝ intentio ſemper ferť
ad verā beatitudinē · ſecundo oſtendit vn̄
hoc ꝑueniat ibi · In quo q̄nta ſit · Primo
p̄mittit intentū ſuū · ſecundo declarat ibi ·
Nū enim · Primo dicit · Ego reuertor ad
ſtudia · i · ad intentiones hominū quorum
animus & ſi ꝑ quāuis memoria caligante
· i · obſcurata ſupple deſiderio p̄ſentiū bo-
noꝝ tn̄ ſemper repetit ꝑ naturalē inclina-
tionē ſummū bonū ſed ignorat quomodo
illud repetat velut ebrius qui ignorat quo
tramite · i · qua via reuertatť domū Nota
ſicut ebrius ſcit ſe habere domū ſed ꝓpter
defectū rationis neſcit q̄uo ad eā redeat ſic
homines aliquo modo in generali ſciunt &
cognoſcūt ſummū bonū & naturaliter in-
clinanť ad illud tanq̄ ad principiū a quo
ꝓceſſerūt ſed inebriati amore temporalium
bonoꝝ neſciūt q̄uo ad id ꝑueniant:·
Nū enī videntur errare hi:· Hic declarat
ītentū ſuū ſcʒ ꝙ omnes q̄rētes p̄dicta bona
querebāt aliquid qđ ꝓprie cōuenit ſummo
bono & primo oſtēdit hoc de diuicijs dicēs
Nū ꝑ nūquid iſti videnť errare ꝑ ītentio-
nē a ſummo bono qui nitūť nihilo indigere
ratione cuius querebāt diuicias · q · d · non
errant a ſummo bono quia nihilo indigere
maxime ſpectat ad ſummū bonū · vn̄ dicit
atqui ꝑ certe non eſt aliud qđ eque poſſit
ꝑficere beatitudinē q̄ ſtatus copioſus ōniū
bonorum nec alieni egens ſed ſibi ipſe ſuf-
ficiens · Tunc oſtendit idem de honoribus
dicens · Nū vero labunť ſupple ab ītentiōe
ſummi boni qui illud qđ ē optimū putant
id etiā eſſe digniſſimū cultu reuerentie · i ·
honoris & reſpondet minime ſupple labūť
neq̄ enī ē vile & contempnēdū qđ ītentio
omniū mortaliū laborat adipiſci & ſic que-
rētes honorē q̄rebāt aliquid qđ ē in ſummo
bono eo ꝙ ſummū bonū ē honorabiliſſimū ·
Tūc oſtendit idē de potentia dicēs · An ꝑ
nūquid ī bonis · i · inť bona nō ē numeranda
potentia · q · d · ſic · quid igiť ē dicendū niſi
ꝙ q̄rentes potentiā etiā tendūt ad ſummū
bonū cum ſummū bonū ſit potentiſſimū nō
enī illud ē eſtimādū ībecillū & ſine viribꝰ · i ·
ſine potētia qđ ꝯſtat eē p̄ſtātiꝰ · i · potentiꝰ
oībꝰ rebꝰ · Tūc oſtendit idē de gloria dicēs
An claritudo · i · gloria ē nihilipēdenda ita
vt querentes gloriā non tendāt ad ſummū
bonum · q · d · non eſt nihilipendenda ſed
nequit · i · non poteſt ſequeſtrari · i · negari
quin omne quod ē excellētiſſimū illud etiā
videať eſſe clariſſimum · i · glorioſiſſimum
Tunc oſtendit idem de voluptate dicens ·
Quid attinet dicere · q · d · de ſe manifeſtū
eſt beatitudinem non eſſe anxiā & triſtem
nec ſubiectā doloribꝰ & moleſtijs ſed ſup-
ple magis eſt plena voluptate & iocundi-
tate & per conſequens querentes volupta-
tem & letitiam tendunt ad ſummū bonū
quod aūt iocunditas & voluptas īcludať
in bono ſummo probať per locū a minori
dicens · Quoniam in minimis rebꝰ ſcʒ ap-
petendis patet ꝙ aliquid appetiť qđ delec-
tat haberi & ipſo frui · Hec igiť ſunt que
homines volunt adipiſci & ea de cauſa q̄-
runt diuicias dignitates regna gloriam &
voluptates · quia per hoc credunt ſibi eſſe
venturam ſufficientiam reuerentiam po-
tentiam celebritatem & letitiam · bonū igiť
eſt qđ homines appetunt diuerſis ſtudijs
· i · intentionibꝰ ¶ Nota ꝙ ex tota iſta lrā
poteſt formari vna ratio ſcʒ ꝙ querentes
predicta bona querunt beatitudinem · Ra-
tio eſt iſta · Illi tendunt ad beatitudinem
qui tendunt ad ſufficientiam reuerentiam
potentiam celebritatem & letitiā · ſed ap-
petentes predicta bona ſcʒ diuicias dig-
nitates regna gloriam & voluptates ten-
dunt ad ſufficientiam reuerentiam & ſic
de alijs · ergo tendunt ad beatitudinem ·
Maior eſt nota quia ſufficientia reuerētia
ſunt conditiones beatitudinis que ꝑfectiſ-
ſime reperiūť in beatitudīe querētes ergo
proprietates beatitudinis tendunt ad bea-
titudinem · minor patet ex littera ¶ Nota
ꝙ querentes diuicias propter ſufficientiā
ferebanť in ſummum bonum naturali ap-
petitu quia in ſummo bono eſt vera ſuffi-
cientia & in hoc nō errabant · ſed quia ſuf-

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

ficientiā q̄ eſt nullius indigentie putabāt
ſibi prouenire ꝑ diuicias in hoc errabant·
Similiter querentes dignitates ꝓpter re:
uerentiā naturali intentione ferebantur in
beatitudinē eo ꝙ beatitudo ē reuerēdiſſima
ſed quia ſummam reuerentiā putabāt ſibi
ſubuenire ꝑ dignitates temporales ideo in
hoc errabāt & ſic intelligit̄ de alȳs:·
In quo quanta ſit nature vis:· Hic oſten:
dit phia vnde hoc ꝓueniat ꝙ quātumcūq̄
intentio hominū ſit diuerſa tamē tendit in
beatitudinē & oſtendit ꝙ hoc ꝓuenit ex vi
naturalis īclinationis que nulli auferri po:
teſt & dicit · In quo ſcʒ appetitu boni vel
beatitudinis facile monſtrat̄ quāta ſit vis
nature cū licet ſint varie & diſſidentes · i ·
diſcordantes ſententie hominū de ſummo
bono tamen homines conſenciūt . i · concor:
dant ī diligendo · i · in diligenter appeten:
do finē boni · i · beatitudinē ¶ Nota ꝙ fine
exiſtente vno poſſunt diuerſificari actiōes
tendentes in illū finē ſi eñ ꝓpt̄ diuerſitatē
actionū eſſet diuerſitas finiū nō eſſet eue:
nire ad vnū finē ſed ꝓcederet̄ in infinitum
in finibꝫ quod patet falſum ex ſecundo me:
thaphiſice · & hoc eſt verū de fine cuiꝰ gra:
tia omnia fiūt ꝙ ille eſt vnus & nō de fine
quo ut prius viſum eſt · licet ergo ſint di:
uerſe ſententie & ſtudia hominum tñ con:
ueniūt ī appetēdo vnū finē ſcʒ beatitudinē

¶ Metrū ſecundū

QVantas rerum flectat habenas:·
Hic incipit ſecundū metrū huius
tertȳ quod dicit̄ pindaricū ab in:
uentore · anapeſticū a pede ꝑdominante &
eſt dimetrū quia cōſtat ex quatuor pedibꝫ
q̄ꝝ duo cōſtituūt vnū metrū · In q̄ metro
quia phia ſupra dixerat ꝙ vis nature o:
perat̄ ꝙ intentio hominum ſemper tendit
in bonum ideo hic commendat vim nature
oſtēdens ꝙ tanta eſt vis nature ꝙ q̄ntū:
cū ꝑ res abducat̄ aſſuefactione vel violētia
ad aliquid quod eſt ſibi ꝑ̄ter naturā tamen
ſibiipſi derelicta ſemꝑ redit ad illud qđ ī eſt
ſibi ſcđm naturā & ꝑ̄mittit ſuā intentionē
ſecundo manifeſtat ꝓpoſitū ibi · Quāuis ·
primo dicit · Mihi phie placet ꝓmere · i ·
manifeſtare cantu arguto · i · ſonoro lentis
fidibꝫ · i · cordis lente ſonantibꝫ q̄ntas ha:
benas · i · naturales inclinationes potēs na:
tura flectat · i · regat quibus legibꝫ ꝓuida
natura ſeruat · i · conſeruat immenſum orbē
& quibꝫ legibꝫ natura ſtringat ligans ſin:
gula inreſoluto nexu · i · coniunctione in:
diſſolubili ¶ Nota triplex ē natura · natura
naturans ſicut ē deus a quo dependet celū
& tota natura · Alia eſt natura naturans &
naturata ſimul ſicut celum qđ dicit̄ natura
naturata inquantū dependet a deo & dicit̄
natura naturās īq̄ntū īfluit naturis iſtoꝝ
inferioꝝ · Alia eſt natura naturata tantum
quā beatꝰ Auguſtinꝰ ſic diffinit · Natura
eſt quedam vis & potentia diuinitus inſita
rebꝫ creatis que vnicuiq̄ rei ſuū eſſe tribuit
qua cū quiſq̄ mala utit̄ malus eſſe iudicat̄
In ꝓpoſito dictum phie poteſt intelligi de
natura tertio modo dicta licet quidam ex:
ponāt ꝑ natura primo modo ſumpta · Itē
leges nature hic vocat determinationes &
ꝓprietates naturales cuiuſlibet rei a deo ſibi
conſtitutas:·
Quamuis peni pulchra leones:· Hic phia
manifeſtat ꝓpoſitū per quatuor exempla ·
ſcđo generalit̄ ꝯcludit ſimilit̄ eē ī oībꝫ alȳs
ibi Repetūt · Prima in quatuor ptes ſcđm
quatuor exempla que patebunt · Primum
exemplū eſt de quadrupedibꝫ ſicut de leo:
nibꝫ qui licet ex quadā aſſuefactiōe domēt̄
ita vt miteſcant metuendo ſuū magiſtrū
tamen ſi multū offendant̄ redit eoꝝ cru:
delitas naturalis itavt ꝑ̄mo lacerāt dētibꝫ
magiſtrū ſuū · Vnde dicit ī littera · Quāuis
leones peni · i · libici geſtent · i · portēt pul:
chra vincula · i · cathenas in collo & captēt
· i · recipiant eſcas datas · i · porrectas eis
manibꝫ ſui magiſtri & q̄uis metuāt trucē
· i · crudelē magiſtrū leones inq̄ ſoliti ferre
· i · pati verbera magiſtri ſed ſi cruor tinx:
erit · i · madidauerit horrida ora · i · colla le
onū ꝑ nimia vbera tūc animi leonū reſides
· i · quieti redeūt ad naturalē crudelitatem
& leones meminere ſui · i · ſue nature graui
fremitu · i · magno rugitu ipſi laxāt · i · ſol:
uūt colla ſolutis nodis · i · ruptis vinculis

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

& pꝛimus ſuus domitor ſcꝫ magiſter ille
imbuit · i · recipit lacer · i · laceratus rabidas
iras cruento dente ſcꝫ leonis ¶ Nota ſc̄dm
Iſidoꝝ libro ethymologiaꝝ peni ſunt ho-
mines carthaginenſes · eſt aūt carthago
ciuitas libie ꝓpter quod leones libie vocat
leones peni & huiuſmodi leones libie faci-
lius domāt̄ ¶ Nota q̄ntūcunq̄ leones do-
ment̄ & aſſuefactione ducāt̄ a ſua crudeli-
tate ſi tamē afficiant̄ cruoꝛe vel ſanguine
redeūt ad naturalem crudelitatem : ·
Que canit altis garrula ramis : · Hic ponit
ſecundū exemplū qd̄ eſt de volatilibꝫ · & ē
tale · Auicula capta que p̄ter naturam do-
meſticat̄ q̄ntūcūq̄ foueat̄ delicijs hominū
tamen habita opoꝛtunitate redit ad ſilueſ-
tritatem · Vnde dicit in littera · Ales gar-
rula q̄ canit altis ramis ſi illa capta claudi
tur ī antro cauee · i · domūcule ſupple vt ibi
maneat ad ſolatiū hominū licet ludēs cura
hominū miniſtret huic aui pocula illita · i ·
linita melle & largas dapes miniſtret dul-
ci ſtudio ſi tn̄ illa auis ſaliēs ex arto tecto
· i · ex arta domūcula viderit gratas vm-
bras nemoꝝ ipſa proterit pedibꝫ ſuis eſcas
ſparſas & ipſa meſta quia fuit detenta re-
quirit ſiluas & dulci voce ſuſurrat · i · cātat
in ſiluis ¶ Nota natura nō aſſueſcit in con-
trariū ſi enī lapis cencies milleſies ꝓiciat̄
ſurſum nō aſſueſcit aſcendere ſurſum · licet
ergo aliqua ꝯſuetudine vel violētia natura
poſſit ad tempus impediri · tamen ſemper
inclinat̄ ad ꝓpꝛiū opus : ·
Validis quondam viribꝫ acta : · Hic ponit
terciū exemplum de vegetabilibꝫ ſicut de
virga creſcente quod tale eſt · Licet vir-
gula erecta ꝑ violentiā incuruetur tamen
relicta ꝓpꝛie nature ipſa ſurſum erigitur ·
Vnde dicit in littera · Virga quondā acta
· i · coacta validis viribus ſupple hominis
incuruantis eam ipſa flectit ꝓnū cacumen
ſed ſi dextra curuans remiſerit hanc ipſa
ſpectat · i · reſpicit celū recto vertice · q · d ·
depoſita violētia īcuruātis v̇ga redit ad na
turalē rectitudinē ¶ Nota licet natura reꝝ
inaīataꝝ nō facile aſſueſcat ī cōtrariū tn̄ in
hominibꝫ rationalibꝫ multum facit aſſueſ-
cendo vel cōſueſcendo quia licet aliquis ſit
male complexionatus tamen per vſum &
conſuetudinem abilitat̄ & complexio mu-
tat̄ · vnde Seneca · Conſuetudo eſt altera
natura : ·
Cadit heſperias phebus in vndas : · Hic
ph̄ia probat intentum ſuum ponēdo quar-
tum exemplum in coꝛpoꝛibꝫ celeſtibꝫ & eſt
tale · Sol motus ab oꝛiente in occidentem
cadit in mare heſpericum ſed naturali in-
clinatione redit ad oꝛientem ſub noſtro e-
miſperio · vnde dicit in littera · Phebꝫ · i ·
ſol cadit in vndas heſperias · i · occidenta-
les ſed ſecreto tramite · i · ſecreta via ſcꝫ ſub
terris rurſus · i · iterum vertit curſum ſuū
ad ſolitos oꝛtus · i · ad partes oꝛientales ·
¶ Nota ꝙ Boetius hic loquit̄ moꝛe poe-
tarum qui dicebant ſolem tempoꝛe veſper-
tino deſcendere in mare occidentale vt ibi
lauaret̄ a ſoꝛdibꝫ & a puluere quo macu-
latus fuit exiſtens in noſtro emiſperio ſed
hoc non eſt verum quia ſic apparet rudi-
tati hominum : ·
Repetunt pꝛopꝛios queq̄ recurſus : · Hic
ph̄ia concludit idem eſſe ī omnibꝫ alijs en-
tibꝫ videlicet ꝙ omnia entia quocunq̄ mō
per violentiam ſeu aſſuefactionē a ſua ab-
ducant̄ natura tamen ſibi derelicta ſemꝑ
redeunt ad illud quod ineſt eis per naturā
vnde dicit in lrā · Queq̄ · i · quelibet entia
repetunt pꝛopꝛios recurſus · i · naturales
motus & ſingula · i · omnia entia gaudent
ſuo reditu ſupple redeundo ad illud ſupple
quod conuenit eis ſecundū naturam · Nec
vlli manet · i · adeſt traditus oꝛdo niſi quod
ſuo fini iunxerit oꝛtum · i · pꝛincipium &
fecerit ſtabilem oꝛbem · i · circulationē ſui
coniūgendo finē pꝛincipio ¶ Nota ꝙ oꝛbis
in pꝛopoſito eſt circulus vel linea circum-
ducta rediens ad idem punctum vnde in-
cepit eq̄liter diſtans a medio · facit aūt hō
ſtabilem ſui oꝛbem pꝛocedens a deo tanq̄
a ſuo pꝛincipio trāſit per tēpoꝛalia in quibꝫ
non ſiſtit ſed redit ad deum tanq̄ ad ſuū
finem per contemplationem mentis : ·

¶ Pꝛoſa tertia

VOs q̄ꝫ o terrena animalia : · Iſta

eſt tertia ꝓſa hui⁹ tertÿ in qua & in alÿs ſequentibus oſtendit ꝙ vera felicitas non conſiſtit in illis que quidã putauerũt eſſe ſumma bona ſed tamẽ eſt falſa felicitas in ipſis . Et primo phia ea que dicta ſunt in metro adaptat ſpecialiter ad homines & cũ hoc ꝓponit intentũ ſuum . Secundo ꝓbat intentum ibi . Primum igiť . dicit primo . Dictũ eſt ꝙ oĩa repetunt ſuũ finẽ vos ꝗ̃ o terrena aĩalia . i . vos homines qui eſtis de-diti terrenis ſomniatis . i . ĩpfecte cognoſci-tis veſtrũ principiũ licet tenui imagine . i . exili ſimilitudine & ꝑſpicitis illum verum finem beatitudinis licet cognitione minime perſpicaci tñ q̃licũq; cognitiõe eoq; . i . ideo naturalis intentio ducit vos ad verũ bonũ & multiplex error ab eodẽ vos abducit . Et tũc ꝓponit ĩtentũ ſuũ dicẽs . Conſidera nanq; o Boeci an homines valeãt ꝑuenire ad deſtinatũ finem . i . ad beatitudinẽ per ea quibꝰ putant ſe adepturos beatitudinẽ . ſi eñ pecunia uľ honores &c̃ afferũt quid . i . aliquid tale cui nihil bonoꝝ videať abeſſe nos fateamur aliquos fieri felices adeptio-ne hoꝝ bonoꝝ ſed ſi nõ valẽt efficere . i . fa-cere quod ꝓmittũt & carẽt pluribꝰ bonis nõne liquido . i . manifeſte falſa ſpecies be-atitudinis in eis deprehendiť . q . d . ſic .

¶ Nota principiũ omniũ rerũ quod ẽ de⁹ eſt vera beatitudo . vt poſtea patebit . tale principiũ q̃ſi ſomniando cognoſciť & dif-ficulter ad ipſum deueniť nõ eñ ꝑfecte in p̃ſenti ſtatu ipſum cognoſcim⁹ quia intel-lectus noſter habet ſe ad ipſum ſicut ocul⁹ noctue ad lumen ſolis . ex ſecũdo metha-phiſice . Etiã ad talẽ beatitudinẽ cũ diffi-cultate ꝑueniť . Vñ Alan⁹ ĩ anticlaudiano dicit . Difficilis acceſſus ad hanc faciliſq; receſſus . Acceſſus paucis caſus patet oĩbꝰ In quam vix aliquis tranſire valet . valet omnis ab illa declinare via . Que paucis ꝑ-uia multis claudiť arta nimis intranti lar-ga ruine : .

Primũ igitur teipſum : . Hic phia probat intentũ ſuũ ꝙ iſta bona nõ efficiant quod ꝓmittũt & ꝑ conſequẽs in eis eſt falſa be-atitudo . & primo oſtendit hoc de diuicÿs poſt idẽ de alÿs bonis . Primo ergo ꝓbat ꝙ diuicie nõ conferũt ſufficientiã quã vi-denť ꝓmittere & ꝓpter quã appetuntur . Secũdo ꝓbat ꝙ diuicie ꝯferũt indigentiã Tertio ꝓbat ꝙ indigentiã nõ auferunt . ſecunda ibi . Atqui . tertia ibi . Quis autem modus . Primo intendit talẽ rationẽ . In illis nõ conſiſtit vera felicitas q̃ nõ reddũt hominem ſibi ſufficientem ſed diuicie ſunt hui⁹ ergo &c̃ . maior ẽ nota quia felicitas eſt bonũ ſufficiẽtiſſimũ nullius egẽs . mi-norẽ declarat ĩ littera & ꝓcedit phia more didaſcolico . i . interrogando & reſpõdẽdo & dicit ſic . Primũ igiť teipſum Bociũ ĩterrogo qui pauloante diuicÿs affluebas . i . habũdabas nũq̃ ne anxietas . i . triſti-cia concepta ex aliqua iniuria confudit a-nimũ tuũ inter opes habũdantiſſimas . & reſpondet Boecius . Atqui pro certo ego nequeo reminiſci me fuiſſe tã libero animo quin ſemper angerer . i . offenderer aliquo Et dicit phia . Nõne tibi aliquid aberat qđ abeſſe nõ velles vel tibi aliquid aderat quod adeſſe noluiſſẽs . Reſpondet Boecius . Ita eſt inquã . Tũc phia concludit dicẽs Ideo illius qđ aberat p̃ſentiã deſiderabas hui⁹ aũt quod aderat deſiderabas abſentiã Dicit Boecius confiteor inq̃ . Et phia . inquit . Eget vero . i . caret quod quiſq; de-ſiderat . Dicit Boeti⁹ eget . & philoſophia Qui vero eget aliquo nõ eſt vſq; quaq; ſibi ſufficiens . Dicit Boeci⁹ minime ſupple ẽ ſufficiens . Et phia . Tu itaq; hanc inſuf-ficientiã ſuſtinebas plen⁹ opibꝰ . Cõcludit ergo phia ex conceſſis dicens . Igiť opes nequeũt facere nihilo indigentẽ & ſibi ſuf-ficiẽtẽ & hoc erat quod ꝓmittere videbãť

¶ Nota ꝙ omnis appetitus eſt ratione ca-rentie . vnde illud quod quis habet ꝓpẽ nõ deſiderat ſed magis amat . Vñ Auguſtin⁹ nono libro de trinitate dicit . Idẽ appetit⁹ quo quis inhiat rei cognoſcende fit amor rei cognite . ideo dicit phia eget vero quod quiſq; deſiderat

¶ Nota phia dicit qui eget non eſt ſibi ſufficiẽs contra hoc diceret a-liquis . ſapiens eget quia indiget bonis ex-terioribꝰ ſine quibꝰ viuere nõ poteſt & tñ

ſapiens eſt ſibi ſufficiens p Senecā · ix ·
epiſtola qui dicit · Sapiēs ſeipſo content⁹
eſt · Ad hoc dicendum ꝙ ſapiens indiget
quibuſdā ad viuendū ſed ad beate viuēdū
ſeipſo contentus eſt · Vnde dicit Seneca
· ix · epiſtola · Sapiēs ſeipſo content⁹ eſt
ad beate viuendū ſed non ad viuendū · ad
viuendū eñ multis reb⁹ illi opus eſt · ſed
ad beate viuendū tm̄ contentus eſt animo
ſano & erecto & deſpiciente fortunā : ·
Atqui hoc ꝗꝫ : · Hic probat pħia ꝙ diuicie
conferūt indigentiam & p conſequēs non
conſiſtit in eis felicitas cū felicitas ſit bonū
ſine omni indigentia · ꝓbat aūt in littera ꝙ
pecunia ꝯfert indigētiā p hoc quia pecunia
facit vt homo indigeat alieno preſidio quo
pecuniā ſuā tueat̄ ne p violentiā auferat̄ ·
Vnde dicit in littera · Atqui pro certe ego
puto hoc maxime conſiderandū ꝙ pecunia
nihil habeat ſuapte natura · i · in ſua natura
vt nequeat auferri his inuitis · i · nolenti-
b⁹ a quib⁹ poſſidet̄ · Dicit Boecius fateor
inꝗꝫ · & pħia quid ni fateare · q · d · oportet
vt fatearis cum quotidie aliquis valentior
· i · fortior eripiat eā inuito · i · nolenti vñ
eñ ſunt ꝗrimonie forenſes · i · iudiciales niſi
ꝙ pecunie erepte vi vel fraude repetūt̄ in
iudicio · Reſpondet Boeci⁹ ita ē inꝗꝫ · Et
pħia · Egebit igit̄ quiſꝗꝫ p̄ſidio · i · auxilio
extrinſecus petito quo tueat̄ ſuā pecuniā
quā poſſet amittere · Reſpondet Boecius ·
dubitari nequit · Tunc pħia concludit ex
dictis dicens · Igit̄ res ē relapſa · i · mutata
in contrariū nam opes que putabant̄ ſibi
facere ſufficientes faciūt potius indigentes
alieno preſidio ¶ Nota illud quod per vio-
lentiā acquirit̄ p violentiā poteſt auferri
ſed pecunia per violentiam acquirit̄ quia
dicit Areſtotiles primo ethicoꝝ ꝙ omnis
pecunioſus eſt violentus ergo violent̄ au-
fert̄ pecunia ꝓpter quam violentiā fiunt
querimonie forenſes · Vbi ſciendū ꝙ forū
eſt locus reꝝ venaliū · ſed forus eſt locus
exercendaꝝ litiū corā iudicio · Inde forēſis
quod idem eſt ꝙ iudicialis : ·
Quis aūt modus eſt : · Hic pħia probat ꝙ
diuicie non auferunt indigentiā & ſic per
conſequens non conſiſtit in eis felicitas ·
& dicit quis eſt modus quo indigentia de-
pellat̄ diuicijs nunquid diuites nequeunt
eſurire · q · d · ſic · nūquid non poſſunt ſitire
· q · d · immo nūquid mēbra pecunioſoꝝ non
ſenciūt frig⁹ hybernū · i · hyemale · q · d · ſic
Sed tu inquies · i · dices opulentis · i · di-
uitib⁹ adeſt aliquid quo famen ſacient &
frigus depellant · Reſpondit pħia hoc mō
indigentia pōt cōſolari diuicijs ſed penit⁹
auferri nō pōt · Nam ſi hec ſcꝫ indigentia
ſemp hyans · i · deſiderās & poſcēs aliquid
explet̄ opib⁹ · Neceſſe eſt tamen vt mane-
at indigentia que poſſet expleri quia quā-
tumcūꝗꝫ ſitis diuitis ul' fames mitiget̄ ad-
huc diues p⁹ ſiciet & eſuriet & qꝺ nature
nimiū ē auaricie nihil ſatis ē · quare ſi opes
non poſſunt ſubmouere · i · repellere indi-
gentiam ſed faciunt indigentiā quid ē · i ·
quomodo eſſe poteſt ꝙ credatis eas p̄ſtare
· i · dare ſufficientiā · q · d · nullo modo de-
bet credi ¶ Nota ꝙ omnis indigentia vel
eſt indigentia nature vel auaricie · Indi-
gentia nature pauciſſimis ſuppleri poteſt
eo ꝙ natura paucis minimiſꝗꝫ contenta eſt
vnde propter naturam non oportet multū
querere diuiciaz nec per diuicias indigētia
nature amoueri pōt · ſicut nec ipſa natura
mutari pōt · Indigentia vero auaricie eſt
que nullo modo expleri poteſt & ita diui-
cie eam amouere non poſſunt · ideo plus
augent quia dicit̄ auarus non implebitur
pecunia ¶ Nota ꝙ diuicie non ſolum non
inducunt ſufficientiam ſed nec inducunt
ſapientiam quia dicit Seneca · Quid pro-
ſunt ſtulto multe diuicie dum per eas non
poſſit fieri ſapiens : ·

¶ Metrū tertiū

QVāuis fluēte diues auri gurgite
Iſtud eſt tertiū metrū hui⁹ tercij
quod dicit̄ archiloycū ab inuētore
iambicū a pede p̄dominātē cui coniungitur
metrū eleyacū · In quo metro pħia inuehit̄
contra auaros quos in p̄nti vita ſollicitudo
diuiciaꝝ affligit & in morte derelinquit &
dicit · Quāuis diues auarus fluente · i · ha-
bundante auri gurgite · i · multitudine co-

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

gat · i · congreget opes non expleturas ſuã
cupiditatem · & quãuis diues oneret · i ·
premat colla ſua baccis · i · gẽmis preciosis
rubri littoris · i · rubri maris quia gemme
colligũt in littore rubri maris · & quamuis
ſcindat · i · diuidat arando rura opima · i ·
agros fecundos centeno boue · i · cũ centũ
bobꝰ adhuc cura mordax · i · ſollicitudo nõ
deſerit ipſum ſuperſtitẽ · i · viuentẽ & leues
opes q̃ leuiter tranſeũt nõ comitãt ipſum
defunctũ · i · mortuũ ¶ Nota circa litteram
gurges ſm Huguicionẽ & Iſidorũ libro
ethymologiarꝫ eſt locus altus · i · pfundꝰ
in flumine & in ꝓpoſito ſignat habũdantẽ
affluentiã auri ¶ Itẽ ſm Huguicionem
bacca p duplex c inuenit poſitũ p fructu
oliue vel lauri vel p quolibet fructu · aliqñ
aũt inuenit p gẽma pcioſa & ſic ſumit hic
¶ Itẽ diues auarus duplici malo pmit
in preſenti vita ſemper ſollicitat · & poſt
mortẽ nihil ipſum de diuicijs comitat · de
quo diuite loquit Alanꝰ in libro de plãctu
nature dicens · Vt loculis varia nũmorꝫ
fercula donet · Imponit ꝓpo diues ieiunia
ventri · Itẽ ioculat ocellis diues in argẽto
ſed venter philoſophari cogit : ·

¶ Proſa quarta

SEd dignitates : · Iſta eſt quarta
pſa huiꝰ tercij in qua pbat phia
ꝙ dignitates temporales nõ con-
ferũt honorẽ & reuerentiã quam pmittere
vident & p conſequẽs non eſt in eis vera
beatitudo · & primo pponit ꝙ dignitates
faciũt honorabilẽ · ſcdo improbat illud ibi
Nũ vis · Primo dicit · Sed dignitates red
dũt hominẽ honorabilem & reuerendũ cui
peruenerint ¶ Nota honor ẽ exhibitio reue-
rentie alicui in teſtimonium virtutis ſicut
accipit ex quarto ethicorꝫ · vel alit honor
eſt opinionis benefactiue ſignum vt dicit
Areſtotiles libro rhetoricorꝫ · Quando eñ
opinamur nobis poſſe bene fieri ab aliquo
ipſum honoramus · Sed reuerẽtia ẽ decẽs
ac matura gratuitas ſm Tuliũ : ·
Nũ vis ea eſt magiſtratibꝰ : · Hic phia im-
pbat ppoſitũ q̃druplici via ſcꝫ ꝙ dignita-
tes non conferũt honorem & reuerentiã ·
Primo quia malis ſepe eueniũt · ſecundo
quia p dignitates vicia iprobor̃ inoteſcũt
tercio quia opinione hominum vileſcunt ·
quarto quia tẽporꝫ mutatione ſplẽdere de-
ſinũt · ſecunda ibi · In quo · tercia ibi · Atq̧
ut agnoſcas · quarta ibi · Sed hoc apud ·
Primo dicit · Nũ p nũquid ea vis · i · tal
vtꝰ eſt magiſtratibꝰ · i · dignitatibꝰ vt in-
ſerant virtutes mentibꝰ vtentium eis vt
depellãt vicia · q · d · nõ · vnde ſubdit atqui
p certe dignitates nõ ſolẽt fugare nequi-
ciã ſed potius illuſtrare · i · manifeſtare · q̃
fit · i · ppter quod fit vt nos indignemur
eas ſepiſſime contigiſſe hominibꝰ nequiſſi-
mis · vnde Catulus qui erat vir ſapiẽs &
virtuoſus Nonium qui erat homo vicioſus
appellat ſtrumã licet viderit ipſum ſedẽtẽ
in curuli · i · in ſede dignitatis iudiciaria ·
vides igit q̃ntũ dedecus dignitates adiciãt
malis hominibꝰ & manifeſtãt eos eſſe con-
temptibiles a bonis atqui p certe indigni-
tas · i · malicia corꝫ minus patebit ſi nullis
honoribꝰ inclareſcant · i · ſplendeant · O
Boeci nũquid tu potuiſti tot picul adduci
· i · affligi vt cũ Decorato · i · tali viro ma-
giſtratũ gereres cũ in eo reſpiceres mẽtem
nequiſſimi ſcurre & delatoris · q · d · non
Nũquid poſſumꝰ iudicare dignos reuerẽtia
ob honores · i · ppter dignitates quos iu-
dicamus indignos ipſis honoribꝰ · i · dig-
nitatibꝰ · q · d · nõ · Et ſi quẽ videres pditũ
ſapientia licet nõ haberet dignitatẽ nun-
quid poſſes eũ nõ putare dignũ reuerentia
vel ſapiẽtia q̃ pditꝰ eſſet · q · d · nõ poſſes eũ
iudicare indignũ ſapientia & virtute ſua ·
quia ꝓpria dignitas ĩeſt vtuti quã vtꝰ tranſ
fundit ĩ eos quibꝰ fuerit adiũcta & quia po
pulares honores hoc facere neqũt liqt · i ·
manifeſtũ ẽ eos ꝓpriã pulchritudinẽ dignita
tis nõ hr̃e ¶ Nota ex lrã põt formari tal rõ
Illud qđ adueniẽs alicui nõ confert & non
adueniens nõ aufert honorẽ illud non facit
vere honorabilẽ ſed dignitates nõ conferũt
honorẽ cui adueniũt nec tollũt ſi non adue-
niũt ergo & cetera · Minor pbat quia ho-
nor ſequit virtutẽ ex quarto ethicorꝫ · vñ
vicioſum nullo honore dignũ reputamus ĩ

quacūq; dignitate fuerit ſed ſolū vtuoſum
etiā ſi nō ſit in dignitate · cū igitᷣ dignita:
tes temporales nō conferant virtutem nec
tollant vicia manifeſtū eſt ꝙ honorabilē
nō faciūt ¶ Nota Catulus erat vir ſapiens
& virtuoſus qui Noniū ſedentē in curuli
ex animi indignatione vocabat ſtrumā eo
ꝙ viro tam malicioſo collata fuit dignitas
Eſt aūt ſtruma congeries humoꝝ in collo
ſub hac autē ſimilitudine ipſum appellabat
ſtrumā quia in pectore habuit congeriem
vicioꝝ ¶ Nota ꝙ rex Theodricus voluit
quēdā nomine Decoratū violentᷣ intrudere
ī magiſtratū vt vna cū Boecio rē publicā
regeret cuius nequiciā Boecius deteſtat?
recuſauit ſibi aſſociari ꝓpter quod Boeci?
multis iniurÿs afflict? fuit a rege Theo:
drico ¶ Nota ꝙ ſcurra ſm̄ Hugwicionem
idē eſt ꝙ leccator vel vaniloquus ꝓꝓe aūt
dicitᷣ qui ſequitᷣ curiā gratia cibi ¶ Nota
ꝙ virtus facit hominē reuerendū & nobilē
non dignitas · quia dicit Seneca · xliiii ·
epiſtola virt? nō accepit Platonē nobilē
& reuerendū ſed fecit · quis enī ē genero:
ſus vtuoſus & dignus niſi qui ad virtutē
eſt bene diſpoſit? · Nō facit hominē nobilē
atriū plenum famoſis imagiĩbꝰ & nūmis
ſed animus & virt? ſupra fortunā ſurgēs
In q̄ illud ē : · Hic pħia ꝓbat ſcd̄a via ꝙ
dignitates nō faciūt hoīez nobilē & hono:
rabilem quia vicia improboꝝ manifeſtant
dicēs · In q̄ ſcꝫ ꝙ dignitas aduenit malis
illud eſt magis aduertendum ꝙ ſi aliquis
eo eſt abiectior · i · vilior q̄ · i · q̄nto magis
cōtempnitᷣ a pluribꝰ cū dignitas nequeat
facere improbos reuerendos ipſos facit de
ſpectiores quos pluribꝰ oſtentat verum ꝑ
ſed hoc non eſt impune · i · dignitas non
facit hoc impunita quia improbi parē vicē
reddūt dignitatibꝰ quas ipſi cōmaculant
ſua contagione · q · d · ſicut dignitas macu:
lat improbos quia eoꝝ maliciā manifeſtat
ſic econtra improbi cōmaculant dignitates
¶ Nota ꝑ dignitates vicia improboꝝ in:
noteſcūt quia principatus virū oſtendit
cū igitᷣ viciū faciat hominē contemptibilē
temporalis dignitas adueniens improbis

facit eos deſpectiores · Vnde Iuuenalis
poeta · Omē aĩmi viciū tāto deſpecti? in ſe
Crimē habꝫ q̄nto qui peccat maior habetᷣ
Et Seneca · Loco ignominie apud īdignū
eſt dignitas : ·
Atq; vt agnoſcas : · Hic pħia ꝓbat tercia
via ꝙ dignitates non faciunt reuerendū
quia opinione hominum vileſcunt qui enī
dignitatibꝰ funguntᷣ q̄uis a ſuis honorētᷣ
tamen apud extraneos homines nō curātᷣ
vt ab illis qui ſunt alterius dÿoceſis · vnde
dicit · Atq; pro certe vt tu agnoſcas verā
reuerentiam que eſt beatitudo non poſſe
contingere alicui homini per has dignita:
tes vmbratiles · i · tranſitorias ad modū
vmbre ſic collige · ſiquis homo functus · i ·
vſus multiplici conſolatu · i · dignitate de:
uenerit forte in barbaras nationes · i · ex:
traneas gentes facit ne honor conſolatus
ipſum venerandum barbaris · q · d · non ·
Atqui pro certe ſi hoc ſcꝫ facere reueredū
barbaris eſt naturale munus dignitatibus
nullo modo ceſſarent ab officio ſuo quoq̄
· i · quocunq; loco gentium · Sicut ignis
vbiq; terrarum nunq̄ deſiſtit calere · i · cre
mare · Sed quoniam id ſcꝫ reuerendum
facere eis annectit fallax opinio hominū &
nō propria vis illico · i · ſtatim vaneſcunt
cum ad eos venerint qui non eſtimant eas
eſſe dignitates ſicut ſunt nationes barba:
rice · i · extranee ¶ Nota ꝙ res non deſti:
tuitᷣ a ſua propria operatione cum enim o:
peratio ſit finis habentis operationem · ſe:
cundo celi & mundi · res deſtituta a ſua o:
peratione deſtitueretᷣ a ſuo fine & ſic eſſet
fruſtra · Si ergo facere reuerendum eſſet
naturalis operatio dignitatū vbiq; gentiū
facerent hominem reuerendum ſed vide:
mus ꝙ dignitates que faciunt aliquem re
uerendum apud ſuos apud extraneos nō
faciunt ipſum reuerendum : ·
Sed hoc apud exteras natiōes : · Hic pħia
probat quarta via que ſumitur ex hoc ꝙ
dignitates temporum mutatione ſordeſ:
cunt quod enī magna olim fuit dignitas
moderno tempore pro nihilo reputatur ·
vnde dicit · Sed hoc ꝙ dixi verum eſt a:

pud exteras nationes · i · extraneas ſed int̃
cos apud quos dignitates orte ſunt non
perpetuo durant · Atqui pro certe nã pre-
fectura olim erat magna poteſtas apud ro-
manos ſed nunc eſt inane nomen & cenſus
· i · precioſitas ſenatorꝝ nunc eſt grauis
ſarcina q̃ olim erat magna dignitas · Et ſi
quis quõdã curaſſet ãnonã populi qui dice-
bat̃ pfect⁹ ãnone ille magn⁹ habebat̃ nũc
ea pfectura quid eſt abiectius · q · d · nihil
vt enĩ pauloante diximus nihil enĩ habet
ppꝛꝝ decoris quod opinione vtentiũ nunc
accipit ſplendorẽ nũc amittit · Et tũc epi-
logat dicens · Igit̃ ſi dignitates nequeunt
facere reuerẽdos vt patet ex prima via · ſi
ſordeſcũt contagione · i · vicio improborꝝ vt
patet ex ſecũda via · ſi deſinunt ſplendere
mutatione temporũ vt docet quarta via ·
ſi vileſcunt eſtimatione genciũ ut patet ex
tercia via · quid eſt ꝙ habeãt ĩ ſe expetẽde
· i · deſiderande pulchritudinis nedũ alꝭs
preſtent · q · d · nihil habent in ſe pulchri-
tudinis & ideo nec eã alꝭs pſtare poſſunt ·
¶ Nota ꝙ pfectura quondam erat magna
dignitas apud romanos & dicit̃ ille pfect⁹
qui ceteris magiſtratib⁹ pfuit & oĩs dig-
nitates in ciuitate romana ãtecellebat · ſed
poſtꝙ Julius ceſar imperiũ inuaſerat talis
dignitas ad imperatorẽ transferebat̃ & di-
minuebat̃ eius poteſtas ita ꝙ nomen illius
dignitatis manſit ſine re ¶ Item ſenatoria
dignitas magna fuit apud romanos · quia
officiũ ſenatorꝝ prius fuit honeſtũ ſcilicet
vtiliter conſulere rei publice ſed poſtea cõ-
pulſi fuerũt ſenatores ad ſeruiendũ volũ-
tati principis in damnũ rei publice : ·

¶ Metrũ quartũ

Quamuis ſe tyrio ſupb⁹ oſtro : · Hic
incipit quartũ metrũ huius tercꝭ
qd dicit̃ metrũ valenticũ ab in-
uentore · dactilicũ a pede pdominãte tetra-
metrũ a numero pedũ · In quo metro phia
confirmat p exemplũ ꝙ dignitates nõ fa-
ciũt vere reuerendũ & p conſequẽs non eſt
beatitudo querenda in eis quia dignitates
adueniebãt Neroni qui peſſimus erat & ab
eo alꝭs conferebant̃ · vnde dicit in littera ·
Quãuis ſuperb⁹ Nero ſeuientis luxurie co-
meret · i · ornaret ſe oſtro tyrio · i · purpura
tincta in ſanguine tyri & q̃uis comeret ſe
niueis lapillis · i · albis margaritis tñ ipſe
vigebat omĩb⁹ ĩuiſus · i · odioſus · nã ĩprob⁹
Nero dabat verendis patrib⁹ · i · reuerendis
ſenatorib⁹ curules · i · tales dignitates ꝑpt̃
quas ſedebãt in curulib⁹ indecores quia ab
ĩdigno dabãt̃ · Quis igit̃ putet · i · reputet
iſtos honores beatos q̃s miſeri · i · improbi
& vicioſi tribuũt · q · d · null⁹ ¶ Nota dicit
Neronem ſeuientis luxurie quia epiſcop⁹
lincomẽſis noĩe Preculſus narrat ꝙ Nero
oĩa theatra ytalie & grecie pluſtrãs aſſump
to vario decore veſtitus · citharistas trage-
das & aurigas ſepe ſuperaſſe viſus eſt tãtis
libidinib⁹ exagitatus vt nec a matre nec a
ſorore abſtinuiſſe videbat̃ reuerentia con-
ſanguinitatis · virũ in vxorem duxerat &
ipſe a viro in vxorem receptus eſt · & fuit
luxurie tam ineffrenate vt retib⁹ aureis
piſcaret̃ q̃ purpureis funib⁹ extrahebant̃
& lauabat ea frigidis & calidis vngentis q̃
nũꝙ̃ min⁹ ꝙ̃ mille talentis ↄfecit & nihilo
minus ipſe Nero tã vicioſus dignitatẽ im-
perialem adeptus eſt · immo etiã alꝭs dig-
nitates largitus eſt : ·

¶ Proſa quinta

An vero regna : · Hic ẽ quinta pſa
huius tercꝭ in qua oſtendit phia
ꝙ regnũ & regni familiares non
cõferant verã potentiã quã pmittũt & ꝑpt̃
quã appetunt̃ · Et primo oſtendit verã po-
tentiã nõ eſſe in regnãtib⁹ · ſecundo ꝙ nõ ĩ
regũ familiarib⁹ ibi · Nã quid ego · Qꝛ aũt
in regnãtib⁹ nõ ſit vera potentia & p con-
ſequens nec beatitudo pbat quatuor vꝭs ·
Prima ſumit̃ ex paruitate durationis reg
nantiũ · Secunda ſumit̃ ex paruitate ex-
tenſionis · Tercia ex annexione timoris ·
Quarta ex defectu ſecuritatis · Secũda ibi
Qꝛ ſi hec · Tercia ibi · Expt⁹ ſortis Quarta
ibi · Atqui vellent · Primo ppont intentũ
p modũ queſtionis dicens · An regna &
regũ familiaritas valẽt efficere potentẽ &
reſpondet ironice quid in · i · quare nõ effi-
cerent potentẽ qñ corꝝ felicitas · i · poteſtas

perpetuo ꝑdurat qđ ſupple nūq̄ contingit · vnde ſubdit · atqui ꝓ certe vetuſtas plena ē exēploꝝ & etiā p̄ns etas qui reges mutauerint ſuā felicitatē calamitate · Et ſubdit · O p̄clara eſt potentia loquendo yronice q̄ nec inuenit̃ ſatis efficax ad conſeruationē ſui ·

¶ Nota nulla felicitas ꝑpetuo ꝑdurat ſaltē tempalis hoc patuit primus exemplo vetuſtatis poſito de creſo rege lidoꝝ · Hoc etiam patet exemplis eoꝝ qui erant tempore Boecy ſicut de īperatoribꝰ romanis qui crebro circa tempora ſua mutabāt̃ nūc bellis nūc inſidys oppreſſi vel alio modo eiecti · Et idē teſtatur Gāfredus in poetria dicens · Hoc vnum p̄ſcire potes ꝙ nulla poteſtas · Eſſe moroſa poteſt ſi vis exempla priores · Reſpice fortūas emicuit illa prioꝝ · Florida ꝓſperitas minos ſubuertit athenas : ·

Q ſi hec regnoꝝ poteſtas : · Hic oſtendit ꝙ poteſtas regia non eſt vera poteſtas nec beatifica ꝓpt̃ paruitatem extenſionis eius dicens · Q ſi hec poteſtas regnoꝝ ē autor · i · cauſa beatitudinis nōne ſi qua parte defuerit regia poteſtas ipſa minuat felicitatē & inducat miſeriā · q · d · ſic · ſed q̄uis humana imperia late tendāt̃ tamē neceſſe eſt plures gentes relinqui quibꝰ quiſq̄ regum nō imperat · nō eñ poteſt eſſe ꝙ vnꝰ oībꝰ imperet · qua autem parte deſinit poteſtas faciens beatos hac parte ſubintrat impotentia faciens miſeros · hoc ergo modo neceſſe eſt in regibꝰ eſſe maiorē porcionē miſerie q̄ꝫ felicitatis cū in maiori parte ſint impotētes

¶ Nota ſi poteſtas regia efficit beatū ergo vbi eſt defectus poteſtatis regie ibi erit defectus beatitudinis · cum igitur plures ſint gentes ſuper quas non eſt poteſtas vnius regis q̄ꝫ q̄ ſubiaceant ſue poteſtati ſequitur ꝙ rex in maiori parte erit miſer & nō beatus · igitur in poteſtate regia non conſiſtit vera beatitudo : ·

Expertus ſortis : · Hic oſtendit ꝙ in regnantibꝰ non ſit vera poteſtas propter annexionem timoris per exemplum dicens · quidem tyrannus ſcꝫ dioniſius expertus ſue ſortis · i · fortūe q̄ntū eſſet anxia ꝑiculū metus · i · timoris ſui · ipſe ſimulauit · i · ſimilitudine demōſtrauit terrore gladȳ ſupra verticem pendentis · Que eſt igit̃ hec poteſtas que nequit expellere morſus · i · corroſiones ſollicitudinum nec poteſt vitare aculeos · i · ſtimulos formidinum · i · timoꝝ · q · d · exilis · i · parua eſt talis poteſtas ¶ Nota ꝙ dyoniſius fuit quidam rex qui cū requireret̃ a quodam ſuo familiari quare ſemꝑ triſtaret̃ cū tamen ſemꝑ haberet beatam vitam · iſte dyoniſius volens ſibi deſignare cauſam ſue triſticie iuſſit eum poni inter epulas lautas & ſibi ſupra verticem iuſſit ſuſpendi gladium acutū tenui filo · Iſte viſo gladio perterritꝰ epulari nec letari potuit · Cui dixit dyoniſius talis eſt eñ vita mea quā tu beatam putabas ſemꝑ eñ mortem mihi imminētē preuideo · Conſidera ergo quomō felix eſſe poterit qui timere nō deſinit : ·

Atqui vellent ipſi : · Hic ph̄ia oſtendit idē quarta ratione que ſumitur ex defectu ſecuritatis dicens · Atqui pro certe ipſi reges vellent vixiſſe ſecuri ſed nequeunt · i · non poſſunt dehinc · i · ex quo ſequit̃ ꝙ ſecuri eſſe non poſſunt quomodo gloriant̃ de ſua poteſtate quod non eſt faciendum qđ probat dicens · An · i · nunquid tu potētē cenſes · i · iudicas illum quem videas efficere · i · perficere velle quod nō poteſt · q · d · non eſt potens · An · i · nūquid illum cenſes potentem qui ambit · i · circumdat latus ſuum ſatellite · i · multitudine qui plꝰ metuit illos quos ipſe terret qui vt videat̃ potens ſitus · i · locatus eſt in manu ſeruientium · q · d · non eſt potens ¶ Nota ex littera poteſt formari talis ratio · Illud qđ non facit hominem ſecurum hoc nō facit vere beatum · ſed potencia temporalis eſt huiuſmodi igit̃ &c̄ · ꝯſequēcia ē nota quia quāto maior potētia tāto minor ſecuritas · minor pars

¶ Nota reges ſecuri eſſe non poſſint · quia incōmoditates īminentes nō poſſunt nō formidare Nārat eñ valeriꝰ de dyoniſio ſupra dicto ꝙ ī tantū timuit tonſores barbaꝝ ꝙ filias ſuas docuit detondere barbas · ipſis aūt ſeneſcētibꝰ p̄cepit vt barbā & capillos ſibi abvrerent & lectū cubicularem in lata

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

foſſa fecit in quem ſe ligneo pōte recepit·
quia ſatellites & barbaros timuit:·
Nā quid ego de regū:· Hic pħia oſtendit
ꝙ ī familiaribꝫ nō conſiſtit vera potentia·
ſecundo excludit quandā obiectionem ibi·
An preſidio· Probat ergo ꝙ familiaritas
regū nō facit eſſe vere potentem cū huiuſ=
modi familiaritas non poſſit retineri ad
nutū & ipſa retenta frequenter vergit in
nocumentū· Dicit ergo· Nam quid ego
diſſerā·i· dicā de familiaribꝫ regū cū ipa
regna demoſtrem eſſe magne ībecillitatis
quos ſcꝫ familiares regum regia poteſtas
incolumis·i· ſana ſepe proſternit· & ipſa
regia poteſtas lapſa etiā ꝓſternit ipſos·
quō aūt regia poteſtas īcolumis deſtruat
ſuos familiares docet ꝑ exempla dicens·
Nero coegit Senecā familiarem ſuū pre=
ceptorem·i· magiſtrū ad arbitriū eligen=
de mortis· Antonius impator obiecit gla=
dijs militū Papinianū ſuū familiarem diu
potentem inter aulicos· Cū autem vterꝗ
Seneca & Papinianus vellent renūciare
ſue potentie ꝓpter crudelitatem principū
voluerūt ſe ſubtrahere ab eis quorū duorū
Seneca conatus eſt opes ſuas tradere Ne=
roni vt ipſum placaret & voluit ſe oferre
in ociū·i· in vitam ſolitariā ſed dum ipſa
moles·i· magnitudo potentie trahit ipſos
ruituros·i· caſuros neuter effecit qđ vo=
luit· que eſt ergo iſta potentia quā habē=
tes ptimeſcūt quā cū habere velis non ſis
tutus & cū deponere cupias vitare nō poſ=
ſis vt patuit de Seneca & Papiniano·
¶ Nota Nero fingebat ſe magiſtrū ſuum
Senecā timere poſtꝙ imperator factus eſt
ſicut in puericia vñ mandauit ſibi vt genus
mortis eligeret quia viuere nō poſſet· Se=
neca cibo & potu ſaciatus aperire fecit venā
& bibens de ānulo venenoſo interijt· An=
tiqui enim potentes & nobiles ſub gemma
ānuli venenum portabāt vt ſi quid aduerſi
eis contigiſſet ad mortē confugerēt ¶ Itē
Antonius exiſtens imperator in ſuos tirā=
niſauit qui Papinianū ſuū familiarē diu
inter aulicos potentē gladijs militū occidi
fecit ex quibꝫ patet quō regia poteſtas in=
columis ſepe ſuos familiares proſternit·
Quomodo aūt regia poteſtas lapſa ꝓſter=
nat ſuos familiares ex hoc patet· Cum enī
familiares imitanť regiā poteſtatem neceſ=
ſe ē vt ipa deficiente etiā ipſi familiares de=
ficiāt:·
An preſidio ſunt:· Hic pħia excludit ob=
iectionē· Poſſet enī aliquis dicere ꝙ homo
poteſt conſeruari in ſua potentia ꝑ amicos
vnde ꝙ aliqui ꝑdūt poteſtatem eſt ꝓpter
defectū amicoꝝ hoc excludit pħia dicens·
ꝙ hoc non poteſt eſſe verum de amicis qui
fortuna conciliantur· de amicis autē qui
virtute conciliāť non eſt hic loquendū cū
non computenť inť bona fortune de quibꝫ
hic loquimur· vñ dicit in littera· An p̄ſidio
·i· auxilio ſunt amici quos non virtus ſed
fortuna conciliat·q·d· non hoc ꝓbat per
locū ab oppoſitis ſic· Quem felicitas·i· for=
tūa fecit amicū illū īfortuniū faciet inimi=
cū que vero peſtis ē efficatior ad nocēdū ꝙ
familiaris inimicus·q·d· nulla quia inimi=
ciciam illius cauere non poſſumus cum ei
conſtēt ſecreta noſtra ꝓpť familiaritatem
¶ Nota de amicis ſophiſticis loquiť Se=
neca·ix· epiſtola· Qui vtilitatis cauſa aſ=
ſumptus fuerit tamdiu placebit ꝙdiu vtiľ
fuerit· Amicoꝝ turba florentes circūſedit
ſed circa euerſos ſolitudo eſt· vnde poeta
Nā p̄cio queſitus amor cū munere cedit·
Inquantum durat largitio durat amicus·
Alter poeta· Dū fortuna tonat fugientes
terret amicos· Nā quis amet quis nō vera
ꝓcella docet· Et aliť poeta· Dū zephirus
flabat multis comitabar amicis· Aſt oīs
aquilo turbine flante fugat· Et Oracius·
Horrea formice nunꝙ ad inania tendunt·
Nullus ad amiſſas ibit amicus opes ¶ Aūt
familiaris inimicus multū noceat dicit poeta
Plus nocet vt noſtis ad cūcta domeſticus
hoſtis· Et res ipſa docet q̄liter ipſe nocet

¶ Metrꝝ quintū

QVi ſe volet eſſe potentem:· Hic
īcipit metrū quintū huius tercij qđ
dicitur pamātricū ab inuētore· ana=
peſticū a pede predominānte· catalecticum
quia vna ſillaba deficit ad metri ꝑfectionē

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

In quo metro pħia oſtendit quō vera po-
tentia ſit acquirenda dicens ꝙ vera potētia
conſiſtit in reprimendo vicioſos motus vel
concupiſcentias inordinatas quia ſine hoc
nullus eſt vere potens quantūcūq͂ dīnetur
Dicit ergo · Jlle qui volet ſe eſſe potentem
domet aīos feroces · i · crudeles quia crude-
litate hō aſſimilat̄ feris nec ſubmittat colla
victa libidine concupiſcentie fedis habenis
· i · vicioſis motib9 · licet enim tellus indica
· i · terra indie tremiſcat tua iura longe · i ·
licet poteſtas tua extendat ſe ad indiā · &
licet tibi ſeruiat vltima thyle que ē inſula
vltra britaniā vbi ſol facit ſolſticiū eſtiuū
& vltra non ꝓgredit̄ · tn̄ non poſſe pellere
atras curas · i · abſcuras ſollicitudines · &
fugare miſeras querelas prouenientes ex
aduerſitate fortune nulla eſt potētia ¶ No-
ta ꝙ vere potens ē qui ſenſualitatē ſubicit
rationi · Vnde Seneca · Si vis omnia tibi
ſubicere ſubice te rationi · Multos eñ rexe-
ris ſi ratio te rexerit · Et Areſtotiles tercō
ethicoꝝ · Quēadmodū puerū oportet viuere
ſm̄ precepta pedagogi · ita oportet concu-
piſcibile conſonari rationi ¶ Itm̄ Seneca
Magnū imperiū regit qui ſibiipſi dominat̄
Fortior eſt qui cupiditatem vincit ꝙ̄ qui
hoſtē ſubicit · Eſt eñ difficillimū vincere
ſeipſum · Et Salomon · Fortior ē expug-
nator animi expugnatore vrbiū : ·

¶ Proſa ſexta

GLoria vero ꝙ̄ fallax : · Iſta eſt ſex-
ta proſa huius tercȳ in qua pħia
oſtendit ꝙ gloria mundana non
ſpectat ad veram beatitudinem nec facit
vere beatum · Et primo oſtendit hoc de
gloria proprie virtutis · ſecundo de gloria
que prouenit ex nobilitate ſanguinis ibi
Jam vero · Primo oſtendit intentum de
gloria que prouenit ex laude falſe virtutis
Secundo de illa gloria que ex veris me-
ritis procedit ibi · Que ſi etiā · Primo in-
tendit talem rationem · Jllud quod eſt fal-
lax non ſpectat ad beatitudinem nec facit
beatum · ſed gloria falſe acquiſita ē fallax ·
igit̄ &c̄ · vnde dicit in littera · Gloria vero
ꝙ̄ fallax ſit & ꝙ̄ turpis ſupple ſatis patet
ꝙ aūt ſit fallax probat autoritate cuiuſdā
poete qui tragedias compoſuit dicēs · vnde
tragicus quidam exclamat & ponit auto-
ritatem eius in greco que tantum ſonat ī
latino · O gloria gloria in milib9 hominū
nihil aliud facta es ꝙ̄ magna auriū infla-
tio · quod manifeſtat dicens · Plures eñ
magnum nomen · i · gloriam abſtulerunt
· i · falſe receperunt falſis opinionib9 vul-
gi · & oſtendit ꝙ huiuſmodi gloria ſit t̄-
pis dicens · Quo ſcilicet iam dicto · ſ · habere
gloriam falſis opinionib9 quid turpius ex-
cogitari poteſt · q · d · nihil · Nam qui falſo
predicant̄ · i · laudant̄ neceſſe eſt vt eru-
beſcant ſuis laudib9 ¶ Nota ꝙ ſecundum
Tulium gloria eſt frequens fama cū laude
Et eſt duplex vana & vera · Vana gloria
eſt que nullo conficiente procedit in eſſe ·
Vera eſt que nullo cōficienete non proce-
dit in eſſe · Fama aūt eſt cognitio alicuius
non ſolum in propinquo ſed etiā in remo-
to ¶ Nota ꝙ fama inducit falſam gloriam
falſa gloria erubeſcentiā · Nam erubeſcētia
eſt crimen īgloriationis cauſatū ex aliquo
turpi perpetrato · Cum aūt aliquis ſe cog-
noſcat falſe acquiſiuiſſe gloriam tunc hoc
timet manifeſtari ex cuius manifeſtatiōe
incidit in gloriationem & verecundiā : ·
Que ſi etiā meritis conquiſite : · Hic pħia
ꝓbat ꝙ gloria meritis acquiſita non ſpec-
tat ad beatitudinē intendens talē rationem
Jllud non ſpectat ad beatitudinem de quo
nulla eſt cura ſapienti · ſed de gloria etiam
meritis acquiſita nulla eſt cura ſapienti ·
ergo &c̄ · maior eſt nota · nā ſapiēs max-
ime curat beatitudinē cum ſit maxime felix
· x · ethicoꝝ · minorē ponit in littera dicēs ·
Que ſcꝫ laudes ſpectātes ad gloriā licet ſint
conquiſite meritis quid tn̄ adiecerint ꝯſcie
ſapientis qui bonū ſuū metit̄ non rumore
populi ſed veritate conſcientie · q · d · nihil ·
Secundo ꝓbat idem ꝑ locum ab oppoſitis
dicēs · Qꝛ ſi pulcrum eſt ꝑpagaſſe nomen
ergo miſerū eſt nomen non ꝑpagaſſe · ſed
cū ꝑ magna parte terraꝝ neceſſe ſit nomē
non eſſe ꝑpagatum · neceſſe eſt pro maiori
parte miſeꝝ eſſe dicit ergo · Qꝛ ſi hoc ipm

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

pulcrū videtur ſcȝ ꝑpagaſſe · i · diuulgaſſe nomen · i · gloriā conſequens eſt vt iudicet̃ fedū non extendiſſe nomen ſed ſicut paulo ante diſſerui neceſſe eſt eſſe plures gentes ad quas fama vnius hoīs nequit ꝑuenire. fit · i · ɔtingit vt pro maxima parte terraꝝ ille videat̃ inglorius quē tu eſtimas glorioſum · Et quia aliquis diceret ſufficit ad beatitudinem ꝙ homo ſit glorioſus in populo ſuo habendo fauorē populi · Dicit ph̄ia int̃ hec bona que ſunt ī operatione virtuoſa nō puto ḡtiā popularē dignā cōmemoratōne q̄ nec iudicio recte rationis ꝑuenit nec ūq̄ firma ꝑdurat ¶ Nota ꝙ ſapienti nō ē cura de gloria quia dicit Macrobius · Sapiens fructū in conſcientia ponit · ſtultus aūt in gloria · Et Seneca · Conſcientiā potius q̄ famā attende · ſed pleriq̄ famā · pauci conſcientiā verent̃ ¶ Nota ꝙ fama popularis non ꝑuenit ex recto iudicio rationis · Pl⁹ enī populus ſequit̃ inclinationē ſenſus q̄ iudiciū rationis · Nec etiam fama eorū perpetue durat quia ſm diuerſas paſſiones vulgi variat̃ fama populi · Vñ vulgares iudicant ſm concupiſcentiam non ſm rei veritatē · Pro tāto ſimiles ſunt auib⁹ q̄rū intuitū nox illuminat & dies cecat ex q̄rto huius ꝓſa quarta : ·

Iā vero q̄ ſit inane q̄ futile : · Hic ꝓbat ꝙ gloria ꝓueniēs ex nobilitate ſanguinis etiam non ſpectat ad verā beatitudinē · Et primo oſtendit vanitatē huiuſmodi glorie ſecundo oſtendit quid boni ſit ī nobilitate ibi · Q̄ ſi quid · dicit primo · Iam vero quis nō videat q̄ inane q̄ futile · i · labile ſit nomen nobilitatis · q · d · manifeſtū eſt q̄ ſcȝ nobilitas ſi refert̃ ad claritudinē · i · ad gloriā aliēa ē ab illis qui ſe nobiles eē gloriāt̃ qđ ꝓbat ꝑ diffinitionē nobilitatis dicens Nāq̄ nobilitas videt̃ eſſe quedā laus veniens de meritis parentū · ꝙ ſi ꝑdicatio · i · laus facit claritudinē neceſſe eſt vt illi ſint clari qui ꝑdicant̃ · i · laudant̃ huiuſmodi aūt ſunt parentes non tu quare ſi non habes tuā claritatē que ex laude tua ꝑueniat aliena claritudo nō efficit te ſplendidū · i · glorioſum ¶ Notandum ꝙ nobilitas ſanguinis eſt inane & futile nomen · quia nihil vere nobilitat hominem niſi virt⁹ · Vnde Alan⁹ ī libro de planctu nature · Quid tibi nobilitas quid clarum nomen auoꝝ · Si ſeruus viciȷ̄s fact⁹ es ipſe tuis · Itm̄ nobilis ē enī ſi quis v̄tute refulget · Degener eſt ſolus cui mala vita placet · Et pauper Henricus · Non ꝑ̄ſigne genus non clarū nomen auoꝝ · Sed ꝓbitas vera nobilitate viget · & ſeneca · Nemo ē melior altero niſi qui recti⁹ ingenium hȝ altero & ad bonas artes aptius : ·

Q̄ ſi quid eſt in nobilitate : · Hic oſtendit cuiuſmodi bonum ſit in nobilitate dicens · Si quid bonū eſt in nobilitate illud ſolum eſſe arbitror vt nobilib⁹ videatur impoſita neceſſitudo ne a virtute maioꝝ · i · ꝓgenitoꝝ degenerent ſupple per mores vicioſos melius eſt enī a patre ignobili deſcendere & morigeratum eſſe q̄ a nobili & per vicia degenerare ¶ Notandū ꝙ gloriandū nō ē de nobilitate quia dicit ſeneca · Si pulcer es lauda naturā · ſi nobilis lauda parētes ſi virtuoſus & ſapiens lauda teipſum · Si diues lauda fortunam · ſi potens expecta pauliſper & nihil eris ¶ Notandū ſm Tulliū optima hereditas a patrib⁹ tradit̃ liberis omni patrimonio preſtantior ſcȝ gloria virtutū & decor reꝝ geſtaꝝ : ·

¶ Metrū ſextū

OMne genus hominū : · Iſtud eſt ſextū metꝝ hui⁹ terciȷ̄ qđ dicit̃ alemanicū ab inuentore · dactilicū a pede predominātē · trimetrum a numero pedū · yꝑcatalecticū quia vna ſillaba ſupabundat · In quo metro ph̄ia ꝓbat omnes homines eſſe nobiles ꝑ̄ter vicioſos dicens · Omne genus hominū in terris cuiuſcunq̄ ſit condicōnis ſurgit ab ortu ſimili quia ſm animā omnes ſunt ab vno creatore · vnus enim eſt pater reꝝ · i · vnus creator ſupple nobilis qui cuncta miniſtrat ſupple gubernando · ille vnus pater dedit phebo radios ſuos · dedit lune cornua · dedit homines terris · i · habitare in terris · dedit celo ſydera ꝓpter ornatū eius · Hic pater clauſit aīos membris ſupple corporeis aīos inq̄ ꝑ̄titos

·i· acceptos celſa ſede ·i· in celo · Igitur
nobile germen ·i· nobile principiū edit ·i·
pducit cunctos mortales ·i· homines · O
homines quid ·i· ad quid ſtrepitis ·i· cum
ſtrepitu iactatis genus veſtrū & pauos
veſtros ſi enī tu ſpectes ·i· conſideres auc-
torē deū & primordia veſtra nullus exſtat
·i· eſt degener ·i· ignobilis niſi fouēs ·i·
operans peiora vicijs ſuis deſerat pprium
ortū ·i· deū a quo pceſſit ¶ Nota q̄ ōnes
homines ex e a pte qua ſunt homines ſunt
eque nobiles cum enī nobilitas ſit quedam
excellētia cōtracta ab origine · nobilitas ho
minis p̄cipue debet attēdi ex ea pte q̄ ē hō
ſcʒ ex parte aīe · Cū igit̄ in omnibꝰ hoībꝰ
ſit eadē origo aīe · quia ōnes aīe ſunt a deo
omnes homines ſunt eque nobiles · ſolum
aūt illi ſunt ignobiles qui degenerāt a ſua
origine · aīa aūt in ſua origine pducta eſt
a deo & eſt ſimilis deo · ideo illi ſoli a no-
bilitate degenerāt qui vicioſis moribꝰ ſimi
litudinē dei deturpant quā ex origine con-
traxerūt ¶ Nota dicit aīos celſa ſede peti-
tos hoc loquit̄ more platonico qui voluit
omnes animas ſimul eſſe creatas in celo &
poſtea mitterent̄ in corpora qđ non ē verū
ſed aīe creant̄ in corporibꝰ · ergo loquitur
more platonico q̄ deus animas receptas ī
celo clauſit membris corporeis · & de hoc
magis videbit̄ nono metro huius tercij ·
¶ Nota q̄ omniū hominum eſt vna origo
quia a deo ſunt creati quem patrem omnes
vocamus & omnes anime ſunt a deo ergo
nullus eſt nobilior alio ſm creationē licet
ſm ingeniū bene · quia ſoli illi ſunt igno-
biles qui degenerant ſuā geneologiam cum
diſcedūt a virtutibꝰ & adherent vicijs :·

¶ Proſa ſeptima

Quid aūt de corporis voluptatibꝰ ·
Iſta eſt pſa ſeptima huius tercij
in qua phīa oſtendit beatitudinem
non eſſe in voluptate · Et primo oſtendit
hoc de voluptate generaliter · Secundo de
quadā voluptate ſpecialiter · ſecunda ibi ·
Honeſtiſſima quidē · Primū probat dupli-
citer ſm qđ ponit duas rationes · ſecūda ibi
Que ſi beatos · Primo intendit talē ratōnē

In illis nō ɔſiſtit beatitudo ad que ſecunt̄
multe incōmoditates · ſed ad voluptates ſe
cūt̄ multe icōmoditates ſicut declarat ī lrā
& dicit · Quid loq̄r de voluptatibꝰ corpalibꝰ
quarum appetentia ·i· cupiditas plena eſt
anxietatis quia homo anxiat̄ cū caret eo
quod cupit · ſacietas vero ·i· plenitudo vo-
luptatum plena eſt penitentie ·i· pena cū
igit̄ voluptatibꝰ ſit coniuncta anxietas &
penitentia in eis non conſiſtit beatitudo &
addit quātos morbos ille voluptates & q̄
intollerabiles dolores ſolent afferre corpo-
ribꝰ fruentium eis quaſi quendam fructū
nequicie ſupple ſatis patet · quaꝝ volupta-
tum motus ·i· affectus quid habeat iocū-
ditatis ·i· voluptatis ignoro · quiſquis aūt
volet reminiſci ſuaꝝ libidinum ·i· volup-
tatum ipſe intelliget ·i· cognoſcet exitus
·i· fines voluptatum eſſe triſtes ¶ Nota q̄
duplex eſt voluptas ſcʒ ītellectualis & cor
poralis · Prima eſt proſequenda ſcʒ intel-
lectualis quia conſiſtit in ſpeculatione ani-
mam beatificans · Secunda eſt fugienda ·
quia conſiſtit in delectatione ſenſuali cor-
pus mortificans · vnde Seneca · lii · epl'a
dicit voluptates precipue extirpa que la-
tronum more nos amplectuntur vt ſtran-
gulent · & Tulliꝰ · voluptas impedit om-
ne conſilium atq̄ vt ſic dicam oculos per-
ſtringit mentium & inimica ē ratiōi · nul-
lum vult cum virtute habere cōmercium
¶ Nota q̄ voluptas plena eſt penitentia
Narrat enī Valerius q̄ cum Demoſtenes
phus quereret amorē Thaydis meretricis
vt cōſenſum ferret ei · centum talenta pe-
tens · demoſtenes aſpiciens in celū reſpō-
dit pro tanto precio non emam tātū peni-
tentie · ſciebat enī q̄ voluptatem inſepara-
biliter ſequit̄ penitentia ¶ Nota q̄ volup-
tates multos morbos afferunt quia dicit
Seneca quadam epiſtola · multos morbos
multa fercula fecerunt · & vult Areſtoti-
les in ethicis q̄ laborantes in paſſionibus
veneris & crapule maxime tranſmutant̄
ſm corpus · crapula enī plures occidit q̄
gladius :·
Que ſi beatos :· Hic phīa pbat cōcluſionē

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK GIESSEN

prius poſitam alio modo deducendo ad inconueniēs · & eſt ratio iſta · Si in voluptatibus conſiſteret beatitudo ſequeretur ꝙ pecudes eſſent beate quod eſt falſum · pecudes enim laborant ad explendam corporis voluptatem · vnde dicit · Que voluptates ſi poſſunt explicare beatos nihil cauſe eſt · i · nihil impedit quin pecudes iudicentur eſſe beate quarū omnis intentio feſtinat ad explendā corpalē laſciuiā ¶ Notandū ꝙ cū felicitas ſit bonū nature rationalis null⁹ beſtias felicitabit · quia tm̄ genus hominū viuit arte & ratōne ¶ Notandū ꝙ ad fugā beſtialiū voluptatū hortatur areſtotiles alexandrū quadā epiſtola dicens · O alexād declina a conatibꝫ beſtialiū voluptatū que corruptibiles ſunt · carnalis eñ appetitus inclinat ad corporales voluptates que contriſtant intellectū · Et ſubdit · Conat⁹ voluptatum generat carnalem amorem · hic generat auariciā · hec generat deſideriū diuiciarū · q̄ generāt inuerecūdiā · inuerecūdia pſumptionē · pſumptio infidelitatē · infidelitas latrocinium ꝓpter que mala vitanda ē voluptas : ·

Honeſtiſſima quidem cōiugis foret : · Hic phia oſtēdit ꝙ beatitudo nō ꝯſiſtit in q̄dā ſpeciali voluptate ſcz ī matrimonio q̄ licita ē ꝓpter generationē ꝓlis ītendens talem rationem · In illa voluptate non ꝯſiſtit felicitas q̄ habet anxietatem ſibi ānexā · ſed voluptas matrimonij eſt huius ſicut tangit in lrā · Vnde dicit · Iocūditas cōiugis & liberorū foret honeſtiſſima ſed nimis eſt extra naturā dictum quia natura abhorret qꝺ volo dicere quia neſcio · i · taceo quē · i · aliquē inueniſſe · i · habuiſſe filios tortores q̄rū filiorū ꝙ ſit mordax · i · anxia q̄cūq; condicio ſiue bona ſiue mala non neceſſe eſt te amonere alias exptū eſt · neq; neceſſe eſt amonere te nunc anxiū in quo ego approbo ſententiā Euripedis mei phi qui dixit carentem liberis infortunio felicē eſſe ¶ Notandū ꝙ anxietas ineſt patribꝫ ꝓpt̄ maliciā filiorū · Narrat eñ Euripedes tropius in hyſtoria romanorum ꝙ Demetrides in ſuos ſeuiens filios duos ex eis interfecit & cū pſequeret̄ terciū ille congregato exercitu obſedit patrē · pater aūt videns ſe non poſſe euadere ſeipm̄ interfecit · Etiam pater anxiat̄ de bonis filijs ꝓpter incenſā dilectionē eorū & pmotōnē quibꝫ ſi aliquid aduerſi contigerit pater reputat ſe infelicē Ex quo patet ꝙ voluptas coniugalis hꝫ anxietatē ſibi ānexā : ·

¶ Metrū ſeptimū

Habꝫ hoc voluptas omnis · Iſtud eſt metrū ſeptimū huius tercij qꝺ dicit̄ anacroanticū ab inuentore iambicū vel anapeſticū a pede pdominante quia habet primū pedē anapeſtū & reliq̄s iābos & ē dimetrū · i · quatuor pedū · catalecticum quia deficit ſillaba nam poſt tres pedes remanet vna ſillaba de quarto pede In quo metro phia oſtendit quid mali cōſequat̄ omnē voluptatē · omnis eñ voluptas pt̄ anxietatem ſibi ānexā eſt tranſitoria quod confirmat per quoddam exemplum · dicens · Omnis voluptas habet hoc quod dicam quia voluptas agit · i · vexat fruentes ſtimulis · i · punitionibꝫ · & ē par · i · ſimilis ſtimulis apiū volantū vbi proſtꝙ̄ apis fudit grata mella fugit & ferit corda icta · i · perculſa anxietate nimis tenaci morſu · q · d · iocūditas voluptatis nimis eſt tranſitoria ſed anxietas quā affert nimis ē pmanſura ¶ Notādum licet omnis voluptas corpalis primo delectet & poſtea pungat ad modū apū tū hoc maxime inuenit̄ in voluptate venerea ad cuius fugā Areſtotiles hortat̄ Alexandrū dicēs O clemēs impator nolite multū inclinare ad coytū quia coyt⁹ eſt quedā ꝓprietas porcorū que igit̄ tibi gloria ſi exerceas viciū beſtiarum & act⁹ brutorū · Crede mihi indubitant̄ ꝙ coytus eſt deſtructio corporis · abreuiatio vite · corruptio virtutū · legis trāſgreſſio & generat femineos mores · Qualit̄ autem ſit fugienda delectatio venerea docet Alanus in de planctu nature dicens · Si venerē fugare velis loca tpa vita · Nā locus & tempus pabula donant ei · Et pauper Henricus loquens de amore dicit · Proſcribas igitur gladijs & fuſtibꝫ ipſum · Et

fugiendo fuga quē fuga ſola fugat:·

Proſa octaua

Nihil igit̄ dubium eſt:· Iſta eſt octaua pſa huius tercij in q̄ phia oſtendit quātis malis ſint implicita p̄dicta bona in quibꝫ aliqui poſuerunt felicitatē· ſcđo oſtēdit q̄ꝫ exilia ſunt corꝑis bona ibi· Iā vero· Primo dicit· Nulli dubiū eſt p̄dicta cōſiderāti quin he vie quibꝫ nitunt̄ homines ad beatitudinem peruenire ſunt quedā deuia nec valeāt quēq̄ꝫ pducere eo· i· illuc ad qđ ꝓmittūt ſe eſſe pducturas· q̄ntis vero malis ſint implicite breuiſſime monſtrabo· Quid enī ſupple iſtoꝝ eſt ſine malo· q· d· nihil· vnde ſubdit· Pecuniā cōgregare ne conaberis· i· laborabis ſed eripies· i· recipies habenti & ita implicaberis malo violentie· vis fulgere dignitatibꝫ danti ſupplicabis· & qui cupis ceteros preire honore tu vileſces humilitate poſcendi· potentiā ne deſideras ſubiacebis periculis ſubiectoꝝ· gloriam petis ſed per aſpera diſtractus ſecurus eſſe deſiſtis· voluptariā vitam degas ſed quis nō ſpernat atq̄ꝫ abijciat tanq̄ꝫ contemptibilem ſeruum viliſſime & fragiliſſime rei ſcilicet corporis ¶ Notandū q̄ꝫ hō querens pecuniā incidit in malū violentie quia omnis pecunioſus ē violentus· primo ethicoꝝ· Sed querēs honores & dignitates humiliādo ſe alijs ſupplicabit· Sed dicit Seneca ī libro de bn̄ficijs· Moleſtū ē vbū & oneroſum dimiſſo vultu dicere rogo· querens aūt potentiam & gloriā oportet q̄ꝫ ꝓpt̄ potentiā & gloriā defendēdā pſecutionibꝫ improborū ſe obijciat & ſic ſecurus eſſe deſiſtit· querēs autē vitā voluptuoſā oportet q̄ꝫ corpori ſeruiat Sed dicit Seneca· Maior ſum & ad maiora genit⁹ ſum q̄ꝫ q̄ꝫ ſim mancipiū· i· ſeru⁹ mei corporis qđ nō aliter aſpiciā q̄ꝫ aliquod vinculum mee libertati circūdatum:·

¶ Iam vero:· Hic phia probat in ſpeciali q̄ꝫ vilia ſunt bona corꝑis que aliqui reputāt eximia bona· ſecundo breuit̄ recolligit ſupra dicta ibi· Ex quibꝫ omnibus· Primo oſtēdit itentū de magnitudine fortitudine & corꝑis agilitate· ſecundo de pulchritudine ibi· Forme vero· Primo oſtendit q̄ꝫ hō nō debet mirari de magnitudine fortitudine & agilitate corporis quia illa excellētius inueniunt̄ in brutis q̄ꝫ in hominibus dicens· Iam vero qui ferunt· i· cupiunt bona corporis pre ſe· i· gratia ſui tāq̄ꝫ ſunt optima q̄ꝫ exigua· i· valde vilia q̄ꝫ fragili poſſeſſione nitunt̄· i· laborant· Num enim elephantes mole· i· magnitudine ſuperare· i· excedere poteritis· nec thauros robore· i· fortitudine· Num tigres preibitis velocitate· Reſpicite ſpacium· i· magnitudinem celi· firmitudinem· i· fortitudinē celi celeritatem· i· velocitatē eius & aliquādo deſinite· i· ceſſate mirari vilia· i· inferiora bona· qđ quidem celum non his predictis potius immo multo min⁹ mirandum eſt q̄ꝫ ſua ratione· i· intelligentia qua regit̄· ſic ſimiliter in homine multomagis laudanda ſunt bona rationis q̄ꝫ bona corporis ¶ Nota q̄ꝫ bona corporis ſicut magnitudo fortitudo agilitas non multū ſunt miranda· quia dicit Seneca· Non magnitudine & corporis velocitate magne res gerunt̄ ſed virtute· vnde Cato· Conſilio pollet cui vim natura negauit· Item Seneca· Excellentia ingenij poteſt latere ſub quacūq̄ꝫ pelle ¶ Nota ſꝫm Iſidorum in libro ethimologiarum Elephantem greci a magnitudine corporis putant dictum eo q̄ꝫ formam montis preferat· Apud indos vero dicit̄ barro eo q̄ꝫ vox eius barritus dicit̄· dentes eius ebur· roſtrum eius promuſtida dicitur ¶ Nota ſꝫm iſidoꝝ· Tigris eſt beſtia varijs coloribus diſtincta mirabilis velocitatis ex cuius nomine quidā fluui⁹ tigris appellat̄ qui rapaciſſimus eſt omīū fluuioꝝ· Et ſciendum q̄ꝫ pro beſtia dicit̄ hec tigris in gtīō tigris vel· dis· ſed pro fluuio dicit̄ tantū hic tigris & in gemtiuo huius tigris:·

Forme vero nitor:· Hic phia oſtēdit itētū de pulchritudine forme ſupple q̄ꝫ ſit exile bonum quia eſt tranſitoria & quia eſt tm̄ ſuperficialis· & dicit· Vero pro ſed nitor· i· pulchritudo forme vt· i· q̄ꝫ rapidus eſt vt· i· q̄ꝫ velox· i· velociter eſt tranſiēs· &

ē fugatior·i·mutabilior mutabilitate floꝝ
vernaliū q̄ſi dicat ſatis eſt euidens·vnde
ſi homines vterent̄ linceis oculis· vt ait
Areſtotiles·ita vt eorum viſus penetraret
obſtantia ſcilicet corpora nōne illud corpus
Alcibiadis ſuperficie pulcherrimū intro-
ſpectis viſceribꝰ turpiſſimū videret̄·quaſi
dicat ſic·Ex quo concludit phia·Igit̄ te
pulchrū videri nō facit tua natura ſed in-
firmitas oculorum ſpectantiū·Et ſubdit·
Sed eſtimate ꝙ nimio vultis bona corpis
dū ſciatis hoc quodcūq̄ fuerit de bonis cor-
poris poſſe diſſolui igniculo·i·calore febris
triduane febris eīm acuta ſm medicos q̄n̄q̄
tercio die pimit[?] ¶Et tūc breuiter recolligit
ſupra dicta dicens·Ex quibus omnibꝰ licet
redigere in ſummā ꝙ hec ſcꝫ predicta bona
non poſſunt p̄ſtare ea q̄ pollicent̄·i·pro-
mittūt nec pfecta ſunt congregatōne omū
bonoꝝ·nec ad beatitudinē ferūt q̄ſi quidā
calles·i·vie nec ipſa pficiūt beatos ¶No-
tandū ꝙ pulchritudo corporis non ē dura-
bilis quia dicit Virgiliꝰ·O formoſe puer
nimiū ne crede colori·Alba liguſtra ca-
dūt faccinia nigra legūt̄ ¶Notādū ꝙ cō-
muniter dicitur ꝙ viſus linceus obſtantia
corpora penetrat ſed illud nec ab Areſtoti-
le neq̄ ab aliquo autentico inuenit̄·Vnde
Iſidorus in libro ethimologiarū loquens
de lince dicit ꝙ linx dictus ē quia ī lupoꝝ
genere numerat̄·beſtia maculis diſtincta·
tergo vt pardus ſed ſimilis lupo cuiꝰ vri-
nā conuerti in duriciē p̄cioſi lapidis dicunt
qui ligurius appellat̄·nihil aūt dicit Iſi-
dorus de penetratione viſus ¶Nota ꝙ al-
cibiades mulier fuit pulcerrima quam vi-
dētes quidam diſcipuli Areſtotilis dux-
erūt eā ad Areſtotilē vt ipſam videret q̄
viſa dixit·ſi homines linceos oculos habe-
rent vt queq̄ obſtantia penetrarēt intro-
ſpectis viſceribꝰ corpus qđ apparet pul-
cerrimū turpiſſimū videret̄:·

¶Metrum octauū

HEu que miſeros tramite deuio:·
Iſtud eſt octauū metrū huiꝰ ter-
cij cuiꝰ primꝰ verſus dicit̄ metrū
aſclepiadiacū ab inuentore·coriābicū a pede
predominante·Secūdꝰ verſus dicit̄ me-
trū archilogicū ab inuentore·iambicum a
pede predominante·In quo metro phia
deplangit errorē hominū qui in querendo
minima bona ſunt prudentes ſed in q̄rēdo
ſummū bonū abducūt̄ ignorantia·primo
facit hoc·ſecundo p̄cat̄ vt homines tediati
falſis bonis redeāt ad verū bonū·ſecunda
ibi·quid dignū·dicit ergo·Heu ē interiectio
dolentis & eſt diſſillaba ꝑpter metrū que
ignorantia abducit miſeros deuio tramite
·i·tranſuerſa via ſupple a vero bono·vos
homines non queritis aurū in viridi ārbore
nec carpitis gēmas in vite·vos nō abditis
·i·non abſconditis laq̄os ꝓ captura piſciū
in altis montibꝰ vt ditetis dapes piſce·&
ſi vobis libeat ſequi capreas non captatis
·i·non acceditis vada tyrrhena·i·mare t-
renū quod eſt in ytalia quin etiā pro certe
homines norūt·i·nouerunt ipſos receſſus
abditos·i·abſconditos fluctibus equoris
etiā homines norunt que vnda ſit feratior
·i·habundantior niueis gēmis·i·margari-
tis·vel que vnda ſit feratior rubentis pur-
pure·i·conchilioꝝ quoꝝ ſanguine fit pur-
pura·Et homines norūt que littora p̄ſtāt
·i·habundāt tenere piſce vel aſperis ech-
inis·i·talibꝰ piſcibꝰ ſed q̄nā·i·vbi lateat
bonū ſcꝫ btificū qđ cupiūt·neſcire ſuſtinēt
ceci exiſtentes & illud bonū qđ abyt trās
polū ſtelliferū illud homines demerſi ceci-
tate ignorātie petūt tellure·i·q̄rūt in terra
¶Notādū ſm Iſidorū libro ethimologi-
arum caprea eſt agreſtis capra que quia
acutiſſime videt greci eā pondoydā appel-
lauerāt ¶Notandū ſm Iſidorū ꝙ echinꝰ
eſt piſcis puus ſemipedalis qui adherēdo
videt̄ retinere nauē & eſt piſcis aſperrimꝰ
ad modū ericij ad edendū ſatis ſuauis:·
Quid dignum ſtolidis mentibꝰ imprecer:·
Hic precat̄ phia vt poſt tediū falſorū bo-
norū homines redeāt ad veꝝ bonū & dicit
Quid dignū ego imprecer ſtolidis mentibꝰ
hominū q̄ſi dicat nihil aliud niſi hoc ꝙ ho-
mines ambiāt ipſos honores & opes & cū
parauerint·i·acquiſiuerint ſibi falſa bona
graui mole·i·tedioſa ſollicitudine tandem

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

tedio ducti cognoſcāt vera bona ¶ Notādū
ꝙ iſta depcatio pħie nō eſt ex maliuolētia
ſed ex benignitate & ideo nō optat ꝙ ho=
mines ꝑmaneāt in deſiderio bonoꝝ tꝑaliū
ſed vt illud deſideriū magis ſit eis mediū
ꝓcedēdi ad veꝝ bonū nec ipa īpcatꝰ cupidi
ditatē ꝉ ābitōnē honoris adeē ſed vt quibꝫ
adeſt ꝑ hoc ad verū bonū deducantꝰ ·

¶ Proſa nona

Hactenus mendacis :· Iſta ē nona
proſa huius tercij · in qua pħia
vult oſtendere que ſit vera beati=
tudo · Et primo continuat dicta dicendis ·
Secundo aſſignat cauſam falſe felicitatis
Tercio oſtendit que ſit vera felicitas · ſe=
cunda ibi · Quod eñ · tercia ibi · Habes igitꝰ
īquit & formā · Primo dicit · Hactenus · i ·
huc vſqꝫ ſufficiat oſtendiſſe formam men=
dacis felicitatis · i · falſe quā ſi perſpicacitꝰ
intueris · i · cōſideres ordo eſt · i · reſtat mō=
ſtrare deinceps · i · poſtea que ſit vera felici=
tas · & dicit Boecius · Ego video nec opi=
bus ſufficientiam poſſe contingere nec re=
gnis potentiam · nec dignitatibus reue=
rentiam nec celebritati gloriam nec leticiā
voluptatibꝫ que tamen videntꝰ ꝓmittere ·
Et ſic falſa felicitas eſt in eis · & dicit pħia
Nunquid tu deprehendiſti cauſas cur il=
lud ita ſit · & dicit Boecius · Ego videor
intueri · i · cognoſcere tenui rimula · q · d ·
nō plene ſed imperfecte video illas cauſas
ſed apertius cognoſcere mallem · i · magis
vellem ex te · & dicit pħia · Atqui ꝑ certe
ratio · i · cauſa falſe felicitatis promptiſſiā
eſt ¶ Nota ꝙ falſa felicitas dicitꝰ mendax
eo ꝙ non adimplet quod promittit · diuicie
enim promittunt ſufficientiam · dignitates
reuerentiam quā nō conferunt ſicut patet
ex predictis ¶ Nota ꝙ cognitio falſe feli=
citatis vtilis eſt · quia cognitio mali expe=
diens eſt ad cautelam ſm Alanum in de=
planctu nature · quia malum non vitatur
niſi cognitum & quia noticia mali ducit in
cognitionem boni per appoſitum igitꝰ vult
pħia primo aſſignare cauſas falſe felicita=
tis · & tunc oſtendere que ſit vera felicitas
Quod eñ ſimplex eſt :· Hic pħia aſſignat
cauſam falſe felicitatis · & declarans eam
oſtendit ꝙ ſufficientia potentia & reue=
entia gloria & leticia ſint vnum in re · ſe=
cundo oſtendit quomodo homines iſta ſe=
parant abinuicem · ſecunda ibi Hoc igitur
quod eſt vnum · Primo dicit ꝙ cauſa fal=
ſe felicitatis eſt ꝙ error humanus id quod
ē ſimplex & indiuiſum natura ſeparat · i ·
diuidit · & error humanus traducit a vero
bono & ꝑfecto ad ſłm̄ & ad imꝑfectū bonū
Et tūc declarat iſtam cauſā oſtendens ꝙ
reuerētia potētia & oīa tłia ſūt vnū & idē ī
re & ꝑo oñdit potētiā idē eē cū ſufficiētia ·
& dicit · An tu arbitraris illud quod nihilo
indigeat illud egere potētia · & rñdet Boe=
cius · Minime inꝗ · Pħia approbat dicens ·
Recte tu quidē rñdes · nā ſi quid eſt quod
ſit valentie imbecillioris · i · potentie debilis
in vlla · i · ī aliqua re neceſſe eſt ꝙ hoc egeat
alieno ꝓſidio · Et dicit Boecius ita ē inꝗ
Concludit ergo pħia dicens · Igitꝰ vna &
eadē ē natura ſufficientie & potētie · & dicit
Boecius ſic videtꝰ · Tūc oſtendit dignita=
tē eſſe eandē cū predictis dicens · Quod vero
huiuſmodi eſt · ſ · ſufficiēs & potēs nūquid
illud cenſes · i · indices ſpernendū tanꝗ in=
dignū · an contra non ſpernendū ſed dig=
niſſimum omni veneratione · Reſpondit
Becius · Non poteſt dubitari quin hoc ſit
digniſſimū ōni veneratōe · & pħia addamꝰ
ergo ſufficientie & potentie reuerentiā ꝙ
hec tria vnū iudicemus · & dicit Boecius
addamus ergo ſi volumus vera confiteri ·
¶ Notandū ꝙ potentia idē eſt ſufficientie
ꝙ eñ aliquid omnio ſit ſufficiēs ita ꝙ nul=
lius egeat & cū careat potentia contradicti
onē īcludit · ſi careret potētia reſpectu alicꝰ
poſſibilis non eſſet omnino ſibi ſuficiens ·
¶ Notandū cuicūqꝫ ineſt ſumma ſufficiētia
& ſumma potētia eidē ineſt & ſumma reue=
rentia inquantū eñ aliquid habet rationē
principij intantū ē dignū reuerentia · vnde
filij reuerentꝰ patres quia ſunt principium
eē eorū · & ſerui dominos quia ſunt princi=
pia ſeruorū in mandato mouentia eos per
imperiū · & reueremur viros ꝟtuoſus quia
ſunt principia gubernantia vitā polliticā ·

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

potentia aũt dicit rationẽ principij vnde
illud eſt maxime principiũ quod eſt poten
tiſſimũ & ideo ẽtale reuerendiſſimũ:·
Quid vero inquit:· Hic oſtendit p̃dictis eẽ
ãnexã gloriã & leticiam dicens· Quid vero
iudicas· Illud quod eſt ſufficientiſſimum
potentiſſimũ reuerendiſſimũ eſt ne hoc ob-
ſcurũ & ignobile vel eſt clariſſimum omni
celebritate·i·gloria· Rñdit Boecius·ego
ↄfiteor illud eẽ celeberrimũ·i·glorioſiſſimũ
ſicut eſt· Tũc phia concludit dicẽs· Con-
ſequẽs igiť eſt vt fateamur claritudinẽ·i·
gloriã nihil differre a tribꝰ ſuperioribꝰ· Et
dicit Boecius· Cõſequiť inq̃· Tũc oñdit
idẽ de leticia dicẽs· Illud qđ nulliꝰ alienі
egeat & qđ cũcta ſuis viribꝰ poſſit qđ ẽ re
uerẽdũ & clarꝫ nõne hoc ẽ letiſſimũ rñdꝫ bo
ecius· nõ poſſum cogitare vñ tali vllꝰ me-
ror obrepat·i·intret· Tũc concludit phia
dicens· Si ſupiora manebunt vera neceſſe
eſt illud plenũ eſſe leticie & p eadẽ cõceſſa
neceſſe eſt eẽ nomina diuerſa ſufficientie
potentie claritudinis reuerentie & iocun-
ditatis ſed ſubſtantiã eorũ nullo mõ diſcre
pare· quod concedẽs Boecius dicit neceſſe
eſt inq̃· ¶ Notandũ ꝙ omnes creature cõ-
parantˀ ad deũ ſicut effectꝰ ad ſuã cauſam
& quia noticia cuiuſlibꝫ cauſe relucet ĩ ſuo
effectu neceſſe ẽ ipſius dei habere noticiam
p effectũ & noticiã cũ laude quia effectus
dei repñſentant ipm ſub ratione bonitatis
& pfectionis que eſt materia laudis· cum
igiť gloria ſit clara cũ laude noticia neceſ-
ſe eſt principiũ omniũ rerũ quod ẽ ſuffici-
entiſſimũ potentiſſimũ & reuerendiſſimum
etiã eſſe glorioſiſſimũ ¶ Notandũ ꝙ ſuffi-
cientiſſimo nullum bonũ deeſt & tale ha-
bet appetitũ quietatũ in bono adepto· quies
autẽ appetitus in bono adepto eſt leticia·
ergo bonũ ſufficiẽtiſſimũ etiã eſt letiſſimũ
¶ Notandũ ꝙ omnia iſta ſufficientia po-
tentia reuerentia gloria & leticia ſunt vnũ
ĩ ſubſtãtia nõ aũt ſunt vnũ ĩ ſubſtãtia ſicut
aggregatũ ex diuerſis rebꝰ tũc enim eẽt ibi
compoſitio quod repugnat potentiſſimo &
digniſſimo· eo ꝙ ſimplitiora digniora ſunt
compoſitis ſed de hec poſtea meliꝰ patebit

Hoc igiť quod eſt vnũ:· Hic phia oñdit
qualiter homines illud quod eſt vnum re
diuidũt· Secũdo mouet dubitationẽ ibi·
Quid igiť inq̃ Primo oſtendit q̃mõ hoĩes
diuidũt illud quod eſt vnũ· & dicit· Illud
quod eſt vnum & ſimplex natura illud diſ
partit·i·diuidit prauitas humana·i·prauꝰ
error hominũ querendo vnũ ſine alio & dũ
homines conanť·i·laborant adipiſci partẽ
rei q̃ ptibꝰ caret homo nõ aſſequiť vllam
portionẽ·i·ptem nec ipſam rẽ integrã quã
affectat· & querit Boecius· quonã modo
diuidũt homines iſta· Dicit phia· qui pe-
tit diuicias ꝓpter fugam penurie·i·cauſe
ſufficiẽtie· vel laborat de potentia ſed ma-
uult·i·magis vult eſſe vilis·i·indignus &
obſcurus·i·inglorius & ita nihil curat de
dignitate & gloria· talis etiã ſubtrahit ſibi
multas voluptates naturales ne amittat
pecuniã quã parauit·i·lucratus eſt ſed hoc
mõ ne ſufficiẽtia ↄtigit ei quẽ valẽtia·i·po
tẽtia dẽſerit quẽ moleſtia pũgit quẽ vilitas
·i·irreuerẽtia abicit quẽ obſcuritas·i·infa-
mia recondit q̃ſi dicat nõ· Tũc oſtendit de
potentia idẽ dicens· Qui vero ſolũ deſiderat
poſſe·i·potentiam ille pfligit·i·diſpergit
opes deſpicit voluptates & honorẽ carentẽ
potentia & nihili pẽdit gloriam ſed videas
q̃ multa huic deficiant· fit enĩ aliquando
vt talis egeat neceſſarijs vt mordeaťanx
ietatibꝰ & cũ nequeat iſta depellere etiam
illud quod maxime petebat deſiſtit eſſe po-
tẽs· Similiť licet ratõcinari de alijs tribꝰ
ſcꝫ de honoribꝰ de gloria de voluptatibus
ſicut de p̃dictis duobꝰ· nã cũ vnũquodq̃
horꝫ pfecte acceptũ ſit idẽ quod cetera vt
declaratũ eſt quiſquis petit aliquid horum
ſine ceteris non apprehendit illud quod de-
ſiderat ¶ Notandũ qui q̃rit ptẽ rei indiui-
ſibilis ptem non inueniet nec ipſam rẽ cꝰ
ptem querit· quia in rerũ natura indiuiſi-
bile ptem non habet· cũ igiť p̃dicta quinq̃
·ſ· ſufficiẽtia reuerentia &c̃ ex pte rei ſint
vnũ & ĩdiuiſibilia licet differãt nominibꝰ
qui querit vnum ſine alio non inueniet·
¶ Notandũ ꝙ iſta quinq̃ ꝓut inueniunť
in rebꝰ ſenſibilibꝰ in quibꝰ habẽt eſſe modo

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

imperfecto & diminuto ſic vnum inuenit̃
ſine alio · inquantũ aũt accipiunt̃ ſm eſſe
pfectũ & ſm eſſe ſummũ ꝓut inueniũt̃ in
beatitudine ſic ſunt idem indiuiſibiliter &
vnum non inuenit̃ ſine alio · quia ſumma
ſufficientia eſt beatitudo · ſumma reuerẽtia
eſt beatitudo · ſumma potẽtia eſt beatitudo
& ſic de alijs ¶ Notandũ ꝙ quia homo na
turaliter deſiderat beatitudinẽ tũc vnũqđq;
p̃dictorum quinq; deſiderat ſm qđ ſpectat
ad beatitudinẽ hoc aũt eſt ſm eſſe pfectum
inquantũ eadem ſunt beatitudini · & quia
beatitudo cũ ſit deus ẽ indiuiſibilis omnia
quinq; predicta ſunt vnũ indiuiſibiliter ·
Ex quo patet ꝙ quia homines querũt iſta
ſm qđ imperfecta inquantũ ſunt in ſenſi=
bilib9 & tamen deſiderant ea ſm pfectionẽ
ideo homines non aſſecuntur per ea quod
deſiderant : ·

Quid igit̃ inquã : · Hic pħia mouet dubita=
tionẽ quia dictũ eſt iam ꝙ homo querẽdo
ſingulũ boꝝ diuiſim ipſe fruſtrat̃ beatitu=
dine · poteſt ergo dubitari vtrum querẽdo
omnia ſimul querat̃ beatitudo · dicit ergo
Boetius in littera · Quid igit̃ inquã quaſi
dicat · licet non querat̃ beatitudo querẽdo
vnũquodq; diuiſim · quid igit̃ erit ſi quis
cũcta ſimul cupiat adipiſci · nũquid ille ſic
velit ſummã btitudinis · nũquid btitudinẽ
repiet ĩ his bonis que demõſtrauim9 non
poſſe conferre quod pollicent̃ · i · ꝓmittunt
Et reſpondet Boecius · Minime inquam ·
Concludit ergo pħia dicens · In his ergo
nullo mõ ẽ ĩueſtigãda beatitudo q̃ credũt̃
preſtare ſingula expetendoꝝ · i · deſiderã=
doꝝ quod Boecius concedit dicens · Quod
fateor · i · affirmo inquã ita eſſe & hoc ni=
hil verius dici poteſt ¶ Notãdũ ſi aliquis
querit omnia quinq; ſimul ille querit bea=
titudinem in vniuerſali ſed errat in par=
ticulari querendo eã in iſtis temporalibus
bonis in quib9 non inuenit̃ · non enĩ ſum=
ma ſufficientia nec potentia inuenit̃ in eis
& ſic patet ꝙ querens vnum illoꝝ vel õ=
nia ſimul ſm quod inueniũt̃ in reb9 ſenſi=
bilib9 cũ habeat eſſe in eis modo ĩpfecto
non conſequit̃ beatitudinem querens aũt
vnum iſtoꝝ ſm eẽ perfectum cum omnia
ſint vnũ indiuiſibilit̃ omnia querit & que=
rit beatitudinem : ·

Habes igit̃ inquit : · Poſtq̃ pħia aſſig=
nauit cauſam falſe felicitatis · hic oſtẽdit
que ſit vera felicitas · Secundo oſtendit
in quo ſit conſtituta ibi · Quoniam igitur
agnouiſti · Primo pħia dicit · Habes igit̃
iam cauſas & formam falſe felicitatis nũc
deflecte intuitum mentis tue in aduerſum
· i · in contrarium falſe felicitatis hoc ẽ ad
veram felicitatem ibi ſtatim videbis veram
felicitatem quã promiſimus · & dicit Boe=
cius · Atqui pro certe vera beatitudo per=
ſpicua eſt · i · manifeſta ex dictis etiã ho=
mini ceco · q · d · tã manifeſta ẽ vera beati=
tudo ex dictis ꝙ etiam ceco ſi aliquid poſ=
ſet videre pateret · & tu pauloante mon=
ſtraſti eam ſupple veram felicitatem dum
conabaris aperire · i · declarare cauſas falſe
felicitatis · & dicit Boecius · Niſi ego fal=
lor ea eſt vera & perfecta felicitas que per
ficiat ſufficientem · potentem & reuerendũ
celebrem & letum · vt etiam tu philoſo=
pħia cognoſces me Boecium interius · i ·
plenius animaduertiſſe que ſit vera felici=
tas · ego ſine ambiguitate cognoſco hãc eẽ
plenam beatitudinem que vnum horum
ſcz predictorum veraciter poteſt preſtare
quoniam idem cuncta ſunt · & dicit pħia
quaſi congratulando Boecio · O alumpne
hac opinione te felicẽ ſupple dico ſiquidem
hoc adieceris ſupple quod modo dicã · Et
dicit Boecius · Quidnã dicã · Dicit pħia ·
Putas ne aliquid eẽ in his reb9 mortalib9
& caducis · i · tranſitorijs qđ poſſit afferre
· i · dare huiuſmodi ſtatũ · Reſpondet Boe=
cius minime puto & illud oſtẽſum eſt a te
vt nihil amplius deſideretur beatitudine ·
Concludit ergo pħia dicens · Hec igit̃ · ſ ·
ſufficientia reuerentia &c̃ que in reb9 ca=
ducis inueniũt̃ vel ſunt imagines · i · ſimi=
litudines veri boni & videt̃ dare mortalib9
imperfecta bona · verũ aũt & pfectũ bonũ
conferre non poſſunt · & dicit Boecius aſ=
ſentior inq̃ ¶ Nota ſufficientia impfecta
q̃ conſiderat̃ in reb9 temporalib9 nõ ẽ vera

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

ſufficientia ſed tm̄ ſimilitudinaria. Suffi-
cientia autem perfecta includit omnia alia
quatuor & ſingulum alioꝝ quatuor ꝑfecte
alia includit. & ideo illud quod dat vnum
ꝑfectū dat omnia ſed illud quod dat omnia
facit vere ꝑfectū ergo dicit Boecius. illud
qđ poteſt veraciter vnū cōferre illud cog-
noſco eſſe beatitudinem. Item aſſentior eſt
verbū deponentale & idem ſignificat cum
verbo neutrali quod eſt aſſentio: .
Quoniā igit̄ q̄ vera: . Hic oſtendit philoſo-
phia in quo vera felicitas ſit cōſtituta. &
primo tangit ordinem hui⁹ partis ad pre-
cedentia. & docet diuinum auxiliū eſſe im-
plorandum vt cognoſcatur in quo ſit vera
beatitudo. ſecundo inuocat diuinū auxiliū
tercio oſtendit intentum in quo ſit vera be
atitudo. ſecunda ibi. o qui ꝑpetua. tercia
ibi quoniā igit̄. Primo dicit phia. o boeci
q̄m̄a agnouiſti q̄ ſit illa vera beatitudo &
agnouiſti que mentiant̄ beatitudinē. Nūc
ſupeſt vt agnoſcas vnde illam veram bea
titudinem petere poſſis. Et dicit Boecius.
illud iam dudū a te vehement̄ expecto. &
dicit phia. Cū diuinum auxilium in mi-
nimis rebus debeat implorari. ſicut placet
platoni noſtro ī thimeo. quid nūc cenſes
faciendum ſupple in tā arduo negocio. Re-
ſpondit Boecius inuocandum ſupple cen-
ſeo patrem omniū rerum ſcʒ deum ſine q̄
nullum exordiū rite fundat̄. qđ approbat
phia dicēs. recte tu inquit cēſes. & ſimul
ſine īteruallo phia ita modulata ē. i. ꝓpoſu
it inuocationem dei metrica modulatione.
¶ Nota ꝙ in omnibꝫ diuinū auxilium eſt
implorādum quia deus eſt qui diuicias ſue
ſapientie influit in animas ſapientum. &
ſtudētibꝫ tribuit gratiam cognoſcendi cui
nihil ē difficile. & ſine quo nihil poſſibile ē
poſſideri ita ſcribit̄ in ꝓlogo de regimine
principū. & omne datū optimum & omne
donum perfectum deſurſum eſt deſcendēs
a patre luminum vt dicit alia ſcriptura. &
dicit beat⁹ Aguſtin⁹. Nemo tam erudit⁹
nemo tam doctus qui ſuperna illuſtratio-
ne non indigeat. Et beat⁹ gregorius. niſi
intus ſit qui doceat inuanum lingua doc-
toris laborat. ideo phia volens oſtendere
in quo ſit vera beatitudo inuocat diuinum
auxilium quo pretermiſſo nullū rite fūda-
tur exordiū: .

¶ Metrū nonū

O qui ꝑpetua mūdū ratōe gubernas
Iſtud eſt nonū metrū hui⁹ tercij
qđ dicit̄ omericū ab inuētore quia
omer⁹ ipm̄ adinuenit. & dicit̄ eroicū a mate
ria quia geſta heroum. i. virorū illuſtri-
um hoc metro deſcribebātur. & dicit̄ dac-
tilicum a pede predominante. Exametrū
a numero pedū quia cōſtat ex ſex pedibꝫ.
in quo metro phia inuocat diuinum auxi-
lium ad oſtendendum in quo ſit vera bea-
titudo & quomodo ad ipſam perueniatur
Primo ergo phia captando beniuolentiā
dei ipm̄ multipliciter commendat. ſecun-
do petitionem ſuam exprimit ibi da pater.
Circa primū ſciendū ꝙ tria requirunt̄ ad
petitionem exaudiendā. Primo requirit̄
potentia exaudiendi. Secundo voluntas.
Tercio ſcientia. De primis duobꝫ dicit̄ in
quarto hui⁹ ꝓſa ſecūda. Duo ſunt ī quibꝫ
omnis humanoꝝ actuum effectus conſtat
voluntas & poteſtas. quoꝝ ſi alterū deſit
nihil eſt quod explicari queat. De ſciētia
patet quia ſine ea nihil ratōnabiliter gerit̄
volens ergo phia oſtendere ꝙ deus poſſit.
velit ſciat exaudire ſuā petitionē. oſtendit
ipſum eē potentē ex mundi gubernatione.
ex celi & terre creatōne ex tpis ꝓductōne
Secūdo oſtendit ipm̄ volentē ſiue beniuo-
lum ex ſui bonitate & clemētia qua cuncta
ꝓduxit. tercio oſtendit ipſum eē ſapientē
ex quorūdā effectuū ſpecialiū ꝓductione.
Secunda ibi. Quem non externe. Tercia
ibi. Tu numeris. Primo dicit. O pater
qui gubernas mundum ꝑpetua ratione. i.
perpetua prouidentia tua. qui es ſator. i.
creator terraꝝ & celi qui iubes tempus ire
. i. ꝓcedere ab euo. i. a ꝑpetua tua dura-
tione. tu manens ſtabilis. i. immutabilis
das. i. facis cuncta moueri ¶ Notandum
ꝙ tota iſta littera. Qui ꝑpetua vſq; ad
illam ꝑtem da pater debet legi ſuſpenſiue
& poteſt o hic teneri vocatiue admiratiue
vel deprecatiue ¶ Notandū ꝙ gubernare

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

eſt res in debitum ſui finem ordinare quod
ſpectat ad diuinã bonitatem · regit autem
prima cauſa omnes res preter hoc ꝙ com-
miſceat̃ cũ eis ĩfluẽdo ſup eas virtutẽ vite
& bonitatis ſm autorem libro de cauſis ·
¶ Notandũ ꝙ mundus ſm Areſtotilem
in libro de mundo eſt conſtitutõ ex celo &
terra & naturis q̃ in eis ſunt · quẽ mundũ
deus gubernat ꝑpetua ratõne · i · ſua ꝓuidẽ
tia ꝑpetua q̃ nõ eſt tranſitoria ſicut ꝓuidẽ
tia humana ſed ꝑmanet duratione infinita
¶ Notandum ſicut aliquis dicit̃ ſator qui
ſemina plantarũ & arborũ ꝓicit · ſic deus
dicit̃ ſator inquãtũ celũ & terrã creauit &
ꝓduxit · p celũ aũt & terrã etiã intelligũt̃
elementa q̃ ſunt in medio · Dicit aũt t̃ rarũ
ponendo numerũ pluralẽ ꝓ ſingulari p an-
thiteſim ¶ Notandũ ꝙ tempus eſt duratio
ſucceſſiua cũ ſit numerus motus ſm prius
& poſterius · ex quarto phiſicorũ · q̃ duratõ
ꝓcedit ab euo ¶ Ubi notandũ ꝙ euũ eſt
duratio ꝑmanens tota ſimul nullã habens
ſucceſſionẽ vel mutabilitatẽ ãnexã & ẽ idẽ
ꝙ eternitas q̃ eſt ꝓpria duratio dei ſm quã
deus eſt cauſa temporis · ſicut enĩ deus per
ſuũ eẽ eſt cauſa cuiuſlibet eſſe & p ſuã boni
tatem eſt cauſa cuiuſlibet boni ita p ſuam
durationem eſt cauſa cuiuſlibet duratõnis
¶ Notandum ꝙ deus eſt ſtabilis · i · im-
mutabilis quia nulla ſpecie motus mouet̃ ·
nõ generatõe & corruptõe cũ ſit ĩgenerabil̃
& ĩcorruptibil̃ · nec augmẽtatõe & diminu
tõne cũ nõ ſit quantus · non alteratione nec
loci mutatione cũ ſit ĩpartibil̃ · Et ꝓbat A
reſtotiles · viii · phiſicorꝫ · ex ordine mouẽtiũ
& mobiliũ neceſſe ẽ deuenire ad aliquod
primũ õnino ĩmobile & p ſe & p accidens
¶ Notandum ꝙ omnia a primo ſunt mu-
tabilia vel ſm eẽ vel ſm opationẽ · Si ſm
eẽ hoc ẽ duplicit̃ · vel ſm eẽ ſubſtãtiale ſicut
ẽtia generabilia & corruptibilia vl̃ ſm eẽ ac
cidẽtale ſicut corpa celeſtia q̃ licꝫ nõ mutẽt̃
generatione & corruptione tñ mutãt̃ ſm
eẽ locale · Si aũt eſt mutatio ſm opatio-
nẽ ſic intelligentie ſunt mutabiles quia in
ipſis ẽ ſucceſſio intellectionũ · licet ergo nõ
mutent̃ quo adeſſe tñ quo ad opationem ·

Aliter exponit̃ · Stabiliſq; manens das
cuncta moueri vel õnibꝫ ſpeciebꝫ motuũ ·
vel aliquibꝫ ſpeciebus motus accipiendo
motum ſtricte vel large · Aliter exponit̃
Stabiliſq; manens das cuncta moueri ·
non ꝙ omnia moueant̃ ſed quicquid mo-
uet̃ te dãte mouet̃ & ſimile gen⁹ locutio-
nis habet̃ Johãnis primo · Illuminat om-
nem hominem venientem in hũc mundum
non ꝙ oĩs ſimul illuminẽt̃ · ſed omnes
qui illuminãt̃ a deo illuminãt̃ :·
Quẽ nõ externe : · Hic phĩa oñdit deũm eẽ
beniuolum ex bonitate clementie qua om-
nia produxit & dicit · Quẽ ſcꝫ deum exter-
ne · i · extrinſece cauſe nõ ꝑpulerũt · i · nõ
coegerũt fingere · i · componere opus · i ·
creaturam fluitãtis materie que fluit de
eẽ ad nõ eẽ & ecõuerſo de nõ eẽ ad eẽ for-
me · verũ pro ſed inſita · i · intrinſeca for-
ma ſummi boni · i · ſumme tue bonitatis · ſ ·
ꝑpulit te fingere opus fluitãtis materie
O pater tu ducis · i · ꝓducis cuncta ab ex-
emplo ſupno · i · ab exemplari perpetuo ·
tu ipẽ pulcherrim⁹ ab õni deformitate elõ-
gat⁹ gerẽs mẽte · i · memoria plenũ mũdũ
ſeu pulchrũ mũdũ · ſ · architicũ & formãs
· i · ꝓducẽs ipm mũdũ ſenſibilẽ ſimili ima
gine ſicut p̃fuit in mẽte tua & tu iubes mũ
dũ pfectũ · i · pfecte ꝓductũ abſoluere · i ·
abſolutũ tenere ſine defectu alicuius pfec-
tas partes · i · elementa & elementata que
ſpectant ad integritatem mundi ·
¶ Notandum ꝙ omne quod neceſſitatur a
cauſa extrinſeca neceſſitat̃ ab efficiẽte vel
a fine quia non ſunt plures cauſe extrin-
ſece · efficiens aũt neceſſitat dupliciter ·
vel violenciam inferendo vt ꝓiciens lapi-
dem ſurſum · vel aliquid cõferendo quo na
turaliter moueat̃ ſicut generãs dãs formã
leuitatis mouet ignẽ ſurſum de neceſſita-
te nature · deus aũt non neceſſitat̃ ab effi-
ciente primo modo ſcilicet neceſſitate vi-
olentie cum nihil ſit potẽtius eo · nec neceſ-
ſitate ſecundo modo cũ nihil ab alio reci-
piat · nec eciã neceſſitatur neceſſitate finis
quia quod neceſſitat̃ ab alio tanq̃ a fine
cõparatur ad ipſum ſicut impfectũ ad per-

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

fectum eo ꝙ finis eſt bonum & ꝑfectio il-
lius quod eſt ad finem· deus autem a nullo
extrinſeco perficitur Notandum ꝙ ſola
bonitas diuina coegit ipſum ad ꝓducendū
opꝰ fluitantis materie nō aūt coegit ipm̄
neceſſitando ſed libere mouēdo Notan-
dū ꝙ īuidia facit ꝙ aliquis bonū alteri nō
cōmunicat quia inuidia ē triſticia de bono
alterius· & quia talis inuidia in deo non ē
ideo ſummam bonitatem ꝑ creationem a-
lijs cōmunicauit Vnde dicit plato in thi-
meo· Ab optimo inuidia lōge relegata eſt
& ꝑ cōſequēs ſibi diſſimilis ꝓut natura-
lit̄ cuiꝰ ꝗ capax btitudis eē poterat effici
ꝗ voluerit Notandum ꝙ ſicut in agen-
tibꝰ per naturam forma rei fiende preex-
iſtit in agēte ſm eſſe reale ſic in agentibus
ſm intelectum forma rei producende pre
exiſtit ſm eſſe intellectuale ſicut artifex
volens producere domum oportet formā
domum primo in mente preexiſtere tan-
ꝗ̄ exemplar ad cuiꝰ imitationem faciat
domum in materia· cū igitur deus ſit a-
gens per intellectū ꝓducens mūdū· ipſe
prehabuit in mente ſua exemplar mundi
& omnium partiū eiꝰ ad cuiꝰ imitationē
ꝓduxit mūdum extra ſupple qui mūdꝰ ī
mente diuina preexiſtens dicit̄ Architi-
pꝰ ab archos qđ ē princeps & tipos ſimi-
litudo ꝗſi principalis ſimilitudo cuiꝰ yma
go dicit̄ iſte mūdus ſenſibilis:·

Tu numeris elemēta ligas· Hic pħia cō-
mēdat deum ex ꝑte ſapientie quo ad ſpe-
cialem effectuum ꝓductionem· Et primo
ex productione elementorū· Secundo ex
productōne anime mūdi· Tercio ex ꝓduc-
tione noſtrarū animarum· ſecunda ibi Tu
triplicis· tercia ibi· Tu cauſis· Primo di
cit· O pater tu ligas elementa numeris· i·
proporcōibꝰ numerabilibꝰ vt elemēta frigi
da cōueniēt · i · cōcordēt flammis · i · cali-
dis elementis · & vt arida · i · ſicca elemē-
ta conueniant liquidis · i · humidis elemē-
tis ne ignis purior inter elementa euolet
· i · exeat ſperā ſuam magis aſcendendo
& ne pondera · i · grauitates deducant · i ·
magis deorſum ducāt terras merſas · i · de

preſſas Notandum ꝙ elementa habent
proportionem numeralem īter ſe· ſicut enī
duo numeri quadrati conueniunt in vno
numero medio proportionali · ſic duo ele-
menta contraria in duabꝰ qualitatibꝰ cō-
ueniunt in vno elemento medio proporci-
onali vtraqꝫ · verbi gracia numerus qua-
dratus eſt qui conſtat ex ductu ſui ipſius
ī ſe ipſum dicēdo bis duo · ter tria bis duo
in quaternarium & ter tria in nouenari-
um· & accipere vnum numerum medium
proportionabilem ſcꝫ ſenarium qui ſecū-
dū eandem proportionē excedit quatuor
in qua excedit̄ a nouem ſicut enim nouem
continent ſex & mediam partem ſex· ita
ſex continent quatuor & mediam partem
quatuor ſic ſimiliter eſt in elementis· nam
ignis & aqua in duabꝰ qualitatibꝰ contra-
riantur · ignis enī eſt calidꝰ & ſiccꝰ· aqua
frigida & humida q̄ colligantur vno me-
dio ſupple aere qui cōuenit cū igne in cali-
ditate & cū aqua in humiditate· ſimiliter
eſt de aere & terra reſpectu aque· Secū-
dum hanc ſententiā littera ſic exponat̄ tu
ligas elementa numeris · i · proportionibꝰ
numeralibꝰ vt frigora · i · aque que frigi-
de ſunt conueniunt flāmis· i· ignibꝰ qui ca
lidi ſunt per vnū elementum medium qđ
ē aer· & arida · i · terre q̄ aride ſunt cōueni-
unt liquidis· i· partibꝰ aereis que humi-
de ſunt ꝑ elementum mediū quod ē aqua·
Tu triplicis mediā nature cūcta mouētē
Hic pħia oſtendit ſapientiam ex anime
mūdi ꝓductione· Vbi ſciēdū ꝙ iſta littera
cōmuniter exponitur ad intentōem plato-
nis in thimeo ſed quia illa expoſitio ē diffi
cilima & modice vtilitatis ego eam ꝑ trā-
ſio & ponam facilem expoſitionem q̄ eſt de
mente areſtotilis · Ad cuiꝰ euidentiam ē
notādum ꝙ per animā mūdi hic intelligi-
tur intelligentia mouens orbē que per mo
tū virtutem ſuam influit inferioribꝰ· & hec
intelligētia dicitur media inter deū & ani
mam humanam · Sicut enī in dignitate
& perfectione excedit̄ a deo ſic ipſa exce-
dit animam noſtram Notandum ꝙ hu-
iuſmodi intelligentia dicitur eſſe triplicis

nature ꝓpt̃ tres opatões quas habz ſup-
ple mouere orbem · intelligere deum & in-
telligere ſeipſam ¶ Notandũ ꝙ orbes ce-
leſtes dicũtur cõſona membra intelligẽtie
quia p ipõs tãꝙ per organa & inſtrumẽ-
ta intelligentia influit inferioribꝰ · licet eñ
intelligẽtia prima intentione moueat ꝓpt̃
ſe tñ ſecũda intentione mouet ꝓpt̃ inferio-
ra · his p̃miſſis littera plana erit · Vnde di-
cit ſic · Tu deꝰ animam ſupple mũdi q̃ eſt
intelligentia · mediã ſupple int̃ deũ & ani-
mã humanã triplicis nature · i · triplicis
opatõnis mouentem cũcta ſupple inferiora
p influxũ illã tu cõnectens reſoluis · i · di-
ſtinguis eam p cõſona membra · i · p cõue-
nientes orbes q̃ anima cum ſecta · i · diui-
ſa quantum ad opationes glomerauit · i ·
impſſit motum in duos orbes ſupple in or-
bem primi mobilis & in orbem planetarũ
ipã reditura · i · reflexa meat · i · procedit
in ſemetipſam ſupple intelligendo quod eſt
vna opatio & ipã circuit mentem profun-
dam · i · mentem diuinam deum intelligẽ-
do q̃ eſt alia operatio & ipã cõuertit · i · mo
uet celum ſimili imagine · i · intelectione
qđ eſt tercia operacio eiꝰ · Aduc nota licz
corpora celeſtia ſint diuerſa tñ ratõe vni-
tatis ordinis poſſunt dici vnum corpꝰ ſi-
milit̃ intelligentie licz ſint diuerſe tñ pñt
dici vna intelligentia ꝓpter vnitatem or-
dinis in operatione mouendi · ergo dicit in
ſingulari animam & non animas : ·
Tu cauſis animas paribꝰ vitaſꝗ minores
Hic phia cõmendat ſapientiã dei ex ani-
marum noſtrarum creatione · Dicens · O
pater tu ꝓuehis · i · ꝓducis animas homi-
nũ & minores vitas · i · animas brutorum
& plantarũ · paribꝰ cauſis quibꝰ animam
mundi produxiſt̃ · ſcilicet tu aptans ſub-
limes · i · animas rationales hominum · le-
uibꝰ curribꝰ · i · celeſtibus ſtellis · tu ſeris
eas in celũ & terram · i · in corpora terrena
q̃s animas cõuerſas reduci igne · i · caritate
reducẽte facis reuerti ad te · benigna lege · i
ordinatione tua ¶ Nota ꝙ anime beſtiarũ
& plantarum dicuntur minoris vite reſpe-
ctu anime hominis eo ꝙ nõ habent tot nec
ita pfectas opatões vite ſicut aĩe hoĩm
¶ Nota ꝙ per leues currus ſcḋm intentionẽ
platonicorũ intelligit ſtellas cõpares cur-
ribꝰ · Dixerunt enim platonici ꝙ deus õ-
nes animas ſimul creauerit & ſeminauerit
eas in celo delegendo eas ſtellis cõparibꝰ
a quibꝰ poſtea dilabant̃ in corpora · ſed hec
opinio non valet ſcz ꝙ omnes anime ſiml̃
ſint create imo omni die de nouo creant̃
& create corporibꝰ infundunt̃ · Dicũt̃ aũt
anime ſeri in celum propter virtutem ce-
leſtẽ ex qua vnio anime ad corpꝰ cõtrahit
ſuã peryodũ licet anima a deo ꝓducat̃ in
corpore tamẽ vnio ex pte diſpoſitionũ cor
palium dependet a virtute celeſt̃ · ideo di-
cit eas ſeri in celum & terram quia anime
non coaptant̃ corporibꝰ niſi mediãte vir-
tute celeſti · vnde ſecundo phiſicorũ · homo
enim hominem generat & ſol ¶ Nota ꝙ
deus animas creatas aptat leuibꝰ curribꝰ
· i · ſtellis comparibꝰ quod ſic poteſt intel-
ligi quia anima creata comparitatem & ſi-
militudinem habet cum ſtella · Sicut eñ
ſtella eſt nobilior pars ſui orbis & eſt per
petua · ſic anima rationalis perpetua exiſ-
tens eſt nobilior pars hominis · vel ſic po-
teſt intelligi ꝙ deus animas creatas ap-
tat leuibꝰ curribꝰ · i · rationi & intellectui q̃
dicunt̃ currus anime quia ducunt hominẽ
in cognitionem rerum quas animas ſerit
in celum & terrã quia anima ratione & ĩ-
tellectu habet cognitionem celeſtiũ & ter-
reſtrium ¶ Nota ꝙ per ignem reducem
intelligit ardorem caritatis que hominem
auerſum a deo vicijs facit ipſum redire v̓-
tutibꝰ · niſi enim homo deum amet ipſum
nõ querit niſi querat · nõ inueniet · niſi in-
ueniat ad ipm̃ nõ reuertet̃ : ·
Da pater anguſtã : · Poſtꝙ̃ phia capta-
uit beniuolentiam dei ipſum multipliciter
cõmendando · hic exprimit ſuam petitionẽ
dicens · O pater qui facis omnia predicta
da · i · concede menti humane conſcendere
anguſtam ſedem · i · nobilem ſedem ſum-
mi boni da luſtrare · i · inueſtigando inue-
nire fontem boni · i · deũ qui ẽ fons omnis
boni da luce reperta · i · cognitiõe p̃habita

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

in te defigere ſcʒ per amorem conſpicuos
viſus · i · claros intuitus animi · i · ratōis
& intellectus · o pater tu diſſice · i · diſper-
ge nebulas · i · obſcuritates & pondera · i ·
grauitates terrene molis · i · dilectionis
terrene atq̧ mica · i · reſplende tuo ſplēdo-
re tu nanq̧ es ſerenum quo ſupple omnia
illuſtrantur · Tu es tranquilla requies
pys ſupple mentibus · te cernere · i · vide-
re eſt finis ſupple omniū tu idem exiſtens
es principiū quia origo omniū rerū tu es
vector quia vehis nos per gratiā quo per-
venire nō poſſumus p naturam · tu es dux
ducens ab errore ignorantie ad veritatem
ſapientie · tu es ſemita cum ſis via & veri-
tas & p te ad teipſum puenitur · tu es ter
minus vltra quem nihil queritur cum ſis
ſummum & pfectum bonum ¶ Nota q̄ ſe
des ſummi boni dicitur anguſta · i · ſubtilis
quia vix magno labore ad ipſam peruenī-
tur · vel dicit̄ anguſta · i · nobilis quia ni-
hil ſibi cōpari poteſt · Item deum vocat
fontem ſummi boni · ſicut eñ riuuli habēt
exiſtere & fluere a fonte & ipſe a nullo ·
ſic a deo omne bonum habet eſſe · ipē autē
a nullo ¶ Nota ad hoc q̄ ſedes ſummi bo-
ni conſcendatur · oportet q̄ inueſtigetur ·
& quia non ſufficit inueſtigare ſi non in-
ueniatur · nec inuenire ſi non diligatur ·
ideo phia petit per amorē defigi viſum a-
nimi ſcʒ rationem & intellectum ī ſummū
bonum ¶ Nota q̄ quia intellectus & ra-
tio impediūt̄ & obſcurant̄ p affectionē &
deſiderium terrenoꝝ quia corpus quod
corrumpitur agrauat animam quādo cor-
pori eſt ſubiecta ideo phia petit fugari ne-
bulas terreni molis & quia nō ſufficit fu-
ga tenebrarum · niſi aſſit lux illuminans
ideo petit illuminationem dicēs · Atq̧ tuo
ſplendore mica · Item diſſico diſſicas · i ·
diſpergo vel remoueo · & dicitur a dis pre
poſitione inſepabili & a ico icis : ·

¶ Proſa decima

QVoniam igitur que ſit imperfecti
Iſta eſt decima proſa hui⁹ tercÿ
in qua phia oſtendit vbi vera bea-
titudo ſit cōſtituta · & primo cōtinuando
ſe probat beatitudinem perfectam eſſe in
rerum natura · ſecundo oſtendit in quo ſit
vera beatitudo ibi · Quo vero · Primo dicit
O boeci quoniam vidiſti in precedentibus
que ſit forma imperfecti boni & que ſit for
ma perfecti boni nūc reor · i · opinor eſſe de-
mōſtrandum quonā · i · vbi hec perfectio fe
licitatis · i · perfecta felicitas ſit cōſtituta
in quo ſupple inueſtigando illud ego arbi-
tror primum eſſe inquirendum an aliquid
huiuſmodi bonum perfectum quale paulo
ante ſcilicet octaua proſa diffiniſti poſſit
exiſtere in reꝝ natura ne caſſa · i · vana
imago · i · ſpēs cogitationis nos decipiat p̄t
veritatem ſubiecte rei · i · exiſtentis rei · ſed
nequit negari quin exiſtet in rerum natu-
ra perfectum bonum & perfecta felicitas &
hoc bonum ſit veluti fons omnium bonoꝝ
& tunc probat ipſum eſſe tali ratione · In
q̄cunq̧ genere ē reperire imperfectū ī eodē
eſt reperire perfectum · ſed in genere rerū
eſt reperire imperfectum bonum & imper-
fectam felicitatem vt patet ex preceden-
tibus · ergo in rerum natura erit dare p-
fectum bonum & perfectam felicitatem ·
Hanc rationem pertractat in littera & di-
cit · Omne q̄ dicitur eſſe imperfectum illud
phibetur imperfectū diminutione · i · ex de-
fectu perfecti quo fit vt ſi ī quolibet gene
re videat̄ eſſe quid · i · aliquid imperfectū
in eo genere neceſſe ſit aliquid eſſe per-
fectum etenim ſublata · i · circumſcripta
perfectione nec fingi poteſt vnde extiterit
· i · eſſe habeat quod phibet̄ imperfectū neq̧
enim natura cepit exordium a diminutis
& inconſumatis id eſt ab imperfectis · ſed
natura pcedēs ab integris & abſolutis · i ·
pfectis dilabit̄ in hec extrema · i · inferiora
atq̧ effeta · i · infructuoſa · ex hoc ergo ac
cipit̄ maior rationis in quocūq̧ repitur
aliquid impfectū in eodē repit̄ pfectum ·
Tunc ſubiungit minorem dicens · Sicuti
pauloante monſtrauim⁹ que eſt fragilis
boni & impfecta felicitas · Et ponit con-
cluſionē dicens · Ergo dubitari non poteſt
eſſe aliquā ſolidā & pfectam felicitatē q̄d
ocedēs · B · dicit firmiſſime & veriſſime cō

cluſum eſt ¶ Notandū ꝙ ī tempōralibꝰ &
ſenſibilibꝰ nō poteſt eſſe ſummū & ꝑfectū
bonū & quia multi ſunt qui non putāt eē
alia bona preter ſenſibilia ideo ne aliquis
putet nullū eſſe ꝑfectū bonū ī rerū natura
pħia primo anteꝗ̄ oſtendat vbi ſit ſitum
ꝑfectū bonū ꝓbat ipſum eſſe ¶ Notandū
ꝙ res ſubiecta eſt de qua habet̄ ſermo &
cognitio · ſed dū cogitamꝰ de re que non ē
tūc ē cogitatio caſſa ꝑ̄ter veritatē ſubiecte
rei decipiens nos · ne autem talis cognitio
videat̄ eſſe ſummi boni ideo primo probat
ipſum eſſe in rerū natura ¶ Notandum ꝙ
imꝑfectū non poteſt eſſe principiū rerum
quia ꝑfectum prius eſt imperfecto · prin-
cipio aūt nō ē aliquid priꝰ · ex quo ſequit̄
ꝙ vbi eſt imperfectū ibi eſt reperire per-
fectū ¶ Notandū ꝙ eſt deuenire ad aliqd̄
ꝑfectū a quo natura incipiens ꝓgreditur
ad poſteriora imperfecta cuiuſmodi ſunt
hec inferiora que dicūt̄ extrema & effeta
quia ſunt vltima cauſatoꝝ · nō cauſa alijs
inferioribꝰ : ·

Quo vero inquit : · Hic pħia oſtendit in q̄
perfectum bonum ſiue felicitas ſit ſita · ſe-
cūdo cōcludit quoddam correlarium · tercio
mouet dubitationem · ſecunda ibi · ſuper
hec · tercia ibi atqui hoc q̄s · Primo dicit vel
oſtendit perfectā felicitatē in deo eſſe cōſti
tutam · ſecūdo oſtendit per quem modum
ſit in deo ibi · ſed queſo · primo ponit vnā
propoſitionem notam · Secundo ex ea
probat intentum ibi · Ita vero · Primo di-
cit · Iam probatū ē ꝙ ē dare perfectū bonū
quo vero · i · in quo habitet illud perfectū
bonū ita ꝯſidera · Et tūc ſubiungit ꝓpoſitio
nē · Oīs ꝯceptio cōmunis humanoꝝ aīorū
probat · i · concedit deum eſſe bonum prī-
cipem omnium rerum · & ꝙ deus ſit quod-
dam bonum probat ꝑ hoc quia deo nichil
melius excogitari poteſt · & quis dubitat
illud eſſe bonum quo melius nihil eſt · q̄ſi
dicat nullus ¶ Notandum ꝙ deum eſſe
principē omnium rerum omnes ꝯcedūt ſed
quia pitagorici duo poſuerunt eſſe princi-
pia rerum vnū bonū aliud malū · ne ergo
aliquis occaſione huiꝰ negaret deum eſſe
bonum ideo hoc ꝓbat ex eo ꝙ nihil poteſt
meliꝰ excogitari deo · Vnde dicit beatus
auguſtinꝰ in libro de doctrina xp̄iana oēs
latine lingue ſciētes cū aures eoꝝ ſonꝰ teti
gerit quo profertur deus mouētur ad cogi
tandum excellētiſſimam quandam immor
talem naturam · ita autem cogitatur deus
vt aliquid quo nihil ſit melius

Ita vero bonū eſſe deū ratio demonſtrat : ·
Hic ꝓbat intentū ꝙ beatitudo ſiue ꝑfectū
bonū ſit ſitū in deo tali ratione · Perfectū
bonū eſt vera beatitudo · ſed in deo eſt per-
fectū bonū · ergo in deo eſt vera beatitudo
vñ dicit in littera · Ratio iſta demonſtrat
deū eſſe bonū vt cōmunicat · i · infallibilit̄
concludat in eo eſſe ꝑfectū bonū · nam niſi
deꝰ ſit tale · ſ · ꝑfectū bonū nō poterit eē prī
ceps omniū rerū · ſi enī non ſit ꝑfectū bo-
nū erit aliquid ꝑ̄ſtantius eo poſſidens per-
fectū bonū quia omnia ꝑfecta claruerunt
· i · manifeſta ſunt eſſe priora minus inte-
gris · i · imꝑfectis quare ne ratio ꝓcedat ī
infinitū cōfitendū eſt ſummū deū eē pleniſ
ſimū ſummi & ꝑfecti boni · & ſic patet mi
nor rationis · ſ · ꝙ in deo eſt ꝑfectū bonū
Tūc ꝓbat maiorē · d · ſed cōceſſimꝰ · i · ꝓ
bauimꝰ nona ꝓſā ꝑfectū bonū eſſe verā be
atitudinē igit̄ reſtat ꝯcludere ꝙ neceſſe ē
verā beatitudinē ſitā eſſe ī ſummo deo · cui
boeciꝰ cōſentiēs dicit · accipio · i · cōcedo i-
quā nec ē ꝙ vllo mō q̄at cōtradici ¶ Notā
dum ꝙ ſi deus non eſſet ꝑfectū bonum ſed
imperfectū procederetur in infinitum ſic
arguēdo · Deꝰ ꝟ ē ꝑfectū bonū vel īꝑfectū
Si ꝑfectū habet̄ ꝓpoſitū · ſi imperfectum
erit aliquid prius eo cū ꝑfectū prius ſit i-
perfecto · Illud ergo prius vel eſt ꝑfectum
bonū vel imperfectum · ſi ꝑfectū illud erit
deus & habet̄ ꝓpoſitum · ſi imperfectū erit
aliquid prius eo cū perfectū prius ſit im-
perfecto · Iterū querit̄ de illo priori vel ē
perfectū bonū vel imperfectū & ſic ꝓcede
re t̄ ī īfinitū ꝟ dabit̄ deū eſſe ꝑfectū bonū
& hoc innuit in littera cū dicit · Quare ne in
infinitū ratio ꝓcedat : ·

Sed queſo te inquit : · Hic pħia oſtendit
per quem modum vera beatitudo ſit in deo

quia nō eſt in deo tanꝙ aliquid diſtinctū
ab ipō ſicut accidēs a ſubiecto ſed ē idē cū
ipō qđ ꝓbat quatuor rationibꝰ· ſecūda ibi·
Poſtremo· tercia ibi· Omnino enī· quar=
ta ibi. Reſpice inquit. Primo p̄mittit in=
tentum ſuum cum quadam diuiſione cuiꝰ
membra improbat dicens· O Boeci queſo
te vide ꝙ id ſancte. i· firmiter & inuio=
labiliter probes ꝙ diximus ſummum deū
eſſe pleniſſimum ſummi boni· & dicit Boe=
cius ·Quonam modo ſupple hoc probatꝰ·
Tūc ponit phia diuiſionem dicens· Pre=
ſumas· i· putas ne hūc patrē omniū rerū
accepiſſe extrinſecꝰ illud ſummū bonū quo
phibetꝰ eſſe plenus· vel p̄ſumas ita natura=
liter habere a ſe illud bonū q̄ſi cogites di=
uerſam eē ſubſtantiā dei habentis & beati=
tudinis habite ·Et tūc improbat membra
primo ꝙ deus non accepit ſummū bonum
ab extrinſeco dicens· Nā ſi putes bonū qđ
in deo eſt extrinſecus acceptū tūc tu poſ=
ſis· i· potes exiſtimare eſſe p̄ſtantius· i·
melius illud bonū quod dederit eo ꝙ acce=
perit· ſ· deo quod eſt falſum· quia confite=
mur hūc p̄cellentiſſimū omniū rerū· Tūc
ꝓbat ꝙ pfectū bonū in deo nō eſt in ipſo
naturaliter tanꝙ differēs a ſubſtantia ſua
dicens· Qꝫ ſi natura· i· p naturā ineſt deo
ſummū bonū ſed ē diuerſum ab ipſo ratione
quidditatiua· fingat qui poteſt quis hec
diuerſa coniunxerit· ſ· deū & ſummū bonū
q̄ſi dicat non eſt dare aliquē priorem iſta
diuerſa coniungentē ¶Notandū ꝙ ratio
quā phia p̄tendit eſt iſta· Sūmū bonum
quod ē in deo vel ē acceptū ab extrinſeco
vel ineſt ſibi naturaliter · ſi ab extrinſeco
aliquid erit p̄ſtātius & nobilius deo quia
dans ſummū bonū p̄ſtantius eſt recipiēte
ipſum· ſi aūt ineſt deo naturaliter vel tāꝙ
idē ſibi vel tanꝙ diuerſum ab ipſo · ſi tāꝙ
idē ſibi habetꝰ ꝓpoſitū · ſi tanꝙ diuerſum
ab ipſo erit aliquid prius quod iſta di=
uerſa coniunxerit talia autem fingere eſt
difficile:·

Poſtremo quod a qualibet:· Hic phia po=
nit ſecundā rationē ꝙ ſummū bonū in deo
non differt ab ipſo & eſt ratio talis· Illud
quod eſt diuerſum ab alio non eſt illud a
quo eſt diuerſum· Si ergo ſummū bonum
eſſet diuerſum a deo deus non eſſet ſum=
mum bonum quod nephas eſt dicere ·
Vnde dicit in littera · Poſtremo illud
quod eſt diuerſum a qualibet re illud non
eſt illud a quo videtur eē diuerſum quare
quod ſui natura diuerſum ē a ſummo bono
illud non eſt ſummū bonū · ſi igitꝰ ſummū
bonū ita ſit ī deo ꝙ ſm naturā ē diuerſum
ab eo ſequitꝰ ꝙ deus non ſit ſummū bonū
quod nephas eſt cogitare de deo quo nihil
conſtat eſſe preſtantius ¶Nota ſi aliquid
eēt in deo diuerſum ab ipſo deꝰ eēt compo=
ſitus & non eſſentie ſimplicis qđ eſt falſum
¶Itē quod ē in deo diuerſum ab ipō vel
eſt accidens vel pars eiꝰ · nō accidēs quia
deus non ē ſubiectū alicuiꝰ accidentis · ſi ē
pars eius cū pars p̄cedat totū aliquid erit
prius deo quod falſum eſt:·

Omnino enī nulliꝰ rei natura:· Hic phia
ponit terciā rationē que talis ē· Illud qđ ē
principiū omniū formalitꝰ ē ſummū bonū
quia ſummū bonū nō poteſt eē principiatū
ſed deus eſt principiū omniū· ergo forma
liter eſt ſummū bonū· ſummū aūt bonū eſt
beatitudo· ergo deꝰ formaliter eſt ſumma
beatitudo · vnde dicit in littera ·Omnino
·i· generaliter nullius rei natura poterit
eē melior ſuo principio q̄re quod omniū ē
principiū ſicut deus illud etiā concluſerim
veriſſima ratione ſummū eē bonū ſubſtātia
·i· p ſui ſubſtantiā· cui aſſentiens Boeciꝰ
dicit pleniſſime inquam concluſum eſt ſed
ſummū bonū eē beatitudinē conceſſum eſt
Dicit Boecius ita ē inꝙ· Concludit ergo
phia igitꝰ neceſſe eſt deū cōfiteri ipām bea
titudinē Dicit Boeciꝰ nec q̄o refragari· i·
reſiſtere prioribus ꝓpoſitis · i· p̄miſſis &
ego pſpicio hoc illatū eē conſequēs illis· i·
ad illa ¶Nota ꝙ principiū ōmiū rerū optꝫ
eē ſummū bonū ſubſtantialitꝰ quia ſi ali=
quid aliud a principio eēt ſumū bonū ſub=
ſtātialitꝰ ſicut aliquid principatū ſequitꝰ ꝙ
principatū ſit nobiliꝰ ſuo principio· nā bo=
nū ſubſtātialitꝰ nobiliꝰ ē bono accidētalitꝰ
Itē ſi principiū nō ē bonū ſubſtātialiter

ſed accidẽtaliter cũ omne quod eſt tale ꝑ
accidens reducatᷣ ad aliquid tale ꝑ ſe tunc
principiũ reduceretᷣ ad aliquid & ꝑ ꝯſeq̃ns
non eẽt principium : ·
Reſpice inquit adhuc : · Hic ponit quartã
rationẽ ꝙ beatitudo in deo non differt ab
ip̃o · Si beatitudo differret a deo cũ vtrũqꝫ
tã deꝰ q̃ꝫ beatitudo ſit ſummũ bonum eẽnt
duo ſumma bona quoꝝ vnũ non eẽt alteꝝ
& cũ vnũ deſit alteri neutrũ erit ꝑfectum
& ſummũ bonũ · quia ꝑfectũ ẽ cui nihil de-
eſt · ergo neceſſe eſt beatitudinem eſſe idẽ
cum deo · vnde dicit in lr̃a · O Bocci reſpice
an hinc quod modo dicã illud quod ꝓbatũ
eſt firmiꝰ approbetᷣ · duo ſumma bona eſſe
non poſſunt q̃ ſint a ſe diuerſa etenĩ liquet
· i · manifeſtũ eſt ꝙ bona q̃ diſcrepãt alteꝝ
nõ eſt quod alterũ q̃re cũ alteꝝ deſit alteri
neutrũ poterit eſſe ꝑfectũ cũ ꝑfectũ ſit cui
nihil deeſt · ſed manifeſtũ eſt illud non eſſe
ſummum bonum qđ non eſt ꝑfectũ · igitᷣ
nullo modo poſſunt eẽ diuerſa ea que ſunt
ſumma bona · ſed deũ & beatitudinẽ colle-
gimꝰ eẽ ſummũ bonũ q̃re neceſſe ẽ ipã natu
rã q̃ ẽ diuinitas · i · naturã dei eẽ ſummã bea
titudinẽ · qđ Bocciꝰ approbãs dicit · nihil
verius eſt ipſa re nec ratiocinatione firmiꝰ
nec deo dignius concludi poteſt ¶ Notan
dum ex quarto topicoꝝ qđ per ſuperabũ-
dantiã dicitᷣ vni ſoli conuenit cũ igitᷣ ſum
mũ bonũ dicatᷣ per ſuperabundantiã non
erũt duo ſumma bona ¶ Itẽ ſi eſſent duo
ſumma bona vel eſſent eiuſdem ſpeciei vel
differrẽt ſpecie · ſi eiuſdẽ ſpeciei erũt equa
liter perfecta & vnũ erit ſuperfluũ · ſi dif-
ferũt ſpecie vnũ erit perfectius altero quia
impoſſibile eſt duas ſpecies eſſe equaliter
perfectas · ſed quod eſt imperfectius non ẽ
ſummũ bonũ · ergo non ſunt plura ſumma
bona : ·
Super hec inquit : · Hic ph̃ia concludit ex
dictis quandam concluſionem correlariam
dicens · Super hec ſcꝫ p̃dicta ego tibi da-
bo correlarium · i · concluſionem correlariã
ita ſcꝫ ſicut geometre aliquid ſolent de-
monſtratis ſuis propoſitis inferre que illa
ta ipſi vocant poriſmata · id eſt · aperiti-
ones · Et tunc ponit correlarium ꝙ om-
nis beatus eſt deus quod ſic infert · quia
adeptione beatitudinis fiunt homines be-
ati · beatitudo vero eſt ipſa diuinitas vt ꝓ
batum ẽ · manifeſtum eſt homines beatos
fieri adeptione diuinitatis · ſed ſicut adep
tione iuſticie fiunt homines iuſti & adep-
tione ſapientie ſapientes ita neceſſe eſt ad-
eptione diuinitatis eſſe beatos ſiue deos
Igitᷣ omnis beatus eſt deus ſed natura
quidem vnus deꝰ eſt & non plures · par-
ticipatione aũt nihil prohibet plures deos
eſſe · hãc ꝯncluſionẽ cõmendans · B · dicit ·
Et pulchrum inquam hoc ſcꝫ ꝙ mõ con-
cluſiſti atqꝫ precioſum ſiue poriſma ſiue
correlarium mauis id eſt magis velis ipm
vocari ¶ Notandũ ꝙ omnis beatus eſt de-
us hoc probatur ex littera ſic · Homines
fiunt beati adeptione beatitudinis · ſed bea
titudo eſt diuinitas · ergo homines fiunt
beati adeptione diuinitatis · ſed adeptione
diuinitatis aliquis efficitur deus ergo oĩs
beatus eſt deus · vel poteſt ſic argui · Ad
eptione diuinitatis aliquis efficitur de-
us · adeptione diuinitatis aliquis efficitur
beatus · cum diuinitas ſit idem cum beati-
tudine · ergo omnis beatꝰ ẽ deꝰ Nota ſm
Huguicionẽ porus · ri · eſt ſubtile foramen
in corpore ꝑ quod ſudor emanat · Inde po-
riſma poriſmatis · i · aperitio vel illumina-
tio ſenſus · Dicunᷣ etiã poriſmata regule
quas geometre proponunt ad aliquid o-
ſtẽdẽdũ eo ꝙ aperient & illuminẽt mentẽ
lectoris & ipſe allegat Bociũ in hoc libro
de hoc nomine poriſma ¶ Notandum ſm
eũdẽ Huguicionẽ a corona venit coronariũ
quod eſt premium victorie vel premium
belli vel certaminis ſcꝫ corona vel aliquid
aliud · vel coronarium eſt vnde aliquis me
retᷣ honorem vel adipiſcitur coronam · Et
etiam allegat Bocium in hoc loco de hoc
nomine coronarium ſed cõmuniter ipſum
nominamus correlarium · & eſt correlariũ
concluſio ſequens ex premiſſis ¶ Nota a-
liquis diceret · Si omnis beatus eſt deus
cum plures ſint beati plures erunt dij ·
Reſpondit Bocius ꝙ vnus eſt deus na-

turalit̃ & eſſentialit̃ ꝟ ꝑticipatiue · ſ · ꝑticipa
tõne ṽtutis & ĩmortalitatis poſſunt eẽ plu
res dy · vnde pſalmiſta · Ego dixi dy eſtis
& fily excelſi omnes · Jtm̃ inuit pħus · xii
methaphiſice vbi ſic concludit · non valet
pluralitas principiũ ſit ergo vn⁹ princeps
ſcꝫ ſm naturã & eſſentiã · Ergo dicit Se-
neca · Vir ſpeculatiu⁹ ẽ q̃ſi de⁹ ĩ humano
corpore hoſpitatus ¶ Pro quo vlteri⁹ no-
tandũ ꝙ de⁹ eſt quadruplex · Aliquis eſt
deus nũcupatiue vt ydolũ · Alius vſurpa
tiue vt demones cultũ dei ſibi vſurpantes ·
vt dicit ſcriptura · Om̃s dy gẽciũ demonia
Terci⁹ ꝑticipatiue vt homines beatitudinẽ
ꝑticipantes · quart⁹ ẽ de⁹ natura habens
eſſentie eternitatẽ immutabilitatẽ & com-
municabilitatẽ · primis tribo modis poſſunt
bene eſſe plures dy ſed nõ quarto modo ·
Vltimo nota deitatẽ ſiue diuinitatẽ ꝑtici-
pare nõ ẽ niſi ĩmortalitatẽ impaſſibilitatẽ
ſubtilitatẽ & agilitatẽ adipiſci · Nã morta
le additũ nobis ſeꝑat nos a dy̕s · vt dicit
Porphiri⁹ ergo adeptione immortalitatis
erimus dy : ·

Atqui hoc q̃s pulchri⁹ nihil ẽ : · Hic pħia
mouet circa ꝑdicta quandã dubitiatonem
ſecundo ſoluit eã ibi · Cuius diſcretionẽ ·
primo dicit · Ex q̃ dicis hoc correlariũ eſſe
pulchrũ · Atqui ꝓ certo hoc q̃d iam dicã
nihil eſt pulchrius quod ratio ꝑſuadet eſſe
annectendum his · ſ · ſupra dictis · & dicit
Boecius quid ẽ pulchrũ illud · Dicit pħia
cũ beatitudo videat̃ multa continere dubi
tat̃ vtrũ hec omnia coniungãt · i · ↄſtituãt
veluti vnũ corpus beatitudinis quadã va-
rietate partium an ſit aliquid eorũ quod
compleat ſubſtantiã beatitudinis ad quod
cetera referant̃ · Tunc Boecius petit hãc
queſtionẽ magis elucidari dicens · Vellẽ
inquit vt patefaceres illud quod queris cõ
memoratione ipſarũ rerũ ſupple exemplifi-
cando · & pħia condeſcendens Boecio q̃rit
nõne cẽſem⁹ beatitudinẽ eẽ bonũ dicit Bo
ecius certe ſummũ bonũ · cui pħia · licet · i ·
licitũ eſt addas hoc · ſ · ſummũ omnibo his
nã beatitudo eſt ſumma ſufficientia eadem
eſt ſumma potentia & iudicat̃ eſſe ſumma

reuerentia claritas & voluptas quid igit̃
eſtimas dicendum heccine · i · nũquid hec
oĩa · ſ · ſufficiẽtia potẽtia &c̃ ſunt veluti q̃dã
membra beatitudinis an cũcta referũt̃ ad
bonũ veluti ad verticẽ · i · tanq̃ ad ſummã
rationẽ appetendi omnia alia · Tũc Boeci⁹
fatet̃ ſe intelligere queſtionem & ꝑſtulari
eius ſolutionẽ dicens · Jntelligo quid ꝓpo
nas inueſtigandum ſed deſidero audire
quid conſtituas · i · diffinias q̃ſtionẽ diſſol-
uẽdo ¶ Notandum ꝙ queſtio quam pħia
mouet eſt iſta vtrũ ꝑdicta quinq̧ · ſ · ſuf-
ficientia reuerentia &c̃ conſtituãt beatitu
dinẽ ſicut diuerſa membra vnũ corp⁹ · vel
vtrũ omnia ſint eadem & referãt̃ ad aliq̃d
vnum ſcꝫ ad bonũ quod ſit ratio appetendi
omnia iſta ¶ Notandũ quia in beatitudine
ẽ ſummum bonum & in beatitudine eſt ſuf
ficientia reuerentia potentia gloria & iocũ
ditas ideo q̃rit̃ an iſta ſint in beatitudine
tanq̃ diuerſa aut ad vnum relata · ſ · ad
bonum ratione cuius appetuntur · ¶ Nota
ad primam partem queſtionis debet re-
ſponderi ꝙ nõ · quia membra vnũ corp⁹
conſtituẽtia debent eẽ inter ſe diuerſa vt
ſtatim probabit̃ in littera ſequenti · ſed il-
la quinq̧ ſunt vnum vt probatũ eſt · ergo
non poſſunt eẽ ꝑtes beatitudinis cõſtituẽ-
tes ipſam ſicut membra vnum corpus ·
Etiam ſi ſic ſequeret̃ ꝙ beatitudo ſeu de⁹
non eẽt omnino ſimplex quod eſt impoſſi-
bile : ·

Cuius rei diſcretionem : · Hic pħia ſoluit
queſtionẽ · Et primo oſtendit ꝙ iſta quĩq̧
non ſunt ꝑtes & membra beatitudinis · ſe-
cundo oſtendit ꝙ omnia referant̃ ad bonũ
ibi · Ad bonũ vero · Primo intendit talem
rationem · Membra conſtituentia aliquid
vnũ ad inuicẽ debent eẽ diuerſa · ſed iſta
omnia quinq̧ ſunt idẽ · ergo non ſunt mẽ-
bra & ꝑtes beatitudinis · vnde dicit in lr̃a
Cui⁹ rei ſupple poſite in queſtione ſic ac-
cipe diſcretionem · i · diſcretam ſolutionẽ ·
Si hec omnia forẽt membra beatitudinis
tunc diſcreparent a ſe inuicem · Hec enim
eſt natura partium vt diuerſa componant
vnũ corp⁹ atqui ꝓ certo hec omnia quinq̧

monſtrata ſunt idē eſſe ſupple in nona proſ
ſa · igitꝰ minime ſunt membra beatitudinis
ſed ſi in eis ſaluetur ratio membri omnia
erūt vnū mēbrū & tūc ſequitꝰ beatitudinē
componi ex vno membro qđ ē impoſſibile
& hoc eſt qđ dicit alioquin · i · ſi alitꝰ dicatꝰ
ꝙ non ſunt membra ſed vnū mēbrū videſ
bitꝰ beatitudo eē coniuncta ex vno mēbro
qđ fieri nequit · Et dicit Boeci⁹ id quidē
qđ mō concluſum eſt nō ē dubiū ſed illud
qđ reſtat de veritate alteri⁹ ꝑtis q̄ſtionis
expecto ¶Notandū ꝙ beatitudo eſt diui-
nitas vt prius viſum ē · & quia diuinitas ē
omnino ſimplex & īdiuiſibilis ex nullo po-
teſt eē conſtituta cū enī conſtituens prius
ſit conſtituto eēt aliquid pri⁹ deitate quod
abſurdū eſt · ergo beatitudo non poteſt eē
conſtituta ex pluribꝫ membris vel ex vno
membro: ·
Ad bonū vero cetera: · Hic phīa oſtendit ꝙ
omnia referantꝰ ad bonū tanq̄ꝫ ad cauſam
ꝓpter quā appetūtꝰ · ſecundo ex dictis de-
ducit quaſdā concluſiones ſupius ꝓbatas
vt melius intelligantꝰ · ſecunda ibi · Cuius
vero cauſa · Primo dicit · palā ē cetera · ſ ·
quinq̄ꝫ ſupra dicta ad que omnia appetēda
reducūtꝰ ipſa referri ad bonū · idcirco enim
petitꝰ · i · appetitꝰ ſufficientia quia bonū eē
iudicatꝰ · idcirco potentia deſideratꝰ quia id
etiā creditꝰ eē bonum · idē licet coniectare
· i · iudicare de reuerentia claritate & iocū
ditate & ſic vniuerſaliter concludere ꝙ bo
num eſt ſumma · i · ꝑfectio & cauſa omniū
expetendorum · i · deſiderandorum quod de-
clarat ꝑ ſignum dicens · Illud enī qđ neq̄ꝫ
ī re neq̄ꝫ ī ſimilitudine · i · apparentia nullū
bonū retinet in ſe illud nullo modo poteſt
expeti · i · deſiderari & contra · i · ꝑ contra
riū illa q̄ nō ſunt bona natura · i · ex natura
tn̄ ſi videātꝰ · i · appareāt eē q̄ſi vera bona
ſint appetētꝰ · quo fit vti bonitas iure cre-
datꝰ eē ſumma atq̄ꝫ cauſa omnium expeten
dorum ¶Notandum ꝙ bonum eſt cauſa
omnium deſiderandorum · quia deficiente
ratione boni in aliquo ſiue ſit bonū ſm ap-
parentiā ſiue exiſtentiā tollitꝰ ratio appe-
tibilis · poſita vero ratione boni in aliq̄ ſiue

ſm rem ſiue ſm apparentiā ex quo ipm̄ ē
appetibile ꝓpt qđ dicit Areſtotiles tercio
de anima · Mouet enī appetibile hoc quidē
bonum hoc autem apparens bonum: ·
Cuius vero cauſa: · Hic ex dictis phīa de
ducit quaſdā cōcluſiones prius ꝓbatas vt
melius intelligantꝰ & ſunt due · Prima ē
ꝙ bonum & beatitudo ſunt idē · Secūda ꝙ
deus & bonum idem ſunt · deducens ergo
primā concluſionem dicit · Illud maxime
videtꝰ optari cuius cauſa quid · i · aliquid
expetitꝰ · i · deſideratꝰ vt ſi cauſa ſalutis · i ·
ſanitatis quiſpiam · i · aliquis velit equita
re non tam · i · non tantū deſiderat actum
equitandi q̄ꝫ · i · inquantū deſiderat effectū
ſalutis · i · ſanitatis cum igitꝰ omnia ꝑtātꝰ
· i · appetātꝰ gratia boni illa nō poti⁹ deſi-
derātꝰ ab oībꝫ q̄ꝫ ipm̄ bonū · ſed nos cōceſſi
m⁹ beatitudinē eē ꝓpt quā cetera optantꝰ
quare ſola beatitudo tanq̄ꝫ finis omnium
aliorum deſideratꝰ · ex quo liquide · i · mani
feſte apparet eē eandē ſubſtātiā ipi⁹ boni
& btītudinis · Boeci⁹ aſſentiēs iſti deduc
tōni dicit · nil video cur quiſpiā poſſit diſ-
ſentire ¶Notandū q̄cūq̄ꝫ ꝓprietas ꝑ ſe
eſt eadem neceſſe eſt illa eē eadem cū igitꝰ
bonū & btītudo habeāt vnā & eandē ꝑ ſe
proprietatem erunt eadē · Nam per ſe ꝓ-
prium eſt beatitudini ꝙ omnia propter eā
deſiderantꝰ · ſimiliter illa proprietas eſt bo
ni ꝙ omnia appetuntꝰ quia bona · ergo bo-
num & beatitudo ſunt idem ¶Notandum
ꝙ illud magis appetitꝰ cuius cauſa aliquid
appetitꝰ quia illud propter quod aliquid
appetitꝰ prius eſt in cauſando motum de-
ſiderij q̄ꝫ illud quod appetitꝰ ꝓptꝰ aliud
quia cauſa primaria prius influit q̄ꝫ ſecū
daria · & ideo illud propter quod aliquid
appetitꝰ plus influit deſiderio q̄ꝫ illud qđ
appetitꝰ propter aliud ſicut finis plus in-
fluit q̄ꝫ ordinata in finem & hoc declarat
per exemplum in littera de ſanitate que
plus appetitꝰ q̄ꝫ act⁹ equitandi fact⁹ ꝓpt
ſanitatē : ·
Sed deum: · Hic phīa ex concluſione pri
us probata deducit ſecundam ſcꝫ deum &
bonum eē idem ſm ſubſtantiam · & dicit ·

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

Sed monſtrauimus deum & veram bea-
titudinem ee̅ idem & vnum. dicit Bocci⁹
Ita eſt inquam. Ex quo concludit ph̄ia
dicens igit̄ ſecure licet concludere ſubſtā
tiam dei ſitam eſſe in ipſo bono. nec vſq̄
alio .i. alibi ¶ Nota ꝙ ex prima concluſi-
one infertur ſecunda accipiendo primam
concluſionem pro maiore. arguendo ſic
Bonum & beatitudo ſunt idem ſm ſub-
ſtantiā. ſed deus eſt vera beatitudo. ergo
deus & bonum ſunt idē ſm ſubſtantiā:.

¶ Metrum decimum

Huc omnes pariter venite capti.
Iſtud ē metrū decimū hui⁹ tercẏ
qd̄ dicit̄ valenticū ab inuētore &
ē vndecaſillabū ↄſtās ex ſpōdeo & dactilo
& duob⁹ l' trib⁹ trocheis quia vltimo loco
poteſt poni ſpondeus vel trocheus. In quo
metro ph̄ia poſtq̄ oſtendit in quo ſit ſum
ma beatitudo hortat̄ ad iſtā beatitudinem
puenire dicens. Omnes capti quos fallax
libido .i. fallax delectatio habitans .i. poſ-
ſidens terrenas mentes ligat improbis ca-
thenis .i. viciosis cupiditatib⁹ venite pit̄
huc .i. ad ſummū bonum quod ē ſitū ī deo
Tūc oſtendit vtilitatē remedi ad illud bo
nū dicēs. Hic .i. ī iſto bono quod eſt deus
erit vobis requies laborū cū ipe ſit p̄mū ī
hac vita laborātiū hic eſt port⁹ .i. ſecuri-
tas manēs placida quiete hic eſt aſilū .i.
dom⁹ refugẏ vnū .i. ſolum quia tātum ad
deū ē tutum refugium patēs .i. aptū mi-
ſeris. Tūc ↄpat iſtud bonū ad bona tpa-
li aoñdēs bona tpalia ee̅ damnoſa quia ſui
cupiditate obtenebrāt animā. d. Quicquid
donat tag⁹ fluui⁹ iſte aureis ſuis hareis
quicquid dōat erm⁹ fluui⁹ rutilāte .i. ſplē
dēte ſua ripa aut ind⁹ fluui⁹ a quo dr̄ in-
dia ꝓpinqu⁹ calido orbi quia vicin⁹ torri-
de ſone. ind⁹ inq̄ cōmiſcens lapillos viri-
dos .i. ſmaragdos cādidis .i. margaritis
totum illud non illuſtrat aciem ſupple mē-
tis. ſed magis cōdūt .i. inuoluūt cecos a-
nimos in ſuas tenebras .i. ignorantias ve-
ri boni. hoc ſcꝫ bonum tpale quicquid .i.
qdcunq̄ placet & excitat mentes ad cupi
ditatem illud tell⁹ aluit infimis cauernis
.i. profundis quia in profundo terre gig-
nuntur metalla & gemme. Tunc oñdit v-
tilitatem boni qd eſt deus in quo eſt vera
beatitudo dicens. Splendor .i. beatitudo
ſplendēs q̄ ſplendore regit̄ celū ille vitat
obſcuras ruinas aīe quia ſplēdor & obſcu-
ritas ſe non compatiunt̄ in eodē. quiſquis
ergo poterit notare .i. notam habere hāc lu
cem ipſe negabit .i. non curabit candidos
radios phebi .i. ſolis. ¶ Notandum ꝑꝑt̄
lr̄am ꝙ aſilum ſm huguicōnē dicitur do-
m⁹ refugẏ quam romul⁹ fecit ab a qd eſt
ſine & ſilon qd ē tact⁹ q̄ſi ſine tactu quia
non erat phas aliquē ibi tāgere vel offen
dere. ¶ Notandum ſm iſidorū libro ethi-
mologiarū tag⁹ ē fluui⁹ quē cartago hi
ſpanie ſic nūcupauit ex q̄ procedit copioſi
tas arenis auriferis & ob hoc ceteris flu
uẏs hiſpanie ē p̄latus ¶ Notandū ſm hug
uicōnem ꝙ herm⁹ ē fluui⁹ aſie qui cam-
pos ſmirneos ſecat fluctibus & eſt plen⁹
aureis harenis. Indus autem ſm iſido
rum eſt fluuius orientis qui rubio mari
excipitur a quo india nuncupatur abūdās
margaritis & ſmaragdis:.

¶ Proſa vndecima

Aſſentior inq̄:. Iſta ē vndecima
pſa huius tercẏ in qua ph̄ia in-
ducit Bociū in cognitionē q̄rūdā
q̄ prius faſſus fuit ſe ignorare .ſ. quis ſit
finis omniū rerum & quib⁹ gubernaculis
mundus regat̄. Primo ducit ip̄m in cog-
nitionē primi. ſecundo ſecundi in ſequenti
pſa. primo ph̄ia inueſtigat diffinitionem
boni. ſecūdo ex hoc oſtendit quis ſit finis
omniū rerū ibi. Et illa nimiū. primo p̄mit
tunt̄ quedā. ſecundo ph̄ia aggredit̄ pro-
poſitum ibi. None inquit. Primo Boeci⁹
aſſentiens p̄dictis dicit. Aſſentior inq̄ .ſ.
iam dictis cūcta enī conſtant nexa firmiſſi
mis rationib⁹ quia demonſtratiuis. & ph̄ia
inquit. Quanti ſcꝫ p̄cẏ eſtimabis ſi agno-
ueris quid ſit ip̄m bonū. Reſpondet Boe-
cius. Infiniti ſcꝫ p̄cẏ inq̄ eſtimab⁹ ſiqui-
dem mihi pariter contingat agnoſcere deū
qui bonū ē. dicit ph̄ia. Atqui ꝑ certe hoc
patefaciā veriſſima ratiōe maneāt .i. conce

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

danť modo · i · tantūmodo q̄ concluſa ſunt
pauloante · Et dicit Boecius manebūt ſine
omni contradictione ī ſui veritate · ¶ Notā
dū ꝙ ad ꝓbandā aliquā concluſionē opor⸗
tet principia manere in ſui veritate · & ea
concedi · ſi enī negarēť non poſſet ex eis de
duci concluſio · volens ergo phia ex his q̄
cōcluſa ſunt tāꝙ ex principijs concludere
quid ſit bonū · dicit hoc velle facere manē⸗
tibꝰ his q̄ ꝓbata ſunt · & dicit boeciꝰ ꝙ ma
nebūt in ſui veritate : ·
Nonne inquit monſtrauimꝰ ea : · Hic phia
aggrediť intentū oñdēdo quid ſit bonū · &
intēdit ꝓbare iſtā ɔcluſionē bonū eſt illud
qđ oīa appetūt quā ꝓbat tali ratōe · Vnū
& bonū ſunt idē · ſed oīa appetunt eē vnū
ergo omnia appetūt bonū · ¶ Circa iſtã
ratōnem ſic ꝓcedit · primo ꝓbat maiorem
ſecūdo minorē · tercio reſumpta maiore in⸗
fert cōcluſionem · ſecunda ibi · noſti ne igi
tur · tercia ibi · eſt ne igiť · ꝓbat ergo maio
rem ꝙ vnū & bonum ſunt idē ꝑ modum q̄
ſtionis · & primo querit dicēs · Nōne ſupra
monſtrauimꝰ in nona proſa · ea q̄ appetun
tur a pluribꝰ · ſ · ſufficientia reuerentia po⸗
tentia idcirco non eſſe vera bona & ꝑfecta
qm̄ diſcreparent a ſe inuicem ſupple eo mō
quo appetuntur a pluribꝰ & cum alteri m
abeſſet alteri non poſſe afferre plenū & ab
ſolutum bonum ꝙ nullo indigeat tūc ante
monſtrauimꝰ vnum verum bonum fieri ·
cū colligūť in vnam formam beatitudinis
atqꝫ efficientiam · i · in vnam cauſam effici
entem · ſ · deum · vt que ſit ſufficientia eadē
ſit potentia & reuerentia claritas & iocū⸗
ditas niſi vero omnia ſint vnum & idem
monſtratū eſt ea nihil hr̄e q̄ numerēť · i · cō
putentur inter expetenda · i · deſideranda ·
Et dicit boeciꝰ · demonſtratum eſt inꝗ nec
vllo modo dubitari poteſt · Vlterius que
rit phia · Jlla que cum diſcrepant nūc ſunt
bona & cum ceperint eē vnum ſunt bona
Nonne hec contingit fieri bona adeptione
vnitatis · Dicit boecius · Jta videtur inꝗ
Et ſubdit phia · ſed omne quod eſt bonum
participatione boni concedis eē bonū an
minime · Et dicit boeciꝰ · ita ē · Tunc phia
ex conceſſis cōcludit maiorē dicens · igitur
ſimi i modo oportet vt cōcedas vnū & bo⸗
num eſſe idē · & cōfirmat illā concluſionem
ꝑ locū ab effectu · dicēs · Nanqꝫ eadē eſt ſub
ſtantia eorū q̄ꝝ non eſt naturaliter diuer
ſus effectus quia idē inꝗtum idē natū eſt
facere idē · Boeciꝰ cōcedēs dicit · negare in
ꝗ nequeo · ¶ Nota ex littera ſic probať ꝙ
vnū & bonū ſint idē · quecūqꝫ nō ſunt bona
niſi quia ſunt vnum illa non ſunt bona ni
ſi adeptōe vnitatis · ſed oīa ſunt bona adep
tōe vnitatis · ergo vnū & bonū idē ſunt ·
vel aliť arguiť ſic · Oīa ſunt bona adeptōe
bonitatis · oīa ſunt bona adeptione vni⸗
tis · ergo bonū & vnū ſunt idē · Aliā ratio⸗
nē innuit in littera dicēs · Jlla ſunt vnū q̄ꝝ
non eſt diuerſus effectus quia idem inꝗ⸗
tum idem non facit niſi idem ex ſecundo de
generatōne · ſed vniꝰ & boni nō eſt diuer⸗
ſus effectꝰ quia effectꝰ vtriuſqꝫ eſt bonū
ergo ſunt idem · & hec concluſio patet ex
quarto methaphiſice · vbi areſtotiles vult
ꝙ bonum & vnū conuertātur : ·
Noſti ne igiť omne qđ ē : · Hic phia ꝓbat
minorē ſcꝫ ꝙ oīa appetūt eē vnū ꝑ talē ra⸗
tōnē · Vnūqđqꝫ tādiu manet atqꝫ ſubſiſtit
ꝗdiu ē vnū · ſed oīa naturaliť appetūt ma⸗
nere & ſubſiſtere · ergo oīa appetūt eē vnū
Jlliꝰ rōnis primo declarat maiorem · ſecū⸗
do minorē ibi · ē ne igiť · Tercio reſumpta
maiore ɔcludit itētū ibi qđ aūt īquit · prio
ergo declarās maiorem ꝙ vnūqđqꝫ tādiu
manet ꝗdiu eſt vnū · dicit · Noſti o boeci
omne qđ eſt tādiu manere atqꝫ ſubſiſtere
ꝗdiu ſit vnū · & cū deſinit eē vnū pariter
cōtingit diſſolui atqꝫ interire · q̄rit Boeciꝰ
quonā mō · phia declarat in exemplo dicēs
in animalibꝰ hoc patet cū aīa & corpꝰ in
vnū coeunt atqꝫ permanent vnū illud vnū
vocatur animal cū vero hec vnitas diſſol⸗
uitur ſepatōe vtriuſqꝫ aīe & corporis liq̄t
· i · manifeſtū eſt animal interire & nō iā eē
animal · Ponit aliud exemplum · ipm̄ etiā
corpꝰ humanū cū ꝑmanet ī vna forma cō
iūctōne membroꝝ tūc viſiť · i · videtur hu⸗
mana ſpēs · ſed ſi partes corporis diſtribu⸗
te & ſegregate · i · ſepate ab inuicē diſtrax⸗

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

erit vnitatē · corp⁹ deſinit eē q̄d fuerat · eodē mō pcurrēti cetera pcul dubio patebit vnūqđq̄ ſubſiſtere · i · pmanere dū ē vnū cū vero deſinit eē vnū interire videt̄ · & dicit bocci⁹ minime iḡr videt̄ mihi aliud cōſiderāti plura · ¶ Nota q̄ aliquis diceret nō videt̄ q̄ eſſe & eſſe vnū ſint eadē · quia mali ſunt & tn̄ non ſunt vnū · pbatio vnū & bonū ſunt idē vt iā pbatū eſt · ſed mali nō ſunt boni · ergo nō ſunt vnū · Iſta ratō ſoluitur ex quarto huius negando maiorē quia pħia quarto huius pbat malos nō ſolū nō eē potentes ſed ſimplicit̄ nō eſſe · vn̄ mali bn̄ ſunt mali ſed q̄ ſimplicit̄ dicātur eſſe nō eſt verū ſicut hō mortu⁹ ſimpliciter non eſt hō & d̄ hoc videbit̄ in quarto : ·

Eſt ne igit̄ inquit : · Hic pħia probat ſeu declarat minorē ſcʒ q̄ omnia appetant eſſe & pmanere · & primo oſtendit hoc · ſc̄do probat q̄ talis appetitus ē naturalis · ſecunda ibi · Neq̄ nunc nos · Primo oſtēdit intentum ī animalib⁹ · Secundo ī vegetabilib⁹ · Tercio ī reb⁹ inanimatis · ſc̄da ibi Atqui nō eſt · tertia ibi · Ea etiā · Primo dicit pħia · Eſt ne aliquid q̄ īquantū naturalit̄ agat deſideret peruenire ad interitum · i · mortem & ad corruptionem relicta appetentia ſubſiſtendi · reſpondet Boecius · Si conſiderem animalia que habēt naturam · i · appetitum volendi · i · proſequendi & nolendi · i · fugiendi aliquid nihil inuenio quod abiciat ītentionē manēdi ſupple in rerum natura & feſtinet ſponte · i · voluntarie ad interitum nullis cauſis extra cogentib⁹ quia omne animal laborat tueri ſalutē & deuitat mortē & perniciem ſed ego pfus dubito quid de herbis & arborib⁹ & quid de reb⁹ inanimatis omnino conſentiā ſupple an talia appetant eſſe & permanere · ¶ Nota bocci⁹ non dubitat quin animalia appetant eſſe & permanere cui⁹ rationē innuit · illud q̄ laborat tueri ſalutem & vitare mortem hoc appetit eſſe & pmanere · ſed omne animal ē huiuſmodi ergo &c̄ · Sed vtrum ita ſit in vegetabilib⁹ & in reb⁹ inanimatis de hoc dubitat · & poteſt eſſe ratio dubitationis · quia in talib⁹ non ſunt opationes ita manifeſte ſubſeruientes appetitui naturali permanendi ſicut in animalib⁹ que mouentur ad percipiendum nutrimentum & ad alia que pertinent ad conſeruationem vite : ·

Atqui nō ē q̄ de hoc q̄s poſſis · Hic pħia pbat q̄ vegetabilia ſicut herbe & arbores appetāt eſſe et pmanere & hoc pbat quatuor modis ſicut patebit · primo ex locorū q̄litate quia in talib⁹ locis naſcuntur vbi diuti⁹ poſſunt oſeruari ieſſe · Vn̄ dicit atqui p certe O bocci non eſt q̄ poſſis ambigere · i · dubitare de hoc vtrū inanimata & vegetabilia appetant eſſe primum · i · primo ſigno · Cum tu intuearis herbas atq̄ arbores innaſci locis ſibi conuenientibus vbi q̄ntū eaꝝ natura · i · vigor nature q̄at nō poſſunt cito exareſcere & interire · nam alie cāpis oriunt̄ ſicut oliue · alie montib⁹ ſicut cipreſſi · alias ferunt paludes ſicut alnos & ſalices · Alie adherent ſaxis · ſicut herbe q̄ dicūt̄ capilli veneris & barba iouis · Aliarum herbaꝝ ſunt fecunde · i · habūdantes · ſteriles alie vt illi⁹ herbe q̄ dicit̄ merica quas ſi quiſq̄ cōatur trāſferre in alia loca areſcunt ſed natura dat vnicuiq̄ quod ſibi cōuenit & elaborat ne intereāt q̄diu manere poſſunt · ¶ Nota loc⁹ ē principiū generationis quia ſaluat & conſeruat locatum & ipſo mediāte virtus celeſtis influit ipſi locato cum igit̄ vegetabilia ſicut herbe & plante requirant determinata loca in quib⁹ ſaluātur & in alijs areſcant patet q̄ ipa appetant eſſe & permanere : ·

Quid q̄ omnes velut in terras : · Hic pħia probat idem alio ſigno quod ſumit̄ ex mō ſituationis partiū ſm̄ conuenietiā ad attractionem alimēti quo conſeruatur eſſe eorū Et dicit quid iudicas ex hoc q̄ omnes herbe & arbores trahūt alimēta radicib⁹ velut ore dimerſo in terras & diffundūt ſibi alimentum per medullas p robur & per corticem qđ nō eſt niſi pp̄ter appetitum pmanendi · Tunc ponit aliud ſignum quod ſumitur ex diſpoſitione partium ad prohibēdum nocumentum extrinſecū dicens quid

indicas ex hoc ꝙ molliſſimū quodqꝫ ſicut
eſt medulla ſemꝑ reconditur · i · locatur in
interiore ſede · i · in medio plante extra ve
ro tuetur quadam ligni firmitate · vltim⁹
aūt · i · exterior cortex ārboris q̄ſi patiēs ma
li · i · potēs ſuſtinere mala opponitur defen
ſor v̄ſus intemperiem celi · i · aeris · Tunc
ponit aliud ſignum qđ ſumitur ex propa=
gatione ſeminis q̄ ordinatur ad conſerua
tionem nature inalio ſimili in ſpecie cum
non poſſit manere idem numero · Et dicit
iam vero quanta eſt diligentia nature vt
cuncta propagentur ſemine multiplicato
ſupple conſidera · q̄ omnia ſemina quis ne=
ſciat eē tāq̄ q̄ſdam machinas · i · inſtrumē=
ta manendi nonmodo · i · non tātum ad tē
pus veruetiam manendi imppetuum gene
ratim id eſt ſucceſſiua generatione · quaſi
dicat nullus eſt cui hec non pateāt · ¶ No
tandum ꝙ radices plantarum ori ſimiles
ſunt cum habeant eandem opationem ſup
ple trahere alimentum · habēt autem plā=
te radices infixas terre quia ex terra hu=
morem trahunt & alimētum qđ primo dif
funditur in medullam deinde in robur dei
de in corticem · eſt autem medulla molliſſi
mum qđ eſt in medio plāte vel arboris nō
potens pati intemperiem caloris & frigo
ris ideo natura ipſam locauit in medio quā
circūdat robur qđ eſt lignum arboris · ro=
bur aūt circūdatꝰ cortice exteriori tāq̄ de
fenſore ab intemperie aeris ¶ Notandū ꝙ
qui a vegetabilia non poſſunt idem nume=
ro manere ideo natura producit ī eis ſemi=
na ꝑ quorum propagationem ꝑmaneant
idem in ſpecie ſcilicet in ſuo ſimili : ·
Ea etiam que inanimata · Hic philoſophia
probat ꝙ etiam inanimata appetant eſſe
duobꝰ ſignis · Primo ex inclinatione natu
rali eorum ad locum · & dicit ſic · Ea etiam
que credūtur eſſe inanimata vt lapis aer
ignis nonne deſiderant · i · appetunt queqꝫ
· i · omnia inanimata qđ ſuum eſt · i · ſue na
ture conſonum eſt ſimili ratione propter
conſeruationem ſui eſſe · quaſi dicat ſic ·
Cur eñi leuitas vehit · i · mouet flammas
ſurſum & pondus · i · grauitas deprimit te=
ras deorſum nō propter aliam cauſam niſi
ꝙ hec loca & motiones conueniunt ſingu=
lis ſupple ꝓ ſaluatione eoꝝ eſſe · & ſubdit
Porro illud quod eſt conſentaneum · id
eſt cōueniens cuiqꝫ illud ſupple conſeruat
ineſſe vnumquodqꝫ · ſicut ea que ſunt ini=
mica · i · contraria corrumpunt · Secundo
probat idem per aliud ſignum ſumptum
ex conſeruatione naturalis proprietatis
huiuſmodi eſt cōtinuitas quā quelibet res
naturalis nititꝰ conſeruare · vnde dicit · Iā
ſupple iſta vero que dura ſunt vt lapides
adherent tenaciſſimis · i · firmiſſimis ſuis
partibꝰ & reſiſtunt per ſuam duriciem ne
facile diſſoluantꝰ · que vero ſunt liquētia · i ·
mollia ſicut aer & aqua ne facile cedant
diuidentibꝰ ſed cito relabuntꝰ · i · redeunt
in ea a quibꝰ ſunt abſciſa ſed ignis refugit
omnem ſectionem ¶ Nota ꝙ hoc vltimū
ꝙ dicit ignem fugere omnem ſectionem
dupliciter exponitur · primo ſic · Aliquid
ſecatꝰ cū partes eius ab inuicem ſeparantꝰ
ita vt in nullo conueniāt ſed partes ignis
ſic non poſſunt ſecari quin ſemper in ali=
quo conueniant vt maxime patet de igne
qui eſt flamma · Alio modo exponitꝰ ſic ꝙ
ignis refugit omnem ſectionem quia ꝓptē
vehemētiam ſui actionis corrumpit ipſum
quod debet ſecare & igniendo ipm̄ in ſui
naturam conuertit : ·
Neqꝫ nunc nos : · Hic phīa ponit ꝙ deſide=
rium eſſendi non eſt appetitus voluntari⁹
ſed naturalis · Et dicit · Neqꝫ nos tracta=
uimus nunc de motibus voluntarijs aīe
cognoſcentis ſed de naturali intentione ſi=
cut naturale eſt ꝙ tranſigimus · i · dige=
rimus acceptas eſcas ſine cogitatione · &
ꝙ in ſomno neſcientes ducimus ſpiritum
· i · reſpiramus · Nam amor · i · appetitus
manendi · i · ſubſiſtendi in animalibꝰ non
prouenit ex voluntatibꝰ ſupple ſicut tu eſ=
timas quia ſuperius poſuiſti ſolum in ani=
malibꝰ eē appetitum manendi · ſed venit
ex principijs nature quia natura reperitꝰ
tam in animatis q̄ꝫ in inanimatis · Qꝫ aūt
appetitus manendi non ſit ex voluntate
probat dupliciter · Primo probat hoc ·

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

quia volūtas ſepe amplectit᷑ mortem que
tollit eſſe indiuidui. Vnde dicit volūtas ſe
pe amplectitur mortē quam natura refor-
midat. i. abhorret cogentibꝰ cauſis ſcꝫ ex-
trinſecis ſicut patet de martiribꝰ. Secun-
do ꝓbat idem ex hoc ꝙ voluntas qn̄q; co
hibet opationem cōſeruatiuā eſſe ſpecifici.
dicens contraq;. i. ꝑ contrariū illud opus
gignendi quo ſolo durat diuturnitas. i. ꝑ-
manentia rerum mortalium quod natura
appetit interdū coercet voluntas ſicut pa-
tet in continentibus. adeo hec caritas. i.
appetitus ſui ſupple manendi non procedit
ex animali motione ſed ex naturali inten-
tione quam deus indidit nature. dedit enī
prouidentia diuina rebꝰ creatis a ſe hanc
maximam cauſam manendi vt deſiderent
ꝑmanere naturaliter ꝙdiu poſſunt. quare
nihil eſt ꝙ vllo modo queas. i. poſſis du-
bitare cuncta que ſunt naturaliter appete-
re conſtātiam permanendi & deuitare per
niciem. qđ boecius concedens dicit. Confi
teor inq̄ nūc me cernere indubitato. i. ſi-
ne dubitatione que dudum incerta videbā
tur ſupple ꝙ vegetabilia & inanimata na-
turaliter appetunt ꝑmanentiam eſſendi ¶
Notandum ꝙ duplex eſt appetitus. natu
ralis & animalis. Naturalis ē qui ꝯſequi-
tur formam naturalem & quia prima per-
fectio illius quod habet formam naturalē
eſt eſſe ideo appetitꝰ cuiuſlibet rei natura-
lis eſt ad ſuum eſſe habendū ſi careat. vel
ad conſeruandum ſi habeat. Appetitus ani
malis ē qui ꝯſequit᷑ formā apphēſā & ſi ē
forma apprehenſa per ſenſus ſic eſt appe
titus ſenſitiuꝰ qui ſemper tendit in conue
nientia nature. ſi autem eſt forma appre-
henſa per intellectum. tunc ſemper in-
clinatio conueniens eſt appetitus rationa-
lis qui eſt voluntas & quia illud qđ ſecū-
dū ſe ē diſconueniēs nature ſibi eſt mors
illud homo apphendit qn̄q; tanq̄ ꝯueni-
ens ꝓpt᷑ aliud ānexū ſcꝫ ꝓpt᷑ ꝑmiū eterne vi
te. ideo volūtas ſepe āplectit᷑ mortē quā na
tura reformidat ex q̊ patꝫ ꝙ appetitꝰ eēn
di nō ē pmo & pricipalit᷑ ex appetitu itelle
ctiuo. ſed ex appetitu naturali. nam appe-
titus intellectiuꝰ non inuenitur in omnibꝰ
in quibus inuenitur appetitus naturalis :.
Quod aūt ſubſiſtere inquit ac :. Hic phia
reſumpta maiore ꝯcludit intentum dicēs.
qđ aūt appetit ſubſiſtere & ꝑmanere illud
deſiderat eſſe vnum hoc enī ſupple vno ſub
lato non ꝑmanebit cuiq̄ rei ſuum eē. dicit
boecius verum eſt. concludit ergo phia.
omnia igitur vnum eſſe deſiderant. Et bo
ecius ꝯſentiens dicit conſenſi. & tunc ma
iorem principalis ſilogiſmi reſummit vt
ꝯcludat diffinitionem boni. dicens ſed nos
mōſtrauimꝰ vnū eē idipſū qđ bonū ē. dicit
boeciꝰ. ita quidē. tūc phia concludit intē-
tum formando diffinitionem boni dicens.
igitur cuncta bonum petunt. quod bonum
licet. i. licitum eſt vt ita deſcribas. bonum
eſt qđ deſideratur ab omnibꝰ. Et dicit boe-
cius nihil verius excogitari poteſt. quia
vel ad nihilum cuncta referuntur & de-
ſtituta vno vertice. i. principio cūcta flui-
tabūt ſine rectore aut ſi quid eſt ad quod
vniuerſa feſtinant illud erit ſummum om-
nium bonoꝝ. ¶ Notandum ꝙ omne qđ ē
vl' appetit pfici vl' ī ſua pfectione ſaluari.
cū igit᷑ pfici & ī pfectione ſaluari ſit bonū
omnia appetunt bonum. ¶ Notandum cū
dicit᷑ omnia appetunt bonum ibi non acci-
pitur bonum pciſe ꝑ bono morali nec pci-
ſe ꝑ bono naturali ſed ꝑ bono ꝯmuniter
accepto qđ bonum ꝯmunit᷑ acceptū eſt eſſe
eſſenciale vel accidētale conueniens rei vt
perficiatur vel in ſua perfectione ſaluat᷑ :.
Et illa nimium īquit :. Hic phia ex dictis
reducit boecium in cognitionem cuiuſdā
qđ ſupra ſe ignorare ꝯfeſſus ē ſupple quis
ſit finis omnium reꝝ. Et primo ꝯmendat
dictum boecij dicēs. O alumne nimium le
tor quia tu fixiſti. i. attigiſti notam. i.
cognitionē mēte medie veritatis. i. pfecte
veritatis q̄ eſt in medio ſed hoc patuit tibi
qđ dicebas te ignorare pauloante ſupple ī
primo libro ſexta proſa. Et querit boeciꝰ
quid inq̄ ſupple eſt illud. dicit phia quis
ſit finis omnium rerum. Et ſubdit. is enī
eſt finis omnium rerum qđ deſiderat᷑ ab
omnibꝰ qđ quia bonū eē collegimꝰ vt pa-

tet ex diffinitõe boni oportet vt fateamur bonum eſſe finem omnium rerum. ¶ Notandum ꝙ per notam medie veritatis intelligit noticiam diuinam ſicut punctū eſt mediū circuli a quo omnes linee ducunt̄ ſic deꝰ eſt mediū veritatis a q̄ oīs veritas procedit. ¶ Notandum ꝙ omnia appetūt ſui finem cū finis ſit ꝑfectio rei & res deſtituta ſuo fine fruſtrat̄. cū igit̄ ꝺ ratõne finis ſit eē bonū quia auferentes finē auferūt naturā boni ex ſecūdo methaphiſice. ideo finis oīm reꝝ eſt bonū:.

¶ Metrū vndecimū.

Qviſquis profunda mente. Iſtud eſt vndecimū metrū huius tercii qđ dicit̄ gliconicū ab inuentore iābicū a pede p̄dn̄ante. i quo metro ph̄ia oñdit quō poſſumꝰ cognoſcere bonum & veꝝ & puenire in cognitionē reꝝ ex q̄ boecius ꝑus faſſus ē ſe mō ſcire qđ priꝰ ignorabat Primo ergo oñdit modū quo poſſumꝰ deuenire in cognitõnez veritatis. Secūdo aſſignat cauſā eiꝰ ibi. Nō omne. dicit p̄mo. Quiſquis veſtigat. i. inueſtigare vult veꝝ ꝓfunda mente. i. ſubtili & cupit falli nullis deuiis. i. falſis opinionib̄ que faciunt a vero deuiare. ille reuoluat in ſe. i. exercitet intra ſe lucē. i. ſpeculationē intimi viſus. i. rationis & intellectꝰ interioris & ipſe cogat. i. reducat longos motus. i. opationes aīe pcedētes ab aīa īflectens eos motus in orbē. i. in circulū redeundo ad aīam & quicquid aīmū doceat molit̄. i. laborat ſpeculādo extra. i. circa res exteriores ille doceat aīmū retruſum. i. ad ſe cōuerſum poſſidere ſuis theſauris. i. potentiis q̄ ſunt memoria & intellectus & tunc illud qđ atra nubes. i. obſcuritas ignorantie dudum texit. i. occultauit illud lucebit. i. appebit ꝑſpicatiꝰ. i. euidētius ipſo phebo quaſi dicat qđ longo tempore fuit obſcurum lucidum apparebit intelectui. ¶ Notandū ꝙ qui vult cognoſcere veꝝ dirigat rationez & intellectū ad ipſaz rem extra & ad reꝝ ꝓpetates. & ſi aliquid cognoſcit ex his nō ſtatim iudicet. ſed in ſe reuertat̄ deliberādo an ita ſit vel non ſit quia ſepe videt̄ hominim eſſe qđ nō ē & nō eſſe qđ eſt. ſine enī deliberatione non eſt iudicandum quod nō eſt longa deliberatione probatum. ideo dicit philoſophia reuoluat in ſe lucem intimi viſus. ¶ Notandum ꝙ orbis eſt linea circūducta rediens ad idē. inflectere ergo longos motus in orbem eſt cum virtus anime ab anima vſq̧ ad ipſam rem diuertit̄ & ad animam reuertit̄ deliberando an ita ſit vel non ſit ſcḋm ꝙ cognouit:.

Non omne nanq̧ mente depulit lumen:.

Hic ph̄ia aſſignat cauſam eius qđ dictum eſt ſcꝫ quare poſſumus cognoſcere verum dicēs. Nam corpus inuehens id eſt inducens obliuioſam molem. id eſt. grauitatē qua homo fit obliuioſus non depulit omne lumen. id eſt. cognitionem veritatis mente. i. de mente quia habitus principioꝝ manet in mente. & ſubdit profecto. i. pro certo ſemen. i. principium veri. i. veritatis heret. i. manet introrſum. i. intrīſecus in anima quod excitat̄ ventilante. i. exercente doctrina. ꝙ aūt ſemen veri ſit in anima probatur per hoc ꝙ puer ignarus quando recte reſpōdit ad interrogata vt vtrū dualitas ſit numerꝰ par ł impar. vñ dicit. nā cur rogati. i. interrogati cenſetis. i. iudicetis vel reſpōdetis recta ſpōte. i. voluntarie niſi fomes. i. radix veritatis merſus. i. latens viueret alto corde. i. profunda mente. & ſubdit ꝙ ſi muſa. i. ſapientia Platonis perſonat verum illud quod quiſq̧ diſcit recordatur immemor. i. oblitus ¶ Notandum ꝙ Platoni imponit̄ ꝙ voluerit animas omnia ſciuiſſe anteꝙ coniungerent̄ corporib̄. ſed adiuncte corporib̄ omnia tradidiſſe obliuioni. ſed per ſtudium & exercicium ſapientiam recuperaſſe. ergo voluit ꝙ ſcire non eſt aliud niſi quoddā ātiqꝝ reminiſci. ad quā īntentionem videt̄ hic loqui ph̄ia. ſed non eſt dicendum ꝙ ſcire fiat per reminiſcentiam ſed ſciētia de nouo acquirit̄ ꝑ inuentõnē vel doctrinā. verū eſt ꝙ intellectꝰ noſter naturaliter habet ſe in cognitionem prinprincipioꝝ ꝑ que virtute intellectꝰ agētis & ꝑ doctrinā deuenit in cognitionē prin-

atoꝛum · Vnde Linconienſis pꝛimo poſte-
rioꝝ dicit · Non ſolum vox docētis exte-
rius ſonans nec littera viſa docet · ſed hec
duo mouent & excitant · verus aūt doctoꝛ
eſt qui mentem interius illuminat & veri-
tatem oſtendit ¶ Notādū ꝙ ſicut ſanitas
quandoqꝫ cauſat̄ a pꝛincipio intrinſeco ſcꝫ
a coꝛde · quandoqꝫ a pꝛincipio interioꝛi &
exterioꝛi puta a medico & coꝛde · ſed nūꝙ̄
cauſat̄ a pꝛincipio exterioꝛi ſine interioꝛi
ſicut ſcientia quandoqꝫ acquirit̄ a pꝛinci-
pio īterioꝛi puta ab ītellectu agēte ſicut pa
tet in habentibꝰ ſcientiam ꝑ inuentionem
qn̄qꝫ acquirit̄ a pꝛincipio interioꝛi & exte
rioꝛi ſimul ſicut a doctoꝛe & intellectu agē
te · nūꝙ̄ aūt acquirit̄ a ꝓncipio exterioꝛi
ſine interiori : ·

¶ Pꝛoſa duodecima

TVm ego platoni inꝙ̄ · Jſta eſt duo
decima ꝓſa & vltima huiꝰ tercij
in qua ph̄ia reducit boecium ī cog
nitionem alteriꝰ cuiꝰ ignorātiā pꝛius ꝯfeſ
ſus eſt ſupple quibꝰ gubernaculis mꝰdꝰ re-
gat̄ · Pꝛimo facit hoc · Secundo boecius
mouet quandam queſtionē ph̄ie · ſecunda
ibi · Ludis ne me · Pꝛimo oñdit ph̄ia ꝙ de
us oīa gubernat ſua bonitate · Secūdo oñ
dit modū q̄ omnia gubernat ibi · Sed qꝺ
dicā · Tercio ex his ꝯcludit malū nihil eē
ibi · Sed vis ne · Pꝛimo boeciꝰ aſſentit di-
ctis platonis in metro · & oñdit ph̄ia ipm̄
poſſe deduci ī cognitionē cuiſdā cuiꝰ ig-
norātiā ꝯfeſſus eſt · Secundo philoſophia
reducit ipm̄ ī cognitionē illius · ſecūda ibi
Mūdū hunc · Pꝛimo dicit tum ꝑ tūc ego
boeciꝰ inꝙ̄ vehemēt̄ aſſentioꝛ · i · conſenti-
o platoni nā me o ph̄ia hoꝝ ſupple ꝙ deꝰ
ſit finis oīm reꝝ & ſummū bonū ſecundo
ꝯmemoꝛas · i · recoꝛdari facis pꝛimum ꝙ
amiſi memoꝛiā · i · qꝺ erat ī memoꝛia coꝛ-
poꝛea ꝯtagione · i · coꝛpoꝛis grauedine de-
hinc · i · ſecūdo ꝯmemoꝛoꝛ bonū cū amiſi me
moꝛiā ꝓſſus mole · i · pōdere meroꝛis · Tūc
ph̄ia oñdit ꝙ non tm̄ hoꝝ recoꝛdabit̄ ꝓꝑt̄
dicta ſꝫ cuiſdā alteriꝰ qꝺ ignorare ſe dice-
bat dicens · ſi illa pꝛius conceſſa reſpicias
non aberit longius ſupple a memoꝛia tua
quin facile recoꝛdaberis qꝺ dudū confeſſus
es te ignorare ī pꝛīo libꝛo · Et querit Bo-
eciꝰ quid inꝙ̄ · dicit ph̄ia quibꝰ gubernacu-
lis regat̄ mꝰdꝰ · Et dicit Boeciꝰ memini
inꝙ̄ me fuiſſe confeſſum inſciciā · i · igno-
rātiam meā · & licet iam ꝓſpiciā · i · agno-
ſcam tñ deſidero planiꝰ audire ex te quid
aſſeras · i · quid de hoc dicas · ¶ Notandū
ꝙ Boeciꝰ dicit ſe ſcꝺo ꝯmemoratum pꝛe-
dictoꝝ ꝙ deꝰ ſit finis rerum & qꝺ ſit ſum
mū bonū · pꝛimo poſtꝙ̄ mole coꝛpoꝛis op-
ꝓſſus eſt amiſit memoꝛiā eoꝛum & poſtea
ꝑ ſtudiū recoꝛdatus eſt · ſcꝺo quia meroꝛe
& triſticia affectꝰ ī ignorātiā eoꝛum lap-
ſus eſt ſed poſtea ꝑ inſtructionem ph̄ie ad
memoꝛiā reduxit : ·
Mundū hūc inquit deo regi · Hic ph̄ia vult
oñdere intentum · Et pꝛimo amonet boe-
cium de quodam pꝛiꝰ ꝯceſſo · Et Boeciꝰ
illud fatet̄ & ratōne confirmat · ſcꝺo ph̄ia
oñdit quibꝰ gubernaculis regatur mūdus
ibi · Tum illa inquit · Pꝛimo dicit · o Bo-
eci tu pauloāte ī pꝛimo libꝛo putabas mi-
nime dubitandum hūc mūdum regi a deo
dicit Boeciꝰ minime arbitroꝛ dubitādum
nec vnꝙ̄ dubitabo & ego breuit̄ exponā
quibꝰ rationibꝰ accedam ad hoc ꝓbandum
Et innuit Boeciꝰ rationes ſuas dicēs hic
mꝰdꝰ minime ꝯueniſſet in vnam foꝛmā ex
tam diuerſis & ꝯtrarijs partibꝰ niſi eſſet
vnꝰ qui tam diuerſa ꝯiūgeret ſupple qui
eſt deꝰ · & ipa diuerſitas naturarum huiꝰ
mūdi diſcoꝛs inuicē diſſociaret atqꝫ diuelle-
ret ꝯiūcta non eſſet qui contineret · i · ꝯ-
ſeruaret qꝺ nexuit · i · coniūxit qꝺ ſupple
eſt deꝰ · oꝛdo vero nature tam certꝰ nō ꝓ-
cederet nec explicaret tam diſpoſitos mo
tus · i · oꝛdinatos motus locis tempoꝛibus
efficiētia ſpacijs qualitatibꝰ · niſi eſſet vnꝰ
qui idē manens inmobilit̄ diſponeret has
varietatū mutatōnes quicquid aūt hoc ē
quo condita · i · creata manent & agitant̄
· i · mouent̄ illud vſitato cunctis vocabu-
lo nomino deū · ¶ Notandū ꝙ Boeciꝰ in-
nuit tres rationes ꝙ mūdꝰ regat̄ a deo ·
Pꝛima ſummit̄ ex diuerſaꝝ reꝝ coniūcti-
one que talis ē · Diuerſa & contraria non
vniuntur inuicem ꝑ ſe · cum igit̄ mundꝰ

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

vnitꝰ ſit ex partibꝰ contrarijs vt ex elementis oportet vt aliquid ſit vniēs eas & hoc eſt deꝰ · ergo mūdꝰ regit̄ a deo · Hanc rationem tangit ibi · Mundꝰ hic · Secūda ratio ſumitur ex contrarioꝝ ſimul coniunctoꝝ conſeruatione que talis eſt · Diuerſa & contraria ex ꝓꝓietate ſue nature diſſocient̄ ab inuicem niſi ab aliquo conſeruent̄ ſed partes mūdi ſunt diuerſe & contrarie · ergo &c̄ · hanc ratonē tangit ibi Coniūcta vero · Tercia ratio ſumitur ex ordinata motuū diſpoſitione que talis eſt · Nihil certitudinalit̄ & regularit̄ mouet̄ ſm̄ diſpoſitionē loci tꝑis efficiētie ſpacij & qualitatis niſi ſit vnum rectificās & regulās · ſed motꝰ eoꝝ qui fiunt in mūdo fiunt regularit̄ ſm̄ predicta quinq̄ · ergo neceſſe eſt ponere rectificātem & regulātē qđ eſt deꝰ ergo mundꝰ regit̄ a deo · hāc rationē tangit ibi · Non tam vero certꝰ · ¶ Notandū ꝙ regulares motꝰ fiunt ī mūdo locis q̄ntū ad ꝓximationē & elongationē ſolis in obliquo circulo · fiūt etiā tꝑibꝰ q̄ntū ad variationē diei & noctis · fiūt efficientia quia luna efficit augmentationē & diminutionem humidoꝝ ſm̄ ſui creſcentiam & decreſcentiā & efficit fluxū & refluxum maris · fiūt etiā ordīati motꝰ ſpacijs · quia luna & alij planete maiori & minori ſpacio q̄nq̄ diſtāt a ſole & ab inuicē · etiam fiunt qualitatibꝰ quia in eſtate cauſat̄ calor in hyeme frigus : ·

Tum illa cū hec inquit ita · Hic phia ſuppoſito ꝙ mūdꝰ regat̄ a deo probat ꝙ regatur ab ipſo ꝑ ſuā bonitatē · Et dicit o Boeci cū hec ita ſencias ꝙ mūdꝰ regit̄ a deo puto mihi reſtare ꝑuā operā · i · ꝑuū laborē vt tu ꝯpos · i · potens felicitatis ſoſpes · i · ſanus reuiſas patriā · i · cognoſcas beatitudinē · Tunc probat ꝙ deꝰ regat mūdū ſua bonitate dicēs intueamur q̄ ꝓpoſuimꝰ nonne numerauimꝰ ſupra ī nona proſa ī beatitudine eſſe ſufficiētiam · & ꝯceſſimꝰ deū eſſe ipāꝫ beatitudinē · dicit Boeciꝰ ita eſt inq̄ꝫ · ex hoc ꝯcludit phia deum nullo indigere ad regēdum mūdm · dicit ergo · ad mūdm regēdū deꝰ nullis extrinſecis adminiculis indigebit · alioquin ſi ita eſſet ꝙ aliquo egeat non habebit plenā ſufficiētiā Et dicit Boecius illud inq̄ꝫ ē neceſſarium Ideo concludit phia deꝰ cuncta diſponit · i · regit ꝑ ſe ſolū · dicit Boeciꝰ negari nequit ſed deꝰ mōſtratꝰ eſt eſſe ipm̄ bonū · memini inq̄ꝫ dicit Boeciꝰ · ergo ꝑ bonum deus cūcta diſponit ſiquidē ꝑ ſe regit oīa quē ꝯſenſimꝰ eſſe bonū · & hic deꝰ eſt veluti quidā clauꝰ atq̄ gubernaculū q̄ machina mundi ſeruatur ſtabilis & incorrupta dicit Boeciꝰ vehement̄ · i · valde aſſencior & illud te dicturam pauloante proſpexi licet tenui ſuſpitione · dicit philoſophia · Credo inquam ꝙ hec prouidiſti · iam eīm vt arbitror vigilantius q̄ꝫ prius deducis oculos ad vera cernenda ¶ Notandū ꝙ ex littera accipiunt̄ due rationes ad ꝓbādū intentum · Primo probat ꝙ deus per ſe regit omnia · & talis · In beatitudine ē ſumma ſufficientia · ſed deus ē beatitudo · ergo in deo eſt ſumma ſufficientia · tale aūt non indiget extrinſecis gubernaculis · ergo ꝑ ſe deꝰ regit oīa · Secūda ratō ꝓbat ꝙ deꝰ per ſuam bonitatem que non diſtinguitur a deo regit omnia · ſicut deus per ſe regit omnia vt viſum eſt · ſed deus eſt ipſum bonum · ergo per bonum regit omnia vt patet de ſe quia ſua bonitate & clemencia : · Sed quod dicam : · Hic ponit per quē modum deus omnia gubernat · Et primo oſtē dit ꝙ omnia gubernat ſuauiter quia omīa ſibi obediunt · Secundo ꝙ gubernat omnia fortiter quia nihil ſibi reſiſtere poteſt ſecunda ibi · Quid ſi conet̄ · Primo dicit · illud quod dicam non minus patet ad cōtuendum · i · ad deſiderandum · Et dicit Boecius · Quid inquam · Et dicit phia · cū deus iure credat̄ omnia gubernare clauo bonitatis ſue & omnia feſtinent naturali intentione ad bonū · ſicuti docui priꝰ in ꝓſa decima · nō poteſt dubitari quin volūtarie regant̄ · i · ſponte & conuertant ſe ad nutum diſponentis tanq̄ꝫ conuenientia · i · obedientia & contemparata · i · coaptata ſuo rectori · dicit Boecius · Ita inquam neceſſe eſt quia non videret̄ bonum eſſe regimē

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

dei ſi foret iugum detrectantium · id eſt.
recuſantium ſicut bos laſciuiẽs recuſat iu⸗
gum & ſi non eſſet ſalus obtemperantium
·i· obedientium · ergo dicit pħia · nihil eſt
ꝙ naturam ſeruãs conet᷑ · i · laborat cõtra⸗
ire deo · dicit Boecius · Nihil inquã ¶ No⸗
ta ꝙ cum gubernare nihil aliud ſit niſi in
finem ordinare nec aliud eſt deum per
bonitatem gubernare ꝙ̃ per bonitatem in
finem dirigere · & cum omnia naturaliter
tendant ad bonum tanꝙ̃ in finem mani⸗
feſtum eſt ꝙ omnia ſponte in finem diri⸗
gunt᷑ & ita naturaliter omnia ſponte obe⸗
diunt gubernãti · & ꝑ conſequẽs de⁹ regit
oĩa ſuauiter · ¶ Nota ꝙ voluntariũ ſm̃ ꝑ
fectã ſui ratonẽ tm̃ inuenit᷑ in habẽtib⁹ vo
lũtatẽ · ſed extẽdẽdo volũtariũ ad omnem
appetitũ non coactũ ſicut poteſt reperiri ĩ
omnib⁹ & ſic accipit᷑ hic · ¶ Nota ꝙ nihil
ſeruãs naturã repugnat deo licet em̃ pec⸗
cator videat᷑ deo repugnare ipſe non ſer⸗
uat naturã quia peccatũ diminuit & depra
uat naturã · etiã Boeci⁹ loquit᷑ hic ꝺ appe⸗
titu nature vt patet ex ſuperiorib⁹ :·

Quid ſi conet᷑ ait nũ tãdẽ : Hic oñdit pħia
ꝙ de⁹ regit omnia fortit᷑ quia nihil eſt qđ
poſſit ſibi reſiſtere · Secũdo cõfirmat hoc ꝑ
quãdã fabulã ibi · Accepiſti · Primo dicit
Si quid conet᷑ reſiſtere ꝺo nũquid aliquid
ꝓficiet aduerſus eũ quẽ cõceſſim⁹ eẽ potẽ⸗
tiſſimũ iure beatitudinis · i · ex eo ꝙ ẽ bea
titudo · dicit Boeci⁹ ꝓrſus nihil ſupple po⸗
teſt reſiſtere · igit᷑ dicit pħia non eſt ali⸗
quid qđ huic ſummo bono vel velit vel poſ
ſit reſiſtere · dicit Boeci⁹ nõ arbitror · ideo
dicit pħia ſummũ bonũ eſt qđ regit cũcta
fortit᷑ ſuauit᷑q; diſponit · dicit Boeci⁹ ꝙ̃ · i ·
quãtũ me ea ſumma ratonũ q̃ modo cõclu⸗
ſa eſt nõ mõ · i · non tãtũmõ me delectat ve
rũ ꝑ ſed ipſa quib⁹ vteris multomagis de⸗
lectãt me ita vt ſtulticiã · i · me ſtultũ la⸗
cerantẽ · i · male reprehẽdẽtem magna que
tangũt diuinã gubernationem pudeat ſui ·
Tũc cõfirmat ꝑ fabulã ꝙ nihil poteſt reſi
ſtere deo q̃ talis eſt · Gigãtes volẽtes ex⸗
pellere deos ꝺ celo poſuerunt montem ſup
montẽ vt aſcẽderẽt · qđ videẽs iupit᷑ ipſos

fulmine deiecit & mõtib⁹ depͥſſit · & hec in
· ii · methamorfoſios · vñ dicit · o Boeci ac⸗
cepiſti · i · didiciſti ĩ fabulis gigãtes laceſ⸗
ſentes · i · lacerare volẽtes celũ · ſ fortitu⸗
do benigna ſcʒ dei illos diſpoſuit · i · depo⸗
ſuit vti condignum fuit · ¶ Nota pħia hic
alludit verbis ſacre ſcripture q̃ dicit · At⸗
tingit ergo a fine vſq; ad finem fortit᷑ & di
ſponit omnia ſuauiter · ideo dicit Boeci⁹
ſe nõ tm̃ delectari ĩ iſtis rationib⁹ q̃ntum ĩ
ſuis verbis :·

Sed vis ne ratõnes ipſas inuicẽ · Hic pħia
concludit ex dictis ꝙ malũ nihil ſit · & pri
mo petit aſſenſum boecy dicẽs · vis ne ip⸗
ſas rationes · i · ꝓpoſitiones ratione ꝓba⸗
tas inuicẽ collidam⁹ · i · componam⁹ forſi⸗
tan ex cõflictatione hui⁹ diſſiliat · i · ꝓce⸗
det q̃dã pulchra ſcintilla veritatis · & dicit
Boeci⁹ fiat inq̃ tuo arbitratu · i · tua vo⸗
luntate · Tunc ponit ꝓpoſitionẽ manifeſtã
dicẽs · nemo dubitauerit deũ eẽ omnipotẽ
tem · dicit Boeci⁹ null⁹ prorſus ambigat
qui mente conſiſtat · i · qui ſane mentis eſt
Tunc aſſummit aliã ꝓpoſitionem dicens ·
qui vero eſt omnipotẽs nihil eſt qđ ille nõ
poſſit · dicit Boeci⁹ nihil inq̃ · Tunc ponit
aliam ꝓpoſitionem · de⁹ non poteſt facere
malum · dicit Boeci⁹ minime · igit᷑ con⸗
cludit pħia malũ nihil eſt cũ illud facere
non poſſit ille qui nihil non poteſt facere
· i · omnia facere · ¶ Nota ſicut de⁹ eſt cau
ſa effitiẽs omniũ ita eſt finis omniũ · vnde
quicquid fit ab eo ordinat᷑ ad ipſm tanꝙ̃ ad
finem ſi ergo de⁹ faceret malũ ordinaret᷑
ad ipſm tanꝙ̃ ad finem & cum ipſe ſit bonũ
malum ordinaretur ad bonum · ergo deus
nõ poteſt facere malũ tanꝙ̃ aliquid ꝑ ſe in⸗
tẽtũ · eſt ergo concluſio quã pħia infert ꝙ
malum nihil eſt · ratio concluſionis eſt ·
de⁹ poteſt facere omne ꝙ ẽ cũ ſit omnipo⸗
tens · ſed de⁹ non poteſt facere malum · er
go malũ nihil eſt · Et ſi diceres ſi malũ ni⸗
hil eſt cũ hõ damnet᷑ ꝑ malo damnabit᷑ ꝑ
nihilo · dicendũ ꝙ malũ dicit defectũ boni
non negatiue ſed priuatiue · & ideo malũ
eſt ꝺfect⁹ boni qđ debet haberi & quia in
poteſtate hominis eſt illud habere & ſi nõ

habet illud bonū cum deberet habere· ideo
damnat᷑ ·& ponit᷑ exēplū· Aliquis tenet᷑
ſoluere cētum libras & ſi non ſoluat incar
cerabit᷑ · certū eſt ꝙ nō ſoluere nō eſt ali-
quid ſed nihil · non tñ ſimplicit᷑ dicit᷑ ali-
quis incarcerari pro nihilo · ſed ideo quia
nihil erat qđ debuit aliquid eſſe :·
Ludis ne inq̄̄ me· Hic Boeci⁹ monet que
ſtionem phie· ſcđo phia ſoluit · ibi Tū illa
Primo Boecius admirās de cōnexione &
cōuolutione rationum quibꝫ phia vſa eſt·
querit vtrū iſta cōnexio rationū ſit ex de-
luſione phie vel prouemat ex natura rei &
breuit᷑ illas rationes recolligit & dicit · O
phia ludis · i· deludis ne me texens· i· for-
mās laborintū· i· laborē difficilē ratōibꝫ fa-
ciēdo rationes circulares quo ſcꝫ laborinto
egrediaris ea ꝑte qua introeas & egredia
re eo loco quo introieris· tu cōplicas quē-
dā orbem admirabilē diuine ſimplicitatis
· i· facis mirabilem circulationem ratōnis
in diuina ſimplicitate· & tunc breuit᷑ recol-
ligit rationes dicēs. tu pauloante incipiēs
a beatitudine dicebas eam eſſe ſummū bo-
nū quā beatitudinē tu loquebare eſſe ſitam
in ſummo deo & diſſerebas deū eē ſummū
bonū & plenā beatitudinē ex q̄ dabas· i· in
ferebas q̄ſi munuſculū· i· correlariū neminē
eſſe beatū niſi eſſet deus ·rurſum tu loque-
baris formā boni eſſe ſubſtātiā dei & beati
tudinis & dicebas ip̄m vnū eſſe idip̄m qđ
bonū ·& illud bonū dicebas eſſe qđ appete-
ret᷑ a natura oīm reꝝ· & tu diſputabas. i·
diſputādo probabas deū regere vniuerſita
tē gubernaculis bonitatis & cūcta volētia
parere· i· obedire deo nec vllā eſſe naturā
mali & hec oīa explicabas nullis rationibꝫ
ſumptis extrinſec⁹ · i· non accipiēdo prī-
cipia extrinſeca ſed inſitis · i· intrinſecis
& domeſticis· i· proprijs & conueniētibus
probationibꝫ rei de qua agebat᷑ altero aſ-
ſumpto trahēte fidē· i· certitudinē ex alte-
ro · ¶ Nota laborint⁹ dicebat᷑ dom⁹ de-
dali quā cū aliquis intendebat intrare exi-
uit & exeūdo intrauit · & cōſueuit depingi
circularibꝫ ꝓtractionibꝫ & trāſummit᷑ hic
ad deſignādū circulatōnes & reuolutōnes

rationū· ¶ Nota ꝙ circūuolutio & cōnexio
rationū quibꝫ phia vſa ē nō eſt ſic circula-
ris ꝙ vna & eadē ꝓpoſitio ſit principium
& cōcluſio reſpectu eiuſdē quia ſic nō con-
tingit demōſtrare circulo vtꝫ primo poſte
rioꝝ · ſed dicit᷑ ɔnexio circularis quia ra-
tiones ex inuicē dependēt ita ꝙ propoſitio
ɔcluſa in vna ſit pricipiū alteri⁹ ɔcluſio-
nis in alia · nec ꝓpt᷑ iſtas diuerſas conclu-
ſiones eſt aliqua diuerſitas in deo ſed om
nia ſunt idē ſimplicit᷑ :·
Tum illa minime īquit:· Hic phia rēſpō-
det Boecio ad queſtionem & dicit · Mini-
me ludimus ſed nos exegim⁹ · i · ꝑfecim⁹
munere dei quem dudum deprecabamur
rem maximam omnium rerum ea enim · i ·
talis eſt forma · i · diſpotio diuine ſubſtā-
tie vt neq̄ in externa · i · in exteriora dila-
bat᷑ · i · cadat · nec ſuſcipiat aliquid extrin-
ſecū ī ſe · quod ꝓbat autoritete ꝑmenidis
quam primo ponit in greco deinde ſenſum
eius ſubiungit ī latino dicēs· Hꝫ ſicuti ꝑ-
menides ait de ea ſcꝫ ſubſtantia diuina ꝙ
diuina ſubſtantia rerum orbem mobilem
rotat· id eſt · mutat res circulatione gene-
rationis & corruptionis · & mutando res
ipſa non mutatur ſed ſe immobilem ɔſer-
uat· O Boeci ſi nos agitauimus · id eſt ·
cognouim⁹ rationes non extra id eſt non
ab extrinſeco petitas· i· ſumptas ſed collo-
catas intra rei ambitum quam rem tracta
bamus · Nihil eſt ꝙ de hoc admireris cum
· i · ex quo tu didiceris Platone ſanxiente
id eſt confirmante ſermones oportere eſſe
cognatos · i · proprios conuenientes rebus
de quibꝫ ſupple rebꝫ loquunt᷑ ¶ Nota ꝙ
ſermones accipiendi ſunt ſꝫm materiam
ſubiectam quia certitudo nō eſt ſimplicit᷑
querenda rationibꝫ ex primo ethicoꝝ vbi
dicit᷑ ꝙ diſciplinati eſt tantum inquirere
certitudinem ſꝫm vnumquodq̄ gen⁹ q̄ntū
natura rei patit᷑ · Cum igit᷑ deus ſic regat
omnia preter hoc ꝙ commiſceat᷑ cum eis·
ex libro de cauſis· ſermones de diuina ſub
ſtantia accipiendi ſint ſꝫm intranea diuine
ſubſtantie & non ſꝫm extranea cū nō com-
miſceat᷑ cū eis:·

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

Metrū duodecimū·

Felix qui potuit boni fontē viſere
Iſtud eſt duodecimū metrū & vl
timū hui⁹ ꝛ c ꝫ qꝺ dicit̄ gliconicū
ab īuētore coriābicū a pede p̄dn̄ante· Pri=
mo eñ ponit̄ ſpondeus dicendo felix · ſe=
cūdo coriambo dicēdo qui potuit· tercio pir
riche⁹ vel troche⁹ · In quo metro poſtq̄
ph̄ia oſtendit q̄ ſit vera beatitudo & vbi ſit
ſita· hortat̄ nūc ad pſeuerādū in cōtēpla=
tione illi⁹ beatitudinis · Et primo ponit il
lū eſſe felicē qui relictis terrenis vacat di=
uine contēplationi · Secundo oñdit quid
huiſmodi contēplationē impediat· Tercio
illud impedimentū vitare docet · Secunda
ibi Quondā· Tercia ibi· Vos hec fabula·
Primo dicit felix ſupple eſt qui potuit vi=
ſere ·i· deſiderant̄ videre lucidū fontem
boni ·i· deū qui eſt fons omnis boni & fe
lix eſt qui potuit ſoluere vincula ·i· affec=
tiones grauis terre ·i· terrenoꝝ q̄ ſua gra
uitate trahūt hominem deorſum· Notā=
dū ꝙ felix eſt qui ſpeculat̄ fontem boni &
qui contemnit delectatōnes terrenas· Vñ
in libro de pomo & morte Areſtotilis ſcri
bit̄· Beata eſt anima q̄ non eſt infecta pra
uis operibꝰ hui⁹ mūdi & intellexit ſuū cre=
atorē ip̄a eſt que reuertet̄ in locū ſuū ī de=
licijs magnis· ve aūt anime que non habet
poſſe redeūdi ad p̄riam ſuā ꝛ pia eñ opera
& delectationes corporales impediūt aſſen=
ſum ei⁹ ſurſum :·

Quōdam funera cōiugis vates· Hic oñdit
quid impediat cōtemplationē diuinoꝝ quia
affect⁹ terrenoꝝ qđ declarat ꝑ quādā fa=
bulā que talis eſt· Orphe⁹ filius Caliope
fuit citharista qui tanta dulcedine citha=
re reſonabat ꝙ non tm̄ homines· ſed etiaꝫ
prata allexit & in tm̄ ea demulſit ꝙ impe=
tus ſuos naturales dimitebāt ſiluas curre
re flumina ſtare fecit ·hic habuit vxorem
dictā Euridicen quā cū paſtor Ariſte⁹ ad
amare vellet ip̄a fugiēs ꝑ prata calcato q̄
dā ſerpēte interijt & ad inferos deſcendit
quā Orphe⁹ volēs ab inferis reducere de=
os ſupnos ſua cithara placare cepit · ſed
cū nō pficeret ad infernū deſcēdit & in tā
tū deos infernales deliniuit ꝙ ꝯceſſa eſt ei
vxor tali ꝯditione anteq̄ exiret infernum
non flecteret retro aſpectū vxorem reſpi=
ciendo · cū aūt iā ꝓpe exiuiſſet Orphe⁹ a=
more allect⁹ retroſpexit & ſic vxorem ꝑ=
didit· Circa iſtam fabulā ſic procedit· Pri
mo oñdit quomō Orphe⁹ ad inferos deſcē
dēs pro vxore rogauit· Secūdo quomodo
monſtra inferna placauit · Tercio oſtēdit
quomodo vxor ei conceſſa fuit & eā ꝑdidit
Secūda ibi Stupet· Tercia ibi Tandē· Di
cit primo vates trahicius ·i· Orpheus de
trahicia prouincia oriundus · dictus va=
tes ·i· ſapiens a multis ille quondam ge=
mēs ·i· deplorās funera ·i· mortem ꝯiugis
poſtq̄ coegerat amnes ·i· fluuios ſtare ſil=
uas currere mobiles poſt ip̄m flebilibꝰ mo
dis ·i· modulationibꝰ cithare quas flendo
formauit & poſtq̄ cerua iunxit in trepi=
dum lat⁹ ſeuis leonibꝰ quia cerua cū leo=
nibꝰ incedebat ſequēdo modulationē Or=
phei · nec lepus timuit canē viſum iā pla=
cidū ·i· placatū cantu ·i· ſono cithare quia
lepus & canis ſimul ſequebant̄ ip̄m · Cū
aūt feruor ·i· amor flagrātior ·i· ardentior
vreret intima ·i· interiora pectoris Orphei
& cū modi ·i· modulatōes qui cūcta ſube=
gerāt ·i· ſubiicerāt non mulcerent ·i· non
placerēt dn̄m ſcꝫ Orpheū ip̄e querens ſu=
peros ·i· deos inmites quia placari non po=
terat adijt domos infernales illic tempe=
rās blāda carmina ſonantibꝰ cordis ip̄e de=
flet ·i· flebilit̄ decantat in cithera quicquid
hauſerat ex precipuis fontibꝰ mr̄is ſcꝫ dee
caliope & ip̄e deflet qđ luct⁹ impotēs qui
facit hominē impotentem ſibi dabat ·i· ꝯ=
ceſſit & deflet illud qđ dabat ſibi amor gē
minans luctū quō mouens trenera ·i· in=
ferna & rogat dn̄os vmbraꝝ ·i· deos iferna
les dulci p̄ce veniā ·i· relaxatōꝫ ſue vxoris
Nota ſm̄ Areſtotilē ſecundo methaphi
ſice & cōmentatorē tercio celi & mundi nō
omnes accipiūt veritatē ꝑ eūdē modum tū
ꝓpter diuerſam conſuetudinē cū ꝓpt̄ diuer
ſam naturam tum ꝓpter paucitatem in=
ſtructionis in logica · Vñ quidā recipiūt
veritatē ꝑ modū demonſtrationis · quidā

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

ꝑ modū autoritatū · quidā ꝑ modū fabu-
laꝝ · vt ergo phīa talibꝰ ſatiſfaciat aliqñ
demonſtrationibꝰ · aliqñ autoritatibꝰ vtitᷣ
aliqndo fabulas interſerit ſicut in ꝓpoſito
Notandū ꝙ Orpheꝰ dicitᷣ vates quia ca-
riā compoſuit · dicitᷣ aūt vates a vi mentis
vel a video ¶ Notandū ꝙ trenera dicuntᷣ
quaſi lamentabilia a trenus treni quod eſt
lamentatio · Et trenarus in ſingulari eſt
nomen cuiuſdam montis in quo dicitᷣ eſſe
via ad infernū · ī plurali trenera ſignificat
loca infernalia ſicut dicit Huguicio · Cō-
munitᷣ aūt inuenitᷣ hoc nomen ſcriptū ſine
r in prima ſyllaba dicitᷣ tenera vel tenerus
ſicut in doctrinali tenerus infernus · tamē
huguicio ſcribit tm̄ ꝑ r vt trenerꝰ & tre-
nera · vnde forſan ex vicio ſcriptoꝝ qñdoqꝫ
ſubtrahitᷣ r : ·
Stupet tergeminus nouo : · Hic oſtendit
quomodo Orpheꝰ mōſtra inferni placauit
dicens · Janitor inferni qui dicitᷣ cerberus
qſi vorator carmiū ille tergeminꝰ · i · habēs
tria capita canina captus fuit nouo carmi-
ne · i · melodia pius inaudita & ſtupet · i · ad-
miratᷣ · Tūc oſtendit quomodo alia mon-
ſtra placauerit dicens ꝙ tres furie inferna-
les Theſiphone Alecto Mergera que ſunt
vltrices ſceleꝝ inferētes metū peccatoribꝰ
iſte lacrimabantᷣ ꝓptᷣ dulcedinē cithare ·
vñ dicit · Dee · i · furie tres vltrices ſcelerū
· i · peccatoꝝ q̄ dee agitant · i · vexant ſon-
tes · i · peccatores metu · i · timore iſte iam
meſte madent · i · fluunt lacrimis · Tūc tā-
git remiſſionē pene quorūdā in inferno · &
primo Xionis ¶ Vbi ſciendum ꝙ Xion
voluit cōcumbere cū Junone · cū aūt Juno
interponeret nubem Xion proiecit ſemen
ī nubē ex quo nati ſunt centauri · ipſe aūt
adiudicatꝰ inferno cōtinue voluitᷣ in rota
que rota ſtetit Orpheo modulante · Vnde
dicit · Velox rota nō pcipitat · i · nō deicit
caput xionū · i · Xionis ſupple Orpheo ca-
nente · Tūc tangit remiſſionē pene tantuli
Vbi ſciendum ꝙ Tantulꝰ dicitᷣ laceraſſe
ꝓpriū filiū dans eū dyꝭ ad comededū ꝑ q̄
damnatꝰ fuit · dicitᷣ aūt in inferno habere
aquā vſqꝫ ad mentū & poma pendentia añ
os & tamen deficere ſiti & fame cum enim
vult ſumere aquā vel pomū fugiunt ab eo
iſte Tantalꝰ ſpreuit flumina Orpheo ca-
nente · vñ dicit · Tantalꝰ ꝑditꝰ · i · ꝯſump-
tus longa · i · magna ſiti ſpernit flumina ·
Tūc oſtendit remiſſionē pene Tycy · Vñ
ſciendū ꝙ Tycius voluit concūbere cum
Lacona matre Appollinis quē Appollo in-
terfecit & in infernū relegauit cuius iecur
vultur deuorat · Orpheo aūt canente vultᷣ
ceſſauit laniare iecur eius · vñ dicit · Dum
vultur eſt ſatur medis · i · modulationibus
Orphei nō traxit · i · nō laniauit iecur tycy
Tandem vincimur arbiter : · Hic oſtēdit
quomodo Orpheo vxor ſua cōceſſa fuit &
quomodo eā ꝑdidit dicens · Tandē arbitᷣ
· i · iudex vmbraꝝ iſte miſerans · i · miſeri-
cordiā habens ait nos vincimur donamus
· i · reſtituamus viro ſcꝫ Orpheo comitem
coniugem emptam · i · comparatam carmi-
ne ſuo · ſed lex · i · condicio coherceat iſta
dona ne fas ſit ſibi deducēti vxorē flecte-
re lumina · i · oculos reſpiciendo vxorē dū
liquerit · i · reliquerit tartara · Et tūc excla-
mat dicens · Quis dat · i · imponit legē amā-
tibꝰ · quaſi dicat · amor nō debeat cohercerī
lege quia amor maior lex eſt ſibi · i · amor
maior eſt lege · Et ſubdit · Heu ꝓpe termi-
nos noctis · i · inferni Orpheus Euridicen
vxorem ſuam vidit reſpiciendo a tergo eā
ꝑdidit ab inferis non deducendo · occidit ī
inferno eā relinquendo ¶ Notādū ꝙ apud
inferos arbiter · i · iudex vmbraꝝ dicitᷣ eſſe
radamātus qui cogit animas ad fatendum
peccata cōmiſſa & vnicuiqꝫ ſcḋm merita ſua
penam diſtribuit · Jſte adamantus dixit
donemus viro coniugem ¶ Notandum ꝙ
amor non poteſt lege cohercerī · nā ex in-
cenſo amore hō ſeptus tranſgreditᷣ legem
& amor fortior eſt ad aliquid implendum
ꝙ̄ lex ad cohercendū ideo dicit · quis legē
dat amantibꝰ maior lex eſt ſibi · qſi dicat ·
ꝓpter quid lex datᷣ amantibꝰ cū ꝑ ſe dura
lex ſit amare : ·
Vos hec fabula reſpicit : · Hic phīa appli-
cando fabulam ad ꝓpoſitū hortatᷣ nos vi-
tare impedimētū contemplationis ſummi

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

boni · & dicit · O homines quicūq̄ queritis
· i · vultis ducere mentē · i · mentis cōtem=
plationē in ſuperū diē · i · in ſupernā clari=
tatē · hec fabula iā dicta reſpicit vos quia
ad veſtram informationem inducta · Nā
qui victus affectu terrenoꝝ flexerit lu=
mina · i · oculos rationis & intellectus in
tartariū ſpec9 · i · ī terrena que ducūt ad t̄
renā pfunditatē · Quicquid precipuū · i ·
bonū trahit laborādo illud pdit dū vidit ī=
feros · i · dū intendit terrenis & tempalibꝫ
que ſunt infima ¶ Nota ꝙ cōcupiſcētia &
affectus terrenoꝝ impedit cōtemplationē
ſummi boni · vnde Boecius in tractatu de
ſummo bono dicit · Inordinata cōcupiſcē=
tia multos impedit a ſummo bono quoſdā
enī pigriciā ſequi videmus · Quoſdam enī
delectationes ſenſuales · Quoſdam enim
deſideria auri & argenti · exceptis paucis
viris honorādis phis qui cōtēpnūt ſenſus
deſideria & ſequunt̄ deſideria intellectus ·
& prope finē eiuſdē tractatus dicit · Phus
maxime delectat̄ ī primo principio in cō=
tēplatione ſue bonitatis & hec ſola ē recta
delectatio · hec enim ē vita phoꝝ ſine qua
nemo viuit vita recta · Et ſubdit · Philo=
ſophum autem voco omnem hominem vi=
uentem ordine nature tendens in alta &
finiens vitam acquirit vltimum finem &
optimū vite humane qui ē deus glorioſus
benedictus in ſecula ſeculoꝝ Amen: ·

¶ Explicit liber tercius
de conſolatione phie

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

Incipit quartus liber

Proſa prima

Hec cũ phia dignitate vultus : Hic
incipit quart⁹ liber de cõſolatione
philoſophie cuius hec ē ꝓſa prima
in quo libro philoſophia aſſignat cauſas
quare mala concedantur in regno dei cum
omniũ reꝝ rector bon⁹ exiſtat ſcꝫ deus &
probat bonos ſemꝑ eſſe potentes & malos
impotentes · & ſicut vitia nunq̃ ſunt ſine
pena ita virtutes nũquã ſunt ſine premio ·
Probat etiã ꝙ omnis fortuna tam ꝓſpera
q̃ aduerſa bonis eſt ad ꝑfectũ · malis aũt
ad interitũ · Etiã ꝓbat ꝙ omnia q̃ fiunt a
deo recte fiunt & alia plura ſicut patebit ·
Et diuidit̃ ille liber in · xiiii · partes quia
ſeptem ſunt proſe & ſeptem metra huius
quarti de quibꝰ patebit in ꝓceſſu · Primo
ergo oſtendit Boetius quomodo intentio-
nẽ philoſophie adhuc parãtis plura dicere
interrupit ꝓponendo cauſas ſui doloris ·
Secundo philoſophia promittit ſibi per-
fectam curam · Tertio dat modum curãdi
ipſum · ſecunda ibi Tum illa & eſſet · ter-
tia ibi Et quoniam · Et quarto proſequit̃
intentionem ipſum curando in ſequenti ꝓſa
ibi Tum ego · Primo oſtendit quomodo
interrupit intentionem philoſophie volen-
tis plura loqui · Secundo ꝓbat cauſas ſui
doloris · ſecunda ibi Sed ea ipſa ē · Pri-
mo dicit · Cum philoſophia cecinißet id eſt
decãtaſſet hec ſcꝫ predicta ſeruata leniter
id eſt delectabiliter & ſuauiter id eſt dul-
citer obſeruata dignitate id eſt reuerẽtia
vultus ſcꝫ ſui & grauitate oris id eſt ſer-
monis ſuple ſui · Tum id eſt poſt hoc ego
ſcꝫ Boetius nõ dum id eſt non adhuc ob-
litus id eſt immemor penitus id eſt omni-
no inſiti meroris id eſt intrinſeci doloris
ego Boetius abrupi id eſt interrupi in-
tentionem id eſt propoſitum philoſophie
parantis id eſt intendentis dicere adhuc
aliquid · Et inquam id eſt dixi o preuia id
eſt preambula veri luminis id eſt perfecte
cognitionis ſcꝫ illa que tua oratio id ē tu-
us ſermo fudit id eſt locutus eſt huc vſq̃
id eſt ad iſtum librum quartũ patuerunt
id eſt manifeſta fuerunt inuicta id eſt in-
ſolubilia · Tum id eſt aliquando diuina
ſpeculatione id eſt ſancta contemplatione
tum id eſt aliquando ſui ſcilicet ipſius tum
id eſt aliquando tuis rationibꝰ id eſt demõ-
ſtrationibꝰ · Et ea id eſt illa predicta & ſi
pro quãuis oblita mihi nuper id eſt aliqñ
determinationem ob dolorem iniurie ſuple
quam perpeſſus ſum a Theodorico rege
gottoꝝ non tamen dixiſti prorſus id eſt
omnino hec ſcꝫ predicta ignorata id eſt
ignota hactenus id eſt huc vſq̃ Nota
ꝙ dignitas eſt alicuius honeſta & impe-
rioſa autoritas · dicitur autem philoſophia
habere dignitatem vultus propter ſui ho-
honeſtatem · quia ſecundum Tuliũ ſola ſa-
pientia eſt que meret̃ honores · & propter
ſui autoritatem que digna eſt imitatione ·
Etiam philoſophia dicitur eſſe grauis ore
id eſt ſtabili ſermone · quia ſermones phi-
loſophici firmitate rationum ſunt ſtabiliti ·
Nota cũ philoſophia oſtendiſſet quid
ſit ſummũ bonũ & ĩ quo ſitũ ſit · & feciſſet
exhortationẽ ad illud querendũ intendebat
oſtendere modũ quo ad illud ꝑuenit̃ · ſed
anteq̃ expleret illam intentionẽ Boetius
velut auidus ad ſciẽdũ quedã quoꝝ igno-
rantia detinebat ipſum ĩ merore ĩterrupit
intentionẽ philoſophie volentis plura di-
cere Nota ꝙ philoſophia dicit̃ preuia
veri luminis · quia ipſa clarificat animã &
trahit eã ab obſcuritate ignorantie ad lucẽ
ſapientie & ad claritatẽ intellect⁹ · ex libro
de pomo Ariſtotilis · Vel ideo dicit̃ p̃uia
veri luminis quia ꝑ ipſã tanq̃ ꝑ uiã homo
peruenit ad cognitionẽ veri luminis quod
eſt deus · quia ſcribit̃ in libro de pomo ꝙ
per philoſophiã homo cognoſcit ſuũ crea-
torem qui de nihilo fecit omnia qui eſt in-
ceptor õmiũ inceptoꝝ · & õmiũ principioꝝ
principium · Et ibidẽ ſcribit̃ · oportuit ut
philoſophia mitteretur ad inſtruendũ ig-
norantes & eos qui non cognouerũt ſuum
creatorem · Sequit̃ textus :

Sed ea ipſa eſt vel maxima : Hic Boetius
ꝓponit cauſas ſui meroris dicens · Sed ea
ipſa ē cauſa noſtri meroris & maxima cauſa

ꝙ cum rector rerū ſcꝫ deus bonus exiſtat
vel eſſe mala omnino poſſint vel pretereāt
impunita qđ ſaltem ſi nullū aliud inconue-
niens ſequeretᷣ conſidera quanta ſit dignū
admiratione autem ꝑ ſed huic adiungitur
id eſt additᷣ aliud ſcꝫ magis ad mirandum.
Nam pro quia imperante id eſt precipiēte
& florente id eſt vigente nequitia id ē ne-
quitioſis hominibꝰ virtus id eſt homo vir-
tuoſus non ſolum id eſt non tantum caret
premijs verū etiā ipſa virtus ſubiecta id ē
ſubdita calcatᷣ pedibꝰ id eſt potentijs ſce-
leratoꝝ id eſt maloꝝ & ipſa virtus luit id
eſt patitᷣ ſupplicia id eſt penas in locū fa-
cinoꝝ id eſt vitioſoꝝ loco que ſcꝫ predicta
fieri id eſt permitti in regno id eſt ī mūdo
ſcientis omnia ſcꝫ dei & potētis omnia ſed
volentis & intendentis tantummodo bona
nemo ſatis nec āmirari nec cōqueri poteſt
id ē querimoniā facere ¶ Nota ꝙ mala fiūt
in mundo patet quia ratio ſemper depcatᷣ
ad bonum. Cum ergo mali non regantur
iuditio recte rationis ſed vincātᷣ paſſionibꝰ
ire & concupiſcentie ideo deficiunt a bono.
Item ſuperhabundātia & defectus ſunt de
genere maloꝝ cum virtus cōſiſtat in me-
dio. cum igitᷣ in pluribꝰ ſit ſuperhabūdātia
& defectus patet ꝙ mala fiunt in mundo.
Cum autem omnia dependerant a deo celū
& tota natura & deus eſſentialiter ſit bonꝰ
mirabile eſt quomodo mala eſſe poſſunt vel
ſaltem permaneant impunita ¶ Nota ꝙ
quia boni attingunt finem omnium rerum
ſcꝫ ſummū bonum ideo ſunt potētes. mali
aūt quia hoc ipſum attingere non poſſunt
ſunt impotentes. Et quia Boetius in pri-
mo libro ſexta pſa dixit ſe ignorare quis
ſit finis omnium rerū ideo putabat bonos
eſſe impotentes malos aūt potentes. & de
hoc Boetius āmiratᷣ vt patet in littera &
iſta eſt vna cauſa ſui doloris:·
Tum illa & eſſet inquit:· Hic philoſophia
promittit Boetio perfectam curam que cō-
ſiſtit in pertractione huius materie dicēs.
o Boeci & eſſet infiniti ſtuporis id eſt am-
mirationis & eſſet horribilius omnibꝰ mō-
ſtris id eſt deformitatibꝰ ſi in diſpoſitiſſi-
ma id ē in ordinatiſſima domo ſcꝫ in mūdo
tanti patriſfamilias ſcꝫ dei ſi ibi colerentᷣ
id eſt honorentᷣ vilia vaſa id eſt mali ho-
mines & ſi pretioſa vaſa id eſt boni hoīes
ſordeſcerent id eſt vileſcerent ſicut tu eſti-
mas. Sed nō eſt ita. nā ſi ea que paulo
ante concluſa ſunt ſeruantᷣ inconuulſa id
eſt integra in ſui veritate tu autore id eſt
doctore ipſo deo de cuius regno nunc lo-
quimur cognoſcis ſemꝑ bonos eſſe potētes
malos vero impotentes nec vnq̄ vitia eſſe
ſine pena. nec ſine premijs eſſe virtutes &
cognoſces bonis ſemper contingere felitia
& malis infortunata & cognoſces multa
id genus id eſt huius generis que corro-
borēt te firma ſoliditate cōtra aduerſitatē
fortune querelis tuis ſopitis id eſt remotis
¶ Notandum ſicut poſtea patebit omnia
que fiunt recte fiunt a deo. Cū igitᷣ ordo
iuſtitie requirat vitia puniri virtutes re-
munerari. ſi mali manerēt impuniti & bo-
ni irremunerati & ſic ꝑuerſus ordo ī domo
dei ſcꝫ in mundo quod eſt horribilius om-
nibus monſtris:·
Et quomā vere formam:· Hic philoſophia
dat modum curādi ipſum Boetium dicēs.
Quoniam dudum ſcꝫ in tertio libro vidiſti
formam vere beatitudinis me monſtrante
id eſt docente omnibꝰ decurſis id eſt per-
tranſitis que puto neceſſarium pretermit-
tere oſtendam tibi viam que te reuehat id
eſt reducat domum id eſt ad cognitionem
vere beatitudinis & ego affigam id ē ap-
ponā tue menti pennas id eſt rationes quibꝰ
mens poſſit ſe tollere in altum vt depulſa
perturbatione contingente tibi ex affectu
bonoꝝ temporalium reuertaris ſoſpes in
patriam meo ductu mea ſemita meis ve-
hiculis ¶ Nota ꝙ per pennas quas phīa
premittit affigere mēti Boetij intelligitᷣ
ſpeculatio rationis & intellectus virtus &
ſapientia. Sicut enī auis volando in altū
deducitᷣ auxilio pennarum. ſic mens hu-
mana ſpeculatione rationis & intellectus
virtute & ſapiētia erigitur in contempla-
tionem ſummi boni.

¶ Metrum primum

Sunt etenim pēne:. Iſtud eſt primū metrū huius quarti cuius prim⁹ vſus dicit̃ metrū alemanicū ab inuentore dactilicum a pede predominante. ſecundus verſus dicit̃ metrū archiloycū ab inuentore iambicū a pede predominate in quo metro philoſophia oſtendit viam per quam peruenit̃ ad cognitionem ſummi boni & eſt per conſiderationem creaturarū que gradatim ſunt tranſcendende quo vſq inueniat̃ aliquid ꝙ premineat omni creature & iſtam viam tradit ſub ſimilitudine auis volantis. primo ergo tradit viā qua mēs perueniat ad cognitionē ſummi boni. ſecundo oſtendit quid mens iudicabit cū illic peruenerit. ſecunda ibi Huc te. Primo dicit dixi ꝙ affigam pennas mēti tue. Sunt etenim mihi penne volucres id eſt veloces ſcꝫ virtus & ſapiētia que cōſcēdūt id eſt penetrant celſa id eſt alta poli. Quas pennas cum mens velox ſibi induit id eſt aſſumit ipſa peroſa id eſt odio habens terras deſpicit eas querendo vlterius creatorem & mens ſuperat globum id eſt ſpericū corpus immēſi aeris cognoſcendo ꝙ vltra aerem eſt creator. Nubes videt poſt tergū quia vltra nubes querit cognitionē ſummi boni & tranſcendit verticem id eſt ſummitatem ignis qui ignis calet ex agili id eſt veloci motu etheris id eſt celi & vlterius procedit mens inueſtigando donec ſurgat id eſt eleuet̃ in domos aſtriferas id eſt in orbem planetarum. & cōiungat vias ſuas phebo id eſt ſoli inueſtigando ꝙ ſol non ē deus donec comitet̃ iter gelidi ſenis id eſt ſaturni qui eſt ſupra ſolem. mens inquam exiſtēs miles choruſci ſideris id eſt dei qui eſt ſplendidum ſydus & vlterius aſcendit ſupra orbes planetarum donec percurrat id eſt pertranſeat circulum aſtri id eſt celū ſtellatum quo ſcꝫ aſtro pingit̃ id ē ornat̃ micās nox quia nox ſtellis firmamēti illuminat̃ vbi id eſt poſtquam ſatis fuerit exhauſtum id eſt ſpeculatione euacuatum ꝙ nulla ſtellarum eſt deus. mens vlterius tranſcendit donec relinquat extimum polū id eſt vltimum celum & premat dorſa velocis etheris id eſt firmamenti mens dico compos reuerendi luminis ſcꝫ dei. Hic ſupra vltimum polum dominus regum tenet ſceptrum id ē imperium & tempat id eſt moderat̃ habenas id eſt regimina orbis & manens ſtabilis in ſe regit volucrem id ē velocem currum id eſt circularem motum corporum celeſtium deus exiſtēs choruſc⁹ arbiter id eſt ſplendidus iudex rerum.

¶ Notandum ꝙ dicit ignem calere motu celi. ex quo videt̃ ꝙ calor non ſit propria & per ſe qualitas ignis cum ſibi debeatur per motum celi. ſed dicendum ꝙ locus nō ſolum eſt cauſa cōſeruatiua locati ſed omnium accidentium naturaliter conſequentium. vnde quia celum eſt locus ignis nō ſolum eſt cauſa ipſius ignis. ſed etiā ipſi⁹ caloris ignem conſequentis & quia ꝓpria diſpoſitio celi ſecundum quam habet caliditatem ſuper omnia eſt motus eius. ideo dicit ignem calere motu celi non excludēs per hoc quin calor ſit per ſe qualitas ignis

¶ Notandū ꝙ ſaturnū vocat gelidū ſenē non ꝙ ſit gelidus formaliter ſed effectiue Eſt enī effectiuus gelu & frigoris. & dicit̃ ſenex quia motus eius tardus eſt ad modum ſenis. nam curſum ſuum cōplet pluri tempore ꝙ̃ ſol vel ꝙ̃ luna:.

Huc te ſi reducem:. Hic oſtendit philoſophia quid mens iudicabit cum tranſcēdit creaturas & peruenit in cognitionem dei dicens. o mens ſi via ducat te reducem id eſt reuertentem a temporalibꝫ huc id eſt ad cognitionem dei. Quam viam nunc immemor requiris. Tunc dices. Ego memini que obnubilata fui affectu temporalium hic ſcꝫ in contemplatione dei ē mihi patria hinc ſcꝫ a deo eſt ortus meus quia ad eius imaginē creata hic ſum id ē in contemplatione dei figam gradum id ē ponā finalem quietem. Quod ſi placeat tibi exiſtenti in cognitione dei viſere id eſt cum deſiderio videre noctem terrarum relictā tu cernes id eſt videbis toruos tirannos id eſt crudeles principes quos miſeri populi timent illos toruos eſſe exules a vera patria ſua ¶ Notandum ſecundum apoſtolū

Non habemus hic manētem patriam ſed futuram inquirimus. hec enim eſt vera patria a qua anima rationalis per creationē a deo exiuit ad quam niſi reuertatur eſſe quod a deo accepit affectione terrenorum deturpata prorſus amittit propter quod dixit in ſecundo metro tertij libri. Repetunt proprios queque recurſus. Reddituqꝫ ſuo ſingula gaudent. Nec manet vlli traditus ordo. Niſi quod fini iunxerit ortū Stabilemqꝫ ſui fecerit orbem:.

Proſa ſecunda

Tum ego pape inquam:. Hic incipit ſecūda proſa huius quarti. Circa quā eſt ſciendum ꝙ philoſophia in primo libro ſexta proſa inueſtigādo cauſam & radicem infirmitatis Boetij cognouit ꝙ Boetius ex ignorantia finis rerum malos homines potentes bonos vero impotentes putabat. Item quia ignorabat quibꝰ gubernaculis mundus regat᷑ fortuitarum vices eſtimabat fluitare ſine rectore quia vero philoſophia iā oſtēdit quis ſit finis rerum a quibꝰ gubernaculis mundus regat᷑. Nunc philoſophia vult adhibere Boetio perfectam curam remouendo dolores in quos Boetius incidit ex ignorantia premiſſarum. Et primo philoſophia hoc petit & philoſophia ſecundo illud proſequitur ibi. Primum igit᷑. dicit primo. Tum igit᷑ ſcꝫ finito ſermone phie Ego Boetius inquam pape eſt interiectio ammirantis o philoſophia tu magna promittis nec dubito quin poſſis efficere id ē ad effectum producere tu modo ne moreris id eſt non protrahas me quem excitaueris ad audiendum Notandum ꝙ ſapiens nihil promittit quod adimplere non poſſit quia opus ſapientis eſt non mētiri. Ergo dicit Boetius philoſophie. Sicut magna promittis nō dubito quin efficere poſſis:.

Primum igit᷑ inquit:. Hic philoſophia proſequit᷑ intentum. & primo probat bonos ſemper eſſe potentes & malos impotētes cuius oppoſitum putabat Boetius & tangit primo modum per quem vult hoc oſtendere. ſecundo oſtendit & probat intentum ſuum rationibꝰ ibi Duo ſunt. Primo dicit o boeci primū licebit vt agnoſcas bonis ſemper adeſſe potentiā & malos eſſe deſertos id eſt priuatos cunctis viribus quoꝝ alterum ſcꝫ bonis ſemper adeſſe potentiam demonſtrat᷑ ex altero ſcꝫ ex hoc quod mali ſunt viribus deſerti. & huius cauſam ſubdit dicens. nam cum bonum & malum ſint contraria ſi bonū eſſe potēs conſtiterit liquet id eſt manifeſtum fuerit imbecillitas id eſt impotētia mali & ſi fragilitas clareſcat mali. firmitas boni nota eſt. Sed vt habundantior ſit fides noſtre ſententie alterutro calle id eſt vtraqꝫ via procedam confirmans propoſita. nūc hinc ſcꝫ ex infirmitate boni. nunc inde ex fragilitate mali Notandum ꝙ philoſophia dictum ſuum ꝙ ſi boni ſunt potentes mali ſunt impotentes. fundat ſuper conſiderationem topicam ſi propoſitum in propoſito & oppoſitum in oppoſito vt ſi ſanitas eſt bona egritudo eſt mala dicit ꝙ velit procedere vtraqꝫ via. ex potentia boꝝ probando impotentiam maloꝝ & ex impotētia maloꝝ potentia bonoꝝ quia ſi tantū vnū iſtoꝝ probaret & ex hoc reliquum concluderet per locū a contrarijs eſſet argumentum veriſimile & non neceſſarium. & ideo vtranqꝫ partem vult probare & ex vtroqꝫ reliquum concludere:.

Duo ſunt quibꝰ omnis:. Hic philoſophia probat intentum rationibꝰ. ſecūdo excludit quādam dubitationem ibi Sed poſſunt tertio confirmat principale intentum autoritate Platonis ibi Ex quibꝰ omnibus. Primo probat bonos ſemper eſſe potētes. & malos impotentes duabꝰ rationibꝰ. ſecūdo ad iedm oſtendendū coaceruat breues rationes ibi Sed quoniā te. Prima in duo ſecundum duas rationes. ſecunda ibi Rurſus inquit. Primo premittit duo neceſſaria ad primam rationem. ſecundo ex his arguit ibi Omnes igit᷑ homines. primo p̄mittit vnū neceſſariū. ſcd̄o aliud ibi Meminiſti ne. Primo dicit Duo ſunt principia quibꝰ conſtat id eſt permanet

omnis effectus humanoꝝ actuum ſcilicet voluntas & poteſtas quoꝝ ſi alterum deſit nihil eſt quod queat effectus explicari id eſt fieri quod declarat deſitiēte eñi voluntate nullus effectus producit̃ quia nullus agredit̃ quod non vult & ſi poteſtas abſit voluntas fruſtra ſit · quo fit id eſt ex quo ſequit̃ vt ſi videas aliquem velle adipiſci quod minime adipiſcit̃ non poteſt dubitare huic defuiſſe valentiam id eſt potētiā obtinēdi quod voluerit · & ideo dicit Boetius perſpicuum eſt nec vllo modo dubitari poteſt · & ſubdit philoſophia · Quem vero videas effeciſſe quod voluerit non dubitabis eum non potuiſſe id eſt nō habuiſſe potentiam · Et dicit Boetius · Minime · Tunc philoſophia concludit tanq̄ manifeſtum ex dictis dicēs · Illud quod quiſq̄ poteſt in eo eſt validus id eſt potēs quod vero non poteſt in eo eſt cenſendus id eſt iudicandus imbecillis id eſt impotens · & dicit Boetius · Fateor inquam Notādū ꝙ philoſophia dicit nullus agredit̃ quod non vult · Contra · Aliquis nolens interficit hominem vel ledit hominem · ergo aliquis agredit̃ quod nō vult · Item aliquis cogit̃ facere aliquid contra voluntatē ſuā & ſic agredit̃ quod non vult · dicendum ꝙ philoſophia loquit̃ hic de effectu ſpontaneo qui ex intentione procedit nō de eo qui caſu contingit · Vnde dicendum ad primum ꝙ voluntas poteſt comparari vel ad ipſam actionem quam aliquis primo agredit̃ & ſic non deficit voluntas · vel poteſt comparari ad conſequens illā actionem & ſic poteſt deficere volūtas vt ſi aliquis nolens hominem interficit · Ad ſcd̄m dicendum · Illud quod quis coactus facit eſt voluntarium mixtum tamen ſimplicit̃ eſt inuoluntarium · Aliquis enim coactus magis vult hoc facere q̄ ſuſtinere penam vel perdere vitam & ita reſpectu talis effectus non deeſt voluntas ſed quātum ad actum interiorem voluntas ſemper libera eſt & cogi nō poteſt :·

Meminiſti ne igit̃ inquit :· Hic philoſophia premittit ſecundum vtile ad rationē & eſt reſumptio quorundam prius dictorū dicens · Meminiſti ne eſſe collectum id eſt concluſum ſuperioribꝰ rationibꝰ omnem īntentionem humane voluntatis feſtinare id eſt tendere ad beatitudinem que voluntas agitur id eſt ducit̃ diuerſis ſtudijs · Reſpondet Boetius · memini inquā illud eſſe demonſtratum · Item querit philoſophia · nunquid recordaris beatitudinem eſſe ipſum bonū & eo modo deſiderari bonum ab omnibꝰ cum beatitudo petit̃ id ē deſideratur · Reſpondit Boetius · minime recordor quia illud fixum teneo memorie Notandū ꝙ recordari eſt aliquid reducere ad memoriam quod per obliuionem ē lapſum a memoria & quia beatitudinem eē ipſum ſummum bonū non exciderat a mēte Boetij ſed ſemper remanebat in habitu ideo dicit ſe nō recordari de hoc ſed in memoria tanq̄ fixum tenere :·

Omnes igit̃ homines :· Hic philoſophia arguit ex dictis probās bonos eſſe potētes & malos impotentes · tali ration · quicūq̄ adipiſcunt̃ qđ volūt ſunt potentes · & qui non adipiſcunt̃ qđ volūt ſunt impotentes ex primo preambulo · ſed boni adipiſcunt̃ quod volūt ſcʒ ſummum bonum · mali licet velint non adipiſcuntur ipſum · quia ſi mali adipiſcerentur ſummum bonum non eſſent mali · ergo boni ſunt potentes · mali impotentes · vnde dicit in littera omnes homines boni · & mali nitunt̃ peruenire ad bonū indiſcreta intentione id eſt indiuiſa intentione · dicit Boetius · Ita conſequens eſt ad dicta · Subdit philoſophia certum eſt bonos fieri adeptione boni · certū eſt dicit Boetius · Igit̃ concludit philoſophia · boni adipiſcunt̃ quod appetunt id eſt volūt · dicit Boetius · ſic videt̃ · ſi mali adipiſcerentur bonū qđ appetunt non poſſent eſſe mali · ita eſt dicit Boetius · Igit̃ concludit philoſophia · Cum vterq̄ petant bonū ſed hij ſcʒ boni illud adipiſcāt̃ · illi vero mali minime · non eſt dubium bonos eſſe potentes · qui vero mali ſunt imbecilles id eſt impotentes · Reſpondit Boetius · Quicunq̄ dubitat de hoc non poteſt cōſiderare

naturam rerum nec cōſequentiam rationū ¶Notandum ꝙ quia veritas ꝓpoſitionū fundatur ſuper naturam rerum qui negat veritatem propoſitionum nō poteſt cōſiderare naturam rerum. ſimiliter negans veritatem propoſitionum non poteſt conſiderare cōſequētiā rationū. quia conſequentia rationū ſupra veritatē ꝓpoſitionū fundatꝰ. Ideo dicit Boetius. Qui dubitat de pmiſſis non poteſt conſiderare naturam rerum nec conſequentiam rationum:.

Rurſus inquit:. Hic philoſophia ponit ſecundā rationē dicens. Si ſint duo quibꝰ ſit idem propoſitum. i. eadē intentio faciendi aliquid ſecūdum naturā & vnus eorꝫ agat idipſum & perficiat ipſum naturali officio. i. naturali organo. alter vero minime queat adminiſtrare. i. adimplere illud officium ſed alio modo ꝙ̄ nature conueniat nō impleat propoſitum ſed imitetꝰ implentem quem hoꝝ duoꝝ decernis. i. iudicas eſſe valentiorem. i. potentiorem. dicit Boetius. Et ſi pro quamuis coniecto. i. cōſiderem quid velis tamē ego deſidero plenius audire de te. Tunc philoſophia declarat ſibi in exemplum dicens. Non negas motum ambulandi hominibꝰ ineſſe per naturam. dicit Boetius. Minime nego. Et philoſophia etiā non dubitas eius rei. i. actus ambulandi eſſe officium naturale pedum. dicit Boetius. Nec hoc dubito. & philoſophia. Siquis igitꝰ ambulet valēs incedere pedibꝰ. Alius aūt cui hoc officium deſit manibꝰ nitens. i. laborans ambulare conetꝰ quis hoꝝ poteſt eſtimari valentior. dicit Boetius contexe cetera quaſi diceret ꝓcede in ratione tua quia nullus ambigit quin potens naturalis officij ſit valentior eo qui non poteſt in idem officium. Tunc philoſophia. Iſti propoſitioni premiſſe tanquā maiori adiungit vnam minorem dicens. Sed ſummum bonum quod eque bonis & malis eſt propoſitum boni quidē petunt. i. adipiſcuntꝰ officio naturali ſcꝫ virtute. mali vero conantꝰ adipiſci idipm̄ per variam cupiditatem rerum temporalium quod non eſt officium naturale adipiſcendi boni. An tu o Boeci eſtimas alitꝰ Cui Boetius. Minime inquam. & Boetius quaſi precurrendo cōcludit principale intentum dicens. Nam etiā illud quod eſt conſequens patet mihi. Ex his enim que conceſſerim neceſſe eſt bonos eſſe potentes malos vero imbecilles. & philoſophia applaudēs Boetio dicit. Recte inquit ꝓcurris & illud eſt ſignum ſicut medici ſolēt ſperare indicium. i. ſignum recte nature & nature reſiſtentis ſuple ipſi morbo ¶Notādum ꝙ ex littera formatꝰ talis ratio quando duo intendunt aliquod propoſitum naturaliter quod id propoſitum cōſequitꝰ officio naturali eſt potens. & quod non conſequitꝰ illud propoſitū naturali officio eſt impotens ſed tam boni quā mali naturaliter tendūt ad beatitudinem. & boni ipſam cōſecuntur naturali officio ſcꝫ virtute. mali aūt nō. ergo boni ſunt potentes mali vero impotētes ¶Nota ꝙ circa vltimum ꝙ medici ſolent accipere ſigna prenoſtica ſanitatis ex egro quando patiens erigit ſe & per ſe nititꝰ fortiori remedio. Sic in Boetio ſignū erat conualeſcentie & ſanitatis ꝙ ipſe rationē philoſophie remediantē quaſi ꝓcurrens per ſe compleuit:.

Sed quomiā te:. Hic philoſophia coaceruat quaſdam alias rationes breues ad propoſitum oſtendendum. Et ſunt quattuor rationes. ſecunda ibi Conſidera vero. tertia ibi In qua re. quarta ibi Cur enim. Primo dicit. Sed quoniam te conſpicio promptiſſimum ad intelligendum ego coaceruabo. i. cōponā crebras rationes vides enim quanta pateat infirmitas vitioſorū hominū tamen nec ad hoc queat peruenire ad quod ducit & compellit eos naturalis intētio. & quid eſſet de iſtis malis cenſendum ſi dezererētꝰ hoc auxilio nature precunctis tam magno ac pene inuicto quaſi diceret nihil aliud cenſendum eſt niſi ꝙ impotentie eoꝝ hoc aſcriberetꝰ ¶Notandū ꝙ tam boni ꝙ̄ mali vniuerſaliter tendunt ad bonum. & mali deficiūt ab eo quod cōpetit eis ſecundum naturā. ex hoc arguitꝰ ſic. maxima impotentia eſt deficere ab eo

quod natura intendit ſed hoc faciunt mali ergo mali ſunt impotētes ¶ Notandum ꝙ dicit pene invicto ꝙ appetitus naturalis boni non habet contrarium repugnās quo vincatᷣ ſed tamen per ignorantiam & errorem vitioꝝ puertitᷣ & ita aliquo modo vincitᷣ licet non directe:·

Conſidera vero quanta:· Hic philoſophia ponit ſecundam rationem · & dicit cōſidera ex his que dicam quāta impotētia habeat ſceleratos homines · Nunc enim appetunt premia levia & ludicra · i · iocoſa · ſed ipſi deficiunt circa ipſarum rerum ſummā · i · perfectionem atq; verticem · Nec contingit ipſis miſeris effectus boni in eo · i · propter hoc ꝙ ipſi moliuntur · i · laborant acquirere dies & noctes · i · tranſitoria & temporalia bona ¶ Nota ex lrā formatᷣ talis ratio · quanto magis eſt illud a quo aliquis deficit · tanto maior eſt ſuus defectus & in maiorem impotētiam cadit ſed illud a quo mali deficiunt non eſt quid vile & modicū ſed eſt ſummum bonū · ergo maloꝝ maxima eſt impotentia:·

In qua re bonoꝝ:· Hic philoſophia ponit tertiam rationem probando bonos maxime eſſe potentes pertractando exemplum ſuprapoſitum · & ex hoc concludit malos maxime eſſe impotentes · Et dicit · in qua re ſcʒ aſſuetudine boni deſiderari eminent vires bonoꝝ ſuple vires maloꝝ · Sicut enī cenſeres · i · iudicares eſſe ambulandi potentiſſimum qui pedibꝰ incedens potuiſſet pervenire vſq; ad eum locum quo vlterius nihil pervium · i · manifeſtum iaceret inceſſui · ita neceſſe eſt ꝙ cum iudices potentiſſimum qui apprehendit finem expetendorū quo nihil eſt vltra · tales aūt ſunt boni · Ex quo fit · i · ſequitᷣ quod huic obiacet · i · cōtrarium eſt vt idem ſceleſti · i · mali videantᷣ deſerti omnibꝰ viribus ¶ Notandū ꝙ ſicut viator aliquis dicitᷣ potens cum ambulat ad eum locum vbi nihil amplius reſtat de via ſic boni quando perveniunt ad finem & ad bonum quod tranſcendi nō poteſt ideo dicuntᷣ potentes · mali autē quia ipſum attingere non poſſunt dicuntur impotentes:·

Cur enī virtute:· Hic philoſophia ponit quartam rationē · ſecundo excludit quādā dubitationem ibi Quod quidē · Ratio quā intendit in ſumma eſt iſta · mali quando relicta virtute declinant ad vitia aut ſciūt bonum eſſe adherere virtuti aut neſciunt ſi neſciunt peccant per ignorantiam · nihil aūt eſt impotentius ignorantia · ergo mali peccātes ignorantia ſunt impotentes · Si aūt ſciunt bonum eſſe adherere virtuti & declinant ad vitia aut volētes derelinquūt bonum aut non · Si non volentes ſed attracti libidine paſſionum convertuntᷣ ad vitia ſequitᷣ ꝙ ſint impotentes quia maxima impotentia eſt non poſſe reſiſtere paſſionibꝰ · Si aūt ſcientes & volentes relinquūt bonū · ſequitᷣ ꝙ nō tantū ſiūt impotentes · ſed etiam ꝙ omnino non ſint · Cum enim omnis natura īquantū huiuſmodi habeat ordinem ad finem inquantū aliquid deſiſtit ab ordine ad finem intantū deficit a natura · & per conſequens ab eſſe ipſius nature iſtam rationem pretendit in littera & dicit ſic · Cur enim relicta virtute mali ſectantᷣ vitia ne pro nunquid hoc eſt ex inſcitia · i · ex ignorantia bonoꝝ · Sed quid eſt enervatius · i · debilius cecitati ignorantie quaſi diceret nihil · An ipſi noverunt ſectāda bona · Sed ipos trāſverſos libido · i · cōcupiſcentia precipitat in vitia & ſic ipſi fragiles intemperantia · i · propṫ intemperantiam libidinis nequeunt vitio obluctari · i · reſiſtere · An ſcientes & volentes deſerunt bonū & deflectūtᷣ ad vitia voluntate & ſcientia · ſed hoc modo non ſolum potentes eſſe deſinunt ſed omnino deſinunt eſſe · Cuius aſſignat rationem · nam qui relinquunt cōmunem finem ōniū que ſunt ſcʒ deum qui eſt ipſum eſſe paritᷣ eſſe deſiſtunt ¶ Notandum ꝙ primū ens veriſſime habet eſſe ipſum eſt cauſa eſſe ōnibꝰ vt ſint vt patet per cōmentatorem ſecundo methaphiſice & primo celi & mūdi Ab hoc ente derivatum eſt ſingulis eſſe & vivere · quanto ergo magis per vitia recedit a primo eſſe tanto magis deſinit eſſe

Vnde beatus gregorius in libro moraliũ loquens de diabolo dicit · ꝙ diabolus bene dicit᷑ nõ eſſe quia a ſumma eſſentia receſſit & per hoc cottidie excreſcẽte defectu tẽdit ad non eſſe quoniã ab eo qui verum eſt eſſe cecidit ¶ Notandum ꝙ philoſophia tres aſſignat cauſas ex quibus omne peccatum ꝓcedit · Omnis enĩ peccans vel peccat ex ignorantia & hunc modum primo tangit · vel peccat ex impotentia reſiſtendi & iſtũ ſecũdo tangit · vel ex voluntate & malitia & illum modum quia grauior eſt vltimo ponit : ·

Quod quidem cuipiam : · Hic philoſophia excludit dubitationem · Aliquis enĩ dubitaret quomodo aliquis poſſit eſſe malus & tamen dici non eſſe hoc excludit philoſophia dicẽs · mirum forte videat᷑ cuipiã · i · alicui vt malos qui plures ſunt hominũ dicamus ipſos non eſſe · Sed ita res ſe habet quãuis mirum videat᷑ · Nam qui ſunt mali eos eſſe malos non abnuo · i · nego ſed ipſos ſimpliciter & pure eſſe nego · Nam ſicut cadauer hominem mortuum dixeris ſimpliciter aũt hominẽ appellare non poſſis Ita vitioſos malos eſſe conſenſerim ſed nequeam confiteri ipſos abſolute eſſe ſine determinatione diſtrahente · & replicat cauſam prius dictam dicens · ſolum enim illud eſt qđ ordinẽ recte ſeruat in natura quod aũt ab hac natura & ab ordine deficit etiam quod in ſui natura ſitũ ē derelinquit ¶ Notandum ꝙ malum eſt determinatio diſtrahens ſicut & mortuũ · vnde ſicut cõcedendũ eſt cadauer hominis eſſe hominẽ mortuum non tamen ſimpliciter cõcedendum eſt cadauer eſſe hominem · ſic quemcunqꝫ malum concedendum eſt eſſe malũ non tamen ſimpliciter concedendum eſt ipſum eſſe · vnde ſicut patebit tertia ꝓſa homines conuerſi in malitiam humanam amiſerunt naturam · ergo per malitiã homines deſinunt eſſe quod fuerant : ·

Sed poſſunt inquies mali : · Hic philoſophia excludit dubitationem cõtingentem circa principale propoſitum · Oſtenſum enĩ eſt ꝙ mali ſunt impotentes // Aliquis dubitaret quomodo hoc verum ſit cũ tamen conſuetum ſit dicere ꝙ mali poſſunt · hoc ſoluit philoſophia · ſecũdo oſtendit ꝙ potentia maloꝝ nulla ſit ibi · nam ſi vti · dicit primo · O boeci tu ĩquies obitiẽdo cõtra predicta ꝙ mali poſſunt ſecundũ conſuetũ modum loquendi · Reſpondet philoſophia ego nõ quidẽ negauerim quin mali poſſint ſed hec potentia ipſorum non deſcendit a viribꝰ ſed ab imbecillitate · i · a fragilitate quod declarat · quia mali poſſunt quidem mala que minime valerent · i · poſſent ſi potuiſſent manere in effitientia eoꝝ bonorũ · i · ſi effitientia maloꝝ eſſet talis qualis illa quam habent boni que potiſſima eſt vt patet ex dictis · Que poſſibilitas malorum qua poſſunt mala demonſtrat eos euidentius nihil poſſe ¶ Notandum ꝙ dicit malos minime poſſe mala ſi permaneant in effitientia bonoꝝ · ex quo videtur ꝙ boni nõ poſſunt facere malum nec perconſequens peccare · quod falſum eſt cũ iuſtus ſepties in die cadat & fortior reſurgit ſecundum ſcripturam · Ad hoc dicendum ꝙ boni nõ poſſunt facere malũ ex electione recte rationis que ſemper deprecat᷑ ad optima licet de potentia abſoluta poſſint facere malum inquantũ tamẽ potentia eoꝝ cõiungit᷑ volũtati & electioni qua eligunt bonũ & non malũ ſic dicit᷑ non poſſe facere malũ : ·

Nam ſi vti paulo ante : · Hic ꝓbat ꝙ potentia maloꝝ nulla ſit tripliciter · ſecũda ibi Atqꝫ vt intelligas · tertia ibi Huc accedit · Primo dicit · ſicut collegimus ante malum nihil eſt & mali tantum poſſunt mala ex hoc liquet improbos nihil poſſe · Et dicit Boetius perſpicuum eſt ¶ Notãdum ꝙ ratio ſic format᷑ · poſſe malum eſt poſſe nihil cum malum nihil ſit ſed mali tantum poſſunt mala · ergo poſſunt nihil & per cõſequens nulla eſt eorum potentia · ¶ Notandum de hoc ꝙ malũ nihil ſit viſum eſt prius · & dicit beatus Auguſtinꝰ Cum vniuerſe nature per verbum dei facta ſint iniquitas per ipſum facta non eſt quia iniquitas nulla ſubſtãtia ē & peccatũ nõ eſt natura ſed vitium nature appetẽtis

illud quod non eſt ſui ordinis:·
Atꝗ vt intelligas:· Hic probat idem alio
modo dicẽs · O boeci que nam ſit vis huiꝰ
potentie qua mali dicunt̃ poſſe ſic cõſidera
ex dicendis · Nos paulo ante diffinimꝰ ni=
hil eſſe potẽtius ſummo bono ſcz deo · Ita
eſt dicit Boetius · & philoſophia · Sed idẽ
ſcz ſummum bonum non poteſt facere ma=
lũ · Minime dicit Boetius · & philoſophia ·
Eſt igit̃ aliquis qui putet homines õnia
poſſe · Nemo dicit Boetius niſi qui inſaniat
& idem homines poſſunt mala facere · vti=
nam non poſſent dicit Boetius · igitur phia
arguit · Cum igitur tantũmodo potens
bonoꝝ poſſit omnia nõ aũt poſſunt õnia po=
tẽtes maloꝝ manifeſtũ ẽ eoſdem minꝰ poſſe
qui mala poſſunt ¶ Notãdũ ꝙ poſſe malũ
magis arguit impotentiam ꝗ̃ potentiam
quia ſi argueret potentiam tunc deberet̃
omnipotentiſſimo ſcz deo quod falſum eſt ·
vnde poteſt argui ex lrã ſic · deus poteſt
omnia & non poteſt malum · mali nõ poſ=
ſunt omnia & poſſunt malum · ergo poſſe
malum magis arguit impotentiam ꝗ̃ po=
tentiam :·
Huc accedit :· Hic probat idem tertio mõ
dicens · Huc accedit ꝙ omnem potenti=
am eſſe numerandam inter expetenda &
omnia expetenda · i · deſideranda referri ad
bonum velut ad quoddam cacumen · i · ad
perfectionem ſue nature ſed poſſibilitas · i ·
potentia patrandi ſceleris · i · faciendi ma=
lum non poteſt referri ad bonum igit̃ ex=
petenda non eſt omnis aũt potentia expe=
tenda eſt liquet igit̃ potentiam malorum
non eẽ potentiam ¶ Notãdum ꝙ ratio ſic
poteſt formari ex littera · Omnis potentia
que eſt potentia natura eſt appetenda &
refertur ad bonum · ergo potentia mali nõ
eſt potentia :·
Ex quibꝰ omnibꝰ bonoꝝ:· Hic ex dictis
concludit concluſionem principalem con=
firmando eam autoritate Platonis dicẽs
Ex quibꝰ iam declaratis apparet minime
dubitabilis potentia bonoꝝ & infirmitas
maloꝝ & liquet veram eẽ illam ſententiã
Platonis · Solos ſapientes poſſe facere
quod deſiderant · improbos vero explere
poſſe quod libeat · i · quod libidini placeat
quod vero deſiderent rationali appetitu
malos explere nõ poſſe · fatiũt eñ mali que
libet · i · que libido expetit dum putant
ſe adepturos bonũ quod deſiderant per ea
quibꝰ delectent̃ ſed minime adipiſcuntur
quoniam probra · i · vitia vel homines vi=
tioſi non veniunt ad beatitudinem ¶ No=
tandum ꝙ deſiderium eſt appetitus ratio=
nalis · libitũ autẽ ſpectat ad appetitũ ſen=
ſualem licet ergo mali affectent beatitu=
dinem appetitu rationali tamen quia fatiũt
quod libet ſequentes appetitum ſenſitiuũ ·
ideo ad beatitudinem non perueniũt · ſapi=
entes aũt qui contempnunt delectationes
ſenſuales & innitunt̃ intellectualibꝰ ipſi
ſunt qui perſitiunt animã ſuã ſcientia ſui
creatoris qui de nihilo fecit ens vt ſcribit̃
in libro de pomo · Anima non triſtabitur
neꝗ conturbabit̃ cum recedit a corpore vt
ſcribit̃ in eodem:·

¶ Metrum ſecundum

Quos vides ſedere celſo:· Iſtud
eſt metrum ſecundum huiꝰ quar=
ti · Et eſt metrum mixtum · pri=
mũ dicit̃ alemanicũ · ab inuentore troch=
aicum a pede predominante · ſecũdũ dicit̃
feregracium ab inuentore · ſpondaicum a
pede predominante · In quo metro phia
oſtendit quomodo potentia malorum ſit
conſideranda · in quibꝰ maxime videt̃ eſſe
ſicut ſunt reges & principes & dicit inci=
piendo conſtructionem in ſeptimo verſu ·
Si quis detrahat · i · remoueat per conſi=
derationem & intellectum tegmina · i · te=
gimina vani cultus exterioribꝰ ſuperbis
regibꝰ · Quos reges vides ſedere celſo cul=
mine · i · altitudine ſolÿ · i · cathedre quos
vides claros purpura nitentes ſeptos · i ·
circumdatos armis triſtibꝰ · i · cõtriſtan=
tibꝰ · Reges inquam cõminantes · i · minas
imponentes miſeris toruo ore · i · crudeli
aſpectu anhelos · i · cupidos vel feſtinos ra=
bie cedis · i · crudelitate mortis · Iam vide=
bit dominos tales ferre intus · i · in animo
artas cathenas · i · vincula vitiorũ quod

manifeſtat ſubdens hinc em̄ · i · ex vna pte
libido · i · concupiſcentia verſat · i · p̄cipitat
corda talium tirannorum auidis venenis ·
Hinc · i · ex alia parte ira turbida flagel-
lat · i · punit mentem ipſorum ira inquam
tollens · i · excitans fluctus · i · diſturbia
aut captos infortunio aliquo merore ip̄os
fatigat · Aut ſpes lubrica · i · vana torquet
Cum ergo cernas vnum caput · i · vnum
principem ferre · i · ſuſtinere tot tirannos
· i · paſſiones tirannizātes ipſe preſſus ini-
quis dominis · i · vitys dominantibꝫ non
facit quod optat ¶ Nota ꝙ intentio ph̄ie
eſt dicere · ſi quis viſu poſſet penetrare cor-
da principū quos videt ſedere in altis ſo-
lys ornatos claris indumentis habentes
arma terrentia · i · toruo vultu reſpiciētes
miſeros ſtatim viſu cognoſceret ipſos li-
gatos multis cathenis inſolubilibus ſcꝫ
paſſionibꝫ ire ſpei timoris & ſic ligati paſ-
ſionibꝫ non faciunt quod optant & per cō-
ſequens ſunt impotentes ¶ Notandum ꝙ
dicit ꝙ homo preſſus iniquis dominis · i ·
vitys dominantibꝫ non facit quod optat
dicit beatus Auguſtinus in libro de ciui-
tate dei · Bonus etiam ſi ſeruiat liber eſt ·
malus aūt ſi regnat ſeruus eſt · nec vni⁹
hominis ſed ꝙ grauius eſt tot dominorū
ſeruus eſt quot vitiorꝝ : ·

¶ Proſa tertia

Vides ne igit̄ : · Iſta eſt pſa tertia
huius quarti · in qua oſtēdit phi-
loſophia malis nūq̄ deeſſe ſupplicia & bo-
nis nunq̄ deeſſe premia · Et primo phia
continuando ſe ad precedentia · primo pre-
mittit intentum ſuum · ſecundo pſequit̄
intentum ibi Rerum etem̄ · primo dicit ſic
Vides ne igit̄ o boeci in quanto ſceno · i ·
in quanta vilitate impotentie voluant̄ p-
bra · i · homines probroſi & vitioſi vides
etiā qua luce · i · qua claritate potentie re-
ſplendeat probitas virtuoſorꝝ hominum ·
In quo ſicut in ſuo antecedente perſpicuū
eſt hoc conſequens ſcꝫ nunq̄ bonis p̄mia
nunq̄ ſceleribꝫ · i · hominibꝫ ſceleratis deeē
ſua ſupplicia ¶ Notandum ꝙ mali dicunt̄
volui in ſceno quia mali & maxime libidi-
noſi ſuibꝫ aſſimilant̄ · ſicut poſtea patebit
quo voluuntur in ſceno ſecundum illud ·
Sus magis in ſceno gaudet q̄ i fonte ſe-
reno · de quibꝫ dicit ſcriptura perierunt iu-
menta in ſtercore ſuo · probi autē luce re-
ſplendent quia virtus & pbitas vltra hu-
manā naturam hominem prouehit & dijs
aſſimilat : ·
Rerum etem̄ que gerunt̄ : · Hic philoſo-
phia proſequit̄ intentum · Et primo pbat
ꝙ bonis nunq̄ deſunt premia · ſecundo ꝙ
malis nunq̄ deſunt ſupplicia · ibi Que cum
ita ſint · primo oſtendit ꝙ bonis nūq̄ de-
ſunt premia · ſecundo oſtendit quid ſit il-
lud premium · ibi At cuius premij · primū
probat duabꝫ rationibꝫ · ſecundā ponit ibi
Poſtremo · Prima ratio talis eſt · Omnis
res propter quam aliud gerit̄ eſt p̄mium
illius rei que geritur · ſed propter bonum
omnia fiunt & gerunt̄ · ergo bonū eſt pre-
mium omnium que gerunt̄ · ſed bonum a
bonis ſeparari non poteſt quia iam nō eēnt
boni · ergo bonis nunq̄ deſunt ſua premia ·
vnde dicit in littera Rerum que geruntur
· i · fiunt illud propter quod vna queq; res
gerit̄ · i · fit illud videtur non iniuria eſſe
premiū illius rei · Hoc declarat̄ exempla-
riter vt currēti in ſtadio · i · ī aliq̄ ſpatio co-
rona eſt premium propter quā currit̄ · ſed
oſtendimus prius beatitudinem eſſe idip-
ſum bonum propter quod omnia geruntur
ergo ipſum bonum eſt veluti cōmune pre-
mium actibꝫ humanis propoſitum · ſed hoc
bonum non poteſt ſeperari a bonis · Nō em̄
bonus iure vocabit̄ qui careat bono quare
probos mores · i · homines bene morigera-
tos non relinquūt ſua premia · Quātūcūq;
ergo ſeuiant mali contra bonos · tamen
ſapienti non decidet corona · i · p̄mium nec
areſcat · i · minuit̄ · quia aliena impbitas
non decerpit · i · non aufert proprium de-
cus probis animis ꝙ ſi boni recepto pre-
mio extrinſecus letarent̄ poterit hoc ali-
quis auferre ab eis vel ſaltem ille qui cōtu-
liſſet ſed quia illud premium ſua probitas
vnicuiq; confert tunc quilibet carebit ſuo
premio cumde fierit eſſe probus ¶ Notādū

ꝙ conſuetudo fuerat aput Romanos currere in ſtadio . i . in aliquo ſpatio quod vocabāt ſtadium & qui citius venit ad metā ſuſtulit premium ſcʒ coronam vel aliquid aliud . ſicut dicit apoſtolus . Neſcitis ꝙ hi qui in ſtadio currunt omnes quidem currunt ſed vnus accipit brauium ſic currite vt apprehendatis . ergo id propter quod curriť eſt premium currentium ¶ Notandum ꝙ Boetius non poteſt carere premio quia illud a quo homo denominať bonus eſt virtus vel operatio virtuoſa quia ſecūdum Areſtotilem ſecūdo ethicoꝝ . Omnis virtus erit vtiqꝫ habitus ex quo homo fit bonus propter quod dignitas virtutis eſt premium virtuoſe operantium . ſed operās virtuoſe non poteſt priuari virtute . ergo bonus nō poteſt carere ſuo premio ¶ Notandum quantumcūqꝫ mali ſeuiant tamē ſapienti non decidet corona quia ſecundū Senecam . Nunq̄ꝫ in tantum vitium contraibit nec malitia inualeſcet contra virtutes quin nomen philoſophie ſacrum & venerabile permaneat . ſic ſimiliter eſt de malis & ſtultis reſpectu bonoꝝ & ſapiētū : .

Poſtremo cum omne premium : . Hic ponit ſecundam rationem que eſt talis . premium non habet rationem premy niſi in quantum bonū qui igiť ē compos boni eſt compos premy . ſed bonus eſt cōpos boni ergo erit compos premy dicit ergo in lrā Poſtremo cum omne premium id circo appetať quia crediť eſſe bonum quis iudicet compotem boni expertum eſſe p̄my quaſi diceret nullus ¶ Notandum ꝙ argumentum philoſophie ſimile eſt iſti ac ſi arguať homo nō habet rationem hominis niſi quia rationalis . Quicunqꝫ igiť eſt rationalis eſt homo ſic ſimiliter p̄mium non appetiť niſi quia bonum . Qui ergo eſt cōpos boni eſt compos premy ſed bonus eſt cōpos boni . ergo nō deeſt ſibi p̄miū : .

At cuius premy : . Hic oſtendit quid ſit illud premium quod boni aſſecūť ſcʒ maximum & optimum quod eſt fieri deos . vn̄ dicit At cuius premy ſcʒ boni nō ſunt expertes . i . carentes . Reſpōdit philoſophia ōnino pulcherrimi & maximi p̄my quod probat ex quodam correlario ſupra declarato dicens . Memento correlary illius qđ precipuū ante dedi & ſic collige . i . ex illo correlario conclude . Cum ipſum bonum ſit beatitudo liquet omnes bonos eo ꝙ boni ſunt fieri beatos . ſed qui beati ſunt eos cōtingit eſſe deos igiť p̄mium bonorum eſt fieri deos quod premium bonorum nullus dies deterat . i . conſumit nullius poteſtas minuet nullius improbitas fuſcet . i . obſcurat ¶ Notandum ꝙ in iſta deductione philoſophia non accipit beatitudinem pro ſtatu quē boni habituri ſunt poſt hanc vitam . ſed pro ſtatu beatitudinis qualis in hac vita haberi poteſt quē homo cōſequiť per virtutes . vnde qui eſſentialiter ē bon⁹ eſſentialiter eſt beatus & deus . & qui non eſt eſſentialiter bon⁹ ſed participatiue hic etiam eſt participatione beatus & deus : .

Que cum ita ſint : . Hic oſtendit philoſophia ꝙ malis nunq̄ꝫ deſunt ſua ſupplicia . ſecundo oſtendit quale ſit illud ſupplicium ibi Vide autē . prima in duas ſecundum duas rationes . ſecunda ibi Jam vero . primo dicit Que cum ita ſint ſcʒ ꝙ boni nūq̄ꝫ carent premys ſequitur ꝙ nullus ſapiens poſſit dubitare de inſeperabili pena maloꝝ Nam cum bonum & malum pena & p̄miū aduerſa fronte diſſideant . i . opponanť adinuicē neceſſe ē que in boni premio videm⁹ accidere . eadem neceſſe eſt ꝙ reſpondeant contraria parte ī pena mali . ſicut igiť bonis ipſa probitas ſit premium ita nequitia ipſa eſt improbis ſuppliciū ¶ Nota quandocunqꝫ ſubiectis contrarys inſunt contrarie paſſiones ſi vni ſubiectorum oſtendiť ineſſe ſua paſſio tunc per locū a contrarys reliquo ſubiecto aſſignať ineſſe ſimiliter ſua paſſio . cum igiť bonum & malum ſint diuerſa ſubiecta premium & ſuppliciū ſicut diuerſe paſſiones ſi oſtendiť bonis nō deeſſe premia oſtenſum eſt malis non deeſſe ſupplitia : .

Jam vero quiſquis : . Hic ponit ſecūdam rationem que talis eſt . pena non habet rationem pene niſi ex hoc ꝙ malū ē quoddā

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

ergo qui eſt affectus malo ipſe eſt affect9
pena ſed mali ſunt affecti ymmo īfecti ma=
lo ergo ſunt affecti pena & per conſequens
ſupplitio · vnde dicit in littera · Jam vero
quiſquis afficitur pena malo non dubitat
ſe eſſe affectum cum ſuple pena nō habeat
rationem pene niſi quia mala · igit̄ ſi ipſi
mali ſe ipſos exiſtimare velint poſſunt ne
ſibi videri expertes ſupplitÿ quos malos
omniū maloꝝ extrema nequitia · i · max=
ima in genere mali non modo · i · tātum=
modo nō afficit verum pro ſed vehemēter
inficit quaſi diceret non ¶ Notandum ꝙ
ſicut argumētū tenet ſub hac forma homo
non eſt homo niſi quia eſt rationalis · ergo
qui eſt rationalis eſt homo ſic arguitur in
propoſito · pena non habet rationem pene
niſi quia malum eſt quoddā · ergo qui eſt
affectus malo eſt affectus pena · ſed mali
ſunt affecti malo · ergo malum non deeſt
malis & per conſequens ſupplitium: ·
Vide autem : · Hic philoſophia oſtendit
quale ſit premium maloꝝ ſcȝ tranſforma=
tio in beſtialitatē · ſecūdo oſtendit quomō
per diuerſa vitia homines tranſformant̄
in diuerſas beſtias ibi Auaritia · primo di=
cit · vide o Boeci que pena comitet̄ impro=
bos ex aduerſa parte bonoꝝ · i · per con=
trarium ad bonos didiciſti enī paulo ante
in Tertio libro omne quod eſt eſſe vnum
& didiciſti vnum eſſe bonum cui cōſequēs
eſt vt omne quod ſit videat̄ eſſe bonum ·
igit̄ quicquid deficit a bono deſiſtit eſſe ·
quo fit vt mali deſināt eſſe quod fuerāt ſed
ipſa reliq̄ ſpeties humani corporis adhuc
manēs in eis oſtētat malos fuiſſe homines
Quare couuerſi in malitiam āmiſſere hu=
manam naturam · ſed cum ſola probitas
poſſit quemquem hominē prouehere vltra
homines ſcȝ in naturam diuinam neceſſe ē
vt quos improbitas ab humana cōditione
deiecit ipſa detrudat hominē infra meritū
· i · dignitatem hominis in naturam beſti=
alitatis igit̄ euenit vt non poſſis eſtimare
hominem ſed beſtiam quem vides vitÿs
tranſformatum ¶ Notandum ꝙ cum gra=
dus entium diſtinguant̄ ſecūdū nobilitatē
& ignobilitatem quia nō eſt accipe duas
ſpeties eque perfectas · ſed vna ē dignior
alia · ideo oportet ꝙ omne ens quod non
eſt homo ſit ſupra hominem vel infra homi=
nem · mali aūt vt probatum eſt ꝑ malitiā
deſinūt eſſe homines · ergo neceſſe eſt ma=
los eſſe ſupra homines vel infra cū aūt ſola
probitas vehat hominem ſupra humanam
naturam ſcȝ ad naturam dotum ſe quit̄ ꝙ
malitia deitiat malos infra naturam hu=
manā ſcȝ ad naturam beſtialitatis: ·
Auaritia feruet alienarū opū: · Hic phia
oſtendit qualiter homines per diuerſa vi=
tia tranſformāt̄ in diuerſas beſtias dicēs ·
Aliquis homo feruet auaritia ſcȝ violēt9
ereptor · i · ablator vel raptor alienarum
opum talē dixeris ſimilem lupis ſed homo
ferox & inquietus qui exercet linguam
litigÿs talis comperabilis eſt cani · Homo
ocultus inſidiator qui gaudet ſubripuiſſe
aliena fraudibꝰ talis exequet̄ · i · cōmpetur
vulpeculis ſed homo intemperans · i · intē=
perat9 ſuple ire fremit talis credat̄ geſta=
re animum leonis · ſed homo pauidus &
fugax qui formidat habeat̄ ſimilis ceruo ·
homo aūt ſegnis & ſtupidus ille torpet · i ·
tardus ē & talis viuit aſinum · i · aſinine ·
homo aūt leuis & inconſtans qui ꝑmutat
ſtudia ſua · i · opera nihil differt ab auibus
ſed homo qui immergit̄ fedis & immūdis
libidinibꝰ ille detinetur voluptate ſordide
ſuis · i · comparat̄ ſuibꝰ & ſic de ceteris vi=
tÿs contingit loqui · vnde concludit phia
dicens · Jta ſit vt qui deſerta probitate
deſierit eſſe homo cum non poſſit tranſire
in conditionem humani vertat̄ in beluam
· i · in beſtiam ¶ Notandum ꝙ in nobis ē
duplex virtus cognoſcitiua ſcȝ intellect9
& ſenſus · Jntellectus eſt quid diuinum in
nobis per quem ad ſuperiora aſcendimus
& deo ſimiles ſumus · Senſus aūt inquā=
tum non obedit rationi eſt quid brutale
in nobis ꝑ quem infra naturā humanā re=
digimur & beſtÿs ſimiles efficimur · ideo
dicit Boetius in tractatu de ſummo bono
Ve vobis hominibꝰ qui de numero beſtiaꝝ
computati eſtis diuinum quod in vobis ē

non cognoſcentes per quod ad ſuperiora
aſcenditis & deo ſimiles eſtis · diuinum
aūt in homine vocat intellectum : ·

Metrum tertium

Vela narity ducis : · Iſtud ē me-
trum tertium huius quarti quod
dicit᷑ gliconicum ab inuētore cor-
iambicum a pede predominante · In quo
philoſophia oſtēdit trāſformationē homi-
num in beſtias per quandam fabulam · ſe-
cundo oſtendit tranſformationem mentis
per vitia eſſe peiorem tranſformatione cor-
poris ibi O leuem · Fabula quam intendit
eſt de tranſformatione ſotioꝝ Vlixis · & ē
talis · Vlixes poſt bellum troianum cum
redeundo ad propria diu erraſſet in mari
peruenit in quandam inſulam quā inhabi-
tabat quedam dea nomine Circe filia ſolis
que ꝑ gramina & potiones cōſueuit hoſpi-
tes ſuos mutare in diuerſas beſtias q̄ etiā
ſotios vlixis qui ad ipſam peruenerant per
ſuas potiones mutauit · ſed mercurius de-
dit vlixi album florem per quem mutauit
tranſformationem & potionem veneficam
ꝙuis aūt ſoty ſui eſſent mutati in beſtias
quātum ad figuram corporis tamē remāſit
in eis mens integra excluſa omni beſtiali
ſeuitia · vnde dicit᷑ in littera · Eurus vetus
talis appulit vela ducis narity · i · vlixis
qui denominat᷑ naritius a loco vel a regio-
ne de qua oriundus erat & appulit vagas
ratas · i · naues pelago id ē mari cuidam
inſule qua · i · in qua inſula reſidēs pulchra
dea Circe edita · i · genita ex ſemine ſo-
lis illa miſcet nouis hoſpitibus · i · ſotys
vlixis pocula tacta carmine · i · īcātatione
quos ſcz hoſpites vt · i · poſtꝙ man⁹ Cir-
ce herbipotens · i · potens herbarum vertit
· i · mutauit ſotios vlixis ī varios modos
· i · in varias figuras beſtiarum hunc · i ·
vnum illoꝝ tegit facies apri · Ille · i · alius
marmoricus leo & affricanus leo factus
creſcit dente & vnguibꝰ hic · i · alius nuꝑ
lupis additus · i · coniunctus dū parat flere
propter ſuam trāſformationem ipſe vlulat
Ille · i · alius obambulat · i · circuit tecta · i ·
domus mitis vt indica tigris · i · tigris in-
die · Sed licet numen · i · deitas archa-
dis · i · mercury qui colit᷑ in archadia qui
dicit᷑ ales eo ꝙ fingit᷑ habere alas ī pedibꝰ
ad deſignandum velocitatem ſui motus ·
Ille mercurius miſerans ducem · i · vlixē
obſitum · i · circumdatum varys malis ipē
obſoluit · i · liberauit eum a peſte hoſpitis
ſcz Circe tamen remiges · i · ſoty vlixis
iam traxerant · i · biberant mala pocula ore
& iam ſues effecti verterant · i · mutaue-
rant pabula cerealia · i · nutrimenta panis
qui panis eſt cibus hominum glande · i ·
in glandes qui eſt cibus ſuis & nihil ma-
net integrum ſcz de figura humana ipſis
perditis · i · mutatis voce & corpore ſola aūt
mens ſtabilis manēs gemit ſupra mōſtra
· i · ſupra tranſformationem corporis quam
patit᷑ Notandum ꝙ tranſformatio homi-
nis in beſtiam remanente anima rationali
non eſt poſſibilis ſecundū rem quia ſi eſſet
poſſibilis vel eſſet poſſibilis ſecundum trāſ-
mutationem ſubſtantialem vel accidentalē
non ſecundum ſubſtantialem quia per talē
introducit᷑ noua forma ſubſtantialis &
ſic due forme ſubſtantiales ſpecifice dif-
ferentes vt forma lupi & hominis ſimul
informarent idem corpus quod falſum eſt
nec eſt poſſibilis ſecundum accidentia ꝓꝑia
que diſponunt materiam ad determinatā
formam quia impoſſibile eſt materiā ſcd̄m
vnam & eandem diſpoſitionem proportio-
nari diuerſis formis · vnde omnino eſt im-
poſſibile animam intellectiuam vniri ma-
terie diſpoſite ad formam lupi · ergo trāſ-
mutatio de qua hic loquit᷑ ſi eſt poſſibilis
erit ſolū ſcd̄m accidētia īdiuidui ꝓuenētia
ab exterioribꝰ cauſis queādmodum videt᷑
contigiſſe de rege Nabuchodonoſor de quo
legit᷑ in daniele ꝙ ex hominibꝰ eiectus eſt
& fenum comedit vt bos & rore celi corp⁹
eius infectum eſt donec capilli eius creſ-
cerent in ſimilitudinē aquilaꝝ & vngues
eius quaſi vngues auium & quia trāſmu-
tatio ſecundū talia accidentia ducit ab ex-
preſſa repſentatione ſpeciei humane ꝓpter
deformitatem figure · Ideo vt ſic poteſt
dici tranſmutationem eſſe factam in beſtiā

anima remanēte · Alÿ dicūt ꝙ huiuſmodi
tranſmutatio non ſit poſſibilis ſecūdū rem
ſed ſecundum quandam apparitionē fan-
taſticam · vnde non videt̃ rationabile ꝙ
Nabuchodonoſor trāſtulerit ſe ad iumēta
cōmedens fenum niſi ꝙ quadam mania &
apparitione fantaſtica agitatus ſe ipſum
reputabat iumentum aut beſtiam propter
quod a conſortio hominū eiectus eſt & cū
feris habitabat: ·

O leuē nimiū manū : · Hic oſtēdit trāſfor-
mationē mētis ꝑ vitia eſſe deteriorē trāſ-
formatione corporis eo ꝙ mens nobilior ē
toto corpore · & dicit Ego dico manū circe
· i · poteſtatē eē nimiū leuē · i · imbecillē · nec
dico gmina ei⁹ eē potētia quia licet valeāt
vertere membra corporis non tamē valeāt
vertere corda quia intus eſt vigor hominū
conditus · i · abſconditus arce abdita · i · in
mente abſcondita · ſed hec dira venena · i ·
vitia potentius detrahunt hominem ſibi q̄
vitia penitus meant · i · pertranſeūt & nō
nocentia corpori ſeuiunt · i · ſeuire faciūt
hominem vulnere mentis ¶ Notandum ꝙ
quia anima nobilior & excellentior eſt cor-
pore tranſmutatio facta ī anima de virtu-
tibꝫ ad vitia ſtante corpore humano ipā ē
deterior q̄ꝫ facta tranſmutatione corporis
humani in ſpetiem beſtie anima remanēte
intranſmutata · quia anima intranſmu-
tata dato ꝙ corpus tranſmutet̃ ab hoc hō
dicit̃ homo ratione anime ſed remanēte cor-
pore humano & anima tranſmutata iam
homo non dicit̃ homo niſi equiuoce · ergo
tranſmutatio anime peior ē trāſmutatione
corporis anima remanente intranſmutata

¶ Proſa quarta : ·

TVm ego fateor inquā : · Iſta eſt
quarta proſa huius quarti in qua
principaliter tria probat · primo
ꝓbat malos eſſe miſeriores qui cupita pfi-
ciunt q̄ꝫ ſi ea non perficerent · ſecūdo ꝓbat
malos eſſe miſeriores ſi ſint impuniti q̄ꝫ
ſi ſint puniti · tertio oſtendit illos eſſe mi-
ſerores qui faciūt iniuriā q̄ꝫ illi qui paciūt̃
ſecunda ibi Nam hoc q̄ꝫ · tertia ibi Nam
ne illud · Primo Boetius conſentiens pre-
dictis facit quoddā notum & philoſophia
ſibi reſpondet · ſecundo philoſophia pſe-
quit̃ principale intentum ibi Etenī · pri-
mo dicit · Tū ego Boetius finito carmine
inquam · i · dixi ego fateor · i · concedo verꝫ
eſſe quod dictum eſt nec iniuria · i · non in-
iuſte video dici vitioſos mutari in beſtias
qualitate · i · vitio animoꝝ tā & ſi ꝑ q̄ꝫuis
ſeruent ſpeciem humani corporis · Tunc
Boetius facit notū dicens · Sed eis quoꝝ
mens atrox · i · crudelis ſeuit pernitie bo-
noꝝ id ipſum voluiſſem eis licere ſcꝫ vt
ſeuiant mali in bonos · reſpondet philoſo-
phia · nec licet īquit vti monſtrabit̃ cōue-
nīēti loco tn̄ ſi id ipſm qꝺ credit̃ eis licere
ſi hoc auferatur a malis reuelabitur pena
ſceleratorum hominum ex magna parte
¶ Notandum licet credat̃ malis licere ꝙ
ſeuiant contra bonos non tamen in rei ve-
ritate licet quia ī ſexta proſa hui⁹ quarti
oſtendit phīa ꝙ nihil licet malis contra
bonos niſi quantum permittit̃ ex ordina-
tione diuine prouidentie ad vtilitatem bo-
norum: ·

Etenī quod incredibile: · Hic philoſophia
proſequit̃ principale intentum probando
ꝙ improbi ſunt miſeriores qui cupita pfi-
ciunt q̄ꝫ qui perficere non poſſunt · ſecūdo
oſtendit ꝙ in hac vita nihil eſt diuturnū
in comparatione ad vitam eternam · ſecūdo
ponit āmirationem Boetÿ ſuper quodam ·
ſecundum ibi Neqꝫ enī · tertia ibi Tū ego
Primo dicit · Neceſſe eſt malos eſſe miſe-
riores cū pfecerīt cupita q̄ꝫ ſi non poſſint
implere quod forte videt̃ cuiquam · i · ali-
cui incredibile · cuius probatio eſt · Nam ſi
miſerum eſt voluiſſe praua · miſerius eſt
potuiſſe ſine quo ſcꝫ poſſe lāgueret · i · defi-
ceret effectus miſere voluntatis · Itaqꝫ cū
ſingulis tribꝫ ſcꝫ voluntati potentie & ef-
fectui ſit ſua miſeria neceſſe eſt vt illi vr-
geant̃ triplici infortunio · i · malo quos vi-
des ſcelus velle ſcelus poſſe ſcelus perfice-
re dicit Boetius · Accedo inquam · i · con-
ſentio ſed ego vehementer exopto vt mali
deſerti poſſibilitate patrandi ſceleris cito
careāt hoc infortunio · & dicit philoſophia

Carebunt inquam otius . i . citius ꝙ̄ ſi tu
forſitā velis . i . velle doleas vel ꝙ̄ illi exiſti:
mantes carituros ¶ Notandū ꝙ pħia dicit
ꝙ poſſe malū ſit peius ꝙ̄ velle malum . hoc
videt̃ falſum quia poſſe peccare nō ē malū
ſed velle peccare . vnde ſecundum Senecā
Omne peccatum in actione eſt . & omnis
actio eſt voluntaria . ergo omne peccatum
eſt voluntarium pro tanto etiā dicit Au:
guſtin⁹ Tolle volūtatē & infernus nō erit
ergo peius ē velle malū ꝙ̄ poſſe malū . cui⁹
cōtrariū hic dicit . Ad hoc dicendum ꝙ ſi
poſſe & velle ſecundum ſe & abſolute cōſi:
derent̃ tunc peius eſt velle malum ꝙ̄ poſſe
Si aūt accipit̃ poſſe vt ſequens malam
voluntatē & ſubſeruiens eidem vt volūtas
mala perfitiat̃ in exteriori opere ſic peius
eſt poſſe ꝙ̄ velle quia ſine tali poſſe langue:
ret volūtatis effectus . i . non ꝑficeret̃ op⁹
eius extra . ſicut autē dicto modo peius eſt
poſſe malum ꝙ̄ velle . ſic peius eſt perficere
malum ꝙ̄ poſſe ita ꝙ vnumquodqȝ iſtorū
trium velle poſſe ꝑficere aliquid mali addit
ſupra precedens : .

Neqȝ enim eſt aliquid : . Hic philoſophia
quia Boetius optauit malos citius carere
potentia patrandi ſceleris probat ꝙ in hac
vita nihil eſt diurnum vel duratiuum in
comparatione ad perpetuam vitā dicens.
Neqȝ enī eſt aliquid ſerum . i . tardum vel
durabile in tam breuib⁹ metis . i . terminis
preſentis vite quod immortalis animus
putet per longum tempus expectare . i .
manere quoꝝ maloꝝ magna ſpes quā hn̄t
de lōganimitate uite & excelſa machīa . i .
mag̃ potētia facinoꝝ ſepe deſtruit̃ fine . i .
morte fine īquā īſperato & repētino . Quod
ſcȝ finiri morte ſtatuit ipſis malis modum
. i . terminū ſue miſerie quod probat ꝑ hoc
Nam ſi nequitia facit miſeros vt patet ex
dictis neceſſe eſt vt diuturnior nequā ſit
miſerior quos malos iudicarem infelicīſ-
ſimos ſi non extrema mors coꝝ malitiam
finiret . Si enī concluſimus vera de infor:
tunio prauitatis quod infortuniū . i . malū
tanto eſt maius quanto eſt diuturnius
liquet miſeriam coꝝ eſſe infinitam quam
cōſtat eſſe eternā . Eſſet aūt miſeria maloꝝ
eterna ſi morte non finiret̃ ¶ Notandum
ꝙ de oppoſitis oppoſito modo iudicādum
eſt cū oppoſitoꝝ oppoſite ſint cauſe Sicut
ergo in bonis illud qd̄ eſt diuturnius eſt
melius ſic in malis quod eſt diuturnius ē
peius . Cū igit̃ malitia facit miſeros ma:
los infinita eſſet eorum miſeria ſi perpetuo
ꝑdurarēt in vita . ſed quia mors terminat
coꝝ malitiā ideo coꝝ miſeriā & infelicitatē
diminuit : .

Tum ego : . Hic philoſophia ponit āmira:
tionem Boetÿ ſup deductione pħie dicēs.
O philoſobiap mira ē illatio tua & cōceſſu
. i . ad concedendum difficilis qua ꝓbat̃
miſeriam maloꝝ diminui per mortem ſed
cognoſco eam nimium conuenire his que
conceſſa ſunt pri⁹ . dicit pħia . Recte inquā
eſtimas ſcȝ ꝙ ꝑdicte illationi difficile cre:
dit̃ ſed qui durum . i . difficile putat ace:
dere concluſioni ipſam concedendo equum
eſt vt ipſe demonſtret aliquid falſum pre:
ceſſiſſe in premiſſis . vel oſtentat collationē
propoſitionum neceſſarie concluſionis non
eſſe efficacem alioquin conceſſis preceden:
tib⁹ nihil eſt qd̄ cauſet̃ . i . conqueratur de
illatione vnde neceſſarium eſt eā cōcedere
quantumcunqȝ videat̃ durum ¶ Notādū
ꝙ ſi non conſentit̃ concluſioni . hoc ē vel
propter peccatum in materia vel propter
peccatum in forma . ꝓpter peccatū in ma:
teria vt ſi aliqua premiſſaꝝ ſit falſa . ꝓpter
peccatum in forma vt ſi non ſit debita cō:
nexio propoſitionū reſpectu cōcluſionis in:
cidente aliqua fallatia . Si aūt nihil iſtoꝝ
accidit neceſſario ſequitur concluſio ex
premiſſis : .

Nā hoc ꝙ̄ quod dicā : . Hic philoſophia
probat malos eſſe miſeriores ſi nō puniāt̃
ꝙ̄ ſi puniantur . ſecundo ſoluit quoddam
dubium . tertio ponit quendam epilogum
predictoꝝ . ſecunda ibi Sed queſo . tertia
ibi Id vero hactenus . Primo premittit
concluſionem quam probare intendit ex:
cludendo quoſdā modos ꝓbationis quib⁹
concluſio probari poſſet . ſecūdo ponit aliū
modum probationis ab iſtis ibi Et illa .

Primo dicit · hoc ꝗ̄ quod dicam nõ min⁹
videt̃ mirum ſed eque neceſſarium videt̃
concludi ex his que ſumpta ſunt & querit
Boetius · Quid nam eſt hoc · dicit phia
Ego dico improbos eſſe felitiores luentes
ſupplitia ꝗ̄ ſi nulla pena iuſtitie eos cober-
ceat · i · puniat ſed ego non molior · i · non
intendo nunc ꝙ alicui veniat in mentem
prauos mores · i · homines praue morige-
ratos corrigi vltione · i · pena & terrore ſup-
plitÿ ipſos deduci ad rectum & nõ intẽdo
ceteris hominibꝫ penam maloꝝ eſſe exẽplũ
fugiendi culpanda · i · mala · Sed p̃ter iſtas
duas cauſas ẽ alia a p̃dictis qua arbitror
improbos eſſe felitiores punitos · tam & ſi
ꝑ ꝗ̄uis nulla ratio correctionis & nullus
reſpectus exempli habeat̃ · & querit Boe⁹
Quis erit preter hos alius modus ¶ Nota
ꝙ due ſunt cauſe propter quas videtur
melius malos eſſe punitos ꝗ̄ impunitos ·
vna eſt quia per penas mali corriguntur
& reſipiſcunt a malo · Secunda cauſa eſt
quia alÿ timore pene malorum declinant a
malo & ſic pena maloꝝ eſt exemplũ alÿs
fugiẽdi malũ · licet iſte due cauſe ſint vere
tamen philoſophia de eis non intẽdit ſed
vult aſſignare aliã cauſam preter iſtas : ·
Et illa : · Hic philoſophia ponit aliũ modũ
preter p̃dictos ꝓbando malos impunitos
eſſe miſeriores ꝗ̄ punitos · ſecũdo declarat
quoddam aſſumptum in probatione ibi ·
Sed puniri · primo reſummit quod ſupra
probatum eſt tertia proſa dicens · Nonne
conceſſimus bonos eſſe felices malos vero
miſeros · dicit Boetius Ita eſt inquã · &
philoſophia Si miſerie alicuius additur
aliquod bonum nonne ipſe eſt felitior eo
cuius miſeria eſt pura & ſolitaria ſine ad-
mixtione alicuius boni · dicit Boeti⁹ Sic
inquã videt̃ · vlterius querit philoſophia
ſi eidẽ miſero qui cunctis caret bonis aliud
malum fuerit annexum nonne cenſendus
eſt infelitior eo cuius infortuniũ · i · malũ
releuat̃ · i · temperat̃ participatione boni ·
dicit Boetius Quid ni inquã · i · quare nõ ·
igit̃ dicit philoſophia mali cũ puniuntur
habent aliquid boni annexum ſcꝫ penã que
ratione iuſtitie bona eſt & cum idẽ improbi
carent ſupplitio · i · pena ineſt eis aliquid
alterius mali ſcilicet ipſa impunitas quã
merito · i · iure iniquitatis confeſſus es eſſe
malum · dicit Boetius negare non poſſum
Igitur concludit philoſophia ꝙ improbi
multo ſunt infelitiores donati · i · additi
iniuſta impunitate · i · mala impunitate ꝗ̄
puniti iuſta vltione · i · pena ¶ Notandũ
ꝙ ratio quam philoſophia intendit ẽ iſta ·
Cuiuſcũqꝫ hominis malitie addit̃ aliquid
boni ipſe felitior eſt eo cuius malitie nihil
boni addit̃ ſed cum malus homo punitur
ſue malitie addit̃ aliquid boni ſcilicet pena
que ratione iuſtitie bona eſt cum aũt non
punit̃ eius malitie additur aliquid malum
ſcꝫ impunitas que mala eſt · ergo malus
punitus felitior eſt malo impunito : ·
Sed puniri improbos iuſtum : · Hic phia
declarat quoddam aſſumptum in ꝓbatione
ſcꝫ ꝙ pena maloꝝ ſit bona & ꝙ impunitas
ſit mala dicens · manifeſtum eſt ꝙ puniri
improbos eſt iuſtum & iniquos elabi · i ·
euadere impunitos ẽ iniuſtũ · dicit Boeti⁹
Quis neget illud · ſubiungit philoſophia ·
Nũquid illud aliquis negabit · Omne quod
eſt iuſtum eſſe bonum & econtra · i · ꝑ cõ-
trarium quod iniuſtũ eſt liquet · i · mani-
feſtum eſt ipſum eſſe malum · Ego Boe⁹
dixi iſta iam dicta conſequentia ſunt eis
que paulo ante concluſa ſunt ¶ Notandũ
ꝙ philoſophia innuit duplicem rationem ·
Prima talis eſt · pena maloꝝ eſt iuſta ſed
iuſtum eſt bonum ergo pena malorum eſt
bona · Secunda ratio eſt · impunitas ma-
lorum eſt iniuſta ſed iniuſtum eſt malum
ergo impunitas malorũ eſt mala : ·
Sed queſo inquam : · Hic Boetius ſoluit
dubium · Querit enĩ Boetius o phia queſo
te inquit nunquid nulla animarũ ſupplitia
poſt mortem quoꝝ malorum alia ego puto
exerceri · i · puniri penali acerbitate ſicut
mala dampnatoꝝ · Alia vero puniri pur-
gatoria clementia · i · igne purgatorio ſed
diſſerere · i · diſputare de his penis que de-
bent̃ animabꝫ poſt mortem nunc non eſt
conſilium ¶ Notandum ꝙ peccatum q̃nqꝫ

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

eſt tale ꝙ per ipſum habituat̃ volũtas ad
malum cuiuſmodi ē mortale peccatũ pec-
cantes ergo mortaliter & in tali peccato
diſcedentes puniũt̃ eterna pena poſt mor-
tem. Nam ſecundum beatum Gregorium
Ad magnam iuſtitiam iudicantis dei per-
tinet vt nunq̃ careant ſupplitio qui nũq̃
carere volunt peccato. Quandoq̃ aũt pec-
catum eſt tale ꝙ conſtat cum voluntate
habituata ad bonum ſicut eſt pecatũ veni-
ale tale non punit̃ eternaliter poſt mortē
ſed quia ad iuſtitiam dei pertinet vt nul-
lum peccatum maneat impunitum. ideo
oportet vt homo puniat̃ ad tempus pro
peccato veniali & quia per talem penam
anima purgat̃ ad receptionem pleni p̃mij
ideo illa pena dicit̃ pena purgatoria :.
Id vero hactenus egimus :. Hic philoſo-
phia ponit quendã epilogum ſupra dictorũ
ſecundo oſtēdit Boetius opinionem vul-
gi eſſe contrariam opinioni philoſophie ibi
Tum ego. primo dicit. Id egimus. i. p-
tractauimus hactenus. i. huc vſq̃ vt po-
teſtas maloꝝ que tibi videbat̃ indigniſſi-
ma nullam eam eſſe cognoſceres ſicut oſtē-
dimus in ſecũda proſa & illos malos quos
tu querebare impunitos tu nunq̃ videres
carere ſupplitijs ſue īprobitatis ſicut oſtē-
ſum eſt tertia proſa. Et nos etiam egim9
vt licentiã ſeuiẽdi cõtra bonos quã tu cito
precaberis finiri diſceres eã non eſſe lōgã
& infelitiorem eſſe potentiam ad malum ſi
eſſet diuturnior & infeliciſſimam eſſe ſi eēt
eterna ſicut in iſta p̃ſa oſtenſum eſt. poſt
hec probatum eſt eadem proſa improbos
eſſe miſeriores dimiſſos. i. relictos iniuſta
īpunitate q̃ punitos iuſta vltione. Cui
conſequens eſt cum credunt̃ eſſe impuni-
ti vrgeantur grauioribꝰ ſupplitijs. No-
tandum circa predicta cum dicit̃ illũ eſſe
miſeriorē qui peccat impune q̃ qui punit̃
pro peccato hoc eſt intelligendum de mi-
ſeria preſentis vite vtrobiq̃ vt ſit cõfor-
mis comparatio. Accipiendo enim miſe-
riam preſentis vite ex vna parte & ex alia
parte miſeriam que eſt poſt mortem eſſet
difformis comparatio & extra propoſitum
quia hic non loquitur de miſeria que eſt
poſt mortem :.
Tum ego :. Hic Boetius oſtēdit opinio-
nē vulgi eſſe cõtrariã opinioni philoſophie
ſecundo oſtendit philoſophia non eſſe cõ-
ſentiendum opinioni vulgari. ſecunda ibi
Quid igit̃. primo dicit O philoſophia cum
ego deſidero tuas inquiſitiones. i. rationes
puto nil verius dici ſuple illis ſed ſi reuer-
tar ad iuditia hominum vulgarium ſuple
aliter videt̃. Quis enĩ eſt ille cui hec ſuple
dicta tua nō modo. i. non tantum videãt̃
non credenda ſed etiam non audienda. di-
cit philoſophia. Ita eſt ꝙ vulgares nequũt
oculos rationis & intellectus aſſuetos. i.
aſſuefactos tenebris paſſionũ attollere. i.
erigere ad lucem perſpicue veritatis ſuple
vt veꝝ videãt iuditio recte rationis & ſunt
ſimiles auibꝰ ſcꝫ noctuis & bubonibꝰ qua-
rũ intuitum. i. viſum nox illuminat & dies
cecat. dum enĩ vulgares non intuent̃ or-
dinem rerum qui habet ſe ad modum lucis
ſed intuent̃ ſuos affectus. i. deſideria que
habent ſe ad modũ tenebrarum ipſi putãt
felicem eſſe impunitatem ſcelerum. i. ma-
loꝝ vel licentiam ſuple ſeuiendi cõtra bo-
nos qđ tamen non eſt. Vide aũt quid ſãc-
tiat. i. ſtatuat eterna lex. i. diuina proui-
dentia ſi conformaueris animum tuũ me-
lioribꝰ. i. virtutibꝰ nihil eſt tibi opus iu-
dice exteriori deferente premium quia tu
te ipſe addidiſti excellentioribꝰ & per con-
ſequens factus eſt deus. Si aũt ſtudium
deflexeris ad peiora. i. ad vitia ne ꝓ non
queſieris extra vltorem. i. vindicem quia
tu te ipſe detruſiſti te in deteriora & per
conſequens factus es belua. hoc declarat
in ſimili veluti ſi reſpitias humum & celũ
vicibꝰ. i. viciſſim nunc celum nũc terram
cunctis ſuple iudicijs extra ceſſantibus tu
ipſa ſola ratione cernendi videris nunc in-
tereſſe ſceno. i. terre nunc ſyderibꝰ. i. celo
ſuple eodem modo cunctis extra ceſſantibꝰ
ipſa ſola ratione operandi bene vel male aſ-
ſequeris premium vel ſupplitium diuina
iuſtitia hoc ordinãte. ſed vulgus iſta nō
reſpicit propter predictam cauſã ¶ Nota

ꝙ quia natura viſus requirit mediū illu-
minatum ideo ſecundum communē naturā
viſus noctue & bubones melius deberent
videre in die ꝙ̄ in nocte cuius tn̄ cōtrariū
accidit eis vel propter debilitatē naturalē
viſus ſicut in noctuis de quibꝫ dicit yſido-
rus ꝙ orto ſplendore ſolis viſus noctue e-
betat̄ vel propter conſuetudinem ad tene-
bras ſicut credit̄ eſſe de bubone. Cum eīn
bubo habeat alias aues ſibi inimicas ideo
de die in cauernis latitat. & alȳs auibus
quieſcentibꝫ propter neceſſitatē victus de
nocte volat ¶ Notandum ꝙ dicit Vide
quid eterna lex ſanctiat dicit beatus Au-
guſtinus in libro de libero arbitrio. Lex
eterna eſt qua iuſtum ē vt omnia ſint or-
dinata & ideo ſecūdum ordinē eius nūꝙ̄
iuſtus deſtituit̄ premȳs nec malus ſup-
plitio: .
Quid igit̄ his: . Hic oſtendit philoſophia
non eſſe conſentiendum opinioni vulgari
dicens. O Boeci quid igit̄ dicis nunquid
debemus accedere per conſenſum his vul-
garibꝫ quos monſtrauimus ſimiles eſſe
beſtȳs quaſi diceret nō & hoc manifeſtat
per exemplum dicens. quid dicis ſiquis
homo āmiſſo penitus viſu obliuiſceretur
etiā ſe ipſum habuiſſe viſum & arbitraret̄
nihil deeſſe ſibi ad perfectionem humanā
nūquid hoīes vidētes. i. iudicātes eadē cū
ceco putaremus eſſe cecos quaſi diceret.
ȳmmo ſupple ſimiliter ſi vulgares dicerēt
ſe recte iudicare & ſe non eſſe beluas ad-
huc non eſſet eis conſentiendum ¶ Notā-
dum ꝙ vulgares & imperiti iudicāt tāꝙ̄
longe diſtantes a veritate quia iudicant
ſecundum concupiſcentiam non ſecundū
rei veritatem propter quod nō eſt aſſtādū
eorꝫ iuditio. vnde Seneca in de remedȳs
fortuitorꝫ dicit. Male opinant̄ homines de
te ſed mali. mouerer aūt ſi ſapientes hoc
loquerēt̄ nunc aūt malis diſplicere ē lau-
dari male de te locunt̄ mouerer ſi hoc iudi-
tio facerent nunc autem morbo ignorantie
fatiunt male de te locūt̄ quia bene neſciūt
loqui: .
Nam ne illud quidem acquieſcerēt: . Hic
philoſophia ꝓbat illos eſſe miſeriores qui
faciunt iniuriam ꝙ̄ qui patiunt̄. ſecundo
ex hoc concludit ꝙ iniuria non eſt ipſius
patiētis ſed inferētis. tertio inuehit̄ cōtra
oratores. ſecunda ibi Hinc igit̄. tertia ibi
Atqui nunc. primo dicit Nunquit vulga-
res non acquieſcerent. i. crederent illud
quod nitit̄ eque validis firmamētis ratoi-
num ſcꝫ infelitiores eſſe eos qui fatiūt in-
iuriam ꝙ̄ qui patiūt̄. dicit Boetius vellē
audire has ipſas rationes. tunc philoſo-
phia intendit duos ſilogiſſmos ad ꝓbādū
intentum quorꝫ primus ē. omnis improbꝫ
eſt miſer. ſed omnis dignus ſupplitio eſt
improbus. ergo omnis dignus ſupplitio
eſt miſer & per cōſequens quāto dignior
eſt ſupplitio tanto eſt miſerior. Secundus
ſilogiſſmus eſt. quāto aliquis eſt dignior
ſupplitio tanto eſt miſerior ſed fatiens in-
iuriam dignior eſt ſupplitio ꝙ̄ patiens.
ergo fatiens iniuriā miſerior ē ꝙ̄ iniuriā
patiens. primo inuit primum ſilogiſſmum
dicens. nunquid negas omnem improbū
eſſe dignum ſupplitio. Boetius dicit mini-
me nego. & multi pliciter liquet eos eſſe
infelices qui ſunt improbi. Ita eſt dicit
Boetius. Igit̄ dicit philoſophia qui dig-
ni ſunt ſupplitio non dubitas eos eſſe miſe-
ros. dicit Boetius Conuenit inquā ſupple
predictis. Tunc inuit ſecundum ſilogiſ-
mum per modum interrogationis dicēs.
O Boeci ſi tu reſideres cognitor. i. iudex
cauſarum cui putares inferendum ſuppli-
tium vel ei qui feciſſet iniuriam vel ei qui
pertuliſſet iniuriam. dicit Boetius. Non
ambigo. i. non dubito quin ego ſatiſface-
rem paſſo iniuriā dolore. i. cum ſupplitio
facientis iniuriam. Igit̄ dicit phīa illator
iniurie videt̄ tibi eſſē miſerior ꝙ̄ acceptor
iniurie. dicit Boetius conſequit̄ inquam
ſupple predicta ¶ Notandum ꝙ ad eandē
concluſionem ſic poſſet argui. Quicunꝗ o-
perat̄ malum ex propoſito magis peccat
& miſerior eſt ꝙ̄ ipſum ſuſtinens ſine pro-
poſito & voluntate. ſed inferens iniuriam
peccat ex propoſito & ex voluntate. ſuſti-
nens aūt ſuſtinet contra voluntatem. er-

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

ergo inferens iniuriā peior eſt & miſerior
patiente iniuriam :·
Hac igiť alyſq; de cauſis :· Hic philoſo-
phia cōcludit ex dictis ꝙ quelibet iniuria
non eſt miſeria patiētis ſed inferentis di-
cens. Hac igiť de cauſa quia inferens in-
iuriam miſerior eſt patiēte & ex alyſ cau-
ſis ea radice·i·fundamento nitentibꝰ hoc
ſcilicet fundamento ꝙ turpitudo facit ho-
mines miſeros ſuapte natura·i·ſua ꝓpria
natura· Ex hoc apparet iniuriam cuilibet
illatam non eſſe miſeriam accipientis·i·
patientis eam ſed inferentis ¶Notandū
ꝙ ex littera ſic poteſt argui. turpitudo ꝓ-
pria natura ſua facit hominem miſerum·
ſed turpitudo eſt in inferente iniuriā & nō
ī patiente· ergo inferens iniuriā ē turpis
& miſer & per conſequens iniuria non eſt
miſeria patientis ſed eam inferentis :·
Atqui nunc ait :· Hic philoſophia inue-
hiť contra oratores· ſecundo concludit ex
dictis ꝙ odium nō habet locum apud ſa-
pientes ibi quo fit· Primo inuehiť cōtra
oratores qui inducunt iudices ad miſerā-
dum patienti iniuriam cum tamen potius
miſerandum ſit facienti iniuriam & ora-
tores·i·cauſidici quoꝝ offitium eſt pſua-
dere iudici· Iſti fatiunt nunc contrarium
quia ipſi conanť excitari miſeratione iudi-
cum pro eis qui perpeſſi ſunt graue & a-
cerbū quid cū magis iuſtior miſeratio de-
beať admittentibꝰ·i·fatientibꝰ malū quos
iniuriantes oportebat duci ad iuditiū ve-
lut egrotos ad medicum non ab iratis ac-
cuſatoribꝰ ſed a propicyſ & miſerantibus
vt reſecarēt morbos culpe ſupplicio·i·pena
Quo ſupple ordine pacto ſi hoīes mouerēť
miſericordia erga faciētes iniuriā opa·i·
diligentia defenſoꝝ·i·defendere volentiū
ipſos illa tota frigeret·i·ceſſaret ľ ſi mal-
lent prodeſſe hominibꝰ iniuriantibꝰ tūc de-
fenſio eoꝝ verterēť in habitū accuſationis
ita ꝙ ille qui fuit defenſor fieret accuſator·
Ipſi ꝗ improbi ſi eſſet eis fas reſpicere
virtutem relictam aliqua rimula·i·cog-
nitione ipſi viderēt ſe depoſituros ſordes
vitiorum cruciatibꝰ penarū compenſatione
·i·cauſa adipiſcende probitatis. Nec ipſi
dicerent·i·reputarent cruciatus ſed ipſi
repudiarent·i·ſpernerent operam·i·dili-
gentiam defenſoꝝ & ſe totos cōmitterent
accuſatoribus & iudicibꝰ ¶Nota ꝙ mi-
ſericordia & miſeratio eſt virtus ſecundū
quā aliquis compatiť aliene miſerie· Cui
ergo ineſt maior miſeria ei debetur maior
miſericordia ſed declaratum eſt maiorem
eſſe miſeriam inferentis iniuriā ꝗ patiētis
ergo ad miſerandum eis maxime debent
induci iudices cuius contrarium fatiūt o-
ratores quia inducunt iudices ad miſerā-
dum patientibꝰ iniuriam ¶Notandum ꝙ
facientes iniuriam accuſandi ſunt non ex
ira ſed ex compaſſione & miſericordia vt
penali remedio morbo culpe eoꝝ auferať·
ſicut enī egris non eſt inſultandū ſed potiꝰ
condolendum ſic & iſtis qui morbo vitioꝝ
affecti ſunt & potius ſunt accuſandi ꝗ de-
fendendi vt penali acerbitate eoꝝ malitia
minuať etiam ſi mali perpenderent ſordes
vitioꝝ & dignitates virtutum non repu-
tarent crutiatus ſed ſe accuſatoribꝰ & iu-
dicibꝰ voluntarie afferrerēt puniendos :·
Quo fit :· Hic philoſophia ex dictis con-
cludit ꝙ odium nō habet locum apud ſa-
pientes & dicit· Quo fit·i·ex dictis ſequiť
vt apud ſapiētes nullus locꝰ relinqť odio
Nam quis odit bonos niſi ſtultus· malos
vero odiſſe caret ratione·i·ē irrationabile·
Nam ſicut languor eſt morbꝰ corpoꝝ ita
vitium eſt morbus animarum· Cum ergo
egros corpore minime iudiceremus dignos
odio ſed potius miſeratione multo magis
non perſequendi ſunt odio ſed potius mi-
ſerandi quoꝝ mentes vrget improbitas
·i·malitia exiſtens atrotior·i·crudelior
omni languore corporali ¶Nota ꝙ ſapiē-
tes nō debent odire malos quia dicit Se-
neca ad lucillum· Hunc affectum ſapiētes
habeant aduerſus malos quem habet me-
dicus aduerſus ſuos egros qui eos non
odio ſed remedio ſtudet contrectare qui
nec reliquias egroꝝ nec effuſa dedignať
intueri :·

¶Metrum quartum

QVid tãtos iuuat excitare motus
Hic incipit quartũ metrum hui⁹
quarti quod dicit̃ valenticum ab
inuentore · ſcd̃m dicit̃ pentametrũ ſiue e-
legiacũ · in quo philoſophia exclamat cõ-
tra homines qui bellicis motibus ex odio
ſemet ipſos ad mortem deducunt dicens·
quid iuuat · i · que vtilitas eſt excitare
tantos motus ſcʒ odÿ & quid iuuat ſolli-
citare · i · ſollicite exquirere fatũ · i · mortẽ
propria manu q̃ſi diceret nulla ẽ vtilitas·
Eſt autẽ ratio hec quia ſi mortem petitis
· i · deſideratis ſiue veſtram ſiue alioꝝ pro-
pinquat ſponte ſua nec remorat̃ · i · retar-
dat volucres · i · veloces equos· Mirãdum
eſt etiam ꝙ homines quos leo ſerpens ti-
gris vrſus aper dente petũt · i · inuadunt
ꝙ idem homines petunt · i · inuadunt ſe
enſe vt ſe mutuo interfitiant · Et querit
philoſophia · Nunquid homines mouent
iniuſtas aties & fera bella · & volũt perire
alterius telis · i · mutuis ſagittis ideo quia
mores coꝝ diſtant & diſſident · i · diſcor-
dant · Certe iſta ratio ſeuitie nõ eſt ſatis
iuſta vis ergo referre · i · reportare aptam
vicem · i · viciſſitudinem meritis tam boni
q̃ꝫ mali dilige bonos & miſereſce malis ·
Notandum ꝙ dicit mortem nõ retar-
dare ſuos equos · per equos mortis intel-
ligũt̃ ꝑtiales diſpoſitiones ꝑiodi ꝑ quas
homo ad mortem tendit · Quilibet enim hõ
habet certam & determinatam periodum
ſue vite eo ꝙ forme omnium rerũ ſunt in
terminis · i · in corporibꝰ celeſtibꝰ virtua-
liter vt patʒ ſecũdo de generatione No-
tandum ꝙ philoſophia hic non excludit
licentiã gerẽdi iuſtum bellum ſed iniuſtũ
quia dicit iniuſtas aties · bellum enĩ iuſtũ
cõcedit̃ & ideo gerit̃ vt aliquis mitẽs cõtra
iuſtitiã ad iuſtitiã reducat̃ : ·

Proſa quinta

HInc ego video: · Iſta eſt quinta
proſa huius quarti · quia Boeti-
us prius conquerebat̃ bonis ma-
la & malis bona contingere propter quod
etiã reputabat iſtarum fortunarum vices
non ex ordine diuine prouidentie ſed ex
caſu prouenire · ideo philoſophia ſuꝑ hoc
cõſolat̃ Boetiũ aſſignando cauſas quare
bonis mala & malis bona contingant · Et
primo Boetius exprimit ſuum dolorem
in hoc ꝙ vices fortunarum vident̃ cõfuſe
& inordinate diſponi · ſecundo aſſignat
philoſophia cauſam huius apparentie · ter-
tio ipſum conſolatur aſſignando cauſas
predictoꝝ · ſecunda ibi Nec mirũ · tertia
ibi Ita eſt inquit · Primo Boetius pre-
mittit quedam · ſecundo exprimit cauſam
ſui doloris ibi Cũ preſertim · Primo dicit
Ego video hinc · i · ex dictis que felicitas
ſit conſtituta in meritis proboꝝ ſcʒ deos
fieri & que ſit miſeria cõſtituta in meritis
improboꝝ ſcʒ transformari in beluas · ſed
ego perpendo · i · iudico nõ nihil · i · aliquid
boni vel mali eſſe in hac fortuna populari
· i · in proſperitate fortuita quod probat ·
Neq; enim quiſquam ſapientũ magis vult
eſſe exul inops ignominoſus · i · infamis
potius q̃ꝫ pollens opibus q̃ꝫ reuerendus
honore validus potentia & in ſua vrbe ꝑ-
manens florere · Sicut enĩ per huiuſmodi
bona fortune offitium ſapientis tractatur
clarius & teſtatius · i · cum maiori teſti-
monio quia talibꝰ plus credit̃ cũ beatitu-
do regentium diffundit̃ · i · dilatat̃ in po-
pulos contingentes · i · vicinos Notãdũ
ꝙ in bonis fortuitis eſt aliquid boni quia
per ipſa ſapiens expeditius tractat offi-
tium gubernãdi ſubditos · Qui enĩ diuitÿs
potentia & fama precellunt alios aptiores
ſunt ad regendam rem publicam quia ap-
tiores ſunt ad ſubueniendum oppreſſis &
ad deprimendum malos ad protegendum
bonos ad expugnandum inimicos · & ita
ſapienti qui tractat negotium rei publice
neceſſaria eſt potentia & diuitiarum ha-
bundantia ſed ſapienti qui vacat contem-
plationi diuitie ſunt oneroſe quia nimiam
ingegerit ſollicitudinem: ·
Cum preſertim lex: · Hic Boetius expri-
mit cauſã ſui doloris & admirationis dicẽs
Cum lex & carcer & cetera tormẽta lega-
lium penarum potius debeant̃ pernitioſis
· i · malis ciuibꝰ propter quos conſtituta

ſunt· Ego vehemẽter admiror cur hec tor-
menta vice verſa ·i· cõtrario modo mutet᷑
ita vt ſupplitia ſcelerũ ·i· maloꝝ premant
bonos & mali rapiant premia virtutũ ·i·
virtuoſorum · & ego deſidero o phia ſcire
ex te que videat᷑ eſſe ratio ·i· cauſa tam in-
iuſte confuſionis · minus enim mirarer ſi
crederem omnia miſceri fortuitis caſibus·
Nunc autem deus rector omniũ exaggerat
·i· augmentat ſtuporem meũ qui deus
cum ſepe bonis iocunda malis aſpera tri-
buat & contra ·i· per contrariũ bonis dura
malis optata concedat niſi deprehendatur
·i· cognoſcat᷑ cauſa huius quid eſt quod
hoc videat᷑ differre a fortuitis caſibꝰ quaſi
diceret nihil ¶ Notandũ ꝙ tormẽta lega-
lia ſicut carcer mẽbroꝝ mutilatio flagel-
latio & huiuſmodi ſunt inuenta propter
malos & iſta ſepius vident᷑ infligi bonis
malis euadentibꝰ ſup hoc admirat᷑ Boetiꝰ
cũ tamẽ deus debeat punire malos & re-
munerare bonos & niſi huiꝰ ratio cognoſ-
cat᷑ quare hoc contingat nihil eſt quin ta-
lia videant᷑ contingere a caſu & a fortuna
& nõ ſubiacere regimini ꝓuidentie diuine
quod abſurdũ eſt :·

Nec mirum inquit :· Hic philoſophia aſ-
ſignat cauſam apparentie talis cõfuſionis
quia ſic videt᷑ eẽ propter ignorãtiã cauſe
& dicit · Nec mirũ ſi quid credat᷑ cõfuſum
& temerarium ·i· caſuale in iſtis inferio-
ribꝰ ignorata ratione ordinis diuine pro-
uidentie ſed ꝙuis tu ignores cauſam tãte
diſpoſitionis diuine tãꝙ bonus rector ſcꝫ
deus temperat mundum ſua bonitate ideo
non dubites cuncta recte fieri ¶ Notãdũ
ꝙ mirum eſt cuius cauſa neſcit᷑ pro tanto
enim multi mirantur de eclipſi ſolis quia
cauſã ignorant & quia Boetiꝰ ignorabat
cauſam huius cõfuſionis quare bonis ma-
la & malis bona contingant ideo de hoc
ãmirabatur & cauſa ãmirationis eius fuit
ignorantia diſpoſitionis diuine prouiden-
tie :·

¶ Metrum quintum

Si quis arcturi ſydera neſcit :·
Iſtud eſt quintum metrum huiꝰ
quarti quod dicit᷑ alemanicum ab
inuentore · dactilicum a pede predominãte
tetrametrum ·i· quatuor pedum · ẏpcata-
lecticum ·i· habundans in vna ſillaba · in
quo metro philoſophia declarat quomodo
ea quoꝝ cauſe non apparent videt᷑ mira.
ſecundo oſtendit quomodo cognita cauſa
ceſſat admiratio ibi · Nemo mirat᷑ flamina
Primo oſtendit ꝙ propter latẽtiã cauſaꝝ
homines mirant᷑ & inducit de hoc duo ex-
empla · primum eſt de eo quod accidit in
ſtellis iuxta polum ſeptentrionalem quia
ille ſtelle ceteris ſtellis remotioribꝰ tardiꝰ
mouent᷑ & tamẽ velotius oriunt᷑ · Qui aũt
ignorat cauſam huius illi videt᷑ hoc mirũ
vnde dicit · Siquis neſcit ſydera arcturi
·i· maioris vrſe labi ·i· volui propinqua
ſummo cardine ·i· cardini ponendo abla-
tiuũ pro datiuo cauſa metri ·i· polo ſep-
tentrionali ille ſtupebit ·i· admirabit᷑ legẽ
alti etheris ·i· firmamenti · Cur boetes ·i·
ſtella tardus legat ·i· pertranſeat plau-
ſtra ·i· ſtellas plauſtri ſcꝫ maioris vrſe
& mergat ſeras flammas equore loquens
more poetico qui ſequentes inditiũ vulgi
dicunt ſtellas tingi in mari quãdo occidũt
& dicit᷑ boetes mergere ſeras flammas ·i·
lumina ſua tarda quia nunꝙ ea mergit
& eſt modus loquẽdi id ꝙ nũꝙ fit tarde
fit cum tamen boetes explicet ortus nimis
ſceleres eo ꝙ ĩ principio noctis nobis ſta-
tim apparet · Secundum exemplum eſt
de eclipſi lune quam neſcientes cauſam a-
deo aliqui admirantur ꝙ putant eius eclip-
ſim contingere per incantationem · & vo-
lentes auxiliari lune & impedire ne audi-
at incantationem concutiant omnia vaſa
erea & ſonora tempore eclipſis vnde dicit
in littera · Cornua plene lune palleãt quia
incipiente eclipſi luna incipit apparere cor-
niculata cornua infecta metis ·i· terminis
opace noctis ·i· vmbre terre · & phebe ·i·
luna confuſa priuatione luminis detegat
·i· apparere faciat aſtra minora que tex-
erat ·i· latere fecerat fulgenti ore ·i· ha-
bundantia ſui fulgoris · Tunc publicus
error quo putat᷑ luna incantari cõmouet
gentes & laſſant ·i· fatigant era ·i· vaſa

erea vel campanas crebris pulſib⁹ ¶ Notandum ꝙ arcturus dicit᷑ ab arctos quod eſt vrſa que eſt quoddã ſignum iuxta polum ſeptentrionalem quod nos vulgarit᷑ plauſtrum nominamus & ſic accipit beatus Gregorius ſuper Job dicẽs. Arctur⁹ ſeptem ſtellis maxime lucet ſemꝑ mouet᷑ & nunꝗ̃ mergit᷑ ¶ Notãdũ ꝙ ſtelle circa polum articũ mote ſicut arcturus & alie ſtelle mouent᷑ tardius alijs ſtellis remocioribus a polo artico. quia minorem circulum ſuo motu deſcribunt & ſtelle remotiores maiorem. vnde cum ſtelle remotiores in equali tempore pertrãſeãt maiorẽ circulum in quo ſtelle propinquiores minorẽ quia ambe circũuoluũt᷑ ſemel in die naturali patet per diffinitionẽ velocitatis & tarditatis ꝙ ſtelle propinquiores polo tardius mouent᷑ & remotiores velotius. Illud enĩ mouet᷑ tarde quod in equali tẽpore pertranſit minus ſpatium & illud mouet᷑ velociter quod in equali tempore ꝑtrãſit maius ſpatium ¶ Notandum ꝙ luna recipit lumen ſuum a ſole. ſi ergo corpus opacum interponit᷑ impediens ne lumen ſolis perueniat ad lunam vel in toto vel in parte neceſſe eſt lumen lune deficere vel in toto vel in parte & hoc eſt lunam eclipſari:.

Nemo mirat᷑ flamina chori:. Hic oſtendit philoſophia ꝙ cognita cauſa ceſſat admiratio dicens. Nemo mirat᷑ flamina chori talis venti tundere. i. percutere littus fremẽti fluctu ſcꝫ maris & hoc dicit pro tãto quia vento flante aqua maris cedit & ad littus reſiſtens repercutit᷑. nec etiã aliquis mirat᷑ molem. i. magnitudinẽ niuis frigore durã. i. congelatam ſoluier. i. ſolui & hic eſt pagoge. i. additio ſillabe ad finẽ dictionis propter neceſſitatem metri ergo ponitur ſoluier pro ſolui feruente eſtu phebi. i. ſolis. Hic enĩ. i. in iſtis exemplis ꝓmptũ eſt cernere cauſas quare ventus impellit mare quare ſol liquefacit niuem ſed illic in priorib⁹ exemplis latentes cauſe turbãt pectora ſupple per admirationem & mobile vulgus ſtupet. i. mirat᷑ ſubitis. i. de ſubiatneis euentib⁹ & ſtupet cuncta que prouehit. i. producit rara etas. i. que raro eueniunt ſed ſi vis caſſare admirationẽ nubilus error inſcitie. i. ignorantie cauſarum cedat. i. recedat & accedat notitia cauſaꝝ profecto. i. pro certo tunc ceſſant videri mira que prius ſtante ignorantia videbãt᷑ mira ¶ Notandum ꝙ ſacerdotes in egipto propter admirari inceperunt philoſophari videntes enĩ eclipſes ſolis & lune & ignorantes cauſãs mirabant᷑. cauſas eaꝝ inquirentes quib⁹ inuentis habuerũt ſciẽtiam earum eclipſium eo ꝙ ſcire eſt cauſã rei cognoſcere. cognita ergo cauſa cognoſcit᷑ res & ꝑ cõſequẽs ceſſat admiratio.

¶ Proſa ſexta

ITa eſt inquam:. Hic incipit ſexta proſa huius quarti in qua proſa philoſophia cõſolãdo Boetiũ aſſignat cauſas ꝑdictoꝝ que vident᷑ mira in diuina gubernatione propter ignorantiã cauſe. & primo Boe⁹ petit ſibi explicari iſtas cauſas & ph̃ia tãgit difficultatem explicationis eaꝝ. ſcđo ꝓmittit ſe velle aſſignare cauſas & tertio eas aſſignat. ſcđa ibi Sed q̃mã. tertia ibi õmũ generatio. primo Boetius cõcedit qđ dictum ẽ de admiratione hominũ propter ignorantiã cauſarum dicẽs. Ita ẽ inquã Tũc petit explicari cauſas admirationis eoꝝ que contingunt in diuina prouidentia & diſpoſitione dicens. O philoſophia cũ euoluere. i. elucidare cauſas latentium rerum ſit tui muneris. i. tue gratie & explicare rationes velatas caligine. i. rationes obſcuras & difficiles. Queſo vt hinc. i. de iſta difficultate diſcernas. i. iudices & ediſſeras. i. diſputes quoniam hoc miraculum maxime me perturbat quare malis bona & bonis mala eueniãt & ph̃ia pauliſper arridens Boetio inquit. ad rem maximam omnium queſitu. i. ad maximã queſtionem vocas. i. incitas me cui vix quicquã exhauſti ſatis ẽ ei ad quã exhauriendam & ſoluendam vix aliquid ſufficit talis nanq̧ eſt materia quam petis declarari vt vna dubitatione ſucciſa. i. ſoluta innumerabiles alie ſuccreſcãt velut capita

ydre quoꝝ vno ablato tria ſuccreſcebant·
nec fuerit modus·i·terminus dubitationū
niſi quis eas cohereeat viuaciſſimo igne·i·
ardenti inueſtigatione mentis· In hac eñ
materia queri ſolet de prouidentie ſimpli-
citate de ſerie fati de repentinis caſibus de
p̄deſtinatione diuina de libertate arbitrý
que omnia quanti oneris id ē difficultatis
ſint ad determinandum tu ipſe perpendis
¶Notandum ꝙ ſapiētis eſt ſcire ōnia vt
contingit·ex prohemio metaphiſice·& cū
ſcire ſit per cauſam primo poſterioꝝ·Sa-
pientis eſt euoluere cauſas rerum latētiū
Ideo dicit Boetius ad philoſophiā·Tui
muneris eſt euoluere cauſas ¶Notādū ꝙ
dicit philoſophiam pauliſper ſibi arriſiſſe
per hoc philoſophia innuit morem & habitū
ſapientū qui audita ſimplicitate impitoꝝ
arridēt eis congratulando ꝙ ipſi cū auidi-
ditate ſapientiam querunt ¶Notandum
ſecundū fabulas ydra fuit ſerpens in lerna
palude habēs plura capita quoꝝ vno ſuc-
ciſo tria excreſcebant quem cum hercules
ſagittis interficere non poſſet greco igne
ipſum conſumpſit:·

Sed quomā hec q̄s te noſſe:·Hic philo-
ſophia promittit velle aſſignare cauſas di-
cens·Quoniam hec noſſe te eſt quedā por-
tio·i·pars tue medicine quāꝗ̄ ſimus ſepti
·i·concluſi anguſto·i·breui limite tem-
poris tamen aliquid deliberare conabimur
ſed ſi te delectant oblectamenta·i·ſuaui-
tates muſici carminis·i·metri oportet ꝙ
differas pauliſper·i·modicum hāc volup-
tatem donec contexo·i·formabo rationes
ſibi nexas·i·cōiunctas ordine·dicit Boe-
tius vt libet inquā·i·vt tibi placet·tunc
ipſa philoſophia orſa·i·incipiens loqui
velut ab alio principio ita diſſeruit·i·diſ-
putauit ¶Notandum per hoc ꝙ dicit
Nos ſepti anguſto limite temporis·innuit
Philoſophia preſentem materiam adeo
eſſe difficilem ꝙ totum tempus preſentis
uite quod breue eſt vix ſufficit ad p̄dicta
plenarie declaranda ¶Notandum ꝙ dicit
philoſophiam orſam fuiſſe ab alio princi-
pio·nam illa que philoſophia prius ꝓba-

uit deducunt̄ ex hoc principio ꝙ deus eſt
perfectum bonum & vltimus finis omniū
que aūt nunc vult demōſtrare deducūtur̄
ex hoc principio ꝙ deus eſt principium
effectuū omnium vt patebit:·

Omnium generatio rerum:·Hic philoſo-
phia ꝓſequit̄ ītentū volēs aſſignare cau-
ſas quare bonis mala & malis bona cōtin-
gant & primo declarat quedam ad ſuam
determinationem neceſſaria·ſecundo po-
nit ſuam determinationem·ſecunda ibi·
Que vero inquies·primo philoſophia de-
terminat de prouidentia diuina & de fato
ſecundo oſtendit que ſint ea que fato diſ-
ponuntur·ſecunda ibi Ea ſeries·Primo
oſtendit quid nominet̄ diuina prouidētia
& quid fatum·ſecundo tangit differentiā
inter ea aſſignando diffinitiones vtriuſꝗ
Tertio ponit diuerſas opiniones circa fa-
tum·quarto infert quandam concluſionē
circa fatum & prouidentiam·ſecunda ibi
Que licet diuerſa·tertia ibi Sine igitur·
quarta ibi Quo fit·Primo dicit Generatio
omnium rerum & cunctus progreſſus na-
turarum mutabilium & quicquid alio mō
mouet̄ illud ſortit̄ cauſas generationis &
mutationis & ordinē generationis & mu-
tationis & formas quibꝫ generat̄ l' mouet̄
ſubſtantiales vel accidentales omnia iſta
ſortitur ex ſtabilitate diuine mentis·Hec
enim mens diuina compoſita·i·ſtabilita
in arce·i·in altitudine ſue ſimplicitatis
ſtatuit rebus gerendis·i·fiendis multi-
plicem modum·qui modus cū conſpicitur
·i·conſiderat̄ in ipſa puritate diuine in-
telligentie·i·ſecundum eſſe quod habet in
intellectu diuino nominat̄ prouidentia·
Cum vero iſte modus refert̄ ad ea que
mouet & diſponit a veteribus·i·ab anti-
quis fatum appellatum eſt ¶Notandū ꝙ
omnia a primo ſunt mutabilia aliqua mo-
uent̄ ſecundum ſubſtantiā vt generabilia
& corruptibilia quantum ad illa dicit ōmū
generatio rerum·Alia aūt ſunt mutabilia
ſecundum locum & nō ſecūdū ſubſtātiam
vt corpora celeſtia quantum ad illa dicit·
Cunctuſꝗ mutabiliū naturarū progreſſus

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

Alia ſunt mutabilia ſolum ſecundũ opera-
tionem ſcꝫ ſecundum intelligere nõ ſcḋm
ſubſtantiam nec ſecũdũ vbi proprie ſicut
intelligentie quantum ad illas dicit · Et
quicquid aliquo mouet᷑ modo · Aliter ex-
ponit᷑ ꝙ in rebꝰ mutabilibꝰ triplex ē diſ-
poſitio · vna eſt qua tranſeunt de non eſſe
ad eſſe per generationem quantum ad hoc
dicit · omnium generatio rerum · Aut res
permanent in exiſtentia per aliquod tẽpꝰ
poſtꝙ̃ generate ſunt quãtum ad illas dicit
Cunctuſqꝫ mutabilium naturarum ꝓgreſ-
ſus · Aut res procedunt de eſſe ad nõ eſſe
per corruptionem quantum ad illas dicit ·
Et quicquid aliquo mouet᷑ mõ ¶ Notã-
dum ꝙ quidam dicunt fatum eſſe quãdã
diſpoſitionem derelictã in rebꝰ inferioribꝰ
ex actione corporum celeſtium ſecundum
quã inferiora neceſſitant᷑ & conſtringunt᷑
ad immobiles effectus · & ſic beatus Gre-
gorius in omelia epiphanie improbat fatũ
dicens · Abſit a fidelium cordibꝰ vt fatum
aliquid eſſe dicamus ſuppple neceſſitãs in-
feriora quia ſic omnia venirent ex neceſſi-
tate · Alio modo accipit᷑ fatũ pro diſpoſi-
tione rerum ſecundũ quã res dependẽt ex
diuina voluntate & poteſtate & ſic fatum
concedit᷑ aliquid eſſe · Eſt ergo prouiden-
tia diuina ordinatio ſiue diſpoſitio exiſtẽs
in mente diuina qua cuncta inferiora ſunt
prouiſa ſecundum ſtatum ſue nature · Fa-
tum aũt eſt diſpoſitio diuina exiſtẽs ĩ rebꝰ
mobilibꝰ qua ſingula ſuis ãnectũt᷑ ordinibꝰ
vt magis patebit : ·

Que diuerſa eſſe facile liquebit : · Hic ponit
differentiã inter prouidentiã & fatũ aſſig-
nãdo diffinitiones vtriuſqꝫ · ſecũdo oſtẽ-
dit ꝙ vnum eoꝝ dependet ex altero ibi ·
Que licet diuerſa · Primo dicit Que duo
ſcꝫ fatum & prouidentiã diuinam liquebit
· i · patebit eſſe diuerſa ſi quis mente con-
ſpexerit · i · conſiderauerit vtriuſqꝫ vim · i ·
naturam & eſſentiam & diffiniens proui-
dentiam dicit · Prouidentia eſt ip̃a diuina
ratio que eſt in ſummo principe õmũ rerũ
conſtituta que ſcꝫ ratio cuncta diſponit ·
Tunc diffiniens fatum dicit · Fatum eſt
diſpoſitio inherens rebꝰ mobilibꝰ · i · tem-
poralibꝰ per quam diſpoſitionem prouidẽ-
tia nectit queqꝫ ſuis ordinibꝰ · Tunc decla-
rat iſtas diffinitiones ex proprietatibus
vtriuſqꝫ intendens ꝙ prouidentia com-
plectit᷑ omnia ſimul · ſed manifeſtum eſt
ꝙ omnia nuſꝙ̃ ſunt ſimul niſi in mente
diuina · ergo oportet ꝙ prouidẽtia ſit ra-
tio exiſtens in mente diuina · ad fatũ vero
ſpectat vt ea que fato ſubdunt᷑ diſtribuãt᷑
ꝑ tẽpora & loca ita ꝙ ordo fatalis quãdã
ſucceſſionem temporalem ĩportat talis aũt
ſucceſſio non eſt niſi in ipſis rebꝰ mobilibꝰ
quare oportet ꝙ fatum ſit in rebꝰ mobilibꝰ
Vnde dicit in littera prouidentia nanqꝫ
cuncta complectit᷑ pariter ꝗ̃uis diuerſa
& infinita · fatum vero diuidit ſingula diſ-
tributa in motu locis formis temporibꝰ ita
ſcꝫ vt hec tẽporalis explicatio que ad fatũ
ꝑtinet adunata in proſpectu diuine mẽtis
ſit prouidentia · Eadem vero adunatio di-
uiſa & explicata temporibꝰ que ſucceſſionẽ
important vocet᷑ fatum ¶ Notandum ꝙ
quia prius dixit ꝙ diffinitio rerũ facien-
darum vt eſt in intellectu diuino dicitur
prouidentia vt aũt refert᷑ ad res mobiles
dicit᷑ fatum · Poſſet alicui videri ꝙ fatũ
& prouidentia ſignificarent eandem rem
ſub diuerſis rationibꝰ · ideo pħia hoc ex-
cludens oſtẽdit ea realiter diſtingui ponẽs
diffinitionem vtriuſqꝫ ¶ Notandũ ꝙ cog-
nitio dei habet ſe ad res ſicut cognitio ar-
tificis ad artificiata ſicut ergo omnia ar-
tificiata ſubdunt᷑ ordini & rationi artis ſic
neceſſe eſt omnes res ſubdi rationi & ordi-
ni diuine prouidentie propter quod oſtẽ-
dit ꝙ prouidentia eſt diuina ratio que
cuncta diſponit ¶ Notandum ꝙ diſpoſitio
que ponit᷑ in diffinitione fati accipit᷑ pro
ordine & dicit᷑ ille ordo inherens rebꝰ mo-
bilibꝰ ad differentiã ordinis qui eſt in ip̃a
ratione diuina quẽ iam vocamus proui-
dentiã ſecundum quem ordinem prouidẽ-
tia diuina annectit queqꝫ ſuis ordinibꝰ ſcꝫ
vt illa eueniant illo tempore & alia alio
tempore hec prius illa poſterius : ·

Que licet diuerſa ſint : · Hic oſtendit ꝙ

licet fatum & prouidentia differant tamē
vnum dependet ex altero dicens · Que licꝫ
ſint diuerſa tamen alterum dependet ab
altero ſcꝫ fatum dependet ex prouidentia
nam ordo fatalis procedit ex ſimplicitate
prouidentie ſicut declarat in ſimili dicens.
Sicut enī artifex puta edificator formam
faciende rei ſicut domus mente percipiens
· i · proſpiciēs mouet · i · producit effectum
operis & quod ſimpliciter & pſentarie p-
ſpexerat mente ſcꝫ formam domus cū ſuis
partibꝰ ſimul ducit per temporales ordines
ſupple ad effectum primo fundamentum
poſtea parietes vltimo tectum · Ita deus
prouidentia ſua ſingulariter · i · ſimplicicer
& ſtabiliter diſponit omnia facienda · ſed
fato · i · per fatum ea que diſpoſuit tempo-
raliter āminiſtrat ¶ Notandum ꝙ proui-
dentia diuina habet eſſe in prima cauſa fa-
tum vero in rebꝰ cauſatis · Item ꝓuidētia
diuina habet motum vnitum quia eſt in
vno ſimplici ſcꝫ in mente diuina · fatū aūt
habet motum pluralitatis quia in pluribꝰ
cauſatis habet eſſe · Item fatum dependet
a prouidentia diuina ſicut effectus a ſua
cauſa ſed non econuerſo · Sicut enī forma
rei artificialis depēdet a forma preexiſtē-
te in mente artificis & non econuerſo · ſic
fatum dependet a prouidentia diuina nō
autem econuerſo : ·

Siue igiť famulantibꝰ : · Hic ponit diuer-
ſas opiniones circa fatum · & dicit Siue
fatū exerceať quibuſdam diuinis ſpiritibꝰ
famulantibꝰ diuine prouidentie ſiue exer-
ceať anima · ſiue tota natura inſeruiente
ſiue exerceať motibꝰ corporum celeſtium
ſiue angelica virtute ſiue demonū ſolertia
ſiue aliquibꝰ hoꝝ vel omnibꝰ hoc ē incertū
tamen iſtud eſt certum prouidentiam di-
uinam eſſe immobilem & ſimplicem formā
rerum gerendarum · i · fiendarū · ſed fatū
eſſe mobilem nexum · i · diſpoſitionem &
ordinem temporalem eoꝝ que diuina ſim-
plicitas diſpoſuit gerenda · i · producenda
¶ Notandum ꝙ fatum eſt temporalis diſ-
poſitio rerum inquantum ea que prouiſa
ſunt a deo producunť ad effectum mediā-
tibꝰ cauſis ſecundis āminiſtrantibus · de
quibꝰ cauſis diuerſe fuerunt opiniones ·
quas Boetius tangit in littera ſed nullam
eaꝝ affirmat · Nam quidam antiquorum
dicebant fatū exerceri mediantibꝰ diuinis
ſpiritibꝰ deo famulantibꝰ · Alij dicebant
ipſum exerceri ab anima mundana · ſicut
platonici quod alij exponūt de anima hu-
mana quia ꝑ ipſam tanꝗ per cauſam ſe-
cundam exercenť actus liberi arbitrij qui
ſub prouidentia cadunt · Alij dixerunt fa-
tum exerceri tota natura inſeruiente in-
telligentes per totam naturam complexi-
onem omnium elementoꝝ · Alij dicūt fa-
tū exerceri motibꝰ corporū celeſtium ſicut
aſtrologi · Alij ꝙ ꝑ variā ſolertiā demo-
num & dicunť demones in propoſito ſpi-
ritus habitantes circa humectam partem
aeris ſecundum doctrinam quorundam
platonicoꝝ qui dicunť cacodemones · i ·
malum ſcientes · Aly dicūt fatū exerceri
angelica virtute · Vbi notādū ꝙ in pri-
ma opinione fatum diciť exerceri mediā-
tibꝰ ſpiritibꝰ deo famulantibꝰ quod eſt in-
telligendum de ſpiritibꝰ omnia diſponen-
tibꝰ ſed immobiliter permanētibꝰ · Qꝫ aūt
diciť in quinta opinione fatum exerceri
virtute angelica intelligendum eſt de an-
gelis ſiue ſpiritibꝰ applicantibꝰ ſe diuerſis
locis miſſis in miniſterium · Angelus enī
nuntius interpretatur & eſt nomen officij
non nature ſecundum beatum Gregoriū ·
Quo fit vt omnia : · Hic infert quandam
concluſionem circa fatum & prouidentiā
ſecundo declarat eam in exemplo ibi Nam
vt orbiū · Primo dicit ex quo dictum eſt
fatum dependere a prouidentia diuina ·
Quo fit · i · ex quo ſequiť vt ōnia que ſub-
ſunt fato etiā prouidentie ſint ſubiecta ·
Cui etiā prouidentie ipſum fatum ſubiacꝫ
ſed non econuerſo quia quedā que locata
ſunt ſub prouidentia ſuperant ſeriem fati
ſcꝫ ea que immediate per deum āminiſtrāť
ſicut creatio rerum & glorificatio creatu-
rarum rationalium · ea vero que ſunt pro-
pinqua prime diuinitati immobilia hec
excedunt ordinem fatalis mutabilitatis ·

Notandum ꝙ quia fatum dependet a prouidentia ſicut effectus a ſua cauſa neceſſe eſt illa que dependent a fato etiam a prouidētia dependere non aūt econuerſo. quia effectus non adequat᷑ ſue cauſe. prouidentia aūt ad diuinum intellectum ſpectat. fatum vero ad ea que in creaturis geruntur :.

Nam vt orbium:. Hic declarat illam concluſionem per exemplum oſtendens quomodo quedam ſubiacēt fato magis quedā minus & quedam totaliter excedūt fatū. ſecundo ex dictis concludit habitudinē fati ad prouidentiam per quedam ſimilia ibi. Igit᷑ vti eſt. dicit primo. Nā ſicut orbiū. i. circulorꝝ vertentium. i. mouentium ſe circa eundem cardinem. i. axem ille qui ē vicinior. i. proximior axi accedit ad ſimplicitatem mediocritatis. i. axis vel centri quia tardiori motu mouet᷑ & ideo magis accedit ad immobilitatem axis & iſte circulus reſpectu exterioris habꝫ ſe ad modum centri circa quod exterior verſatur. vnde ſubdit ꝙ eſt veluti quidam cardo. i. centrum ceterorꝝ orbium extra locatorum circa quē verſāt᷑. Sicut mediolus in rota adheret axi & eſt quaſi cardo quidā circa quem voluunt᷑ canti & radÿ. Extimus vero. i. vltimus orbis exterior rotatus. i. motus maiore ambitu tanto explicatur amplioribꝫ ſpacÿs quanto diſcedit a media indiuiduitate puncti. i. centri. Si quid vero illi medio ſe cōnectat illud colligitur in ſimplicitatem. i. īmobilitatem axis & ceſſat diffundi & diffluere ꝑ magnum ſpatium. Similiter illud quod longius a prima mente diſcedit ſicut creature corruptibiles maioribus nexibus fati implicantur. & tanto magis aliquid eſt liberum a fato quanto vicinius petit. i. accedit illum cardinem rerum ſcꝫ deum ꝙ ſi firmitate ſuperne mentis adheſerit ſupgredit᷑ neceſſitatem fati Notādū quāto magis entia ſunt propinqua primo cauſato minus ſunt mutabilia. & quanto remotiora tanto magis mutabilia quod declarat philoſophia exemplo diuerſorum circulorꝝ ab eodem centro ductorꝝ in quibꝰ circulus remotior a centro eſt maior & velotius mouet᷑ quia maius ſpatium pertrāſit inequali tempore. Qui aūt eſt vicinior centro minor eſt & tardius mouet᷑ minus ſpatium pertranſeundo. circuli vero medÿ medio modo ſe habent & eſt optima cōparatio centri circuli ad creatorem. Sicut enī centrum eſt indiuiſibile & ab ipſo poſſent plures circuli procedere. Ita creator vnus & indiuiſibilis exiſtens infinita creat & gubernat:.

Igit᷑ vti eſt :. Hic philoſophia concludit habitudinem fati ad prouidentiā diuinam per quedam ſimilia & dicit ſeries fati ita eſt. i. ita ſe habet ad ſtabilitatem ſimplicem diuine prouidentie ſicut ratiocinatio ſe habet ad intellectum Vbi ſciendum ꝙ illud quod intellectus ſimplici veritate intelligit ratiocinatio per modum diſcurſus & ſucceſſiue apprehendit. Etiam fatū ſe habet ad prouidentiam ſicut illud quod gignit᷑ habet ſe ad illud quod eſt Vbi ſciēdum ꝙ illud quod gignit᷑ eſt ī quadā fluxibilitate & motu. quod vero actu eſt genitum eſt in quadam permanentia. etiā habet ſe fatum ad prouidentiam ſicut tēpus ad eternitatem Vbi ſciēdum ꝙ in tempore eſt ſucceſſio partium temporis p̄ſentis preteriti & futuri. eternitas aūt eſt ſine ſucceſſione tota ſimul exiſtens. Item fatum habet ſe ad prouidentiam ſicut circulus ad medium punctum Vbi ſciēdū ꝙ circulus diſtendit᷑ & ꝑ partes diuidit᷑ mobilis exiſtens. punctum aūt eſt immobile & indiuiſibile quia ex primo euclidis punctum eſt cuius pars non eſt:.

Ea ſeries celum ac ſydera mouet :. Hic philoſophia oſtendit que ſint illa que fato diſponunt᷑. ſecundo concludit ꝙ illa que intellectui confuſa vident᷑ ī diuina gubernatione ſunt rationabiliter ordinata ibi. Quo fit. Primo dicit ea ſeries fati de qua dictum eſt mouet celum & ſydera tempat elementa in ſe inuicem ne totaliter ſe corrumpant & transformat ipſa alterna cōmutatione ita ꝙ ex aqua fiat aer & econ=

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK GIESSEN

uerſo & eadem ſeries fati renouat omnia
naſcentia & occidentia · i · mouentia per ſi-
miles progreſſus fetuum quo ad animalia
& ſeminum quo ad vegetabilia · & fatum
etiã cõſtringit ĩdiſſolubili cõnexione cau-
ſarum actus · i · operationes & fortũas ho-
minum que omnes res cum proficiſcantur
· i · procedant ab exordÿs diuine proui-
dentie neceſſe eſt eas eſſe ĩmutabiles · Ita
enĩ res optime gerunt · i · regunt ſi ſim-
plicitas manens in diuina mente promat
· i · explicet indeclinabilem · i · immutabilẽ
ordinem cauſarum · Hic autẽ ordo diuine
prouidentie coherceat propria incõmuta-
bilitate res mutabiles & alioquin temere
· i · caſualiter fluituras ¶ Notãdũ ꝙ fatũ
conſiderat duplicíter. vno modo vt eſt in
cauſis ſecundis quarum ordo & diſpoſitio
dicit fatum & ſic fatum eſt mobile & res
fato ſubiacentes ſunt mobiles · Alio modo
cõſiderat fatũ ſecundum ꝙ dependet a p-
uidentia diuina que omnino immobilis eſt
& ſic fatũ ſortit immobilitatẽ & ſic etiã res
fatales vt ſic ſecundum ſubſtantiam ſunt
immobiles ¶ Notandũ ꝙ ſi aliquid poſſit
declinare ab ordine diuine prouidentie tũc
prouidentia diuina deficeret a ſuo effectu
& hoc redundaret impotentiam regentis
Et ſi dicis ſi omnia ſubiacent prouidentie
diuine ergo omnia eueniunt ex neceſſitate
Dicendum ꝙ non quia deus preuidet res
ſicut ſunt future quedam preuidet neceſ-
ſario euenire & quedam contingẽter & de
hoc videbit magis in quinto huius :.
Quo fit :. Hic philoſophia oſtendit ꝙ ea
que apparent in rebus confuſa in diuina
gubernatione ſunt ordinata dicens · Quo
fit · i · ex hoc ꝙ diuina prouidentia ineui-
tabilem ordinem rebꝫ conſtituit ſequitur
vt & ſi nobis minime valentibꝫ cõſiderare
hunc ordinem rerum videant nobis om-
nia confuſa & perturbata nihilominus tñ
modus ſuus · i · ordo proprius diuine pro-
uidentie diſponit cuncta dirigens ea ad
bonum · nihil enĩ eſt quod cauſa mali fiat
nec etiã ab ipſis improbis quos bonũ que-
rentes prauus error auertit vt prius de-
monſtratum eſt ne dum · i · multo minus
ordo fatalis proficiſcẽs de cardine ſummi
boni · i · ab ipſo deo deflectit a ſuo exordio
· i · a deo qui eſt finis & principium õniũ
¶ Notandum ꝙ dicit malos nihil facere
cauſa mali cuius oppoſitum patet · multi
enĩ mali ſeipſos interimunt · dicendum ꝙ
nullus operat reſpiciens ad malum quia
omnia bonum appetũt · Si aũt quis ma-
lum operat hoc contingit ſub fantaſia bo-
ni · Nam aliquis in magna anxietate ex-
iſtens eſtimat eſſe bonũ fugere anxietatẽ
& nihil aliud ipſe conſiderans ſequit hãc
eſtimationem ſeipſum interficiens & talis
priuans ſe bono ducit fantaſia boni quia
pro tunc putat bonum eſſe effugere anxi-
etatem priuatione vite :.
Que vero inquies :. Hic philoſophia ſoluit
queſtionem quare bona malis & mala bo-
nis contingant · & primo oſtendit hoc in
generali · ſecundo magis in ſpeciali ibi · ſed
ſit aliquis · Primo aſſignat cauſam p̃dicti
accidentis ex defectuoſo iuditio hominum
ſecundo ex contrario iuditio dei & homi-
num ibi Nam vt pauca · primo facit quod
dictum eſt · ſecundo declarat ſe per ſimile
ibi Non enim diſſimile · Primo dicit O
Boeci tu inquies que poteſt eſſe vlla ini-
quior confuſio q̃ vt bonis aliquando pro-
ſpera aliquãdo aduerſa eueniant cũ ſemp
bonis deberent pſpera euenire · & malis p
contrarium aliquando contingant optata
aliquando odioſa cum ſemper malis debe-
rent odioſa euenire · dicit philoſophia ·
Nunquid homines degunt · i · viuunt ea
integritate · i · integro iuditio mẽtis vt ne-
ceſſe ſit eos eſſe probos vel improbos quos
ipſi cenſuerint · i · iudicant eſſe tales · At-
qui pro certo in hoc depugnant · i · cõtra-
riant iuditia hominum · vt quos alÿ pre-
mio alÿ arbitrẽt dignos ſupplicio · ſed cõ-
cedamus vt aliquis poſſit diſcernere bo-
nos & malos · Nunquid ipſe poterit intu-
eri illam intimam temperiem · i · interiorẽ
conditionem & qualitatem animorꝫ veluti
ſolet dici in corporibus · quaſi dicat · Ego
loquor de animis ſecũdũ ꝙ homines cõſue-

nerunt loqui de corporibꝰ ¶ Notandum ꝙ
propter defectuoſum iuditium hominũ cō-
tingit ꝙ iudicant eos eſſe bonos qui mali
ſunt & econuerſo. Si ergo iudicāt malos
eſſe bonos & ſi illis eueniant mala putant
bonis euenire mala & ſi bonis quos iudicāt
malos eueniant bona putāt malis euenire
bona. Et ideo etiā ſepe putant bonos de-
primi cum mali deprimunt̃ iudicātes ma-
los eſſe bonos & putant malos extolli cũ
boni extolluntur quia iudicant bonos eſſe
malos:.
Non enĩ diſſimile eſt miraculũ:. Hic pħia
declarat ſe per ſimile dicens. Iſtud mira-
culum non eſt diſſimile immo valde ſimile
ad propoſitum neſcienti alicui cur ſanis
corporibꝰ his conueniant dultia his amara
etiā neſcienti alicui cur quidam egri adiu-
uant̃ leuibꝰ quidam acerbis licet hoc vi-
deat̃ mirum neſcienti tamen medicus de
hoc non mirat̃ qui cognoſcit modũ & tēpe-
ramentum ſanitatis & egritudinis. ſicut
ſimiliter licet homo ignoret quid cōueniat
bonis & malis tamen deus qui eſt ſcruta-
tor cordium iſta cognoſcit videns ꝙ bonis
aliquando conueniunt aduerſa malis qñq;
proſpera ideo ſic eis diſtribuit & hoc eſt
quod ſubdit applicādo ſimilitudinē ad ani-
mum dicēs. Quid enĩ aliud iudicatur eſſe
ſalus animoꝝ ꝙ̃ probitas. quid aliud eſt
egritudo animoꝝ ꝙ̃ vitium & quis alius
conſeruator eſt bonoꝝ & depulſor maloꝝ
ꝙ̃ deus rector & medicator mentium. Qui
cum reſpicit ex alta ſpecula prouidentie
ipſe cognoſcit quid vnicuiq; cōueniat &
quod agnouit cōuenire hoc accomodat hic
.i. ex hoc quod dictum eſt fit inſigne mi-
raculum ordinis fatalis. i. fit illud quod
admirant̃ homines in ordine fatali cum a
deo illud gerit̃. i. fit quod ignorātes ſtu-
peant. i. admirant̃ ¶ Notandum ꝙ eſt
bona comparatio ſanitatis & egritudinis
corporalis ad medicũ & probitatis & vitiȷ́
animoꝝ ad deum. ſicut enĩ medicus cog-
noſcēs cauſas ſanitatis & egritudinis ſcit
quid conueniat ſano & egro aliȷ́s ignorā-
tibꝰ & mirantibꝰ. ſic deus cōgnoſcens qua-

litatem animoꝝ ſcit quid bonis conueniat
& quid malis & vnicuiq; ſibi conueniens
tribuit quandoq; malis proſpera bonis ad-
uerſa de quo ſtupent ignorantes ¶ Notā-
dum ꝙ ſpecula dicitur locus altus aptus
ad circumſpiciendum & quia deus per ꝓ-
uidentiam omnia circumſpicit ideo ſimi-
litudinarie ipſa prouidentia dicit̃ ſpecula
¶ Notandum ꝙ quia homines ignorant
qui ſunt boni vel mali ignorant etiā quid
vnicuiq; conueniat ideo aliqua creduntur
conuenire bonis que tamen ſecundum iu-
ditium dei eis non conueniunt & ideo ho-
mines mirantur q̃re deꝰ eis nō attribuat q̃
vident̃ eis attribuenda. Ideo dicit pħia
ex dictis contingit hoc miraculum ꝙ ig-
norantes ſtupent que fiunt a deo ſciente.
Nam vt pauca:. Hic philoſophia oſtēdit
ꝙ bonis mala & bona malis contingunt
ex contrario iuditio dei & hominum dicens
Vt ego pauca perſtringam que humana
ratio valet accipere de diuina profunditate
illud ſupple declarabo. O Bocci de hoc ſup-
ple homine quem tu putas eſſe iuſtiſſimũ
& ſeruatiſſimum equi. i. equitatis diuer-
ſum videt̃. i. aliter videtur prouidentie
ſcienti omnia. i. deo quod confirmat auto-
ritate Lucani qui deſcribens bellum inter
Pompeium & Julium ceſarē cũ quereret̃
ab eo cuius cauſa eſſet iuſtior dixit. vic-
trix cauſa diſplacuit ſed victa Catoni.
vnde dicit victricem cauſam ſcȝ Juliȷ́ ce-
ſaris placuiſſe dȷ́s. victam vero cauſam
ſcȝ pompeȷ́ placuiſſe catoni admonuit lu-
canus noſter familiaris. ex quo cōcludit
ea que contra ſpem hominum veniunt eſſe
confuſionem in opinione hominum non tñ
in re dicens quicquid igit̃ videas geri. i.
fieri vel euenire contra ſpem hominis cau-
ſam ignorantis id in rebꝰ eſt rectus ordo
ſed opinioni tue eſt peruerſa cōfuſio ¶ No-
tandum ꝙ Cato vticenſis propter ſuam
ſapientiam & virtutem maxime autori-
tatis erat in populo. Cũ aũt Julius pug-
naret contra Pompeium Cato iudicauit
Pompeium eſſe iuſtũ attribuit ſibi cauſā
victricem. Aliȷ́ aũt iudicabant Juliũ eſſe

iuſtum attribuẽtes ſibi cauſam victricem ex quo patet ꝙ de eodem contrario modo iudicabant dỹ & homines ſapientes qui Catonem ſequebant᷑ : ·

Sed ſit aliquis : · Hic philoſophia aſſignat cauſas ſpeciales quare bonis & malis indifferenter eueniunt nunc proſpera nũc aduerſa · Secundo excuſat ſe de ampliori pertractatione huiuſmodi cauſarũ · ſcḋa ibi Neq̧ enĩ fas · primo declarat intentum ſuum de bonis · ſecundo de malis ibi Nam id ꝗ̃ · Primo aſſignat cauſam quare aliquib᷒ bonis non eueniunt mala · ſecundo quare aliquando eis contingunt mala ibi Alỹs mixta · primo oſtendit quare bonis non contingant mala · ſecundo quare cõtingant eis quandoq̧ bona ibi Fit autem · Primo aſſignat duas cauſas quare bonis non eueniant mala · ſecunda ibi Eſt alius Prima cauſa eſt infirmitas animi alicuius boni cui ſi adueniret aduerſitas ipſe deterioraret᷑ · vnde dicit in littera Sed ſit · i · ponamus ꝙ aliquis ſit ita bene morigerat᷒ ꝙ diuinũ & humanũ iudicium conſentiãt de eo forſan ipſe eſt ĩfirmus virib᷒ animi non potens reſiſtere aduerſitatib᷒ · Cui ſi adueniat quid · i · aliquid aduerſi forſitan deſineret colere innocentiam · i · exercere virtutẽ per quam nõ potuit retinere fortunã quia imputabit ſue innocentie ꝙ ꝓſperitas ſua receſſit · quemadmodũ legit᷑ de Job cui vxor ſua improperabat dicẽs · Adhuc permanens in ſimplicitate tua benedic deo & morere · parcit itaq̧ illi ſapiens diſpenſatio · i · prouidentia dei quem aduerſitas poſſit facere deteriorem ne patiat᷑ eum laborare aduerſitate cui non cõueniat ¶ Notandum ꝙ quidam boni ſunt ita imbecilles animi ꝙ ex modica temptatione aduerſitatis mutarent᷑ quod videns deus parcit ipſis ne eos aduerſitate deiciat · vnde apoſtolus · Fidelis deus qui non patit᷑ vos temptari vltra id quod poteſtis : ·

Eſt alius : · Hic aſſignat aliam cauſã ꝗ̃re quibuſdam bonis non adueniant mala dicens · Eſt alius homo abſolutus · i · pfect᷒ cunctis virtutib᷒ & ſanctus & proximus deo hunc hominem contingi · i · tangi aliquib᷒ aduerſis prouidentia diuina iudicat nefas adeo · i · intantum vt nec ſinat ipſum agitari morbis corporeis quod confirmat autoritate cuiuſdam philoſophi dicens · Nam vt ait quidam philoſophus excellẽtior me cuius autoritatem ponit in greco que tantum ſonat in latino · Corpus viri ſacri edificauerunt virtutes ſupple preſeruando ipſum ab aduerſis ¶ Nota ꝙ ſecũda cauſa quare aliquib᷒ non adueniunt aduerſa eſt excellens ſanctitas ipſorum ſicut enim deus excellẽter malos non tãtũ punit in futuro ſed etiam in preſenti ſic aliquos excellenter bonos non tantum p̃mat in futuro ſed in preſenti ab aduerſitate cuſtodit ¶ Notandum quare phia dicat quidam excellentior me dixit cum nullus ſit excellentior philoſophia · dicẽdum ꝙ littera ſic debet exponi · Nam quidam philoſophus excellentior alỹs phis me · i · per me hhiloſophiam dixit : ·

Fit aũt ſepe : · Hic oſtendit quare bonis ſepe contingunt bona dicens · Fit autẽ · i · contingit ſepe vt ſumma rerum regenda · i · principatus regendi res deferat᷑ · i · cõcedatur probis non tantum propter vtilitatem bonoꝝ hominum ſed vt improbitas exuberans · i · habundans maloꝝ retundat᷑ · i · compeſcat᷑ vel reprimat᷑ · Tunc aſſignat cauſam quare bonis quandoq̧ contingant mala dicens · Alỹs · i · bonis deus diſtribuit quedam mixta · i · nunc bona nunc mala pro qualitate animorum quoſdam enĩ bonos deus remordet aduerſitatib᷒ ne luxurient · i · ſuperbiant longa felicitate · i · proſperitate · Alios bonos patit᷑ agitari · i · vexari duris · i · aduerſitatib᷒ vt virtutes animi ipſorum confirmet vſu & exercitatione patientie vt patet in Job Alỹ plus equo metuunt quod bene ferre poſſunt · ſicut Thomas formidauit ingreſſum indie dicens · domine mitte me quo vis preterꝙ̃ ad indos · Alỹ plus equo deſpitiũt quod ferre non poſſunt quia quaſi preſumendo deſpiciũt temptationes quas tamen

ferre non poſſunt vt ſanctus Petrus qui
dixit. Et ſi oportuerit me mori tecum non
te negabo qui ad temptationē & accuſati-
onem ancille chriſtū negauit. hos vtroſq̧
deus ducit. i. temptat triſtibꝫ. i. aduerſi-
tatibꝫ in experimentum ſui. i. in recogni-
tionē ſui vt ſciant quid poſſint & quid nō
poſſint & non nulli. i. aliqui emerūt pretio
mortis venerandū nomen ſeculi ſicut mar-
tires. Quidam inexpugnabiles ſupplitijs
pretulerunt ceteris exemplum virtutem
eſſe inuictam a malis que omnia q̃ recte
& diſpoſite fiant ex eorꝫ bono quibꝫ acce-
dere videntᷣ nulla eſt dubitatio ¶ Notan-
dum ꝙ quidam plus timent q̃ timere de-
berent aliquam aduerſitatem de quibus
diciṫ in pſalmo. Trepidauerunt timore
vbi non erat timor. Talibꝫ deus immittit
aduerſitates quibꝫ reſiſtunt vt cognoſcāt
ſe gratia dei poſſe reſiſtere ei quod timebāt
Alij autem preſummentes de proprijs vi-
ribꝫ deſpiciunt temptationes quaſi poten-
tes reſiſtere eis illis deus temptationes
immittit & permittit eos ſuccūbere vt cog-
noſcant quam fragilis ſit humana natura
ſine diuina gratia :.
Nam illud q̃ꝫ :. Hic aſſignat cauſas quare
malis quandoq̧ bona quandoq̧ mala con-
tingant. & primo oſtendit quare malis
contingunt mala. ſecundo quare bona ibi
Leta vero. primo dicit Ex eiſdem cauſis
duciṫ. i. probaṫ ꝙ improbis nunc pro-
ueniunt triſtia nūc optata. ſed de triſtibꝫ
que malis eueniunt nemo miratur quia ō-
nes exiſtimant eos ſcꝫ malos eſſe meritos
. i. dignos malo. quorꝫ malorꝫ ſupplicia
ceteros deterrēt. i. terrore retrahunt a ſce-
leribꝫ & ipſos malos emendant quibꝫ in-
uehunṫ ſupplitia ¶ Notandum ꝙ philoſo-
phia innuit tres cauſas quare malis eueni-
unt mala. Prima eſt quia omēs homines
eſtimant eos dignos malo. Secūda quia
per ſupplitia malorꝫ alij a malo retrahunṫ
Tertia cauſa quia mali ſupplicijs emen-
dantur :.
Leta vero :. Hic aſſignat cauſas quare ma-
lis bona eueniant. ſecundo ſoluit tacitam
obiectionem ibi Nam vt probis. Primo
dicit. Leta vero. i. proſpera que malis e-
ueniunt loquntᷣ. i. indicant bonis magnū
argumentum quid iudicare debeant de hu-
iuſmodi felicitate quā ſepe cernunt famu-
lari improbis. habent enī probi ex hoc cer-
tiſſimum argumentum ꝙ illa non eſt vera
felicitas que malis aduenit ſed falſa decep-
tio. Tunc aſſignat primam cauſam quare
deus malis concedit bona & proſpera ꝙ
quidem mali per proſpera preſeruantᷣ a
peioribꝫ ſceleribꝫ ne fiant fures vel rapto-
res & dicit. In qua re ꝙ malis eueniant
proſpera illud credo diſpenſari. i. diſpen-
ſatione ordinari ꝙ forſitan natura alicuiꝰ
mali eſt tam preceps ad malum & impor-
tuna vt inopia rei familiaris. i. pauper-
tas poſſit eū exacerbare. i. ꝓuocare ad ſce-
lera ſcꝫ ad furtum vel ad rapinam cuius
morbo diuina prouidentia medeṫ remedio
collate pecunie. Tunc aſſignat ſecundam
cauſam talem. ꝙ ideo malis eueniunt ꝓ-
ſpera vt proſperitate emendent vitam quā
timentes ne propter malitiam amittant
proſperitatem. vnde dicit hic. i. aliquis
malus ſpectans. i. conſiderans conſcien-
tiam ſuam fedatam probris. i. maculatā
vitijs & ipſe comparans ſecum fortunam
. i. proſperitatem ſuam forſitan ꝑtimeſcit
vt cuius rei ſcꝫ proſperitatis iocundus ē
ei vſus illius fiat triſtis amiſſio & dū me-
tuit amittere fortunam derelinquit nequi-
tiā. Tunc ponit tertiam cauſam dicens.
Alijs malis aduenit proſperitas vt incidāt
maiorem miſeriā aduerſitatis quia ſicut
dictum fuit ſecundo libro proſa quarta.
In omni aduerſitate fortune infeliciſſimū
genus infortunij eſt fuiſſe felicem. vnde
dicit in littera ꝙ felicitas indigne aucta
Alia littera habet acta. i. inducta alios
malos precipitat in meritā cladem. i. mi-
ſeriam. Et addit ꝙ quibuſdam malis p̱-
miſſum eſt. i. conceſſum ius puniendi. i.
poteſtas vt ſit bonis cauſa exercitij ī vir-
tutibꝫ & patientia & malis ſit cauſa ſup-
plitij ¶ Nota ꝙ felicitas quoſdā p̄cipitat
in cladē aduerſitatis. vnde paup heinricꝰ

Promouet iniuſtos fortuna volubiles vt quos. Scandere precipites fecit ad ima rotet. Nam grauiore ruit turris tumefacta ruina. Et grauiꝰ pulſat alta cipreſſus humū ¶ Et notādum ꝙ boni per aduerſitates in virtutibꝫ & patientia exercentᷣ. vñ idem pauper heinricus. Aſpera ferre decet maturant aſpera mentem. Et bene matura plenius vua ſapit. Per nimios eſtus gelidas tranſitᷣ ad vndas. Hicq̃ per oppoſitum dultia querit homo :·

Nam vt probis :· Hic ſoluit quandā obiectionem. ſecundo infert quandam concluſionem ibi Ex quo ſepe. Primo dicit. Aliquis diceret dixiſti quod malis eſt cōceſſum ius puniendi vt ſint cauſa ſupplicij alijs malis hoc nō videtᷣ verū quia malus non punit malum cū ſint ſimiles. hoc ſoluit philoſophia dicens. Sicut probis & improbis nullum eſt fedus. i. concordia quia ſemper inuicem contrariantᷣ. Ita ipſi improbi nequeunt inter ſe cōuenire. Quidni. i. quare non eſſet ita cum quiq̃. i. quilibet mali diſſentiant a ſemetipſis vicijs diſcerpentibꝫ. i. diſtrahentibꝫ conſcientiā ipſoꝝ & ſepe mali faciant que cū geſſerint. i. fecerint decernant. i. iudicent non fuiſſe gerenda. i. facienda ¶ Notādum ꝙ intantum aliquis eſt bonus inquantum ſeruat ordinem in vltimum finem qui finis eſt ſummum bonum & quia illum finē & ordinem omnes boni ſeruant ideo ōnes boni in eo ꝙ boni ſunt inuicem cōcordant mali autē quia hunc ordinem non obſeruant & a ſemetipſis diſcordāt mutuo ſibi concordare non poſſunt :·

Ex quo ſepe ſumma illa :· Hic infert quandam concluſionem dicens. Ex quo mali puniunt malos ex hoc diuina prouidentia protulit inſigne miraculum ſcꝫ vt mali facerent malos bonos quod declarat. Nam dum quidam mali videntur perpeti iniqua a peſſimis ipſi flagrantes. i. ardētes odio noxioꝝ. i. dampnoꝝ ſuoꝝ ipſi redire ad frugem virtutis. i. ad vtilitatem dum tales ſtudent ſe eſſe diſſimiles illis malis quos oderant & addit ꝙ ſola diuina vis talis eſt cui mala ſint bona. i. cedunt in bonum ſicut cum malꝰ facit malum bonum. vnde ſubdit. Cum deus vtendo cōpetenter magis elicit effectū alicuius boni Ordo enī fatalis cuncta complectitᷣ vt qđ diſceſſerit ab inſignata ratione ordinis ſcꝫ mali relabatᷣ in alium ordinem ſcꝫ boni ne in regno prouidentie dei liceat quid. i. aliquid temeritati. i. inordinationi & ponit autoritatem in greco que tantum ſonat. Fortiſſimus in mundo deus omnia regit. ¶ Notandum ꝙ bonum prouemens ex malitia improboꝝ non eſt imputandum ipſis improbis ſed tantum diuine virtuti que nouit ex malis efficere bona & licet deus malum dirigat ad bonum ſua intētione & poteſtate non tamen homo ideo ē extra culpam qui illud malum agit mala intentione ¶ Notandum ꝙ alius eſt ordo naturalis. alius ordo a deo prouiſus. Ordo naturalis eſt vt deum & proximum diligamus. Ordo prouiſus eſt temporalis rerum diſpoſitio que fatum vocatᷣ. & licet ordinem naturalē ſepe dimittamus aliquid plus deo diligendo & proximum odiendo tamen ordinem prouiſum adeo nunq̄ effugimus quia nunq̄ aliter prouenit q̄ deꝰ ꝓuidet & ſi aliquid recedit ab ordine naturali relabitᷣ in alium vt ſi aliquid eſt malū quo ad miſericordiam ipſum eſt bonum in comparatione ad iuſtitiam ita ꝙ in regno diuine prouidentie nihil relinquitᷣ temeritati. i. inordinationi :·

Neq̃ enī fas eſt homini :· Hic philoſophia excuſat ſe de ampliori indagatione cauſarum dicens. Neq̃ enī fas eſt homini vel ingenio cōprehendere vel ſermone explicare cunctas machinas. i. cauſas vel diſpoſitiones diuini operis. hoc tātū ſufficiat perſpexiſſe ꝙ deus proditor. i. productor omnium naturarum diſponit cuncta dirigens ad bonum. Et dum ea que predixit feſtinat retinere in ſimilitudinem ſui. i. in bono ipſe eliminat. i. excludit per ſeriem. i. per ordinem fatalis neceſſitatis omne malum de terminis ſue publice rei. i. mūdi quo fit vt mala que creduntᷣ habūdare

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

in terris ſi ſpectes prouidētiam diſponētē nihil perpendas vſq̄ eſſe mali. Tūc inuitat Boetium ad conſolationem metricam dicēs. video te eſſe oneratum pōdere queſtionis que difficilis eſt & fatigatum prolixitate orationis expectare aliquam dulcedinem carminis. Igit̄ accipe hauſtum dulcedinis metrice quo refectus. i. recreatus firmior conſcēdas in vlteriora. ¶ Notandum ꝙ dicit malum nuſq̄ eſſe in comparatione ad diuinam prouidentiam quia malum non eſt aliqua natura nec aliqua res. omnis enim natura & res appetit ſuā perfectionem. cum autem appetibile habeat rationē boni ſi malū eſſet natura & res appetens perfectionem malum eſſet bonum. ¶ Notādū ꝙ nullū eſt malum ſimpliciter & totaliter in mundo quin in cōparatione ad diuinam prouidentiam habeat rationē boni vnde expedit multos defectus cōtingere in vniuerſo ne multa bona tollant̄. Si eñ non corrumperet̄ aer ignis nō conſeruaret̄ nec vita leonis conſeruaret̄ niſi occideret̄ agnus vel aſinus neq̧ laudaret̄ iuſtitia nec patientia ſi non eſſet iniquitas Ex quo patet ꝙ multa ī comparatione ad nos ſunt mala que in comparatione ad diuinam prouidentiam omnia diſponentem ſecundum ꝙ melius competunt vniuerſo bona ſunt:.

¶ Metrum ſextum

Si vis celſi iura tonantis:. Iſtud eſt ſextum metrum huius quarti quod ſecundum quoſdam dicitur adonicum ſecūdum quoſdam archiloycū Ab inuentore tetrametrum. dactilicum a pede predominante. In quo metro philoſophia cōmendat diuinam prouidentiam in diſpoſitione rerum. & primo ex parte rerum que diuina diſpoſitione reguntur. ſecundo ex parte dei regentis ibi Sedet interea. Primo cōmendat diuinam prouidentiam in regimine corporum celeſtiū ſecundo in regimine elementoꝝ. tertio in regimine temporum. quarto in regimine generabilium & corruptibilium. ſecunda ibi Hec cōcordia. tertia ibi His de cauſis. quarta ibi Hec temperies. Primo dicit.

Si tu ſolers. i. ſapiens vis pura mente cernere iura. i. regimina quibꝫ mundus regit̄ celſi tonantis. i. dei aſpice culmina. i. altitudines ſummi celi. Illic ſydera ſeruant veterem pacem. i. antiquam concordiam quam eis diuina prouidentia indidit iuſto federe quia ſol concitus. i. commotus rutilo igne. i. calore non impedit gelidum axem phebes. i. lune nec vrſa que flectit rapidos motus circa polum ſeptentrionalem nunq̄ lota occiduo profundo. i. mari occidentali cupit tingere. i. mergere flammas oceano. i. mari cernens cetera ſydera mergi in mare & loquit̄ more vulgari credit enim vulgus ſtellas quando occidunt deſcendere in mare & veſper. i. venus ſemper equis vicibus temporis nūtiat ſeras vmbras noctis & eadem venus exiſtēs lucifer reuehit diem almū. i. clarū Sic eternus amor prouemiens ex diuina prouidentia reficit alternos curſus ſyderū ſic. i. per talem mutuam concordiam bellū diſcors exulat. i. expellitur ab oris aſtrigeris. i. a regionibus celeſtibꝫ que gerunt aſtra Notandum de hac dictione ſollers que ſecundum yſidoꝝ interpretat̄ quaſi ſollicitus in arte vel vtilis & ſic debet ſcribi per duplex l. ſed ſecundum Huguitionē dicit̄ a ſolon quod eſt totum vel multum & ars. tis. quaſi totus vel multus in arte & ſic debet ſcribi per ſimplex l ¶ Notandū ꝙ deus magis denominat̄ tonans a tempeſtate tonandi q̄ ab alia tēpeſtate quia maior terror per eam incutitur mentibus hominum q̄ per aliam. vnde per tēpeſtatem tonandi homines magis inducuntur ad recogitandam diuinam potentiā ¶ Notandum ꝙ vrſa habens. vii. ſtellas circa polum ſeptentrionalem mota nūq̄ occidit ſed ſemper nobis apparet licet alie ſtelle nobis oriant̄ & occidant. De venere autē que de nocte ſequit̄ ſolem & de mane lucifer dicta precedit ſolem viſum fuit in primo libro metro ſecundo:.

Hec concordia temperat equis:. Hic phīa cōmendat regimen diuine prouidentie in elementis dicens. Hec concordia ꝑuenies

ex diuina prouidentia temperat elementa
equis modis vt humida elementa pugnã=
tia · i · contraria cedant ſiccis vicibꝫ · i · vi=
ceuerſa ita ꝙ quãdoq̨ preualeant humida
quandoq̨ ſicca & ꝙ frigora · i · elementa
frigida iungant fidem · i · concordiã flam=
mis · i · calidis elementis ne vnum totalit̃
aliud corrumpat · Et hec cõcordia facit vt
pendulus ignis ſurgat in altum · i · moue=
at̃ ſurſum & terre graues pondere ſidant
· i · deorſum reſideant · Tunc cõmendat re=
gimen dei circa tempora dicens · Hiſdem
cauſis · i · ſimilibꝫ cauſis per diuinã proui=
dentiam ordinatis annus floriger · i · in quo
habundant flores ſpirat odores ipſo vere
· i · tempore veris tepente · i · incaleſcente
eſtas feruida ſiccat · i · maturat cererem · i ·
fruges · Autumpnus remeat · i · reuertit̃
grauis · i · onerosus pomis ymber defluxus
irrigat hiemem · Tunc cõmendat regimẽ
dei circa generabilia & corruptibilia dicẽs
Hec temperies · i · temperata diſpoſitio p=
uidentie diuine alit & profert quicquid in
orbe ſpirat vitã · i · quicquid viuit & eadẽ
temperies rapiens ea que fecit condit · i ·
abſcõdit & aufert ſcꝫ ab eſſe mergens orta
· i · producta ſupmo obitu · i · vltima mor=
te ¶ Notandum ſecundum cõmentatorem
· viii · phiſicoꝝ · Primum antiquum nihil
facit ſine ſecũdo antiquo · i · celo · ergo pri=
ma cauſa generationem & corruptionem
elementoꝝ & omnium in mundo & tẽpoꝝ
diſtinctionem operat̃ mediãtibꝫ corporibꝫ
celeſtibꝫ · vnde in libro de pomo Areſtoti=
lis ſcribit̃ ꝙ creator omnium ſua ſapiẽtia
preparauit ſperas & in qualibet ſpera ſtel=
las lucidas & dedit ipſis virtutem domi=
nandi in hoc mundo faciẽdi bonũ & malũ
mortem & vitam & incedunt ſtelle ſecũ=
dum virtutem ipſis a creatore datam ſe=
cundum deſiderium & voluntatem eius in
aſcendendo & deſcendendo nunc de oriẽte
ad occidens nunc de occidente ad oriens
ſine contradictione & omnes ſtelle ſunt ſi=
cut ſerui domino obedientes & curſus &
motus earum nõ eſt a ſeipſis nec virtute
earũ · ſed eſt creator qui facit eas moueri ·

Sedet intereã conditor altus : · Hic cõmẽ=
dat prouidentiam diuinam ex parte dei
regentis dicens · Interea dum res ſic ge=
runt̃ altus conditor · i · ſummus creator
rerum deus ſedet · i · in ſe immutabiliter
manet regens õnia flectit · i · moderat̃ ha=
benas rerum · i · frena exiſtens rex per ſa=
pientiam gubernationis · dominus p po=
tentiam creationis fons omnis bonitatis
& origo omnium & ipſe a nullo lex omnia
ligans & ſapiens arbiter · i · iudex equi · i ·
equitatis omnibus retribuens ſecundum
iuſtitiam qui ſcꝫ deus omnia regens cõci=
tat · i · excitat entia ire · i · procedere adeſſe
motu · i · p motum & ſiſtit · i · permanere
facit ad tempus ineſſe retrahẽs õnia ad nõ
eſſe & ipſe firmat per gratiam vaga · i · in=
ſtabilia per naturam nam niſi deus reuo=
cans rationes ictus · i · rectum progreſſum
qui eſt abeſſe ad non eſſe cogat · i · reducat
entia in flexos orbes · i · in quaſdam circu=
lationes ea que ſtabilis ordo diuine pro=
uidentie continet ipſa diſſepta · i · ſeparata
a ſuo fonte · i · a ſuo principio quod eſt deus
fatiſcant · i · deficiant & ad nihilum deue=
nient · hic fons eſt cõmunis amor cunctis
entibꝫ & cuncta repetunt · i · appetunt te=
neri · i · conſeruari fine boni · i · per finem
boni quia res aliter non queũt durare · i ·
ineſſe perpetuari niſi conuerſo amore re=
fluant · i · redeant cauſe · i · ad cauſã pri=
mam que dedit eis eſſe p creationẽ ¶ No=
tandum ꝙ entia regunt̃ a deo per quandã
circulationem ſecundum quam quodãmõ
perpetuantur ineſſe · verbi gratia deus ſic
diſpoſuit res vt ex ſemine prouemat her=
ba & econuerſo ex herba producatur ſe=
men · ſic in generatione elementoꝝ fit qui=
dam circulus dum ex aere generat̃ ignis
& iterum ex igne aer · Item in creaturis
rationabilibꝫ que progrediunt̃ a deo pro=
ductione nature fit iterum reflexio ad ip=
ſum deum per reductionem gratie vt ſic
nihil permaneat in rebꝫ ens & perfectum
niſi per quandam circulationem & hoc in=
uit phia i littera ¶ Notãdũ ꝙ finis ad quẽ
omnia naturali appetitu tendunt eſt ipſum

ſummum bonum quod eſt deus hunc finē
conſecunt̃ rationales creature per operati-
onem intellectus & voluntatis · Sed irra-
tionales creature conſecunt̃ ipſum ſolum
per hoc ꝙ ipſum repreſentant per quandā
participationem eſſendi · & ideo eodem ap-
petitu naturali quo aliquid appetit ſuū eſſe
eodem appetitu tendit in ſuum vltimū fi-
nem & hoc innuit ī littera cum dicit hic eſt
cunctis : ·

Proſa ſeptima

IAm ne igit̃ vides : · Iſta eſt ſeptima &
vltima proſa huius quarti in qua philoſo-
phia deducit quandam concluſionem ex p̄-
miſſis · Et primo facit hoc · ſecūdo ſubiūgit
quandam exhortationē · ſecūda ibi Quare
inquit · Primo ponit concluſionem inten-
tam · ſecūdo comparat eam ad opinionem
vulgi · ſecunda ibi · Sed eam · Primo di-
cit · Vides ne iam o Boeci quid cōſequat̃
hec omnia que diximus · dicit Boetius ·
quid inquā · & phia · ōnē fortunā prorſus
eē bonā · dicit Boeti⁹ & quid īquā · i · quo-
mō pōt hoc fieri · Cui phia · Attēde īquit
Cū ōnis fortuna ſiue iocūda ſiue aſpera de-
ferat̃ cauſa remunerandi vel exercendi bo-
nos vel cauſa puniendi & corrigendi im-
probos patet ꝙ omnis fortūa eſt bona quā
vel conſtat eſſe iuſtam ſicut illa que punit
malos & premiat bonos vel conſtat eſſe v-
tilē ſicut q̄ exercet bonos & corrigit malos
dicit Boetius · nimis · i · valde vera eſt ra-
tio · & ſi prouidentiā quā paulo ante docu-
iſti & fatum conſiderem tunc ſententia eſt
nexa · i · firmata firmis viribꝰ · i · rationibꝰ
Notandum ꝙ ex quo ſecundū diuinā
prouidentiā bonis & malis nunc proſpera
nunc aduerſa eueniunt bonis propter re-
muneratione͞m proſpera & propter exerci-
tationem in virtutibꝰ aduerſa patet ꝙ p̄-
ſpera fortuna remunerans & aduerſa exer-
citans eſt bona · Item cum proſpera fortūa
malos emendet vt viſum eſt prius & ad-
uerſa ipſos corrigat & iuſte puniat patet
ipſam etiam eſſe bonam : ·
Sed eam ſi placet : · Hic comparat hanc
concluſionem ad opinionem vulgi oſtēdēs
eā vulgo eē inopinabilem & inquirit quid
vulgus ſentiat de qualibet fortuna · ſecū-
do ex opinione vulgi concludit quoddam
contrarium ipſi vulgo ibi · Vide igit̃ · di-
cit ergo · O philoſophia ſi placet eā opini-
onem ꝙ omnis fortuna ſit bona numere-
mus inter eas opiniones quas paulo ante
poſuiſti inopinabiles · dicit philoſophia ·
quid · i · propter quid · Boetius dicit quia
cōmunis ſermo hominum iſtud vſurpat
· i · in vſum capit quorundam fortunam
eſſe malam quorundam bonam · & dicit
philoſophia · vis ne o Boeci accedamus
pauliſper ſermonibꝰ vulgi ne nimium vi-
deamur receſſiſſe a cōmuni vſu hominum
dicit Boetius · vt placet · & philoſophia ·
nonne cenſes bonum quod prodeſt · dicit
Boetius · Ita eſt · & philoſophia · fortūa
que aut exercet aut corrigit prodeſt · dicit
Boetius · fateor inquam · ideo concludit
philoſophia · omnis fortuna bona eſt que
exercet & corrigit · dicit Boetius · quid ni
· i · quare non · & addit philoſophia · hec
fortuna que exercet eſt eoꝝ hominū qui
poſiti in virtute gerunt bella contra aſpera
ſed fortuna que corrigit eſt eorum homi-
nū qui declinantes a vicijs arripiunt iter
virtutis · dicit Boetius · Negare nequeo ·
querit philoſophia · Quid ē de fortuna io-
cunda que tribuit̃ bonis in premium nun-
quid vulgus decernit · i · iudicat eam eſſe
malam · dicit Boetius · nequaꝗ̄ ſed iudi-
cat eam eſſe optimam ſicut eſt · querit vl-
terius philoſophia · Quid eſt de reliqua
fortuna que punit que cum ſit aſpera &
coherceat malos iuſto ſupplicio nunquid
vulgus putat eam eſſe bonam · dicit Boe-
tius immo iudicat eam eſſe miſerrimam
omnium que excogitari poſſunt Nota ꝙ
omnis fortuna vel eſt ad exercendum bo-
nos & corrigēdum malos vel eſt ad remu-
nerandum bonos & puniendum malos ·
fortuna que eſt ad exercendum bonos &
ad corrigendum malos vtraqꝫ eſt bona ·
etiam ſecundum opinionem vulgi quod
probat philoſophia · Illud quod prodeſt
eſt bonum · ſed fortuna que exercet bonos

prodeſt bonis & que corrigit malos ꝓdeſt
malis ·ergo vtraq; eſt bona·ſFortuna aũt
que exercet eſt bonoꝝ qui gerunt bellum
contra vitia·ſFortuna que corrigit ẽ maloꝝ
qui declinant ad virtutes·ſFortuna autem
que remunerat bonos bona ẽ etiam ſecũdũ
vulgares·ſed que punit malos omnium
peſſima eſt ſecundum vulgares & hanc o-
pinionẽ vulgi de vtraq; fortũa phia tãgit
in littera:·
Vide igitꝰ:·Hic philoſophia ex conceſſis
a vulgo concludit quoddam inopinabile
& contrarium vulgo ſcz malam eſſe fortu-
nam tantum maloꝝ cum tamen opinetur
vulgus vt plurimũ malã fortunã euenire
bonis & dicit·Vide ne nos ſequẽtes opi-
nionem vulgi confecerimus·i·concluſeri-
mus quoddã valde inopinabile apud vul-
gum·Quid inquam dicit Boetius·& phia
Ex his enim que conceſſa ſunt ſecundum
opinionem vulgarem euenit ꝙ eorum qui
ſunt in perfecta poſſeſſione virtutis vel in
profectu vel in adeptione virtutis omnem
fortunam eẽ bonam ſiue ſit ꝓſpera ſiue ad-
uerſa·manentibꝫ aũt in improbitate om-
nem fortunam eſſe peſſimam·& dicit Bo-
etius·hoc verum eſt ſecundum vulgares
quãuis nemo audeat confiteri ſecundum
veritatem quia ĩ rei veritate omnis fortũa
bona eſt tam bonoꝝ ꝙ̃ maloꝝ vt probaſti
¶Notandum ꝙ omnis fortuna bona vel
eſt remunerans vel exercens vel corrigens
ſFortuna remunerans eſt eoꝝ qui ſunt in
poſſeſſione virtutis·ſFortuna exercens eſt
eoꝝ qui ſunt in profectu virtutis·ſFortũa
corrigens eſt eoꝝ qui incipiunt eſſe virtu-
oſi·Ex quo relinquitꝰ ꝙ eorum qui ꝑma-
nent in malitia ſit fortuna peſſima & hoc
verum eſt ſecundum opiniones vulgares·
¶Nota ꝙ quelibet fortuna poteſt dupli-
citer conſiderari vno modo in comparatio-
ne ad cauſam vniuerſalem que omnia re-
git & diſponit ordinando ſingula in finẽ
eis conuenientem ſic omnis fortuna bona
eſt vt probatum eſt·vel poteſt comparari
fortuna ad iſtum cui euenit & ſic ſolum il-
la dicitꝰ bona que aliquod bonum confert
illi cui aduenit & illa mala que nihil boni
confert:·
Quare inquit ita:·Hic philoſophia facit
quãdam exhortationem dicens·Ex quo
omnis fortuna eſt bona ſapiens vir nõ de-
bet moleſte ferre quotiens ducitꝰ in certa-
men fortune·i·cum fortuna & non decet
fortem virum indignari·i·turbari quoti-
ens increpuit·i·inſonuit bellicus tumul-
tus·i·ſtrepitus·Nam ipſa difficultas
bellandi & reſiſtendi fortune eſt vnicuiq;
viro forti & virtuoſo materia·i·cauſa
glorie propagande·exercitiũ enim bellicũ
eſt cauſa glorie viro forti·Illi vero ſcz vi-
ro virtuoſo reſiſtentia fortune eſt materia
·i·cauſa confirmande ſapiẽtie·i·virtutis
Ex quo·i·ex qua victoria talis difficul-
tas virtus vocatꝰ·dicitꝰ enim virtus eo ꝙ
ſuis viribꝫ nitens non ſuperetꝰ aduerſis &
ſubdit·Neq; enim vos poſiti ĩ profectu·i·
in via virtutis veniſtis ĩ mũdũ diffluere
delitijs & emarceſcere voluptate preliũ ni-
mis acre conſeritis·i·iudicabitis fieri cũ
omni fortuna ne triſtis fortuna vos oppri-
mat eiciendo in deſperationem aut iocunda
corrumpat alliciendo ad voluptatem oc-
cupate·i·tenete ergo medium virtutis
firmis viribꝫ quia quicquid infra ſubſiſtit
a medio virtutis deficiendo aut vltra pro-
greditꝰ medium virtutis excedendo illud
habet contemptum felicitatis·i·virtutis
& non habet premium laboris & in veſtra
manu·i·poteſtate ſitũ eſt qualẽ fortunam
vobis velitis formare ſcz bonam vel malam
Omnis enim fortuna que videtꝰ aſpera aut
exercet bonos aut punit malos & ſic bona
eſt ¶Notandum ꝙ philoſophia hortatꝰ
ſapientem ad magnanimitatem cũ dicit·
Sapiens non debet moleſte ferre fortunã
Nam ſecundum Areſtotilem in ethicis·
Sapiens bene ſcit ferre fortunas quia ha-
bet ſe ſine vituperio ſicut tetragonũ·Cor-
pus enim tetragonum quocunq; proicitur
firmiter ſtat & magnanimus eſt qui cõtra
difformes inſultus fortũe vnanimi mẽtis
conſtantia militat ¶Notandum ꝙ virtꝰ
conſiſtit in medio inter duo vitia extrema

ad quoꝝ vnum impellit proſpera fortuna
ad aliud aduerſa · verbi gratia · Aduerſi=
tas impellit ad deſperationē & timiditatē
proſperitas aūt ad preſumptionem & au=
datiam inter que conſiſtit medium virtu=
tis cuius exceſſus vel defectus eſt vicioſus
& hoc innuit philoſophia in littera ¶Nota
ꝙ in poteſtate hominis eſt facere fortunā
ſibi qualem vult ſcꝫ bonam vel malam qđ
declarat philoſophia in aduerſa fortuna
quia ſi eam accipimus bono animo ꝑ ex=
ercicio & correctione ipſa eſt bona · Si aūt
eam tolleramus malo animo & ꝑ pena ipſa
mala eſt : ·

¶Metrum ſeptimum

Bella bis quinis operatus annis : ·
Hic incipit ſeptimum & vltimū
metrum huius quarti quod dicitᷣ
ſaphicum ab inuentore · trochaicum a pede
predominante · in quo philoſophia confir=
mat ſuam exhortationem exemplo viroꝝ
forcium qui ſpretis voluptatibꝫ magnos
ſubierunt labores ſpe laudis & glorie · Et
primo ponit plura exempla · ſecundo hor=
tatᷣ nos ad imitationem eoꝝ ibi · Ite nūc
fortes · prima pars poſſet diuidi ī tot ptes
quot exempla ponit que patebunt · Primū
exemplum eſt tale · Paris filius priami
regis troianoꝝ in gretiā ꝓfectus rapuit
Helenam vxorem Menelay & duxit eam
in frigiam regionem · Menelaus aūt con=
queſtus fratri ſuo agamenoni hoc factum
Menelaon conuocatis principibꝫ grecoꝝ
tranſfretauit in frigiam & obſedit troyā
decem annis quam tandem deſtruxit &
maioribꝫ interfectis populum captiuauit ·
Cum aūt Agamenon proficiſceretᷣ verſus
troyam deuenit in quandam inſulam vbi
factus eſt ei ventus contrarius · & requiſi=
uit vates quid eſſet faciendum qui dixerūt
ꝙ non haberet ventum proſperū niſi pla=
caret dyanam ſacrificando ei ſuam filiam
Cui licet hoc videretᷣ durum propter pi=
etatem paternam · tamen ſuadente Vlixe
ſpe laudis & glorie ſuꝑ victoria obtinēda
conſenſit vt eam īmolaret quo facto obti=
nuit ventum proſperum ad voluntatem ·

dicit ergo in littera · Atrides · i · agamen=
non atride filius exiſtens vltor operatus
bella bis quinis · i · decem annis piauit · i ·
purgauit vlciſcendo amiſſos thalamos · i ·
vxorem contentā in thalamo fratris Me=
nelay ruinis · i · deſtructionibꝫ frigie · i · tro
ye que ſita fuit in frigida dum ille Aga=
menon optat dare · i · exponere vela graye
claſſi · i · naui grecali & dū redimit vētos
cruore filie ſue ipſe exuit · i · depoſuit patrē
· i · pietatem paternam & ſacerdos triſtis
exiſtens federa · i · in federe ſacrificat mi=
ſerum iugulum · i · collum vel guttur nate
· i · filie Agamenonis · Secundum Hug=
uitionem enī iugulum eſt idem ꝙ guttur
vel gutturis inciſio : ·
Fleuit amiſſos itacus ſodales : · Hic phia
ponit ſecundum exemplum in quo decla=
rat fortia acta ipſius vlixis intendens ta=
lem fabulam · Vlixes rediens de bello tro=
yano decem āńis errauit in mari ſuſtinēs
multa aduerſa tandem caſualiter venit ad
antrum poliphemi qui erat maximꝰ gigas
habens vnicum oculū in fronte qui ſocios
vlixis occidit & vorauit · ſuper quo vlixes
cōtriſtatus ſuſtinuit vſqꝫ predictus gigas
cibo repletus obdormiret quo dormiēte o=
culum quem in fronte habuit eruit · Qui
euigilans furibundus queſiuit vlixem ſed
excecatus eum inuenire non potuit · dicit
ergo in littera · ytacus · i · vlixes ab itala
regione vel ab auo ſuo ytaco ſic dictus ille
fleuit · i · defleuit amiſſos ſodales quos
ferus poliphemus recubans · i · morans in
vaſto antro · i · magno merſit immani al=
uo · i · magno ventre · ſed tamen Vlixes
furibundus rependit · i · reſtituit gaudiū
meſtis lacrimis · i · ſuis triſticijs ore · i · fa=
cie poliphemi ceco · i · excecato : ·
Herculem duri celebrant labores : · Hic
ponit aliud exemplum in quo deſcribit ac=
ta Herculis & labores eius quibꝫ fingitur
meruiſſe celū dicēs · duri labores aſſumpti
celebrant · i · celebrem reddunt herculem ·
Cuius ponit primum laborem ſcꝫ domati=
onem centhauroꝝ dicens · Iſte Hercules
domuit ſuperbos centhauros qui eum con=

tempſerunt ¶ Vbi notãdum ꝙ centhauri monſtra quedam dicta ſunt ex medietate hominis & ex medietate thauri quos poete fingunt genitos ex ſemine Ixionis qđ proiecit in nubem qua iuno circumdederat ſe fugiens a facie eius volẽtis cum ea concubere hos centhauros Hercules domuit. Cum enĩ conuenissent ad ludum paleſtine in monte foloꝛ Hercules congreſſus cũ eis ipſos vſq ad effuſionem ſanguinis proſtrauit :·

Abſtulit ſeuo ſpoliũ leoni :· Hic ponit ſecundum laborẽ Herculis dicens. Hercules abſtulit ſpolium · i · pellẽ ſeuo leoni ¶ Vbi notandũ ꝙ in ſilua nemica fuit quidam leo crudeliſſimus qui homines toti⁹ regionis inuaſit quem aggreſſus Hercules pro liberatione patrie ipſum interemit & excorians ipſum pellem pro ſpolio abſtulit :·

Fixit & certis volucres ſagittis :· Hic ponit tertiũ laborẽ dicẽs · Hercules fixit volucres · i · arpias certis ſagittis ¶ Vbi notandum ꝙ rex Finnus ſuos filios excecauit qui nouercam ſuam de ſtupro accuſauerant propter quod inuidia deoꝝ ipſe eſt excecatus & appoſite ſunt ei arpie · i · volucres virginei vultus rapientes cibum de mẽſa ei⁹ quas Hercules ſagittis ſuis fixit & fugauit :·

Poma cernenti rapuit draconi :· Hic tangit quartum laborem · d · Hercules rapuit poma draconi cernenti · i · cuſtodienti illa rapuit aureo metallo · i · cum claua aurea Hercules inquã factus grauior · i · fortior leua · i · manu ¶ Vbi notandum ꝙ ſeptẽ fuerunt filie Athlantis habentes ortũ aureum cum pomis aureis que draco cuſtodiebat · Hercules aũt ſupueniens draconi poma aurea abſtulit :·

Cerberum traxit triplici cathena :· Hic ponit quintum laborem · d · Hercules cerberum · i · canem infernalem traxit ab inferis triplici cathena ¶ Vbi notandum ꝙ Piritonius volens ſibi deſponſare reginã inferni Herculem & Theſeum & alios viros fortes aſſumpſit quib⁹ venientib⁹ ad infernum Cerberus ianitor inferni ipſos latratu ſuo impediuit · Hercules aũt ipm trib⁹ cathenis vinxit · vel ſecundum alios ipm traxit de inferno triplici cathena quia dicit̃ habere tria capita canina triplici cathena vincta :·

Victor immitem poſuiſſe fert̃ :· Hic ponit ſextum laborem · d · Victor ſcȝ hercules fert̃ poſuiſſe immitem dominum ſcȝ dyomedem in pabulum ſeuis quadrigis · i · equis quadrigam trahentib⁹ ¶ Vbi notãdũ ꝙ dyomedes fuit rex tracie qui equos ſuos pauit humana carne quem Hercules interfectum dedit ſuis propriis equis deuorandum :·

Idra combuſto peryt veneno :· Hic ponit ſeptimum laborẽ dicens · Idra · i · ſerpens peryt combuſto veneno ſuo ¶ Vbi notãdũ ꝙ in lerna palude fuit quidam ſerpẽs habens plura capita quoꝝ vnũ preciſo ſuccreſcebant tria quem Hercules aggreſſus ſagittãdo cũ nõ videret ſe pficere collecta cõgerie lignoꝝ ipm combuſſit :·

Fronte turbatus achelons ampnis :· Hic ponit octauũ laborem Herculis ¶ Vbi ſciendum ꝙ cum Hercules vellet deducere filiam cuiuſdam regis que dicebat̃ deianira fluuius achelons quem debebat tranſire mutauit ſe in diuerſas formas pugnando contra Herculem. Cũ aũt vltimo mutaſſet ſe in ſpeciem thauri Hercules ipſo deiecto abſtulit ſibi vnum cornu quod ſacrificauit copie · i · dee fortune propter quod achelõs verecundia confuſus fugit & i aquis latuit vnde dicit in littera. Achelons ampnis · i · ille fluuius fronte turbatus propter ablationem cornu ipſe merſit in ripis ora pudibunda quia latuit pre pudore in ripis :·

Strauit antheum libicis arenis :· Hic ponit nonum laborẽ dicens · hercules ſtrauit · i · occidit Antheũ illũ gigantem arenis libicis · i · in arenis libie regionis ¶ Vbi notandũ ꝙ Antheus erat gigas de terra progenitus cuius erat talis virtus ꝙ ſi aliquando ex fatigatione debilitaret̃ tactu terre ſtatim recuperabat vires. Qui cũ exerceret magnam tirannidẽ in libia aduenit hercules · & congreſſus cum eo diu ſimul

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

luctabant̃ · Cum aũt Antheus ſentiret ſe
debilitari ſponte cecidit in terram & ſic re-
ſumpſit vires qđ hercules cognoſcẽs ipſum
a terra eleuauit & ſupra pectus ſuũ ipſum
tenẽdo oppreſſit quouſqȝ ſpiritũ exalaret :·
Cacus euandri ſaciauit iras :· Hic ponit
decimum laborem ¶ Vbi notandũ ꝙ cac⁹
fuit monſtrum euomens ignem ꝑ os cui⁹
pater fuit vulcanus · manebat aũt cacus in
monte auentino ſpolians & occidens ho-
mines & furto plurimum inſiſtens · Cum
aũt hercules veniret de hiſpania ducẽs ſecũ
multos boues · cacus quoſdã boues hercu-
lis furabat̃ & traxit eos ĩ antꝝ ſuũ retror-
ſum per caudas ne furtum pateret · cũ aũt
hercules quereret boues ꝑ mugitũ vnius
bouis puenit ad antrũ caci · quo extracto
ipm̃ interfecit cuius morte placata eſt ira
euandri quẽ idem cacus multũ offenderat
vnde dicit · Cacus ſupple morte ſua quam
paſſus eſt ab hercule ſaciauit · i · cõpeſcuit
iras euãdri quẽ cacus multũ offenderat :·
Quoſqȝ cõpreſſus foret altus orbis :· Hic poĩt
vndecimum laborem herculis ¶ Vbi no-
tandũ ꝙ in archadia erat quidam aper de-
uaſtans totam regionem quẽ cũ hercules
agitaret aper ſibi inſultans humeros her-
culis ſpuma maculauit quẽ aprũ tandem
interfecit · vnde dicit · Setiger · i · aper ge-
rens ſetas notauit · i · maculauit humeros
herculis ſupple ſpuma vel ſaliua quos hu-
meros altus orbis foret · i · erat compreſſus
quia vt ſtatim patebit Hercules humeris
ſuis celum ſuſtulit :·

Vltimus celum labor irreflexo :· Hic po-
nit duodecimũ & vltimum laborem eius ·
¶ Vbi notandum ꝙ Athlas fingit̃ fuiſſe
quidam gigas ſupportans celum humeris
ſuis hic fatigatus rogauit Herculẽ vt celũ
ſupportaret quouſqȝ ipſe reſpiraret quod &
Hercules fecit & ꝑ hoc celũ meruit · vnde
dicit · Vltim⁹ labor herculis fuit ꝙ ſuſtulit
· i · ſupportauit celum collo irreflexo · i · in-
clinato & rurſus meruit celum tanqȝ p̃tiũ
vltimi ſui laboris :·

Ite nũc fortes vbi celſa magni :· Hic hor-
tat̃ phia ad imitationem predictoꝝ fortiũ
viroꝝ · d · Ite nunc fortes reſiſtentes ad-
uerſitatibꝫ · ite illic vbi ducit via celſa · i ·
ardua magni herculis que eſt via virtutũ
& via magni exempli ad aggrediẽdũ for-
tia · & tunc inuehit̃ cõtra tardos & vicio-
ſos · d · Cur vos inertes · i · homines ſinẽ
arte ſicut homines deſidioſi cur nudatis
terga · i · dorſa veſtra fugiendo labores &
aduerſa · nam tellus · i · terrena cõcupiſcẽ-
tia ſupata donat homini ſydera · i · celum
quia ſupata terrena concupiſcentia efficit̃
homo dignus celo quod eſt locus deoꝝ &
ſpirituũ · Nam ſecundum Areſtotilẽ p̃mo
celi & mundi · Omnes eum locum qui ſur-
ſum eſt deo attribuũt & barbari & greci
quicunqȝ putãt deos eſſe de quo loco dicit
Plato in fedrone · viri ſpeculatiui viuẽtes
ſecundum vitam contemplatiuã celeſtes
ſedes recipiunt in quibꝫ felicitate deoꝝ po-
tiunt̃ · qua felicitate nos faciat particeps
ieſus chriſtus qui eſt deus ſuper omnia be-
nedictus in ſecula ſeculoꝝ Amen :·

¶ Explicit liber quartus ·

¶ Incipit quintus :·

¶ Proſa prima

Dixerat oracõniſqȝ curſum :· Hic
incipit quintus liber Boecij de
conſolatione phie · cuius hec ẽ
prima proſa · in qua philoſo-
phia vult ſoluere quedam dubia ſuam de-
terminationem conſequentia de fato & ꝓ-
uidentia · videt̃ enĩ ex dictis ꝙ caſus non
ſit quia ſi omnia ſunt prouiſa ita ꝙ nihil
eueniat preter ordinem prouidentie diuine
videt̃ ꝙ nihil caſualit̃ eueniat quia caſus
importat euentum inopinatũ · Itẽ videt̃
ex dictis ꝙ liberum arbitrium nõ ſit quia
omnia diſponunt̃ ſecũdum ordinẽ fatalis
neceſſitatis · liberũ aũt arbitriũ neceſſitatẽ
excludit · videt̃ ergo ſi ponit̃ prouidentia
& fatum ꝙ omnino excludat̃ liberũ arbi-
trium · phia ergo in p̃ſenti libro inquirit
vtrum caſus ſit & quid ſit · & ĩquirit vtꝝ
liberum arbitrium ſit ponẽdo argumenta
quibꝫ liberum arbitrium cũ puidẽtia diui-
na non videt̃ poſſe ſtare · poſt hoc ponit
falſam ſolutionem quorũdã quã improbat

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

& ponit ꝓpriam quā rationib9 confirmat &
de eternitate determinat & alia plura ſicut
patebit. Et diuidit᷑ iſte liber in vndecim
partes quia ſex ſunt proſe & quinqꝫ metra
eius. que ptes & que in ipſis determinant᷑
patebūt in proceſſu libri. In prima proſa
determinat de caſu & primo Boetius tā-
git acta phie cōmendans eius exhortatio-
onem factam & mouet queſtionem de caſu
Secūdo phia excuſat ſe ab eius determi-
natione & Boetius illam excuſationē re-
mouet. Tertio phia determinat de caſu.
ſecunda ibi. Tum illa feſtino. Tertia ibi
Tū illa morē. Primo dicit. Philoſophia
dixerat hec ṗdicta & vertebat curſum o-
rationis. i. ſermonis ad tractanda que-
dā alia atqꝫ expedienda. Tunc ego Boe-
tius inquā. O phia recta eſt tua exhorta-
tio facta & prorſus eſt digniſſima autori-
tate. ſed ꝙ tu dudum dixiſti ſexta pſā
quarti libri queſtionem de ꝓuidentia im-
plicatam eſſe pluribꝰ alijs ſcꝫ queſtionibꝰ
ego experior re. i. realit᷑. quero enī an ar-
bitreris caſum omnino aliquid eſſe ſupple
in rerum natura & quid nam arbitraris eē
caſum ſupple ſi eſt in rerum natura ¶ No-
tandum per hoc ꝙ dicit Boetius dixerat
innuit phiam iā expediuiſſe que ad ſui ſpe-
culationem ſpectabant & ita terminaſſe
principalem huius libri intentionē & phia
vertebat curſum orationis. i. orationē cur-
rentem quia oratio philoſophie nō impe-
diebat᷑ ignorantia docentis nec tarditate
dicentis hanc orationē vertebat ad quedā
alia tractanda que aūt fuerunt illa Boeti9
non exprimit quia forſitan ſua opinione
minus erant deſideranda vel forſan quātū
ad propoſitū extranea ¶ Notandū ꝙ dicit
exhortationem phie fuiſſe rectā quia phia
hortabat᷑ ad virtutes & ad contemptum
fortuitoꝝ talis aūt exhortatio que fit ad
bonum pſequendū & malū fugiendū recta
eſt. & dicit exhortationem phie eſſe dig-
niſſimam autoritate quia quod a ſapiētibꝰ
dicit᷑ autoritate ſapiētis dignū reputat᷑ :·
Tum illa feſtino inquit :· Hic phia excu-
ſat ſe de huius opinionis vl᷑ queſtionis de-
terminatione & Boetius illam excuſatio-
nem remouet. d. Phia inquit ego feſtino
abſoluere. i. perficere debitum ꝓmiſſionis
& aperire tibi viam qua reueharis ad pa-
triam. Hec aūt que tu queris de caſu & ſi
pro quāuis ſunt perutilia cognitu. i. cog-
nitione tū pauliſper auerſa ſunt a tramite
. i. via noſtri propoſiti. & dicit pauliſper
quia non ſunt totaliter auerſa ſed aliquā-
tulū elucidāt premiſſa. & eſt verendū. i.
timendū ne tu fatigatus deuijs. i. queſtio-
nibꝰ extraneis non poſſis ſufficere ad me-
tiendū. i. tranſeundum rectū iter. dicit
Boetius. O phia ne illud vereare. i. nō ti-
meas quia hoc fuerit mihi loco quietis ag-
noſcere ea quibꝰ maxime delector & cum
omne latus. i. omnis circumſtantia tue
diſputationis mihi conſtiterit fide indubi-
tata nihil eſt quod ambigat᷑ de ſequentibꝰ
¶ Notandum ꝙ dicit qua via reueharis
patriam. hic patriam vocat beatitudinem
quā prius inuenire docuit illa aūt ꝑ que hō
peruenit ad ipſam ſunt virtutes de quibꝰ
Boetius intendebat agere non in hoc li-
bro ſed in vltimis libris muſice ſue agēdo
de muſica humana. intentionē aūt ſuā nō
compleuit quia a rege Theodorico morte
preuentus fuit :·
Tum illa morē inquit :· Hic phia deter-
minat de caſu ſoluendo ꝑmiſſas cauſas &
queſtiones. primo ſoluit primā an caſus
ſit. ſecundo ſecūdā quid ſit caſus ibi Licꝫ
igit᷑. Primo oſtendit quid ſignificet᷑ per
nomen caſus ponendo opinionē quorūdā.
Secundo improbat illā opinionē ibi Quis
enī. Primo dicit. O Boeci ego geram tibi
morem. i. confirmabo me voluntati tue &
ſimul ſic eſt exorſa. i. ſic incepit ſi aliquis
diffiniat quo ad nomē dicēs caſum eē euē-
tū ꝓductum motu temerario. i. improuiſo
& nulla cōnexione cauſarū. Ego phia af-
firmo caſum ſic omnino nihil eſſe & decerno
. i. iudico vocem caſus prorſus eſſe inanem
preter ſignificationem rei ſubiecte. ſicut
hec vox chimera inanis eſt ¶ Notandum
ꝙ ꝙuis queſtio ſi eſt precedat queſtionem
quid eſt ſecundū ꝙ queſtio quid eſt querit

de quidditate rei quia · quid eſt rei nulli
debet̃ niſi enti tamen queſtio quid eſt que-
rens de quo quid ē nominis eſt prima cog-
nitio & ideo ex quo quid eſt nominis opꝫ
ſcire de aliquo ſi eſt ꝓpter hoc philoſophia
ad querendũ de caſu vtꝝ ſit vel non acci-
pit ꝙ quid eſt quod ſignificat̃ per nomen
& dicit · Si aliqui dicunt caſum eſſe euẽtũ
temerarium ſine omni cauſa productũ ego
video vocẽ caſus eſſe inanem tãꝙ ſibi nihil
correſpondeat in re : ·

Quis enĩ coercente : · Hic phia improbat
opinionem iſtã oſtendens caſum nihil eſſe
ſecũdum eam · ſecundo ſoluit queſtionem
ſecũdum rei veritatẽ ibi · Areſtotiles me⁹
Primo ponit vnã rationẽ · ſecundo aliam
ibi Nam nihil · Antiqui dicebãt ꝙ caſus ē
euentus temerarius · i · improuiſus · Cõtra
hoc arguit phia ſic · vbicũqꝫ omnia ſunt ꝓ-
uiſa ibi nihil ē temerarium · ſed omnia que
ſunt prouiſa ſunt a deo · ergo inter ea que
ſunt nihil eſt temerariũ · Hac rationẽ bre-
uiter innuit in littera dicens · Quis enĩ loc⁹
vllus poteſt eſſe reliquus · i · relictus teme-
ritati · i · improuiſioni deo coercente cũcta
in ordinem ſcꝫ prouiſum quaſi dicat null⁹

Notandum ꝙ omnia a deo ſunt ꝓuiſa
cuius ratio eſt · Quorũcunqꝫ deus eſt cauſa
omnia talia prouiſa ſunt a deo · ſed deus ē
cauſa omnis entis · ergo omnia entia a deo
ſunt prouiſa · Qꝫ autem deus ſit cauſa om-
nis entis patet quia ab ipſo dependet celũ
& tota natura vt patet ex · xii · methaphi-
ſice : ·

Nam nihil ex nihilo exiſtere : · Hic ponit
aliam rationẽ probantẽ ꝙ caſus nõ poteſt
eſſe ſine omni cauſa productus ſicut dice-
bant antiqui · & arguit ſic · Quod eſt ex
nihilo nihil eſt · ſed quod ex nulla cauſa ē
ex nihilo eſt · ergo quod ex nulla cauſa eſt
nihil ē · ſed ſecundũ antiquos caſus eſt ex
nulla cauſa quia eſt productus ſine omni
connexione cauſarũ · ergo caſus nihil eſt ·
vnde dicit in littera · Vera ſententia eſt
cui nemo vnꝙ veterũ refragatus ē · i · cõ-
tradixit ſcꝫ ex nihilo nihil exiſtere · quãꝙ
illi antiqui illã propoſitionem ex nihilo ni-
hil exiſtere iecerint · i · poſuerint quaſi qd-
dam fundamentũ non de operante princi-
pio ſcꝫ de deo creatore quia ille ex nihilo
aliquid fecit · ſed intellexerunt hoc de ma-
teriali ſubiecto · i · de tota natura fundata
in materia & exponit ſeipſum dicẽs · hoc ē
de natura omniũ rationũ · i · de materia que
eſt ſubiectũ formarum naturaliũ · Sed ſi
aliquid oriat̃ ex nullis cauſis id videt̃ eſſe
ortũ ex nihilo · ſed hoc fieri nequit vt ali-
quid oriat̃ ex nihilo · ergo non eſt poſſibile
caſum eſſe huiuſmodi · i · talẽ qualẽ paulo
ante diffiniuimus ſecundũ antiquos ꝙ ſit
euẽtus temerarius ſine cõnexione cauſarũ
Quid ergo dicendũ eſt de caſu querit Bo-
etius · Eſt ne nihil ĩ rerũ natura quod iure
poſſit appellari caſus ꝉ fortuitũ uꝉ ē aliquid
tam & ſi pro ꝗuis lateat vulgus cui iſta
vocabula conueniant Notandum ꝙ hec
propoſitio ex nihilo nihil exiſtere vera eſt
in comparatione ad cauſam particularẽ q̃
in ſua actione preſuponit materiã tñ in cõ-
paratione ad cauſam vniuerſalem que eſt
cauſa totius entis non eſt vera · vnde di-
cimus deũ omnia creaſſe ex nihilo & fide
tenemus · ſed antiqui de iſto mõ ꝓductio-
nis p creationẽ non loq̃bãt̃ ſed primo mõ
vnde Areſtotiles primo phiſicoꝝ · Impoſ-
ſibile eſt aliquid fieri ex his que non ſunt
de hac enim opinione cõueniũt omnes qui
de natura ſunt : ·

Areſtotiles meus inquit in phiſicis : · Hic
phia ſoluit queſtionem de caſu · & primo
oſtẽdit eã eſſe ſolutã ab Areſtotile & oſtẽ-
dit modũ eius · ſecundo declarat ꝙ caſus
licet non habeat cauſas per ſe habet tamẽ
cauſas per accidens ibi · Hec ſunt igitur ·
Primo dicit · Areſtotiles meus · i · doctri-
na mea nutritus & deditus diffiniuit ca-
ſum in phiſicis · i · in ſecundo phiſicorum
breui ratione & propinqua veri · i · veritati
& querit Boetius · Quo nã inquã modo ·
dicit phia · Quotiens aliquid gerit̃ · i · fit
gratia cuiuſpiã rei · i · alicuius rei & aliud
contingit quibuſdam de cauſis ꝗ̃ quod
intendebat̃ illud vocat̃ caſus vt ſi aliquis
cauſa colendi agri fodiens humũ inueniat

pond⁹ auri defoſſum hec īuentio auri cre-
dit̃ fortuitu · i · a caſu accidiſſe verū ꝓ ſed
talis euentus caſualis non eſt de nihilo · i ·
de nulla cauſa ſicut dicebat diffinitio anti-
quoꝝ · nam euentus caſualis habet ꝓprias
cauſas quarū concurſus inopinatus & im-
prouiſus ſupple ab eo qui aliquid fecit cau-
ſa alterius rei videt̃ operatus eſſe caſum ·
niſi eñ cultor agri foderet humū que ſup-
ple foſſio eſt vna cauſa inuentionis auri &
niſi eo loco depoſitor obruiſſet · i · abſcōdiſ-
ſet pecuniā ſuā que eſt alia cauſa inuentio-
nis auri aurū non eſſet inuentū ¶ Notādū
ꝙ caſus ſecundū Areſtotilem eſt quando
aliquid fit propt̃ aliquem finem vt foſſio
agri propter ſeminationē ſi aliquid aliud
euenit ex quibuſdā cauſis preter hoc quod
intendebat̃ hoc eſt caſus vt inuentio the-
ſauri caſualis eſt que non intendebatur a
foſſore agri · Ex quo patet ꝙ inuētio the-
ſauri eſt caſualis non ideo ꝙ non eſt pro-
uiſa a deo · ſed quia non eſt preuiſa ab ho-
mine & ita caſus nihil eſt quo ad deū ſed
eſt aliquid quo ad hominem preter cuius
intentionē & prouiſionē euenit : ·

Hee ſunt igitur fortuiti cauſe : · Hic oſtēdit
pħia ꝙ licet caſus habeat cauſas nō tamē
habet cauſas per ſe ſed per accidens dicēs
Hee igit̃ ſunt cauſe fortuiti compendy · i ·
fortuiti euentus quod fortuitū compendiū
prouenit ex cauſis obuys & confluentibꝰ
non ex intentione gerentis non enim ille
qui aurum obruit vel qui agrū exercuit · i ·
fodit intendebat vt ea pecunia reperiretur
ſed vt dixi preter gerentis intentionem
euenit hunc fodere quo ille obruit pecuniā
& occurrit ſupple inuentio pecunie ¶ No-
tandū ꝙ cauſa efficiens non agit niſi mo-
ueat̃ a fine · Finis aūt non mouet niſi ſe-
cundū ꝙ eſt in intentione & ideo reſpectu
illius effectus qui eſt in intentione agens
eſt cauſa per ſe ſed ſi aliquid contingat ī
actione preter intentionem agentis illius
agens eſt cauſa per accidens & ſic caſus ·
quia contingit preter intentionem agentis
non habet cauſam agentem per ſe ſed per
accidens : ·

Licet igit̃ diffinire : · Hic pħia ſoluit ſe-
cundam queſtionem oſtendendo quid ſit
caſus · Concludit ergo diffinitionē eius
ex iam dictis dicens · Licet igit̃ diffinire
caſum eſſe euentum inopinatum ex cauſis
confluentibꝰ in his que gerunt̃ ob aliquid
aliud · Tūc oſtendit q̃mō effectus caſualis
cadit ſub ordine prouidentie dictum ē eñ
ꝙ caſus prouenit ex cauſis confluentibus
ꝙ aūt cauſe confluāt hoc prouenit ex or-
dine prouidentie · vnde dicit · Cauſas ve-
ro concurrere & confluere facit iſte ordo
ſcʒ fatalis procedens ineuitabili cōnexione
ſcʒ cauſarū qui deſcendens ſupple ordo de
fonte prouidentie cuncta diſponit ſuis tē-
poribꝰ & locis ¶ Notandū ꝙ diffinitio ca-
ſus eſt bona quia per eā caſus diſtinguit̃
ab alys · ꝑ hoc ꝙ dicit̃ caſus ē euēt⁹ inopi-
natus excludit̃ effectus neceſſario euenīēs
vel vt frequenter ſicut ſolem oriri vel ho-
minem naſci cū quinq̧ digitis in vna ma-
nu talia eñ non eueniūt caſualiter & ino-
pinate · per hoc ꝙ dicitur ex confluentibꝰ
cauſis excludit̃ caſus primo modo dictus
qui ſecundū antiquos ponebat̃ produci ex
nulla connexione cauſarū · per hoc autē ꝙ
dicit̃ in his que gerunt̃ ob aliquid aliud
per hoc excludit̃ a caſu caſualitas per ſe
caſus eñ & fortuna ſunt cauſe per accidēs
& fiūt preter intentionem agentis : ·

¶ Metrum primū

Rupis achamenie ſcopulis : · Iſtud
eſt primū metrū illius quinti qđ
dicit̃ metrū elegiacum & primū
metrū eſt dactilicū exametrum · ſecundū
eſt trochaicū penthametrū vel dactilicum
penthametrū · In quo pħia oſtendit quo-
modo euentus caſualis ſe habet ad proui-
dentiā diuinā · Eſt aūt materia exempli
ꝙ tigris & eufrates ſūt duo fluuy ab eodē
fonte procedentes qui poſtea abinuicē di-
uidunt̃ & ſi iterum cōcurrant neceſſe ē na-
ues & alia que per iſta flumina deferunt̃
concurrere qui quidem concurſus ꝓuenit
inquantū regunt̃ de curſu iſtoꝝ fluuioꝝ
& tamen eſt preter intentionem iſtoꝝ qui
regunt naues. eodē modo cōcurſus cauſaꝝ

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

caſualis q̄uis ſit preter intētionem ipſoꝝ agentiū tamen concurrūt ſecūdū defluxū ordinis fatalis ex regimine diuine ꝓuidētie & q̄uis nobis ignorantibꝰ ordinē diuine prouidētie videat̄ aliquid caſuale & fortuitum tamen in comparatione ad deum omnia ſunt ordinata & prouiſa · vnde dicit in littera · Tigris & eufrates reſoluūt ſe vno fonte ſcopulis · i · ex concauitatibꝰ rupis achimenie · i · montis parthie vbi ſcꝫ in parthia fugax pugna verſa ſpicula · i · ſagittas figit pectoribꝰ ſequentiū · Eſt enī cōſuetudo parthoꝝ ꝙ fugiēdo pugnāt ſagittando a tergo contra inſequentes · & mox · i · poſt paruum ſpatium tigris & eufrates diſſociant̄ abiunctis aquis ſupple alÿs & ſi dicti fluuÿ iterum coeant · i · cōueniant & reuocent̄ in vnum curſum · cōfluat · i · oportet cōfluere illud quod vnda alterni vadi · i · vtriuſq̄ fluminis trahit · i · ſecū ducit & conuenient puppes & trunci vulſi · i · eradicati flumine · i · per flumen & vnda mixta · i · confluens implicet · i · implicabit fortuitos modos quia vnda faciet cōcurrere fortuitu naues & trūcos q̄s tn̄ vagos caſus · i · caſuales euēt⁹ regit ipſa decliuia terre · i · depreſſio terre dans viam fluuio & defluus ordo lapſi gurgitis · i · currentis aque regit illos vagos curſus & ita eſt de euētu caſuali reſpectu prouidētie vnde dicit · Sors · i · caſus vel fortuna que videtur fluitare permiſſis habenis · i · ſine regimine illa patit̄ frenos · i · regimina & meat · i · tranſit ipſa lege · i · per ipſā legem diuine prouidentie ¶ Nota ꝙ ſcribit̄ in Geneſi · Tigris & eufrates ſunt flumina quoꝝ ortus eſt in paradiſo · ſed Iheronimus autoritate Saluſtÿ dicit ꝙ ort⁹ Tigris & eufratis demonſtrat̄ in armenia · i · in parthia cui videt̄ Boetius hic cōſentire Beatus aūt Auguſtinus ſup Geneſim ad litterā iſtam cōtrarietatem cōcordat dicēs · Illud contingit in iſtis fluminibꝰ quod in alÿs experimur ſcꝫ ꝙ aliqn̄ abſorbēt̄ a terra & iterū oriūt̄ & quia hoc ſepe poteſt cōtingere · ideo de ortu ipōꝝ fluuioꝝ diuerſa poſſunt dici · Quando enim moyſes dicit in Geneſi ꝙ oriant̄ in paradiſo poteſt intelligi de prima origine coꝝ · ſed ꝙ dicit̄ ab alÿs ꝙ alias oriant̄ poteſt intelligi de ortu coꝝ ſecundario ¶ Notandū ꝙ pthia eſt regio quedam que alio nomine dicitur Achimenia vnde dicunt̄ homines parthi qui vincunt hoſtes ſuos fugiendo ſagittas a tergo mittendo & ſic amor vincendus ē fugiēdo · vnde poeta dixit · Qua ſpetie martis cedit victoria parthis · Cipris ea parte ſimili q̄ꝫ vincit̄ arte · Cipris · i · ven⁹ q̄ colebat̄ in cipro · & pauper Heinricus · Proſcribas igit̄ gladÿs & fuſtibꝰ ipm̄ ſupple amorem · Et fugiendno fuga quem fuga ſola fugat : ·

¶ Proſa ſecunda

Animaduerto inquā : · Hic incipit ſecunda proſa huius quinti ī qua incipit determinare de conuenientia liberi arbitrÿ ad prouidentiā diuinā · Et primo querit an liberum arbitriū poſſit ſtare cū ꝓuidentia diuina · & phia probat liberum arbitriū eſſe · ſecundo oſtēdit quomodo diuerſificatur in diuerſis · & tertio oſtendit actus liberi arbitrÿ cadere ſub prouidentia diuina · ſecūda ibi · Sed hanc · tertia ibi · Que tamen ille · Primo dicit · Animaduerto inquā · i · cognoſco quomō caſus ſtat cū prouidentia & ita eſſe cōſencio ſicut dixiſti · & querit Boetius · Eſt ne vlla libertas arbitrÿ noſtri in hac ſerie cauſarū ſibi herentiū · an fatalis cathena · i · fatalis neceſſitas conſtringit motus · i · affectus humanoꝝ animoꝝ · Tunc phia probat liberum arbitriū eſſe dicēs · Libertas arbitrÿ eſt non obſtante p̄dicta connexione cauſarum neq̄ enī fuerit · i · eſſe poterit vlla rationalis natura quin libertas arbitrÿ eidem aſſit & accipit̄ hic rationalis natura large pro omni eo quod habet cognitionem intellectiuam probat aūt ꝙ omni nature rationali inſit liberū arbitriū dicens · illud quod poteſt naturaliter vti ratione id habet iudiciū quo diſcernat vnū quodq̄ igit̄ per ſe diſcernit fugiēda & optanda · Quod aūt quis iudicat optādum id petit · i · proſequit̄ & refugit illud quod eſtimat fugiendum quare quibꝰ ineſt ratio

illis ineſt libertas volendi & nolēdi· poteſt
ergo ſic ratio formari. Omne quod poteſt
vti ratione habet iudicium cognoſcēdi fu-
gienda & optanda. ſed quod quiſq; iudi-
cat optandum proſequitur & quod iudicat
fugiendū hoc refugit. ergo omne quod pōt
vti ratione habet libertatem volendi & no-
lendi ¶ Notandū ꝙ dicit illud quod vtitur
ratione habet iudicium quo diſcernat vnū
quodq; hoc dicit ad differentiā iudicij na-
turalis quod eſt in brutis quo non iudicatur
vnūquodq; agendū ſed aliquod ꝑticulare
ſicut ouis non iudicat de quolibet fugiēdo
ſed tantū de lupo & apes non habent in-
duſtriam ad faciendum aliquod opus niſi
ad fauos mellis. ſed iudiciū rationis eſt de
quolibet que agūtur ¶ Notandū ꝙ dicit ꝙ
habens rationis iudiciū per ſe iudicat ꝓ-
ſequendum vel fugiendum. licet enī bruta
quodamodo cognoſcant fugienda vel pro-
ſequenda non tamen per ſe quia non ſunt
cauſa iudicij. Homo aūt non ſolum cog-
noſcit finem & ordinata in finem. ſed cog-
noſcit ea vniuerſaliter per modum colla-
tionis & per modum ſillogiſticum. etiam
homo ſuū iudiciū iudicat & diſcernit quia
intellectus eſt virtus conuerſa ſupra ſe :·
Sed hanc non in omnibꝰ :· Hic oſtendit
philoſophia quomodo liberum arbitrium
diuerſificatur in diuerſis ſcz ī angelis & ho-
minibꝰ dicens. Hāc ſcz libertatem arbitrij
non conſtituo eſſe equam. i. equalem in ō-
nibꝰ quia maior eſt in ſubſtantijs diuinis
q̄ in hominibꝰ. Nam ſupernis & diuinis
ſubſtantijs ineſt perſpicax iudiciū. i. in-
fallibile iudicium & ineſt eis īcorrupta vo-
luntas. i. inflexibilis ad malū & in eis eſt
preſto. i. parata efficax poteſtas optatoꝝ
quia non eſt in eis impedimentum execu-
tionis. Animas vero humanas neceſſe eſt
eſſe liberiores quando conſeruant ſe in ſpe-
culatione diuine mentis. minus vero libe-
re ſunt cū dilabuntur ad corpora. i. ad curā
rerū corporaliū & adhuc minus libere ſunt
cum colligātur terrenis artubꝰ. i. affectibꝰ
quibꝰ minus reſiſtere poſſunt paſſionibus
inſurgentibꝰ. Extrema vero. i. maxima
eſt ſeruitus animarum quando dedite vi-
cijs ceciderint a poſſeſſiōe proprie rationis
qua regi. i. dirigi deberent in agendo. nā
vbi. i. poſtq̄ anime deiecerint oculos ra-
tionis & intellectus a luce ſumme veritatis
ad inferiora & tenebroſa. i. ad terrena &
carnalia mox caligantur. i. obſcurantur nube
inſcicie. i. ignorantie & turbantur pernicio-
ſis affectibꝰ. i. paſſionibꝰ quibꝰ accedendo
& conſentiendo adiuuant. i. augmentant
ſeruitutem quam ſibi inuexere. i. indux-
erunt & anime vicioſoꝝ ſunt quodamodo
captiue propria libertate ¶ Notandum ꝙ
liberum arbitrium eſt libertas iudicandi
& exequendi res. vel ſecundum Boetium
ſuper primo periarmenias liberum arbitriū
eſt de voluntate iudicium animi nullo ex-
trinſeco aut violenter cogente aut violēter
impediente nullo cogente ad faciēdū quod
diſplicet nullo īpediente ne fiet quod pla-
cet ¶ Notandum ꝙ liberum arbitrium in
duobꝰ conſiſtit. in libertate iudicandi & in
libertate exequendi iudicata. primum ſcz
libertatem iudicandi impedit ignorantia
ſed libertatem exequendi impedit impotē-
tia executionis & corruptio voluntatis.
Quandoq; enī poſſumus bonum perficere
tn̄ volūtate corrupta vicio non perficimus
In ſubſtantijs aūt ſeparatis non eſt ig-
norantia iudicandi nec impotentia ꝑficiē-
di nec corruptio voluntatis ergo in eis eſt
maxima libertas arbitrij. intelligētie enī
in nullo falluntur ergo habent perſpicax iu-
dicium & nunq̄ volunt niſi bonū. ergo in
eis eſt incorrupta voluntas & poſſunt per-
ficere quicquid deſiderant. ergo in eis eſt
efficax poteſtas optatoꝝ ¶ Notandum
ꝙ quidā dixerūt fuiſſe de intentione Pla-
tonis animas humanas ſimul eſſe creatas
in celo & poſtea deſcendere in corpora & in
eis detineri tanq̄ in vinculis ſecundū illos
gradus libertatis animarum humanarum
quas ponit in littera ſic diſtinguūtur ſcz ꝙ
anime cū ſint in celo create in contempla-
tione diuine mentis ſunt maxime libere cū
aūt deſiderio corporū incipiunt deſcendere
ad corpus ſunt minus libere cum aūt iam

ſunt colligate corporibus adhuc ſunt minus libere · ſed minima libertas ē in eis quādo ſubdunt᷑ vicijs · iſta tamen expoſitio non tenet ſecundum veritatem ideo aliter exponit᷑ ꝙ illas animas neceſſe eſt eſſe liberiores que contemplationi diuine inſeruiūt vt anime virtuoſorum & contemplatiuorum quorum cōuerſatio in celis eſt · Ille aūt ſunt minus libere que dilabunt᷑ ad corpora · i · que deſcendunt ad curam rerū temporaliū ſicut ſunt practici qui negociantur circa bona corporalia ad cōmunem vtilitatē diſpenſanda · adhuc minus libere ſunt anime que terrenis artubꝰ colligant᷑ · i · que deſcēdunt ad curandū proprium corpus & propriam vtilitatem · minime aūt libere ſunt que ſubdite vicijs rationē āmittunt · viciofus enī non vnius tantū domini eſt ſeruus ſed tot dominorum quot viciorum ſecūdū beatum Auguſtinum : ·

Que tn̄ ille : · Hic oſtendit phīa quomodo actus liberi arbitrij cadunt ſub prouidentia diuina quia propt᷑ hoc ꝙ diuina cognitio ſe extendit ad omnia dicens · Que omnia dicta quo ad diuerſos gradus libertatis & quo ad omnes actus inde prouenientes cernit ille intuitus prouidentie diuine cuncta proſpiciens & queq̄ predeſtinata diſponit ſuis meritis reddendo bonis bona & malis mala & hoc confirmat autoritate greca que ſonat in latino · Omnia videt deus & omnia audit · vel ſecundum alios ſonat · deus illuſtrat omnia clarius ꝙ̄ ſol ·

Notandum ꝙ licet diuina prouidentia ab eterno omnia proſpexerit non tamen propter hoc neceſſitat᷑ liberum arbitrium ad faciendum bonum vel malum quia ſecundum Areſtotilem tertio ethicorum · homo eſt dominus ſuarum operationum a principio vſq̄ ad finem & ergo ſecūdū merita operationū liberi arbitrij recipit penam vel premium : ·

Metrum ſecundum

Puro clarū lumine phebū : · Iſtud eſt metrum ſecundū huius quinti quod dicit᷑ archiloycum ab inuētore · dactilicum a pede predominante · in quo phīa cōmēdat excellentiā diuine cognitionis in comparatione ad ſolem materialem dicens · homerus oris melliflui · i · dulcis eloquentie canit · i · deſcribit phebū · i · ſolem clarum puro lumine · forſan enī homerꝰ fecit librum de claritate ſolis · qui ſcꝫ ſol non valet prorumpere · i · penetrare intima viſcera · i · profunda terre & pelagi · i · maris · Infirma · i · debili luce radiorum haud ſic · i · non ſic habet ſe conditor magni orbis ſcꝫ deus ſed ipſe ſua cognitione penetrat omnia cū nihil poſſit ipm latere huic ſcꝫ conditori tuenti · i · reſpicienti cuncta ex alto celo terre ſibi reſiſtūt nulla mole · i · magnitudine ſicut obſiſtūt radijs ſolis nec etiā nox obſcura obſtat ſibi atris nubibꝰ immo in vno ictu mentis · i · in vnico mentali intuitu cernit que ſunt quātū ad preſentia que fuerunt quantū ad preterita que veniunt quantū ad futura quem ſcꝫ conditorem quia reſpicit omnia ſolus tu poteris dicere verum ſolem

Notandū licet deus omnia cognoſcendo preuideat etiam illa que fiunt ex libero arbitrio voluit tamen quaſdam creaturas eſſe liberi arbitrij quia hoc magis decet diuinā bonitatem ſicut enim melius & nobilius ē regnum in quo non tantū ſeruit᷑ regi a ſeruis ſed etiam a liberis ꝙ̄ vbi tantū ſeruitur a ſeruis · Sic melius erit regnum dei & decentius ex hoc ꝙ ſunt alique creature libere ſeruientes ſicut homo & angelus ꝙ̄ ſi eſſent ſole creature ſeruiliter operantes cuiuſmodi ſunt omnes creature preter hominem & angelum que ex determinatione nature neceſſitant᷑ ad ſua opera : ·

Proſa tertia

Tum ego en inquam : · Hic incipit tertia pſa huiꝰ quinti ī qua Boetius obicit contra predicta oſtēdens non poſſe ſimul ſtare prouidentiā & liberum arbitrium · & primo premittit ꝙ dicta poſſunt habere dubitationem · ſecūdo ponit rationem dubitationis ibi · Nimium inquā · Primo dicit · Tum pro tunc finitis predictis ego Boetius īquā o phīa rurſus ego cōfundor difficiliori ābiguitate

Et querit pħia · Que nā eſt iſta ābiguitas iam eñ coniecto · i · iudico quibꝫ tu perturbare · i · perturbaris ¶ Notandū ꝙ coniectare eſt ex aliquibꝫ ſignis aliquid putare & ſic pħia coniecit per locum a cōmuniter accidentibꝫ dubitationem Boecij quia cōmuniter quicunq̄ loquebant̄ de prouidētia & libero arbitrio dubitabant de cōpaſſibilitate eoꝝ : ·

Nimium inquā : · Hic Boecius exprimit ſuam dubitationem oſtendens prouidentiam & liberum arbitrium eſſe incompaſſibilia · Primo facit hoc · ſecundo excludit quaſdam vias quibꝫ aliqui conabant̄ defendere prouidentiam ibi · Quid igit̄ · Ad probandum ergo incompaſſibilitatē predictoꝝ ponit tres rationes · ſecunda ibi · Ad hec · tercia ibi · Poſtremo · Primo ponit primam rationem · ſecundo excludit quandam ſolutionem eius ibi · Neq̄ enim Primo dicit · Nimium videt̄ aduerſari & repugnare deum prenoſcere vniuerſa & eē vllum libertatis arbitrium · ꝙ aūt iſta repugnant probat · Nam ſi deus proſpicit cuncta neq̄ vllo modo falli poteſt neceſſe ē euenire illud quod prouidentia preuiderit eſſe futurum quod ſi non eueniret falleretur prouidentia · Quare ſi ab eterno nō mō · i · non tantum facta hominum ſed etiam cōſilia & voluntates prenoſcit nulla erit libertas arbitrij ſed omnia euenirent de neceſſitate · Q aūt deus ſua prouidentia ōnia precognoſcat declarat · Neq̄ eñ poterit exiſtere aliquod factum vel aliqua voluntas niſi quā preſenſerit · i · preſciuerit prouidētia diuina neſcia · i · non potens falli nec poſſunt aliter euenire ꝙ̄ preuiſa ſunt · Nā ſi valent detorqueri alioꝛſum ſcꝫ vt aliter eueniant ꝙ̄ prouiſa ſunt non erit iam firma preſciētia dei ſed potius erit incerta opinio quod iudico nefas credere de deo · ¶ Notandum ꝙ ex littera ſic format̄ ratio · Illa que prouidentur infallibiliter de neceſſitate eueniunt ſed omnia prouident̄ a deo infallibiliter · ergo omnia de neceſſitate eueniunt & ſic perit libertas arbitrij · ¶ Notandum ꝙ ſcientia dei non eſt opinio quia opinio eſt eoꝝ que ſic & aliter ſe poſſunt habere ex primo poſterioꝝ · Scientia aūt eſt eoꝝ que non poſſunt ſe aliter habere · ergo ſcientia dei non eſt dicenda opinio : ·

Neq̄ eñ illam probo rationē : · Hic pħia excludit quandam reſponſionem que poſſet dari ad predictam rationem · & primo ponit eam · ſecundo eam excludit ibi · Quaſi vero · Primo dicit · Neq̄ eñ probo · i · approbo illam rationem · i · reſponſionē qua quidam credunt ſe poſſe diſſoluere difficultatem queſtionis · Aiunt enim non ideo quid eſſe venturum quoniam prouidentia proſpexerit illud eſſe venturum ſed potius econuerſo quoniam quod futurum eſt illud non poſſe latere ꝓuidentiam diuinā quaſi dicat euentus rei eſt cauſa preſcientie & non econuerſo & ideo ex euentu debet cōcludi neceſſitas preſcientie non econuerſo ſm eos · Et iſto modo neceſſarium eſt hoc quod concludit̄ de euentu relabi in contrariam partem ſcꝫ vt quod concludit̄ de euētu hoc concludat̄ de preſcientia · Neq̄ enim neceſſe eſt contingere que prouident̄ ſm eos ſed que futura ſunt neceſſe eſt ꝓuideri ¶ Notandum ꝙ prior ratio pretendebat ꝙ omnia futura de neceſſitate euenīat quia deus futura infallibiliter preuidet reſpōſio aūt quorundā dicit contrarium · dicit eñ non ideo quia deus preuidet futura neceſſario eueniunt ſed quia ventura ſunt ideo deus ea preuidet : ·

Quaſi vero : · Hic excludit iſtam reſponſionem dicens · Iſta reſponſio ꝓcedit quaſi laboraret̄ querendo cuius rei cauſa ſit p̄ſcientia vtrū ſit cauſa neceſſitatis futuroꝝ vel vtrum neceſſitas futuroꝝ ſit cauſa ꝓuidētie ſed nos nitamur · i · laboramus hoc demonſtrare ſcꝫ neceſſarium eſſe euentum rerum preſcitarum quoquo modo · i · quocunq̄ modo ſe habeat ordo cauſarū · Et ſi ꝑ ꝙ̄ius preſcientia nō videat̄ inferre neceſſitatem eueniendi rebꝫ futuris quod declarat in exēplo dicens · Si aliquis ſedeat neceſſe eſt opinionem eſſe veram que cōiectat eum ſedere & ecōuerſo · ſi de aliquo

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

vera ſit opinio quia ſedet neceſſe eſt eū ſe-
dere igiť in vtroqꝫ ſcꝫ in opinione & ſedē-
te eſt neceſſitas ī hoc ſcꝫ in ſedente eſt ne-
ceſſitas ſedendi · in altero ſcꝫ in opinione
ē neceſſitas veritatis ſed nō idcirco quiſqꝫ
ſedet ſupple cauſaliter quoniā vera ē opi-
nio quia veritas opinionis non eſt cauſa
ſeſſionis ſed hec ſcꝫ opinio potius eſt vera
quoniā preceſſit quempiā · i · aliquē ſede-
re & ita cauſa veritatis ex altera pte ꝓce-
dit tamen in vtroqꝫ eſt cōmunis neceſſitas
& eodem modo contingit arguere de pro-
uidentia & de his que prouidenť · vnde
dicit · patet · i · manifeſtum eſt ratiocinari
de prouidentia & de rebus futuris · Nam
& ſi pro ꝙ̄uis idcirco prouidenť quoniam
futura ſunt nō tamen ideo eueniūt quoniā
prouidenť · nihilominus tamen neceſſe eſt
a deo vel ventura prouideri vel prouiſa e-
uenire ita ꝙ vtrqꝫ pti ineſt neceſſitas ꝙ̄-
uis alteri cauſalitas quod ſolum ſatis eſt
· i · ſufficit ad perimendā libertatē arbitrij
¶ Notandum ꝙ reſponſio iſta quā innuit ī
littera videť fuiſſe ipſius Origenis qui ſu-
pra eplā ad romanos ſic dicit · Nō prop-
terea aliquid erit quia illud deus ſcit futu-
rum ſed quia futurum eſt ideo ſciť a deo
anteq̄ꝫ fiat · quod tū poteſt intelligi dupli-
citer · Vno modo ꝙ euentus rei ſit cauſa
preſcientie ſm rationem conſequentie & ſic
reſponſio eſt vera · Alio modo poteſt intel-
ligi ꝙ euentus rei ſit cauſa preſcientie ſm
exiſtentiam & ſic eſt falſa & hoc modo im-
probať hic a Boecio · Primo ergo oſten-
dit Boecius ꝙ iſta reſponſio nō eſt ad ꝓ-
poſitum · ſecundo oſtendit ꝙ non includit
veritatem ibi · Jam vero : ·

Jam vero : · Hic phīa oſtendit ꝙ iſta re-
ſponſio includit falſitatem quia ponit ꝙ a-
liqđ tempale ſit cauſa eterni · dicunt enī ꝙ
res future ſint cauſa ꝓuiſionis eterne · vn̄
dicit · Jā vero prepoſterum eſt · i · peruer-
ſum eſt vt euentus rerum temporaliū di-
cať eſſe cauſa eterne preſcientie quod di-
ciť in iſta reſponſione · vnde ſubdit · Quid
eſt aliud arbitrari deum ideo prouidere fu-
tura quoniam ſunt ventura ꝙ̄ putare que
olim acciderint · i · ipā futura eſſe cauſā ſum-
me prouidentie · q · d · nihil eſt aliud dicere
¶ Notandū ꝙ nullum temporale eſt cauſa
eterni ſed potius econuerſo · Indignius
enim non eſt cauſa dignioris eo ꝙ cauſa
dignior eſt effectu · temporale aūt eſt in-
dignius eterno ſicut corruptibile incor-
ruptibili ergo &c̄ : ·

Ad hec ſicuti cū quid eſſe ſcio : · Hic ponit
ſecundā rn̄ſionem ad ꝓbandū ſcdā cōclu-
ſionem dicens · Ad hec ſupple ꝓdicta addē-
da ē hec ratio ſicuti cū ſcio eſſe quid · i · ali-
quid neceſſe eſt ipſum eē ita cū noui quid
futurum neceſſe eſt idipſum eē futurum · ſic
igiť fit · i · contingit vt euentus rei ꝓſcite
nequeat euitari ¶ Notandum ꝙ ratio ſic
poteſt formari · ſicut ſe habet ſcientia re-
ſpectu ſcibilis preſentis ſic preſcientia re-
ſpectu effectus futuri ſed cum ſcio ī ꝓ̄ſenti
aliquid eſſe neceſſe eſt ipſum eſſe ergo cum
preſciť aliquid futurum eē neceſſe eſt ipm̄
futurum eſſe · ſed deus preſcit omnia futu-
ra · ergo neceſſario eueniunt & ſic iterū tol-
liť libertas arbitrij : ·

Poſtremo ſi quid aliquis · Hic ponit ter-
ciam rationem ad idem dicens · Siquis
exiſtimet aliquid eſſe aliorſum · i · aliter ꝙ̄
res ſe habeat illud non modo · i · non tan-
tū non eſt ſcientia ſed eſt fallax opinio lō-
ge diuerſa a veritate ſcientie quare ſi ali-
quid ita futurū eſt vt eius euentus non ſit
certus & neceſſarius quomodo illud poterit
preſciri euenturum · q · d · nullo modo ·
Cuius rationem aſſignat dicens · Sicut
ipſa ſcientia eſt impermixta falſitati ſic il-
lud quod concipiť ab ea non poteſt aliter
eſſe ꝙ̄ concipiť quia ſi poſſet aliter ſe ha-
bere tunc ſcientia poſſet eſſe falſa · vnde ſub-
dit iſta eſt cauſa quare ſcientia caret mē-
dacio quia neceſſe eſt vnāquāqꝫ rem ita ſe
habere ſicut ſcientia comprehendit eam ſe
habere ¶ Notandum ꝙ ratio quā intendit
eſt iſta · Quicunqꝫ exiſtimat rem aliter eſſe
ꝙ̄ eſt eius exiſtimatio eſt falſa & non eſt
ſcientia ſed fallax opinio · ergo ſi deus ꝓ-
ſcit aliquod futurum eſſe & ſi ipm̄ non ne-
ceſſario euenit ſicut preſciuit ꝓſcientia dei

nõ erit ſciencia ſed fallax opinio · ergo futura a deo preuiſa neceſſario eueniũt & ſic perit liberum arbitriũ :·

Quid igitͦ :· Hic phia ĩprobat modos quibꝫ aliqui nitunͭ ſaluare prouidentiã · & primo querit quomodo poſſit ſaluari ꝓuidentia diuina improbãdo duos modos quibꝫ aliqui conabantur ipſam ſaluare · Secundo ponit tercium modum ſimiliter ipſum improbãdo · ſecunda ibi · Qz ſi apud · primo dicit · Quid igitͦ dicemus · Quo nam modo dici poteſt ꝙ deus ꝑnoſcat hec futura incerta · Primus modus eſt vt dicatͭ deum ea que preuidet iudicare infallibiliter q̃uis poſſint non euenire ſed id eſt inconueniens quia tunc falleretͭ ſua prouidentia · vnde dicit · Nam ſi deus cenſet · i · iudicet euenire infallibiliter que etiã poſſibile eſt nõ euenire fallitͭ ſupple deus quod nõ modo · i · non tantũ nefas eſt ſentire de deo ſed etiã nefas eſt voce proferre · Secũdus modus eſt vt dicatͭ deum prouidere futura indeterminate ſicut futura ſunt · ſed iſto modo prouidentia dei non eſt certa · vnde dicit · Si deus diſcernit iſta futura eſſe que ꝓuidetͭ indeterminate ſicut ſunt vt ſcz cognoſcat ea eque · i · equalitͭ poſſe fieri vel non fieri que eſt iſta preſcientia que nihil certũ nihil ſtabile cõprehendit quaſi dicat talis ꝓuidẽtia nulla ẽ & quid hec preſciẽtia differt ab illo vaticinio ridiculoſo Tyreſie qui dicebat quicquid dicam hoc erit ł nõ erit · Quo etiã · i · in q̃ diuina ꝓuidentia ꝑſtiterit · i · preualebit humana opinione ſi iudicat incerta ſicut homines ea quoꝝ euentus eſt incertus quaſi dicat in nullo differt ¶ Notandum ꝙ cum Tyreſias vidiſſet duos ſerpentes ſimul coire proiecto baculo ipõs ſeparauit ab inuicem & mutatus fuit in mulierem poſt ſeptẽnium iterũ ſerpentes coeuntes baculo ſeparauit & mutatus fuit in virum · Cum aũt orta fuiſſet diſſenſio inter Iouem & Iunonem an maior eſſet delectatio in coitu viri q̃ꝫ mulieris · electus fuit Tyreſias in iudicem qui expertus erat ſortem vtriuſqꝫ ſexus · Cũ aũt diceret maiorem eſſe delectationem mulieris iuno cõmota excecauit ipm̃ · Iupiter aũt ſui miſertus in recompenſam amiſſi viſus dedit ſibi ſpiritum vaticinandi · Fuit aũt hec ſua vaticinatio quicquid dicam erit vel non erit · Si ergo deus non aliter preſciret futura indeterminata niſi quia erunt vel nõ erunt non differret ſua preſciẽtia a preſcientia Tyreſie quod eſt ridiculoſum :·

Qz ſi apud illum rerum :· Hic ponit tercium modum conantium ſaluare prouidẽtiam & eſt vt ponamus omnia euenire de neceſſitate & auferamus liberum arbitriũ. Primo ergo ponit iſtum modum · ſecũdo oſtendit que inconuenientia ſequanͭ ad ipſum ibi · Quo ſemel · Primo ergo cõcludit iſtum modum dicens · quod ſi apud illum certiſſimum fontem omnium rerum nihil poteſt eſſe incertum certus eſt euentus coꝝ que ipſe firmiter preſciuerit futura · Quare nulla erit libertas humanis conſilys & actionibus quas diuina mens ſine errore falſitatis cuncta proſpiciens alligat & conſtringit ad vnum euentum ¶ Notãdum ꝙ nulla mutatio cadit circa fontem omniũ rerum quia cognitio eius nõ poteſt eſſe incerta etiã ſi eſſet incerta eſſet imperfecta & diminuta · ſi ergo eſt certa reſpectu futuroꝝ neceſſe vt ẽ omnia futura ꝑſcita a deo neceſſario eueniãt :·

Quo ſemel recepto :· Hic ponit incõueniencia que ſecunͭ ſi auferatͭ liberũ arbitriũ · Et primo oſtendit que inconuenientia ſecunͭ ex parte hominum · ſecundo que ex parte dei · tercio que ex parte coniunctionis hominum ad deum · ſecunda ibi · Quo nihil · tercia ibi · Igitͭ nec ſperandi · Incõuenientia ex parte hominum ſunt ſi nõ ſit liberum arbitrium fruſtra proponunͭ hominibꝫ pene vel premia & iniuſte puniũͭ mali & premiãtͭ boni · nec erunt vicia nec virtutes in hominibꝫ ſicut nec in alys que agunt neceſſitate nature & non libertate animi · vnde dicit · Quo ſemel poſito ſcz vt negetͭ liberum arbitrium liquet · i · manifeſtum eſt quantus occaſus · i · quanta deſtructio humanarũ rerum conſequatur · Fruſtra enim proponunͭ bonis premia &

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

malis pene ita ſtatuta & leges humane e-
runt inutiles que penas & premia ſtatuũt
que nullus motus animoꝝ liber ac volun-
tarius meruit & illud videbit̃ iniquiſſimũ
omniũ quod nunc iudicat̃ equiſſimum ſcꝫ
puniri improbos & remunerari ꝓbos quos
ad alterutrũ · i · ad probitatem vel improbi-
tatem non amittit propria voluntas ſed
cogit certa neceſſitas futuri · igit̃ virtutes
& vicia non erunt quicquã ſed potius erit
mixta & idiſcreta ↄfuſio õmũ meritoꝝ ſcꝫ
bonoꝝ & maloꝝ Nota ꝙ omnes virtutes
& vicia oriũt̃ ex libera electõne boni & ma-
li & ſimiliter punitio & remuneratio fiunt
propter liberam actionem boni vel mali ·
Si ergo tollit̃ libertas arbitrÿ nõ erit li-
bera electio nec libera actio bona vel mala ·
& per conſequens nulla erit virtus & nul-
lum vicium & iniuſte malus puniet̃ cũ ex
neceſſitate malum operet̃ & iniuſte bonus
premiet̃ cũ ex neceſſitate operetur bonum
quod eſt abſordum dicere : ·
Quo nihil ſceleratius : · Hic oſtendit incõ-
ueniẽs quod ſequit̃ ex parte dei ſcꝫ ꝙ de-
us erit autor maloꝝ · vnde dicit · Cũ om-
nis ordo rerum ducat̃ ex prouidentia di-
uina & ſi nihil liceat libere fieri ex huma-
nis conſilÿs fit · i · ſequit̃ vt vicia noſtra
referant̃ in autorem omnium ſupple deum
quo nihil ſceleratius excogitari poteſt ꝙ̃
deum dicere autorem maloꝝ quod tamen
neceſſarium eſt ablata libertate ¶ Notan-
dum ꝙ defectus in operatione qui defect⁹
non eſt in poteſtate rei vt euitet̃ neceſſa-
rio eſt ab agente & a producente · Si ergo
actio voluntatis noſtre non eſt libera de-
fectus actionis ſꝫm voluntatem reducet̃ in
deum · & ſic deus erit cauſa defectuũ nr̃oꝝ
quod eſt abſordum : ·
Igit̃ nec ſperandi aliquid : · Hic ponit in-
conuenientia que ſecunt̃ ex coniunctione
hominis ad deum quia tolleret̃ actus dep̃-
candi & actus ſperandi quibꝫ maxime cõ-
iungimur deo · vnde dicit · Igit̃ ſi tollitur
liberum arbitrium nec vlla ratio eſt ſperã-
di aliquid nec deprecandi inter deũ & ho-
mines · Quid eñi quiſq̃ deprecedet̃ vel ſpe-
ret ſi ſeries indeflexa connectit õnia optan-
da · quaſi dicat fruſtra fieret vtrunq̃ · igit̃
aufert̃ illud vnicũ cõmerciũ ſcꝫ ſperãdi &
deprecandi inter deum & homines · vocat
aũt ſpem & dep̃cationem cõmercium quia
iſtis mercamur omnia beneficia · vnde ſub-
dit · ſiquidem precio iuſte humilitatis hõ
promereret̃ ineſtimabilem vicem · i · re-
tributionem diuine gratie qui modus de-
precandi ſolus eſt quo homines videntur
poſſe colloqui cum deo & coniungi inacceſ-
ſibili luci ſupple deo priuſꝙ̃ homo impetret
quod petit prius eñi preces porrigimus ꝙ̃
effectũ petitionis cõſequamur que ſcꝫ ſpes
& deprecatio ſi nihil credant̃ habere vi-
rium recepta · i · conceſſa neceſſitate futuro-
rum quid erit quo coniungi poſſumus illi
ſummo principi rerum quaſi dicat nihil ·
quare neceſſe erit genus humanum diſſep-
tum · i · diſiunctum ſuo fonte · i · a ſuo prin-
cipio ſupple a deo fatiſcere · i · deficere vti
pauloante cantabas in ſexto metro quar-
ti libri ¶ Notandum ꝙ actus deprecandi
ſpectat ad intellectum & eſt oratio ſꝫm Jo-
hannem damaſcenum aſcenſus intellectus
ad deũ vel in deum quo quidẽ actu inſinua-
mus deo indigentiam noſtram non ꝙ deo
per inſinuationem noſtram aliquid inno-
teſcat quod prius ignorauerit ſed vt nos
ip̃a inſinuatione vtendo conſideremus in
his eſſe recurrendum ad diuinum auxiliũ
Actus aũt ſperandi pertinet ad voluntatẽ
quia eius obiectum eſt bonum futurum per
iſtum actum adheremus deo tanꝙ̃ ꝑfecto
principio bonitatis ĩnitentes eius auxilio
ad conſequendum bonum quo indigemus
ſed ſi huiuſmodi bonum neceſſario eueni-
ret vel ĩpoſſibile eſſet euenire vterq̃ actus
tam dep̃candi ꝙ̃ ſperãdi eſſet inutilis : ·

¶ Metrum tercium

Que nã diſcors federa rerũ : · Hic
incipit terciũ metrũ huius quinti
quod dicit̃ adonicum · vel ſecũdũ
alios archiloycũ ab inuentore · dactilicum
a pede predominante · In quo facit excla-
mationem ſuper incompaſſibilitate que ap-
paret inter prouidentiã & liberũ arbitriũ

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

Et primo querit quare ſint incompaſſibilia
cum per ſe conſiderata ſint poſſibilia · ſecũdo
ponit reſponſionem ad hoc · tercio cõtra re-
ſpõſionem obicit · quarto obiectionẽ ſoluit
ſecunda ibi · an nulla · tercia ibi · Sed cur
tanto · quarta ibi · aut cum mentem · Pri-
mo dicit · Que nam diſcors cauſa reſoluit
· i · ſeparat federa · i · concordias rerum ſcz
prouidentie diuine & liberi arbitrij ne cõ-
patiant̄ ſe ſimul · aut quis deus tãta bel-
la ſtatuit duobꝰ veris vt ſingula vera que
carptim · i · ſigillatim vel diuiſim accepta
conſtant id eſt permanent eadem tamen
mixta · i · coniuncta nolunt iugari · i · co-
pulari ſe inuicem compariendo · Tunc po-
nit reſponſionẽ dicens · ꝙ iſtis duobꝰ veris
ſcz prouidentie & libero arbitrio nulla eſt
diſcordia · ſed apparentia diſcordie proue-
nit ex debilitate noſtri intellectus · vnde
dicit · an eſt nota ſolutionis nulla eſt diſ-
cordia veris ſed ſemper certa coherent ſibi
ſed mens noſtra obruta · i · oppreſſa mem-
bris cecis · i · cecantibꝰ animam illa nequit
igne · i · ſplendore oppreſſi luminis ſcz in-
tellectualis noſcere ſubtiles nexus · i · con-
iunctiones rerum que vident̄ diſcordare
Notandum ſi conſideremus prouiden-
tiam diuinam per ſe poſſibile eſt eam eſſe ſi
conſideremus liberum arbitrium per ſe e-
tiam poſſibile eſt eũ eſſe vt patet ex dictis
Sed ſi cõſideremꝰ vtrũqꝫ ſimul tũc videt̄
incompaſſibilia ſicut patet ex rationibꝰ ſu-
perioribꝰ ſm veritatem aũt bene ſe cõpati-
unt̄ ſed nobis non apparet quia intellectꝰ
noſter oppreſſus mole corporis non poteſt
ſe eleuare in huiuſmodi cognitionem · Nã
ſm ſapientem · Corpus quod corrumpitur
aggrauat animam & terrena habitatõ op-
primit ſenſum multa cogitantẽ : ·
Sed cur tanto flagrat amore : · Hic pħia
obicit contra ſolutionem · Si enim anima
ignorat iſtas ſubtiles coniunctiones vnde
eſt ꝙ deſiderat eas ſcire cum nihil ignotũ
poſſit deſiderari · vnde dicit · Sed cur ani-
ma flagrat · i · ardet tanto amore · i · deſi-
derio reperire notas tectas · i · notificatio-
nes latẽtes veri · i · veritatis · Scit ne mẽs

illud quod ipſa anxia · i · ſollicita appetit
noſſe quaſi dicat · non · quia nullus appetit
ſcire illud quod ſcit & hoc eſt quod dicit
quis laborat ſcire nota · q · d · nullus · op-
tet igit̄ dicere ꝙ neſciat & tunc ſequitur
aliud inconueniens ſcz ꝙ anima deſideret
illud quod neſcit · vñ dicit · Si neſcit illud
qđ appetit quid petit · i · deſiderat mens ce-
ca · i · ignorãs · Quis enĩ neſcius optet quic-
ꝙ̃ · Quis enĩ poteſt ſequi neſcita · aut quis
neſcius poteſt noſcere quo inueniat ſupple
illud quod querit & quis neſcius poteſt
noſcere formam repertam · q · d · nullus ·
Notandum ꝙ dictum eſt in reſponſiõe
ꝙ anima ignorat compaſſibilitatem pro-
uidentie & liberi arbitrij · ſed deſiderat eã
ſcire · Contra hoc arguit ſic · Nullus appetit
ſcire quod ſcit · Si anima deſiderat ſcire
aliquid vel ignorat illud vel ſcit · ſi ſcit ergo
non deſiderat ipſum ſcire · quia nullus ap-
petit ſcire quod ſcit cum omnis appetitus
ſit ratione carentie · Si aũt ignorat illud
quod deſiderat quomodo ignotũ deſiderat̄
cum voluntas nõ querat incognitum · ideo
ſi ignorat nũꝙ̃ cognoſcet · Quis enim ig-
notum inueniet · Si enim pater familias
quereret ſeruum fugitiuum quem ignora-
ret poſſet ſibi multotiens occurrere ꝙ ipm
non inueniret · ſicut dicit Lincomenſis ſupͣ
primo poſteriorꝝ : ·
An cũ mentem cerneret altam : · Hic ſol-
uit obiectionem · vbi notandum ꝙ Plato
poſuit animas eſſe in celo creatas & habe-
re cognitionẽ omniũ pfectam ſed ꝑ lapſum
ad corpora eam obliuiſci cognitionem rerũ
in particulari & retinere eam in vniuerſa-
li & poſtea per exercicium recuperare cog-
nitionem rerum in particulari · vnde dicit
ſic · An eſt nota ſolutionis cũ anima cer-
neret · i · ſpecularet̄ altam mentem · i · ꝓ-
fundã mentem dei ipſa pariter · i · ſimul no-
uerat ſummam · i · vniuerſalem cognitio-
nẽ & ſingula · i · ſingularẽ cognitionẽ rerũ
ſed nunc ipſa condita · i · tecta nube mem-
brorꝝ non eſt oblita ſui ꝑtotũ · i · totaliter
ſed ipſa tenet ſummam · i · cognitionem v-
niuerſalem rerum perdens ſingula · i · ſin-

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

gularem cognitionē · igit᷑ quiſquis requi⸗
rit · i · inueſtigat cognoſcere vera talis eſt
neutro habitu ſupple vt perfecte cognoſcat
vel ꝙ omnino ignoret · vn̄ dicit · Nā neq̄
nouit ſcꝫ in ſpeciali & perfecte illud quod
querit nec penitus neſcit omnia ſed ipſe
meminit · i · in memoria habet ſummam · i ·
vniuerſalem cognitionem quā retinens cō
ſulit ſupple actuali cōſideratione retractās
· i · reuocans ꝑ ſtudiū alte · i · ſubtiliter vi⸗
ſa · i · prius in ſpeciali cognita vt ipſe que⸗
at addere oblitas partes partibꝰ ſeruatis
ſupple in memoria ¶ Notandum ꝙ ſm
iſtam viam Platonis ſolueret᷑ ratio pri⁹
tacta vel anima ſcit quod deſiderat vel ne⸗
ſcit · dico ꝙ neſcit in ſpeciali & in propria
forma ſed ſcit in vniuerſali · & cum dicit᷑
nullus deſiderat notum · verum eſt ſicut
eſt notum in vniuerſali tamen deſiderat
ipm̄ vt eſt ignotum in ſpeciali · & cū dicit᷑
ſi ignorat nūq̄ꝫ inueniet & verum eſt ſi ig⸗
norat tā in generali ꝙ̄ in ſpeciali · & ſi ig⸗
norat in potentia & in actu ſi tamen ſcit ī
potentia & in vniuerſali & ignorat actu
& in propria forma poteſt ipſum inuenire
& addiſcere ·

¶ Proſa quarta

TVm illa vetus inquit : · Hic eſt
quarta proſa huius quinti in qua
pħia incipit diſſoluere queſtionē
de compaſſibilitate prouidentie & liberi
arbitrŷ · & primo tangit difficultatem
huius queſtionis & cauſam difficultatis
& tangit modum procedendi circa eius
ſolutionem · ſecūdo diſſoluit eā ibi · Que⸗
ro enī · Primo dicit · hec querela · i · q̄ eſ⸗
tio hec de prouidentia eſt vetus & eſt ve⸗
hementer agitata · i · pertractata a Marco
tulio cum diſtribuit · i · diuidit diuinatio⸗
nē · i · in libro diuinationū vbi diuidit diui⸗
nationē in ſuas ſpecies nō ſolū hoc ſed tibi
ipſi eſt res multū diu queſita · Sed haud
quaq̄ꝫ · i · nō alicubi ab vllo veſtrū ſatis di⸗
ligēter & firmit᷑ expedita cui⁹ caliginis · i ·
difficultatis cauſa eſt ꝙ motus · i · actus
humane rationis non poteſt admoueri · i ·
applicari ad ſimplicitatem diuine proui⸗
dentie que ſi vllo modo queat excogitari
nihil relinquetur prorſus ambigui · q̄d ſcꝫ
rationem & cauſā difficultatis ita demū
patefacere & expedire temptabo ſi prius
expendero · i · declarauero ea quibꝰ tu mo⸗
ueris ¶ Notandū ꝙ queſtio de prouidētia
diuina & libero arbitrio eſt omniū queſti⸗
onum difficilima de qua multi antiquoꝝ
dubitabant & nō nulli modernoꝝ propter
eius difficultatem lapſi ſunt quā Tulius
in libro diuinationum pertractans & non
valens diſſoluere eius difficultatē negās
penitus prouidentiam & preſcientiā futu⸗
roꝝ a deo in ꝑ̄dicto libro diuinationū ·
Quero enī : · Hic pħia accedit ad ſolutio⸗
nem queſtionis & primo diſcutit motiua
Boecŷ · ſecundo ſoluit dubitationem ſiue
queſtionem ibi · Quoniam igit᷑ · Circa pri⸗
mum ſciendum ꝙ duo fuerunt motiua
Boecŷ principalia circa hanc queſtionem
Primū quia videt᷑ neceſſariū ſi de⁹ ꝓ̄uidet
futura quod neceſſario eueniant · Secūdū
motiuum ꝙ futura quorū euentus eſt in⸗
certus ſicut ſunt futura contingentia non
poſſunt a deo certa prouideri · Primo er⸗
go pertractat primum motiuū · ſecūdo ſe⸗
cundū ibi · Sed hoc inquis · Primo oſtē⸗
dit ꝙ ſi deus preuidet futura non propter
hoc neceſſario eueniunt · Secundo mouet
dubitationem ibi · Sed qui fieri poteſt ·
Primo oſtendit ꝙ ex preſcientia dei non
infert᷑ neceſſitas libero arbitrio · ſecundo
oſtendit ꝙ preſcientia dei non ſit ſignum
neceſſitatis futuroꝝ ibi · Sed preſcientia
Circa primum ſciendum ꝙ̄ prius impro⸗
bauit quandam reſponſionem qua quidā
nitebant᷑ impedire rationem oſtendentem
non eſſe liberum arbitrium propter pre⸗
ſcientiam diuinam quam reſponſionē hic
reſumit oſtendēs eam aliquo modo eſſe bo⸗
nam quia ſufficienter impedit intentionem
aduerſarŷ · Nam aduerſarius ex nullo a⸗
lio probat neceſſitatem futuroꝝ niſi quia
ſunt preſcita a deo · cum igitur ex reſponſi⸗
one habeat᷑ ꝙ ꝑ̄ſciētia nullam cauſalitatē
habet ſup futura videt᷑ ſufficienter oſten⸗
ſum eſſe ꝙ ea q̄ ꝓcedunt ex libero arbitrio

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

nō ſunt neceſſaria. Primo ergo ponit iſtā
reſpōſionē reſumendo eius ſolutionē dicēs
Quero enī cur iſtam rationem ſoluentium
putas minus eſſe efficacem que putat li=
bertatem arbitrÿ non impediri a preſcien=
tia quia eſtimat preſcientiam nō eſſe cau=
ſam neceſſitatis futuroꝝ. ꝙ aūt per iſtam
reſponſionem impediat̄ illatio neceſſitatis
futuroꝝ patet ex hoc quia tu non trahis
aliunde argumentum neceſſitatis futuroꝝ
niſi ꝙ ea que preſciunt̄ non poſſunt non e=
uenire. Si igit̄ prenotio. i. preſcientia fu
turoꝝ nullam imponit neceſſitatē rebus fu=
turis vt dicit reſponſio & tu etiā fatebare
paulo ante quid eſt. i. quid eſſe poterit
ꝙ voluntarÿ exitus cogant̄ ad certum e=
uentum & ita ꝑ iſtam reſponſionē exclu=
dit̄ neceſſitas futuroꝝ & manifeſtat ſe in
exemplo dicens. vt aduertas quid conſe=
quat̄ gratia poſitionis. i. exempli ſtatuā?
. i. ponamus per impoſſibile nullam eſſe p̄=
ſcientiam futuroꝝ. igit̄ hoc poſito quantū
ad hoc. i. quantum ad iſtam illationē quia
ex preſcientia concludit̄ neceſſitas futuro=
rum ea que veniunt ex arbitrio cogant̄ ne
ad neceſſitatem. dicit Boecius. minime.
& pbia ſtatuamus iterum eſſe prouidentiā
ſed nihil neceſſarium iniungere rebꝰ futu=
ris manebit vt opinor eadem libertas vo=
lūtatis integra & abſoluta ab omni neceſ=
ſitate ¶ Notādum ꝙ prior ſolutio impro=
bata fuit bona & mala ī hoc fuit bona quia
poſuit preſcientiam non eſſe cauſam neceſ=
ſitatis futurorum. dixit enim ideo futura
eueniunt non quia deus ea preuidet. ſed in
hoc fuit mala quia poſuit futura eē cauſam
preſcientie dei. Dixit enim quia futu=
ra ſunt ideo deus ea preuidet patet ergo
ex reſpoſiōne antiquoꝝ ꝙ preſcientia nō ē
cauſa neceſſitatis rebꝰ futuris :.

Sed preſcientia inquies :. Hic oſtendit
pbia ꝙ preſcientia diuina nō ſit ſignū ne=
ceſſitatis rebꝰ futuris. Secundo oſtendit
ꝙ modus ꝓbandi ex ſigno non eſt effi=
cax ibi Jam vero. Primo dicit. tu inqui=
es. i. dicere poteris & ſi pro q̄uis pſcie=
tia non ſit neceſſitas eueniendi rebus fu=
turis tamen eſt ſignum ea neceſſario eſſe
ventura & ita ex preſcientia poteſt inferri
neceſſitas futuroꝝ tanq̄ ex ſigno. Hoc i=
git̄ modo ponendo preſcientiā eſſe ſignum
neceſſitatis futuroꝝ conſtaret exitus. i.
euentus futuroꝝ eſſe neceſſarios etiā ſi nō
fuiſſet precognitio quod probat ex natura
ſigni dicens. Omne nanq̄ ſignum tantū
oſtendit quid ſit. i. manifeſtat illud cuiꝰ
eſt ſignum ſed non efficit quod deſignat
quare vt prenotionem. i. prouidentiam
appareat eſſe ſignum neceſſitatis futuroꝝ
demonſtrandū erat prius nihil cōtingere
non ex neceſſitate. i. omnia euenire neceſ=
ſario alioquī ſi hec neceſſitas futuroꝝ nul=
la eſt. nec illa preſcientia poterit eē ſignū
eius rei que non eſt & ita non valet argu=
ere neceſſitatem futuroꝝ ex pſcientia tāq̄
ex ſigno ¶ Notandū ꝙ ſignum non eſt
cauſa eius cuius eſt ſignū ſed tantū ma=
nifeſtat ſignatū eē vt circulus non ē cau=
ſa venditionis vini ſed tantum eſt ſignū
venditionis. Si ergo preſcientia eēt ſig=
num neceſſitatis futuroꝝ pſuppone ret fu=
tura eſſe neceſſaria. & ſic ad oſtendendum
preſcientiam eē ſignum neceſſitatis futu=
roꝝ oporteret prius oſtendere futura ne=
ceſſario eſſe futura anteq̄ preſciētia eēt ſig=
num neceſſitatis futuroꝝ alias preſcientia
eſſet ſignum alicuius rei que non eſt quod
eſt abſurdum :.

Jam vero :. Hic oſtendit modum probādi
ex ſigno non eē efficacem & dicit. conſtat
. i. manifeſtum eſt rationem ſubnixam. i.
firmatam demonſtratione eam non eē du=
cendam ex ſignis neq̄ ex argumentis ex=
trinſecus petitis. i. acceptis ſed firma ra=
tio ducenda eſt ex conuenientibꝰ. i. ex ꝓ=
prÿs & neceſſarÿs cauſis. Cum ergo p̄=
dicta ratio proceſſerit ex ſigno non eſt ef=
ficax & demonſtratiua cū ſit a poſteriori.
Demonſtratio aūt que eſt potiſſima ꝓba=
tionum ipſa eſt a priori cum ſit ex cauſis
per ſe immediatis prioribꝰ & notioribꝰ. &
pro tanto etiam demonſtratio eſt ſilogiſ=
mus faciens ſcire efficax ad probandum
ex primo poſterioꝝ :.

Sed qui fieri pot̄ : . Hic pħia mouet quãdam dubitationem & ſoluit eã . videt̄ eñ ex dictis ſequi ꝙ aliqua poſſunt p̄ſciri que tñ nõ neceſſario eueniũt . Si aũt nõ neceſſario eueniunt poſſunt non euenire . & ſic ſequit̄ ꝙ aliquod preſcitũ a deo non eueniat . Primo ergo pħia dubitando de hoc querit dicẽs . Ex quo ita eſt ꝙ ea que ſũt preſcita nõ ſunt neceſſaria . ſed poſſunt nõ euenire qui . i . quomodo fieri poteſt vt ea q̄ ꝓuident̄ futura eſſe nõ eueniãt . Tũc ſoluit dubitatõnẽ . d . ꝙ nõ negat̄ ꝙ p̄ſcita nõ eueniãt immo opꝫ dicere ꝙ p̄ſcita eueniãt ſed tñ nõ eueniũt de neceſſitate . vñ dicit . quaſi vero . q . d . Iſta dubitatio procedit quaſi nos credamus ea que ꝓuidentia prenoſcit non eſſe ventura ſed hoc nõ eſt verũ ſed potius arbitremur illud ſcilicꝫ ꝙ licet futurum eueniat nihil tamen neceſſitatis habuiſſe in ſui natura vt eueniret & manifeſtat in exemplo quomodo aliquid certe comprehendit̄ quod tamen non eſt neceſſarium dicens ꝙ aliquid cognitũ eueniat & tamen non neceſſario licebat ꝙ tu hoc perpendas hinc . i . ex tali exemplo intuemur eñ plura ſubiecta oculis dum fiũt . i . dum ſunt in fieri ſicut ea que vident̄ aurige facere in moderandis & flectendis q̄drigis &c̄ videmus ad hũc modũ vt que fiunt in alys actibꝫ voluntarys nunquid vlla neceſſitas compellit aliquod illoꝝ ita fieri ſicut oculis videtur . dicit Boecius . Minime . & aſſignat rationem . fruſtra eñ eſſet effectus artis ſi omnia mouerent̄ coacta & fruſtra eſſet ars flectendi quadrigã ſi neceſſario flecteret̄ . igit̄ illa que cũ fiũt carent neceſſitate exiſtendi eadem ſunt futura ſine neceſſitate priuſq̄ fiant . Ex quo concludit ꝙ quedam ſunt ventura quorum exitus . i . euentus eſt abſolutus ab omni neceſſitate . Et forſan aliquis diceret ea q̄ nunc fiunt non erant futura anteq̄ eſſent hoc excludit dicens . Nullum arbitror eſſe dicturum ꝙ que nunc fiunt euentura non fuerũt . hoc eñ eſſet nimis irratõnabile ideo neceſſario concludit̄ ꝙ hec etiam precognita habent euentus liberos quia ſicut ſcientia preſentiũ nihil importat neceſſitatis his rebꝫ que fiũt in preſenti . ſicut patet in exemplo predicto de regimine quadrige . Ita preſcientia futurorum nihil importat neceſſitatis his q̄ vẽtura ſunt ¶ Notãdũ ꝙ futura in comparatione ad diuinam ꝓuidentiam ſint neceſſaria neceſſitate condicionata non tñ omnia ſunt neceſſaria neceſſitate abſoluta . multa eñ libere eueniũt ſicut ea que fiũt ab arte & a voluntate vt regimen quadrigarum . Si enim regimen quadrigarum neceſſario eueniret fruſtra eſſet ars regendi quadrigam ¶ Notandũ ꝙ ſicut res actu fiunt ita erant future ſed quedam actu libere fiũt ergo erant libere future & per conſequens non omnia ſunt neceſſario futura licet neceſſitatate cõdicionata inquantũ comparant̄ ad prouidentiã diuinam non tamen in ſui natura conſiderata neceſſario eueniunt neceſſitate abſoluta ſicut poſtea videbit̄ vbi diſtinguet duplicem neceſſitatem condicionatam & abſolutam : .

Sed hoc inquis : . Hic pħia diſcutit motiuum Boecÿ vtrꝫ futura incerta ſicut ſũt contingencia poſſint certe preſciri . & primo mouet dubitationẽ de hoc & tãgit rationem dubitationis . Secundo aſſignat cauſam erroris ibi . Cuius erroris cauſa ē dicit primo . Sed tu inquis o Boeci hoc ipſum dubitat̄ an poſſit eē vlla p̄notio . i . preſcientia illarum rerum que non habent neceſſarios exitus . i . euentus hoc eñ nullo modo videt̄ poſſibile . Cũ eñ vident̄ hec diſſonare ſcꝫ preſcientia & contingentia . Tu eñ putas ſi preuideant̄ cõtingẽtia neceſſario ipſa conſequi & ſi neceſſitas deſit minime ea preſciri & putas nil poſſe comprehendi preſcientia diuina niſi certũ Et ſi ea que ſunt incerti exitus . i . euentus ſicut contingentia ſi prouident̄ illa quaſi certa tu putas illud eſſe caliginem opinionis non veritatem ſcientie & in hoc tu deciperis cuius deceptionis cauſa eſt error tuus circa iudiciũ cognitionis . credis eñ diuerſum eē ab integritate ſcientie alit̄ arbitrari rem q̄ ſeſe habeat & in hoc erras .

¶Notandum ꝙ quia nos non poſſumus
futura contingentia certe precognoſcere
putamus ſimiliter deum hoc nō poſſe. res
eñi eodem modo ſe habens diuerſimode a
diuerſis poteſt cognoſci. vnde cognoſcere
rem aliter q̄ꝫ ſe habet ex parte rei cognite
non eſt ſcientia. ſed cognoſcere rem aliter
q̄ꝫ ſe habeat ex parte cognoſcētis bene eſt
ſcientia & ſic futura cōtingentia licet in ſe
ſint incerta poſſunt tamen preſciri a deo ſi-
ne errore falſitatis :.

Cuius erroris cauſa ē :. Hic aſſignat cau-
ſam erroris. Vbi notādum ꝙ cauſa erro-
ris quare putamus futura incerta nō poſ-
ſe certe p̄ſciri quia putat̄ ꝙ facultas cog-
nitionis ſit ſcd̄m facultatē rei cognite & nō
ipſius cognoſcentis quod eſt falſum. Pri-
mo ergo premittit huiuſmodi cauſam er-
roris. Secundo improbat ipſam ibi. Nā
vt hoc breui. Dicit primo. Cuius erroris
cauſa eſt quia exiſtimat̄ ꝙ omnia q̄ quiſꝫ
nouit illa cognoſci tantū ex vi & natura
ipſoꝝ que ſciunt̄ & non ex vi cognoſcen-
tis quod totum eſt contra. i. per contrariū
quia res magis cognoſcūt̄ ſcd̄m naturā cog-
noſcentis. Omne eñi quod cognoſcit̄ non
comprehendit̄ ſcd̄m ſui vim. i. ſcd̄m modum
ſue nature ſed pocius ſcd̄m facultatem cog-
noſcentis ¶Notandū ꝙ ſi cognitio eēt ſcd̄m
facultatem rei cognite tunc res ab omnib᷒
eodē mō cognoſceret̄ & ſic aliquid cōp̄hē-
deret̄ eodē mō ab intellectu hūano & di-
uino qđ falſum ē quia que ſunt incerta cō-
prehenſione humana ſunt certa comprehē-
ſione diuina. cognitio ergo pocius attēdit̄
ſcd̄m facultatem potentie cognoſcētis ita ꝙ
quāto potentia eſt efficatior & certior tā-
to cercius & limpidius rem cōprehendit :.

Nam vt hoc breui exemplo liqueat :. Hic
probat ꝙ facultas cognitionis eſt ſcd̄m fa-
cultatem potentie cognoſcentis & non rei
cognite. Primo declarat hoc exemplis.
Secundo probat hoc idem per rationē ibi.
Neꝫ id iniuria. prima in duas. ſecundū
duo exempla. ſecūdū ibi. Ipſum q̄ꝫ. Pri-
mo dicit ꝙ cognitio fit ſcd̄m facultatē cog-
noſcentis liquet breui exemplo. nā viſus
aliter cognoſcit eādem corporis rotūditatē
& aliter tactus. Ille eñi viſus manens e-
minus. i. a longinquo intuet̄ totū corpus
ſimul iactis radijs viſualib᷒. Hic vero ſup-
ple tactus coherens & coniunctus orbi. i.
rotunditati & motus circa ipm̄ ambitum
. i. circa corpus rotundum comprehendit
eius rotunditatē partib᷒. i. per partes.
¶Notandum ꝙ innuit duplicem differē-
tiam inter modum cognoſcendi viſus &
tactus. prima eſt ꝙ viſus a remotis exiſ-
tens cognoſcit aliquod corpus rotundum
Tactus aūt non cognoſcit ipſum niſi cō-
iunctus. Secunda differentia eſt ꝙ viſus
totum corpus ſimul comprehendit. tact᷒
aūt per ptes. talis aūt diuerſitas in cog-
noſcendo nō eēt ſi res cognoſceret̄ ex ſui
natura cū eadem res maneat ī vtraꝫ cog-
nitione ¶Notandum quidam dixerunt
viſionem fieri per emiſſionem radioꝝ viſu-
alium ab oculis vſꝫ ad rem viſam. Sed
hec opinio ē contra Areſtotilem. viſio eñi
non fit extra mittendo ſed intus ſuſcipiē-
do. paciente eñi aliquid ſenſitiuo fit ipſum
videre ſecundo de anima. hic aūt loquitur
opinione antiquoꝝ cū dicit ꝙ viſus totum
corpus intuet̄ iactis radijs :.

Ipſum q̄ꝫ hominem :. Hic ponit ſecundū
exemplum in virtutib᷒ cognoſcitiuis ſub-
ordinatis. Secundo oſtendit quomodo
iſte virtutes ſe habeant ad inuicem ibi.
In quo illud. Primo ergo declarat quo-
modo idem a diuerſis potencijs diuerſimo-
de comprehendit̄ dicens. ſenſus exterior
aliter contuet̄ ipſum hominem aliter ima-
ginatio aliter ratio aliter intelligentia di-
uina. Senſus enim exterior ſicut viſus iu-
dicat figuram hominis in ſubiecta materia
. i. in ſenſibili materia ſed imaginatio ſo-
lam figuram diſcernit ſine materia. i. in
abſentia rei materialis. Ratio vero hanc
imaginationem tranſcendit & ipſam ſpe-
ciem. i. naturam ſpecificam hominis que
ſingularib᷒ ineſt perpendit. i. diſcernit v-
niuerſali conſideratione oculus vero. i. con-
ſideratio intelligentie eſt excelſior quia in-
telligentia diuina ſupergreſſa ambitum v-

niuerſitatis qui exiſtit in ſingularibꝰ illã
ſimplicem formam ſcʒ ideam hominis que
eſt in mente diuina contuet̃ acie . i . ſpecu-
latione pure mentis ¶ Notandũ ꝙ primũ
exemplum fuit de virtutibꝰ cognoſcitiuis
nõ ſubordinatis ſicut de viſu & tactu . iſtud
aũt exemplum eſt de virtutibꝰ ſubordina-
tis que ſunt quatuor . ſcʒ ſenſus exterior q̃
ĩeſt omnibꝰ animalibꝰ . imaginatio que tm̃
ineſt animalibꝰ ꝑfectis . ratio que tm̃ eſt in
hominibꝰ . & intelligentia per quã intelli-
git diuinã cognitionem iſte virtutes hñt
diuerſum modum cognoſcendi eandem rẽ
ſcʒ hominẽ vt declarat̃ in littera quod non
eſſet niſi cognitio fieret ſm̃ facultatem vir
tutum cognoſcentium & non rei cognite .
Jn quo illud maxime conſiderandũ eſt : .
Hic oſtendit ph̃ia quomodo predicte vir-
tutes cognoſcitiue ſe habeant ad inuicem
oſtendens ꝙ quicquid poteſt virtus infe-
rior poteſt etiã & ſuperior & amplius . Et
primo hoc oſtẽdit de intelligentia reſpec-
tu aliarũ virtutũ . Secundo oſtẽdit idem
de ratione . ſecunda ibi . Ratio ꝗ̃ . Primo
dicit . Jn quo . i . in ordine iſtarũ virtutũ
illud eſt maxime cõſiderandum ꝙ vis cõ-
prehendendi ſuperior amplectit̃ in ſe infe-
riorem quia virtus ſuperior cognoſcit õ-
ne illud quod inferior . Jnferior aũt nõ cõ-
ſurgit ad ſuperiorem ita vt apprehẽdat il-
lud quod ſuperior . quod manifeſtat in ex-
emplo dicens . Neqꝫ enĩ ſenſus aliquid va-
let apprehẽdere extra materiam & imagi-
natio contuet̃ ſpecies vniuerſales . i . mi-
nus particulares ſed ratio capit ſimplicẽ
. i . vniuerſalem formam . Jntelligẽtia aũt
diuina quaſi deſuper ſpectans cũ ſit in ſu-
premo gradu cognitionis ipſa concepta
forma ideali diiudicat etiã cũcta que ſub-
ſunt illi forme vt cognoſcendo ideã homi-
nis cognoſcit omnia que ſunt in homine .
ſed eodem modo comprehendit ipſã formã
quomodo nulli ĩferiori virtuti nota eẽ po-
terit . nam ipſa cognoſcit vniuerſum . i .
vniuerſalem formam rationis & figuram
imaginationis & materiale ſenſibile quod
ſpectat ad ſenſum exteriorem non vtens
ratione nec imaginatione nec ſenſibꝰ . ſed
ꝑſpiciens cuncta vno ictu mẽtis . i . abſqꝫ
diſcurſu cognoſcit quod non facit ratio .
¶ Notandum ꝙ quia virtus ſuperior vir-
tutem includit inferiorem ſicut tetragonũ
includit t̃gonum . vt patet ſecundo de a-
nima . ideo quicquid poteſt virtus inferior
poteſt & ſupior & magis quia modo ma-
gis vniuerſali comp̄hendit quod inferior
modo magis particulari . licet non econ-
uerſo ideo que poteſt intelligentia hũana
comprehẽdere poteſt & diuina intelligẽtia
licet non econuerſo : .
Ratio ꝗ̃ cũ quid vniuerſale reſpicit : . Hic
oſtendit idem de ratione ꝙ ſicut intelligẽ-
tia comprehendit alias tres virtutes in-
feriores ſic ratio etiam cõprehendit ſub ſe
alias duas virtutes ſcʒ imaginatõnem &
ſenſum dicens . ꝙ ratio concipit quid ꝟ vni-
uerſale nõ vtẽs imaginatõne nec ſenſibꝰ &
comprehendit imaginabilia & ſenſibilia
vniuerſali comprehenſione . Hec enim eſt
ratio que ita diffinit vniuerſale ſue concep
tõnis hõ ẽ animal bipes rationale que diffi-
nitio cum ſit vniuerſalis notio . i . notifica-
tio cum nullus etiã ignoret rem eſſe ima-
ginabilem & ſenſibilem que hac diffini-
tõe explicat̃ . Jlla ratio conſiderat vniuer-
ſale non vtens imaginatione vel ſenſu ſed
rationale conceptione . Tunc oſtendit ꝙ
ſicut ratio comprehendit imaginatõnem &
ſenſum ſic imaginatio ſenſum cõprehendit
dicens . imaginatio ꝗ̃ tam & ſi pro ꝙ̃uis
ſumpſit exordium ex ſenſibus viſendi &
formandi figuras tamẽ abſente ſenſu ex-
teriori imaginatio colluſtrat . i . cognoſcit
queqꝫ ſenſibilia non ſenſibili ſed imagi-
naria ratione iudicandi . & tunc concludit
dicens . Vides ne igit̃ quomodo cũcta po-
tius vtant̃ ſua . i . propria facultate in cog-
noſcendo ꝙ̃ facultate eoꝝ que cognoſcũt̃
¶ Notandũ ꝙ licʒ ratio in comprehẽdẽdo
ſuum vniuerſale non vtat̃ imaginatione
& ſenſu tamen in actu ſuo preſupo nit ima-
ginationem & ſenſum quia nihil eſt in in-
tellectu niſi fuerit in ſenſu . Similiter licʒ
imaginatio in ſua operatione non vtatur

ſenſu tamen pſuponit ſenſum fuiſſe in actu
quia fantaſia quã hic vocat imaginationẽ
eſt motus factus a ſenſu ſm actum ex ſe=
cundo de anima :·
Neq̃ id iniuria : · Hic confirmat dictũ ſuũ
ꝑ rationẽ dicẽs. Illud. ſ. ꝙ res cognoſcit᷑
nõ ſm ſui naturã ſ ſm naturã cognoſcẽtis
illud non contingit iniuria . i. irrationabi=
liter · nam cum omne iudicium cognitio=
nis fit actus & operatio iudicantis · i · po=
tẽtie cognoſcitiue neceſſe eſt vt quiſq̃ cog=
noſcens perficiat ſuam operam . i. ſuam o=
perationem cognoſcendi non ex aliena po=
teſtate ſcʒ rei cognite ſed ex ꝓpria ptãte
· i. ex virtute cognoſcentis ¶ Notandum
ꝙ ex lrã format᷑ talis ratio. Omnis actus
& operatio ſequit᷑ cõdicionem illius potẽ=
tie cuius eſt actus & operatio · ſed iudica=
re ſiue cognoſcere eſt actus & operatio po=
tentie cognoſcẽtis & nõ rei cognite · ergo
iudicare & cognoſcere ſequit᷑ modum &
condicionem potentie cognoſcentis & non
rei cognite : ·

¶ Metrum quartum

Quondam porticus attulit :· Iſtud
eſt metrũ quartum huius quinti
quod dicit᷑ gliconicũ ab inuẽtore
coriambicũ a pede predominante · In quo
metro improbat opinioẽm ſtoicoꝝ ex qua
videt᷑ ſequi contrarium dictis ſuis · Fuit
enĩ opinio ſtoicoꝝ ꝙ cognitio intellectiua
ſolum perficeret᷑ ex hoc ꝙ corpora exteri=
riora ſuas ſimilitudines imprimant in mẽ=
tem ita vt mens ſolum ſe habeat in ratiõe
patientis & res extra in ratione agentis .
Ex quo ſequit᷑ cum patiens trahat᷑ ad na=
turam agentis & non econuerſo ꝙ cogni=
tio ſequeret᷑ naturã rei cognite & non na=
turam cognoſcentis quod eſt contra dicta
Primo ergo ponit opinionẽ ſtoicoꝝ · ſcd̃o
improbat eam ibi. Sed mens. Primo di=
cit · Quondam porticus attulit ſenes ſupple
ſtoicos qui dicebãt᷑ ſenes propter matu=
ritatem moꝝ ſenes inquam nimiũ obſcu=
ros ſupple in ſententijs qui ſtoici credant
ſenſus & imagines · i · rerum ſenſibilium
formas imprimi mentibꝫ ex corporibꝫ ex=
timis · i · exterioribꝫ & poſuerunt corpora
illa eo modo imprimere imagines mentibꝫ
vt quondam mos fuit alicui ſcribenti ſce=
leri ſtilo figere preſſas litteras equore · i ·
in planicie pagine que pagina nullas pri=
us notas habeat ¶ Notãdum ꝙ ſtoici di=
cunt᷑ a ſtoa grece quod eſt porticus lati=
ne quia athenis in manifeſtiſſima portico
& alijs locis publicis ſtoici diſputare ſo=
lebant illi poſuerunt animam tantũ habere
ſe in ratione patientis reſpectu rerũ exte=
rioꝝ & quia cognitio magis videt᷑ ſequi
virtutem actiuam q̃ȝ paſſiuam ideo ſm
eos cognitio potius debet attendi ſm fa=
cultatem rei cognite que eſt actiua q̃ȝ ani=
me cognoſcentis que eſt paſſiua : ·
Sed mens ſi proprijs vigens : · Hic im=
probat hanc opinionem · Secundo ponit
ſuam veritatem ibi · Hec eſt efficiens · prĩo
ergo deducit ad plura inconuenientia iſtã
opinionem dicens · Sed ſi mens vigens
nihil explicat proprijs motibꝫ · i · ſi nullã
actionem propriam habet ſed tantũ iacet
patiens ſubdita notis · i · ſimilitudinibus
corporum & ſi ipã reddit . i · repreſentat
caſſas imagines rerũ · i · ſimilitudines inui
cẽ ſpeculi · i · admodũ ſpeculi · Tũc q̃rit᷑ vñ
viget hec notio · i · hec cognitio aĩs ꝙ aĩma
eſt cernens omnia non tamen corporalia
ſed etiam incorporalia ¶ Notandũ ꝙ pri=
mum inconueniens eſt · Si cognitio intel=
lectiua fieret per ſolam impreſſionem cor=
porum in anima tunc non eſſet virtus per
quam anima cognoſceret ĩcorporalia quia
per ſolam impreſſionem corporum tãtum
cognoſceret corporalia nũc aũt manifeſtũ
eſt ꝙ etiã incorporalia cognoſcit · Aliud ĩ=
conueniens ponit dicens · Si anima tãtũ
eſt paſſiua que vis anime ſingula proſpi=
cit · i · iudicat aut que vis anime cognita
diuidit aut diuiſa recolligit aut que vis
anime legens · i · apprehendens alternum
iter componendi & diuidendi nunc inſerit
caput ſummis · i · generaliſſimis aſcẽdẽdo
a ſpecialiſſimis ad generaliſſima colligendo
multitudinem & nunc decidit vel decedit
ſm aliam litteram · i · cadit in infima · i · in

tahi

infima ·i· in ſpecialiſſima ꝓcedendo a generaliſſimis ad ſpecialiſſima diuidendo · Tū ·i· tandem anima referens ·i· comparans ſe ſibi redarguit falſa veris ·i· per vera ·

¶ Notandū ꝙ ex littera talis format̃ ratio · Illa anima non eſt tantū paſſiua ſed actiua que iudicat componit & diuidit & vera falſis redarguit · ſed anima intellectiua eſt huiuſmodi ergo · maior nota eſt · quia iudicare componere diuidere redarguere videnť eſſe operationes actiue · minor apparet anima iudicat inter verum & falſum componit predicatū cum ſubiecto · aliquando diuidit predicatū a ſubiecto & falſas opiniones redarguit :·

Hec eſt efficiens magis :· Hic phia ponit veritatem dicens · Hec mens eſt magis cauſa efficiens que eſt cauſa longe potentior ꝙ̃ illa que modo materie ·i· ſimilitudīe materie patit̃ notas impreſſas & quia aliquis crederet ꝙ in aīa nulla eēt paſſio iō ſubdit quedam paſſio precedit opationes anime in viuo corpore excitans & mouens vires animi ad operandū vt quando lux ferit oculos tunc patit̃ viſus vel cū vox inſtrepit ·i· inſonuitauribꝰ tunc patit̃ auditꝰ & tandem vigor mentis excitus ·i· excitatus vocans ſpecies quas intus tenēs ad ſimiles motus applicat eas notis exteris ·i· ſimilitudinibꝰ exterioribꝰ & miſcet ·i· applicat imagines exteriores corporum formis ·i· ſpeciebꝰ introrſum ·i· in anima reconditis ¶ Notādum ꝙ Boecius hic vtit̃ ſentētia platonica que ponit ſpecies rerū a principio naturaliter inditas anime ſed anima ſopita eſt in corpore ita ꝙ nō intelligit ꝑ eas niſi excitet̃ ꝑ imutationē ſenſuū exteriorꝝ · excitata aūt euocat ſpeciē ſimilem illi quam ſenſus exterior impreſſit & applicando eam rei exteriori ſic intelligit per eam · ad hanc intentionē etiā loquitur linconienſis primo poſteriorꝝ dicens · Ratio in nobis ſopita nō agit niſi prius per opatōnes ſenſuū quibꝰ admiſcet̃ fuerit excitata ¶ Notādū ꝙ ex littera videt̃ ꝙ intellectus poſſibilis intelligendo etiā ſit actiuus cū ſit cauſa efficiens vt dicit in lrā · Ariſtotiles aūt tercio de anima vult ꝙ intelligere ſit pati & ꝙ intellectus nullā habet naturam niſi ꝙ eſt poſſibilis vocatus Ad hoc dicunt aliqui ꝙ quia anima comprehendit tā intellectum poſſibilem ꝙ̃ agētem · anima eſt actiua imo cauſa effectiua intellectionis ratione intellectus agētis ſed eſt paſſiua ratione intellectus poſſibilis · vel dicendum ꝙ intellectus poſſibilis eſt potentia paſſiua ſaltem quo ad primum eius actum cum intelligere ſit pati ſed omnis potentia paſſiua de neceſſitate requirit potentiā actiuam que reducat ipſam ad actum tale aūt actiuum nō poteſt eē res corporalis extra cum agens ſit preſtantius paſſo ideo tale actiuum ex parte anime erit intellectus agens cuius operatio eſt facere potētia intellecta actu intellecta ita ꝙ a rebꝰ extra virtutem intellectus agentis imprimitur aliquid intellectui poſſibili per quod in actum intelligendi reducit̃ · Non eſt ergo intentō Boecij negare quin mēs ſit paſſiua ratione intellectus poſſibilis ſed vult ꝙ mens ſiue anima magis habeat efficientiam in intellectione ꝙ̃ ſit paſſiua ab ipſis corporibꝰ extra & per conſequens efficientia intellectus nō debet attribui rebꝰ extra quod erat de intentione ſtoicorꝝ :·

¶ Proſa quinta

QVod ſi in corporibꝰ ſentiendis :· Hec eſt quinta proſa huius quinti libri · in qua probat ſpecialiter diuinam cognitionem eē ſm modum cognoſcentis & non rei cognite · Secundo oſtendit inſufficiētiam eorꝝ qui ex noſtro modo cognoſcendi improbant ꝓuidentiā diuinam ibi · Quid igit̃ · Primo facit quod dictum eſt · Secundo infert duas concluſiones ibi · Hac itaꝗ · Primo dicit · Si in ſentiendis ·i· in cognoſcendis corporibus animus noſter non tantū inſignitur ·i· afficit̃ paſſione corporis ſed ex ſua vi iudicat paſſionem ſubiectam corpori ita ꝙ in cognoſcēdo ſequit̃ proprium motum ꝙ̃uis qualitates obiecte forinſecus afficiāt ·i· immutent inſtrumenta ·i· organa ſenſuum & paſſio corporis antecedat vigorē

agentis animi que paſſio prouocet actum
mentis in ſe & excitet formas intrinſecus
quieſcentes. Si hoc eſt in animo noſtro
multomagis ea que abſoluta ſunt cunctis
affectionibꝫ .i. qualitatibꝫ corporum. Si-
cut intelligentie ſeparate & precipue deus
illa in diſcernendo non conſecuntᷣ obiecta
extrinſecus ſed expediunt .i. perficiunt
actum ſue mentis .i. operationem intellec-
tiuam ſm naturam propriam ¶ Notandū
ꝙ ex littera poteſt ſic argui. Si id de quo
minus videtᷣ ineſſe ineſt & de quo magis.
ſed minus videtᷣ ꝙ animus noſter in cog-
noſcendo ſequatᷣ motum ſuum & non rei
cognite & tamen ſequitᷣ facultatē ſue cog-
nitionis. ergo multo magis intelligentia
diuina ſequitᷣ in cognoſcēdo ꝓprium mo-
tum ſue cognitionis ꝙ̄ ipſius rei cognite.
Hac itaqꝫ ratione :. Hic infert duas cōclu-
ſiones ex premiſſis dicens. Ex quo cogni-
tio ſequitᷣ naturam cognoſcētis & nō rei
cognite & cum cognoſcentia ſint diuerſa
ſm naturam oportet diuerſis cognoſcētibꝫ
conuenire diuerſas cognitiones. Vnde di-
cit. Hac itaqꝫ ratione quia cognitio ſequitᷣ
naturam cognoſcentis multiplices cogni-
tiones ceſſerunt diuerſis ac differentibꝫ
ſubſtantijs. ſenſus enī ſolus deſtitutus a-
lijs cognitionibꝫ ceſſit animantibꝫ immo-
bilibꝫ qualia ſunt conche maris & quecūqꝫ
nutriuntᷣ herentia ſaxis. imaginatio vero
ceſſit mobilibꝫ beluis que mouentᷣ motu
progreſſiuo quibꝫ videtᷣ ineſſe affectus .i.
appetitus fugiendi malum vel appetendi
bonum. Ratio vero per quam cōprehendi-
mus vniuerſale tantū eſt humani generis
ſicut intelligētia eſt diuini generis. Tunc
ponit ſecūdam cōcluſionē ꝙ illa cognitio ē
notior & nobilior que non ſolum apprehē-
dit proprium obiectum ſed etiā obiecta a-
liarū noticiarū .i. cognitionū. vnde dicit.
Quo fit vt ea notio .i. cognitio preſtet .i.
nobilior ſit ceteris que ſuapte natura .i.
ꝓpria natura nō mō .i. nō tm̄mō ꝓpriū obiectū
cognoſcit ſed etiā cognoſcit ſubiecta cete-
rarū noticiarū ¶ Nota circa primā cōcluſi-
onē ꝙ cū actus & operationes diuerſificētᷣ

ſm diuerſitatē agentiū & operātiū ſequitᷣ
ſi agentia & operantia ſint diuerſa ꝙ ha-
beant diuerſas operationes & cognitiones
proptᷣ quod ſenſus ſine alijs cognitionibꝫ
ceſſit animalibꝫ immobilibꝫ & accipitᷣ hic
ſenſus ſtricte pro apprehenſione ſenſitiua
que ſolum immutatᷣ ad preſentiā ſenſibi-
lis. Sic enī diſtinguitᷣ cōtra imaginatio-
nem que non tantū apprehendit rem pre-
ſentem ſed etiā abſentē ¶ Notādū circa
ſecundam concluſionem ꝙ quecūqꝫ poten-
tia plura cognoſcit videtᷣ eſſe preſtantior
ea que cognoſcit pauciora. Si ergo aliqua
potentia cognoſcit proprium obiectū & cū
hoc obiecta aliarū potētiarū inferiorꝝ ſicut
eſt intelligentia diuina & non ecōuerſo ſe-
quitᷣ ꝙ potentia ſuperior plura cognoſcēs ſit
nobilior inferiori :.
Quid igitᷣ :. Hic phia oſtendit inſufficiē-
tiam eorꝝ que ex modo cognoſcēdi noſtro
improbant diuinā prouidentiā. Secundo
hortatᷣ nos ad conſiderandū modū diuine
cognitionis ibi. Quare in illius. Primo ma-
nifeſtat inſufficientiam eorꝝ per ſimile. ſe-
cundo applicat illud ſimile ad propoſitum
ibi. Simile eſt. Similitudo aūt quā in-
tendit talis eſt. Sēſus & imaginatio ſunt
cognitiones inferiores ꝙ̄ ratio. Si ergo
ſenſus & imaginatio vellent iudicare mo-
dum cognoſcendi rationis ex modo cog-
noſcendi proprio & dicere ꝙ vniuerſale
nihil eſſet quod ratio apprehēdit vel ſi ve-
rum eſſet iudicium rationis vel eſſet parti-
culare & ſenſibile ratio vero diceret cōtra-
rium. Manifeſtum eſt ꝙ nos qui vigemꝰ
vtraqꝫ cognitione potius aſſentiremus ra-
tioni iudicādo motiuū ſenſus & imagina-
tionis eſſe inſufficiens. Dicit ergo. Quid
igitᷣ ſi ſenſus & imaginatio refragentᷣ .i.
contradicant rationi dicentēs nihil eē vni-
uerſale id quod ratio putat ſe intueri ſic
arguendo. Quod enī eſt ſenſibile aut ima-
ginabile id nō poſſe eſſe vniuerſale ſm iu-
dicium ſenſus & imaginationis. Aut igitᷣ
iudicium rationis neceſſe eſt eſſe verum &
per conſequens nec quicquā eſſe ſenſibile
quod eſt abſurdum. Aut quoniam notum

eſt ſibi ſcꝫ ſenſui & imaginatōi plura eſſe
ſubiecta ſēſibꝰ & imaginatōi q̄ neceſſe ē eē
ſenſibilia · crederes ne cōceptionē rationis
eſſe inanem que cōſiderat illud quod ē ſen-
ſibile & ſingulare quaſi quoddam vniuer-
ſale · Ad hec ſi ratio reſpondeat ſe conſpi-
cere ī ratione vniuerſali quod eſt ſenſibile
& imaginabile · Jlla vero ſcꝫ ſenſum & i-
maginationem non poſſe aſſpirare · i · per-
uenire ad cognitionē vniuerſalis quia cog-
nitio eoꝝ nō excedit figuras corporales &
diceret ratio pocius eſſe credendū firmiori
& perfectiori iuditio rerum · Jn huiuſmōi
igit̄ lite ſcꝫ īter ſenſum & imaginationē ex
vna pte & rationē ex altera pte nos quibꝰ
ineſt tam vis ratiocinandi ꝙ̄ imaginandi
& ſenciendi nomie potius ꝓbaremus cau-
ſam rationis & reputaremus motiua ſen-
ſus & imaginationis eſſe inſufficientiā q̄ſi
dicat imo ¶ Notandum ꝙ iuditio nobili-
oris potētie potiꝰ ē aſtādū ꝙ̄ iuditō potētie
ignobilioris · cū igit̄ ratio ſit potentia no-
bilior ꝙ̄ ſenſus & imaginatio eo ꝙ ratio
comprehendit proprium obiectū & obiec-
tum ſenſus & imaginationis & non econ-
uerſo · ergo potius aſtandū ē iuditio rati-
onis ꝙ̄ potētiarū inferioꝝ : ·
Simile eſt : · Hic applicat illud ſimile ad
propoſitum & dicit · Jllud quod eſt dictū
de ſenſu & imaginatione reſpectu rationis
ſimile eſt ei ꝙ humana ratio nihil putat
diuinam intelligentiam intueri niſi vt ip̄a
ratio cognoſcat quod apparet ex ipſo mō
arguendi · Nam ita diſſeris · i · arguis ſiqua
videant̄ non habere certos & neceſſarios
euentus talia nequeunt preſciri certe euē-
tura · igit̄ talium rerum nulla ē p̄ſcientia
quam ſcꝫ preſcientiam ſi credimus eſſe in
his nihil erit ꝙ non proueniat ex neceſſi-
tate · Si igit̄ ſicut ſumus participes rati-
onis ita poſſemus habere iuditium diuine
mentis ſicut nunc iudicamus imaginatio-
nem & ſenſum oportere cedere rationi ·
ſic cenſeremus · i · iudicaremus iuſtiſ-
ſimum humane rationi ſe ſubmittere diui-
ne menti ¶ Notādum ꝙ ſimile eſt de iu-
ditio ſenſus & imaginationis reſpectu ra-
tionis & rationis reſpectu intelligentie di-
uine · Nam ſenſui & imaginationi videtur
ꝙ ratio aliter nō poſſit comprehendere rē
niſi ſicut ipſa comprehēdit quod tñ falſum
eſt · Hic ſimiliter videt̄ rationi humane
ꝙ intelligentia diuina non poſſit res in-
certas cognoſcere aliter ꝙ̄ ipſa cognoſcit
quod falſum eſt nam que ratio humana in
certe cognoſcit intelligentia diuina certa
comprehendit ·
Quare in illius ſumme intelligentie : · Hic
phia hortat̄ vt erigamus nos ad cogni-
tionem diuine intelligentie dicens · Quare
ſi poſſumus erigamur per diligentem con-
ſiderationem in cacumen illius ſumme in-
telligentie ſupple diuine · Jllic enim ratio
videbit ꝙ in ſe non poteſt intueri ſcꝫ quo-
modo certa & diffinita prenotio dei cog-
noſcat illa que non habent certos exitus
& illud non erit opinio ſed potius erit ſim
plicitas ſumme ſcientie nullis terminis ī-
cluſa quia ſimplicitas ſumme ſapientie eſt
infinita ¶ Notādum ꝙ ſi cognitio ſeque-
ret̄ facultatem rei cognite & non virtutis
cognoſcentis tunc ſicut ratio humana cog-
noſcit futura contingentia incerte · ſic ſi-
militer intelligētia diuina ea incerte cog-
noſceret ſed quia facultas cognitionū eſt
ſm facultatem virtutum cognoſcentium
& intelligentia diuina in cognoſcendo ex-
cedit rationem humanam poterit ipſa cer-
te cognoſcere que ratio humana incerte
cognoſcit : ·

¶ Metrum quintū

QVam varijs terras : · Hic incipit
quintum metrum huius quinti ·
quod dicit̄ archiloycum ab inuē-
tore · dactilicum a pede predominante · Jn
quo oſtendit hominem eſſe diſpoſitum ad
contemplationem celeſtiū ex figura corpo-
ris ſui · & primo deſcribit figuram corpalē
aliarū beſtiarū · ſecundo figuram hominis
ibi · Vnica gens · Primo dicit · Animalia
permeant terras ꝙ̄ varijs · i · valde varijs
figuris nanqꝫ alia animalia extento corpe
ſicut ſunt ſerpentes & reptilia illa verrūt
· i · vertūt puluerem & incita · i · mota vi

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

pectoris trahunt continuum ſulcum ſupple in puluere. Sunt alia animalia quibꝰ inē vaga leuitas alarum que verberant vētos & enatant .i. tranſeūt liquido volatu ſpacia longi etheris .i. aeris. Sunt alia que gaudēt preſſiſſe veſtigia ſolo .i. terre greſſibꝰ ſuis & tranſmittere .i. pertranſire virides campos & gaudēt ſubire ſiluas que omnia animalia licet videas ea diſcrepare varÿs formis tamen facies eoꝝ prona .i. ad terram inclinata valet ingrauare .i. ingrauatos oſtendere ſenſus ebetes .i. brutales ¶ Notādum ꝙ pħia tangit tria genera animaliū ſcꝫ reptilia volatilia & greſſibilia que licet differunt in formis quia quedam formant̃ ad reptandum vt ſerpentes. quedam ad volandum vt aues. quedam ad gradiendum vt beſtie. tamen in hoc omnia conueniunt ꝙ habent faciem inclinatam ad terram :·

Vnica gens hominum :· Hic deſcribit figuram hominis dicens. Vnica gens hominum .i. ſolum gens humanum leuat celſum cacumē .i. caput ſuū altius & leuis ſtat recto .i. erecto corpore & deſpicit terras vultu eleuato ad celum tu homo terrenus qui recto vultu petis celum & exeris .i. erigis frontem hec recta figura āmonet te ꝙ tu male deſipis niſi etiā feras .i. extollas animum tuum in ſublime .i. in celeſtia ne mens grauata .i. grauedine depreſſa peſſum .i. ſub pedibꝰ vel ſubtus & ē peſſum aduerbium loci. ne illa mens ſidat .i. reſideat inferior corpore leuato celſius ¶ Notandum cum homo habeat figuram corporis erectam ad celum ſi anima non erigeretur ad contemplationem celeſtium videret̃ corpus eſſe nobilius aīma ¶ Nota ſm Areſtotilem in .xvi. de animalibꝰ homo inter omnia animalia habet figuram recti linearem de qua figura etiā loquitur Ouidius in libro methamorfoſeos dicens.

Pronam cū ſpectant animalia cetera terrā
Os homini ſublime dedit celumq̧ videre.
Iuſſit & erectos ad ſydera tollere vultus

¶ Proſa ſexta

QVoniam igit̃ vti pauloante :·

Hic incipit ſexta proſa & vltima huius quinti .i. q̄ determinat veritatē de cōpaſſibilitate preſcientie diuine & liberi arbitrÿ. Et primo ponit ſuam determinationem. Secundo ſubiungit vtilem exhortationē circa finem libri ibi. Auerſamini igitur. Primo oſtendit modum diuine cognitionis. Secundo ſoluit obiectiones factas contra diuinam prouidentiam. Tercio cōcludit compaſſibilitatem liberi arbitrÿ cū prouidentia diuina. ſecūda ibi. Quid igit̃ poſtulas. tercia ibi. Que cum ita ſint. Primo determinat de ſtatu dei qui eſt eternitas. Secundo ex hoc declarat modum diuine ſcientie ibi. Quoniam igitur omne iudicium. Primo premittit ꝙ determinandum ſit de eternitate. Secundo determinat de ea ibi. Eternitas igit̃ eſt. Primo dicit. Quoniam monſtratum eſt paulo ante ꝙ omne quod ſcit̃ cognoſcit̃ non ex ſui natura .i. non ex natura rei ſcite ſed ex natura cognoſcentium/ intueamur nunc quantum phas eſt quis ſit ſtatus diuine eſſentie vel ſubſtantie vt poſſimus agnoſcere que ſit eius ſcientia. & ſubdit ꝙ commune iudicium cunctoꝝ degentium .i. vtentium ratione eſt deum eſſe eternū ideo conſideremus quid ſit eternitas hec enim nobis patefacit naturam & diuinam ſciētiam ¶ Notandum ꝙ viri degentes ratōe ſunt viri ꝑditi luce ſapientie & omnes iſti concedunt deum eſſe eternum. Nam phus .viii. phiſicoꝝ ex eternitate motus oſtendit eternitatē motoris & omnes tam greci q̄ barbari putantes deos eſſe eſtimant eos immortales ¶ Notandum ꝙ quia eternitas dei & natura & ſcientia dei non differunt ſm ſubſtantiam ideo cognita eternitate cognoſcit̃ natura & ſcientia dei :·

Eternitas igit̃ eſt :· Hic proſequit̃ de eternitate. Et primo ponit eius diffinitionem Secūdo declarat eam ibi. Quod ſi ex collatione. Primo dicit. Eternitas eſt poſſeſſio vite interminabilis exiſtens tota ſimul & perfecta ¶ Nota ſm Albertum ſuper libro de cauſis. Aliquid eſt eternum & eſt in eternitate & eſt ipſa eternitas ſicut deus

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

Aliqua ſint eterna & ſunt in eternitate.
ſed non ſunt ipſa eternitas ſicut ſubſtãtie
ſeparate · Alia ſunt eterna non in eterni-
tate · nec ſunt ipſa eternitas vt motus tẽ-
pus & mundus ¶ Notandum cũ dicit e-
ternitas eſt poſſeſſio ibi vtitᷣ nomine poſ-
ſeſſionis ad deſignandam immutabilitatẽ
& indeficientiam eternitatis quia ipſa fir
miter poſſidetᷣ & quiete habetᷣ · & dicit vite
ad innuẽdum ꝙ non viuentia nõ mẽſuratᷣ
eternitate · & dicit interminabilis ad dif-
ferentiam illius vite que habet terminum
a parte añ & a parte poſt ſicut vita homi-
nis · vel a parte ante tantum ſicut vita an-
geloꝝ · & dicit tota ſimul ad differentiã
vite angelice ꝗuis enĩ eſſe angeli ſm ſub-
ſtantiam ſit totum ſimul nõ tñ ſm opera-
tionem cum habeat operatiões ſucceſſiuas
& intellectiones · & dicit perfecta ad de-
ſignandum ꝙ eternitati nihil deeſt · pfec-
tum enĩ eſt cui nihil deeſt · primo celi &
mundi : ·

Quod ſi ex collatione : · Hic declarat diffi-
nitionem · Secundo redarguit quoſdam
qui vocabulo eternitatis abutebantᷣ ibi ·
Vnde non recte · Primo ergo declarat
diffinitionem eternitatis in comparatione
ad tempus dicens · vnde dictum eſt ꝙ e-
ternitas eſt poſſeſſio tota ſimul ĩtermina-
bilis vite · quod liquet clarius ex collati-
one · i · ex comparatione temporalium · Nã
quicquid viuit in tempore illud preſens
exiſtens procedit per ſucceſſiuam muta-
bilitatem a preteritis in futura · & nihil
eſt in tempore conſtitutum quod pariter
poſſit amplecti · i · comprehendere totũ ſpa-
cium vite ſue ſed craſtinum nondum ap-
prehendit · heſternum vero tempus iam
perdidit & in hodierna vita non amplius
viuitis · i · nihil plus eſt preſens de hodi-
erna vita niſi qđ ĩ iſto mobili & tranſito-
rio momẽto contine tᷣ de vita & dicitᷣ mo-
mẽtum illud indiuiſibile inſtãs quo futurũ
copulatᷣ cum preterito · quicquid igitᷣ patitᷣ
temporis condicionem · i · ſucceſſionẽ licet
nunꝗ inceperit eſſe nec deſinat eſſe · ſicut
Areſtotiles cenſuit de mũdo · & licet vita
· i · duratio eius tendatᷣ · i · extendatᷣ cũ in-
finitate temporis nõ dũ tñ tale eſt vt iure
credatᷣ eſſe eternum quia nõ comprehẽdit
neqꝫ complectitᷣ ſimul totum ſpaciũ vite
· i · ſue durationis licet infinite · i · infinito
tempore duret · ſed futura nondum habet
tranſacta · i · pertranſita & preterita nõ ha-
bet · Quicquid igitᷣ comprehendit & poſſi-
det pariter totam plenitudinem intermi-
nabilis vite cui nihil abſit futuri nec ali-
quid fluxerit preteriti illud iure perhibetᷣ
eẽ eternum quia illud eternum ſui compos
eo ꝙ nihil ſibi deſit neceſſe eſt ſemper ſibi
aſſiſtere preſens & eſt neceſſe preſentem
habere infinitatem · i · infinitam duratio-
nem temporis mobilis · i · ſucceſſiui ¶ No-
tandum ꝙ quia per cognitionem temporis
deuenimus in cognitionem eternitatis eo
ꝙ oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcũt
ideo per naturam & ſucceſſionem temporis
declarat nobis naturam eternitatis · Sicut
enĩ ratio temporis conſiſtit in ſucceſſione &
apprehenſione prioris & poſterioris in mo
tu cuius vna pars preteriyt & alia eſt fu-
tura · ſic ratio eternitatis per oppoſitum cõ-
ſiſtit in apprehenſione vniformitatis illiꝰ
quod eſt omnino extra motum comprehẽ-
dens ſimul preteritum & futurum tanꝗ
preſens ¶ Notandum ꝙ ipſius eterni nil
tranſit in preteritum ideo ſemper ſibi pre-
ſens aſſiſtit quia vero nunꝗ deficiet ſicut
nec vnꝗ incepit cum habeat vitam inter-
minabilẽ neceſſe eſt ꝙ aſſint quelibet dif-
ferentie temporis · etiã ſi ponatᷣ tempus ĩ-
finitum & quia eodem modo aſſiſtit diffe-
rentiys temporum per quem modum in ſe
ſubſiſtit · motus aũt quo in ſe ſubſiſtit eſt
preſentarius ideo etiã aſſiſtit differentys
temporis per motum preſentem · ideo di-
cit ꝙ neceſſe eſt eternum preſentem habe-
re infinitatem temporis mobilis : ·

Vnde non recte putãt : · Hic phĩa impro-
bat quoſdam qui abutebantᷣ vocabulo eter-
nitatis · Secundo docet propriũ modum
loquendi ibi · Ita ſi digna · Primo facit
quod dictum eſt · Secundo manifeſtat qᷓ-
modo temporalia deficiunt a ſimplicitate

diuine nature quã nitunť imitari ibi. Hũc eñ. Primo dicit. dictum eſt ꝙ eternitas non ſolum dicit interminabilitatẽ ſed etiã ſimplicitatẽ vnde nõ recte quidam putãt qui cum audiunt viſum eſſe Platonĩ mũdũ nõ habuiſſe iniciũ temporis nec habiturũ defectũ. i. finem hoc modo putant mũdum conditum fieri coeternum conditori. Cauſa aũt quare non recte putant ẽ quia aliud eſt duci per interminabilem vitã cũ quadam ſucceſſione quod Plato attribuit mundo. & aliud eſt ſimul eſſe complexam totam preſentiã vite interminabilis quod eſt proprium diuine mentis. Et quia aliquis diceret. Si mundus nunꝗ̃ incepit videť eſſe coeternus deo. Ad quod reſpõdet. ꝙ deus eſt prior mundo non antiquitate temporis ſed ſimplicitate nature. vñ dicit. Neq; eñ deus debet videri antiquior rebꝫ conditis quãtitate temporis ſed ꝓprietate ſimplicis nature. ¶ Notandum ſicut patet ex libro Thimei Plato voluit mũdum incepiſſe ſed finem non habere. & hoc idem Areſtotiles ſibi imponit in libro celi & mundi dicens ꝙ ſolus Plato generat mundum. Quid eſt ergo ꝙ dicit Boecius ꝙ Plato non poſuit mundũ incepiſſe. Ad hoc diciť. ꝙ dum Plato dixit mundum habuiſſe inicium intelligiť ꝙ habuit inicium inſtitutionis nõ aũt temporis. ſicut ponit exemplum de veſtigio pedis. vt ſi pes ab eterno ſtetiſſet ĩ puluere pes eſſet cauſa veſtigiẏ naturaliter precedens veſtigium licet non tempore :.

Hũc eñ vite immobilis :. Hic manifeſtat quomodo temporalia deficiunt a ſimplicitate diuine nature quam nitunť imitari dicens. Ille infinitus motus rerum temporalium imitať quantum poteſt hunc p̃ſentarium ſtatum vite immobilis. i. eternitatis. & cum eũ non poteſt effingere. i. exprimere & equare deficit ab eius immobilitate ſucceſſiue acquirendo quod ſimul habere nõ potuit & ex ſimplicitate p̃ſentie decreſcit in infinitam quantitatem preteriti & futuri & cum nequeat poſſidere pariter totam plenitudinem vite ſue. hoc ipſo quod aliquo modo nunꝗ̃ eſſe deſinit videť aliquatenus emulari illud quod implere non poteſt alligans ſe ſcꝫ ſtatus temporalis ad qualemcunq; preſentiã huius momenti. i. inſtantis exigui. i. indiuiſibilis & volucris. i. tranſitoriẏ que ſcꝫ p̃ſentia inſtantis temporis habet quandam imaginem manentis preſentie id ẽ eternitatis & preſtat quibuſcunq; contingit vt illa eſſe videantur. nam illa dicimus eſſe que ſunt in preſenti momẽto quia vero nõ potuit manere ſcilicet preſentia inſtantis propter naturam rei mobilis ideo arripuit ĩ finitum iter temporis per ſucceſſionem & eodem modo factum eſt vt continuaret vitam eundo de vno ẽẽ in aliud cuius plenitudinem non potuit complecti ꝑmanẽdo ¶ Nota ꝙ infinitus motus rerum temporalium quantum poteſt imitať ſtatum eternitatis quia non poteſt eum totaliter exprimere quia ſtatus temporalis eſt ſucceſſiuus ſtatus eternitatis non. & ſtatus temporalis reſpicit preteritum & futurũ. ſtatus eternitatis tãtum preſens tñ in hoc imitať ſtatum eternitatis ꝙ ſicut eternitas nunꝗ̃ deficit ſic infinitus motus rerũ temporalium nũꝗ̃ ẽẽ deſinit & ſicut in tẽpore eſt dare inſtans quod habet quandã imaginem cum eternitate ita ꝙ ſicut ĩ eternitate aliquid diciť ẽẽ. ſic illa dicimus ẽẽ que ſunt in preſenti inſtanti. ideo ſtatus rerum temporalium licet non poſſit imitari ſtatum eternitatis preſentialiter ꝑmanendo tñ ipm imitať ſuã duratõẽ ſucceſſiue cõtinuando :.

Itaq; ſi digna :. In iſta parte phĩa docet quomodo proprie loquẽdum ſit de deo & de mundo dicens. Si nos ſequentes platonem velimus imponere nomina digna. i. conuenientia rebꝫ dicamus deum ẽẽ eternum. mundum vero dicamus perpetuum & hoc conſonat dicto autoris Greciſmi. Eternum vere ſine principio ſine fine. ꝑpetuum cui principium ſed fine carebit :. Quomã igiť omne iudicium :. Hic phĩa ex dictis oſtendit modum ſcientie diuine. Primo ergo oſtẽdit q̃lis ſit ſciẽtia diuina

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

& qualitẽr ſit nominanda dicens· Quoni=
am omne iudicium comprehendit ea que
ſunt ſibi ſubiecta·i· ſua obiecta ſcḋm ſui na=
turam·i·ſcḋm naturam virtutis cognoſcẽtis
Natura aũt dei talis eſt ꝙ ſemper ipſi deo
eſt ſtatus eternus & preſentarius ex quo
ſequitur ꝙ ſcientia dei ſupergreſſa omnem
motionem temporis manet in ſimplicita=
te preſentie & complectens infinita ſpacia
preteriti & futuri temporis omnia conſide=
rat quaſi iam·i·p̄ſentialiter gerant̄ in ſua
ſimplici cognitione· Tunc oſtendit quo=
modo ſcientia dei eſt nominanda dicens·
Itaq; ſi velis penſare p̄ſciẽtiam que cũcta
cognoſcit nõ dices diuinã ſcientiã eſſe p̄ſci
ẽtiã quaſi futurũ ſed rectiꝰ eſtimabis diui
nã ſcientiã eẽ inſtãtie·i·p̄ſentie nũꝙ̃ defi=
cientis·qḋ cõfirmat ꝑ ethimologiã huius
nominis ꝓuidẽtia dicẽs· vnde cognitio di=
uina nõ dicit̄ p̄uidẽtia quia illa importat
ordinẽ ad futurũ·ſed dicit̄ ꝓuidentia q̃ſi
porro·i·procul a rebus infimis conſtituta
ab excelſo cacumine rerum cuncta ꝓſpici=
at ¶Notandũ quia cognitio ſequit̄ modũ
rei cognoſcentis ideo cognitio & ſciẽtia dei
ſequit̄ ſtatum & diſpoſitionem dei· ſtatꝰ
aũt dei eſt eternus & preſentarius cum eẽ
diuinum menſuret̄ eternitate·ergo ſcien=
tia dei erit eterna & p̄ſentaria ·ita ꝙ õnia
q̄ ſunt p̄terita & futura cognoſcit q̃ſi ſint
p̄ñtia ¶Notãdũ aliquis diceret nõ ens nõ
põt alicui eẽ p̄ſens·ſed preteritũ & futurũ
eſt non ens· ergo non poteſt eſſe preſens
cognitioni diuine· Dicendum ꝙ duplex ẽ
non ens· quoddam quod nullo modo ẽ ens
& tale non eſt realiter preſens alicui cum
nihil ſit· Aliud eſt non ens nõ ſimpliciter
ſed quia actu nõ eſt ens & licet huiuſmo=
di non poſſit realiter coexiſtere tempori p̄=
ſenti tñ poteſt coexiſtere eternitati· quia
eternitas cum ſit infinita excedit tempus
preſens extendẽdo ſe ad preteritum & fu=
turum· Et ſic preteritũ & futurum ſunt
eternitati coexiſtentia preſentialiter quia
in eternitate non eſt ſucceſſio· vnde non
ſequit̄ ſi aliquid coexiſtit eternitati quod
pro tanto ſimpliciter exiſtat· quia eterni=
tas etiã extendit ſe ad non exiſtens ſicut
ad preteritum & futurum ¶Notãdum ꝙ
omnia ſunt deo preſentia & nihil eſt ſibi
futurum· ideo ſcientia ſua non eſt dicenda
preſciẽtia que ſonat aliquid futurum· nec
debet dici preuidentia ꝓpter eandem cau=
ſam· ſed debet dici prouidentia quaſi ꝓcul
conſtituta a rebꝫ inferioribus omnia pro=
ſpiciens:·

Quid igit̄ poſtulas:· Hic ſoluit obiectio=
nes ſuperius factas contra prouidentiam·
Primo ergo oſtendit qualiter huiuſmodi
obiectiones ſoluant̄· Secũdo reſumit pri=
mam obiectionẽ ipſam fortificãdo vt for=
malius ſoluat̄· ſecunda ibi· Hic ſi dicas·
Circa primum notãdum ꝙ tres erant ra=
tiones quarum prima & ſecunda fundant̄
ſuper hoc ꝙ nihil poteſt eſſe preſcitũ a deo
niſi id ſit neceſſarium· Tercia fundat̄ ſu=
per hoc ꝙ euentus incertus nõ poteſt cer=
titudinaliter cognoſci· Facit ergo duo·
primo oſtendit ꝙ preſcientia non imponit
neceſſitatem rei preſcite per quod ſoluitur
prima & ſecunda ratio· Secundo oſtẽdit
ꝙ ſcientia dei non mutat naturam rei ſed
ſimul ſtant certitudo a parte ſcientie & ĩ=
certitudo a parte euentus per quod ſoluit̄
tercia ratio·ſecunda ibi· Quare hec diuina
Primo dicit· Ex quo deus cognoſcit õnia
tanꝙ̃ preſentia quid igit̄ poſtulas vt illa
fiant neceſſaria que luſtrant̄·i· comprehẽ=
dunt̄ diuino lumine·i· diuina cognitione
cum nec homines faciant ea neceſſaria que
preſentialiter vident· verbigratia· ꝙ homo
videt in preſenti non facit eſſe neceſſariũ
Nunquid enĩ intuitus tuus dabit aliquam
neceſſitatem eis que tu cernis preſentia·
dicit Boecius· Minime· & phia· Si eſt
digna collatio diuini & humani intuitus
reſpectu p̄ſentis ſicut vos videtis q̄dã hoc
preſenti temperario·i· ĩ preſenti temporis
ita deus ſuo eterno intuitu omnia cernit
tanꝙ̃ preſentia ¶Notandum ꝙ intuitus
noſter rei preſentis nullam imponit neceſ=
ſitatẽ rei preſenti quia viſio ſortis curren=
tis non imponit neceſſitatem ſorti currẽ=
ti quia poteſt ſortes currere vel nõ currere

Hic etiam intuitus diuin⁹ qui omnia pre-
ſencialiter cognoſcit nullam imponit rebus
neceſſitatem ſed videt ea pſentialiter ſicut
futura ſunt neceſſario futura & contingētia
videt contingenter futura :·
Quare hec diuina prenotio :· Hic oſtendit
ꝙ circa contingentia ſimul ſtāt certa cog
nitio dei & īcertus euētus rei dicēs· Qua-
re hec diuina prenotio qua deus nouit fu-
tura illa non mutat proprietatem rerum
quo ad neceſſitatem & contingentiā quia
non imponit neceſſitatem rei que cōtingēs
eſt ſed talia apud ſe ſpectat preſentia q̄lia
olim prouenient futura nec confundit rerū
iudicia vt cōtingens faciat nō eē cōtingēs
ſed vno intuitu mentis cognoſcit tam ne-
ceſſarie ꝙ non neceſſarie futura quod de-
clarat in exēplo dicens· Sicuti vos homi-
nes quando pariter · i · in eodem inſtanti
videtis hominem ambulare in terra & ſolē
oriri in celo licet vtrūq; ſimul ſit cōſpectū
tamen diſcernitis hoc eſſe voluntarium · ſ·
hominem ambulare in terra & illud eē ne-
ceſſarium · ſ · ſolem oriri · Ita ſimiliter diui
nus intuitus cuncta deſpiciens · i · deorſum
aſpiciens minime perturbat rerum quali-
litatem · ſ · contingentiam & neceſſitatem
rerum dico apud ſe preſentium ratione e-
ternitatis ſed futurarum ad condicionem
temporis · Quo fit vt cognitio futuroꝝ dei
tanq̄ preſentium non ſit opinio ſed cogni
tio veritate nixa · i · cōfirmata cū cognoſcit
aliquid eſſe exiturū · i · futurū quod idē nō
neſciat · i · carere poteſt neceſſitate exiſtē-
di ¶ Notandum de hoc ꝙ dicit̄ deum ō-
nia preſentialiter cognoſcere ſcʒ preterita
& futura ponunt quidam exemplum de ba
culo fixo in aqua qui ſucceſſiue toti flu-
uio preſens eſt quia partib⁹ eius · ſic eter-
nitas ſimul eſt cū toto tempore & cū ōnib⁹
que fluunt in tempore ita ꝙ totum temp⁹
& quicquid eſt ſucceſſiuum in tempore eſt
preſens eternitati vt ſi ponat̄ eternitas ſi
cut centrum & totum tempus ſicut circū-
ferentia tunc licet circumferentia cōtinue
moueat̄ & pars toti ſuccedat tn̄ in cōpa-
tione ad centrum vniformiter ſe habet ·

Aliud exemplum ponit̄ de aliquo qui va-
dit per viam & nō videt homines poſt ſe
venientes ſed ille qui de alta turri reſpice
ret videret totam viā & homines per eam
tranſeuntes tam precedentes ꝙ ſequentes
ſic deus de ſpeculo ſue eternitatis reſpiciēs
omnia preſentialit̄ videt tam preſentia ꝙ
futura :·
Hic ſi dicas :· Hic ph̄ia redit ad primam
rationem ſuperius poſitam ipſam fortificā
do vt formalius ſoluat̄ & fortificat eam ·
Secundo ſoluit · Tercio ſolutionem decla
rat · ſecunda ibi · Reſpondebo · tercia ibi ·
Due eñ · Primo dicit · Si dicas hic obi-
ciendo illud non poſſe nō euenire quod de⁹
videt euenturum quia tunc deus falleret̄
quod aūt poteſt non euenire id ex neceſſita
te contingere & ſic aſtringas me ad nomē
neceſſitatis vt concedam contingens ali-
quo modo eſſe neceſſarium · Ego fatebor
rem ſolidiſſime veritatis cui vix aliquis
acceſſerit eam concedendo niſi ſpeculator
diuini · i · diuine nature · Tunc ſoluit ob-
iectionem dicens · Si coartaueris me vt
concedam aliquam neceſſitatem futuroꝝ
Reſpondebo idem ꝙ futurum eſt quo ad
nos cum refert̄ ad diuinam notionem cui
ipſum eſt preſens · dico neceſſarium eſſe
ſcʒ neceſſitate condicionata · ſ · ratione p̄e-
ſentie · cum aūt idem futurum perpendit̄
in ſui natura ratione cuius habet futuritio-
nem & īdeterminationem in ſui cauſa ne-
ceſſe eſt videri liberum ¶ Notandum ꝙ ſi-
cut illud quod in ſe eſt contingens quādo
eſt nobis preſens ratione preſentie ſortit̄
quandam neceſſitatem qua neceſſe ē ipſum
eſſe dum preſens ſit quia omnia ſunt deo
preſentia ratione iſtius preſentie in ordine
ad ipſam diuinam cognitionem ſorciuntur
quandam neceſſitatem licet in ſui natura
prorſus videant̄ libera :·
Due eñ ꝯſiſt̄ neceſſitates · Hic ph̄ia decla-
rat ſolutionē ꝑ quādā diſtinctionem neceſ-
ſitatis & eā applicat ad ꝓpoſitum · ſcd̄o ꝯ-
cludit ex p̄miſſis ſimul ſtare ꝙ aliqua ſunt
ſm̄ ſe contingētia & incerta que tamen e-
ueniūt certitudinalit̄ iq̄ꝙtū a deo p̄uiſa · ſe

cunda ibi · Fient igitur procul dubio cũcta
Primo dicit · Due ſunt neceſſitates · Vna
ſimplex · que eſt neceſſitas nature · ſicut
omnes homines neceſſario eſſe mortales ·
Alia eſt neceſſitas conditionis · vt ſi ſcias
hoīez ābulare illũ ambulare neceſſe ē · quia
quod quiſq; nouit illud non poteſt aliter
eē quam notum eſt · ſed hec conditio id eſt
neceſſitas cōditionata minime trahit ſecũ
ſimplicem neceſſitatem · quia neceſſitatem
conditionis non facit propria natura · ſed
adiectio conditionis · Nulla enim neceſſi-
tas cogit ambulare volũtarie ambulantem
quamuis neceſſarium ſit eum ambulare
tunc cum ambulat · Hanc diſtinctionem
applicat ad propoſitum dicēs · Eodem mo-
do ſi quid prouidentia diuina preſens vi-
det illud eſſe neceſſe eſt ſcilicet ea conditio-
ne qua prouiſum eſt & qua ponitur ſibi p̄-
ſens quamuis nullam habeat neceſſitatem
nature · ſed deus ea futura contuetur tanq̄
preſentia que ex libertate arbitrij prouenī-
unt · igitur hec relata ad intuitum diui-
num fiunt neceſſaria per cognitionem diui-
ne notionis · per ſe vero · id eſt in ſui natu-
ra non habito reſpectu ad diuinam cogni-
tionem ipſa non deſitiunt ab abſoluta id
eſt a perfecta libertate ſue nature · Notandum
ſm intentionem Boecij iſta ratio
Quicquid eſt prouiſum a deo neceſſario e-
uenit ſoluitur · dicendo q̄ verum eſt q̄ ne-
ceſſario euenit neceſſitate conditōnata · ſed
non neceſſitate abſoluta · Alij aliter ſol-
uunt q̄ illa propoſitio eſt vera in ſenſu com
poſito · ſed falſa in ſenſu diuiſo · vnde cum
dicitur · Quicquid prouiſum eſt · neceſſario
euenit · verum eſt in ſenſu compoſito · quia
impoſſibile eſt prouiſum a deo non euenire
tamen in ſenſu diuiſo falſa eſt · quia euen-
tus rei ſaltem contingentis in ſe non eſt
neceſſarius : ·
Fient igitur procul dubio cuncta que : ·
Hic philoſophia concludit ex p̄dictis q̄ iſta
ſimul ſtant · q̄ aliqua ſm ſe ſunt contin-
gentia & incerta que tamen certitudinali-
ter eueniūt inquantum preuiſa a deo · Se-
cundo obicit contra hec · ibi · Quid igitur re-
fert non eſſe neceſſaria cum · Primo dicit ·
Procul dubio cuncta futura fiunt que de⁹
prenoſcit eſſe alioquin falleretur diuina pro
uidentia ſed quedam eorum proficiſcuntur
id eſt procedunt de libero arbitrio ita q̄
quantum eſt de eſſe ipſorum poſſunt non
euenire · Vnde ſubdit que q̄uis eueniant
tamen non amittunt propriam naturam
libertatis · quia priuſq̄ fierent potuiſſent
nō euenire · Nota q̄ tota intentio · Boecij
fundat̃ ſup̱ hoc q̄ aliquid libere futurꝫ ex
ſui natura ī comptōne ad preſciētiā diuinā
neceſſario euenit & tal' ē neceſſitas ꝯditōna
ta quia ī q̄ntũ p̱uiſuꝫ ē ſic neceſſario euenit
ſed nō abſolute circũſcripta preuiſione : ·
Quid igitur refert non eſſe neceſſaria cũ : ·
Hic obicit cōtra ſolutionem & ſoluit obiec
tionem · Secundo contra illam ſolutionem
iterum obicit · ibi · Sed ſi inquies in mea ·
Obiectio in hoc conſiſtit · Ex quo futurum
contingens p̄ſcitum certitudinaliter euenit
& neceſſario non videt̃ eē dr̄a int̃ contin-
gens & neceſſariũ · vnde dicit · Quid igit̃
refert contingētia & libere futura nō eē ne-
ceſſaria cũ ipa eueniāt inſtar · i · ad ſimili-
tudinē neceſſitatis · Tunc ſoluit dicēs · Q̄
int̃ euentũ neceſſariũ & contingētē hoc re-
fert q̄d manifeſtũ apparet p̱ exempla que
pauloan̄ poſui ſcꝫ q̄ ſol oriens & hō gradi
ens q̄ dum fiūt non fieri nō poſſunt · & ita
vtrũq; eſt neceſſariũ ſub conditione p̄ntie ·
p̄ntia eñi neceſſe eſt eſſe dum ſunt p̄ntia ·
tñ vnũ eorũ ſcꝫ ſol oriens priuſq̄ fieret ne
ceſſe erat exiſtere · Alterꝫ vero ſcꝫ hō gra-
diens minime habet neceſſitatem fieri an-
teq̄ fiat ita etiā illa q̄ de⁹ habet p̄ntia pro-
cul dubio exiſtūt p̱pt̃ neceſſitatem conditi
onis qua ſunt p̄uiſa euenire tāq̄ preſentia
Sed eorũ q̄ ſic ſunt p̄uiſa hec de rerũ ne-
ceſſitate d̄ſcēdit ſicut ſolē oriri · aliud d' po-
teſtate faciētiũ ſcꝫ hominē ambulare · ex q̄
concludit ideo nō iniuria diximꝰ hec pri⁹
q̄ illa que contingenter eueniunt ſi re-
ferantur ad diuinam noticiam ſunt neceſ-
ſaria ſcilicet ex conditione diuine ſcientie
Si vero per ſe conſiderent̃ ipa ſunt abſo-
luta a nexibꝰ · i · a vīculis neceſſitatis quod

manifeſtat ꝑ ſimile · ſicuti ſi id quod patet
ſenſib⁹ referas ad ratiõẽ tũc ẽ vniuerſale
Si aũt referas ad ſenſum tũc ẽ ſingulare
Notandum ꝙ ſi idem relatũ ad diuerſa
poteſt eſſe vniuerſale & ſingulare videtur
ſimiliter ꝙ idẽ compatũ ad diuerſa poſſit
eẽ cõtingens & neceſſarium · Nam parti⸗
culare habet ratiõẽ cõtingentis & vniuer
ſale rationem neceſſarij · Sed videmus ꝙ
humana natura cõpata ad intellectũ agẽtẽ
abſtrahentẽ a condicionib⁹ indiuiduantib⁹
& cõpata ad intellectum poſſibilem habet
rationem vniuerſalis ſed compata natura
humana ad ſenſum qui particulariter cõ⸗
prehendit habet rationem ſingularis · Nã
vniuerſale eſt dum intelligit̃ · particulare
vero dum ſentit̃ · ſimiliter erit de futuro
cõtingenti ꝙ ipm̃ cõpatũ ad diuinã p̄ſciẽ⸗
tiã ẽ neceſſarium cõdicionaliter. in ſe autẽ
conſideratũ habet ſe contingenter :·

Sed ſi in mea inquies :· Hic obicit contra
ſolutiõẽ iam dictam & ſoluit illã obiecti
onẽ · ſecũdo mouet dubitatiõẽ ibi · Quid
igit̃ · primo dicit · Tu obicies contra ſolu⸗
tionẽ ſic · Si in mea poteſtate eſt mutare
ꝓpoſitũ meũ ſcꝫ currendo vel nõ currendo
ego euacuabo · i · fruſtrabo ꝓuidẽtiã diui⸗
nã cũ ego mutauero illa q̃ p̄nouit eẽ futura
Ipſe ſoluit dicens · Ego reſpondebo te poſ
ſe flectere · i · mutare ꝓpoſitũ tuũ ſed veri⸗
tas ꝓuidentie illa intuet̃ illud te poſſe ſcꝫ
mutare ꝓpoſitũ · & an facias ꝙ ꝓpoſitum
mutas & ĩtuet̃ quo conuertas tuũ ꝓpoſi⸗
tũ ideo ſcias te nõ poſſe vitare diuinã p̄ſci⸗
entiã ſicut q̃uis libera voluntate te conuer
tas in varias actiones tu nõ potes effugẽ
intuitũ p̄ſentis oculi Nota ꝙ licet homo
poſſit mutare ꝓpoſitũ ſuũ ꝑ hoc tñ nõ ef⸗
fugit p̄ſciẽtiã diuinã quia de⁹ illã mutatõ
nẽ p̄noſcit · poſito em̃ ꝙ deus p̄uideret te
cras ituꝝ ad forũ q̃uis poſſis nõ ire & ꝓpo
nas non ire · nõ tñ nõ ibis quia de⁹ p̄uidet
ſimul & ꝓpoſitũ & poteſtatẽ nõ eundi &
mutatiõẽ ꝓpoſiti & actiõẽ eundi & ideo
non potes aliquo modo effugere eius pre⸗
ſcientiam :·

Quid igit̃ inquies :· Hic mouet dubitatio⸗
nẽ dicens · Tu forte inquies quid igit̃ cõ⸗
tingat ex iſta ſolutione mutabit̃ ne ſcien⸗
tia diuina ex mea diſpoſitõne · i · ex mea va
riatione ſcꝫ cũ ego nũc volo hoc nũc aliud
videt̃ ne p̄ſcientia diuina ex hoc alternare
· i · mutare vices ſuas cognoſcendi · ipe rñ⸗
det · minime contingit hoc ꝙ diuina ſciẽtia
mutet̃ quia diuin⁹ intuit⁹ ꝑcurrit omne
futurũ & retorquet illud ad p̄ſentiã ꝓprie
cognitionis cognoſcendo omnia ſimul tan
q̃ p̄ſentia nec altnat · i · mutat vices ſuas
ꝑ cognoſcendi nũc hoc nũc illud ſucceſſiue
ſicut tu eſtimas ſed manens liber a muta⸗
tione vno ictu ꝑuenit & complectitur tuas
mutationes q̃ p̄ſentiã cõprehendendi oĩa
tanq̃ p̄ſentia deus non ſortit̃ ex reb⁹ fu⸗
turis ſed ex ꝓpria ſimplicitate ex quo re⸗
ſoluit̃ · i · declarat̃ illud q̃d pauloañ poſuiſti
ſcꝫ indignũ eẽ ſi futura noſtra dicãt̃ p̄ſta⸗
re cauſam ſcĩe dei · virtus em̃ ſcientie diui⸗
ne cũcta complectens p̄ſentialit̃ ipa impo⸗
nit modũ omnib⁹ reb⁹ quia ſcientia dei eſt
cauſa reꝝ ipa vero nihil debet̃ ipſis rebus
quia nihil ab eis accipit ſicut nos accipi⸗
mus ſcientiã a reb⁹ Nota ſi deus ſimul
non cognoſceret ea que ſucceſſiue eueniant
in tempore tunc ſcientia dei eẽt variabilis
ꝓpt̃ hoc ꝙ cognitionem vnius ſuccederet
cognitio alterius · ſed quia oĩa ſimul cog⸗
noſcit tanq̃ preſentia ideo in ſua ſcientia
non cadit variatio vt p̄us neſciat eẽ aliq⁹
& poſtea ſciet · vel ꝙ p̄us ſciat hoc non eẽ
& poſtea eẽ · immo ſimul omnia cognoſcit
& ideo ſimul ſcit aliquid nõ eẽ ĩ vna diffe
rentia temporis menſurantis rem · & eẽ in
alia differentia temporis :·

Que cũ ita ſint :· Hic concludit ex p̄miſſis
compaſſibilitatẽ liberi arbitrij cũ p̄ſciẽtia
diuina dicens · Que cũ ita ſint vt p̄dictũ ẽ
manet libertas arbitrij intemerata · i · ĩcor⸗
rupta · Nec leges ꝓponunt hoĩb⁹ penas &
p̄mia inique · i · iniuſte volũtatib⁹ noſtris ſo
lutis · i · liberatis ab õni neceſſitate manet
etiã immobiliter deus p̄ſcius cunctoꝝ &
p̄ſens eternitas ſue viſionis concurrit cũ
futura q̃litate ſcꝫ bonitate & malicia no⸗
ſtroꝝ actuũ diſpenſans · i · diſtribuens bo⸗

nis p̃mia & mal' ſupplicia· neč fruſtra ſunt
poſite p̃ces & ſpes in deo que non poſſunt
eẽ inefficaces cũ ſint recte ¶Nota ex quo
ꝓpt' liberũ arbitriũ poſſunt res ſic & aliter
euenire non iniuſte bonis premia & malis
ſupplicia ꝓponũt· nec ſpes & p̃ces fruſtrã
tur· fruſtrarent' autẽ omnia hec ſi omnia
vinculo neceſſitatis vterentur ſicut patet
ex dictis:·

Auerſamini igit' vicia:· Hic ph̃ia ſubiun
git exhortationẽ vtilẽ dicens· Ex q̃ ſic eſt
ꝙ nõ eſtis coacti neceſſitate ad faciendum
aliquid ſed manet in vobis libera volũtas
ideo auerſamini·i·ſpernite vicia ne per ea
iuſte incurratis penas· colite·i·exercete v̇
tutes ꝓpter quas merita conſeq̃mini· ſub
leuate animũ veſtrũ ad rectas ſp̃es que in
veram beatitudinẽ tendũt· porrigite inex
celſum ſcz ad deũ humiles p̃ces & hoc me
rito faciatis quia ſi non vultis diſſimilare
auertẽdo animũ veſtrũ ab his tũc magna
vobis ẽ ĩdicta neceſſitas ꝓbitatis·i·v̇tutis
quia illud qđ agitis non pȯteſt latere illũ
qui eſt iudex actuũ veſtroꝝ· Vñ ſubdit·
Cum agitis ante oculos ·i· cum actiones
veſtre ſint in ꝓſpectu iudicis cuncta cer
nentis ſcz dei ¶Nota vicia ſunt ſpernẽda
quia reddũt hominẽ ſeruilẽ nam qui facit
peccatũ ſeruus ẽ peccati· Et Seneca dicit
Si ſcirẽ deos peccata ignoſcituros & ho
mines ignoraturos adhuc ꝓpter vilitatem
peccati peccare erubeſcerẽ· Virtutes autẽ
ſunt colende quia virt⁹ eſt que habentem
ꝑficit & opus eius bonum reddit· Recta
ſp̃es & recte preces ſunt deo porrigende·
quia his deo coniungimur· & ipſum allo
quimur & ſi non diſſimulam⁹ negligendo
p̃dicta magnam virtutis ꝓbitatem nobis
indictam & promiſſam inde conſequemur
quoniã omnia que agim⁹ ſunt in ꝓſpectu
dei cuncta cernentis. ſicut enĩ ſcribitur ad
hebreos·quarto·omnia nuda & apta ſunt
oculis eius qui eſt deus benedictus in ſe
cula ſeculoꝝ AMEN:·

¶Hic liber Boecij de ꝯſolatione philoſophie in textu
latina alemanicaq; lingua refertus ac tranſlat⁹ vna
cũ apparatu & expoſitione beati Thome de aquino
ordinis predicatorum finit feliciter· Anno domini
M·CCCC·lxxiij·xxiiij·menſis July·

¶Condidit hoc Ciuis alũnis Nurembergenſis
Opus arte ſua Antonius Coburger